TARİHİN ÖNÜNDE YÜRÜMEK

YUSUF KÖSE

Yüz Fikir Kitaplığı

İnsan Değişir, Değiştirir

Sevgili yeğenim Nejla YALÇIN'ın anısına...

18 Ekim 1979'da, Ankara'da bir protesto gösterisinde polis kurşunuyla katledildi.

TARİHİN ÖNÜNDE YÜRÜMEK

◆◆◆

YUSUF KÖSE

Yusuf Köse

1955 yılında Malatya'nın Kuluncak ilçesine bağlı Tersihan köyünde doğdu. İstanbul Kartal Lisesi'nde okudu. Lise son sınıftan ayrılıp, profesyonel olarak TKP/ML saflarında politik mücadeleye katıldı. 1979 yılında gözaltına alınarak tutuklandı. Beş ay Gemlik hapishanesinde tutuldu. Bırakıldıktan üç ay sonra, 19 Ocak 1980'de Bursa'da yapılan bir operasyonla tekrar yakalandı. 1987 yılı Nisan ayında Metris Cezaevi'nden tahliye edildi.

1994'ün sonlarından beri Almanya'da yaşamaktadır.

Yayımlanan çalışmaları şunlardır:

-*Sınıflı Toplumdan Sınıfsız Topluma Dönüşüm Mücadelesi,* Soyut Yay. 1. Basım: 2001

-*Emperyalizm ve Marksist Tarih Çalışması,* El Yay., 1. Basım: Şubat 2005

***

Elinizde tuttuğunuz bu çalışma, Yusuf Köse'nin yayımlanan üçüncü kitabıdır. Kitap, Türkiye'de devrimci ve komünist hareketin 1970'li yıllarda geçirdiği niteliksel sıçramayı merkez alarak bugüne gelişte yaşadığı teorik ve politik süreçleri değerlendirmektedir. Yorum ve çıkarımlarını İbrahim Kaypakkaya'yı eksen alarak yapmaktadır. Devrimci hareketin hâlâ bölünme, ayrışma ve saflaşmalar/arayışlar biçiminde süren çizgisini de konu edinerek bugünün sorun ve görevlerine yaklaşmayı salık vermektedir.

Toplumsal yaşamın akışına nüfuz edebilmenin yolu, teorik ve pratik olarak devrimcileşmekten geçer. Bu da ancak, arayışları sezip kavramakla, yorumlayıp çözümlemekle, kararlı bir duruş sergilemekle mümkün olur. Devrimcileşmeyi göze alabilenler, büyük toplumsal ve ekonomik gelişmelere sahne olan bu topraklarda, zihinsel ve pratik dünyalarında büyük atılımlar yaratma görevi ve sorumluluğuyla yükümlüdürler. Bu görev başarıyla omuzlandıkça, burjuva hegemonyasının kuşatıcı söylemi ve ortamı geriletilebilir ve ancak böylelikle halklar arası etkin dayanışma sağlanarak toplumsal harekete itilim kazandırılabilir. Geçmişin kazanımlarına, sorunların kökenine, ihtiyaçların çözümüne işaret eden her çalışma değerlidir. Tartışarak katkı sunan, yorumlayarak aydınlatan ve değerlendirerek doğru bilinç inşasını ilerleten çalışmaları yayımlamaya devam edeceğiz.

TARİHİN ÖNÜNDE YÜRÜMEK

◆◆◆

YUSUF KÖSE

YAYINLARI

EL YAYINLARI: 42
Yüz Fikir Kitaplığı

◆

Tarihin Önünde Yürümek
Yusuf Köse

◆

Birinci Basım
Nisan 2013

◆

Kapak Calışması
Yılmaz Cesur-Veli Aydın
Düzelti
Veli Aydın
Renk Ayrımı
Ekstra Grafik
Yayım ve Cilt İşleri
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Davut Paşa Cad. Güven Sanayi Sitesi, C Blok, 244,
Topkapı-İstanbul Tel: 0212 612 31 85
Sertifika No: **12156**

◆

ISBN 978-975-8674-48-0
Sertifika No: **22761**

◆

EL YAYINLARI
Bülbül Mah. Tavşan Sok. 18/A
Beyoğlu-İSTANBUL
Tel/faks: 0(212) 361 80 10
elyay2001@mynet.com
www.elyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi 9
Kısaltmalar 10
Önsöz 11
Giriş 13
Kaypakkaya'nın Not Defteri'nden 18

I. BÖLÜM
TARİHİN ÖNÜNDE YÜRÜMEK

68 Hareketi ve TKP/ML 27
Kaypakkaya ve BPKD 31
15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi ve Tarihi Dersleri 34
Türkiye Devrimci Hareketi ve Kemalizm 43
Mihri Belli ve Kemalizm 45
Mahir Çayan ve Kemalizm 46
Deniz Gezmiş ve Kemalizm 49
Mustafa Suphi'nin "Kurtuluş Savaşı" Değerlendirmesi 51
Abdullah Öcalan'm Kemalizme Bakışı 52
Kaypakkaya ve Kemalizm 53
27 Mayıs 1960 Askeri Cuntası'nın Değerlendirilmesi
M. Çayan, THKP-C ve 27 Mayıs 59
Deniz Gezmiş, THKO ve 27 Mayıs 60
Kaypakkaya'nın 27 Mayıs Değerlendirmesi 61
Ezilen Ulus ve Kürt Sorununa Yaklaşım 61
Hikmet Kıvılcımlı'nın Kürt Ulusal Sorunu Karşısında Duruşu 68
THKO ve THKP-C'nin Kürt Ulusal Sorununa Yaklaşımları 71
İsmail Beşikçi ve Kürt Ulusal Sorunu 72
Kaypakkaya ve Kürt Ulusal Sorunu 75
Ulusal Sorunun Çözümü 77

II. BÖLÜM
SOSYO-EKONOMİK YAPI

Köylülüğün Farklılaşması ve Sermayenin İlkel Birikimi 96
"Montaj Sanayi" 113
"Makine Üreten Makine Sanayi" 119
Günümüz Köylülüğünün Durumu 122
Bir Nostalji Olarak Feodal Toprak Ağaları Sınıfı 129
Emperyalizm ve Üretici Güçler 139

III. BÖLÜM
MÜCADELE BİÇİMLERİ

Kaypakkaya'nm "11 İlke"si 149
1960 ve 1970'lerde Köylü Mücadeleleri 163
"Doğu Mitingleri" 168
1960-1970 İşçi Hareketleri 170
Kaypakkaya'da Komünist Parti Örgütlenmesi 172
Çin ve Türkiye 174
Kaypakkaya'dan Sonra "11 İlke"nin Durumu 176
TKP/ML 2. MK'nin 5. Toplantı Raporu Üzerine Bir Değerlendirme 184
Çizgiyi Kavramayan Önderlikler 188
Önderlikler ve Konumlanma Yerleri 202
Kongre Sorunu 205
Kızıl Siyasi İktidar 209
Teoride Halk Savaşçılığı, Pratikte Barışçıl Mücadele 213
Parti İnşası 228
Şablonculuk ve Devrim Tezleri 236
Gerilla Savaşı Neden Tutmadı? 244
Dersim 249
Devrimin Yolu 251
Kaypakkaya'da Devrimin Karakteri 256
Devrimin Nesnel Koşulları 259
Devrimci Durum 262
Burjuva Parlamentosundan Yararlanma 273

Dipnotlar 279
Yararlanılan Kaynaklar 294
Dizin 297

TABLOLAR LİSTESİ

1. 1960-1970 İşçi Eylemlerinin Gelişimi
2. 1960-71 Yılları Arasında İşçi Hareketlerinin Hareket Biçimlerine Göre Dağlımı
3. 1960-1980 Yılları Arasında Grev Sayısı, Greve Katılan İşçi Sayısı, Kaybolan İşgünü Sayısı (Türkiye)
4. 1950-1975 Döneminde Türkiye'de Kır ve Kent Nüfusları
5. Tarım, Sanayi ve Hizmet Sektörleri Gelirlerinin Faktör Fiyatlarıyla GSYH içindeki Yüzdelik Payları (1972-1995)
6. Türkiye ve Kürdistan'da Traktör Sayıları (1965-1966-1967)
7. Tarımda Traktörle İşlenen Toprak ve Suni Gübreleme (1950-1975)
8. Doğrudan Uluslararası Yatırım Girişlerinin Sektörlere Göre Dağılımı
9. Ana Sektörlerin GSYİH'deki Payları (%)
10. GSMH'nm Ülkeler Bazında Sektörel Dağılımı
11. AB'de Resmi Gerçek İşsizlik (2010)
12. Grev Sayısı, Katılan İşçi Sayısı, Kaybolan İşgünü (1990-2010)

KISALTMALAR

BPKD: Büyük Proleter Kültür Devrimi
DDKO: Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DHKP-C: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
ELN: Ulusal Kurtuluş Ordusu. Kuruluşu 1964. (Kolombiya)
ELP: Halk Kurtuluş Ordusu. Kuruluşu 1967. (Kolombiya)
HKO: Halk Kurtuluş Ordusu (MKP'ye bağlı)
HS: Halk Savaşı
FARC: Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri. Kuruluşu 1964.
KSİ: Kızıl Siyasi İktidar
KDP: Kürdistan Demokrat Partisi
KP: Komünist Partisi
MKP: Maoist Komünist Partisi (Türkiye-Kuzey Kürdistan)
MLKP: Marksist Leninist Komünist Partisi
MLM: Marksizm-Leninizm-Maoizm
OPK: Olağanüstü Parti Konferansı
SBKP(B): Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik)
ST: Sınıf Teorisi Dergisi
TDH: Türkiye Devrimci Hareketi
TDKP: Türkiye Devrimci Komünist Partisi
THKO: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP-C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
TİP: Türkiye İşçi Partisi
TİKH: Türkiye Komünist İşçi Hareketi
TİİKP: Türkiye İhtilaci İşçi Köylü Partisi
TİKKO: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TKP/ML'ye bağlı)
TÖS: Türkiye Öğretmenler Sendikası
TKP: Türkiye Komünist Partisi
TKP/ML: Türkiye Komünist Partisi Marksist/Leninist
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
UKH: Uluslararası Komünist Hareket

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Kaypakkaya'nın kurduğu TKP/ML'nin tarihini yazmak amaçlı olmayıp esas olarak Kaypakkaya'nın bazı teorik tezlerini ele alıp değerlendirme amaçlıdır. Kaypakkaya'nın tezlerini ve günümüz TKP/ML'sinin genel çizgisini değerlendirmek kaçınılmaz olmuştur. Çünkü TKP/ML, aradan 40 yıl geçmesine karşın, Kaypakkaya'nın bütün tezlerinin doğru olduğunu ve ülkede MLM'i temsil eden tek görüş olduğunu iddia ediyor. Bu bağlamda, TKP/ML'nin çizgisini sorgulamadan geçmek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Salt TKP/ML'yi değil, MKP'yi[1] de bu çalışmanın içine aldım. Çünkü MKP de Kaypakkaya'nın ve TKP/ML'nin devamcısı olduğunu söylüyor. Bu çalışmada, Kaypakkaya'nın bazı temel tezleriyle bağlantıları oranında her iki örgütün teorik ve siyasal görüşlerinin değerlendirilmesine yer verildi.

Özellikle, 40 yıllık mücadele tarihini değerlendirmek, ciddi sorumluluk ve titiz bir araştırmayı gerekli kılar. Tarihi yazmak: Burjuvazinin kendi "resmi tarihi"nin sayfalarında yer almayan, ama gerçekte direnişleri ve yaşamlarıyla tarihi oluşturan ezilen, sömürülen, hor görülen ve hatta yok edilen halkların tarihini yazmak biçiminde olmalıdır. Onu, bilimin masasına yatırarak doğduğu ekonomik, sosyal, siyasal koşulları da dikkate alarak, çıkan sonuçları gelecek kuşaklara en doğru şekilde aktarmak gerekir.

TKP/ML üzerine bazı anılar ve onu değerlendiren çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmaların bazıları ideolojik-siyasal temelde iken bazıları ise Nihat Behram'ın; *"Ser Verip Ser Vermeyen Bir Yiğit"*, Turhan Feyizoğlu'nun *"İbo"* adlı yapıtı gibi biyografiktir. Muzaffer Oruçoğlu'nun yazdığı *"Tohum"* adlı romanı, Ali Taşyapan'ın *"Kaypakkaya ile Birlikte"* adıyla yayımlanan kitapları yarı biyografik ve tarihi romansı çalışmaları, Kaypakkaya'nın yaşamı ile sınırlıdır. Elinizdeki bu çalışma tarihsel bir anlatım değil, Kaypakkaya'nın temel teorik tezlerinin irdelenmesiyle sınırlıdır.

Ben bu çalışmayı, Kaypakkaya'yı, 1970'lerin başlarında yazdıklarıyla dondurulup bırakılmasına gönlüm razı olmadığı için yaptım. Kaypakkaya'yı ilk haliyle bırakmak ve onu orada dondurmanın, O'na

yapılmış büyük bir haksızlık olduğunu ve olacağını düşünüyorum.

Kaypakkaya'yı savunmak kadar eleştirmek de O'na değer vermektir. Onu eleştirmeden hatalarıyla baş başa bırakmak; Kaypakkaya gibi değerli bir komüniste, hatalarını gördüğü anda özeleştiri yapmaktan kaçınmayan, kendini, aynı zamanda kendi hataları üzerinde eğiten ve bunu öğreten birisine tarihi bir haksızlık olur. Bu nedenle, Kaypakkaya'nın görüşlerini o günkü koşullar içinde ele alıp değerlendirmeye çalıştım.

Bu çalışmada, TDH önderleri olarak kabul edilen devrimci önderlerin ve ülkemizde devrimci harekete etkisi olan bazı kişilerin görüşleriyle, Kaypakkaya'nın görüşlerinin kısa karşılaştırmasına da yer verilmiştir. Kaypakkaya ile bunlar arasındaki farkı görmek açısından bu gerekliydi.

Ayrıca, bu çalışmamda eleştiri ve önerileriyle olsun, kitabın redaksiyonunda olsun, yardımlarını esirgemeyen sevgili dost ve yoldaşlarıma teşekkürlerimi bildirmeyi bir borç bilirim.

GİRİŞ

"Türkiye'nin geleceği çelikten yoğruluyor;
belki biz olmayacağız ama bu çelik aldığı suyu unutmayacak."
İbrahim Kaypakkaya

Ülkemizdeki burjuva demokrat aydınlar ve küçük burjuva siyasetler, uzun bir süre Kaypakkaya'yı "yok" saymışlar ve onu görmezlikten gelmişlerdir. Çünkü Kaypakkaya; *"Marksizmi, proletaryanın kurtarıcı hareketinin teorisi"* (Lenin) olarak ele almış, proletarya devrimi sorununa ciddiyetle yaklaşmıştır. Türkiye devrimci tarihinin gerçekleri ve sosyal pratiğin dayatması sonucu, daha fazla gizlenemeyeceğini anlayınca, ona da TDH önderleri arasında yer vermişlerdir. Kaypakkaya'yı uzun süre görmezden gelmeye çalışmalarının tek bir nedeni vardır; Kaypakkaya'nın MLM çizgisidir. Çünkü O, Türk devletinin ve Kemalizmin sınıfsal karakterini doğru bir şekilde belirlerken, Kürt ulusunun ayrılma hakkı olduğunu net olarak ortaya koymuş, sosyal şovenizme büyük bir darbe vurmuştur. Ve ayrıca O, proletarya önderliğinde demokratik devrimi ve kesintisiz olarak sosyalizm ve komünizmi hedeflediği için, ne burjuvazinin ne de burjuvazinin etki çemberi içindeki demokrat aydınlarımızın hoşuna gitmemiştir.

Kemalizmin yalanlar okulunda yetişenler, onun Kemalizme karşı tavırlarını ve duruşunu bir türlü kabule yanaşmadıkları gibi, sınıfsal kin de beslemeye devam etmişlerdir. Bu nedenle de, onu yok saymışlar, görmezlikten gelmişlerdir. Kemalizmin ırkçı, şovenist teorileriyle büyüyenler, Kürt ulusunun varlığını ve onun ulusal demokratik haklarını tanımadıkları için, Kaypakkaya'nın sosyal şoven düşünceleri parçalayan görüşleri karşısında paniğe kapılmışlardır.

Kaypakkaya'nın genel hattı, proleter bir çizgidir. O'nun bilimsel dünya görüşü, proleter dünya görüşünün Türkiye ve Kuzey Kürdistan özgülüne indirgenmiş ve bu sosyal yapı ile içselleştirilmiş Marksist-Leninist-Maoist genel bir hattır. O'nun uluslararası oportünizmin anti-

MLM rüzgârına karşı göğüs germesi ve onlara karşı bu ilkeleri savunmada diretmesi, onun diyalektik tarihi materyalizmi kavramasından kaynaklanmıştır.

Kaypakkaya, sınıf mücadelesinde reformist bir yaklaşımı reddetmiş, proletaryanın sınıf mücadelesine yaklaşım ilkeleri çerçevesinden hareket ederek, teorik formasyonlarını bu temelde oluşturmuştur.

Reformist ve küçük burjuva devrimci radikalizm ile işçi sınıfının dünya görüşleri aynı şeyler değildir. Ülkemizde, 1968 gençliği ve onların arasından çıkan birçok küçük burjuva devrimci önder, küçük burjuva radikal (ihtilalci) söylemin ve pratiğin ötesine geçememişlerdir. Çünkü onlar, Mao'nun önderliğinde yürütülen BPKD'nin öğretilerinden etkilenme yerine, söylem yerindeyse, tam bir "halkçı" mantıkla, "hepsi de sosyalisttir" diyerek, Mao'dan, Kruşçev'den ve de Che Guvera'dan etkilenerek bunların birbirine zıt görüşlerini eklektik bir şekilde birleştirmeye çalışmışlardır. Bunlar arasındaki ideolojik farkın ayrımına varamamışlardır.

Bunlar, en az da Mao'dan etkilenmişlerdir ve ondan etkilendikleri yön ise, proletaryanın diyalektik materyalist dünya görüşünden çok, Halk Savaşı'nın genel görüntüsüdür ve bunu almışlardır. Elbette bu da, bütünlüklü olmaktan uzak kalmıştır. Çünkü, Mao'nun proleter sınıf savaşımı teorisi bütünlüklü ve birbirinden kopmaz bir diyalektik bağ içindedir.

Burjuvazi, proletaryanın bilimsel dünya görüşünü muğlaklaştırmak, onu ilkelerinden saptırmak, işçi sınıfı ve diğer ezilen emekçilerin elinde, burjuvaziye karşı güçlü bir silah olarak kullanılmasını önlemek isterken; Marksist-Leninist-Maoistler ise, oportünizmin bu özelliğinin bilincinde olarak, işçi sınıfının dünya görüşünün muğlaklaştırılmasına asla müsaade etmez. Oportünizmin, küçük burjuva sınıf karakteri gereği, burjuvazi ile dolaylı bir uzlaşmacılığı vardır. Her ne kadar yer yer keskin söylemler ile burjuvaziye karşı görünse de, izlediği proleter olmayan siyaseti, onu, burjuvaziye yanaştırıp, işçi sınıfının karşısında yer almaya iter. Yani, Lenin'in söylemiyle; bir elini proletaryaya uzatırken, diğer bir elini de burjuvaziye uzatır. Sınıf mücadelesinin keskinleştiği ve devrim anı dönemlerinde -17 Ekim 1917 Rus Devrimi sırasında Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin Rus Kadetleri ve emperyalist burjuvazi ile uzlaştıkları hatırlansın- kaypaklık daha net

ortaya çıkar. Bu, niyet sorunu olmaktan öte, küçük burjuvazinin sınıfsal karakteristiğinin bir sonucudur.

Lenin, emperyalizm ve proleter devrimler çağının Marksistidir. Marx'ın ortaya koyamadığı, koyamayacağı birçok şeyi Lenin ortaya koyabildi ve Marksizmin ruhuna uygun olarak onu geliştirdi. Mao da günümüzün Marksist-Leninistidir ve o da, onu geliştirip günümüz koşullarına uyarlamıştır. Yarın, tarihi koşulları içinde MLM'yi geliştirecek, ona katkıda bulunacak yeni MLM ustalar ortaya çıkacaktır. Marksizm, bir dogma değil, yaşayan bir organizma, bir eylem kılavuzudur. Bundan hareketle, işçi sınıfının burjuvaziye karşı kesintisiz süren mücadelesi, Marksizme bir katkı, onu geliştiren sosyal bir gerçekliktir.

Her şey kendi koşulları içinde ele alınmalı, incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Kaypakkaya da değerlendirilirken kendi koşulları içinde değerlendirilmek durumundadır. Daha sonraki süreçleri neden göremedi gibi ham hayalci, anti-MLM bir düşünme tarzı, diyalektik materyalist bilimsellikten uzaktır. Ancak, O'nun düşünce sistematiği içinde sonraki gelişmelerin ip uçları, genel ilkelerinin olup olmadığına bakılmalıdır. Oportünizmin en kötü yanı, marksist ustaların teorilerini bir dogma olarak ele alıp pratik gelişmeler ile bütünleştirmekten kaçınmasıdır. Sanki, yaşam o noktada durmuştur. Oysa, yaşam, çelişkileriyle birlikte devam ediyor ve her süreç kendine özgü çelişmeler ortaya çıkarıyor.

Emperyalizm ve proleter devrimler çağı ve bu bağlamda proletaryanın tarihsel görevleri sona ermemiştir. Burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf savaşı devam ediyor. Bu durum, bu çağın karakteristiğidir ve 17 Ekim Devrimi'nden bu yana da böyledir. Bu bağlamda, çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının kendi ülkesinde devrime önderlik etme ve ezilen yığınları proletaryanın etrafında birleştirerek burjuva devlete karşı savaştırma ve bu savaşım sürecinde Türk egemen sınıflarından siyasal iktidarı alma görevi hâlâ devam etmektedir.

Kaypakkaya'nın Türkiye özgülüne indirgediği MLM evrensel teorisi, nesnel çelişkilerden koparılarak ele alınırsa, daha baştan reddedilmiş olur. Bu yaklaşım, oportünizmin yaklaşımıdır ve reddedilmelidir. Marksizmin yaşayan ruhu, onun somuta indirgenmesi, sınıf mücadelesine uyarlanması, sınıf mücadelesinde proletaryanın ideolojik silahı olmasıdır.

Küçük burjuva devrimcileri, O'nu sadece işkencehanelerde direnen bir "kahraman" olarak göstermeye çalışmışlardır. Onların Kaypakkaya'nın ideolojik kimliği karşısında böyle bir duruş sergilemeleri yadırganacak bir olgu değildir. Ne var ki, bunların bu yaklaşımları, sorunun en önemli yanını, Kaypakkaya'nın ideolojik-politik hattını ve bunun Marksizmle olan güçlü bağlarını görmezden gelmeleridir. O'nu sıradan bir "halk kahramanı" ya da sıradan bir "devrimci kahraman-direnişçi" durumuna indirgemek; bu, onu, tanımlamaya yetmediği gibi, ona yapılmış bir haksızlıktır.

Kaypakkaya üzerinde çok tartışıldı ve daha da tartışılacaktır. Çünkü o, TDH içinde tartışılacak komünist bir karakter ve aynı zamanda komünist bir önderdir. Aradan kırk yıl geçmesine karşın görüşleri hâlâ tartışılmakta ve pratiğe geçirilmeye çalışılmaktadır. Geçen süreç, birçok konuda onu doğrulamıştır. O, MLM bilimsel silahını kuşanmış, kendisini bu teori ile donatmış bir kişilikti. Genç yaşma rağmen, olaylara araştırıcı ve diyalektik materyalizm ilkeleri ile yaklaşmış, tarihsel olayları materyalist tarih anlayışı ile ele almış, MLM klasikleri okudukça görüşleri daha da berraklaşmıştır. Ve TDH'ne mal edilmek istenen bütün revizyonist, Kemalist ve reformist anlayışları red ve mahkum etmiş, buna karşı Marksist tezleri ve ideolojiyi savunmuştur.

Ülkemizde, faşist Kemalist diktatörlüğü, kitlelere, "ilerici" olarak empoze etmeye çalışan küçük burjuva ve reformist anlayışları açığa çıkarmış ve ortaya koyduğu tezlerle mahkum etmiştiştir. Çeşitli milliyetlerden Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerini kendi cellatları Kemalist diktatörlüğe "aşık" etme çabası içinde olan "sol" cilalı bütün burjuva teorilerinin nereden kaynaklandığını doğru bir şekilde ortaya koymuştur.

Yine aynı şekilde, Kürt ulusunu ve diğer azınlık ulusları baskı altında tutan, katliamlar uygulayan, zorla asimilasyon politikasını sürekli hale getiren faşist Türk devletinin bu konudaki politikasını ortaya koymuş, ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmuş ve bunun Kürt ulusu özelinde nasıl olması gerektiğini Marksist bilimin ışığında doğru bir şekilde açıklamıştır. Kaypakkaya'nın bu tezleri, daha o zaman da, kendilerini "ikinci milli kurtuluşcu" olarak adlandıranları ve sosyal şovenistleri "ayağa fırlattmıştır".

İşçi sınıfı önderliğindeki devrim mücadelesinin nihai amacının; "tüm üretim araçlarını toplumun malı yapmak" olarak açıklayarak, kendi

Marksist çizgisini de net olarak belirlemiştir. Belki bu belirlemeler bugün için çok yeni gibi gelmeyebilir, ama dün, yani 1970'lerin başında, Türkiye ve Kürdistan'da, Kemalizm şakşakçılığının yapıldığı, işçi sınıfının mücadelesinin iyice bulanıklaştırılarak, "milli kurtuluşçuluğa" dönüştürülmüş ve de onun bir yedeği durumuna getirilmiş ya da getirilmeye çalışıldığı bir süreçte; Kaypakaya'mn bu görüşlerinin önemi büyüktü ve Türkiye devrimi açısından tarihsel kocaman bir adımdı.

Küçük burjuva solcuların, Kaypakkaya'yı "sahiplenme"leri, 2000'li yılların başından itibaren olmuştur saptamasında bulunmak yanlış olmayacaktır. Bir yandan Kaypakkaya çizgisine sahip çıkan TKP/ML gibi hareketlerin ısrarlı mücadelesi, diğer yandan ise ikinci cumhuriyetçi denen kesimlerin Kemalizmi teşhirleri ve PKK'nın ulusal mücadelesi, küçük burjuva solculuğunu Kaypakkaya'yı yeni "keşfetmeye" zorlamış ve Kaypakkaya üzerinde olumlu yönde tartışmalar yapılmıştır. Uzun bir süre Mahir Ve Deniz'i öne çıkarıp Kaypakkaya'yı yok sayanlar, Kemalizmi "sol" gören kesimler olduğu bir gerçektir. Bunların bir kısmı Kemalizmin "sol" olmadığını çok sonraları görmeye mecbur kaldılar. Bütün bunlara karşın, Kaypakkaya'yı görmezden gelmeye devam edenlerin olmadığını söylemek yanıltıcı olur. Onun sınıf bilinçli proleter görüşleri bazı küçük burjuva devrimcilerine "çok aşırı" gelmeye hâlâ devam etmektedir ve etmeye devam edecektir de. Marksizm, burjuvazi için bir ölüm çanı olurken, küçük burjuvaziye ise "aşırı", "sivri", "uzlaşmaz" gelmiştir.

Kaypakkaya'nın TDH'ne katkıları büyük olmuştur. Kısacık mücadele yaşamı içinde, Türkiye'deki sınıf mücadelesinin geleceğine damgasını vuran teorik görüşler ortaya koymuştur. Onun katkılarının neler olduğunu, kitabın diğer bölümlerinde ortaya koyduğumuz için, burada ele almayacağız.

Kaypakkaya, teorik alandaki MLM görüşleriyle olduğu gibi, pratiği ile de komünist kişiliğini ve tutumunu ortaya koyan bir önderdir. Düşmana karşı mücadelesi, direnişi, siyasal görüşlerini düşmanın yüzüne haykırması, kendisinden sonra gelen devrim kuşağına yol aydınlatıcı bir ışık bırakmıştır. Onun çeliğe verdiği su asla unutulmamış ve çelik su almaya devam etmektedir.

*"Türkiye'nin geleceği çelikten yoğruluyor; belki biz olmayacağız ama bu çelik aldığı suyu unutmayacak"*tır derken, boşuna değil, devrimler

tarihinin derslerinden hareketle, işçi ve emekçilere olan güveninin sonucu geleceği görerek söylemiştir.

Kaypakkaya, 29 Ocak 1973 tarihinde yakalandığında verdiği ilk ifadede belirtmeyi zorunlu gördüğü noktalardan birisini özellikle vurguluyor: "*... gayemiz ve hedefimiz tüm üretim araçlarını toplumun malı yapmaktır.*"(2)

Bu tavır ve söz, bir komünistin vazgeçilmez düşüncesidir. O, küçük burjuva devrimci önderler gibi vatanseverlik kavramı ile kendini sınırlamayarak, nerede olursa olsun amacını ve siyasal kimliğini net olarak belirtmiştir. Aşağıya aldığımız savunma notları da onun kimliğini ve komünist önderlik rolünün yalın bir belgesi olarak tarihe düşülen önemli bir nottur. Ve aynı zamanda tarihin önünde yürüyen ve yürümeye çalışan bir komünistin vazgeçilmez bir hülyasıdır. Bu nedenle de kitabın adını; "Tarihin Önünde Yürümek" koyduk.

Kaypakkaya'nm Not Defteri'nden

Kaypakkaya, düşman eline esir düştükten sonra üç ay Diyarbakır işkencehanesinde tutulur, düşmanın yoğun işkencesi karşısında granitten bir set olur. Faşist Türk devletinin işkence uzmanları CIA kontrolünde Kaypakkaya'yı sorgulamalarına karşın onu yenemezler ve teslim alamazlar. O, işkencehanede komünizmi, TKP/ML'yi, devrimcileri ve halkı savunur. Düşmanı, "en güçlü olduğunu sandığı" yerde yenerken, onları her yönüyle teşhir etmeye de devam eder.

İşkenceciler, yoğun işkencelere rağmen Kaypakaya'yı teslim alamayınca, onu nasıl yok edeceklerinin planını yapmak için Kaypakkaya'yı bir hücreye atarlar. Kaypakkaya, hücresinde hemen kağıda kaleme sarılır. MLM'nin teorik sorunlarından TKP/ML'nin teorik sorunlarına, Türkiye'nin Osmanlı'dan bu yana tarihi, demokratik devrimin programı vb. konularda not almaya başlar. Yani, komünizmin hayaletini ideolojik-teorik olarak daha yükseklere çekmek ve bu ilkeleri düşmanın mahkemelerinde savunmak ve geniş yığınlara duyurmak için "savunma taslağı" hazırlamaya girişir. O, en küçük bir zaman dilimini dahi kayıp etmek istemez. Zaman kaybı, burjuva sistemini yıkmak

ve proletaryanın sosyalist sitemini kurmak isteyen birisi için göze alınabilecek bir durum değildir.

Tarihi boyunca, kendi varlığını, bu tür beyinlerin yok edilmesinde gören burjuvazi, böylesi bir "komünist beyni"nin yaşamasını tehlikeli bulmuştur. Eli kanlı Türk egemen sınıfları, ellerini bir kere daha kana bulamışlardır. Kaypakkaya ise düşmana inat yazmaya devam eder. Çünkü o, kendi çağının bir Prometheus'udur. Kendinden öncekiler gibi, o da, Kemalist burjuvazinin kanlı saltanatına karşı çıkarak, ateşi onlardan çalıp çeşitli milliyetlerden Türkiye ve Kürdistan işçi sınıfına vermiştir. Burjuvazi onu bedenen yok ettiğinde, onu bir avuç insan biliyordu, bugün ise o, kitlelerin bütün gösterilerinde yer alıyor, üzerine şarkılar, türküler söyleniyor, yeminler ediliyor, görüşleri üzerine paneller, sempozyumlar ve konferanslar düzenleniyor; onu katledenler ise lanetleniyor. Ve onun kitlelere verdiği meşale ise yanmaya devam ediyor. Ve o da Prometheus gibi ölümsüzler kervanına katıldı.

Burada yayınladığımız *"Kaypakkaya'nın Not Defteri"*nden adlı yazılar, Kaypakkaya'nın öldürülmeden önce kaleme aldığı son notlarıdır. Kaypakkaya öldü ama düşünceleri yaşıyor. Kaypakkaya'nın notları asla yarım kalmadı, bugün o notların altları, Türkiye işçi sınıfı ve emekçileri tarafından doldurulmaya devam ediliyor ve devam edecektir; ta ki, sınıflar ortadan kalkıp, komünist toplumun özgürlük bayrağının üstünde; "herkesten yeteneğine ve herkese ihtiyacına göre" şiarı yazıldığı güne kadar...

Bu notların buraya aktarılmasının bir başka nedeni de; Kaypakkaya'nın düşünsel kapasitesinin ne olduğunun gösterilmesi açısından önemli bir belge olmasıdır. O, en zor koşullarda dahi, bu denli kapsamlı bir savunma hazırlamayı düşünebilecek kadar yetkinliğe erişmiş birisiydi. Ve aynı zamanda, ona, boşuna çeşitli milliyetlerden Türkiye işçi sınıfının Prometheus'u denmediğini, onun bunu fazlasıyla hak ettiğini bir kere daha vurgulamak içindir.

Özgür Gelecek Gazetesi'nin 16-29 Mayıs '97[3] tarihli sayısında yayınlanan *"İbrahim Kaypakkaya'nın Defterinden"* adlı bölümü olduğu gibi buraya aktarıyoruz:

"Savunma Taslağı"

1- Komünizm Hayaleti
2- Komünizm Nedir?
3- Sosyalizm Nedir? Proletarya İhtilali ve Sosyalizmin inşası
4) Türkiye'de Devrimin Karakteri?
a) Osmanlı Toplumu (Feodal Toplum)
b) Avrupa'da Kapitalizmin Doğuşu ve Gelişmesi, Feodal Osmanlı Toplumunun Yarı-Sömürgeleşmesi
c) Emperyalizm-Yarı-sömürge, Yarı-Feodal Osmanlı Toplumu (1870'lerden-1908'e kadar)
d) 1908 Devrimi, Özellikleri, Sonucu
e) Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı
f) Ekim Devrimi ve Türkiye
g) Kurtuluş Savaşı, Özellikleri, Sonucu
h) 1920'lerden 1940'lara Kadarki Gelişmeler (Aynı Dönemde Dünyadaki Değişmeler)
ı) İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye
j) 1945-1950
k) 1950 İktidar Değişikliğinin Anlamı? DP Dönemi?
l) 1960 Askeri Darbesi, MBK
m) Koalisyon Hükümetleri
n) 1965-1969-1971 (12 Mart) AP İktidarı Dönemi
o) 12 Mart Sonrası Gelişmeler
p) Türkiye'nin Bugünkü Yapısı (Genel Özet ve Sonuç) (Siyasi, İktisadi, Toplumsal Yapı)
İktisadi: Yarı-sömürge, Yarı-feodal
Siyasi: Yarı-bağımlı (ABD emp. Komp. Bü. Burj. Ve Toprak Ağalarının ask. Faş. Dikt.)
Toplumsal: İşçiler, Köylüler, Şhir Küçük Burjuvazisi, Milli Burjuvazi, Komp. Büyük Burjuvazi, Toprak Ağaları...
Kültürel:
Askeri:
Milli Mesele
5- Bağımsız, Demokratik, Özgür ve Mutlu Bir Türkiye İçin: Demokratik Halk İhtilali.
a) Demokratik Halk İhtilalinin Saflarında Yer Alacak Sınıflar

-Proletarya: Önder Güç
-Köylülük: Temel Güç
-Şehir Küçük Burjuvazisi: Güvenilir Bir Müttefik
-Orta Burjuvazi: İstikrarsız Bir Müttefik
b) Demokratik Halk İhtilalinin Düşmanları
-Emperyalizm
-Komprador Büyük Burjuvazi
-Toprak Ağaları
c) Demokratik Halk İhtilalinin Yolu: Karşı-devrimci Şiddeti Devrimci Şiddetle Alt Etmek
d) Demokratik Halk İhtilali Uzun ve Çetin Bir Mücadele İle (Halk Savaşıyla) Başarıya Ulaşacaktır
e) Halk Savaşının Stratejisi:
f) Halk Savaşında Üç Stratejik Aşama
g) Demokratik Halk Devletinin Programı
-Emperyalizmin, Büyük Burjuvazinin ve Toprak Ağalarının Diktatörlüğünü Yıkmak, Halkın Demokratik Diktatörlüğünü Kurmak
-Emperyalizmi Kovmak-Borçların İptali-Anlaşmaların Feshi-Sermayelerinin Müsaderesi
-Komprador Büyük Burjuvazinin Sermayesinin vs. Müsaderesi
-Toprak Ağalarının Topraklarına El Koymak-Köylülere Parasız Dağıtmak
-Banka ve Faiz-Tefeci Borçlarının İptali
-Milliyetlere ve Dillere Eşitlik, Kendi Kaderini Tayin Hakkı
-Kadınlara Eşit Statü
-Bütün Din ve Mezheplere Eşitlik
-Artan Oranlı Vergi
-Herkese İş
-İşçi Sınıfına Demokratik Haklar ve Daha Yüksek Bir Hayat Seviyesi
-Çin H. C. ve A. H. C. İle Enternasyonal Bağlar Kurmak
-Kültürel ve Askeri Alanda Emperyalizmin ve Feodalizmin Tasfiyesi
h) Demokratik Halk Devletinin Perspektifi: Sosyalizm ve Komünizm

TKP(M-L) ve TİKKO
-Doğuşu (Şartlar)
-Gelişmesi
-Eylemleri
-İdeolojisi-Politikası-Örgütlenmesi
-Niçin Gizli Örgüt?
-Gizlilik Nedir? İllegalite Nedir?
-Amaç
7) Sonuç
I- Ekonomik Koşullar
a) Arazinin Coğrafi Konumu
b) İklim
c) İşlenen Arazinin Durumu, Sulu-Susuz Verim Durumu
ç) Kullanılan Tarım İlaçları
d) Yerleşme Yerlerinin Seçiminde Dikkat Edilen Hususlar
e) Tarımın Özelliği (Çiftlik Anlayışı) Hayvan vb.
f) Ticaret Durumu (Geçim Kaynakları Olarak)
g) Pazar Durumu (İç, Yakın İlçelerde vb.)
ğ) Endüstrileşmenin Etkileri-Makineleşme-İnsan İşgücü
h) Mevsim Farkının İnsan Yaşamındaki Etkileri
ı) Ekonomik Yardımlaşma (İmece vb.)
i) Geçime Dayalı Göç Durumu
II- Toplumsal Koşullar
1- Geçim Kaynaklarına ve Diğer Etkenlere Bağlı Olarak Sınıfsal Yapı
2- Sınıflar Arası Ortak Ölçü (Kıstas) İlişkiler
3- Aileler Arası İlişki ve Aile Nüfus Durumu; Evlenenler, Ayrılma Durumu
4- Ölümler, Hastalıklar, Sağlık Koşulları
5- İşgücü Değerlendirmesi
6- Kadın Erkek Durumu (Ailede Yönetim) Kadının Görevleri, Erkeğin Görevleri
7- Miras Durumu
8- Çevrede Gençlerden Beklenen Davranışlar, Gençlerin Yaşlılardan Bekledikleri
9- Toprak Ağalığı, Şeyhlik vb. Durum

10- Zengin-Fakir Arasındaki Yaşam Farkı, Anlayışları
11- Köylerin İdaresinde Etkili Olma Durumu: Fakir, Ağa, Zengin vb.
12- Sınıfların Devlet Anlayışları, Devletten Bekledikleri ve Aldıkları
13- İş Sahibi Olma Eğilimi, Çalışmanın Nasıl Görüldüğü
III- Kültür Koşulları
1- Okuyanlara Karşı Tutum
2- Okuma-Yazma Durumu: Kız-Erkek
3- Çevredeki Eğitim Kurumları
4- Çevredeki Eğitimin Öğrenci ve Velileri Üzerindeki Etkisi
5- Siyasi Parti ve Atatürk'e Karşı Düşünceleri
6- Din ve Mezhepleri; Bunlara Karşı Tutum ve Davranışları
7- Daha İyi Bir Düzen İçin İstekleri
IV- Siyasal Koşullar
1-Mevcut Rejim Anlayışları
2-Politikacılar Hakkındaki Düşünceleri
3- Parti Çalışmaları vb. Durumların Etkileri
4- Dış İlişkilerin Etkileri
5- Milliyet Anlayışları
6- Çevrede Son Zamanlarda Meydana Gelen Devrimci Eylemler ve Etkileri
7- Devrim Anlayışları
8- 1965 Sonrasında Çevreyi Etkileyen Devrimci Şahıs, Grup ve Hareketler
Sınıf Mücadeleleri ve Köylü Kitlesinin Bilinç Seviyesi
Üretim Dalları.
Sıkıyönetim Dönemi
1-Muhtıra Metni
2- Erim'in 23 Nisan Konuşması (Balyoz)
3- Birinci Erim Hükümetinin Programı (Reform Kabinesi)
4- "Reform" Tasarıları
5- Sıkıyönetim Bildirileri ve Açıklamaları
6- İkinci Erim Hükümeti Programı (II. Erim Kabinesi)
7) Reformlar
a) Asayiş Reformu
b) Adli Reformlar: Anayasa Değişikliği (1961 Anayasası, Erim Değişikliği)

Güvenlik Mahkemeleri
c) İktisadi Reformlar
d) Mali Reformlar
8) Melen Hükümetinin Programı (Melen Kabinesi)
9) Talu Hükümeti
10) Sunay'ın Partilere "Tartışmayı Kesin" İhtarı
11) Önemli Kanunlar (bu arada çıkmış olan)

Kitaplar
1- Kurtul Altuğ'un kitabı
2- Nadir Nadi'nin kitabı: 27 Mayıs'tan 12 Mart'a
3- Yeni Ortam Dergi ve Gazeteleri (Ortam'dan itibaren)
4- Askeri Yargı Usulleri Kanunu
5- Sıkıyönetim Kanunu
6- H. V. Velidedeoğlu

Savunmalar
1- THKO Savunması
2- THKP-C Savunması
3- DDKO Savunması
4- TİP Savunması
5- KDP Savunması
6- Şafak Savunması
7- İsmail Beşikçi'nin Savunması
8- Dev-Genç Savunması
9- TÖS Savunması (Baykurt)

Notlar
*Af (bağışlama): Kim kimi bağışlıyor?
* "Eline silahı alıp tedhişçilik olaylarına katılanların dışındakiler af kapsamına alınmalıdır" (Cumhuriyet, 11 Mayıs '73, M. İskender Öztüranlı, İzmir Barosu Bşk.)
* "30 yıla mahkum olmuş bir anarşistin cezasının 5 yıl indirilmesini istiyoruz. Yoksa biz anarşistlerle tedhişçiler tamamen affedilsin demiyoruz." (Ecevit, Milliyet, 11 Mayıs 1973)
* "Güvenlik Mahkemeleri Kanun Tasarısı" (11 Mayıs 1973 tarihli Cumhuriyet ve Milliyet'te)
1) Savunma Hazırlığı
2) Anılar-Özeleştiri

10- "Bitmeyen Savaş" (İttihat ve Terakki'den Cumhuriyete) Halil Paşa'nın Anıları (Genel Dağıtım Boratav)
* Türk Ceza Kanunu

Faydalanacak Kaynaklar
1- Gotha ve Erfurt programının Eleştirisi, K. Marks, F. Engels
2- Devlet ve İhtilal, V. İ. L.
3- Yeni Demokrasi, M. Z.
4- Seçme Eserler, M. Z.
5- Askeri Yazılar, M. Z.
6- Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri, V. İ. L.
7- Marksizm ve Milli Mesele, J.S.
8- Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı, V. İ. L.
9- Emperyalizm, V. İ. L.
10- Almanya'da Köylü Savaşı, F. E.
11- SBKP(B) Parti Tarihi
12- Faşizme Karşı Birleşik Cephe, Dimitrov

Türkiye Tarihi ile İlgili Kitaplar
1- Şnurof'un Kitabı
2- Avcıoğlu'nun Kitabı
3- 200 Yıldır Neden Bocalıyoruz? N. Berkes
4- Kemalizmin İdeolojisi, Emin Türk Eliçin
5- M. Akdağ'ın Osmanlı Tarihi kitabı, Celali İsyanları
6- Türkiye'de İşçi Hareketleri
7- (Türkiye'de Köylü Hareketleriyle ilgili kitap bulunacak)
8- (1908-Birinci Dünya Savaşı)
9- (Birinci Dünya Savaşı Yılları)
10- (Kurtuluş Savaşı Yılları): SÖYLEV
11- (Kurtuluş Savaşı Sonrası- II. Dünya Savaşı Arası)
12- (II. D. Savaşı Yılları)
13- (Savaş Sonrası-1950)
14- (1950-1960)
15- (27 Mayıs)

"Devrim için her zaman ölecekler bulunur.
Gider gider nice koçyiğitler gider,
Senin de içinde bir oğlun varsa çok değildir.
Ey mavi gök! Ey yağız yer bilesin ki;
Yüreğimiz kabına sığmamakta,
örsle çekiç arasında yoğrulduk,
hıncımız derya gibi kabarmakta."

İbrahim Kaypakkaya

I. BÖLÜM
TARİHİN ÖNÜNDE YÜRÜMEK

68 Hareketi ve TKP/ML

Uluslararası 1968 devrimci fırtınasının, burada geniş bir değerlendirmesine girmeyeceğiz. Ancak, ülkemizdeki devrimci hareketi ciddi şekilde etkilediği için değinmeden geçmek, sorunun bir yanını eksik bırakmak olacağından, kısaca da olsa değineceğiz.

Öncelikle ülke içindeki gelişmelere kısaca değinelim:

Devlet eliyle anti-komünist mücadelenin daha "Kurtuluş Savaşı"nın (1921 Ocak'ında M. Suphi'lerin Kemalistlerce katledilmesi) başından itibaren örgütlendiği bir ülkede, devrimci mücadelenin gelişmesinin de zorlukları kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Burjuvazi, işçi sınıfının ideolojisinin gelişmemesi ve daha baştan bastırılması ve onun yerine burjuva ideolojisinin geliştirilmesi için her türlü devlet olanağını sağlayarak geliştirmeye çalışmış ve bunda önemli ölçüde başarılı da olmuştur. Gençliğin kendini en keskin "kemalist" olarak değerlendirmesi, orduyu sahiplenmesi, "işçi-gençlik-ordu elele" sloganlarının atılması, anti-komünist propagandanın ve komünizmi teşhir etmenin boyutunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, komünist ve tüm devrimci-demokratik hareketlerin bastırılması ve ağır cezalara çarptırılması, işçi ve öğrenci gençliği Kemalizm kılıfı altında ortaya çıkmaya zorlamıştır. Elbette, bu, salt bir takiye olmayıp, yıllardır Kemalizmin "ilerici"liğinin beyinlere işlenmesinin de temel bir etkisinin olduğu unutulmamalıdır.

"Komünizmle Mücadele Dernekleri"nin[4] faaliyetlerinin CIA desteği ve kontrolünde artırılması ve yine buna koşut olarak 1963 yılında parlamentoda temsil edilen tüm partilerden temsilcilerin katılımıyla, "Komünizmle Mücadele Komisyonu"nun[5] kurulması, burjuvazinin, gelişme ve yükselme ivmesi içine giren işçi ve öğrenci hareketinden ne denli korktuğunun da pratik bir yansımasıdır.

Ancak, demokrat öğrenci hareketleri ve ilerici aydınlar, düzene

yönelik eleştirilerini, "M. Kemal'in ideallerinden sapma olarak" belirtiyor ve muhalefet çizgilerini bu minval üzerinden yürütüyorlardı. Onlar, Kemalizmi, bir sığınak, düzenin baskılarından kurtulma ya da burjuvazinin saldırıları karşısında kendilerini haklı çıkarmanın bir aracı olarak ele alıyorlardı.

Türk egemen sınıfları, 1950'lerin sonlarından itibaren yükselen kitle hareketlerinin, 27 Mayıs 1960 Askeri Cunta'sıyla -kendi aralarındaki hesaplaşmalarına ek olarak- önünü kesmek istemesine karşın, hareket gelişerek devam etti. Askeri Cunta, yüzüne örttüğü "ilerici" perdesini kısa bir süre içinde kaldırdı. Buna karşın, öğrenci ve işçi hareketleri devrimci düşünceleri yavaş yavaş kuşanarak gelişmeye ve kitleselleşmeye ve militanlaşmaya devam ederek, uluslararası alanda gelişen 68 hareketiyle bütünleşti.

1968 devrimci kitle fırtınasının temelinde, emperyalizmin krizinin yanı sıra, esas olarak Çin'deki Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin (BPKD) dünya halkları içinde yayılan devrimci dalgasının etkilerinin büyüklüğü görülmelidir. 1966'da başlayan BPKD, 1968'lere gelindiğinde bütün dünyayı etkisi altına almıştır.(6) Çin devrimi, bir nevi tsunami etkisi yaratmış, devrimci dalga, giderek büyüyen ve yıkıcı etkisi artan bir dalga gibi bütün ülkelere yayılarak kitleler sokakları zapt etmiştir. ABD'nin Vietnam saldırısı ve işgali, Afrika ve Asya'daki ulusal kurtuluş hareketlerinin de devrimci dalganın kabarmasında etkileri küçümsenemez. Ancak, BPKD'nin bunlar üzerindeki etkileri görmezden gelindiğinde, sorun tam olarak açıklanamaz ve eksik kalır. Çin devriminin depremi ile başlayan dalga, bütün ülkelerdeki işçi ve gençlik hareketlerini tetiklemiş ve kabarmalarına neden olmuştur. Bu etkiyi bazı kesimler bilinçli olarak görmezden gelse de, göstermek istemeseler de gerçek budur.

Emperyalist ülkelerdeki (ABD ve Batı), gençlik hareketinin kabarmasında da Mao'nun rolü küçümsenemez. Bu hareketler içinde Mao sevgisi de buradan gelir. Mücadele alanlarında Kruşçev'in değil Mao'nun posterlerinin taşınması ve dalgalanması rastlantısal değil, ideolojik ve siyasal bir taraflık ve de BPKD'nin işçi ve emekçiler üzerinde yarattığı devrimci etkinin derinliğidir.(7)

68 Hareketinin devrimci dinamiği üzerinde doğan TKP/ML, TDH içinde çok önemli bir yere sahiptir. TKP/ML'nin kendi tarihi de onun

kadar önemli ve öğreticidir. Ona bu önemi veren hiç kuşkusuz ortaya çıktığı dönemde UKH içinde etkilendiği ideolojik ve siyasal temel ve bu temel doğrultusunda varolan burjuva egemenlik sistemini insanlık yararına değiştirme mücadelesine kesintisiz ve kararlı bir şekilde işçi sınıfının cesaretiyle korkusuzca atılmasıdır. Bir o kadar önemli olan diğer bir nokta ise; Türkiye Devrimci Hareketi'nin (TDH) 50 yıllık pasifist ve devlet ile uzlaşıcı anlayışlarına karşı bir başkaldırı, bir devrimci isyan ve faşist Türk devletine karşı meydan okuma, komünizm hayaletini ülke topraklarında canlandırma mücadelesidir. Bu bağlamda, Kaypakkaya'nın, zamandaşlarından esastan ayırt edici bir özelliği olduğunu vurgulamak, abartıdan öte, somut bir gerçekliğin bir kere daha altının çizilmesidir.

Aynı süreçte ortaya çıkan THKO ve THKP-C ile TKP/ML arasında ciddi siyasal ve ideolojik farklar vardır. Öncelikle TKP/ML'nin bu hakkı teslim edilmelidir. TKP/ML komünist bir örgüt olarak doğmuş iken, diğer ikisi ideolojik ve siyasal bağlamda küçük burjuva devrimci ihtilalci örgütlerdir. Üçünün ihtilalci olması, devlete karşı savaş açması, aynı ideolojik çizgide oldukları anlamına gelmez ve gelmiyor. TKP/ML, salt KP'sinin örgütlenmesi anlayışıyla dahi diğerlerinden temelde farklıdır. Türk devletinin yapısı ve bu bağlamda Türk devleti ile bütünleşmiş Kemalizm değerlendirmesi diğerlerinden tamamen farklıdır. Bir komünist hareket için burjuva devletin Marksist tahlili önemlidir. Mustafa Suphiler'den sonra TDH'ni 1970'lere (50 yıl) kadar pasifist ve uzlaşmacı kılan da, ML ideolojiden uzaklaşarak revizyonist bir çizgiye kayması ve bundan hareketle Türk devletini ve onun ideolojik sembolü haline gelmiş Kemalizmin yanlış tahlilidir.

Kaypakkaya'nın görüşlerinin önemi, özellikle Kemalizm ve Kürt ulusal sorununa yaklaşımı ve değerlendirmeleri, yine Türk devletinin niteliği, "misak-i milli" sınırlar sorunu vb. konulardaki MLM düşünceleri, devrimciliğin Kemalizmin burjuva cenderesi içinde harmanlayarak kitlelere sunulduğu bir ortamda daha büyük bir anlam ve önem taşımaktadır. Özellikle, bu görüşlerin kararlı ve ısrarlı bir şekilde savunulması TDH açısından tarihi bir öneme sahiptir. Kemalizme karşı çıkmak bir yana, ona "ilerici" dememek bile, büyük bir ideolojik donanım gerektiriyordu. Kaypakkaya, çok genç olmasına karşın, böyle bir donanıma sahip olduğunu, ortaya koyduğu teorik tezleriyle gösterdi.

Kaypakkaya'yı diğerlerinden ayıran en önemli yanlardan biri de, hiç kuşkusuz; Kürt ulusal sorunun değerlendirilmesi ve ona yaklaşım tarzıdır. Bu sorun diğerlerinde yok gibidir. Kürt ve Türk halklarının kardeşliğini ileri sürmek, sorunun çok yüzeysel ele alınması, bu konuda demokrat bir çizgide duruşu ifade ederken, sosyal-şovenizmin aşıldığını göstermeye yetmez. Kaypakkaya'nın bu konudaki duruşu; sorgusuz sualsiz ML bir duruştur. Bu konuda, Kaypakkaya'nın duruşu MLM iken, diğerlerinin duruşu sosyal-şoven bir durumdaydı.

Kaypakkaya, diğer iki örgütün görüşlerinin tersine, siysetin belirleyici olduğunu savunarak salt askeri bakış açısı çizgisiyle kendi arasına bir netlik getirmiştir.

68 devrimci ortamının ortaya çıkardığı bu hareketlerin üçü de kırsal alandan şehirlere doğru gelişecek bir devrimi savunurken, Kaypakkaya daha bütünlüklü ve kendi içinde tutarlı bir yaklaşım getirmiştir. THKO tam bir fokocu tarzda hareket ederken, THKP-C daha derli toplu bir teorik bütünlüklüğe sahipti. THKO'nun mirasçıları dünden çok farklı çizgilere kayarken, THKP-C'nin mirasçısı olduğunu, onun çizgisini devam ettirdiğini söyleyenler, uzun bir süre genelde aynı güzergâhta yürümeye çalışmışlar, 12 Eylül 1980 sonrası ise çok farklı yönlere (örneğin, Dev-Yol) savrulmuşlardır. Sadece DHKP-C , "THKP-C yolunda" yürüme iddiasını sürdürmektedir. Ancak, THKP-C'nin örgüt ve önderlik anlayışı ile DHKP-C temelden farklılıklar içeriyor. THKP-C'de kolektif bir önderlik çizgisine sahipken, DHKP-C'de ise tek kişi önderliği çizgisi egemen olmuştur. Ayrıca, THKP-C'nin şehir gerillacılığı ile DHKP-C'nin ki aynı değildir. Birincisi bunu esas alır ve pratiğe uygularken, ikincisi, birincisine oranla daha pasif bir konumdadır.

'68 devrimci hareketi içinden çıkan örgütlerde, UKH içindeki ideolojik çatışmalardan etkilenmişler ve kendi yapılarına uygun olarak bu çatışma ortamını yaratan taraflardan birinin daha fazla ideolojik etksinde kalmışlardır. Bu örgütler üzerinde SBKP'ne oranla Mao'nun daha büyük etkisi olmasına karşın, THKO ve THKP-C'ye -bu konuda- egemen olan anlayış, orta yolcu bir duruştur. THKO ve THKP-C, SBKP'ni revizyonizme kaymakla eleştirmelerine rağmen (Mahir Çayan'ın eleştirisi daha net), net tavır alışları söz konusu değildir.

Kaypakkaya'nın MLM düşünceleri UKH içindeki bu kıyasıya süren çatışma içinde olgunlaştı ve O, modern revizyonizmden yana tavır

almadığı gibi, modern revizyonizme karşı bayrak açtı ve ülkemizde modern revizyonizmi "ML" olarak lanse eden ya da ondan etkilenen tüm düşünce akımlarına karşı da mücadele edip bu tür anlayışları eleştirerek kendi çizgisini geliştirdi.

Kaypakkaya ve BPKD

Kaypakkaya, haklı olarak BPKD'nin yerini de doğru saptamıştır. Kaypakkaya, Ocak 1972 yılında yazdığı, "TİİKP Program Taslağı Eleştirisi" adlı yazısında, *"Hareketimizin Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin ürünü olduğu belirtilmeliydi"* demesi, yanlış değil, doğru bir saptamadır. TİİKP, BPKD'den etkilenmiştir. Ancak, onun ideolojik özünü yansıtmaktan uzak kalmış ve süreç içinde ise bütünüyle uzaklaşmıştır. Kaypakkaya'nın önderliğinde kurulan TKP/ML ise BPKD ürünü olarak sınıf mücadelesine atılmıştır. Elbette, bu belirleme, salt ülke koşullarından bağımsız geliştiği anlamında değildir. İdeolojik gıdasını BPKD'den almıştır.

Kaypakkaya, hiçbir kuşkuya yer bırakmaksızın, UKH içindeki çatışmada, safını, ÇKP yanında belirlemiştir. Bu net saf belirleme, Kaypakkaya'yı bütünüyle Çin Devrimi'nden de etkilenmeye, adeta Çin Devrimi'nin bir kopyasını Türkiye'de yaşama geçirmeye kadar götürmüştür.

Kaypakaya'nın ÇKP'den yana net olarak saf belirlemesinin temelleri var. Kaypakkaya, TİİKP (Türkiye İhtlalci İşçi Köylü Partisi) içinde yer almış ve onun ileri kadrolarından biri durumuna gelmiş ve bu örgüt de, Mao'nun çizgisine sempati ile bakan ve onu ML gören bir anlayıştaydı. Böyle bir ortam içinde şekillenen Kaypakkaya, doğal olarak Mao'nun görüşlerini daha çabuk kabullendi ve ondan ciddi şekilde etkilendi. Ancak bu etkilenme, Çin Devrimi'nin kendine özgü özelliğini bir kenara iterek onu şablonculuğa kadar götürdü. Bu aynı zamanda Kaypakkaya'nın subjektivizme düşmesinin de siyasal taşlarını döşedi.

Bazı kesimler, özellikle de TKP/ML saflarından 1976 yılında ayrılarak kendine "TKP/ML Hareketi" diyen ve daha sonraları ise TİKH ile birleşerek MLKP olan örgüt, Kaypakkaya'yı çok sonraları "ML" olarak keşfetti??? Ancak, o, Kaypakkaya'yı Mao'dan koparark bunu yapmaya çalıştı. Kaypakkaya'yı Mao'dan koparmak, onu köklerinden

koparmak olacağı gibi Kaypakkaya'yı Kaypakkaya olmaktan da çıkarır.

"Maocu ideoloji, kuşkusuz Kaypakkaya'nın devrimci politik konumlanmasında güçlü etkilerde bulundu. Fakat bu, geniş tarihsel bir çerçeveden bakıldığında, onun Marksizmi esas alarak uyguladığı pratik-politik düzeyde kısmi etkiler olarak kalacaktır. Maoculuk, deyim yerindeyse, Kaypakkaya'nın iğreti bilincidir."

"Kaypakkaya, Maoculuğu kapıdan buyur edip (lafzı ve bilinci budur) pencereden kovmuştur (politik varoluşu ve eylemi de budur)."(8)

Küçük burjuvazi, Kaypakkaya'yı böyle sahiplenmek istiyor. Özellikle Mao'yu "küçük burjuva devrimcisi" görenler. Ancak, Kaypakkaya'yı Mao'dan ayırmak, ayrı görmek isteyenlere, olsa olsa, kendi "iğreti"lerini Kaypakkaya'ya mal etmeye çalışıyorlar denebilir. Eğer, Kaypakkaya, Mao'dan etkilenmeyip ve onu doğru kavramasaydı, o da THKO ve THKP-C gibi "milli kurtuluşçu"lukta kalacaktı. Maoistlik onun ufkunu daha da genişletmiştir. Küçük burjuvazi, kendi bulanıklığını Kaypakkaya'ya bulaştırmaya çalışırken, pragmatizme düştüğünü göremeyecek kadar Marksist düşünce yönteminden uzaklaşmıştır.

"TKP/ML Hareketi", İbrahim Kaypakkaya'nın kurduğu parti olan TKP/ML'den ayrıldığı dönemlerde Kaypakkaya'nm "küçük burjuvalığını" keşfetmişti. Kaypakkaya'nın çizgisinden uzaklaşmak için önce buna gereksinimi vardı. Fakat, daha sonra, bunun kendilerinin kaybı olduğunu görünce, Kaypakkaya'yı görüşlerinden soyarak kabul etmeye yanaştılar. Şu anda yaptıkları da böyledir. Mao düşmanlığı ile Kaypakkaya sevdası aynı kulvarda yürümez. Kaypakkaya sevdası, Mao sevdası ile birlikte olursa bir tutarlılık olur.

"Diğer iki (THKO ve THKP-C, Y.K.) *örgüte göre Marksizm-Leninizmden daha fazla etkilenmiş olmasına karşın TKP/ML de Maocu küçük burjuva ideolojik konumdaydı."*(9)

MLKP, birleştiği ilk kongrede Kaypakkaya'nın kurduğu örgütü böyle değerlendiriyor, ancak, sonraları nasıl oluyorsa Kaypakkaya Maoculuktan kurtarılarak ML yapılıyor. Küçük burjuvazinin tutarsızlığı da burada kendini gösteriyor.

Konumuz bu olmadığı için geçerken kısaca değindik.

Kaypakkaya'nın görüşlerini de ele alırken, hangi süreçte o görüşlerin doğduğu, o günkü konjonktürde UKH durumu ve içindeki görüşleri, dünyadaki ve ülkedeki genel siyasal ortam ve yine ülkemizdeki

devrimci hareketin tarihi bağları ile ele almak, ortaya daha doğruya yakın bir değerlendirme çıkarabilecektir.

Kaypakkaya irdelenmeden TKP/ML açıklanamaz ve çözümlenemez. Kaypakkaya'nın görüşlerini eleştirmeyenler, onu bir "tabu" olarak kabul edenler, onu adeta "peygamberlik" derecesine çıkaranlar, ona olmayan sıfatları (başkomutan, komutan, UKH önderlerinden vs.vs.) yükleyenler ya da yüklemeye çalışanlar ise, O'nu, uğruna yaşamını feda ettiği dünya görüşü karşısında küçük düşürürken, aynı zamanda, TKP/ML'nin devrimci mücadele içindeki yerini, MLM bilimiyle bağlarını, doğrularını, eksiklerini, hatalarını ve yönelimini tam olarak saptayamaz.

TKP/ML'nin iç yapısı da diğer KP'lerinde olduğu gibi fırtınalı çatışmalar ile doludur. Bu fırtınaların esas kaynağı UKH içindeki çatışmalar iken, ikinci kaynağı ise ülkenin kendi iç yapısından bağımsız olmayarak, sosyal ve siyasal koşullardan kaynaklı çatışmalardır. UKH içindeki her ideolojik siyasal çatışma ve çelişme direkt TKP/ML içine yansıdığı gibi, ülke özeline ilişkin teori ve pratiği arasındaki çatışma da direkt yansımıştır. Bu ideolojik ve siyasal çatışmalar, zaman zaman bölünmeler yaratmış, zaman zaman duraksatmış, zaman zaman ağır yenilgiler almasına, ağır kayıplar vermesine neden olmuş ise de, birbirini tamamlayan ve birbirine bağlı bu süreçler, ciddi iç hesaplaşmaları ve birbirini en kötü şekilde yıpratmalara kadar varan ideolojik ve siyasal çatışma ortamları da yaratmıştır. Bu gelişmeler, sınıf mücadelesi içinde idelojik ve siyasal çatışmanın bir karakteristiğidir.

TKP/ML içindeki bölünmelerin bir kısmı, onun ülkenin ekonomik ve siyasal yapı değerlendirmesinden ve devrimin yolu konusundaki düşünsel farklılıklardan çıksa da, zaman zaman Kaypakkaya'nın silahlı mücadelesinin "uygulanmaması" iddialarından ve bazı bölünmeler ise, UKH içindeki düşünsel farklılıkların ve çatışmaların yansımasından kaynaklanmıştır. TKP/ML ile TDH (Türkiye Devrimci Hareketi) arasında kopmaz bağlar varken, farklı yanları da görmezden gelinecek gibi değildir. 1968-70'ler sürecinde ortaya çıkan örgütler ile TKP/ML'nin ihtilalcilik konusunda yakın ilişkisi varken, sonraki süreçte bu farklar daha da netleşmiştir. Diğer örgütler (özellikle THKO ve THKP-C) ilk çıkışıyla yetinmeyerek, o örgütlerin ilk kurucularının katledilmesinden sonra, ilk çıkışlarındaki temel siyasal yönelimlerde

ciddi değişimler olmuştur. TKP/ML'de ise ilk çıkışındaki ideolojik ve siyasal duruşuyla bugünkü duruşu arasında fazla bir fark yoktur. En azından, TKP/ML'nin kurucusu Kaypakkaya'nın görüşlerini ve onun pratik anlayışının değiştirilmesine karşı büyük bir direnç göstermiş ve bu yaklaşım bir nevi onu ve onun görüşlerini "putlaştırma" durumuna indirgemiştir.

15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi ve Tarihi Dersleri

Kaypakkaya'yı değerlendirirken, 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi'ne değinmeden geçmek doğru olmayacaktır. Kaypakkaya'yı şekillendiren pratik mücadelelerden biri de bu direniştir.

15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi üzerine çok şey yazılıp söylendi. Her sınıf ve bu sınıflara mensup çeşitli akımlar farklı farklı ve kendi sınıfsal yapılarına uygun dersler çıkardı. Başta burjuva sınıfı, 15-16 Haziran İşçi Direnişi'ni "devrim provası" olarak gördüğü için, işçilerin karşısına tankla çıktı ve bir daha böyle bir direnişin gerçekleşmemesi için uzun vadeli önlemler almaya başladılar. İşçi sınıfının mücadelesini bölmek, parçalamak ve zayıflatmak için uzun bir süreye yayılan işçi sınıfı ve ezilen halklar aleyhine birçok kısatlayıcı ve anti-demokratik yasaları hayata geçirdiler ve 12 Eylül 1980 Askeri Cuntası ile bu işi kendileri açısından sağlama aldılar. İşçi sınıfının büyük direnişlerini bastırmak ve ezmek, egemenlere, iki askeri (12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980) cuntaya maloldu denebilir. Son 12 Eylül 1980 askeri darbesi, Türk burjuvazisinin, ülkede, kısmi demokratik hakların varlığına bile tahammül edemediğinin yanısıra, işçi-emekçi mücadelesi karşısındaki sınıfsal duruşunun en üst boyutunun bir göstergesiydi denilebilir. Aynı zamanda, burjuvazi, 12 Eylül 1980 darbesiyle, devrimci mücadelenin karşısına kitleleri din afyonuyla uyutacak örgüt ve önlemleri de hızla yürülüğe soktuğu bir süreç olmuştur.

15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi, Kaypakkaya'nın da çok etkilendiği ve dersler çıkardığı bir harekettir. Bunu, çıkardığı derslerden anlıyoruz. Bu direniş, Kaypakkaya'nın PDA çizgisine karşı daha net tavır almasına ve sistematik görüşlerinin oluşturulmasında önemli bir aşama olmuştur. Devlet ve devrim sorununa bakışı, sınıflar arası ilişkiyi

ele alışı, reformizme ve revizyonizme karşı duruşunu netleştirmiş ve berraklaştırmıştır. Devrimin şakaya gelmediğini ve özellikle de devletin ordusundan devrim beklemenin Marksizmle bir ilişkisinin olmadığını; ayrıca bu tür cuntacı devrim hayallerinin işçi sınıfının dünya görüşü ile uzaktan yakından bir ilişkisi olmayıp, küçük burjuvazinin sınıfsal bakış açısını yansıtan düşünceler olduğunu daha net görmüş ve anti-marksist düşüncelere karşı acımasız olmuş ve bu tür anlayışların sınıf içeriğini ortaya koymaktan çekinmemiştir.

Türkiye'nin o tarihi sürecinde kemalist düşünceler sol çevrelerde etkinliğini önemli ölçüde sürdürüyordu. Birçok sol çevre, devrimi ordudan bekliyor, Türk devletinin ordusunu "zinde güçler" olarak değerlendiriyorlardı. Bunların başında Mihri Belli, H. Kıvılcımlı, D. Avcıoğlu vb.leri geliyordu. Diğer yandan, Deniz Gezmişler ve Mahir Çayanlar ise verdikleri mücadeleyi "İkinci kurtuluş savaşı" olarak niteliyorlardı.(10) 1. Kurtuluş savaşını M. Kemal vermiş ve ikincisini ise onun devamı olarak kendileri veriyordu. Öğrenci gençlik içinde "ordu-gençlik elele" sloganlarının atılması da Türk ordusunu nasıl değerlendirdiklerinin bir göstergesiydi. Onlar için Türk ordusu "ilerici" ve "gericiliğin karşısında yer alıyor"du.

Kaypakkaya, 15-16 Haziran İşçi Direnişi'nin; bu tür cuntacı ve ordu hayranı sağ düşüncelere büyük darbe vurduğunu, ordunun Türk devletinin ordusu olduğunu ve hiçbir zaman, başta işçi sınıfı olmak üzere ezilen halklardan yana tavır almayacağını, aksine onlara karşı burjuvazinin ve gericiliğin savunucusu ve koruyucusu olduğunu gösterdiğini, ve bu direnişten çıkarılması gereken en önemli derslerden birisinin bu olduğunu net olarak vurgulamıştır.

Kaypakkaya'nın 15-16 Haziran İşçi Direnişi'nden çıkardığı dersleri, -uzun olmasına karşın- buraya aktarmayı yararlı görüyoruz:

"İşçi sınıfımızın kendiliğinden gelme mücadelesi 15-16 Haziran'da doruğuna ulaştı. İşçiler bütün burjuva ve küçük burjuva kliklerini tepeleyip geçtiler. 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi ve arkasından gelen sıkıyönetim, bazı kadroların bilincinde önemli sıçramalar yarattı. Bu arkadaşlar, işçi hareketinden ve onu izleyen zor mücadele günlerinden önemli dersler çıkardılar.

İşçi hareketi, birinci olarak, devrimin şiddete dayanacağını, bunun zorunlu ve kaçınılmaz olduğunu gösterdi. Aybar-Aren oportünizmine ve

bütün pasifist, parlamentarist görüşlere ağır bir darbe indirdi.

İkinci olarak, işçi hareketi, burjuva devlet teorilerine ağır bir darbe indirdi. Halkın kurtuluşunu egemen sınıfların ordusundan beklemenin ne derece ahmakça bir hayal olduğunu gözler önüne serdi. Çünkü işçi direnişi tanklarla, süngülerle, sıkıyönetimle bastırılmıştı. Süngülerin gölgesine sığınan patronlar, sıkıyönetim makamlarıyla birlikte yüzlerce işçiyi işten atmışlardı. Yüzlerce devrimci işçi ve aydın, sıkıyönetim mahkemelerinde yargılandı. Bütün bunlar M. Belli'nin, D. Avcıoğlu'nun ve H. Kıvılcımlı'nın cuntacı hayallerinin ve anti-Marksist-Leninist devlet ve ordu tahlillerinin saçmalığını ortaya çıkardı.

Üçüncüsü, 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi, gerçek kahramanın kitleler olduğunu bir kere daha gösterdi. Ve bir avuç seçkin aydın grubuna dayanarak devrim yapmayı hayal eden bireyci küçük-burjuva akımlarına ağır bir darbe indirdi.

Dördüncüsü, 15-16 Haziran direnişinin bastırılması, devrimin ilk başlarda şehirlerde başarıya ulaşamayacağını, şehirlerde zaman zaman ortaya çıkacak işçi ayaklanmalarının kırlık bölgelere çekilmediği taktirde bastırılmaya mahkum olduğunu gösterdi. PDA kliğinin belirsiz bir gelecekte, şehirlerde genel bir ayaklanma ile iktidarı ele geçirme hayallerine ağır bir darbe indirdi.

Beşincisi, 15-16 Haziran'dan sonra gelen ve üç ay süren sıkıyönetim, en zor koşullarda dahi mücadeleye devam etmenin ancak gerçekten devrimci bir örgütlenmeyle, yasadışı bir temel atarak ve çalışmaları bu temel üzerine inşa ederek mümkün olabileceğini gösterdi. Legaliteye bel bağlamanın, revizyonist örgütlenmenin, şiddetlenen sınıf mücadelesi koşullarında halkımıza zarar vermekten başka bir işe yaramayacağını gösterdi.

Altıncısı, 15-16 Haziran Direnişi, ülkemizde devrimin nesnel koşullarının ne kadar olgunlaştığının somut bir kanıtı oldu."(11)

Kaypakkaya, 15-16 Haziran Direnişi'nden genel anlamda doğru dersler çıkarmasına karşın, dördüncü şıkta söyledikleri doğru değildir. Birincisi, şehirlerdeki ayaklanmaların kıra çekilmesi söz konusu olamaz. İkincisi ise, bu ayaklanmanın devlet şiddeti ile bastırılması, devrimin şehirlerdeki ayaklanmalarla olmayacağının bir göstergesi ve kanıtı olamaz. Tarih Kaypakkaya'yı doğrulamamıştır. Ayrıca, tek bir ayaklanmanın bastırılmasından, bu sonuçlar çıkarılamaz. Çin Devrimi

örneğinden hareket edersek, Çin'de önce köylüler kendiliğinden ayaklanmıştır. ÇKP, daha sonra bu ayaklanamalara önderlik etmiştir. Türkiye'de ise, TC'nin kuruluşundan bu yana köylü ayaklanması söz konusu değil ve esas olarak ülkede işçi ve diğer emekçilerin mücadeleleri daha bir ön plana çıkmış ve esas olarak da bunların mücadelesi sınıf mücadelesine damgasını vurmuştur.

Özellikle işçi sınıfının yoğun olduğu İstanbul, Kocaeli, İzmir, Adana vb. yerlerdeki işçi sınıfının ayaklanmasının kıra çekilmesi hayalciliktir. Ne o günün koşullarında ne de günümüz koşullarında, bu tür ayaklanmaların kıra çekilmesi gerçekçi değildir. Bu tür metropollerde işçilerin KP önderliğinde ayaklanması halinde, bu şehirlerin düşmandan temizlenmesi esas amaç haline gelir. Düşmandan temizlenerek devrimin kaleleri haline getirilir. İşçi ayaklanmalarının kıra çekilmesi, şehirlerin burjuvaziye teslim edilmesi olur ki, bu da pek gerçekçi bir yaklaşım olamaz. Kaypakkaya bu konuda hayalci davranmış, somut gerçeklerin yerine öznel düşüncelerini esas almıştır.

Çin'de de büyük şehirlerdeki ayaklanmalar kıra çekilmemiştir. Kırsal alanda köylülerin ayaklanmaları ile başlayan mücadele, adım adım gelişerek şehirleri de ele geçirmiştir. Burada kızıl ordunun şehirleri kuşatmasına destek olmak amacıyla ayaklanmalar düzenlenerek düşmanın içten ve dıştan darbelerle daha kısa zamanda yenilmesi sağlanmıştır.

15-16 haziran Direnişi, sınıf bilinçli proletaryanın önderliğinde değil, Kaypakkaya'nın da belirttiği gibi kendiliğinden bir ayaklanmadır. DİSK gibi sendikalar önderliğinde olması, onun kendiliğindenci bir hareket olduğunu yadsımaz. Ayrıca DİSK'in istediği de böyle büyük bir direniş değil, küçük çaplı bir tepkinin gösterilmesiydi. İşçi sınıfı, DİSK ve T"K"P[12] gibi küçük burjuva siyasetlerin hayallerini aşmış, onların hiç beklemediği bir tepki ortaya koymuştur.

Türkiye işçi sınıfının 15-16 Haziran'a gelmeden önceki direnişlerinden bazılarını kısaca da olsa buraya aktarmak gerekiyor. Çünkü, işçi sınıfı birdenbire patlamadı. Bunun tarihsel bir arka planı vardı. Öncelikle bunu görmek gerekiyor. İşçi hareketinin tarihi, işçi sınıfının ortaya çıkışıyla yaşıttır. Çok eskilere gitmeye gerek yok. Esas olarak konumuz da bu olmadığı için, sadece 15-16 Haziran 1970'in bir on yıl öncesi işçi direnişlerinden söz etmek gerekiyor.

Kapitalizmin gelişmesine koşut olarak işçi sınıfının örgütlülüğü ve mücadelesi de artıyordu. Örneğin 1952'de 211 sendika vardı. Bunların toplam üye sayısı ise 173 bin kadardı. 1961 yılına gelindiğinde ise sendika sayısı 483 olurken, bu sendikalara üye olan işçi sayısı ise 418,3 bine çıkıyor.(13)

Özellikle, 1950'lerin sonlarına doğru işçi grevleri, protestolar yoğunlaşırken, buna karşı da Menderes hükümetinin yoğun baskı ve tutuklamaları uygulamaya sokuluyor. Grevlerin çoğu yasaklandığı gibi buna katılanlar hakkında cezai soruşturmalar açılıyor ya da tutuklanıyorlar. 1950'lerin sonuna doğru genel demokratik muhalefetin yanında işçi sınıfının protesto ve direnişlerinde artış oluyor. Menderes hükümeti döneminde, yalnızca 1957 yılında sınıf mücadelesi verdikleri gerekçesiyle yaklaşık 150 sendika kapatılıyor ve yine, 1954 yılında greve gittikleri gerekçesiyle 559 liman işçisi yargılanıyordu.

27 Mayıs 1960 askeri cuntasından sonra da grev ve direnişlerde herhangi bir gerileme olmayıp, tersine artış oldu. 1961 ve 1962 yıllarında Türkiye tarihinde o güne kadar görülmemiş işçi mitingleri oldu. İstanbul'da yapılan her iki mitinge de 100 binin üzerinde işçi katıldı. İşçilerin taşıdıkları pankartlarda, "grev hakkı istiyoruz", "işçiler sıkıntı içinde", "iş ve ekmek" sloganları vardı. Pankart sayısı ise beş binin üzerindeydi.(14)

İşçi sınıfındaki bu hareketlilik, onun sayısal gelişimiyle de yakından ilgilidir. Ülkede kapitalizmin gelişimine bağlı olarak işçi sınıfının (genel anlamda ücretlilerin) toplam sayısında mutlak bir artış söz konusudur. Genel bir bilgi olması açısından aşağıya bazı verileri aktaracağız:

"1965 yılında Türkiye'de gelir getirici bir işte çalışan ücretlilerin toplam sayısı 3.0 milyon iken, 1970 yılında 4.2 milyon, 1975 yılında 5.4 milyon ve 1980 yılında 6,2 milyona çıktı."(15)

Aynı yıllara ilişkin ücretlilerin sayılarını, birçok kaynak(16) aynı rakamlarla ifade etmektedir. Yani, kaynaklarda abartı yok, belki eksiklik var da diyebiliriz. Çünkü, bunlar genelde resmi kaynaklardan ve de sigortalı ve sendikalı ücretlilerin sayıları olarak kayıtlara geçiyor. Sigortasız ve sendikasız çalışanlar ise kayıtlarda, maalesef, yer almıyor.

Özetle, 15-16 Haziran 1970 İşçi Direnişi, işçi sınıfının, özellikle de

son on yılın mücadelesinin bir doruk noktasıydı. Yıllarca, anti-demokratik ve faşist baskı yasalarıyla işçi sınıfı mücadelesinin yasaklanması, örgütlenmesinin önüne anti-demokratik yasalar da dahil her türlü devlet şiddetinin çıkarılması, ilerici sendikal örgütlenmelerinin yasaklanması ya da sınırlama yoluna gidilmesi, yer yer grev haklarının elinden alınması; 1957'lerden beri artan oranda gelişen gelişen işçi hareketini 15-16 Haziran'ı yaratmaya götürdü. Bu bir doruk noktasıydı. Özellikle de 9 Mart 1965 Zonguldak Maden işçilerinin direnişi bunun güçlü bir ön hazırlığıydı. Bu direnişte, işçi sınıfı, tüm sendika ağalarının ihanetine karşın güçlü bir direniş ortaya çıkarmıştı. Bu direnişe 5 bini aşkın işçi katılmıştı ve bu mücadelede iki şehit vermişti.

Amerikancı Türk-İş'in[17] tüm ihanet ve engellemelerine karşı işçi sınıfı kendi güzergahında akmaya devam ediyordu. Ancak, işçi sınıfı bu ihanet çetesini de aşarak 13 Şubat 1967 tarihinde DİSK'i kurmayı başardı. Bu işçi sınıfının sendikal örgütlenmesi açısından ileri bir adımdı. Bundan sonra da işçi eylemleri hızla artmaya başladı.

İşçi eylemlerinin gelişimini ve durumunu o gün açısından istatistiki olarak verirsek, sorun daha iyi anlaşılır ve bu gelişmeler dikkate alınarak daha doğru dersler çıkarılabilir.

Yıllar	Eylem Sayısı	Yüzde (%)
1961	4	0,52
1962	15	1,97
1963	25	3,28
1964	97	12,73
1965	57	7,48
1966	74	9,71
1967	129	16,14
1968	88	11,55
19169	123	16,14
1970	150	19,69
Toplam:	762	100.0

Tablo: 1[18]

Sırrı Öztürk, bu eylemlerin biçimlerini de sınıflandırmış. Onu da aktarmakta yarar var.

1960-1971 Yılları Arasında İşçi Hareketlerinin Hareket Biçimlerine Göre Dağılımı

Hareketin Biçimi	Sayısı	Yüzde (%)
Grev	539	0,52
İşyeri İşgali	45	1,97
Pasif Direnme	82	Yüzde
Miting, Yürüyüş	69	70,3
Diğer	14	5,90
Bilinmeyen	13	10,76
Toplam:	762	9,05

Tablo: 2[19]

Ayrıca, eklemek gerekiyor ki, Kaypakkaya'nın *Aydınlık* ve *Türk Solu* dergilerinde yazdığı[20] o günkü güncel yazıları da bu verileri doğrulamaktadır. Kaypakkaya daha çok işçi eylemlerini vermiştir. Sözünü ettiği köylü eylemleri ise, topraksız köylülerin toprak talebi doğrultusundaki eylemleri değil, yine taban fiyatlarının yükseltilmesine yönelik ve de bazıları, devrimcilerin önderliğinde gelişen siyasal eylemlerdir. Daha doğrusu, köylü eylemleri, feodal üretim (ya da yarı-feodal) ilişkileri içinde değil, kapitalist meta ekonomisi içinde olanlardan gelmiştir.

Türkiye işçi sınıfının direnişlerinin ve eylemlerinin küçümsenmesi, işçi sınıfı gerçeğinden uzaklaşmadan kaynaklanıyor. Oysa 1960'dan sonra grevlerde hızlı bir artış olmuş, ta ki, 1980'e kadar. Aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi, 12 mart 1971 ve 12 Eylül 1980 askeri cuntaların neden işbaşına getirildiği rahatlıkla analaşılabilir.

1960-1980 Yılları Arasında Grev Sayısı, Greve Katılan İşçi Sayısı, Kaybolan İşgünü Sayısı (Türkiye)

Yıllar	Grev Sayısı	Katılan İşçi Sayısı	Kaybolan İşgünü Sayısı
1963	8	1.515	19.739
1964	85	7.896	251.767
1965	47	12.879	307.165
1966	44	21.812	434.059
1967	102	9.466	350.892
1968	53	20.812	196.040
1969	82	23.190	357.799
1970	11	25.963	260.338
1971	97	20.016	295.950
1972	14	7.158	147.585
1973	22	12.284	479.857
1974	45	21.046	470.088
1975	90	25.398	1.102.682
1976	105	32.899	1.768.201
1977	167	52.889	5.778.205
1978	175	27.208	1.598.905
1979	190	39.901	12.217.347
1980	227	46.216	5.408.618

Tablo: 3[21]

Bütün bunlar gözönünde bulundurulduğunda, 15-16 Haziran Direniş'inden çıkarılacak derslerin başında, (1970'lerde) şehirlerdeki mücadelenin öneminin arttığı ve işçi sınıfı, diğer ezilen emekçi sınıfları da yanına alarak, toplu ayaklanma ile devrimi gerçekleştirebilecek - sayısal anlamda- nicel güce erişmiştir. Elbette bu, işçi sınıfı partisi önderliğinde gerçekleşebilecek bir devrimdir.

İşçi sınıfının kendiliğinden ayaklanmasının bu denli güçlü olması, KP önderliğinde daha da güçlü ve yenilmez bir durumda olabilecektir. Daha örgütlü, hedefleri daha net ve daha geniş bir kesimi de kucaklayacak bir ayaklanmanın başarı şansının olmaması için hiçbir neden yoktur. Bu tür ayaklanmaların "kıra çekilmeden başarı şansı yok" demek, işçi sınıfının örgütlü gücünün neler yaratabileceğini kavrayamamaktan kaynaklanmaktadır. Ayrıca, "kıra çekilmesi" anlayışının pratik bir değeri de olamaz. Pratik olmadığı gibi sosyal gerçeklerle de örtüşen bir yanı yoktur. Böyle bir yaklaşım, öznel düşüncenin sosyal gerçekliğin yerine konulmasıdır.

15-16 Haziran Direnişi'nin hedefi devrim değil, demokratik hakların gasp edilmesine karşı bir tepkiydi. Yani, daha somutu; 274-275 sayılı yasalarla işçilere tanınan grev toplu sözleşme haklarının budanmasına yönelik eylemdi. Çünkü 24 Temmuz 1963 yılında 275 sayılı yasayla, işçiler Türkiye'de ilk defa grev ve toplu sözleşme yapma hakkı elde etmişti. 274 sayılı yasa ise sendikalarla ilgiliydi. 24 Temmuz'un "işçi bayramı"(22) ilan edilmesi bu nedenledir. Ancak, 1970'lere gelindiğinde, Türk egemen sınıfların temsilcisi AP hükümeti, işçilerin sendikal örgütlenmelerinin zorlaştırılması ve sendikaların haklarının iyice sınırlandırılması, grev ve toplu sözleşme haklarının yeniden işçiler aleyhine değiştirilmesini istiyor ve bunu yasallaştırmaya çalışıyordu. İşte bu durum, bardağı taşıran son damla oldu. Yıllardır baskı altında tutulan ve her geçen gün demokratik hak ve özgürlükleri elinden alınan işçi sınıfı, bu gerekçeyle harekete geçti ve iki gün sokaklara egemen oldu.

DİSK, başta böyle bir güçlü tepkinin olmayacağını hesaplamıştı. Ancak, evdeki hesap çarşıya uymadı ve işçi sınıfı bu reformcu sendika ağalarını da yıkarak tankların üstüne yürüyerek, burjuvazinin tanklarla ördüğü surları yıktı.(23)

Kendiliğinden bir işçi hareketinin bu denli güçlü olması, örgütlü olduğu ve hareket amacının ne olduğunu bildiği zaman kolay kolay yenilmeyeceği açıktır. Kaypakkaya'nın göremediği bir nokta da burası olmuştur. Yoğun işçi eylemlerinin, işçi grevlerinin yaşandığı, buna karşılık ise köylü eylemleri ve direnişlerinin (toprak talebi ya da feodal düzene karşı) olmadığı bir yerde, köylülüğün "mücadelesini" öne çıkarmak, Marksist bir yaklaşım değildir. İşçi sınıfının dönüştürücü ve değiştirici devrimci gücü özellikle 1950'lerin ortalarından itibaren

belirleyici bir hal almıştı. Görülmeyen ve hâlâ da görülmek istenmeyen nokta burasıdır.

Kaypakkaya'dan sonra ise işçi sınıfının (12 Eylül 1980 Cuntası arifesinde) direniş ve eylemlerini, bunların nicel ve nitel yönlerini, işgallerini tartışmak ise ayrı bir konudur. Bu süreçteki eylemler birçok yönüyle 15-16 Haziranları katbekat aşmıştır.

Burada Türkiye'de işçilerin sendikalaşmasıyla da ilgili birkaç rakam vermek gerekiyor. Türkiye'de sendika sayısı 1952'den sonra, özellikle de 1960'dan sonra hızla arttı. Sendika sayısının fazla olması, işçilerin bölünmesini, güçlerinin zayıflamasını da beraberinde getirdi. Buna karşın 1960-1980 arasında işçilerin sendikalaşma oranı arttıkça, sendika sayısı sürekli artmıştır. 1960 yılında 432 olan sendika sayısı, 1970'de 737'e ulaştı. 1977 ve 1978 yıllarında sırasıyla, 863, 879 çıkıyor. Bu sayı, 1980 yılında 733'e geriliyor. Aynı artış, sendikalı işçi sayısında da görülüyor.

1960 yılında 282.967 olan sendikalı işçi sayısı, 1970'de 2.088.219'a ulaşırken, 1980 yılında ise 5.721.074'e ulaşıyor. Bu sonuncu, Türkiye işçi sınıfının bugüne (2012) kadar olan tarihinde, en yüksek sendikalaşma oranıdır.[24] 12 Eylül 1980 Askeri Cuntası'ndan sonra işçi sayısı artmasına karşın, yeni çıkarılan faşist ve anti-demokratik yasalar ve kısıtlamalar nedeniyle, işçilerin sendikalaşma oranı da sürekli azalmıştır. Bir taraftan devletin işçiler ve sendikalar üzerindeki yasal-yasadışı (işten atma vb. tehditleri) baskıları, diğer yandan ise, birincisine bağlı olarak sendikaların devletin iyice icazeti altına girmesi, işçileri sendikalardan soğuttu. Elbette, esas neden; devletin çok yönlü baskıları karşısında bu durum doğdu. İşçiler arasında sendikalaşma oranının az olması, işçi sınıfının ekonomik-demokratik örgütleri olan sendikaların önemini azaltmadı. Mücadele geliştikçe işçilerin sendikalaşma oranı da artacaktır.

Türkiye Devrimci Hareketi ve Kemalizm

Türk Kurtuluş Savaşı'na ve dolayısıyla Kemalizme yaklaşım, Türkiye Devrimci Hareketi (TDH) için Marksizm saflarında durup durmamak konusunda önemli bir mihenk taşı olmuştur. Mustafa Suphi'lerin öldürülmelerinden sonra T"K"P'nin yönetimine gelenler,

T"K"P'yi Kemalizmin kuyrukçusu bir parti haline getirmişlerdir. Kemalizmi "devrimci", "ilerici" olarak niteleyerek, Kemalizmin halka karşı baskı ve zulmünü ise görmezden gelerek, onu kitlelerin gözünde öne çıkarma görevini üstlenmişlerdir.

Kemalizm, Türkiye'de egemen sınıfların, yani, Türk devletine sahip olan komprador burjuvazi ve toprak ağalarının idelojik ve siyasal görüşlerinin bütünüdür. Bu anlamda, kendine komünist diyen bir partinin Türk devletini nasıl değerlendirdiği önem taşır. T"K"P, ne yazık ki, Türk egemen sınıflarını "ilerici" değerlendirdiği için, ona karşı mücadelesi de işçi sınıfının siyasal görüşleri temelinde olmamış, küçük burjuva bir yaklaşım sergilemiştir. M. Suphilerin katliamından sonra partinin kendisi de küçük burjuva bir parti haline dönüşmüştür.

T"K"P'nin bu küçük burjuva devlet anlayışı, 1972'lere kadar TDH'ne damgasını vurmuş ve etkisi altına almıştır. TDH, Kemalizm şakşakçılığından, kuyrukçuluğundan bir türlü kopamadığı için, işçi ve emekçilerin mücadelesi de bu devlet anlayışına kurban edilmiştir.

TDH içinde ilericilik, devrimcilik Kemalizmle eşitlenmiştir desek fazla da bir abartı olmayacaktır. Deniz Gezmiş ve M. Çayan'ların kendi mücadelelerine "ikinci kurtuluş savaşımız" demeleri, kendilerini M. Kemal'in devamı görmeleri bu yaklaşımdan kaynaklanıyor. Elbette, bunlara gelene kadar TİP ve daha birçok irili ufaklı sol partiler, Kemalizmi ilerici olarak nitelemişlerdir. Bu, devrimci gençlik hareketine de yansımıştır. H. Kıvılcımlı, M. Belli gibi TDH içinde öne çıkanların Kemalizme yaklaşımları, Şevket Süreyya gibi Kemalist kadrolardan pek farklı değildi. Bu yaklaşım, öğrenci gençliği de ciddi şekilde etkilemiş ve onlar devrimciliği Kemalizmle aynı görmüştür. Kendine solcu, "sosyalist" diyen ve T"K"P'den gelen kesimler, devrimci olmak için önce "Kemalist olunmalı" anlayışını yeni kuşağa benimsetmişlerdir.

Burada THKO[25], THKP-C ve TKP/ML'nin, yani, daha özgülde D. Gezmiş, M. Çayan ve İ. Kaypakkaya'nın Kemalizmi ve Türk devletini değerlendirmelerine yer vereceğiz. Bu, aynı zamanda, Marksist Kaypakkaya ile diğer küçük burjuva devrimcilerin egemen sınıfların devletini ve onun kurumlarını nasıl ele aldıklarını da yakından görülebilmesini sağlayacaktır. Bu ayrım, aynı zamanada, komünistler ile küçük burjuva devrimciler arasındaki sınıfsal bakış açısının derin farklılıklarını da ortaya koymaktadır.

Kaypakkaya'nm THKO, THKP-THKC'yi değerlendirdiği uzun yazısı maalesef o süreçte kayıp olmuştur. Yine de öz olarak bu örgütlere nasıl baktığını yansıtan bir paragraf aktaralım:

"THKO, THKP-THKC, iki küçük burjuva akımdır. Bunlar, kitlelerin sınıfsal mücadelesinin yerine, bir avuç öfkeli aydının komploculuğunu geçirmek istedikleri için, ideolojileri her bakımdan, proletarya ideolojisine, Marksizm-Leninizmin evrensel ilkelerine aykırı olduğu için komünist değildirler!"(26)

Mihri Belli ve Kemalizm

1960'lardan 1970'lere kadar TDH'ni etkileyen isimlerden biri olması bağlamıyla, Mihri Belli'nin özellikle Kemalizm konusundaki düşüncelerine burada yer vermeliyiz. Çünkü o, Şefik Hüsnü T"K"P'sinden devraldığı görüşleri o günün ilerici-devrimci gençliğine devreden isimlerden birisidir. Deniz Gezmiş'leri, Mahir Çayan'ları ve diğer küçük burjuva devrimcileri etkileyen isim olması nedeniyle, onun Kemalizm görüşlerine yer vermeden diğerlerinin görüşlerine yer vermek, sorunun ana kaynağını göz ardı etmek olacaktır.

Aşağıda, M. Belli'den, Kemalizm üzerine görüşlerinden bazılarını aktardığımızda görüleceği gibi, onun, bu konudaki düşüncesi M. Suphi'lerden sonraki küçük burjuva TKP'ye hakim olan düşünceden başka bir düşünce değildir.

M. Belli'nin, 1945 yılında mahkemedeki sorgusundan bir örnek:

"Atatürk dünya ölçüsünde, tarih ölçüsünde büyük bir adamdır. Yaptığı inkılap Türkiye için çok büyük ve ileri bir hamledir. Bizim inkilabımızın manası pek derindir."

"Atatürk'ün inkilabı ve savaş arkadaşı İnönü'yü de Kemalizmin büyük lideri ve en yüksek otoritesi olarak tanır ve hürmet ederim."(27)

Ve 1969'da M. Belli;

"Türkiye'de objektif şartlar bakımından 1937'de daha yakındık sosyalizme. 1937'de Atatürk sağken ve Türkiye bağımsızken daha yakındık sosyalizme. Sosyalizm şiarını atmak için objektif şartlar bakımından daha çok sebepler vardı."(28)

"... Asker-sivil-aydın zümresi tutarsızdır, sallantılıdır, ama, emperyalizm çıplak yüzü ile karşımıza dikildiğinde her zaman anti-

emperyalist bir tutum izlemiştir. ... Ve bu kadarı bu aşamada çok önemli bir devrimci potansiyeli temsil eder. ... Kaldı ki Kemalizm ile sosyalizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur. Atatürk'ün en büyük çabası, genç kuşaklara Türk milli gururunu telkin etmek olmuştur. Milli gurur iyi şeydir. Milli gurur insanı sosyalizme götürür. En sağlam sosyalistler o yoldan gelmişlerdir sosyalizme. Bir adamda gerçek milli gurur varsa, korkma. Er geç temel ilkelerde birleşirsin onunla. Er geç dünyada Türk olarak başı dik yaşamanın, kapitalizmin dünya yüzünden silinmesi ile mümkün olabileceğinde anlaşılacaktır. Bunu kendimden bilirim. Bizim delikanlılığımızda biz 'Bir Türk dünyaya bedeldir,' 'Ne mutlu Türk'üm diyene' sloganlarını ciddiye alan kuşaktık."

"Hayır, Kemalistle sosyalist arasında aşılmaz bir duvar yoktur. Ben bunu kendimden bilirim."(29)

İşte, M. Belli'nin kemalistliği ve sosyalistliği. Onun için kemalistlikle sosyalistlik arasında aşılmaz bir duvar yok. 1968 kuşağı üzerinde etkili olan M. Belli'nin onlara Kemalizmi nasıl aşıladığı belli değil mi? Ayrıca o, hem Kemalizmin sopasını yemiştir hem de Kemalizm yardakçılığı yapmaktan vazgeçmemiştir. Türk sosyal-şovenizminin küçük burjuva temsilcilerinden biridir M. Belli. O, ne de olsa Şevket Süreyya gibi kemalist kadro okulundan yetişmiş, ne var ki, bu görüşleri ile bir 68 kuşağı üzerinde etkili olmuştur. Mahir Çayan, süreç içinde yollarını M. Belli'den ayırmasına karşın, Kemalizm konusunda onun görüşlerini aynen korumuştur. Halkçı söylemler de M. Belli'den M. Çayan ve arkadaşlarına miras kalmıştır.

M. Ali Aybar da, bu konuda, M. Belli'den farklı düşünmemektedir. O, *"İkinci milli kurtuluş savaşı bayrağını partimiz taşımaktadır"* der.(30)

Mahir Çayan ve Kemalizm

THKP-C'nin 1971yılında mahkemede yaptığı savunma, mahkemeye karşı Kemalizm ve 27 Mayıs Askeri Cuntası'nın savunulması temeline oturtulmuştur. Savunma'nın önemli bir bölümü "Gazi Mustafa Kemal"in savunulması, ona sahip çıkılmasını içermektedir. Bu konuda TKP, TİP ve Şevket Sürreyya Aydemir, Doğan Avcıoğlu, M. Belli ile aynı görüştedirler. THKO savunmasında ulusal sorun -yani Kürt sorunu- ile

ilgili olarak tek bir kelimeye dahi yer verilmemiştir.

THKP-C Savunması, Kürt sorununu yok saydığı gibi, M. Kemal döneminde halka ve devrimcilere, komünistlere yapılan baskıdan da söz edilmiyor. "Hain Menderes" döneminde halka ve devrimcilere yapılan baskılardan sıkça söz ediliyor. Ancak, "anti-emperyalist", "ilerici" gördükleri "Atatürk" döneminde, işçilere ve köylülere yapılan baskılardan hiç söz edilmediği gibi, Kürtlere ve azınlıklara yönelik katliamlar, asimilasyon politikaları ise görmezden geliniyor. Komünistlere yönelik sürek avından, peryodik koğuşturmalardan, ağır hapis cezalarından ise ses seda yok...

"... Kemalizm, emperyalist boyunduruk altında olan yarı-sömürge ülkelerin devrimci milliyetçilerin bir kurtuluş bayrağıdır. Kemalizm'e ruh veren, onu yaşatan, Milli Kurtuluşçuluğun (yani, anti-emperyalist ve anti-feodal) tavır alışıdır."(31)

Yine Çayan, mahkemedeki savunmasında şunları söylüyor:

"... hayatın cilvesine bakın ki, onun (M. Kemal'in. YK) açtığı yolda Milli Kurtuluş Bayrağını 1971 Türkiye'sinde dalgalandıran bizler, O'nun adına, O'nunla uzaktan yakından ilişkisi olmayanlar tarafından O'na ihanetle suçlanıyoruz."(32)

Ve devamla;

"Kemalizm, ülkemizde asker sivil aydın zümrenin geleceğini yansıtan, anti-emperyalist ve anti-feodal bir tavır alıştır. Bu yüzden kemalizmin sağı solu olmaz."

"Kemalizm soldur, Milli Kurtuluşçuluktur, emperyalizme karşı bu zümrenin isyan bayrağıdır."

"Milli Kurtuluşçu bir tutum yansıtması açısından bizler sapına kadar Atatürkçüyüz. Onun Milli Kurtuluşçuluk bayrağını, hayatımız da dahil, her şeyimizi ortaya koyarak biz dalgalandırıyoruz."(33)

Mahir Çayan, mahkemedeki savunmasında, Türkiyeli aydınların önünde iki seçenek olduğunu söylüyor ve kendilerinin de seçtiği seçeneği/yolu şöyle açıklıyor:

"... Bu ikinci yol, hayatı da dahil olmak üzere her şeyini ortaya koyarak Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Ya İstiklal Ya Ölüm' parolasını kendisine şiar edip, 'Tam Bağımsız Türkiye' için bitmemiş olan Anadolu İhtilali için savaşanların yoludur."

"Bugün, Gazi Mustafa Kemal'in yükselttiği 'İstiklali Tam Türkiye'

bayrağı bu yolu seçmiş olan sosyalist ve gerçek Kemalist Milli Kurtuluşçuların ellerinde dalgalanmaktadır."

"Biz, yurtsever kişiler olarak ikinci yolu seçtik

"Seçtiğimiz yol, Gazi Mustafa Kemal'in açtığı yoldur,

"O'nun başlattığı Anadolu ihtilalinin yoludur."(34)

Mahir Çayan, *"Kesintisiz Devrim"* yazılarında da Kemalizm ile ilgili olarak söyledikleri;

"Kemalizm, küçük-burjuvazinin en sol, en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alışdır. Bu yüzden kemalizm soldur; milli kurtuluşçuluktur. Kemalizm, devrimci-milliyetçilerin, emperyalizme karşı aldıkları radikal politik tutumdur."(35)

"... Milli Kurtuluş Savaşının ve de 1923 Anadolu Devriminin önderinin büyük-burjuvazi olduğunu söylemek gerçeklere aykırıdır."(36)

"Kısaca özetlersek, feodal-komprador devlet mekanizması parçalanmış yerine, tek parti yönetimi altında küçük burjuvazinin diktatörlüğü egemen kılınmıştır."(37)

"Feodal-komprador devlet" yapısını parçalayan bir hareket, elbette, burjuva anlamda ilerici olur. Ne var ki, M. Kemal, bu niteliklerden uzaktı. O, feodal toprak ağalarıyla uzlaşarak komprador burjuva devlet yapısını korumuş ve bu sınıfların, işçi, köylü, küçük burjuvazi ve tüm ezilenlerin karşısında bir devlet yapısı olmuştur. Kemalizm, küçük burjuvazinin diktatörlüğü değil, emperyalizme bağlı Türk komprador burjuvazi ve toprak ağalarının diktatörlüğü olmuş, onların çıkarlarını, işçi ve emekçilere karşı korumuştur. Ne yazık ki, Çayan, Kemalizme karşı bu yaklaşımını, M. Belli, H. Kıvılcımlı, D. Avcıoğlu ve Ş. Süreyya Aydemir'den almıştır. Yani, görevleri Kemalizmi yüceltmekle sınırlı olan kemalist kadrolardan devşirme görüşler, M. Çayan'ın bu konudaki görüşlerini şekillendirmiştir.

M. Çayan ve THKP-C'nin Kemalizme bakışının özeti böyle. Böyle bir yaklaşım, doğal olarak onları devletten bütünüyle kopuşu sağlayamamış, küçük burjuva devrimci bir hareket olarak tarihe geçirmiştir. Daha genel anlamda söylersek; onlar sosyalizme sempati duyuyorlardı, ancak, mücadeleleri sosyalizmi hedeflemiyordu. Kendi söylemleriyle yurtsever birer ihtilalciydiler. Bu nedenle de, Çayan ve THKP-C'nin mücadelesi anti-emperyalist bir mücadeleyle sınırlı kalmıştır. Daha

sonraki ardılları da, bir türlü bu yaklaşımdan bütünüyle kopamamışlar, proleter sınıf hareketinden etkilenmekle beraber, küçük burjuva yurtsever yanları her zaman ağır basmış, sınıfsal niteliklerini belirleyen de bu küçük burjuva "sol" duruş olmuştur.(38)

Deniz Gezmiş ve Kemalizm

Kemalizm ve 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesine THKO'nun da THKP-C'den farklı bir yaklaşımı söz konusu değil, ikisinin de bu konuyla ilgili düşünce ve değerlendirmeleri aynıdır denebilir. Bu iki örgütün de etkilendikleri yerler aynı. İşçi sınıfı ideolojisinden kopuk küçük burjuva solculuğun, kendi sınıfsal yaklaşımlarının yalın bir göstergesidir bu. Yapılan savunmada da Kürt sorunu ile ilgili tek bir kelime yok. Varsa yoksa Kemalizm ve 27 Mayıs Askeri Darbesi'nin ve 1961 Anayasa'sının savunulması ekseni etrafında devrimcilik savunulmuştur demek, (mahkemedeki savunmalardan hareketle) inkarcı bir yaklaşımdan öte, somut bir saptamadır.

1969'larda D. Gezmiş şöyle diyor: *"Emperyalistler ve işbirlikçileri, Gazi Mustafa Kemal'in çizgisinin geniş kitlelerde ve bütün zinde*(39) *güçlerde yankılanmasından korkmuşlardır."*

"Türkiye ilk Kurtuluş Savaşı'ndan 50 yıl sonra tekrar yarı-sömürge durumdadır. Ve Kemalist bir Cumhuriyetin başına anti-kemalist politikacılar geçmiştir."

"Bugün Türkiye'de Kemalist Devrim'in bekçiliğini yüklenen güçler arasında başta ordu, 27 Mayıs'ı yapan güçlerin önemli bir yeri vardır. Anti-Kemalist karşı devrim hareketine karşı gençlik bütün zinde güçlerle eleledir."(40)

Deniz Gezmiş'in 1969'larda Kemalizme bakışı bu iken, 1972'de mahkemede savunmasında ise şunları söylüyor:

"Yurdumuz bu duruma nasıl geldi? Bu sınıf ve zümreler yurdumuzda tarih sahnesine nasıl çıktılar? Bu soruların cevabını birkaç cümleyle açıklamak faydalı olacaktır. Osmanlı Devleti zamanında iktidarı elde tutanlar bunlardı. Padişah ve saray bunların emrinde bir kukladan başka bir şey değildi. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra iktidardan düştüler - Kurtuluş Savaşı'nın korkusu ile ve 1939 yılına kadarki bağımsızlık poli-

tikası yüzünden pusuda beklediler. Atatürk'ün ölümüyle meydanı boş buldular ve faaliyete geçtiler. Amaçları ne yoldan olursa olsun iktidarı ele geçirmekti. 1950 yılına kadar iyice örgütlendiler. Buna rağmen iktidara gelecek güçte değillerdi. Gelseler bile uzun süre ellerinde tutamazlardı. O zaman tek yol kalıyordu. O da, dış devletlerden destek almak... Zaten o zamanın canavarı Amerika, gözünü dört açmış, dünyada sömürü alanı arıyordu. Amerika ülkemize girmeye hazırdı. Bir avuç satılmış ise, Amerika ile ortak olmayı ve Türkiye'yi öylece sömürmeyi en iyi yol görüyorlardı. Fırsatı kaçırmadılar, birleşerek 1950 yılında iktidara geldiler."(41)

"Mustafa Kemal'e gerçekten sahip çıkanlar varsa onlar da bizleriz. Onun istiklal-i tam prensibini, ve onun istiklal-i tam Türkiye idealini yalnızca biz devam ettiriyoruz."(42)

Deniz Gezmiş'in Savunması'ndan:

"Kurtuluş Savaşı, Türkiye halkının emperyalizme ve onun emrindeki dahili güçlere karşı verdiği bir direnme savaşıdır."

"Türkiye'yi ve Ortadoğu'yu paylaşma ihtirasıyla yanan emperyalist ülkelere karşı, insanlık tarihinin verdiği kutsal direnme mücadelelerinin ilkidir. Kurtuluş Savaşı, ezilen uluslar adına Türkiye halkının emperyalizme ilk ve güçlü şamarıdır."(43)

O dönemin devrimci önderlerinden ve THKO'nun kurucularından Deniz Gezmiş'in Kemalizme yaklaşımı böyle. Bu konuda, Mahir Çayan'ın değerlendirmeleriyle aralarında herhangi bir siyasal fark yoktur. Aslında, M. Belli, H. Kıvılcımlı, o zamanın TKP'si ve İ. Selçuk, D. Avcıoğlu ve M. Ali Aybar gibi kemalistlerin düşünceleri aynıdır. Hepsinin öğretmenleri, TKP yöneticiliğinden Kemalist saflara geçen Vedat Nedim Tör ve Şevket Süreyya Aydemir gibi kemalist kadrolardır.

Hikmet Kıvılcımlı'dan konuyla ilgili kısa bir alıntıyı buraya alalım.

"Kemalizm anti-emperyalisttir: Gerçekten Türk burjuvazisi kısa tarihçesine küçük bir göz atmayla kolay anlaşılacağı gibi, şimdiye kadar eğer istikrarlı bir bağımsızlık havası içinde yaşayabildiyse, ülkede ekonomik ve kültürel egemenliğini kurmaya zaman bulduysa, bunu ancak dünya komünizminin ezilen uluslar safında, emperyalizme karşı yaptığı savaşa borçludur. Bu bakımdan Türkiye'deki bağımsızlık hareketi dünya devrimine karşıt değil, ona yardımcı ve şu halde bizzat kendisi de devrimci oldu."(44)

Mustafa Suphi'nin "Kurtuluş Savaşı" Değerlendirmesi

M. Suphi ve onun önderliğindeki TKP'nin de, "Kurtuluş Savaşı" değerlendirmesini kısaca buraya aktaralım. Çünkü bu değerlendirme TKP'nin mücadele çizgisine damgasını vurmuştur. TKP, M. Suphilerin katliamından sonra kemalizmi oturup yeniden değerlendireceğine, onu kendinden de "anti-emperyalist" ve "ilerici" görmüş bir siyasal çizgi izlemiştir.

Mustafa Suphi'nin ve onun önderliğindeki TKP'nin, M. Kemal ve onun önderliğinde yürütülen "Kurtuluş Savaşı"nı "sağlam bir müttefik" olarak değerlendirmesinin çok ağır sonuçları oldu. M. Suphi ve yoldaşları bunu hayatları ile ödediler. Daha sonraki TKP ise, daha ileri giderek adeta Kemalizmin kuyruğuna takıldı ve ondan bir türlü kurtulamadı. Ve bu yanlış değerlendirmeler TDH'ne kötü bir miras olarak kaldı.

M. Suphi, Kemalistler için şöyle diyor:

"Demek ki sosyal devrim karşısında Türkiye Komünist Partisi'ne düşen görevi, yağmacı emperyalizmin bütün baskılarına karşın ayaklanıp varlıklarını ispat eden Anadolu isyancılarına ve isyancıları temsil eden Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetine samimiyetle yardım etmek ve Anadolu'daki bu hareketi Doğu'nun diğer ezilen ve uygar hükümetlerince alınacak bir örnek olarak göstermekle özetleyebiliriz."(45)

M. Suphi'nin ve önderliğindeki TKP'nin "Büyük Millet Meclisi"ni böyle değerlendirmesi subjektij bir tesbitti. BMM, anti-emperyalist olmadığı gibi, Andolu'nun işçi ve köylülerini de temsil etmiyordu. Meclisin içinde bir tane ne işçi vardı ne de köylü.

M. Suphi, Kemalistlere yardım etmek için çaba harcarken, M. Kemal ise Kazım Karabekir'le beraber, Türkiye'ye davet ettiği M. Suphi ve yoldaşlarını nasıl katledeceğinin planlarını yapıyordu.(46) M. Kemal'in, İttihad ve Terraki'ciliğin yanında Teşikilatı Mahsusa üyesi olması, onu bu tür suikast ve katliamlar konusunda ustalaştırmıştı. Bu konudaki bütün kirli yeteneklerini M. Suphileri alçakça katlederek göstermiş oluyordu.

M. Suphi ve onun TKP'sinin, M. Kemal ve onun temsil ettiği sınıfı o süreçte yanlış değerlendirmesinin nesnel nedenleri -daha sonraki süreçlere oranla- daha çoktu. Emperyalizm ve proleter devrimler

sürecinin yeni başlaması ve bu sürecin genel karakteristiğinin yeni yeni görülmesi ve teorik düzeyde yeni ortaya çıkarılması; yeni-sömürgelerdeki burjuva hareketlerin niteliğinin kavranmasında hatalı değerlendirmelere neden oldu. Burjuvazi artık proleter devrimler öncesi burjuvazi değil, gericileşmiş ve sosyal devrimlerin önüne dikilmişti. Emperyalizmin ortaya çıkmasıyla, yarı-sömürgelerdeki burjuvazi, emperyalizmden bağımsız değil, emperyalizmle işbirliği yaparak proletarya önderliğindeki sosyal devrimlerin önüne set oluşturmaya çalışıyordu. M. Suphi ve yoldaşları tarafından bu görülemedi. Kemalistlerin Sovyetler Birliği'ne yaklaşımı ise tamamen riyakârca bir yaklaşımdı. Ayrıca, Kemalistler anti-emperyalist değil, anti-işgalciydi. Kemalistlerin anti-işgalciliği uzun bir süre hep "anti-emperyalist" olarak gösterildi ve öyle görüldü.

Abdullah Öcalan'ın Kemalizme Bakışı

Buraya A. Öcalan'ın Kemalizmle ilgili görüşlerini, kısaca da olsa aktaralım. Her ne kadar "sol" cenahta bulunmasa da, PKK'yı temsil etmesi açısından, onun Kemalizme yaklaşımı önemlidir. Çünkü onun peşinden binlerce Kürt işçi ve emekçileri gitmektedir. Aşağıdaki alıntılar, Öcalan'ın avukatlarıyla görüşmelerde söylediği sözlerdir. Ayrıca, Öcalan'ın mahkemedeki savunmalarında da buna benzer görüşler mevcuttur.

"Aslında M. Kemal bir cumhuriyetçidir, milliyetçi değildir, kendisini koruma altına almak için Türkçülüğü geliştirdi. Kürt sorunu konusunda da özerklik anlayışına sahipti, yani muhtariyet istiyordu. Bunu dile de getirmişti ama Mustafa Kemal'in Kürtlerle uzlaşması engellendi. Kendilerini Kemalist olarak tanımlayanlar Mustafa Kemal'i bilmiyorlar. Mustafa Kemal'e azıcık saygıları varsa O'nu doğru anlarlar."(47)

"Apo Kemalist olmuş diyebilirler. Mustafa Kemal bir devrimciydi. 19. yüzyılın bilimine dayanıyordu. Ben ise 21. yüzyıl bilimine dayanıyorum" "(...) Demokratik cumhuriyet Atatürkün hediyesidir. Bunu geliştirmek bizim görevimizdir. (...) Mustafa Kemal'in 1920'lerde yaptığı neyse benim 2000'lerde yaptığım odur." (Ocak 2004 notları) Abdullah Öcalan, M. Kemal'in düşüncelerini öneriyor ve şöyle diyor; *"son vasiyeti gençliğe*

hitabesinde vardır." (2004 Notları) "*M. Kemal'in Bursa nutkunda gençliğe söyledikleri vardır. Siz de okumalısınız. Öneriyorum. Gençliğe yönelik olarak cumhuriyeti biz kurduk siz geliştirin demişti.*"[48]

"*Ben 1920'lerdeki M. Kemal'in çağdaş misyonunu üstlenmişim. O dönem M. Kemale karşı yapılan Kürd ayaklanmaları gericidir.*" (...) "*Bin yıllık bu diyalog hayatidir. Anadoluya girişle başlıyan bu diyalog Çanakale'ye kadar devam eder. Alpaslan, Yavuz Selim, M. Kemal de bu stratejik itıfakın önemini zamanında görmüşlerdi.*"

"*Ulusal Kurtuluş ve Cumhuriyet bizim ortak eserimizdir. Zaferle sona eren Ulusal Kurtuluşçuluk ve ilan edilen Cumhuriyet aslında güzel bir ortak eserdir. Şu halde gerek ulusal kurtuluş, gerekse cumhuriyetin zaferini iki halk için tarihi, ortak bir vatan ve devlet olarak değerlendirmek en doğru yaklaşımdır. Atatürk'te ne özel bir demokrasi karşıtlığı, ne de Kürt aleyhtarlığı söz konusudur. İlerlemeden yana beklentisi vardır. Birçok yerde Kürt-Türk ortak kurtuluşçuluğundan söz etmektedir. Ortak tarih, devlet, ülke, din anlayışı bunun temelinde yatmaktadır.*"[49]

Bu görüşler, herhangi bir kemalist Türk milliyetçisinin değil, PKK önderinin görüşleridir.

Kaypakkaya ve Kemalizm

Kaypakkaya, TDH'den, birçok noktada olduğu gibi Kemalizm konusunda da kesin bir kopuşun adıdır da diyebiliriz. TDH, faşist kemalist ideolojiyi doğru değerlendirememiş ve ona "ilerici", "devrimci" yaftasını yapıştırabilmiştir. Bu yaklaşım günümüze kadar şu veya bu oranda sürmüştür. Küçük burjuva devrimciliği, Kemalizmde "ilericilik-devrimcilik" bulmuş, adeta onu kendi siyasal önceli kabul etmiştir. Bu da, küçük burjuva devrimciliğinin Marksizmden etkilendiğini, ama burjuva ideolojisinden ise kopamadığının siyasal bir göstergesi olmuştur.

Kaypakkaya'ya kadar TDH Kemalizm kuyrukçuluğundan kurtulamamıştır. Bir taraftan en büyük darbeyi -M. Suphi'lerin katliamı da dahil- Kemalist iktidardan, yani Türk devletinden alırken, bir taraftan ise onu "ilerici" görmekten vazgeçmemesi, küçük burjuvazinin ideolojik gıdasını proletaryadan değil, burjuvaziden almasının sonucudur. TDH,

Kemalizm konusunda, söylem yerindeyse; "celladına aşık" olma gibi bir durum sergilemiştir diyebiliriz. Türk egemen sınıflarına başkaldıran Kürt ulusal hareketlerinin bastırılmasında kemalist devletten yana tavır almaları, Kemalizm ve ezen ulus şovenizmiyle idelojik bağlantılarının ne denli güçlü olduğunu ortaya koymaktadır.

1970 ortalarında, devrimci örgütler arasındaki tartışma göz önüne getirilirse, o süreçte Kaypakkaya'nın Kemalizm konusundaki düşünce ve değerlendirmelerini keskin bir şekilde reddettikleri görülebilir. "Kurtuluş Savaşı" adı verilen kemalist Türk devletinin kurulmasında "anti-emperyalist" savaş arayanlar, hiçbir zaman aradıklarını bulamadılar. "Kurtuluş savaşı" dedikleri olay, Yunanlılara karşı 40 günlük[50] bir savaş gerçeğidir. Gerisi ise, kitleleri kandırmak için; Kemalizmi pohpohlamanın yanında Türk komprador burjuvazi ve toprak ağaları iktidarını "halk devleti" gösterme gayretleridir.

Kaypakkaya'nın, Kemalizm ve Türk devleti ile ilgili görüşlerinden bazı bölümleri buraya aktaralım:

"1- Kemalist devrim, Türk ticaret burjuvazisinin, toprak ağalarının, tefecilerin, az miktardaki sanayi burjuvazisinin, bunların üst kesiminin bir devrimidir. Yani devrimin önderleri, Türk komprador büyük burjuvazisi ve toprak ağaları sınıfıdır. Devrimde, milli karakterdeki orta burjuvazi önder güç olarak değil, yedek güç olarak yer almıştır.

2- Devrimin önderleri, daha anti-emperyalist savaş yıllarında iken itilaf emperyalizmi ile el altından işbirliğine girişmişlerdir; emperyalistler Kemalistlere karşı hayırhah bir tutum takınmış, bir Kemalist iktidara rıza göstermeye başlamıştır.

3- Kemalistler, emperyalistlerle barış imzaladıktan sonra bu işbirliği daha da koyulaşarak devam etmiştir.

4- Kemalist hareket, özünde "işçilere ve köylülere, bir toprak devrimi imkânına karşı" gelişmiştir.

5- Kemalist hareketin sonucunda, Türkiye'nin sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal yapısı; yarı-sömürge ve yarı-feodal yapı ile yer değiştirmiştir; yani yarı-sömürge ve yarı-feodal iktisadi yapı devam etmiştir.

6- Sosyal alanda, eski milli azınlıklara mensup komprador büyük burjuvazinin ve eski bürokrasinin, ulemanın hakim mevkiini, milli karakterdeki orta burjuvazi içinden palazlanan ve emperyalizmle işbirliğine gi-

rişen yeni Türk burjuvazisi, eski Türk komprador büyük burjuvazisinin bir kesimi ve yeni bürokrasi almıştır. Eski toprak ağalarının, büyük toprak sahiplerinin, tefecilerin, vurguncu tüccarların bir kısmının hakimiyeti devam etmiş, bir kısmının yerini yenileri almıştır. Kemalistler, bir bütün olarak, milli karakterdeki orta sınıfın çıkarlarını temsil etmemekte, yukardaki sınıf ve zümrelerin menfaatlerini temsil etmektedir.

7- Politik alanda, hanedanlık çıkarları ile birleştirilmiş olan meşrutiyet idaresinin yerini, yeni hakim sınıfların çıkarlarına en iyi cevap veren idare, burjuva cumhuriyeti almıştır. Bu idare, sözde bağımsız, gerçekte siyasi bakımdan emperyalizme yarı-bağımlı bir idaredir.

8- Kemalist diktatörlük, sözde demokratik, gerçekte askeri faşist bir diktatörlüktür.

9- "Kemalist Türkiye bile, gittikçe daha çok bir yarı-sömürge ve gerici emperyalist dünyanın bir parçası haline gelerek nihayet kendini İngiliz-Fransız emperyalizminin kucağına atmak zorunda kalmıştır."

10- Kurtuluş Savaşı'nı takip eden yıllarda, devrimin baş düşmanı Kemalist iktidardır. O dönemde komünist hareketin görevi, hakim mevkiini kaybeden eski komprador burjuvaziye ve toprak ağaları kliğine karşı, Kemalistlerle ittifak değil (böyle bir ittifak zaten hiçbir zaman gerçekleşmemiştir), komprador burjuvazinin ve toprak ağalarının bir başka kliğini temsil eden Kemalist iktidarı devirmek, yerine işçi sınıfı önderliğinde ve işçi-köylü temel ittifakına dayanan demokratik halk diktatörlüğünü kurmaktır."(51)

Kaypakkaya'nın Kemalizme ilişkin yazısının yine bir başka özet bölümünü buraya aktaralım:

"1- Türkiye'de Kurtuluş Savaşı'nın sonundan itibaren komprador büyük burjuvazi ve toprak ağaları iktidara hakimdir. Fakat komprador büyük burjuvazi ve toprak ağaları iki büyük siyasi kliğe ayrılmıştır. İktidara ve devlet mekanizmasına hakim olan klik, önce İngiliz-Fransız emperyalizminin, 1935'lerden itibaren de Alman emperyalizminin işbirlikçiliğini yapmıştır. İkinci Dünya Savaşı öncesine kadar, genel olarak orta burjuvazi de bu kliğin safında yer almıştır.

2- İkinci Emperyalist Dünya Savaşı yıllarında Alman işbirlikçisi hakim klik, koyu bir faşizm uygulamasına ve vurgunculuk politikasına girişmiştir. Bu klik, içerde işçi sınıfı dahil bütün demokratik güçlere, dışarda da SSCB'ye ve İngiliz-Fransız-Amerikan blokuna karşı Alman

faşizminin safında yer almıştır. Fakat dünyadaki güçler dengesi ve SSCB'nin varlığı, bunların Alman faşistlerinin safında savaşa katılmasına engel olmuştur.

3- Öte yandan da daha sonra DP ve MP içinde örgütlenen, komprador büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının muhalif kliği, bunun peşinde de, o zamana kadar CHP saflarında tali bir unsur olarak yer alan reformcu orta burjuvazi ve diğer demokratik unsurlar yer almıştır. TKP de bu kliğin kuyruğuna takılmıştır. Bunlar, dünya çapında Amerikan-İngiliz-Fransız blokuyla ve SSCB ile ittifak kurmuşlardır. İkinci Dünya Savaşı, Alman faşistlerinin ve müttefiklerinin yenilgisiyle bitince, Türkiye'de bu blok güçlenmiştir. Fakat savaş sona erer ermez, ABD emperyalizminin desteğiyle ve CHP'nin Almancı faşist diktatörlüğüne halkın ve demokratik güçlerin duyduğu nefret ustalıkla kullanılarak 1950'de DP iktidara getirilmiştir.

4- Böylece Alman emperyalizminin uşağı olan komprador büyük burjuvazinin ve toprak ağalarının yerini, ABD emperyalizminin uşağı olan komprador büyük burjuvazi ve toprak ağalarının iktidarı almıştır. Söz konusu olan şey, "savaş sırasında vurgunculukla palazlanan büyük burjuvazi"nin "uluslararası sermayenin kanatları arasına iyice girmesi" değil, Alman emperyalizminin "kanatları"nın yerini, ABD emperyalistlerinin "kanatları"nın alması, Alman uşağı gericilerin yerini de ABD uşağı gericilerin almasıdır.

5- Proletaryanın ve küçük-burjuvazinin muhalefetini kendi bendinde boğan kararsız orta burjuvazi, bu muhalefeti bir müddet DP'nin kuyruğuna taktıktan sonra, DP'nin faşizan uygulamaları karşısında, tekrar muhalefetteki CHP katarına katılmıştır. Proletarya önderliğinde, bağımsız ve güçlü bir halk hareketinin yaratılamamış olması, işçi sınıfının, emekçi halkın ve demokratik unsurların muhalefetinin, komprador büyük burjuvazi ve toprak ağaları kliklerinin bazen birini, bazen diğerini iktidara getirmeye yarayan bir kaldıraç gibi kullanılmasına yol açmıştır.

6- Muhalefetteyken "demokrasi" havarisi kesilen komprador büyük burjuvazi ve toprak ağası klikleri, iktidara geçtikleri zaman, en azılı halk düşmanı kesilmişlerdir."(52)

Daha önceleri Kaypakkaya'nın bu görüşlerine karşı çıkanlar, onu "Kemalizmin ilerici niteliğini reddediyor" diye eleştirenlerin bir çoğu,

21. yüzyılın başlarında ona hak vermeye başladılar. Bu nasıl oldu? Sürekli Kemalizm sopası yiyerek. En keskin kemalistler tarafından tarumar edildikten sonra. Yani, kemalist ordu onları sattı(?) Oysa, faşist kemalist Türk ordusu hiçbir zaman devrimci, demokrat ve ilericilerden yana tavır almadı, tersine, onlara karşı işbirlikçi burjuvazinin ve emperyalizmin çıkarlarını savundu. Onları korudu. Çünkü bu ordu onların ordusudur. Bu ordu hiçbir zaman ezilen halkların ordusu olmadı. Ve aynı şekilde kemalist Türk devleti de ezilen hakların devleti değil, daha baştan komprador burjuvazi ve toprak ağaların devleti oldu. Daha baştan emperyalizmle anlaşarak, emperyalist burjuvazinin kanatları altına girdi. Hiçbir zaman "bağımsızlıkçı" olmadı.

Kaypakkaya, sorunları MLM açıdan ele almıştır. O, daha genç yaşta MLM klasikleri okuyup kavradıkça, görüşlerini de geliştirmiş ve doğru sentezlere varmıştır. Özellikle de devlet sorununa küçük burjuva bakış açısıyla değil, MLM bakış açısıyla yaklaşmış, Türk Kurtuluş Savaşı'nı, Kemalizmi ve Türk devletini doğru tahlil etmiştir. TKP'nin ve diğer oportünist, revizyonist akımların Kemalist şakşakçılığını teşhir ederek doğruları ortaya koymuştur. Bu görüşler ve değerlendirmeler, Kaypakkaya'nın TDH'ne en önemli teorik katkılarından biri olmuştur.

Kaypakkaya, aynı süreçteki devrimci kesimlerle kıyaslandığında, Kaypakkaya Marksist bir çizgideyken diğerleri küçük burjuva devrimci bir çizgideydiler ve küçük burjuva devrimcileri, Türk devleti ile kendi aralarına net bir çizgi koyamamışlardır. Bugün, D. Gezmiş ve M. Çayan gibi devrimci önderleri *"Türksolu"*[53] denen ırkçı-faşist dergi savunuyorsa, bunun nedeni, proleter sınıf bakışında netlikleri olmadığı, ama bundan etkilendiği, esas olarak ise yurtsever yönlerinin ağır basmasından ve de görüşlerinin küçük burjuva sınıfının siyasal içeriğini yansıtmasındandır. Adı geçen dergi, onların "devrimci" yönünü değil, "kemalist" yönlerini kullanmaya çalışıyor.

Kaypakkaya'nın Kemalizm değerlendirmeleri karşısında küçük burjuvazinin "ayağa fırlaması"nın nedenini bir de Kaypakkaya'nın kendisinden okuyalım. Ve belirtilmelidir ki, küçük burjuvazi tarafından uzun bir süre Kaypakkaya'nın "yok" sayılmasının nedeni de, onları "ayağa fırlatan" bu görüşleri olmuştur.

Kaypakkaya'nın Kemalizm konusundaki görüşleri daha iyi anlaşılması için, ondan aktarmalara devam edelim:

"Özellikle Kemalizm konusunda, orta burjuvazinin gerçeklere aykırı idealist yargıları öylesine beyinlere yerleşmiş, kafalara öylesine tekel kurmuştur ki, bizim Kemalizm konusundaki yargılarımız, Çetin Altan, D. Avcıoğlu, İlhan Selçuk'tan tutun da, TİP, M. Belli, H. Kıvılcımlı, TKP, THKP-C, THKO ve Şafak revizyonistlerine kadar, bütün burjuva ve küçük-burjuva örgüt ve akımlarını öfkeyle ayağa fırlatacaktır. Ama öfkeyle ayağa fırlamaktansa, Türkiye tarihine daha ciddi olarak göz atmaları, onu doğru olarak kavramaya çalışmaları gerekmez mi? Türkiye gerçekleri bize şunu gösteriyor:

"Kemalizm demek, fanatik bir anti-komünizm demektir. Kemalistler, M. Suphi ve 14 yoldaşını, kahpece ve hunharca boğazlamışlardır. TKP'yi, M. Suphi yoldaşın ölümünden sonra bu isme layık bir parti olmadığı halde, amansız bir şekilde ve her fırsatta ezmiş, bugün Amerikancı faşist sıkıyönetim mahkemelerinin yaptığını, Kemalist iktidar defalarca yapmıştır; her iki yılda bir, çoğu zaman her yıl en az bir kere, genel tutuklamalar düzenleyerek yüzlerce insanı polis işkencesinden geçirmiş, karakollarda ve zindanlarda çürütmüştür. Sovyetler Birliği'ne, çıkar sağlamayı hesapladığı sürece dalkavukluk etmiş, diğer zamanlarda sinsi ve azgın bir düşmanlık beslemiştir.

"Kemalizm demek, işçi ve köylü yığınlarının, şehir küçük-burjuvazisinin ve küçük memurların sınıf mücadelesinin kanla ve zorbalıkla bastırılması demektir. Kemalizm, işçiler için süngü ve ateş, cop ve dipçik, mahkeme ve zindan, grev ve sendika yasağı demektir; köylüler için ağa zulmü, jandarma dayağı, yine mahkeme ve zindan ve yine her türlü örgütlenme yasağı demektir. Şnurov yoldaşın verdiği örnekleri, Adana-Nusaybin demiryolunda işçilerin nasıl kurşuna dizildiğini bütün arkadaşlar bir kere daha hatırlasınlar.

"Kemalizm demek, her türlü ilerici ve demokratik düşüncenin zincire vurulması demektir. Kemalizmi övmeyen her türlü yayın faaliyeti yasaktır. İlerde, Kemalist iktidar aleyhine herhangi bir yazının çıkabileceği olasılığı dahi, yayın organlarının kapatılması için yeterli nedendir. Sonu gelmez 'örfi idareler' ülkeyi kasıp kavurmaktadır ve her bir 'örfi idare' yıllarca sürmektedir; meclis, CHP'nin tepesindeki bir avuç yöneticinin ve onun değişmez başkanı M. Kemal'in elinde oyuncaktır; Anayasada ve bütün yasalarda öyledir, ülkeyi gerçekte ordu yönetmektedir.

"Kemalizm demek, her alanda Türk şovenizminin kışkırtılması,

azınlık milliyetlere amansız ulusal baskının uygulanması, zorla Türkleştirme ve kitle katliamı demektir."

"Kemalizm'in "istiklal-i tam" ilkesi demek, yarı-sömürgelik koşullarına seve seve razı olma ilkesi demektir. Kemalist Türkiye, yarı-sömürge Türkiye'dir. Kemalist iktidar, İngiliz-Fransız emperyalizmine ve daha sonra Alman emperyalizmine uşaklık eden, onlarla işbirliği eden bir iktidar demektir."(54)

Kemalizmle ilgili bu kadar alıntı ve görüşler yeterli olmuştur kanısındayız. Daha fazlası okuyucuyu sıkacaktır. Konunun önemli olması nedeniyle, Kaypakkaya ile diğerleri arasındaki farkın daha iyi anlaşılması için alıntıları uzun tutmakta yarar gördük.

27 Mayıs 1960 Askeri Cuntası'nın Değerlendirilmesi

M. Çayan, THKP-C ve 27 Mayıs

"Bir kere, eylemlerimizin hedefi 27 Mayıs Anayasasını ihlal etmek değil, tam tersine ihlal edilmiş, fiilen işlemez hale getirilmiş 27 Mayıs Anayasasının öngördüğü nizamı tesis etmektir. 27 Mayıs Anayasası, milli ve demokratik nizamı öngörmektedir."(55)

"27 Mayıs harekatı, emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi-feodal unsurlara bir başka deyişle hakim gerici ittifaka karşı küçük burjuva radikalizminin (Bürokrasi ve ordu içindeki milliyetçi devrimcilerin) bir ilerici, devrimci harekatıdır."

"Türkiye devrimler tarihinde oldukça önemli ve şerefli bir yere sahip olan 27 Mayıs harekatı, ifadesini 1961 Anayasasında bulmuştur."(56)

"...ülkemizin henüz uluslaşma sürecini tamamlayamamış (feodal unsurların var olduğu) burjuva demokratik devrimini bitirememiş, emperyalist boyunduruk altında olan bir geri bıraktırılmış ülkedir."

"Böyle bir ülkede proletarya diktatoryası kurulamaz. İmkansız olan bir şey için de kimse mücadele edemez."(57)

"İşte milli ve demokratik devletin ekonomik politikası, kültürü ve

sınıfsal yapısı özetle budur. Ve hemen anlaşılacağı gibi bu da (141-142'nin olmadığı) 1961 Anayasası'nın da öngördüğü nizamdır. Bu bakımdan Yargıtay milli demokratik devrim stratejisini Anayasaya uygun görmüştür. (Bkz. Yargıtay'ın mayıs ve haziran 1969 kararı)"

"Görüldüğü gibi milli demokratik yönetim proletarya diktatoryasının özel bir biçimi veya bir bölümü değildir."(58)

"Biz bugüne kadar her zaman her yerde gerçeği belirttik. 'Stratejimiz sosyalist devrimdir, hedefimiz proletarya diktatoryasıdır' şeklinde bizim tarafımızdan söylenmiş ve yazılmış hiçbir yazı ve söz yoktur."(59)

Deniz Gezmiş, THKO ve 27 Mayıs

"Bugün (12 Mart'tan sonra) ... Ordu kesin olarak gerici ve işbirlikçi subaylar tarafından kontrol altına alınarak, emperyalizmin ve işbirlikçi politikanın halk yığınlarına karşı baskı aracı haline gelmiştir."(60)

"... Milli Kurtuluş Savaşı'nın bu savaşı ve onun başındaki Mustafa Kemal'i yok edici, ortadan kaldırıcı bir düzen kuran, karşı-devrimci gerici ittifaka karşı yapılmış olan 27 Mayıs ihtilalinin ve 1961 Anayasası..."(61)

"27 Mayıs ihtilali toplumumuzdaki sosyal bir patlamadır..."(62)

"İçinde ilerici ve radikal güçleri barındıran ordu, 1960'ta geçici olarak tutucu güçler iktidarına son vermiştir."(63)

"... bu ülkede anayasayı en fazla savunan bizleriz."(64)

"Öteden beri arzetmiş olduğum gibi, bu ülkede Anayasayı en fazla savunanlar bizleriz. Anayasayı ihlal edenler ise ortadadır. Anayasanın uygulanmasını isteyenler gene bizleriz. ... Çünkü Amerika sizin döneminiz sırasında Türkiye'ye girdi ve hiç biriniz sesinizi çıkarmadınız ve Demokrat parti iktidarına 10 yıl ses çıkarmadınız, ta ki 38 yurtsever subay ses çıkarana kadar ve onları devirene kadar."

"Bizim Anayasayı ilgaya teşebbüs gibi bir kastımız bulunsaydı bunu da burada açıkça söylemekten çekinmezdik. Meclisi ıskat amacı gütmüş olsaydık, bunu da söylerdik."(65)

Kaypakkaya'nın 27 Mayıs Değerlendirmesi

"1950'de iktidardan düşen komprador büyük burjuvazi ve toprak ağaları kliği, DP iktidarının kendisine de yönelen faşist baskıları karşısında, "demokrasi" havariliğine çıkmış, orta burjuvazinin ve gençliğin bu yöndeki atılımını bir kaldıraç gibi kullanarak, 1960'da iktidarı yeniden ele geçirmiştir. Kitlelere yol gösterecek komünist bir önderlik olmadığı için, halkın muhalefeti, gerici kliklerden bazen birinin, bazen diğerinin peşine takılmış ve çarçur edilmiştir. CHP'ye egemen olan komprador büyük burjuvazi ve toprak ağaları kliği, iktidarı ele geçirdikten sonra, 27 Mayıs hareketi içinde önemli bir rol oynayan orta burjuvaziyi birdenbire karşısına almayı doğru bulmamıştır; orta burjuvazinin, 27 Mayıs anayasasına da giren bazı sınırlı demokrasi istemlerini bu nedenle kabul etmiştir. 27 Mayıs hareketine önderlik eden ve sonunda iktidarı ele geçiren sınıf, CHP'ye egemen komprador büyük burjuvazi ve toprak ağaları kliğidir. Orta burjuvazi onun peşinde yedek güç olarak yer almıştır.

Bizce 27 Mayıs hareketinin doğru tahlili budur."(66)

Bu konuda da Kaypakkaya ile diğerleri arasında nitelikçe bir fark vardır. Kaypakkaya, burjuvazi ile arasına net bir ayrım koyuyor. Bu ayrım, işçi sınıfı ile burjuva sınıfı arasındaki uzlaşmaz bir ayrımdır.

Kısacası, Kaypakkaya'nm Kurtuluş Savaşı, Kemalizm ve 27 Mayıs Askeri Darbesi'ni değerlendirmesi diğerlerinden tamamen farklı ve proleter bir bakış açısına sahiptir.

Ezilen Ulus ve Kürt Sorununa Yaklaşım

Osmanlı ve peşinden kurulan TC'de çok uluslu birer ülke olduğu için, bu sorun her zaman ciddi bir şekilde tartışılır olmuştur. Bir taraf ulusal -Kürt- sorunu yok sayarken, bir taraf ise bunun varlığını şu veya bu şekilde dile getirmiştir. Osmanlı dönemini bir kenara bırakırsak, TC tarihinde bu sorunu ML açıdan ilk dile getiren ve programına alan Mustafa Suphi önderliğindeki TKP olmuştur.

Öncelikle burada, TDH'nin 1970'lerde Kürt ulusal sorununa nasıl yaklaştıklarını ele alacağız. Tabii İki, bunu yaparken bunun tarihsel

sürecine de inmemiz gerekiyor, yani, M. Suphi TKP'sinden başlayıp, M. Suphilerin kaybından sonraki T"K"P'nin de görüşlerine yer vererek 1968 kuşağının görüşleriyle bitireceğiz ve Kaypakkaya ile diğer sol siyasetlerin bu konudaki görüşlerini karşılaştırmaya çalışacağız.

TKP'nin 10-16 Eylül 1920 yılında Bakü'de yapılan 1. Kongresinde ulusal hareketler ile ilgili aldıkları kararlar içinde "Din ve Milliyet" başlığı bölümünün 7. Maddesinde şöyle der:

"T.K.F. muhtelif milletlere mensup inkilapçı amele ve reçber sınıflar arasındaki eski düşmanlıkları kaldırmak için aşağıdaki en kat'i çarelere girişir:

(elif) Dil ve hars nokta-i nazarlarından her milletin tam hürriyetini temin ve bu itirazla bir veya diğer millete mahsusu olan her türlü imtiyazları ilga eder.

(be) T.K.F. hükümet teşkilatında muhtelif milletlere mensup amele, rençber şuralar cumhuriyeti teşkilini kabul ve "hür milletlerin hür ittihadı" esasında olmak üzere federasyon usulünü tercih eder.

(pe) Fırka amele ve rençber sınıfları da tamamen ayrı ve müstakil yaşamak ceryanlarına kapılmış olan milletlerin arasında kanlı nizalar çıkmasına yer vermemek için bu gibi meselelerin "plebisist" usulüyle: Umumi reye müracaatla haline delalet eder."(67)

M. Suphi ve o dönemin komünistlerinin yazılarında ve TKP adına çıkarılan bildirilerde ezilen ulusların özgürlüğüne ve özgür iradeleri doğrultusunda hürriyetlerine sıkça yer verilmektedir. TKP, 1. Kongresinde ulusal sorunla ilgili olarak III. Enternasyonal'in kararlarını kendi kararları olarak da kabul etmiştir.

Ne yazık ki, M. Suphi ve yoldaşları M. Kemal'in bilgisi ve onayı dahilinde kalleşçe ve alçakça katledilmesinden sonra, TKP, eski TKP olmaktan çıkıp, Kemalizmin kuyruğuna takılarak özellikle ulusal sorun konusunda sosyal-şovenist bir yol izlemiştir. Ve bu şovenist çizgi TKP'nin feshine kadar devam etmiştir.

TC kurulduktan sonra Kürt ulusuyla ilgili olarak TKP'nin görüşleri de değişmiş ve Kemalistlerin "Tek millet, tek vatan ve tek bayrak" şovenist, ırkçı anlayışı pratikte benimsenmiştir. M. Suphilerin katlinden sonra TKP yönetimine gelen kesimlerin ulusal soruna teorik anlamda yaklaşımları III. Enternasyonal'in yaklaşımı olmasına karşın, pratik olarak Kemalizmin ırkçı-şovenist politikalarına açık destek vererek,

sosyal-şovenist bir politika izlemişlerdir. Ve TKP, M. Suphilerin ölümünden sonra gerçek bir komünist partisi niteliğini tamamıyla yitirerek, revizyonist ve reformist bir çizgiye sahip olmuştur.

TKP, Komintern'i de yanıltmıştır. Kürt ayaklanmalarının Kemalist devletçe kanlı bir şekilde bastırılmasını haklı olarak göstermişler ve Kemalistlerin bu tavrını "ilerici", Kürt ulusal ayaklanmalarını ise "gerici" olarak rapor etmişlerdir. Her ne kadar Komintern'in bu konudaki tavrı hatalı olmasına karşın, Komintern'i yanıltan hiç kuşkusuz bu sosyal-şovenist TKP olmuştur.

TKP'nin yayın organı olan *Orak-Çekiç* Dergisi'nin 1925 yılında çıkan (5, 6, 7) sayılarında Şeyh Sait ayaklanması ile ilgili değerlendirmeden kısa bir alıntı:

"Ankara Büyük Millet Meclisi de, müfrid sol burjuvazinin tırnakları, kafasını kurunu vustayı (ortaçağ) dolamış yobazların gırtlağına yapıştı."

"... Yobazların sarıkları yobaz zümresine kefen olmalı! Yobazlarıyla, ağalarıyla, şeyhleriyle, halifeleriyle, sultanlarıyla birlikte kahrolsun derebeylik! İrtica ve derebeyliğe karşı mücadele için köylüler (köylü meclisleri) ameleler (sendikalar) etrafında teşkilatlanmalıdırlar."

"... ekalliyet milletlerin sergerdelerini ayaklandırmak, eski bir İngiliz ve Rus oyunudur."(68)

İsmal Beşikçi bu alıntıya bir not düşmüş:

"Orak-Çekiç dergisi, bu dalkavukluğuna rağmen, kapatılmış, dergi sorumluları zindana atılmıştır."(69)

TDH içinde Hikmet Kıvılcımlı'nın da Kürt sorunu ile ilgili olarak görüşleri olmasına karşın, bu görüşler derli toplu ve ML bir çizgide olmaktan bütünüyle uzaktır. Kendine komünist diyen birey ya da örgütlerce Kürtlerin varlığı kabul edilmesine karşın, Leninist Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkından (UKKTH) Kürtlere gelince vazgeçilmiştir. Türk egemen sınıfların faşist ve ırkçı politikalarına ciddi bir şekilde karşı çıkılmadığı gibi, Kürt ulusal ayaklanmalarının faşist Kemalist diktatörlük tarafından kanlı bir şekilde bastırılması da -"gerici Kürt ayaklanmaları" adı altında- desteklenmiştir.

TKP'nin Kürt ulusal sorunu konusundaki sosyal-şovenist çizgisi TDH üzerinde uzun yıllar etkili olmuştur. O, ezilen ulusların yanında değil, ezen ulus egemenlerin yanında olmuştur. Kemalist diktatörlük, TKP'ye de göz açtırmamış, her fırsatta tutuklama ve ağır hapis cezaları-

na başvurmuştur. Buna karşın, TKP, Kemalizmi "ilerici" görmeye, gericiliğin karşısında "ilerici" bir güç olarak değerlendirmeye devam etmiş, ve özellikle de M. Kemal'e karşı özel ilgi ve sevgisini eksik etmemiştir. "Celladına aşık" deyimi TKP için de geçerlidir.

1970'lere gelindiğinde de TDH içinde Kemalizm "sol" ve "ilerici" olarak değerlendirilmeye devam etmiştir. Özellikle bu konuda TKP'den kendini ayrı ve daha ileri gösteren Mihri Belli'nin etkisi büyüktür dense yeridir. M. Belli'nin Kürt sorunu konusundaki görüşü TKP'nin görüşlerinden farklılık göstermemiş, bu sosyal-şoven çizgi radikal solun belli kesimlerine de taşınmıştır.

Mihri Belli, 1968 kuşağını etkileyen isimlerden birisi olduğu için, onun Kürt sorunu konusundaki görüşlerine de burada kısaca yer verelim:

"... *Türkiye'de Kürt meselesini ele alırken, ulusların kendi kaderini tayin hakkının, ayrılıp kendi ulusal devletini kurma hakkına kadar varan hak olduğunu ifade ederek bilinen bir ilkeyi tekrarlamak hiç bir şey söylememektir. Türkiye'nin durumu, ülkede ve özellikle Doğu Anadolu'da egemen üretim ilişkileri, tarih gibi etkenler hesaba katılmadan bu meselede doğru bir tutuma varılamaz. ... Doğuda genel niteliği feodal olan, üretim ilişkileri ağır basar. Bu durumda Türkiye'den kopan bir Doğu Anadolu'nun feodal ağaların ve şeyhlerin hüküm sürdüğü bir toplum olacağı açıktır. Doğu Anadolu'da bir petrol şeyhliği kurmak, Türkiye'de tahakkümün çok iğreti olduğunu iyi bilen emperyalizmin de işine gelir. 'Böl ve hükmet' politikası, emperyalizmin eski politikasıdır.*"(70)

Burada da görüldüğü gibi M. Belli'nin Kürt sorunu karşısındaki tutumu TKP'nin tutumundan farklı değildir. Bu tür sosyal-şoven görüşlerin gerekçeleri, "Kürtlerin geri olduğu ve feodal ağaların yönetiminde bir devlet kurulacağı" olmuştur. Oysa, UKKTH ilkesi, bir ulusun kendi kaderini özgürce tayin etmesidir. Bu leninist ilkeyi kabul edenler, ezilen ulusun kendi kaderini ne yönde tayin edeceğine karışmazlar. Eleştirebilirler, ama tayin etme hakkını ellerinden alamayacakları gibi, zorla engelleme yoluna da gidemezler. Ne var ki, Kemalizm aşığı(!) bu akımlar, Kürt sorunu konusunda Türk egemen sınıfları ile aynı cephede yer almışlardır.

Kaypakkaya'nın Kürt Ulusal sorunu yazısından M. Belli'ye ait bir görüşü aktaralım:

"*Türkeş'in ırkçı-turancı faşizminde bile 'olumlu' bir yön bulan M.*

Belli, Kürt sorununda şöyle diyor:

"Türkiye'de etkin topluluklar için ve özellikle Kürtler için ana dil ve kültür eğilimlerinin, merkezi, laik, devrimci bir cumhuriyet maarifi yönetiminde olmasını gerekli gördüğümüzü belirttik. ... Türkiye'de ulusal birliğin, Türkiye'nin toprak bütünlüğünün hangi biçimde olursa olsun baltalanması, hem Türklerin, hem Kürtlerin gerçek çıkarlarına aykırı sonuçlara varır ve dünyanın bu bölgesinde emperyalizmin durumunu güçlendirir."(71)

Ve Kaypakkaya soruyor:

"Bu egemen ulus şovenizminin ta kendisi değil midir? Sözde ulusların eşitliğinden yana görünüp, gerçekte devlet kurma ayrıcalığını sadece Türklere tanıyarak, Kürtlerin devlet kurma hakkını "ulusal birlik", "toprak bütünlüğü" gibi demogojik burjuva sloganları ile ortadan kaldırmak, en adi bir tarzda uluslar arasındaki eşitsizliğin ve Türk burjuvazisinin ayrıcalıklarının savunuculuğunu yapmak değil midir? Sosyalistler, herhangi bir ulus lehine en ufak ayrıcalığa, bir eşitsizliğe dahi karşıdırlar."(72)

Kaypakkaya bu sorunu doğru bir şekilde ele alana kadar, bütün küçük burjuva solun Kürt ulusal sorun konusunda yaklaşımları sosyal-şoven çizginin ötesine geçememiştir. TİP, Mihri Belli, Hikmet Kıvılcımlı ve daha birçok kişi ve örgütlerin bu konudaki görüşleri Türk egemen sınıflarından pek farklı olmamıştır. Tek fark, Kürtlerin varlığının kabul edilmesi, ama ulusal haklarının ise yok sayılmasıdır. Özellikle de devlet kurma hakkının sadece Türklerin hakkı olduğunun savunulmasıdır. Sosyal-şovenistleri, Kürt konusunda egemenlerle buluşturan en önemli kavşaklardan birisi burasıdır.

TİP'in de Türkiye solu üzerinde önemli bir etkisi olduğu için Kürt sorunu konusundaki görüşlerini buraya aktaralım. Kaypakkaya, TİP'in de (Aren-Boran kliği) dediği ve M. Ali Aybar'ı da dahil ettiği kesimin de görüşlerini eleştirmiş ve sosyal şovenist görüşler olarak değerlendirmiştir.

TİP'in, TDH içinde, kurulduğu dönemde önemli bir yer tuttuğu için kısaca da olsa bu konudaki görüşlerine yer verelim:

Bir dönem TİP genel başkanlığı yapan M. A. Aybar'm bir konuşmasından kısa bir alıntıyı buraya aktaralım:

"Türkiye İşçi Partisi'nin Doğu sorunu karşısında politikası açıktır.

Biz Anayasanın 3. Maddesinin ışığında 12. Maddesinin eksiksiz tastamam uygulanmasını istiyoruz. Dili, dini, inançları, mezhebi, siyasi ve felsefi düşünceleri ve mensup olduğu ırktan dolayı vatandaşlara farklı muamele yapılmasına karşıyız. ... Biz Doğu sorununu Türkiye'nin birliği ve bütünlüğü içinde çözülecek bir sorun sayarız."(73)

Diğerleri gibi de Aybar, Kürt kelimesini ağızına almıyor, "Doğu sorunu" diyerek, çözümü anayasada görüyor. "Doğu Sorunu" yerini 1968 olaylarından sonra yavaş yavaş yerini "Kürt Sorunu"na bırakmasına karşılık, çözüm yine farklı değildi. Yani, Kürtlere gelince kendi kaderlerini özgürce tayin etme hakkı tanınmıyor, "Misak-i milli" sınırları içine hapsedilyordu.

TİP, kuruluş programına Kürtleri almamıştır ve ekim 1970 yılında yaptığı 4. Kongre'sine kadar da Kürt sorunu TİP'in programında yer almamış, ancak 4. Kongre'de Kürt sorununa değinilmiştir. Söz konusu kongre kararından uzun bir alıntı aktaralım:

"... Türkiye İşçi Partisi, 4. Büyük Kongresi,

- Türkiye'nin doğusunda Kürt halkının yaşamakta olduğunu,

- Kürt halkı üzerinde, baştan beri, hakim sınıfların faşist iktidarlarının, zaman zaman kanlı zulüm hareketleri niteliğine bürünen, baskı, terör ve asimilasyon politikası uyguladıklarını,

- Kürt halkının yaşadığı bölgenin, Türkiye'nin öteki bölgelerine oranla geri kalmış olmasının nedenlerinden birinin, kapitalizmin eşitsiz gelişme kanununa ek olarak, bu bölgede Kürt halkının yaşadığı gerçeğini gözönüne alan ve sosyal politikanın bir sonucu olduğunu,

- Bu nedenle, 'Doğu sorunu'nu bir bölgesel kalkınma sorunu olarak ele almanın, hakim sınıf iktidarlarının şoven-milliyetçi görüşlerinin ve tutumunun bir uzantısından başka bir şey olmadığını,

- Kürt halkının anayasal vatandaşlık haklarını kullanmak ve diğer tüm demokratik özlem ve isteklerini gerçekleştirmek yolundaki mücadelesinin, bütün anti-demokratik, faşist baskıcı, şoven-milliyetçi akımların amansız düşmanı olan partimiz tarafından desteklenmesinin olağan ve zorunlu bir devrimci görev olduğunu,

- Kürt halkının, gelişen demokratik özlem ve isteklerinin ifade ve gerçekleştirme mücadelesi ile işçi sınıfının ve onun öncü örgütü partimizin öncülüğünde yürütülen sosyalist devrim mücadelesini tek bir devrimci dalga halinde bütünleştirmek için, Kürt ve Türk sosyalistlerinin

parti içinde omuz omuza çalışmalarının gerektiğini,

- Kürt halkına karşı uygulanan ırkçı-milliyetçi şöven burjuva ideolojisinin, partiler, sosyalistler ve bütün işçi ve diğer emekçi yığınlar arasında yerle bir edilmesini sağlamanın, partinin ideolojik mücadelesinin ve gelişmesinin temel ve devamlı bir davası olduğunu,

- Partinin Kürt sorununa, işçi sınıfının sosyalist devrim mücadelesinin gerekleri açısından baktığını kabul ve ilan eder."(74)

TİP, eskiye oranla daha ileri bir adım atmasına karşın, sosyal-şoven çizgiden bütünüyle kopamıyor. Kürt sorunun varlığım kabul etmesine karşın, Kürt ulusal sorununun varlığına ve buna karşı partinin tavrının ne olacağına yer verilmiyor. Kürt halkı var ama, esas olarak halkı da içine alan bir Kürt ulusu var ve Kürt ulusal sorunu var. Kürt ulusu ve ulusal sorun denmekten özellikle kaçınılıyor ve Kürt ulusal sorunu salt sınıf mücadelesinin içine sıkıştırılarak, Leninist UKKTH ilkesi görmezden geliniyor.

TİP'in bu kararını gerekçe gösteren Anayasa mahkemesi, TİP'i 1971 yılında kapattı. TİP'in bu kararını eleştiren M. Ali Aybar da şunları söylüyor:

"... 4. Büyük Kongre'de asıl, TİP'in kapattırılması sonucunu doğuran bir başka karar alınmıştır. Yeni yöneticiler bu kararla, TİP'i göz göre göre mayın tarlasına itmişlerdir. Gerçekten Siyasal partiler yasasının 89. Maddesi, "Siyasi partiler, Türkiye Cumhuriyeti üzerinde milli veya kültür farklılıklarına, yahut dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler..." der. Aynı yasanın 112. Maddesi, 89. Maddedeki yasaklara uymayan partilerin, Anayasa Mahkemesi'nce kapatılacağını yazar... Oysa dördüncü Büyük Kongre'ye böyle bir karar aldırtılmış ve TİP'in kapatılmasına olanak verilmiştir. Ve 9 yılda iğneyle kuyu kazarcasına, emekçilerin dişlerinden tırnaklarından artırdıkları küçük küçük katkılarla yoktan varedilen TİP -muhalefet grubunun bir yıllık yönetiminde, maddi manevi varlığını yitirerek tarih sahnesinden silinmiştir."(75)

Bu alıntıda da görüldüğü gibi Aybar, TİP'in 4. Kongre'sinde Kürt sorunu ile ilgili olarak alman kararı eleştiriyor. Özellik'le de TC anayasasına uyulmadığı için kızgın. TC anayasasının dışına çıkılmasını istemiyor. Zaten kendisi de hiç çıkmadı. Buna karşın tutuklanmaktan, hapis yatmaktan ve koğuşturmalara uğramaktan ve kurduğu partiler kapatılmaktan da kurtulamadı. Kısaca, yine de sosyal-şoven çizgileriyle

egemen sınıflara yaranamadılar. Egemen sınıfların sopası, Kürt sorununu görmezden gelen ya da sessiz kalan demokratlar üzerinde de hiçbir zaman eksik olmadı.

Hikmet Kıvılcımlı'nın Kürt Ulusal Sorunu Karşısında Duruşu

Kürt ulusal sorunu konusunda bazı kesimler Hikmet Kıvılcımlı'yı (HK), neredeyse ML gösterecekler. HK'nın 1930'ların başında kaleme aldığı "Yol" adlı çalışmalarında, bu konuyla ilgili olan bazı bölümleri buraya aktaralım. Alıntıları uzun tutmamızın nedeni, HK'nın bu konuya, TKP'den pek de farklı bir yaklaşımı olmadığının görülmesi açısından gereklidir.

Kıvılcımlı'nın 1930'ların başında yazdığı "Yol" adlı bir dizi çalışmalarında değindiği Kürt Ulusal sorununa bir daha da değinmemiş, sanki, gençliğinde değindiği bu sorunu, sonraki yıllarda kendi eliyle gizler gibi bir tutum takınmıştır. Öldüğü 1971 yılına kadar bu sorunu görmezden geldiği gibi, bir daha da bu soruna yaklaşmamış ve üzerinde fikir yürütmemiştir. Fikir yürütenler ise; "Doğunun geri kalmışlık sorunu" üzerinde dönüp dolaşıyorlardı. Bu, 1972'lere kadar TDH'nin genel karakteristik bir durumuydu.

"O zamanki Kürt ulusalcılığı, tarihsel durumu yüzünden kendisine hâlâ derebeyleri lider yaptı. Bir iskeletten farksız olan Sultanla uzlaştı. Hâlâ anavatanda patlayan işçi hareketi önünde vahşi hayvanlara özgü bir panik psikolojisine düşmüş emperyalizmden medet umdu. Anadolu'da daha bir depreşme ve toplaşma başlangıcı sezilmek üzereyken, Bedirhanilerden (Kâmran-Celadet-Cemil), halifenin gizliliğine dayanarak, İngiliz binbaşısı Noel ile birlikte, yanlarına aldıkları 15 Kürt atlısına yaslanarak, "Malatya'ya savaş yoluyla girdikleri zaman Kürt bayrağını" çekmeye kalkışıyorlardı (Gazi'nin Nutku). Kürt ulusalcıları, ezilen Kürt miriyvolarının içine girerek Kürt köylülüğünü barut gibi ihtilalcileştirecek devrim sloganları ve örgütleri yaratacak ve Anadolu köylülüğünün ulusal kurtuluşuyla eşit haklı ve ortak anti-emperyalist cepheli bir müttefik gibi kardeşleşecek yerde, sultanın ve musallat emperyalizmin, Anadolu'da yeni beliren ulusal harekete karşı aleti olma

tehlikesine düştü. Malatya'da ve onbeş Kürt atlısıyla Bedirhanileri karşılayan Mutasarrıf Bedirhani Halil ile Harput Valisi Galip yönetiminde Sivas Kongresi'ni bozmaya kalkışmak, ne yaptığını bilmemek, o zamanki taktiğe göre dosta kılıç çekip, düşmanın kucağına düşmekti."(76)

"Kürtçüleri ölüm darbesiyle vuran etkenlerin başında şu iki neden gelir: 1- Ulusal kurtuluş ve bağımsızlık hareketinin özü gereği bir geniş çalışkan köylülük sorunu olduğunu bilememek, yani nesnel olarak kitleden kopmak. Oysa o ikiyüzlü Cumhuriyet burjuvazisi küllü ayıbıyla birlikte, hiç olmazsa palavra ve sahtekârca da olsa, bir "memleketin efendisi köylüdür" ikiyüzlülüğüyle Türk köylülüğünü aldatmak silahını kullanmıştı ve hâlâ da kullanıyor. 2- Öznel olarak Kürtçülüğün belini ortasından baltayla kıran ikinci önemli etken, onun örgütte de derebeyi artıklarına dayanması, ağa ve bey şeflerle ve kadrolarla iş görmeye kalkışmasıdır. Oysa bir Kürt aydınları ve köylülüğü bloğu pekâlâ olanaklı olabilirdi. Bu nesnel ve öznel etkenler yüzünden, İstanbul'da Mardin yoluyla gelen ve 13. Diyarbakır kolordusunun bir süvari alayına karşın olaysızca Malatya'ya karşılanarak giren Bedirhaniler, üçbuçuk subayın örgütlü müdahalesi önünde çil yavrusuna döndüler, 11 Eylül'den sonra Erzurum Kongresi'nde bunlarla uzlaşmanın daha doğru olacağını söyleyen askeri örgütün Malatya cüzüne, Mustafa Kemal şu telgrafı çekiyordu: Urfa ve civarında İngiliz güçleri azlıktır. "Kürtlerin de sosyal olarak başarılı olsalar bile askeri güçler karşısında ne dereceye kadar başarılı olacaklarını takdir buyurursunuz." (Gazinin Nutku)

Başka bir deyişle, Cumhuriyet burjuvazisi Kürt ağa ve beylerinin "sosyal olarak başarılı" olabileceklerini bile tahmin etmiyordu. Ve gerçekten de öyle oldu. Hemen hemen aynı tarihlerde, taşra burjuvazisi adına Mustafa Kemal Paşa, İstanbul burjuvazisi adına Bahriye Nazırı Salih Paşa, imzaladıkları 11 Eylül 1919 tarihli ikinci protokolde, makamı saltanat, hilafet hakkında bir sürü güvenceden sonra şu satırları imzalıyorlardı: "Kürtlerin bağımsızlık amacı görünüşü altında yapılmakta olan söylentilerin önüne geçme konusu görüşüldü." Artık ondan sonra, doğru ya da yanlış, haklı ya da haksız, her Kürt hareketinin alnına ünlü damgalar basıldı durdu:

Karşı-devrimcidir; 2- Yabancı parasıyladır."(77)

Kıvılcımlı'nın Şeyh Sait ayaklanmasıyla ilgili de söyledikleri şunlardır:

"1- Şeyh Sait ayaklanması: a) Ülke içinde, ağalığın kapitalizme karşı saldırısı olduğu için karşı-devrimciydi. b) Dünya içinde, emperyalizmden medet umduğu için yine karşı-devrimciydi. Şu halde, Şeyh Sait ayaklanması gerek ulusal, gerek uluslararası ölçüde karşı-devrimciydi."(78)

"2- Ağrı dağı ayaklanması: a) Bir ülke içinde, bir ulus olarak ezilen Kürtlüğün ezen Türk burjuvazisine karşı ayaklanması olmak istedi. Bu kapitalist zulmüne karşı çıkan ulusal kurtuluş hareketi, bu harekette çalışkan alt sınıfların da kurtuluşu temsil edildiği oranda, bir ülke içinde olsun ileri ve devrimci bir hareket sayılabilir, b) Dünya içinde Ağrı ayaklanmacıları Lawrence'lı emperyalizme dayandı. Emperyalizm demek dünya karşı devrimi demektir. Şu halde Ağrı ayaklanması, dünyaya oranla karşı-devrimci bir harekettir. Fakat bugün gerek karşı-devrim, gerekse devrim cepheleri dünya çapında birer sistemdirler ve sistem olarak karşılaşırlar. Şu halde dünya içinde bir hareketin karşı-devrim cephesinde mi, devrim cephesinde mi bulunduğu, dahil olduğu sisteme göre belirir. Çünkü tüm, parça üzerinde hep egemendir. Herhangi sosyal bir hareket, dünya içindeki iki hareket sisteminden birinin parçası olmaya zorunludur. O zaman ise, parçası olarak içine girdiği sisteme göre devrimci ya da karşı-devrimci olur.

İki Doğu ayaklanması arasındaki fark, dünya içindeki konumlarından çok, bir ülke içindeki özellikleri bakımındandır. Şeyh Sait ayaklanması, din kisveli ağalığın açıkça maziye doğru kıyametli bir koşuşuydu. Ağrı dağı ayaklanması, daha çok Kürdistan'daki Kemalizmle uzlaşamayan burjuva ağa unsurlarının, fakat daha modern olan burjuva sloganlarını, yani ulusalcılık ilkelerini ideoloji edinerek harekete geçmesi ve halkın hoşnutsuzluğundan yararlanmaya girişmesiydi. Nitekim Kemalist basında yayınlanan Ağrı dağı bildirileri, açıkça Kürt ulusunu öne sürüyordu: "En büyük bir ulus olmaya layık Kürt kardeşler! Bütün ulusların bağımsızlıklarını kurtardıkları bugün Türk yönetiminde kavrulan aziz Kürt ulusunun hâlâ tutsaklık halinde yaşamasına tahammül edebilecek misiniz?"(79)

H. Kıvılcımlı'ya göre, Kemalizm "devrimci" olduğu için, ona karşı çıkanlar da karşı-devrimcidir. Bu nedenle, Kürt ulusal hareketlerinden Şeyh Sait ayaklanması da bu damgayı yemekten kurtulamıyor. Daha doğrusu, ulusal sorunda Lenin'in Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı ilkesi sadece ve sadece ezen ulusun hakkı olarak görülüyor.

Kemalizmi "devrimci", "ilerici" görenlerin Kürt ulusal hareketine yaklaşımları hemen hemen aynı olmuştur. Yani sosyal-şoven çizgiyi bir türlü terk edememişlerdir, genel belirlemesi yapılabilir. Ezen ulus burjuvazisinin yedeğine düşmekten -özellikle de bu konuda- kurtulamamışlardır.

H. Kıvılcımlı, Kürt ulusal sorununa TKP'den farklı olarak biraz daha duyarlı yaklaşmasına karşın, çözüm ve Kürt ulusal sorununa yaklaşım açısından özünde TKP'den pek de farklı bir tutum alamamıştır. Kemalizme yaklaşım, onun da elini kolunu bağlamış, oportünist bir tavır sergilemesinin önüne geçememiştir. Uzun yaşam pratiği de onun Kürt ulusal sorunda sosyal-şoven bir çizgide gittiğini göstermiştir. Bu nedenle, 1930'ların başında Kürtler ile ilgili yazdıklarının TDH'e olumlu yönde hiçbir katkısı olmamış, tersine ezen ulus burjuvazisinin uygulamalarını haklı çıkaran görüşler ileri sürülmüştür.

THKO ve THKP-C'nin Kürt Ulusal Sorununa Yaklaşımları

THKO'nun bu konuda herhangi bir yazılı belgesi olmadığı için, görüşlerinin ne olduğu bilinmiyor. Ancak, tek bir belge var; Deniz Gezmiş'in idam sehpasında son söz olarak söylediği: "Yaşasın Türk ve Kürt halklarının kardeşliği" şiarıdır. Bu da elbette teorik açıdan bir şey ifade etmiyor.

THKP-C'nin de Kürt ulusal sorunu konusunda herhangi bir görüşü yok. Mahir Çayan'm yazılarında da bu konuya hiç değinilmiyor. Kemalizm değerlendirmelerinden yola çıkılırsa, Mahir Çayan'nın da M. Belli'den farklı düşünmesi beklenemez demek pek yanlış olmayacaktır. Küçük burjuva sol hareketlerin ideolojik kan damarlarına Kemalizmin "ilericiliği" o denli şırınga edilmişti ki, onun karşısında duran hareketler "gerici" kabul ediliyordu. Kemalizmi "birinci milli kurtuluş savaşı", kendi verdikleri savaşımı ise "ikinci milli kurtuluş savaşımız" diye adlandırmaları, Kemalizmi ne denli yüce gördüklerinin yalın bir göstergesidir. Kemalizmin Kürt ulusunu yok sayan ırkçı teorileri karşısında küçük burjuva devrimcileri sosyal-şovenizmin içine sıkışıp kalmaktan kendilerini kurtaramadılar.

THKO ve THKP-C Kürtlerin varlığını elbette kabul ediyorlar, ama

Kürt ulusal sorunu diye bir sorunları yoktur. Bu konunun nasıl çözüleceği, ezilen ulusun kendi kaderini tayin hakkının ne olduğuna dair en küçük bir söz yok. T"K"P'nin elli yıllık revizyonizmine ve pasifizmine karşı çıkan bu iki radikal sol hareketin, Kürt ulusal sorunu konusunda revizyonist sosyal-şoven T"K"P ile ayrıldıkları pek bir yan yok.

İşte, Mahir Çayan'ın Kürt sorununa bakışı:

"... Bilindiği gibi, devrimci proletarya milli meseleyi ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının ışığı altında ele alır. Biz, ulusların kendi kaderini tayin hakkı ışığı altında diyoruz ki, 'Her şart altında her zaman meseleyi misak-ı milli sınırlar içinde ele almak gerekir veya Kürt emekçi halkının çıkarlarıyla bağdaşan tek çözüm yolu ayrılma hakkının kullanılmasıdır' diyen görüşler yanlıştır. Bu görüşlerin sahipleri, her iki tarafın burjuva ve küçük-burjuva milliyetçi unsurlarıdır."(80)

Bu görüş, salt M. Çayan'a özgü değil. Ondan önceki TKP, M. Belli vb. bütün revizyonist ve sosyal-şoven kesimlere aittir. O'nun UKKTH'dan anladığı ise, Kürt ulusunun ayrılma hakkına karşı çıkmaktır. M. Çayan'ın Kürtler hakkında tek söylediği, ülkede Kürtler var, ama ayrılma hakları yok. İşte THKP-C'nin ulusal soruna yaklaşımı. Bu da sosyal-şovenist bir yaklaşımdır. Bu konuda Kaypakkaya ile bunlar asla kıyaslanamaz. Kaypakkaya MLM bir çizgide iken, bunlar "M. Kemalin'in bağımsızlık savaşçıları" olarak kalıyorlar, daha doğrusu kendilerini öyle adlandırıyorlar.

Bütün ulusal burjuvazi ve küçük burjuvaların M. Çayan ve Deniz Gezmiş'lere sahip çıkıp, Kaypakkaya'yı uzun süre görmezden gelmelerinin nedeni de burada aranmalıdır. Kaypakkaya, bütünlüklü bir şekilde Türk egemen sınıfların sistemine saldırırken, onlar ise, sadece, anti-emperyalist bir çizgide duruyorlardı.

İsmail Beşikçi ve Kürt Ulusal Sorunu

Bu başlık, İ. Beşikçi ile Kaypakkaya'yı karşılaştırmak amacıyla konmadı. Ancak, bilimsel araştırma yaptığını ve bilim adına hareket ettiğini iddia eden Beşikçi'nin, ulusal sorun ve Kemalizm konusunda Kaypakkaya'yı görmezden gelmesi, onu yok sayması, hangi bilimsel araştırmaya sığar? Elbette sığmaz. Özellikle Kürt ulusal sorunu

konusunda Türkiye'deki tüm sol hareketeleri ele alıp değerlendiren İ. Beşikçi'yi, Kaypakkaya'yı yok saymaya iten neden ya da nedenler nedir diye de düşünmeden edemiyor insan.

Beşikçi, Kürt sorununu ele aldığı kitap ve yazılarında sol hareketi bir bütün olarak aynı kefeye koyuyor ve şöyle diyor:

"Türk 'sosyalist' hareketi bu aşamada genel olarak böyledir. Bütün fraksiyonları birleştiren ortak yanın Kürt sorununa karşı, burjuvazinin yasal çerçevesi içinde hareket etmek olduğu söylenebilir."(81)

Beşikçi, bu konuda yalan söylüyor, doğruyu söylemekten özenle kaçınıyor. Çünkü "bütün sol örgütler" Kürt sorunu konusunda aynı şekilde düşünmediği gibi, Kürt sorunun 1972'den beri ML açıdan doğru bir şekilde ele alan bir örgüt (TKP/ML) ve o örgütün kurucusu Kaypakkaya var.

Beşikçi'nin Kaypakkaya'yı okumadığına, duymadığına ya da hiç haberi olmadığına inanmak oldukça güç. Eğer haberi yoksa onun Kürt sorunu konusundaki araştırmaları da oldukça yüzeyseldir denebilir. Türkiye'deki başta TKP olmak üzere irili ufaklı bütün sol örgüt ve öne çıkan kişilerin görüşlerine yer verilecek, ancak Kaypakkaya'dan ise hiç söz edilmeyecek! Dürüstçe bir tavır olmadığı gibi, tek yanlı, küçük burjuva Kürt milliyetçiliğinin bakış açısıyla soruna yaklaşmak ve hatta daha ötesi, "Türk'ün komünisti de burjuvazisi de aynıdır" diyen antimarksist ve ezilen ulus milliyetçisi bir yaklaşımdır.

Beşikçi, Kürt sorununu incelemiş. Bu konuda birçok eser ortaya çıkarmış. Sol örgütlerin yaklaşımlarını ele almış, eleştirmiş, ama Kaypakkaya'ya sıra gelince kalemi nedense yazmamış? İşte karşımızda sıkça "bilim"den söz eden bir bilim insanı!

Türkiye'de ilk defa, genel anlamda ulusal soruna yaklaşım ve özel anlamda ise Kürt ulusal sorununa yaklaşımı, Leninist tarzda ele alan ve bütün sosyal-şovenist görüş ve yaklaşımları mahkum eden Kaypakkaya'dır.

Kaypakkaya, *"Türkiye'de Ulusal Sorun"* makalesini daha TİİKP içindeyken Aralık 1971 yılında yazmış ve örgütsel ayrılıktan sonra, yani TKP/ML'yi kurduktan sonra, 1972 Haziran'ın da yeniden gözden geçirip kaleme almıştır.

Beşikçi'nin bu yazıdan 1974 öncesi haberi olmadığını varsaysak bile, Beşikçi, kitaplarının çoğunu 1975 yılından sonra yazmıştır. Kürt

sorunu konusunda "Türk Solu"nu eleştirdiği kitapları bu tarihten itibaren yayınlanmıştır. Yani, Kaypakkaya'nın ulusal sorun konusundaki görüşleri kamuoyuna yayınlandıktan sonra. Bu nedenle, Beşikçi'nin Kaypakkaya'nın görüşlerinden haberi olmadığı söylenemez.

Bilimsel gerçekliklerden hareket ettiğini ileri süren bir araştırmacının, söz konusu bu görüşlerden öneceden heberi yoksa da sonradan haberi olunca, bunu da eklemesi gerekirdi. Bütün ülkedeki ilerici, devrimci kesimlerin Kaypakkaya'nın bu konudaki görüşlerinden haberi varken, Beşikçi'nin olmadığını düşünmek, çok safça bir yaklaşım olur.

Ancak, Beşikçi'yi böylesine bir yönteme sevk eden anlayış; tüm "Türk solu" dediği örgütleri sosyal-şoven göstermek ve ilan etmektir. Bu nedenle de, Kaypakkaya'yı görmezden gelmesi, hiç söz etmemesi ve onun bu görüşleri TDH içinde ciddi bir yankı uyandırmasına karşın, Beşikçi'nin araştırmaları içinde yer verilmemesi, yukarıda söylediğimiz anlayıştan kaynaklanmıştır. Ancak, bu yaklaşım, objektif bir araştırmacı tavrı değildir.

Beşikçi, özünde Türk "sol" ve "sosyalist" hareketi dediği sola karşıdır. Evet, 1972 yılına kadar Kürt ulusal sorunu konusunda TDH sosyal-şoven bir çizgideydi. Bunu Kaypakkaya eleştirmiş ve mahkum etmiş, bu tür çizgilerin ne olduğunu net olarak ortaya koymuştur. Aynı şekilde Kaypakkaya, Kemalizm konusunda da görüşlerini doğru bir şekilde ortaya koymuş, Kemalizmin, komprador burjuvazi ve toprak ağalarının ideolojisi olduğunu, Kemalizmin faşist bir diktatörlük olduğunu da net bir şekilde belirtmiştir.

Beşikçi, bunları da görmezden gelmiştir. O, varsa yoksa bir M. Belli'yi bellemiş, ama öbür yandan ise, Kemalizm ve Kürt meselesinde kolaylıkla bütün "sol" ve "sosyalist" franksiyonları birleştirmekten ise asla kaçınmamıştır.

Beşikçi, "bilimsel"lik ve "dürüst araştırmacılık" adına şunları rahatlıkla söyleyebiliyor:

"Türk "solu" ve Türk "sosyalist" hareketi, Kürt ulus sorunu konusuna, bilimsel bir yönden yaklaşmayınca, kendi burjuvazisinin, sivil-asker iri kıyım bürokratlarının görüşlerini tekrarlamaktan başka hiçbir şey yapmamıştır. Kürt ulusal direnmelerini daima "gericilik" olarak değerlendirmiştir."(82)

Beşikçi'nin bütün sol ve sosyalistleri aynı kefeye koyan görüşleri

kitaplarında bolca yer tutmaktadır. M. Belli'nin 1976 sonrası, D. Perinçek'in 1979 yıllarındaki görüşlerine de yer vermiş, ama Kürt ulusal sorunu konusunda ne Kaypakkaya'ya ne de sonradan, kısmen de olsa doğru yaklaşım gösteren siyasetlerin görüşlerine yer vermemiştir. O yine bildiğini okumuştur. Bütün "Türk solu" ve "Türk sosyalistleri" dediği fraksiyonları aynılaştırmıştır. Ne yazık ki, Beşikçi için "Türk solu" ve Türk sosyalisti" olarak, sadece ve sadece M. Belli, Kıvılcımlı, Aybar, Aren-Boran ve D. Perinçek -ki, Kaypakkaya, bunları, sosyal-şovenist olarak değerlendirir- vardır. Diğerleri ise yoktur. İşte, dürüst(!) bir bilim adamının siyasal ve soyal araştırmalarının vardırdığı nokta: İnkarcılık ve yok sayma! Kendisi, Türkiye sol ya da sosyalist hareketi bir bütün olarak sosyal-şovenist gösterebilmek için, işine gelen görüşleri almış, işine gelmeyenlere ise asla yer vermemiştir. Yukarıda saydığı isimlerin hemen hemen hepsini radikal sol hareket, "sosyal şoven" ve oportünist-revizyonist değerlendirir. D. Perinçek ise bugün karşı-devrim cephesinde olan bir siyasi kişiliktir.

Beşikçi'yi böyle inkarcı bir yaklaşıma iten nedenin başında, kendisinin Kürt küçük burjuvazisinin ezilen ulus milliyetçisi gözüyle soruna yaklaşımından kaynaklanıyor. Beşikçi soruna ML temelde yaklaşmamış, Kürt ulusal sorununu Kürt ulusal burjuvazisinin çıkarları temelinde ele almıştır. Böyle bir ideolojik yaklaşım, elbette Kaypakkaya'yı "yok" sayacaktır.

Kaypakkaya ve Kürt Ulusal Sorunu

"Bütün siyasi sorunlarda olduğu gibi diller sorununda da (tabii ulusal sorunun her alanında) bir elini (açıkça) demokrasiye uzatan ve öteki elini (arkalarında) gericilere ve polis ajanlarına uzatan iki yüzlü bezirganlar gibi davranmaktadırlar." (Lenin)

Kaypakkaya, Lenin'den bu alıntıyı aktardıktan sonra;

"Doğan Avcıoğlu'na, Ecevit'e ve bütün oportünistlerimize, M. Belli'ye, H. Kıvılcımlı'ya bakın! Lenin'in bu tanımına nasıl uyuyorlar. Bunlar bir yandan iktidarın elindeki feodal sopaya, bunun işe yaramayacağını ileri sürerek karşı çıkarken, öte yandan ulusal baskının daha ince ve kibar yöntemlerini önermekten kendilerini alamıyorlar"(83) diyor.

Kaypakaya, Kürt ulusal sorunu konusunda oportünistlerin görüşlerini eleştirirken, yine şunları söylüyor:

"Ulusal baskının sadece Kürt halkına uygulandığı ne kadar yanlışsa, ulusal baskıyı sadece komprador burjuvazi ve toprak ağaları iktidarının uyguladığı da o kadar yanlıştır. Ulusal karakterdeki Türk orta burjuvaları ve onların temsilcileri (Doğan Avcıoğulları, İlhan Selçuklar, onların izinden yürüyen bilumum Türk milliyetçileri), bunlardan en ufak bir farkı olmayan oportünistlerimiz (M. Belli, H. Kıvılcımlı, Aren-Boran oportünistleri ve daha sinsi olan Şafak revizyonistleri) ulusal baskının uygulanmasında Türk komprador burjuvazisinin ve toprak ağalarının suç ortaklarıdır. Bunların sinsi milliyetçiliği silinmeden, Türk işçileri ve emekçileri üzerinde, bu milliyetçiliğin izleri de silinmeden çeşitli milliyetlere bağlı işçiler ve emekçiler arasında, karşılıklı güven, birlik ve dayanışma sağlanamaz."(84)

Kürt ulusal ayaklanmalarına, M. Suphi'den sonraki T"K"P, M. Belli, TİP ve daha birçok "sol" kesim, "feodal", "dinci", "yobaz-gerici" adı altında karşı çıkmışlar ve Türk egemen sınıfların bu hareketi kanlı bir şekilde bastırmasından yana tavır almışlardır. Beşikçi'nin eleştirdiği noktalardan birisi de burasıdır. Ne var ki, Beşikçi, "bütün sol fraksiyonlar" diyerek, bütün solu aynı kefeye koyma kolaylığına kaçmıştır. Oysa, Kaypakkaya bu tür yaklaşımları eleştirmiş ve doğru yöntemin ve tavrın nasıl olması gerektiğini berrak bir şekilde ortaya koymuştur. Kaypakkaya'nm bu konudaki görüşünü uzunca aktarmakta yarar görüyoruz:

"Bir de Şeyh Sait ayaklanmasının arkasında İngiliz emperyalizminin parmağı olduğu iddiasıyla, Türk egemen sınıflarının ulusal baskı politikasını savunmaya yeltenen sözüm ona "komünistler" var. Biz burada İngiliz emperyalizminin parmağı olup olmadığını tartışmayacağız. Böyle bir iddiayla ulusal baskı politikasının savunulup savunulmayacağını tartışacağız. Şeyh Sait isyanının arkasında İngiliz emperyalizminin parmağı olduğunu varsayalım. Bu koşullarda bir komünist hareketin tutumu nasıl olmalıdır? Birinci olarak, Türk egemen sınıflarının Kürt ulusal hareketini zorla bastırma ve ezme politikasına kesinlikle karşı çıkmak, buna karşı aktif bir şekilde mücadele etmek, Kürt ulusunun kendi kaderini kendisinin tayin etmesini istemek, yani ayrı bir devlet kurup kurmamaya bizzat Kürt ulusunun karar vermesini istemek.

Bu, pratikte dışarıdan müdahale edilmeksizin, Kürt bölgesinde genel oylama yapılması, ayrılma veya ayrılmama kararının bu yolla veya buna benzer bir yolla bizzat Kürt ulusu tarafından verilmesi anlamına gelir. Kürt hareketini bastırmak için yollanan bütün askeri birliklerin geri çekilmesi, her türlü müdahalenin kesinlikle önlenmesi, Kürt ulusunun kendi geleceği hakkında kendisinin karar vermesi, komünist hareket birinci olarak bunun için mücadele eder ve Türk egemen sınıflarının bastırma, ezme, müdahale politikasını kitlelere teşhir eder, ona karşı aktif olarak savaşırdı. İkincisi, İngiliz emperyalizminin ulusları birbirine düşürme politikasını, bunun her ulustan emekçi halka, bunların birliğine verdiği zararı kitlelere teşhir eder, İngiliz emperyalizminin müdahale, içişlere burnunu sokma politikasıyla aktif olarak savaşırdı. Üçücüsü, Kürt ulusunun ayrılmasını, 'bir bütün olarak toplumsal gelişmenin ve sosyalizm için proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarları açısından yargılar', bizzat ayrılmayı desteklemeye veya desteklememe yolunda bir karara varırdı. Eğer ayrılmayı proletaryanın sınıf çıkarlarına uygun buluyorsa, Kürt işçileri ve köylüleri arasında bunun propagandasını yapardı; özellikle Kürt komünistleri kendi halkı arasında birleşmenin propagandasını yapardı ve ulusal baskılara karşı mücadeleyi toprak ağalarının, mollaların, şeyhlerin, vb. durumunun güçlenmesiyle bağdaştırma çabasında olanlara karşı mücadele ederdi. Buna rağmen Kürt ulusu ayrılma yönünde karar verirse, Türk komünistleri buna razı olur, ayrılma isteğinin karşısına zor çıkarma eğilimleriyle kesinlikle mücadele ederdi. Kürt komünistleri ise Kürt işçi ve emekçileri arasında "birleşme"nin propagandasını yapmaya, emperyalist müdahaleyle mücadeleye, Kürt feodal beyleriyle, şeyhleriyle, mollalarla, burjuvazinin milliyetçi amaçlarıyla mücadeleye devam ederdi."(85)

Ulusal Sorunun Çözümü

Komünistlerin Kürt ulusunun ayrılığı karşısında tavırlarının ne olacağını, -günümüz açısından da güncelliğini koruduğu için- Kaypakkaya'dan aktarmaya devam edelim:

"Eğer komünist hareket -diyor Kaypkakaya-, *Kürt ulusunun ayrılmasının proletaryanın sınıf çıkarları açısından yararlı olacağına karar verirse, örneğin ayrılma halinde Kürt bölgesinde devrim olanağı artacak-*

sa, o durumda bizzat ayrılmayı savunurdu; hem Türk işçi ve emekçileri arasında, hem de Kürt işçi ve emekçileri arasında ayrılmanın propagandasını yapardı. Her iki halde de, Türk işçi ve emekçileriyle Kürt işçi ve emekçileri arasında sıcak ve samimi bağlar doğardı. Kürt halkı, Türk halkına ve komünistlere büyük bir güven ve dostluk duygusu beslerdi. Halkların birliği pekişir, devrimin başarısı daha da kolaylaşırdı."(86)

Devamla;

"Kürt Ulusal Hareketinin Demokratik İçeriği:

Kürt ulusal hareketi genel bir demokratik içerik taşır. Çünkü bir yönüyle ezen ulus egemen sınıflarının zulmüne, zorbalığına, ayrıcalıklarına, bencil çıkarlarına karşı yönelmiştir. Ulusal baskının kaldırılması, milliyetler arasında eşitliğin sağlanması, egemen ulus egemen sınıflarının ayrıcalıklarının kaldırılması, dil üzerindeki yasaklamaların ve sınırlamaların son bulması, her alanda uluslar arasında eşitliğin ve ulusal devlet kurma hakkı eşitliğinin tanınması, bütün bunlar demokratik ve ilerici istemlerdir."(87)

Ulusal Sorunda Komünistlerin şiarı:

"Bütün uluslar için tam hak eşitliği; ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı; bütün ülkelerin (ve ezilen hakların) birleşmesi." (Lenin)(88)

İ. Beşikçi, Kürt ulusal sorununa Kürt ulusal burjuvazisinin penceresinden bakarken, Kaypakkaya, proletaryanın sınıf çıkarları penceresinden bakmaktadır. Buradaki fark, nitelik bir farktır. Bu anlamda, Beşikçi'nin Kaypakkaya'nın görüşlerini yok sayması ve görmezden gelmesi onun sınıf bakış açısının bir gereğidir.

Kaypakkaya'nın Kürt ulusal sorununa yaklaşımı öz olarak böyledir. Bu yaklaşımı görmemek ve bu MLM görüşe rağmen, bütün sol fraksiyonları bu konuda aynı kefeye koymaya çalışmak, etik olmaz. Türkiye'de ilk defa Kaypakkaya, genel olarak ulusal sorunu, özel olarak da Kürt ulusal sorununu Marksist açından ele alarak sosyal-şoven görüşleri eleştirmiş ve onlara karşı mücadele etmiştir.

II. BÖLÜM
SOSYO-EKONOMİK YAPI

"Bir öğretinin en üst ve tek ölçütünün gerçek toplumsal ve ekonomik gelişme sürecine uygunluğu olduğu yerde, dogmatizm olamaz."(89)

Nasıl ki, burjuva toplumun anatomisi ekonomi-politiğin içinde aranması gerekiyorsa, sınıf mücadelesi teorisinin hareket noktası da, toplumun üretim ve üretim ilişkileri karakteristiğinde aranmalıdır. Bundan hareketle, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının doğru değerlendirilmesi, doğru teori ve taktikler üretilmesi; proletarya partilerinin burjuvaziye karşı mücadelesinin başarıya ulaşması için gereklidir. Özel mülkiyetçi toplumsal yapının, toplumsal mülkiyetçi bir yapıya dönüştürülebilmesi, sınıf bilinçli proletaryanın teorik hazinesinin ve mücadele taktiklerinin gelişmesi ve bunun pratiğiyle doğru orantılıdır. Bunun ana kaynağı ise; toplumsal yapının bir bütün olarak doğru analiz edilerek doğru dersler çıkarılması ve bunun pratikte karşılık bulmasıdır.

Proletarya partileri, bulundukları ülkenin öncelikle sosyo-ekonomik yapılarını tahlil ederek proletaryanın burjuvaziye karşı siyasal iktidarı almak için yürüttüğü sınıf mücadelesi teorisini biçimlendirirler. Devrimin yolu, , sınıflar arası ilişkiler, dost ve müttefiklerin yanı sıra, devrimin esas hedefi içinde hangi sınıfların olduğu da bu tahlilin içinde yerini alır. Burada, yanlış bir analiz, sınıf mücadelesi teorisini yanlış ve eksik bırakacaktır. Çünkü bu, aynı zamanda, üretim ve üretim ilişkilerinin doğru ele alınması, bundan hareketle de sınıflar arası ilişkinin ve işçi sınıfının mücadele hedeflerinin net olarak belirlenmesini içerir.

Komünist partileri, ülkenin sosyo-ekonomik yapısını doğru tahlil edemezse, daha baştan işçi sınıfı ve emekçilerin mücadelesini doğru bir yöne, burjuvaziden kesin olarak iktidarı alma hedefine yönlendiremez. "Sosyo-ekonomik yapı tahlili yanlış olabilir, ama diğer tahliller doğru" demek, sınıf mücadelesini kavramamak, "somut koşulların somut tahlili" espirisini dikkate almamak demektir. Bu yaklaşım Marksist olamaz. Bu bağlamda, bir komünist partisi bulunduğu ülkenin sosyo-ekonomik yapı tahlili olmazsa olmazlardan birisidir ve doğru tahlil edilmesi gerekir.

Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapı tartışması Türkiye'deki komünist hareketle yaşıttır dersek pek de yanılmış olmayız. Ancak bu sorun, 1960'lardan itibaren daha yoğun ve ciddi olarak tartışılmıştır. Birinci nedeni, sol yelpazede daha fazla siyasal yapının doğması, TKP'nin yavaş yavaş tek sol olma hakimiyetinin kırılmasıdır. Bir başka nedeni ise, elbette ki, 1950'lerden sonra kapitalizmin daha fazla gelişmesi ve buna koşut olarak da işçi sınıfının gelişmesidir. Özellikle de bu tartışmalar, 1968 hareketi ve onu takip eden yıllar içinde daha da yoğunlaşmıştır. Ve üçüncü etap ise 1974 sonrası, yani 1971'deki 12 Mart askeri darbesinden sonra sol hareketlerin yeniden mücadele sahnesine açıktan çıkmasından sonra olmuştur.

Sosyo-ekonomik yapı sorunu, daha çok TKP/ML içinde ve TKP/ML ile bazı devrimci siyasetler arasında yaşanmıştır. Bu tartışma ise 12 Eylül 1980 askeri faşist darbesine kadar sürmüştür. Sonraki süreçte ise bu tartışma yerini sessizliğe bırakmıştır. Çünkü herkes bu konuda söyleyeceğini söylemiş ve özellikle kapitalizmin egemen ekonomik bir yapı olduğunu savunan kesimler "yarı-feodal" değerlendirmeleri artık ciddiye almamaya başlamışlardır. "Yarı-feodal" değerlendirenler ise kendi araştırmaları olmadığı için, bu konudaki tartışmaların bitmesine ya da kesilmesine ses çıkarmamışlardır. Çünkü kendi "yarı-feodal" savunularını bilimsel ve istatistiki verilerle destekleyecek durumda değillerdi.

1968 kuşağı içindeki tartışma Mihri Belli'nin "Milli Demokratik Devrim" teziyle başlamıştır. Özellikle bu tartışma sol akademisyenler arasında da yaşanırken, doğası gereği devrimci siyasetler de bu tartışmalardan uzak kalamamışlardır. Bunlardan öne çıkan Korkut Boratav ile Muzaffer Erdost arasındaki tartışma önem taşımaktadır. Konumuz

açısından önem taşımasının nedeni, bu tartışmadan Kaypakkaya da etkilenmiştir. Kaypakkaya'nın içinde yer aldığı TİİKP örgütü ülke ekonomisini "yarı-feodal" olarak değerlendiriyordu.

Kaypakkaya'nın kendisinin sosyo-ekonomik yapı araştırması yok, ancak o Korkut Boratav'ın sosyo-ekonomik yapı konusundaki görüşlerini revizyonist ve *Milliyet* gazetesinin, "düşünenlerin düşüncesi" sütununa yakışır bir görüş olarak değerlendirmektedir. Buradan da Boratav'ın sosyo-ekonomik yapı konusundaki görüşlerine karşı çıktığı anlaşılıyor. Zaten kendisi ülkeyi "yarı-sömürge-yarı-feodal" değerlendirmesinden hareketle, devrimin karakterinin özü toprak devrimi olan demokratik devrim ve devrimin yolunu da "halk savaşı" olduğunu savunmakta ve görüşlerini bu temel üzerinde oluşturmaktadır. Ülkeyi kapitalist değerlendiren ve toplu ayaklanmaları savunanları "revizyonist" olarak değerlendirmektedir.

Burada üzerinde fazla durmayacağız, ancak geçerken değinmek gerekiyor: Boratav ile Muzaffer İlhan Erdost[90] arasındaki söz konusu tartışmada Boratav'ın haklı olduğu, Erdost'un ise zorlama bir yöntemle ülkeyi "yarı-feodal" bir yapıya sokmaya çalıştığı anlaşılıyor. Boratav, Erdost ile tartışmalarına; *"İktisat Politikaları ve Bölüşüm Sorunları 1969-81"* adlı kitabında yer vermiştir. Erdost'un ise yazılarının bir kısmını *P. D. Aydınlık* dergisinde yayınlamış ve daha sonra ise bunları kitaplaştırmıştır.

Kaypakkaya ise TİİKP liderlerini eleştirirken, Boratav için şunları söylemektedir:

"Korkut Boratav'ın Milliyet'in "Düşünenelerin Düşüncesi" sütununa yakışacak anti-marksist-leninist feodalizm tahlilleri bununla birleşti."[91]

Kaypakkaya, bu konuda Boratav'a haksızlık yapıyor ve kendi yanlış değerlendirmelerini göremiyor. Oysa, kendi yazdığı Kürecik ve Çorum ili tahlilleri tersini söylemektedir. Burada geçerken vurgulamak gerekiyor. O süreçte K. Boratav ülkeyi kapitalist değerlendirirken, tarımda önemli ölçüde feodal artıkların olduğuna da vurgu yapmaktadır.

Devrimin karakteri ve devrimin yolu sorununu doğru bir şekilde ele almak için öncelikle ülkemizin sosyo-ekonomik yapısını doğru değerlendirmek ve doğru sonuçlar çıkarmak gerekiyor. Bu sorun, bilimsel olarak ele alınmazsa, diğer sorunlarda da büyük yanılgılara düşülmesinin kaçınılmazlığı da buna bağlı olarak ortaya çıkar.

Burada, günümüz Türkiye'sinin sosyo-ekonomik yapı tartışmasının teorik yanlarına fazla girmeyeceğiz, deyim yerindeyse, daha çok pratik yönlerini ele alacağız. Gelinen aşamada, "yarı-feodal", "kapitalist" tartışmalarına girmek, "Amerikayı yeniden keşfetmek" olmasına karşın, Kaypakkaya'yı ve onun zamanını değerlendirirken ele almak bir zorunluluk oluyor. Ancak, günümüzde de "yarı-feodal" değerlendirmeler olduğu için, bugüne de uzanmak kaçınılmaz oldu.

Türkiye kapitalist bir ülkedir ve günümüz koşullarında kapitalizmin gözeneklerinde yaşayan herhangi bir feodal kalıntı dahi kalmamış, ülkenin her köşesine kapitalizm girmiştir. Buna Kuzey Kürdistan da dahildir. "Yarı-feodal" tartışmaları 1970'lerin başlarında yapılabilirdi ve yapıldı da. Ve o zaman bu tartışmanın kısmen sosyal-siyasal koşulları vardı. Gelinen aşamada ise bunun ne ekonomik ne de siyasal anlamda koşulu yoktur. Var diyenler, işçi sınıfı mücadelesini yanlış yöne yönlendirmeye çalışanlardır. Ve günümüz Türkiye'sinde bu sorunu tartışmak bilimsel değildir. Bilimsel olmaması bir yana nostaljik bir yanı dahi kalmadı.

Konumuz sosyo-ekonomik yapıyı derinlemesine incelemek olmamakla birlikte, tartıştığımız konunun daha iyi anlaşılması ve tartışılan konuyla yakın bir ilişkisi olması bağlamında, Kaypakkaya'nın ülke köylülüğünü değerlendirdiği dönem ile bir başka yazarın aynı dönemde köylülüğü değerlendirmesinden bir bölümü kısaca buraya aktarmayı gerekli görüyoruz.

Daha anlaşılır olması açısından, önce, Marx'ın kapitalist üretim biçimiyle ilgili bir pasajını buraya aktaralım:

"Ama, başlangıç halindeki kapitalist üretim tarzının karşısında bulduğu toprak mülkiyeti biçimi ona uymaz. O, tarımı, sermayeye bağlı kılarak, kendisi için, gerekli olan biçimi yaratır. Böylece -hukuki biçimleri ne kadar farklı olursa olsun- feodal toprak mülkiyetini, klan mülkiyetini, mark komünlerindeki küçük köylü mülkiyetini, bu üretim tarzının gereklerini karşılayan iktisadi biçimlere dönüştürür. Kapitalist üretim tarzının, belli başlı sonuçlarından biri, bir yandan, tarımı, toplumun en az gelişmiş kesiminde uygulanan, kendi kendine devam eden salt deneysel ve mekanik bir süreç olmaktan çıkartıp, özel mülkiyet koşulları altında bu ne kadar mümkünse, tarım biliminin bilinçli, bilimsel bir uygulaması haline sokması; yani bir yandan, toprak mülkiyetini, egemenlik ve

kulluk ilişkilerinden koparması, öte yandan da, bir üretim aracı olarak toprağı, toprak mülkiyetinden ve toprak sahibinden ... tümüyle ayırmasıdır. Bütün diğer tarihsel ilerlemeler gibi, bunları da, önce, doğrudan üreticileri tümüyle yoksullaştırarak elde etmiştir."(92)

Kapitalizmin gelişmesinin temeli toplumsal iş bölümüdür. *"Toplumsal iş bölümü de meta ekonomisinin ve kapitalist ekonominin bütün gelişme sürecinin temelidir."*(93) TC'de olan da budur. Kapitalizmin girmesiyle birlikte meta ekonomisi gelişmiş ve tarımda buna koşut olarak uzmanlaşma gelişerek, köylülük yavaş yavaş mülksüzleştirilmiş ve bu mülksüzleştirme günümüzde de devam etmektedir. Burjuvazi, tarımı kendine tabi kılmak için uğraşmış ve başarmıştır. Kapitalizim karşısında, feodal tarımın ya da feodal mülkiyetin direnerek ayakta kalması ve yaşaması ve hatta onun gözeneklerinde uzun bir süre kendini gizleyerek(!) yaşamasının maddi koşulları yoktur. O, süreç içinde kapitalizme yenilmek durumundadır ve öyle de olmuştur.

Prof. Cavit Orhan Tütengil'in; *"Kırsal Türkiye'nin Yapısı ve Sorunları"* adlı yapıtı, bilimsel çalışmanın nasıl olması gerektiğini ortaya koyması açısından da öğretici ve eğiticidir. C. O. Tütengil de, söz konusu bu yapıtını, Kaypakkaya'nın, Türkiye'yi değerlendirdiği dönemde hazırlıyor ve aynı verilerden hareket ediyor. Ancak, ikisi de aynı verilerden farklı sonuçlar çıkarıyor.

Kaypakkaya'nın kendi araştırması olan *"Çorum İlinde Sınıfların Tahlili"* ve *"Kürecik Bölge Raporu"*, bilimsel yaklaşımın bir ürünü ve onun titiz bir araştırmacı olduğunun ipuçlarını vermektedir. Ne var ki Kaypakkaya, doğru analizden doğru sentez çıkaramıyor.

Kaypakkaya'nın Ekim 1971 yılında yazdığı *"Kürecik Bölge Raporu"*ndan uzun bir pasajı buraya kataralım:

"Dördüncü olarak şunu belirtelim: Ticaret, köylülerin yaşamına her gün biraz daha fazla girmektedir. Köylülerin en temel gereksinim maddeleri, her gün artan ölçülerde pazardan karşılanmaktadır. İdarenin yerini lamba, ocağın yerini soba, elle dokunan çul, çuval, yastık ve kilimin yerini pazardan alınanlar almıştır ve almaktadır. Radyo, teyp, pikap, saat bir çok eve girmiştir. Çay, bir süredir normal tüketim maddeleri arasında yer almaktadır. Sebze gereksinimi, geniş ölçüde pazardan karşılanmaktadır. Eksik kalan yiyeceklik buğday pazardan alınıyor vs. vs. el zanaatları gerilemekte ve çökmektedir."

"Öte yandan, köylülerin ürettiği ürünlerin bir kısmı da, yine her gün artan ölçülerde, pazara taşınmaktadır. Köylülerin pazarda en çok sattıkları şeyler, hayvan (koyun, keçi) ve armuttur. Bunların yanısıra, bazı hayvan ürünleri de (yünden yapılan keçe, yağ, peynir gibi) az miktarda satılmaktadır. Bu ne anlama gelir? Bu, köylülerin, her gün artan ölçülerde ticaret sermayesi tarafından sömürüldükleri, iflasa ve sefalete sürüklendikleri anlamına gelir. Köylüler, bir yandan pazardan gereksinimlerini sağlarken, araya giren tacirler tarafından, diğer yandan da, kendi ellerindeki malları satarken hayvan ve armut tacirleri tarafından sömürülmektedirler. Köylülerin arasında az çok varlıklı olanlar, ellerinde gereksinim fazlası parası olanlar genellikle ticarete atılmaktadırlar. Emperyalist tekellerin ve işbirlikçi sermayedarların malları, yüksek ticaret karlarıyla köylülerin ellerine geçmektedir. Öte yandan, örneğin armudun kilosu köylülerin elinden 60-75 kuruşa alınmakta, pazarda 200-350 kuruşa kadar satılmaktadır. Bu olay geniş yoksul köylülerin daha çok iflasa sürüklenmesine, yoksullaşmasına ve işgücünü daha çok satmasına, proleterleşmesine yol açmaktadır."(94)

Ve devam ediyor; *"Yine, köylülerin bir çoğu, özellikle yoksullar, Antep, Adana, İstanbul ve Malatya'ya göç ediyorlar. Göçenlerin sayısı oldukça artma göstermiştir."*(95)

Göçlerin nedenlerini Kaypakkaya net olarak koymuyor ya da incelemiyor. Ya da göçlerin nedeninin tarımda uzmanlaşmanın olduğu, kapitalizmin gelişmesi sonucu eskiye oranla her geçen gün artan sayıda köyden şehire göçlerin olduğunu, yani köylülüğün mülksüzleştirilerek işçi-işsiz, bir başka söylemle, sanayinin yedek ordusu durumuna getirildiğini, kapalı köy ekonomisinin toprağı olan köylüleri de geçindirmediğini, bunun gözeneklerinden giren kapitalizmin onu iç pazara bağladığım göremiyor. İç pazara bağlandığını görse de, buradan genel bir sonuç çıkaramıyor.

Bu konuda Lenin, Rusya'daki tarımdaki gelişmeler ile ilgili olarak şöyle diyor:

"... tarımdaki uzmanlaşma ne kadar ilerlerse, tarımsal nüfus da o kadar azalır, toplam nüfusun gitgide azalan bir parçası haline gelir."(96)

Lenin bu söylemleri, salt Rusya'ya özgü değil, genel geçerli bir teorik yaklaşımdır. Ve Lenin bu teorik açımlamayı Marx'dan alır. Ülkemiz tarımı içinde bu geçerlidir.

Kaypakkaya'nın söz konusu raporu, feodalizmin çözülüşü ve kapitalizmin köylerde hızla yayılışının bir ifadesidir. Çünkü meta ekonomisinin varlığı ile iç pazarın varlığı biribirine bağlıdır. İç pazar, meta ekonomisinin gelişmesinin bir sonucudur. Kaypakkaya'nın belirttiği, köylüler ihtiyaçlarını pazardan karşılıyorsa, daha önce kendi üretiklerini, artık kendileri üretmeyip pazardan alıyorlarsa, bu meta ekonomisi, yani, kapitalizmin köylere girmesi, gelişmesi ve onları iç pazara bağlamasıdır.

Köylülerin yoksullaşması, tarlalarını ve evlerini satmaları, Almanya ve Türkiye içindeki şehirlere göçü, köylülerin mülksüzleştirilerek, feodalizmin sancılı çözülüşünün bir ürünü olarak karşımıza çıkıyor. Şehire göçenlerin ya da göçmek zorunda bırakılan kesimlerin, hemen köyleri ile bağlarını kesmeseler de, esas olarak kesme sürecinin başlangıcını oluşturmaktadır. Türkiye'de bu süreç 1980'lere kadar daha yoğundu. Bu tarihten sonra ise, şehirden köye bakmanın ekonomik koşulları hemen hemen ortadan kalktı. Bu, kapitalizmin köy ekonomisi içine girmesinin derinliğiyle ilgili bir gelişmedir.

Burada, kısaca da olsa bir not düşmek gerekiyor: Geçmişte, "köyden şehire göçün" nedeni olarak; "sanayileşmenin sonucu değil, köylülerin yoksullaşması sonucu" gidildiği, "ülkeyi yarı-feodal" değerlendirenler tarafından ileri sürülürdü. Böyle bir yaklaşım, kapitalizmin ne olduğunu kavramamaktan, onun kitleleri yoksullaştırıcı ve mülksüzleştirici yanının görülememesinden -ilerleyen bölümlerde bunu tekrar ele alacağız- ileri geliyor.

O dönemde, özellikle İç Anadolu, Orta ve Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu (Küzey Kürdistan'ın hemen hemen bütünü) bölgelerinin durumu böyleydi. Yani, kapitalizm köylere kadar girmiş ve köylerle kapitalist pazar bağlarım oluşturmuştu. Bunun sonucu olarak iyice yoksullaşan köylüler, şehirlere daha fazla ve yığınsal akın etmeye başlamıştı. Kaypakkaya, bu durumun giderek daha da gelişeceğini söylemesine karşın, köylülüğün şehirlere yığılışmın ne anlama geldiğini tam olarak göremedi. Köylülüğün erimesine ve köylere kapitalizmin (kendisi, "ilkel ve geri kapitalizm" diyor) girmesine karşın, silahlı mücadelenin koşullarının da elverişli olduğunu savunmaktan vazgeçmedi.

İ. Beşikçi, *"Doğu Anadolu'nun Düzeni"* adlı eserinde Kürdistan'daki feodalizmin çözülüşünü şöyle yorumluyor:

"Oysa kapitalist üretim ilişkilerinin yoğunlaşmasıyla birlikte aşiretler arasındaki yıkılmaz duvarlar da gevşemekte ve merkezileşme başlamaktadır. Özellikle büyük pazarların ve kentlerin gelişimi ise bu süreci hızlandırmaktadır. Şurası bir gerçek ki, Doğu Anadolu'da toprak ağalığına ve aşiret sistemine dayanan feodal yapı uzun süre yaşayacak gibi görünmemektedir. Nüfusun son derece hızlı bir biçimde artışı emeğin bünyesinde, tarımda görülen makinalaşma ise teknolojinin bünyesinde değişiklikler yapmakta, bunlar giderek üretim güçlerini, dolayısıyla üretim ilişkilerini değiştirici bir dinamik olarak belirlemektedir."(97)

Beşikçi'nin saptamaları doğrudur.

Lenin de, meta ekonomisinin gelişmesinin sonuçlarını şöyle vurguluyor:

"... meta ekonomisinin gelişmesi, nüfusun gitgide büyüyen bir bölümünün tarımdan ayrılması, yani sınai nüfusun tarımsal nüfus aleyhine büyümesi anlamına gelir."(98)

"O halde -der Lenin-, ticari ve sinai nüfusta tarımsal nüfus aleyhine bir artış olmaksızın kapitalizm düşünülemez ve herkes de bilir ki, bu olgu, en açık bir biçimde, bütün kapitalist ülkelerde ortaya çıkmaktadır. Bu durumun iç pazar açısından taşıdığı önemin çok büyük olduğunu tanıtlamaya bile gerek yok, çünkü iç pazar, hem sanayiin evrimine, hem de tarımın evrimine ayrılmaz bir biçimde bağlıdır; sınai merkezlerin kurulması, bunların sayıca artışı, ve nüfusu kendilerine çekmeleri, bütün kırsal sistem üzerinde çok derin bir etki yapmak ve ticari ve kapitalist tarımda bir büyümeye yol açmak zorundadır."(99)

"İç pazarın gelişme derecesi -der Lenin- *ülkede kapitalizmin gelişme derecesidir."*(100) diye de ekler.

Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da da bugün -özellikle de 1980'lerin başından bu yana- iç pazara bağlanmayan hiçbir köy, mezra, kıyı, köşe ve kısacası hiçbir yerleşim yeri kalmamıştır. Türkiye ve Kürdistan'da gelinen aşamada iç pazara bağlanmayan bir kapalı ekonomiyi boşuna arayacaklardır. Çünkü böyle bir yer kalmadı ve yok.

Kaypakkaya'nın *Kürecik Bölge Raporu*'nda söylediği ve aşağıda C. O. Tütengil'den aktardığımız veriler, tam da Lenin'in belirttiği doğrultuda bir gelişmedir.

Türk egemen sınıfları da Kürdistan'da, Kürtlerin asimile edilmesi

için başta egemen sınıf baskısı da dahil bir çok yolu denemişlerdir. Özellikle de 27 Mayıs 1960 Askeri darbesinden sonra asimilasyonu daha da ağırlaştırmışlardır. Örneğin hızla ve yaygın bir şekilde Bölge Yatılı İlkokulları ve radyo istasyonları kurmuşlar; bunun yanında ekonomik yatırımları da artırmışlardır. Bunları gerçekleştirmenin amacı, hiç şüphesiz Türkçe'nin yaygınlaştırılması ve Kürtlerin asimile edilmesi içindir. Elbete, TC'nin kuruluşundan itibaren Kürtlerin asimile edilme sorunu, Türk egemen sınıflarını en önemli gündemleri olmaya devam etmiştir.

Kuzey Kürdistan'daki ekonomik gelişmeye bir örnek daha verelim:

".... 1963 yılında 47 olan Bölge Ortalama endeks değeri, 1967 yılında 65'e yükselmiştir. Aynı yıllar Türkiye Ortalaması 100 ve 138'dir. Türkiye Ortalaması ve Doğu Bölgesi, Bölge Ortalaması 5 yılda %38 ve yılda ortalama %9.5 artışla, Doğu Bölgesinin geri kalmış, fakat gelişme potansiyeli taşıyan bir bölge olduğu fikrini de kuvvetlendirmiştir. Doğu Bölgesi ortalama endeks değeri, Türkiye ortalama endeks değerini daha düşük mutlak bir rakamla ifade edilebilirken, gelişme hızının Türkiye ortalama gelişme hızına eşit olması önemli ve ilgi çekici bir eğilimdir."(101)

O dönemdeki veriler, kapitalizmin gelişmesinin sadece Türkiye'nin batısı ile sınırlı kalmadığını, Kürtdistan'da da kapitalizmin gelişmeye ve genişlemeye başladığını ortaya koyuyor.

Türk egemen sınıfları, Kürdistan'daki birikimin önemli bir bölümünü Batı'ya aktarsa da, çeşitli nedenlerle de olsa -esas neden, hiç kuşkusuz, asimile etme ve Kürdistan'da Kürt ulusal bilincin gelişmesinin önüne geçme- kapitalizmin oralarda da gelişmesini desteklemişlerdir. 1941'lerde bir üniversite rektörünün şunları söylemesi, egemen sınıfların soruna nasıl baktığının bir göstergesidir:

"Demiryolu Diyarbakır'a elbette medeniyet getirdi, huzur getirdi, eminiyet getirdi. Eğer demiryolu olsaydı 1925'de Şeyh Sait isyan edemez ve tarihi bir kentin kapılarına gelemezdi."(102)

Türk egemen sınıflarının Kürdistan'da ulaşım yollarını salt güvenlik amacıyla yaptıklarını düşünmek eksik bir değerlendirme olur. Esas olarak metaların en ücra köşelere kadar ulaştırılması, yani, oraların iç pazara bağlanmasıdır. Çünkü, ulaşım ağının yaygınlaşması kapitalizmin gelişmesinde önemli bir faktördür.

1967'den itibaren Kürdistan'da "Doğu Mitingleri" adı altında mitinglerin yapılması ve geniş kitle katılımları ve hatta bir çok Kürt toprak ağasının da bu mitnglere katılmaları, bu bölgelerde kapitalizmin gelişmesi, feodalizmin sancılı bir şekilde çözülüşünün de bir göstergesidir. Bu mitingler ile feodalizmin çözülüşünün yakın bir ilişkisi vardır.

Kaypakkaya kendisine ait *"Kürecik Raporu"*nda doğru şeyler koymasına ve köylülüğün köyleri terk etmeye başladığını söylemesine karşılık, hâlâ köylülüğün devrimin temel gücü olarak kabul edilmesi ve aynı zamanda yarı-feodal ekonomik sistemin ağır aksak da olsa çözüldüğünü söylemesine ve kapitalizmin buralara hızla girdiğini belirtmesine karşılık; bunun, siyasal ve sosyal yönünün ne anlama geldiğini görememiş, sübjektif isteklerini gerçeğin yerine geçirmiştir. Üstelik Kürecik ve çevre köyleri, Türkiye'de en hızlı göç veren ve çok erken boşalan yerleşim yerlerinin başında gelmekteydi. 1970'lerin ortalarına kadar bu bölgelerdeki köylerin büyük bir çoğunluğu nüfusun yarısından fazlasını şehirlere vermişti. Traktör, patos, biçerdöver ve diğer kapitalist tarım araçlarının hızla girdiği bölgelerden birisiydi.

Köylerden şehirlere göçün başında gelen nedenlerin arasında yeterli toprağa sahip olamamak ve topraksız olmak gelmektedir. Ağa baskısı ya da devlet baskısı bu bölgelerde çok tali durumdaydı. Kırdan şehirlere göçün ilk ve hızlı başladığı yerler Türk köylülerin bulunduğu alanlardır. Yani, genelde toprak ağalığının olmadığı ya da az olduğu yerlerdir. Toprak ağalığının olduğu alanlardan şehirlere göç, yani Kürt köylüsü'nün şehirlere göçü Türk köylüsünden sonra başlamıştır. Bunun siyasal nedenleri, güçlü aşiret bağları ve toprak ağalarının kendine bağlı köylüleri özgür bırakmaması vs. vs. de vardır elbet.

Bunların yanında hiç kuşkusuz ki, köyden şehire göçün temelinde kapitalizmin gelişmesi yatar. Kırda ve şehirde kapitalizm gelişmeden önce böyle bir göç sorunu yoktu. İç göç, özellikle de köyden şehire göç olgusu kapitalizmin gelişmesine koşut olarak gelişmiştir. Göç sorununu sadece şehirde sanayinin gelişmesine bağlamak bir yanılgıdır. Aynı şekilde kırsal alanda da toplumsal iş bölümünün gelişmesi, tarım üretimindeki uzmanlaşma ve köy ekonomisinin iç pazara bağlanması sonucu, köylü eski üretim ilişkilerinden ve üretim araçlarından koparılarak mülksüzleştirilmiştir.

Özellikle de kapitalist üretim araçlarının köylere girmesiyle, göç olgusu daha da artmıştır. Kapitalizmin köylere girmeden önce, köylüler kendi doğal ekonomisi içinde kıt kanaat geçimlerini sağlıyorlardı. Ne var ki, kapitalizmin girmesiyle yoksullaşma daha da arttı ve sömürü daha da ağırlaştı. İşte bu aşamadan sonra köyden şehre göç olgusu hızla arttı. Yeterli toprağa sahip köylüler dahi, köylerini terk edip şehir varoşlarına akın ettiler.

Yanılgı burada başlamaktadır.

Buraya, Cavit Orhan Tütengil'in, *"Kırsal Türkiye'nin Sorunları"* adlı araştırmasından aktarmalarda bulunalım.

"1950-1975 Döneminde Türkiye'de Kır ve Kent Nüfusları (Bin Kişi)

Yıllar	Toplam Nüfus	Kır Nüfusu	Yüzde	Kent Nüfusu	Yüzde
1950	20 947	17 075	81.6	3 872	18.4
1955	24 064	18 639	77.6	5 425	22.4
1960	27 755	20 447	73.6	7 328	26.3
1965	31 391	22 008	70.1	9 383	29.9
1966	32 204	22 220	69.0	9 984	31.0
1967	33 037	22 411	67.9	10 627	32.1
1968	33 893	22 584	66.6	11 329	33.4
1969	34 778	22 741	65.4	12 037	34.6
1970	35 666	22 862	64.1	12 805	35.9
1975	40 347	23 478	58.2	16 869	41.8

Tablo: 4 Kaynak: ÜBYKP, s. 843, t. 653

Bu çizelgenin ortaya koyduğu değişme doğrultuları şu noktalarda özetlenebilir:

Devamlı olarak artış gösteren ülke nüfusuna bağlı olarak, kır ve kent nüfusları da sayıca artış göstermeye devam etmektedir.

Kırsal nüfusun mutlak değer olarak artışına karşılık yüzde olarak sürekli bir biçimde gerilediği dikkati çekmektedir.

Kentsel nüfus, mutlak değer artışına koşut olarak yüzde olarak da bir ilerleme kaydetmektedir.

ç) 1950-1975 döneminde toplam nüfus içindeki kırsal nüfus %23.4 oranında gerilerken kentsel nüfus da aynı oranda ilerlemiştir.

Bu arada, 1987 ve 1995 yılları için ileri sürülen tahminler, kır/kent oranlarının gelişmiş ülkelere göre yakın bir düzeye varacağını ortaya koymaktadır:

... 1972 Türkiye'sinde nüfusun yüzde 38'i şehir, yüzde 62'si kır kesiminde iken, 1987'deki görünümün bunun tersine dönerek, nüfusun yüzde 62'sinin şehir, yüzde 38'nin de kır kesiminde yerleşmesi beklenmektedir.

1995 yılında nüfusumuzun %25'inin kır kesiminde yerleşmesine karşılık %75'i kent kesiminde yerleşebilecektir. Başka bir deyişle, sözü edilen yılda 64.9 milyona ulaşacak olan toplam yurtiçi nüfusunun 16.3 milyonu kırda, 48.6 milyonu da kentte yaşayacaktır.

Kır nüfusundaki mutlak değer artışının da 1977 yılından başlayarak gerileyeceği tahmin edilmektedir."(103)

C. O. Tütengil'den bir de ekonomik veri tahminleri alalım:

"1995'e kadar uzanan dönem içinde "yurtiçi hasılanın yapısının köklü bir değişmeye uğraması ve gayrisâfi yurtiçi hasıla'ya bugün belirli gelişmişlik aşamasında bulunan sanayileşmiş toplumlardakine benzeyen bir bileşim kazandırılması öngörülmektedir. Bu değişme sonucunda, tarım sektörü gelirlerinin faktör fiyatlarıyla gayrisafi yurtiçi hasıla içindeki payının, (%'de olarak)

	1972	1977	1987	1995
Tarım	28	23	16	12
Sanayi	23	27	34	37
Hizmetler	49	50	50	51
Toplam	100	100	100	100

Tablo: 5

olacağı umulmaktadır."(104)

Cavit Orhan Tütengil, bu araştırmasını 1975'de yazmasına karşın, 1995'in tahmini rakamlarını da veriyor. Bunların ne anlama geldiğini biraz mürekkep yalamış olan herkes bilir. Kaypakkaya da aynı verilerden hareket etmesine karşılık, o, devrim yolu stratejisinin o günün verilerini dondurarak saptamıştır. Tütengil ise 1975'de yaptığı araştırmada, Türkiye'nin 1975'lerdeki gibi kalmayacağını, hızlı bir değişim geçireceğini ve bilimsel verilere dayanarak 1995 yılında kırsal Türkiye'nin sosyolojik yapısının nasıl olacağını ortaya -yaklaşık olarak- doğru bir şekilde koymuştur. Bu bir Marksist yöntemdir. Soruna bilimsel yaklaşım böyle olabilir. Tütengil de bu konuda böyle hareket etmiştir.

Burada, tarımda kapitalist gelişmeye ilişkin bazı istatistiki verileri eklemeye devam edelim:

Örneğin, *"1923 yılında tarımda kullanılan traktör sayısı 220 iken, 1929 yılına gelindiğinde %809 artarak 2000'i aşmıştır."*(105)

Yine traktör sayısını vermeye kısaca devam edersek, 1963 yılında 51 bin olan traktör sayısı, 1997 yılında 875 bine ulaşmıştır.(106) Ayrıca, bu aktarımı yapan yazarlar, bu sayının içinde tüm traktör türlerinin olduğunu, ama %99'nun ise dört tekerlekli olduğunu not düşmüşlerdir.

Traktör sayılarını vermeye devam edelim(107) :

		Artış		Artış	
	1965	%	1966	%	1967
Doğuda Traktör Sayısı	3.594	45	5.237	24.1	6.494
Türkiye'de Traktör Sayısı	54.688	19	65.103	15.1	74.982

Tablo: 6

Bu verilerde de görüldüğü gibi, traktör sayısı yıldan yıla hızla artmaktadır. Özellikle Kürdistan'daki artış oranı, Türkiye genel oranına göre daha yüksek bir seviyede seyretmektedir.

Türkiye'de kapitalizmin tarihi Batı Avrupa kadar eski olmasa da, 1800'lü yılların ilk çeyreğinden itibaren (Osmanlı) girmiş ve giderek gelişmiştir. Osmanlı döneminde 1. Tazminat'la kapitalizmin gelişmesinin

yolları açılmış olmasına karşın bu beklenildiği gibi olmamış, esas olarak "1908 Jön Türk Devrimi" ile burjuva devriminin yolu açılmıştı. Ancak birinci dünya savaşı ile bu da kesintiye uğramıştır. İttihat-Terakkici kesim kendilerini emperyalizmin boyunduruğundan kurtarmayı başaramadan, kendilerini Alman emperyalizminin yedeğinde savaşın içinde bulmuşlar ve yenilmişlerdir. Bu ise, hem kendilerinin hem de Osmanlı imparatorluğunun kaçınılmaz sonu olmuştur.

Yine buraya, İsmail Beşikçi'den 1945-1950'lerin Kürdistan'ına ilişkin bir alıntı aktaralım:

"Doğubeyazıtta çıkan, ŞERESİYAR isimli toplumcu bir gazete de şöyle ifade edilmektedir.

"... Günü geldi Hamidiye Alayları tarumar oldu, aşiretler kabilelere bölündü, millet peyder pey dağdan düze indi. Beyoğlu beyler köyden şehire indiler, foter giydiler, kravat taktılar. Palabıyıklarını kesip modaya uydular. Çeşitli devirlerde sürülmüş beyoğlu beylerden büyük şehirlere postu serip sosyeteye girenler bile oldu. Yüzler akolsun.

Beyoğlu beyler 1950 yılından beri arazilerine traktör, pulluk, biçerdöver aldılar, ticaret hayatına atıldılar. Para ve servet elde etmek için yedi boyaya girdiler. Dinleri imanları para oldu. Beş paranın hesabını-kitabını tutmayı öğrendiler. Çok parti icad olmuş olalı. Rey reşat altını kadar kıymetli olmuş olalı siyasetin kuyruğuna kene gibi yapıştılar."(108)

Burada söylenen, kapitalizmin feodal yapıyı nasıl da tarumar ettiğinin ve de feodalizmin çözülüşünün yalın bir örneğini vermektedir.

TC'nin kuruluşundan itibaren de Batı emperyalizmi ile sıkı bir ilişki kuran Kemalist burjuvazi, kapitalizmin gelişmesi önündeki engelleri yavaş yavaş yıkmaya başlamışlardır. Bunu genel olarak devlet eliyle yapmışlardır. Kapitalizmin doğası gereği de girdiği yerleri eninde sonunda kendine benzetmesi, onun karakteristiğidir. Bir önceki ekonomik yapının kalıntılarının kapitalizmin önünde uzun bir süre yaşayabilmesinin ekonomik ve siyasal koşulları yoktur.

Buraya, 1920'li yıllarla ilgili dönemin ekonomistlerinden kısa da olsa, "köylülüğün pazara bağlanması" ile ilgili aktarmalar yapalım.

"Bugün Türkiye'deki köy ekonomisinde yalnız kişisel gereksinmeler için üretim yapan, ekonominin ideal tipine, yani basit üretim biçimine rastlama olanağı yoktur. Türkiye'nin en geri bölgelerdeki köy bile, şu ya da bu düzeyde, pazarla ilişki içindedir."(109)

Aynı yazarın, bir SSCB uzmanına dayanarak, ondan aktardıkları

ise şöyle: *"K. Vasilyevskiy'in hesaplamalarına göre, ülkenin bazı bölgelerinde ekonominin %80'i üretimini pazarlayabilmekteydi. Örneğin, Muğla, Burdur ve Kırklareli bölgeleri ekonomilerinin %80'i, üretimlerini, %80 oranına kadar pazarda satıyorlardı. Bir başka deyişle buralarda pazara dönük üretim yapılmaktaydı."*(110)

Yukarıdaki pasajları aktarmamızın nedeni, kapitalist pazar ilişkisinin birçok bölgede daha 1920'lerde geliştiği, özellikle de Batı ve Güney Batı illerinde yaygın bir gelişme gösterdiğidir.

Ayrıca Kemalist hükümetin aşar ve ayni vergiyi (1925) kaldırması ve hemen peşinden 1926 yılında medeni kanunu yasallaştırması, burjuvazinin kapitalist ilişkileri geliştirme politikaları ve çabaları olarak ele almak gerekiyor.

1950'lerden itibaren de Türkiye'de kapitalizm hızla gelişmiştir. 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan sonra ülkenin ABD'nin boyunduruğu altına girmesi, Marshall yardımı vb. yardımlarla kapitalist ilişkiler daha da gelişmiştir. Özellikle kırsal alanda yaygın bir küçük üretimin varlığı ve topraksız köylünün önemli bir kesiminin yarıcılık yapması, kapitalist ilişkilerin daha kolay gelişmesine de zemin hazırlamıştır. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise, kapitalist ilişkiler ülkede egemen hale gelmişti. Emeğin gasp edilişine esasta damgasını vuran ilişki biçimi kapitalist üretim ilişkileriydi. Pazar ilişkilerinin gelişmesi, meta ekonomisinin gelişmesine bağlıdır. Meta ekonomisi geliştikçe buna bağh olarak pazar ilişkilerinin gelişmesi de kaçınılmazdır.

ABD Türkiye'ye Marshall yardımı yaptı, ama o parayla da yine kendisinden makine vb. ithalatı şart koştu. Bunların başında da traktörler geliyordu. 1950-60 yılları arasında Türkiye tarımında yoğun bir traktörleşme yaşanmıştır. ABD, 1950'lerin başında, tarımda traktörleşmenin etkisinin nasıl olduğunu görmek için SBF Profesörler Kuruluna bir araştırma yaptırıyor.

"Traktör mübayasıyla yeni arazi satın alma ihtiyacı bir arada gelişmiştir. Mülkiyetteki bu genişleme hem aynı köy hudutları içinde, hem de başka köy sınırlarını aşmak suretiyle vuku bulmuştur. (...) Satın alınan arazinin %64'ü daha önce tamamen işlenmekte, %13'ü kısmen işlenmekte ve %23'ü hiç işlenmeyen arazidir. Tamamen ve kısmen işlenmekte olan arazinin makine sahibinin mülkiyetine geçmesi, küçük işletmelerin büyük işletmelere yer terk etmesi demektir. Küçük mülkiyetin böylece büyük mülkiyete yer terk edişi, üzerinde durulmaya değer bir olaydır."(111)

Profesörler Kurulunun vardığı sonuç yanlış değil, tarımda makineleşme, aynı zamanda küçük toprak sahibi köylülerin mülksüzleştirilmesine (Raporda söylenen: Küçük mülkiyetin böylece büyük mülkiyete yer terk edişi) de hizmet ettiği gibi, aynı zamanda, ekilmeyen hazine arazilerinin de büyük toprak sahiplerinin eline geçmesine hizmet etmiştir.

Köymenden aktarmaya devam edelim:

"ABD'nin artık kullanmadığı birinci nesil traktörler, ABD kredileriyle alındı; kredilerden en çok 600 + dönüm toprağı olanlar yararlandı. 1948'de 2000 olan tarktör sayısı, 10 yıl içinde 40.000 arttı. Tanktan bozma bu traktörler, toprağı çok derinden yaralıyordu; etkisi 20 yıl sonra keşfedilecek toprak erozyonu başlamıştı.Traktörle köy ortak malı olan meralar yok edildi. Bu, az sayıda hayvanı olan köylüler için ek bir darbeydi. Dağ taş sürüldü ve devlet arazileri de fiilen büyük özel mülkiyete geçti. Meraların ve devlet topraklarının yanı sıra, traktörleşen büyük toprak sahipleri, küçük köylüyü topraksızlaştırarak, kentlere doğru sürdü.1950 öncesi 10 yılda kent nüfusu %21 artmışken, 1950-1960 arasında %79 arttı. Kentlerde sanayi olmadığı için topraksızlaşan köylülerin şanslıları inşaat işçisi oldu; diğerleri işsizler ordusuna katıldı."[112]

Bu, durum, tam da Kaypakkaya'nın belirttiği "sancılı" bir çözülmedir. Tarımda kapitalizmin gelişmesi, tarımda makineleşmeyle birlikte, suni gübreleme ve sulama da önemli bir faktördür. Bunlar, aynı zamanda, tarımda ihtisaslaşmanın da birer verileridir.

	1950	1960	1973	1975
Sun'i gübre (bin ton)	42	107	3720	3692
Gübrelenen alan (bin hektar)	50	130	65	25
Toplam alana oranı (%)	0,04	0,07	33,74	34,00
Traktörle işlenen alan (bin hektar)	1244	3160	11710	18230
Toplam alana oram (%)	8,6	13,6	46,8	74,3
Sulanan alan (bin hektar)	800	1177	2100	2232
Toplam alana oranı (%)	0,6	5,1	8,4	9,5
Tarımsal mücadele ilacı (bin ton)	9,5	23,4	62,0	

Tablo: 7[113]

1950'den 1975 yılına kadar traktörle işlenen topraktaki artış %74,3 oranındadır. Bu büyük bir artıştır. Daha sonraki yıllarda da bu, artarak devam etmiştir.

Türkiye'de feodalizmin çözülmesi ve giderek ortadan kalkması bir burjuva devrimiyle olmamıştır. Ülkedeki kapitalizmin gelişmesi sonucu feodalizm sancılı bir şekilde çözülmüştür. Var olan feodal kalıntılar ise 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrası (24 Ocak 1980 ekonomik kararları) süreçte bütünüyle ortadan kalkmıştır. Ekonomik yaşamda feodal kalıntılara yer kalmamıştır. Şu bir gerçek ki; Türkiye'deki her askeri darbe feodal kalıntıların çözülmesine hizmet etmiştir. Komprador burjuvazinin lehine, toprak ağalarının ise aleyhine yasaların çıkmasına katkıda bulunmuşlardır. Çünkü ülkedeki askeri darbelerin üzerinde etkisi olan sınıf komprador burjuvaziydi. Burjuvazi ise, kendi önündeki ekonomik ve siyasal engelleri kaldırmak için askeri darbelerden önemli ölçüde yararlanmıştır. Özellikle de sermaye birikiminin önündeki en büyük engel olan işçi sınıfı mücadelesinin boğulması ya da en azından baskı altında tutularak sömürünün artırılmasını sağlamışlardır.

Ve bu konuyu yine Marx'tan aktarmayla bağlayalım:

"Ödenmemiş artı-emeğin doğrudan üreticilerden çekilip alınmasının özel iktisadi biçimi, doğrudan üretimin kendisinden doğan ve kendisi de belirleyici bir öğe olarak onu etkileyen, yönetenler ile yönetilenlerin ilişkisini belirler. Ama, bunun üzerine de, üretim ilişkilerinin kendilerinden doğan iktisadi toplumun tüm oluşumu, böylece de aynı zamanda onun özel siyasal biçimi yerleşmiştir. Tüm toplumsal yapının ve onunla birlikte egemenlik ve bağımlılık ilişkisinin siyasal biçiminin, en içteki sırrını, gizli temelini açığa vuran şey, her zaman, üretim koşullarına sahip olanlar ile doğrudan üreticiler arasındaki ilişkidir."(114)

Türkiye'de, "ödenmemiş artı-emeğin doğrudan üreticilerden çekilip alınmasının özel iktisadi biçimine", özellikle 1960'lardan itibaren kapitalist üretim ilişkilerinin egemenliği damgasını vurmuştur. Yarı-feodal üretim ilişkileri ise var olmasına karşın hızla çözülmeye ve yok olmaya doğru gitmiş ve 1980'lerin ortalarına kadar ise, feodal kırıntılarda ortadan kalkmıştır.

Köylülüğün Farklılaşması[115] ve Sermayenin İlkel Birikimi

Sosyo-ekonomik yapının, bütün bilimsel verilere karşın yanlış değerlendirilmesi, bundan kaynaklı devrimin yolu, halk savaşı ve demokratik devrimin özünün toprak devrimi olarak savunulması ve bunda ısrar edilmesi, Kaypakkaya'nın Marksist bir bakış açısıyla ele aldığı ulusal (özelde Kürt sorunu) sorun, devlet ve devletin niteliği sorunu, ülkedeki sınıfların durumu, UKH'ine ve evrensel MLM bilimin temel ilkelerine sahip çıkılması da, baştaki yanlış belirlemelerin arkasında kaybolup gitmektedir.

Kaypakkaya, *"Çorum İlinde Sınıfların Tahlili"* ve *"Kürecik Bölge Raporu"* adı altındaki araştırmaları, onun nasıl bir bilimsel çaba içinde olduğunun yalın bir göstergesi iken, *Partizan* ve *Sınıf Teorisi* dergilerinin ülkenin iktisadi durumunu tahlilleri oldukça yüzeysel, dogmatik ve kaba materyalisttir.

Kaypakkaya'nın adı geçen araştırmalarında, tarımsal üretimde kapitalizmin ve pazar ekonomisinin gelişmişliğinin anlatımı vardır. Türkiye'de genel anlamda, köylülüğün içbaşkalaşımın ana yönelimi; küçük bağımlı köylü üreticilerin giderek özgür küçük üreticilere dönüşmesi, pazar için üretimin gelişmesi, toprağın belli ellerde toplanarak merkezileşmesi, köylülüğün mülksüzleştirilmesi ve kırdan şehirlere göçün hızlanması şeklinde olmuştur. Türkiye'de köylülüğün içbaşkalaşımı ve tarımda kapitalizmin gelişmesi "Prusya tarzı" ya da "Junkers tipi" olmamıştır. Esas olarak, yukarıda belirttiğimiz biçimde olmuştur. Bu bölümde, bu saptamayı, bazı araştırmacılardan alıntılarla desteklemeye çalışacağız.

TKP/ML, 1979 yılında, *"Türkiye'nin İktisadi ve Sosyal Yapısının Tahlili"* adı altında bir yazılı çalışma hazırladı. Ancak, böyle bir araştırma yazısı, örgüt içi ile sınırlı kaldı ve bir daha da adından söz edilmedi.

Böyle bir tavır içine girilmesinin nedeni; araştırmanın Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısının "yarı-feodal" olduğunu ispatlamak olmasına karşılık, ortaya konan veriler ve teorik açıklamalar, ülkenin kapitalist olduğu izlenimi vermesidir. Daha baştan zorlama olarak "ülke yarı-feodal bir iktisadi yapıya sahip" denmesi ile içindeki verilerin bunun tezatını oluşturması, bu araştırmanın yok sayılmasına neden oldu.

Söz konusu araştırma yazısı, her ne kadar Türkiye'nin "yarı-feodal

iktisadi yapıya" sahip olduğunu ispatlamak için Marx ve Lenin'den birçok alıntı aktarmasına karşın, izlenen yöntem, Marx ve Lenin'in yöntemi olmayıp, sonuç baştan belirlenmiştir. Oysa, bir araştırmada önce materyaller ortaya konur ve buradan soyutlamalar yapılarak belli bir sonuca varılır. Amacımız bu yazıyı değerlendirmek değil, ama, bu yazıdaki anlayış, yaklaşık olarak, TKP/ML ve MKP'de var olduğu için kısaca da olsa, bu araştırmanın anlayışına değinmek gerekiyor. Yazıdan bazı örnekler verirsek, sorun daha iyi anlaşılmış olur.

Burada Lenin'den kısa bir aktarma yaparsak, "ülke yarı-feodal sosyo-ekonomik yapıya sahip" diye diretenlerin ne duruma düştüğü daha iyi anlaşılabilir. Bu alıntıdan sonra, "Rusya ile Türkiye bir mi?" diye sorulabilir. Evet aynı değil. Üstelik, 1900'lerin başındaki Rusya ile 1970'lerin sonu ile 2000'lerin başındaki Türkiye'nin birbirine benzer yönleri yoktur.

"... köylü burjuvazinin -diyor Lenin-, bugünkü kırsal bölgelerin efendileri olduğunu söylediğimizde, fabrikalaştırmayı geciktiren kölelik, tefecilik, emek-hizmeti vb. gibi etkenleri gözönünde tutmadık. Aslında, bugünkü kırsal bölgelerin gerçek efendileri, çoğu kez, köylü burjuvazinin temsilcileri değil, köy tefecileri ve komşu toprak sahipleridir. Ancak, bunları gözönünde tutmamakta tamamen haklıyız, çünkü, aksi halde, köylülük arasındaki iktisadi ilişkilerin iç yapısını incelemek olanaksız olurdu. Narodniğin de aynı yöntemi kullandığını belirtmek ilginç olacaktır, yalnız, o, yarı-yolda durmakta ve düşüncelerini mantıki sonucuna ulaştırmamaktadır."(116)

Söz konusu araştırma yazısı da, bu alıntının ilk cümlesi ile son cümlesi hariç, diğerini aktarmıştır. Ancak, onun çıkardığı sonuç ve yorum oldukça farklıdır. O, bu alıntıyı, yarı-feodalliği ispatlamak için aktarırken, Lenin ise burada Narodnik anlayışı eleştirmiştir. Narodnizmin, kapitalizmin gelişmişliğini ve gelişme eğilimi içinde olduğunu ve bütün bunlara -kırsal bölgelerin gerçek efendilerinin köy tefecileri ve komşu toprak sahipleri...- rağmen kapitalizmin belirleyici olduğu gerçeğini göremediğini eleştirmektedir. Lenin bu aktarımı, Türkiye'nin 1950'lerini anımsatmaktadır.

Rusya'da 1905 devrimi burjuva demokratik devrimdir. 1917 Şubat'ında burjuva demokratik devrimi -monarşinin yıkılması- tamamlanmıştır. Ekim Devrimi ise sosyalist bir devrimdir ve Ekim

Devrimi gerçekleştiği yıllarda ve hatta devrimden sonra da uzun bir süre Rus köylülüğünün nüfusu genel nüfusa oranı yüksektir. Nüfusun yarıdan fazlasını köylülük oluşturmaktaydı.

Lenin, RKP(B)'in 10. Kongresi (8 Mart 1921)'nde, MK'nin Siyasal Çalışma Raporu'nu sunarken şunları belirtiyor:

"... Rusya'nın bahsettiğim en belirgin özelliği bizim bir yandan yalnızca azınlık değil, kayda değer bir azınlık oluşturan proletaryaya, diğer yandan ezici bir çoğunluk oluşturan köylülüğe sahip olmamızdır."(117)

Yazıda, 1970'lerde köylü nüfusunun genel nüfusa oranla fazla olması, genelde yarı-feodal iktisadın gerekçesi olarak ele alınırken, nedense Rusya'da devrimden sonra bile köylülüğün fazla olmasının ne anlama geldiğine hiç değinilmiyor ya da Lenin, "Rusya'da kapitalizm egemen hale gelmiştir" saptamasının nedenlerinin irdelenmesi yoluna gidilmiyor.

Adı geçen yazının mantığının anlaşılması için -okuyucuyu sıkması pahasına- ondan uzun bir alıntı aktaralım:

"Köylülüğün farklılaşması, üretici güçlerin özgür kılınması -yani üretim araçları ile emeğin organik bağının kopartılması- sürecinde en hızlı ve acısız yoldur. Bu yolla üretici güçler baş döndürücü bir hızla gelişir. Farklılaşma, iç pazarı yaratır. Birincisi, farklılaşma içinde kır zanaatcısı mülksüzleştirilen ve topraktan koparılan emekçiler, bir yedek proletarya ordusu oluşturarak sanayiye ucuz iş gücü sağlar; özgür kılınan emek bir iş gücü pazarı yaratır. Üçüncüsü, emeğin doğal üretim koşullarından koparılması sonucu, üretim aletleri feodal biçimde onu kullanan üretici tarafından değil de, ayrı bir özelleşmiş sanayi olarak üretilmek zorunda kalır. Yani üretim araçları üreten sanayinin gelişmesi için bir iç pazar oluşturur. ... Dördüncüsü, kırsal tüketimin kendine yeterli temeli yıkılır, böylece hem tarımsal hem de tarım-dışı sanayi ürünlerine talep yaratılır."(118)

Yazı, iç pazarın yaratılması, Kaypakkaya'nın "köylülüğün farklılaşması" dediği, köylülüğün içbaşkalaşımım teorik anlamda doğru ortaya koymasına karşın, nedense Türkiye'de de bunun aynı şekilde geliştiğini bir türlü kabule yanaşmıyor. Marx ve Lenin'den genel doğruları alıntılamak, yazının esas mantığının doğru olduğunu ortaya koymaya yetmiyor. Çünkü onun bu alıntılardan sonra "ama"ları var. Yani, emperyalizmden sonra durumun değiştiğini belirterek, Türkiye'de feodalizmin

de aynı şekilde çözüldüğünü kabule yanaşmıyor. Türkiye'de sermayenin ilkel birikim sürecinin gelişmediğinden söz ederek anti-marksist bir yaklaşım sergilemek durumunda kalıyorlar.

Burada, 1923-1938 arasında *"Türkiye'de Tarımsal Yapının Gelişimi"*ni inceleyen Prof. Dr. Oya Silier'in bir saptamasını buraya alalım:

Yazar, Türkiye'de 1925 yılında çıkarılan Kadastro Yasası ve peşinden 1926 yılında Medeni Kanun'un çıkarılması, toprakta özel mülkiyeti pekiştiren yasalar olduğunu ve "böylece yoksul köylülerin 'dar zamanlarda' topraklarını elden çıkarmalarının da yolunu açmıştır", dedikten sonra şöyle devam ediyor:

"Toprak üzerindeki özel mülkiyet haklarının pekiştirilmesi çabaları kuşkusuz kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesini frenleyen önemli bir engelin de ortadan kaldırılması anlamına gelmiştir."(119)

Sözü edilen Kadastro Yasası ve Medeni Kanun yasaları, ülkede kapitalizmin gelişmesinin önünü ve köylülüğün farklılaşmasını yasal anlamda hızlandıran girişimler olmuştur. Silier'in de belirttiği gibi, köylülüğün yoksulluğu ve "dar günlerinde toprağını satmak" zorunda kalması ya da bıraktırılması, köylüyü mülksüzleştirmenin de hızlandırılmasını sağlayan öğelerin başında gelmektedir.

Ayrıca, topraksız ve az topraklı köylünün bütünüyle köyden koparılmasının ve şehirlere göçe zorlanmasının bir nedeni de vergilerin yüksek tutulmasıdır. Büyük çiftçiler ve büyük toprak sahipleri vergiden ve askerlikten muaf tutulurken, yoksul köylülük ise ağır vergilerle karşı karşıya bırakılıyor. Bu, süreç içinde yoksul ve küçük mülk sahibi köylülerin önemli ölçüde mülksüzleştirilmelerine neden olmuştur. Köylülerin, vergi tahsildarı geldiğinde hayvanlarını nasıl dağa kaçırdıkları, öykü ve romanlara sıkça konu olmuştur.

Bu gelişmeleri, ülkeyi "yarı-feodal" saptamasında diretenler bir türlü dikkate almaya yanaşmıyor. Tarihsel gelişmeler atlanarak sonuca varılmaya çalışılınca, doğru çözümlemelerin yapılmasının da önü daha baştan tıkanmış oluyor.

Tarımın sermaye birikimine katkısını ve köylülüğün içbaşkalaşımıyla ilgili aktarmalara devam edelim:

"... bir yandan toprak toplulaşmasının, diğer yandan mülksüzleşmenin, yoksullaşmanın artması, murabahacılık (tefecilik-YK) ve yerli

özel bankacılığın gelişmesi, genel olarak "işadamlarının çoğalması" hep tarımdan kaynaklanan sermayenin büyümesinin göstergeleridir. Bunun yanısıra, 1930'a kadar dış ticaret hadlerinin tarım aleyhine olması, yine tarım kesiminden kaynaklanan değerlerin önemli bir bölümünün de yurt dışına gittiğini göstermektedir. Dolayısıyla 1920'ler Türkiye tarımının sermaye birikimine katkısının olmadığını ya da çok sınırlı olduğu yolundaki savlara katılmak güçtür.

Ayrıca izlenen tarımsal politikaların köylülüğün farklılaşmasını hızlandırıcı, yani sermaye birikimini teşvik edici yönde olduğu da hatırlanırsa, tarımın sermaye birikimine ne denli büyük katkısı olduğu daha açık olarak anlaşılabilir."(120)

Bu saptamaların doğru olduğu açıktır. Aşırı vergiler, büyük toprak sahibi ve zengin köylülüğün lehine vergi indirimleri ve sağlanan başka bazı kolaylıklar, tarımın makineleşmesi için uygulanan teşvikler, köylülüğün mülksüzleşmesini ve toprağın belli ellerde yoğunlaşmasını ve sermaye birikimini hızlandıran gelişmelerdir. Bu köylülüğün farklılaşmasıdır.

Ve sözünü ettiğimiz TKP/ML araştırmasından (1979 yılı) alıntılar aktarmaya devam edelim:

"Toparlarsak, mali sermaye, hem uluslararası tefeciliği sürdürebilmek, hem de tekelci sanayisi için vazgeçilmez olan hammadde talanını ve tüketim pazarını koruyabilmek için, ekonomik işleyişinin kanunlarının sonucu ve iradesinden bağımsız olarak, ilkel birikim sürecine henüz girmiş yarı-sömürgelerinde kapitalist üretim tarzının alt yapıda hakim hale gelmesini engeller"(121) diyerek, kendi sübjektif belirlemesini hemen öne çıkarıyor.

Tekelci burjuvazinin, geri ülkelerde hammaddeleri talan ettiği doğrudur, oralarda kapitalizmin hakim hale gelmesini engellediği doğru değildir. Tekelci burjuvazi feodal üretim ilişkilerini sürdürmekten de yana değildir. İlk başta, onun, ülkenin en gerici güçleri ile siyasal ilişkiye girdiği doğru, ancak kapitalizm dışı ilişkileri süreç içinde yıkar ve de ister istemez yıkılmasına neden olur. Ayrıca, "kapitalist üretim tarzını alt yapıda hakim hale gelmesini engeller" diye bir Marksist kural ya da teori de yoktur. Böyle bir yaklaşım gerçekçi olmadığı gibi kapitalizmin gelişme ve büyüme eğilimi ile de çelişmektedir.

Marx ise, kapitalizmin gelişmesi ve köylülüğün üretim araçların-

dan koparılış sürecini ve ilkel birikimi şöyle açıklar:

"Kapitalist sistem, işçilerin, emekleri gerçekleştirebilecekleri araçlar üzerinde her türlü mülkiyet hakkından tamamen ayrılmış ve kopmuş olmaları koşulunu gerektirir. Kapitalist üretim kendi ayakları üzerinde durabilecek hale gelir gelmez, yalnız bu ayrılığı sürdürmekle kalmaz, gitgide artan boyutlarda da ilerletir de. Bu nedenle, kapitalist sistemin yolunu açan süreç, emekçinin elinden üretim araçları sahipliğini alan süreçten başkası olamaz."

"...Bu duruma göre, ilkel birikim denilen şey, üreticiyi üretim araçlarından ayıran tarihi süreçten başka bir şey değildir."(122)

Bu kadar net ve berrak olan bir şeyi, evirip çevirip, "emperyalizm yarı-sömürgelerde kapitalizmin hakim hale gelmesini engeller", "yarı-feodal yapı varlığını kapitalizme rağmen sürdürür" demenin, Marksist bir açıklama olmadığını Marx'ın kendisi açıklıyor. Marx'ın en temel tezlerine karşı çıkılarak Marksist olunmayacağı da bilinmelidir.

Bugün emperyalizm, Türkiye'de yarı-feodal üretim ilişkilerini mi koruyor? Ya da ilişkilerini feodal toprak beyleri ile mi sürdürüyor? Hangi feodal toprak ağaları ile ilişkisi var? Bunlar farazi ve olmayan şeylerdir. Emperyalizm, ülkeye ilk girişinde en gerici sınıflarla ilişki sürdürmesi doğal. Doğal olmayan, kapitalizm karşıtı üretim ilişkilerini yaşatmak istemesini ileri sürmektir. Tekelci burjuvazi sermayesini geliştirmek ve büyütmek için kapitalist bir pazara gereksinim duyar ve girdiği ülkelerde kapitalist pazarı ister istemez yaratır. Bu emperyalizmin ilerici olmasından kaynaklanmıyor. Kapitalizmin kendi karakteristiğinden kaynaklanıyor. Emperyalizm, siyasal alanda en gerici sınıflarla ilişkilerini sürdürürken, sermaye ihracı için de pazar yaratmak durumundadır.

Emperyalizm, feodal ilişkiler üzerinden de sömürüsünü sürdürür. Serbest rekabetçi dönemde Batı burjuvazisi Osmanlı'yı sömürüken, feodal üretim ilişkilerinden elde edilen artıkları da gasp ediyordu. Bunlar, ticaret yoluyla kapitalist sermayenin hanesine akıyordu. Osmanlı'nın son zamanlarında emperyalizm yine aynı şekilde sömürüsünü sürdürdü, ancak esas sömürüsünü feodal üretim ve feodal ilişkiler üzerinden değil, kapitalist ilişkiler üzerinden yaptı. Kapitalizm geliştikçe de feodal üretimden elde edilen artıklar geriledi ve süreç içinde yok oldu.

Yazı, Kaypakkaya'dan aşağıdaki alıntıyı aktarıyor:

"... Kapitalizmin gelişmesi ve feodal ilişkilerin kısmen çözülmesi, emperyalist sömürünün işleyişinin doğal, kaçınılmaz ve kendiliğinden doğan bir sonucudur. Emperyalizmin, sömürü ve talan amacıyla ihraç ettiği sermaye, kendiliğinden feodal ilişkilerde bir çözülmeye yol açmaktadır."(123)

Ve Kaypakkaya bunları söylerken, Lenin'in "*Emperyalizm*" kitabından şunu aktarıyor:

"Sermaye ihracı, sermayenin ihraç edildiği ülkelerde onu olağanüstü hızlandırarak kapitalist gelişmeyi etkiler. *Böylece, sermaye ihracı, ihracatçı ülkelerdeki gelişmeyi bir parça durdurma eğilimi taşısa da, bunun ancak tüm dünyada kapitalizmin genişlemesi ve derinleştirmesi pahasına gerçekleştiği ortadadır."*(124)

Lenin'in bu sözleri, az yukarıda, söz konusu broşürden aldığım şu tezi; *"mali sermaye ... yarı-sömürgelerinde kapitalist üretim tarzının alt yapıda hakim hale gelmesini engeller..."* çürütüyor. Bu tür savları ileri sürenlerin, emperyalizmin, kapitalist üretim tarzından bağımsız olarak hareket ettiğini söylemek, emperyalizmin, kapitalizmin en yüksek aşaması olduğu gerçeğine gözleri kapamak anlamını taşıdığının farkında olmadıkları da ortaya çıkıyor. Ya da "biz söylersek olur" demeye getiriyorlar. Demek ki, emperyalist sermaye girdiği ülkelerde kapitalizmin gelişmesini "olağanüstü hızlandırıyor"muş. "Emperyalizm yarı-sömürge ülkelerde kapitalizmi geliştirmez" diyenler, Lenin'in bu sözlerinin ne anlama geldiğini düşünmek bile istemiyorlar. Lenin ise, emperyalist sermayenin girdiği ülkelerde kapitalizmi geliştirir demekle yetinmiyor, "olağanüstü hızlandırır" diyor. Lenin'in bu söyleminden bu yana yaklaşık yüzyıl geçti. Yüzyıllık tarih Lenin'i yalanlamadı. Lenin'e rağmen Lenin'i yalanlamaya çalışanlar var.

Emperyalizm, yarı-sömürge ve sömürge ülkelerde, kendi doğal gelişiminin önünü kestiği, yoğun sömürü ve talan nedeniyle ülkenin bağımsız ve kapitalizmin kendi doğal seyri içindeki gelişimini de engellediği bir gerçektir. Ancak, emperyalizm, bu tür ülkelerdeki kapitalizmin gelişmesini bilinçli olarak engellemez. Tersini, kendi kapitalist üretim ilişkilerini o ülkelerde geliştirirler ve kendilerine bağımlı bir kapitalist yapının gelişmesine önayak olurlar. Emperyalist burjuvazi, bağımlı ülkelerde, kapitalist üretim ilişkileri ve meta ekonomisi

gelişmeden, sömürülerini en yüksek seviyeye çıkaramazlar. Geri ülkelerdeki ucuz iş gücü onların en büyük sömürü kaynaklarıdır. Bu da kapitalist üretim ilişkileri içinde gerçekleşebilir. Emperyalizmin, "üretici güçlerin gelişmesi önünde engel" olduğu, sömürdüğü ya da yarı-sömürgesi haline getirdiği ülkelerin doğal gelişimini tahrip ettiği anlamda doğrudur. Daha fazlası değil. Emperyalizm, -Lenin'in de vurguladığı gibi- sermaye ihraç ettiği ülkelerde, "kapitalizmin genişlemesi ve derinleştirmesi"ni de gerçekleştirir ya da buna neden olur. Burjuvazi, bütün üretim dallarında çalışmanın sermayeye bağımlı hale gelmesini ister ve egemen olduğu yerlerde bunu gerçekleştirir ya da gerçekleşmesinin önünü açar. Üretici güçlerin özgürce gelişmesi ve önündeki engellerin kaldırılması ve özgürleşmesi, sosyalizm ve en nihayetinde komünizmle olacaktır.

Emperyalist burjuvazi salt sermaye ihracı ve ondan gelen faizlerle yetinmiyor. Artı-değer sömürüsünün en yüksek noktaya çıkarılması içinde yarı-sömürgelere baskı uyguluyor.

"Emperyalizm girdiği ülkelerde kapitalizmi hakim hale getirmez" anlayışı Kaypakkaya'da var ve onun bu yaklaşımı; 40 yıldır onun görüşlerini savunanların başında demoklesin kılıcı gibi sallanıyor dense yeridir.

"Revizyonistlerin teorileri bir de şu açıdan sakattır -diyor Kaypakkaya-: *Dedikleri gibi, "Türk toplumunun yapısı hızlı bir değişme içinde" değildir. Bu iddia, Türkiye'de Arencilerin, dünya çapında Troçkistlerin iddiasıdır. Onlara göre emperyalizm, girdiği ülkelerde üretim güçlerini hızla geliştirir, feodalizmi çözer, işçi sınıfını güçlendirir ve sosyalist devrim koşullarını olgunlaştırır. Bu revizyonist-Troçkist iddia..."*[125]

Emperyalizm girdiği ülkelerde üretici güçleri[126] "hızla" değil, ama, artı-değer sömürüsüne hizmet temelinde kapitalist üretim ilişkilerini hızla geliştirir. Emperyalizm, kapitalist gelişmenin ve de artı-değer sömürüsünün gerçekleşmesini hızlandırırken, her şeyi sermayeye bağımlı hale getirir. Ve üretici güçler de kapitalizmin gelişmesine koşut olarak gelişir ve geliştikçe de kapitalist üretim ilişkileriyle çatışır. Aynı Türkiye'de olduğu gibi. Son 40 yıllık süreç Kaypakkaya'yı değil, bu konuda kapitalizmin egemen olduğunu savunan görüşleri doğrulamış ve Türkiye'nin sosyal dokusu ve yapısı çok değişmiştir. "Feodalizm ile

halk yığınları arasındaki çelişki baş çelişki" saptamasının yanlışlığı o gün de geçerliydi ve bugün ise bunun sözünü etmenin oldukça komik kaçtığı çok açıktır. Kaypakkaya'nın "yarı-feodal" saptamasını, artık, onun bu görüşünü savunan ardılları dahi "gür" şekilde savunamıyorlar. Savunu tarzları sessiz ve utangaçca oluyor.

Kaypakkaya'da yarı-sömürge bir ülkede kapitalizmin hakim hale gelebilirliği anlayışı yoktur. Emperyalizm koşullarında bunu olası görmüyor. Yukarıdaki anlayışta, bu yaklaşımın bir ürünüdür. Bu yaklaşım ve anlayış, Kaypakkaya'dan onun ardıllarına kötü bir miras olarak kalmıştır. Oysa, Marksizmde mutlak yoktur. Kaypakkaya ve ardılları ise bunu mutlaklaştırıyor. Yarı-sömürge ülkelerdeki burjuvazinin varlığını hiç hesaba katmadıkları gibi, onun rolünü de görmezden geliyorlar. Onu salt, feodal toprak ağalarıyla emperyalist burjuvazi arasındaki sömürü bağını sağlayan bir araç olarak değerlendiriyorlar.

Partizan dergisinin kapitalizmi nasıl kavradığını, 1979'da yazılan bir yazıdan alıntılarla göstermeye çalıştık. Aynı anlayış ve hatta daha kaba bir şekilde, 2012 yılında şöyle ortaya konuyor:

Söz konusu anlayışı; *"Partimizin Kuruluşunun 40. Yılında Yurtdışında Yürütülen Kampanya Belgeleri"* adlı broşürde bulabiliyoruz.

"Komprador sermaye ilkel tarzda birikmektedir, fakat ilkel sermayenin kapitalizm öncesinde oynadığı rolü oynamamaktadır. Çünkü komprador bürokrat, tefeci ve talancı sermaye, gözeneklerine yaptığı üretim tarzını yıkmadan, ama onun doğrudan üreticilerini sefilleştirerek birikmektedir. Doğrudan üreticinin topraktan ve üretim araçlarından koparark „özgür" işçilere dönüşmesi feodallerin işine gelmediği gibi, komprador-bürokrat sermayenin de işine gelmez. Çünkü kopmrador sermaye artı-değer üreterek (yani kapitalist meta üretimi yoluyla) birikmemekte, kendi dışında üretilen artı-emeğe feodallerle ortak olarak emperyalistlere peşkeş çekerek var olmakta ve büyümektedir. Köylüyü topraktan koparacak olan farklılaşma sürecine (ki iç pazarı genişletecektir) feodallerle birlikte karşı çıkmaktadır."(127)

Yazının içindeki, "sermaye, gözeneklerine yaptığı üretim tarzını yıkmadan" gibi, anlamsız cümleleri bir kenara bırakırsak, yazıdaki yaklaşım ve değerlendirmeyi, Marksist bir bakış açısı olarak ele almanın zorluğu ortadadır. Yazar ya da yazarlar, kendi Marksist olmayan teori-

lerini doğru göstermek için, kelimelerin anlammı bilmeden yuvarlayıp duruyorlar. "... kopmrador sermaye artı-değer üreterek (yani kapitalist meta üretimi yoluyla) birikmemekte" demek, kapitalizmin ne olduğunu anlamamak, komprador sermayeyi kapitalist üretim ilişkileri içinde biriken sermaye saymayarak, Marksizme "yeni bir katkı"da yapmış oluyorlar. Bu açıklamalardan şöyle bir anlayış da çıkarılabilir: Komprador burjuvazi kapitalizmin değil, feodalizmin ürünü(!) Ülkeyi kapitalist değil, yarı-feodal görmek isteyince, bu tür zorlama "yeni" toplum formasyonları da ortaya çıkabiliyor.

Her şeyden önce bütün sermaye ilkel tarzda birikmiştir. "... fakat ilkel sermayenin kapitalizm öncesinde oynadığı rolü oynamamaktadır" demek, sermayenin karakterini gözardı etmek olduğu gibi, bu yaklaşım Marx'ın yukarıda aktardığımız anlayışı ile de bütünüyle çelişmektedir. Özellikle de, komprador burjuvazinin köylüyü topraktan koparacak olan farklılaşma sürecine karşı çıktığını söylemek, ülkemizdeki gelişmeleri, köylülüğün %23'lerde seyrettiğini ve giderek de aşağılara doğru indiğini görmezden gelmek olduğu gibi, komprador sermayeyi kapitalist sermayeden farklı bir sermaye biçimi, daha doğrusu, feodal üretim biçiminin bir ürünü olduğu anlayışıyla ele almak demektir. *Partizan* ve *Sınıf Teorisi* dergileri soruna aynen böyle yaklaşıyorlar. Köylü topraktan çoktan koparılmış, onlar ise, hâlâ "köylünün topraktan koparılmasına karşılar" diyerek, olmayan bir şeyi var gibi göstermeye kalkıyorlar. Kendilerinin inanmadığı şeye bizim inanmamızı bekliyorlar.

"Komprador sermaye, doğrudan üreticinin üretim araçlarından kopmasının önünde dolaylı bir engel olduğu gibi, sermayenin sanayi sermayesine dönüşmesinin de önünde engeldir. Her şeyden önce kendisi sanayi sermayesine dönüşmektedir. Yukarıda ortaya koyduğumuz gibi, komprador sermayenin esas birikim alanı, ithalat-ihracat, tefecilik-faizcilik spekülasyon ve vurgunculuktur."(128)

Yazı da, komprador sermayenin "birikim alanı" olarak gösterilen; "ithalat-ihracat, tefecilik-faizcilik spekülasyon ve vurgunculuk" olayı ise, yine kapitalizmin dışında bir olgu olmayıp, kapitalizmin ta kendisidir. Emperyalist sermayenin "tefeci sermayesi" olduğunu unutmuşlar. Ayrıca, yazı; "Her şeyden önce kendisi sanayi sermayesine dönüşmektedir" diyerek, komprador sermayenin sanayi sermayesi olduğunu vurgulaması ve bir taraftan da buna karşı çıkması, kendi içinde çelişen ve ne

dediğini tam olarak bilmeyen bir durumdadır.

"Doğrudan üreticinin topraktan ve üretim araçlarından koparark "özgür" işçilere dönüşmesi feodallerin işine gelmediği gibi, kompradorbürokrat sermayenin de işine gelmez." Böyle bir şeyi ileri sürmek, birincisi, 1970 Türkiye'sini baz alarak söylersek; 1970'lerde köylülük %70'ler civarında idi. Bugün %24'ler civarında. Yaklaşık %40-50 oranındaki bu erime ne oldu? Bunlar topraklarından ve üretim araçlarından koparılan köylülük değil mi? Bunlar "özgür"leşmedi mi? Elbette ki özgürleşti ve şehir varoşlarına yığıldı, sanayinin birer asil ve yedek ordu üyeleri olup çıktılar. Yani, mülksüzleştirildiler. Ve bu süreç hâlâ devam ediyor. Sormazlar mı bu tür savları ileri sürenlere, size göre ülkenin egemenleri olan "kompradorlar ve feodaller"in bütün karşı çıkmalarına rağmen, "köylüler, mutlak bir şekilde" neden topraklarından koparılıyor? Bu bir mülksüzleştirilme değil mi? Eğer, toprak ağaları ve kompradorlar köylülüğün mülksüzleştirilmesine karşılarsa, bunlar "ilerici" olmuyorlar mı? diye peşi sıra sorular gelir ve bunlara verilecek cevap Marksist düşünce temelinde olması gerekir. Bu tür savları ileri sürenler istatistiklerin dilini okumaktan özenle kaçınıyorlar. Belledikleri tek bir şey var: "emperyalizm gericidir, bu nedenle kapitalizmi geliştirmez". Ancak, ortada ciddi bir gelişme olduğunu kendileri de görüyor, fakat bu gerici emperyalizme rağmen, olanlara bir anlam veremiyor olmalılar ki, tutarlı olmak adına, başta ne söyledilerse, sonuna kadar orada kalmaya diretiyorlar.

Burada haklı oldukları tek yan, "feodal toprak ağalarının" kendi konumunda kalmakta diretmeleridir. Ancak, onlara, kapitalizm hayat hakkı tanımaz. Ne kadar direnirse direnşinler, çözülmek ve kapitalizme teslim olmak durumundadırlar. Türkiye'de çoktan teslim olmuşlar ve kapitalizm öncesi sistemin temsilcileri olmak bağlamında tarihin çöplüğüne atılmışlardır. Onlar, başka bir toplumsal yapının sahipleriydi. O toplumsal yapıyla birlikte onlar da yok oldular. Bir kısmı "Züğürt Ağa"[129] gibi, mülksüzleştiler, bir kısmı ya kapitalist çiftlik beylerine dönüştüler ya da fabrika sahibi patron oldular.

Bir başka iddia ise; "toprak reformu yapılmamıştır." Feodalizmin tek çözüm yolu; köylüyü mülksüzleştirmenin ve de farklılaştırmanın tek yolu "toprak reformu" olmadığı bilinmesi gerekiyor. Toprak reformu, köylünün mülk sahibi yapılması ve kapitalizmin gelişmesinin

hızlanmasına yol açan nedenlerden biridir. Ama tek neden bu değildir. Türkiye'de ve Kürdistan'da toprak reformu uygulaması olmadan, köylülük "ağır ve sancılı" bir şekilde müksüzleştirilmiş, üretim araçlarından koparılmıştır. Ve feodalizm, kapitalist üretim ve üretim ilişkilerinin derinlemesine gelişmesi sonucu çözülmüş ve yok olmuştur.

Emperyalizm sermaye ihraç eder ve bu sermaye kapitalist sermayedir. Emperyalizm tefecidir, ama bu tefecilik kapitalizm öncesi üretim ilişkileri üzerinde yükselen bir tefecilik değil, kapitalist üretim ilişkileri üzerinde yükselenen ve şekillenen bir tefeciliktir. Emperyalizmin sermaye ihracını ve onun tefeciliğini, kapitalizmden ayrı göstermeye çalışmak doğru olmadığı gibi bu tür savlar da Türkiye'nin yarı-feodal üretim ilişkileri içinde olduğunu kanıtlamaya yetmez ve bu Marksist bir yöntem de değildir. Bu tür yöntemler, diyalektik materyalist yöntemin dışına çıkarak, metafizik yöntemi Marksizm olarak sunmanın boş gayretleri olarak göze çarpmaktadır. Bu tür anlayışlar, "emperyalizmi kapitalizmden ayrı görmenin de bir sonucudur" demek yanlış değildir. Oysa, *"emperyalizm kapitalizmin en son aşamasıdır"* der Lenin.

"Emperyalizm her yere özgürlük değil, hegomanya eğilimi götüren mali sermayenin ve tekellerin çağıdır"[130] der Lenin. Bu anlamda, o kapitalizmi bütün dünyanın her köşesine yayarken, ilerici olduğundan değil, ya da halkları düşündüğünden değil, kan emici emperyalist sermayeyi büyütmek ve egemenlik alanlarını genişletmek içindir.

Sermayenin ilkel birikimini kapitalizmin şafağında aramak gerekir. Emperyalizm çağında tek tek ülkelerde sermayenin ilkel birikim sürecinden söz etmek, kapitalizmin ne olduğunu kavramamak anlamına gelir. Kapitalizmin birikiminden söz edilebilir, ama artık ilkel sermayenin birikiminden söz etmek, Marksizmi savunanların teorik argümanları olamaz. Türkiye'de sermayenin ilkel birikimi, Osmanlı döneminde gelişmeye başlamıştı. TC'nin kuruluşundan sonra, özellikle 1923 İzmir İktisat Kongresi'nden sonra devlet eliyle de olsa sermayenin ilkel birikimi hızla oluşturulmaya başlanmış ve devlet eliyle kapitalist gelişmenin önünü açmak için yasalar çıkarılmıştır. 1924'de İş Bankası'nın kuruluşu ve peşinden 1927-1929 arası toplam 38 bankanın varlığı, ilkel sermaye birikimden öte kapitalizmin gelişme dinamiklerinin oluştuğunun ekonomik göstergeleridir. Ayrıca bunların sermayeleri de küçümsenecek kadar değildir. Diğer yandan, devlet eliyle kapitalizm geliştı-

rilmiştir. Bunu reddetmek, var olan gerçekleri görmezden gelmek olur ki, gerçeği sosyal olgularda aramak anlayışına terstir. En basit anlatımıyla, meta ekonomisinin varlığı ilkel sermaye birikiminin, meta ekonomisinin gelişmesi ise kapitalist birikimin varlığının göstergesidir.

Ayrıca, bir hatırlatma yapmakta yarar var: "Kurtuluş savaşma komprador burjuvazi ve toprak ağaları önderlik etmiştir" derken, bir ülke, "kurtuluş savaşına"a önderlik edecek kadar güçlü bir komprador burjuvaziye sahipse, orada hâlâ "sermayenin ilkel birikimi"nin olmadığını ya da yeni başladığını söylemek, komprador bujuvazinin niteliğini de yeterince bilince çıkarmamak, onun ayırdına varamamak anlamına gelir.

İzmir İktisat Kongresi'nden sonra ülkede kapitalizmi geliştirme yönünde adımların hızlandığını, bazı araştırmacılardan da alıntılarla birkaç defa vurgulamıştık. Buraya 1924 yılında alman bir kararı aktaralım:

"Makineleşmeyi teşvik politikasında üç önemli uygulama göze çarpmaktadır.: (1) Genel olarak büyük çiftçiler ile makine kullanan büyük çiftçilerin ve yardımcılarının askerlikten muaf tutlması; (2) makinalarda kullanılan akaryakıt ve kimyevi girdilere gümrük muafiyeti uygulanması; (3) hükümet malı traktörlerin büyük çiftçilere elverişli şartlarda kiralanması"(131)

Bunlara ek olarak, askerlikten muaf tutulma ve daha başka kolaylıkların sağlanması da var. Bunlar, tarımda makineli üretimin yagınlaştırılması için teşviklerdir. Elbette, esas olarak büyük toprak sahipleri (en az 500 dekar) için geçerlidir.

Y. N. Rozaliyev'den daha geç bir tarihle ilgili bir aktarma yapalım:

"1958 yılı verilerine göre, Türkiye'de 15.400 köyde 1.546 kooperatif örgütü hesaplanıyordu. Bunlar içinde 904 bin ortak birleşmişti. Eğer her ortağın, ülke tarımında toplam sayısı o zaman için 2,9 milyona varan aile reislerinden biri olduğunu varsayarsak, o durumda, tarım üretimiyle uğraşan tüm köylerin ve tüm aile ekonomilerinin üçte birinin kooperatiflerde birleşmiş olduğu ve bunlar aracılığıyla şu ya da bu ölçüde büyük sermayeye bağımlı olduğu ortaya çıkar."(132)

Bu veriler, tarımda ihtisaslaşmanın önemli ölçüde geliştiğini, pazar için üretimin yaygınlaştığını ortaya koymaktadır. Böyle bir kapitalist meta ekonomisinin gelişmişliğinin feodal ekonomiyi parçala-

mayacağı ve onu yok etmeyeceği düşünülemez. Bu bir süreç sorunudur ve o süreç ise 1970'lerin sonunda (feodal kalıntılar) ortadan hemen hemen kalkmıştır.

Ülkeyi "yarı-feodal" olarak değerlendirenlerin en çok göz ardı ettikleri bir şey de tarımda çalışan tarım işçileridir. 1927-1930 yılları arasında tarımda 400 bin işçi çalışırken, bu sayı 1959-1960 yıllarında 1 milyon dolaylarına çıkıyor.(133)

Kapitalizm, girdiği ülkelerde kendi dünyasını da yaratır. Ülkeyi kendi iç pazarı haline çevirmek için yoğun bir mücadele verir ve sonunda bunu başarır. Tersi, kapitalizmin karakteristiğine ters düşer. Burjuvazi, feodal üretim ilişkilerini ayakta tutmak için değil, onun yerine kendi üretim tarzını geçirmek için, kendi sistemini yerleştirmek için mücadele eder. Türkiye'de de burjuvazi bunu yapmış ve başarmıştır. Feodal üretim ilişkilerini yavaş ve sancılı bir şekilde söküp atmıştır. Bu, emperyalizm sürecindeki burjuvazinin ilerici olduğundan değil, kapitalist üretimin karakteristiğinden kaynaklanmaktadır. Bunun tersini ileri sürmek, TC'nin kuruluşundan bugüne kadar olan ekonomik ve siyasal süreçteki gelişmeleri açıklamaya yetmez. Yaklaşık son 90 yıllık süreç içinde çok ciddi gelişmeler olmuş ve olmaya devam etmektedir. Dün ile bugünün verileri aynı olmadığına ve ortada kapitalizm açısından çok ciddi bir gelişme söz konusu olduğuna göre, emperyalizmin bu ülkelerde "kapitalizmin hakim hale gelmesini engeller" savı ya da kapitalizm yerine feodal güçleri ve onların üretim tarzlarını esas olarak koruduğu savının elle tutulur bir yanı yoktur.

Sermaye sahibi için önemli olan, hiçbir engelle karşılaşmadan sermayenin her yere rahatlıkla girip çıkabileceği bir pazar ister.

Bu nedenle; Marx;

"Meta sahibi için bütün dünyanın içinde çözüme bağlandığı ulu fikir, pazar fikridir -dünya pazarı fikridir" dedikten sonra, kendinden 200 yıl (1683) önce yaşamış Montanari'den bir alıntı aktarır:

"Bütün ülkeler arasındaki ilişkiler yeryüzünde öylesine genişlemiştir ki, bütün dünyanın, bütün metaların satıldığı ve herkesin kendi yurdundan çıkmadan para ile dünyanın neresinde olursa olsun hayvanların ve insan emeğinin ürettiği her şeyi satın alabileceği daimi bir panayırın yer aldığı tek bir kent haline gelmiştir. Ne harikülade bir buluş."(134)

Bu saptamalar 1683 yılına ait. Günümüzde ise artık sanal alem

(fibercamlar) üzerinden yürütülüyor.

Komünist Manifesto'da Marx ve Engels şöyle der:

"Burjuvazinin mallarının ucuz fiyatları, bütün Çin Sedlerini yerle bir eden ve barbarların yabancılara karşı duyduğu alabildiğine inatçı nefreti zorla dize getiren ağır toplardır. Burjuvazi, bütün ulusları yok olup gitmemek için burjuva üretim biçimini benimsemek zorunda bırakıyor; bütün ulusları, kendisinin uygarlık dediği şeyi kabullenmek, yani burjuvalaşmak zorunda bırakıyor. Açıkcası, burjuvazi, kendi süretinde bir dünya yaratıyor."

"Burjuvazi, köyleri kentlerin boyunduruğuna soktu. Koca koca kentler yarattı, kırsal nüfusa oranla kent nüfusunu büyük ölçüde artırdı ve böylece nüfusun hatırı sayılır bir kesimini köy hayatının miskinliğinden kurtardı. Tıpkı köyleri kentlere bağladığı gibi, barbar ve yarı-barbar ülkeleri uygar ülkelere, köylü ulusları burjuva uluslara ve Doğuyu Batıya bağımlı kıldı."(135)

Burada görülmesi gereken kapitalizmin eğilimidir. Kapitalizm girdiği ülkelerde gelişme gösterir. Feodal bir ülkede feodalizmi çözer, şehirleri köyünü terk edip gelenlerle doldurur. Küçük şehirleri büyük şehirler haline dönüştürür. Aynı bizim ülkemizde olduğu gibi.

Örneğin; Koç Holding, birçok üretimin yanında beyaz eşya üretmektedir. Üretimin tüketilmesi gerekiyor. Daha fazla üretim ve daha fazla tüketimi amaçlar. Bunun için öncelikle tüketimin alt yapısının oluşmasını sağlamalıdır. Bu da, her yere, yol ve elektriğin öncelikle girmesini gerektirir. Koç Holdingin niyeti, köylülüğü zenginleştirmek, refah düzeylerini yükseltmek ya da tüketicilerin ihtiyaçlarına göre üretim yapmak vb. değil, onun tek amacı; ürettiği mallara pazar bulması ve bu pazar alanının her geçen gün büyümesidir. Böyle bir süreç, kapitalizmin genel eğilimi ve karakteristiğidir.

Genel bir söylemden hareket etsek dahi, elektriğin girdiği yerde kapitalizm kaçınılmaz olarak gelişir ve kendi önünde engel olan feodal kalıntıları da ortadan kaldırır. Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da elektriğin girmediği ücra bir köşe dahi kalmamıştır. Özellikle 12 Eylül süreci bunun canlı bir örneğidir. 12 Eylül'le birlikte burjuvazi elektiriksiz köy bırakmamıştır. Amacı, metaların en ücra köşelere kadar girmesi ve iç pazar alanlarını genişleterek tüketimi artırmaktı.

Ayrıca, kapitalist üretim ilişkileri ile feodal üretim ilişkilerinin iç

içeliğe geçmesi bir yere kadardır. Kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olmadığı, egemen feodal üretim ilişkileri içinde yeni yeni ortaya çıktığı bir süreçte söz konusu olur. Ama kapitalist üretim ilişkileri doğası gereği kendisinden daha geri olan ve kendi önünde engel olan feodal üretim ilişkilerini alt eder. Kapitalizm süreç içinde hâkim olur ve feodal üretim ilişkilerinin kalıntılarını da ekonomiden söküp atar. Bunun böyle olmasının nedeni; kapitalizmin, kapitalist üretim güçlerinin gelişmesi ve onun karşıtı olan feodal üretim güçlerinin gerilemesi ve süreç içinde yok olması şeklinde bir gelişme seyri izlemesindendir. Bu gelişmeler, her ülkede farklılıklar gözetmesine karşın, Türkiye'de burjuvazi, daha açıkcası bürokrat burjuvazi, kapitalist gelişmenin motoru olmuştur.

Türkiye'de kapitalist meta üretiminin egemen hale gelmesi, kapitalizmin iç başkalaşım yoluyla olmuştur. Ne yukarıdan -Prusya usulü- bir devrimle ne aşığıdan bir burjuva devrimiyle kapitalizm egemen olmamıştır. Türkiye'de kapitalizmin gelişmesini, Osmanlı döneminden başlatıp Cumhuriyetin kuruluşu ve sonrasına kadar uzatmak gerekiyor. Kapitalizmin gelişmesini 1. Tazminattan başlatmak daha doğrudur. Ne var ki bu uzun sürmemiş ve I. Abdülhamit'in bunu rafa kaldırmasıyla sona ermiştir. Esas olarak 1908 Jön Türk Devrimi olarak adlandırılan süreç ve peşinden 1923'de Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, 1945'lerden sonraki çok partili süreç, 1950 DP hükümeti, Marshall yardımı, 1960 askeri darbesi ve peşinden gelen 1961 anayasası ve daha sonraki askeri darbeler, kapitalizmin Türkiye'de yerleşmesi ve hakim hale gelmesinin basamaklarını oluşturmuştur. 12 Eylül 1980 Askeri faşist cuntası, emperyalist sermayenin ve ülkedeki komprador tekelci sermayenin önündeki engelleri temizlemede -burjuvazi açısından- önemli bir rol oynamıştır.

12 Eylül Askeri darbesinin icraatlarından bir örneği buraya aktaralım:

"İzlenen ekonomi politikasının ve askeri darbe gibi ekonomi dışı koşulların bir sonucu olarak 1980'li yıllarda tarım girdilerine devletin verdiği parasal destekler ya büyük ölçüde azaltılmış ya da tümüyle kaldırılmıştır."(136)

Bunun anlamı şu; kaynakların tarım dışı, özellikle de sanayi ve onu destekleyen diğer yan sanayi kesimlerine aktarılmasıdır. Bu, aynı

zamanda, tarımla uğraşan küçük üreticilerin desteklenmesinin kesilmesi, iflasa sürüklenmesi, mülksüzleştirilmesi ve emperyalist neo liberal politikalar doğrultusunda iç ekonomiye yön verilmesi anlamına gelmektedir.

Devletin tarımsal ürünleri destekleme politikası, kapitalist küçük üreticileri desteklemesi demektir. Yani, feodal ya da yarı-feodal, kapitalist iç pazara bağlı olmayan kesimlerin desteklenmesi anlamma gelmez. Devlet, başından beri, köylüyü desteklerken, onu kapitalist üretim ilişkileri ağı içine sokmak için de yapmıştır. Tarımla uğraşan küçük üreticilerin destklenmesi ya da desteklenmemesi, ülkedeki siyasal durumlada yakından ilintili olmuştur.

Aynı yazarlardan bu konuyla ilgili kısımları aktarmaya devam edelim:

"Denebilir ki, destekleme uygulamasında 1980, uygun deyimle, "milattır". Bu tarihten önce, asıl amacın, tarım üreticilerin gelir düzeyini yüksek tutmak, iç pazarı genişletmek ve üreticiyi fiyat dalgalanmalarına karşı korumak olduğu söylenebilir."(137)

1980'lerden itibaren, neo liberal ekonomik politikaların hayata geçirilmesi, tarımda küçük üreticilerin mülksüzleştirilmesi, toprağın ve üretimin merkezileştirilmesinin yaygınlaştırılmasıydı. O da yapıldı. Özellikle son 20-30 yıldır, "ülke tarımı öldürülüyor" çığlıkları boşuna atılmıyordu.(138) Bir zamanların tarım ülkesi olan Türkiye, artık tarım ülkesi olmaktan çıkmıştı. Buğdayını da dışarıdan ithal etmeye başladı. 1980 24 Ocak Kararları ve peşinden gelen 12 Eylül 1980 Cuntasıyla emperyalist burjuvazinin ve yerli işbirlikçi burjuvazinin ekonomi politikaları silah zoruyla hayata geçirildi.

Ayrıca, eklemek gerekiyor ki; 15-16 Haziran gibi bir işçi direnişinin yaşandığı bir ülkede emek-sermaye (burjuvazi-proletarya) çelişmesinin esas olmadığım söylemek, bu direnişin nedenlerini ve onun tarihsel anlamını kavramamak demektir. Böyle bir direniş, kapitalist bir ülkede, daha doğrusu kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu bir ülkede olabilir ve bu direniş; "ödenmemiş artı-emeğin doğrudan üreticilerden çekilip alınmasının özel iktisadi biçimi"nin kapitalist üretim biçimi olduğunun pratik bir ifadesi ve göstergesi olduğunu söylemek, abartılı ve sübjektif bir saptama olmayacaktır.

Türkiye'yi, bugün, "yarı-feodal" değerlendiren maalesef, sadece TKP/ML ve MKP vardır. Kaypakkaya böyle değerlendirdiği için, ona

dokunulması, ülkedeki sosyal yapıdaki değişimlerin teoriye aktarılması, deyim yerindeyse; "kutsallığı bozacağı" bilincinden hareketle, bütün bilimsel verilere inat, "yarı-feodal" değerlendirilmesi değiştirilmemiştir. Proletaryanın ileri unsurlarını ve aydın kesimi yanına çekmeye çalışan bir siyasal yapının, bu anlayışla onları yanlarına çekmesinin ya da desteğini almasının sınırlılığı da kendiliğinden ortaya çıkıyor. Hangi aydın bütün veriler ortadayken ve veriler TKP/ML'nin görüşlerinin tersini söylüyorken, ülkeye "yarı-feodal" ekonomik yapıya sahip diyebilir. Ve bu veriler ortadayken hâlâ "devrim kırdan şehire doğru gelişecek", "silahlı mücadelenin öznesi köylülüktür" diyebilecek! Yani, "devrimin temel gücü köylülüktür" diyebilecek!

Köylülüğün devrimin temel gücü olması için ülkede, yarı-feodal sömürü kapitalist emek sömürüsünün önünde ve köylü nüfusu şehirlerde yaşayan nüfusun çok üstünde olması gerekirken, ülkedeki istatistiki veriler, bunların tersini söylemektedir. Köylü nüfusun %24'lerin (yıl 2012 verileriyle) altına düştüğü bir ülkede, köylülüğün devrimin nasıl "temel gücü" olduğu, savunanlar tarafından açıklanmaya muhtaçtır.

Kaypakkaya'nın, o günkü verilerden hareketle ülkeyi "yarı-feodal" değerlendirmesinin her şeye karşın "haklı" yanları görülebilir, ama, bugünkü koşullarda bunu masumane bir şekilde karşılamanın hiçbir gerekçesi yoktur.

Hangi verilerden hareketle Türkiye'de "devrimin kırlardan şehirlere doğru gelişeceği" söylenebilir? 1970'lerin verileri mi yoksa 2000'lerin verileri mi geçerli? 1970'lerin verileri de devrimin kırlardan şehirlere doğru gelişeceği tezini doğrulamamaktadır. Çünkü feodalizm hızla çözülmekte ve kapitalizm gelişmekteydi. Her geçen gün feodal kapalı ekonomiler kapitalist pazara kopmaz bağlarla bağlanmakta, bu bağlamda, söylem yerindeyse, kapitalizm feodal yapının altını da oymaktaydı. Bu veriler ve gelişmeler kapitalizmin feodal yapıya karşı egemenliğini ortaya koymaktaydı. Kaypakkaya'nın göremediği en önemli noktaların başında bu geliyordu.

"Montaj Sanayi"

Partizan ve *Sınıf Teorisi* dergileri çevrelerinde çok konuşulan "montaj sanayi"nin ne olduğu üzerine birkaç söz etmenin yararı var.

Çünkü, "yarı-feodal"liğe gerekçe yapılan argümanlardan birisidir. Nedir montaj sanayi; direkt yabancı sermaye tarafından üretilmiş ve belli bir üretim aşamasından geçerek işlenmiş makine parçalarının ülkeye getirilerek nihai malı üretecek makine haline getirilmesi. Kısacası, belli bir dalda üretim yapacak makinelerin dışardan ithal edilmesi ve ülke içinde fabrika ve de küçük işletmelerde üretime sokulmasıdır.

Ortada kapitalist makineler var ve bu makinelerin üretime sokulmasıyla birlikte kapitalist üretim ve kapitalist ilişkiler var. Bu üretim ilişkilerinde herhangi "feodal" bir yan söz konusu değil. Ancak, makineler dışarıdan ithal edildiği için ve karikatürize ederek söylersek; makineler "gavur malı" olduğundan dolayı "kapitalist sanayi" yerine konmuyor. Bu üretim ilişkileri kapitalizmin en karakteristik özelliğini taşımasına karşın, yabancı sermaye oluşu nedeniyle, sözünü ettiğimiz siyasi yapılar tarafından "gerçek sanayi" olarak kabul edilmiyorlar. İlla da "yerli" olması gerekiyormuş, kapitalist sayılabilmeleri için. Bu tür savları ileri sürenler, emperyalist ülkelerin kendi aralarındaki büyük sermaye yatırımlarını da inceleseler hiç fena olmaz.

Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ı "yarı-feodal" değerlendirenlerin kendileri açısından önemli bir gerekçeleri de, ülkede montaj sanayinin olması ve makine üreten makine sanyinin olmaması ya da az olması.

" 'Montaj sanayi', sadece bu işlemlerin (ithalat-ihracat, tefecilik-faizcilik spekülasyon ve vurgunculuk) boyutunu büyüten bir kaldıraç, bir karavanadan ibarettir. "Anamal sanayi" denilen ve yarı-mamül mal üreten sanayi ise, ülkemizin hammaddelerinin emperyalistlerce talanına hizmet etmek için kurulmuş vantuzlardan başka bir şey değildir."(139)

Yazar ya da yazarların, "montaj sanayi"den anladıkları, kapitalizmin bir ürünü olmadığı, feodalizmi yaşatmak için kurulmuş, ne idüğü belirsiz bir sanayi(!) Oysa, bu bir sanayidir ve kapitalist üretim yapar. "Montaj sanayi" denen şey, kapitalist üretim araçlarından oluşur ve kapitalist üretim ilişkileri içindedir. Orada çalışan işçiler artı-değer üretir, oranın patronu da işçilerin (8 saatlik) iş gücünü belli bir miktar ücret karşılığı satın alır. Bu kapitalist sistem içinde yürüyen bir ilişki biçimidir. Oraya, o fabrikayı kimin kurduğu hiç önemli değil. İster dünyanın en büyük kapitalist tekeli kursun, isterse "yerli Koç"un malı olsun. Tartışlan konu, fabrikanın kimin malı olduğu değil, "montaj

sanayi" denen sanayinin nasıl işlediğidir. Adı üstünde o bir sanayidir. Feodal sanayi olamayacağına göre, kapitalist üretim ve üretim ilişkileri içinde olan bir üretim yeridir. Kapitalist pazar için meta üretmekte ve artı-değere el koymaktadır. Ülkede montaj sanayi denen sanayinin azlığı çokluğu, kapitalizmin varlığını yokluğunu değil, emperyalizme bağlılık derecesini ve ülke burjuvazisinin güçlülüğünün ya da zayıflılığımn bir ölçütü olabilir. Ya da bu sorun, bu bağlamda tartışılabilir.

Bursa'da kurulu, FIAT (İtalya)-Koç ortaklığı (başka hisse sahipleri de var) TOFAŞ, Fransızların kurduğu Renault (Reno), İzmit'te kurulu Sabancı'nın Lassa'sı ve burada adlarını sayamadığımız daha birçokları birer dev sanayi kompleksleridir ve binlerce işçi çalışmaktadır. Bunları, emperyalist tekeller (yerli işbirlikçileri aracılığıyla) kurmuştur. Ve Türkiye'nin de en büyük sanayi kuruluşları arasında yerlerini almaktadır. Bunların "montaj" olması, kapitalist üretim biçimi içinde yer almadığını mı gösterir? Ebette ki hayır! Bugün, Türkiye'de var olan en büyük sanayi kuruluşlarında yabancı ortaklı olmayan yok gibidir. Bunların ya büyük kısımları ya da yüzde ellilerin altında yabancı (tekellerin) ortaklarındır.

Ülkede kapitalizmin gelişme boyutu, "montaj-yerli" ikileminde tartışılması abesdir. Sorun, ülkede yabancı sermayenin etkinliği ile ilgilidir. Yoksa, "montaj" denilen sanayinin sanayi olmadığı şeklinde bilimsel olmayan bir tartışma yürütmek olmamalıdır. Ayrıca, Türk burjuvazisinin de dışarıda yatırımları mevcuttur.(140)

Türk burjuvazisi, ticaret burjuvazisi olmaktan çoktan çıkmıştır. 1920'lerden 1930-40'lara kadar ticaret burjuvazisinin yoğunluğu giderek azalmış ve sanayi burjuvazisine dönüşmüştür. Ticaret burjuvazisinin sanayi burjuvazisine dönüşmesi de sermayenin doğal gelişim seyridir. Türk burjuvazisi tekelleşmiştir. Kapitalizmin karakteri gereği, büyük sermayenin tekelleşmeden ayakta kalması doğasına aykırıdır. Koç, Sabancı, Çukurova, İş Bankası ve daha onlarcası birer kapitalist tekeldir.

Emperyalist tekellerin Türkiye'de nerelere yatırım yaptıklarının istatistiklerini buraya almakta yarar var.

"Doğrudan Uluslararası Yatırım Girişlerinin
Sektörlere Göre Dağılımı (Milyon $)

Sektörler	2002	2003	2004	2005	2006	Ocak-Temmuz 2006	2007
Tarım, Avcılık ve Ormancılık	-	1	4	5	5	-	-
Balıkçılık	-	-	2	2	1	-	2
Madencilik ve Taşocakçılığı	2	14	75	40	122	68	217
İmalat Sanayii	110	448	214	788	1.867	924	1.914
Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı 1	14	249	78	68	607	574	242
Tekstil Ürünleri İmalatı	10	8	14	183	27	10	27
Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	9	9	39	174	602	142	231
B.Y.S. Makine ve Teçhizat İmalatı	13	17	8	13	54	43	23
Elektrikli Optik Aletler İmalatı	2	4	2	13	53	41	70
Motorlu Kara Taşıtı, Römork	33	145	35	106	63	27	50
Mobilya İmalatı; B.Y.S. Diğer İmalat	-	2	0	4	3	1	12
Diğer İmalat	19	14	38	227	458	86	1.259
Elektrik, Gaz ve Su	68	86	69	4	112	59	534
İnşaat	3	8	23	80	303	148	219
Toptan ve Perakende Ticaret	89	92	103	68	1.167	1.103	68
Oteller ve Lokantalar	0	4	1	42	23	10	12
Ulaştırma, Haberleşme	1	2	639	3.285	6.700	4.789	442
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	260	51	69	4.016	6.957	391	7.259
Gayrimenkul Kiralama ve İş Faaliyetleri	0	6	3	29	93	54	370
Eğitim Hizmetleri	0	0	0	17	-	-	-
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	5	23	53	74	265	156	17
Diğer Top., Sos ve Kişisel Hizmet Faal.	84	10	36	86	104	76	11
Toplam	**622**	**745**	**1,291**	**8,536**	**17.719**	**7.778**	**11.065**

Tablo: 8
Geçici Veriler, 2007 Temmuz itibariyle
Kaynak: T.C. Merkez Bankası"(141)

Bu uzun ve ayrıntılı tabloda da görüldüğü gibi, emperyalist tekeller, yatırımlarının önemli bir bölümünü "ulaştırma, haberleşme ve mali" alanlara yatırmıştır. Özellikle, mali alanın içine giren, banka satın alma ve özelleştirmelere yönelik ilginin yoğun olduğunu gösteriyor. Yani, kapitalist tefecilik alanlarına ilgileri daha fazla. Evet, emperyalist tekeller ülkeyi bir "vantuz" gibi sömürüyor, ama bunu "yarı-feodal üretim"den kaynalı artıklarla değil, kapitalist üretim ilişkilerinden kaynaklı birikimlere (artı-değere) el koyarak yapıyorlar. Başka bir söylemle, kapitalist üretim ve kapitalist ilişkiler ağı ve emperyalist tefecilik üzerinden yapıyorlar.

Marx ve Engels, serbest rekabetçi dönemde, burjuvazinin en geri ülkelere makine götürmelerini, orada fabrika açmalarını, demir yolları inşa etmelerini, kapitalizmin götürülmesi ve geliştirilmesi olarak görür. Yine aynı şekilde Lenin, tekelci burjuvazinin (emperyalizmin), o geri ülkelere sermaye ihraç etmesini, o ülkelerde kapitalizmin geliştirilmesi olarak değerlendirir. Elbette emperyalizm, kendine bağımlı bir kapitalizm geliştirir. Ama, bunun adı da kapitalizmdir. Başka bir şey değil!

Söz konusu broşürde yer alan; *"Devrimin Yolu"* başlıklı bölümde geçen, "Anamal sanayi" denilen ve yarı-mamül mal üreten sanayi" üzerine de birkaç söz etmek gerekiyor. "Anamal sanayi"den kasıtları yerli mal olsa gerek. Bunun üzerinde durmaya gerek yok. Ancak, ortada bir sanayi var. Ve emperyalist burjuvazi ülkeyi bu "sanayi" aracılığıyla "soyup soğana" çeviriyor. Bu soyma işi, kapitalist ilişkiler ağı içinde mi oluyor yoksa, emperyalist burjuvazi, "sanayi" görüntüsü adı altında buralarda feodal ilişkiler geliştirerek, feodal tarz da bir üretim yapıp bizi mi kandırıyor? Yazarlara göre ikincisi olmalı. Çünkü ortada bir "sanayi" var ama, kapitalizm ve kapitalist ilişkiler yok!!! Bu da, feodal ve kapitalist toplum dışında yeni keşfedilen toplumsal bir yapının ekonomi tahlili olsa gerek! Marksizm adına, Marksizm ancak böyle katledilebilir!

Her kişi ya da siyasal gruplar, istediği gibi yeni toplum tipleri keşfetmekte özgür oldukları gibi, Marx'ın belirttiği toplumsal tipleri de

kendi anlayışları temelinde değerlendirebilirler. Bunda hiçbir sorun yok ve bunlara verilecek yanıt daha farklı olur. Sorun, Marksizm adına Marx'ın görüşleri çarpıtılmakla, bu yolla Marksist olunmaz ve buna sert bir şekilde karşı çıkılmalıdır. Kendine Marksist diyenler, Marksizmin ortaya koyduğu temel teorik görüşlerden hareket etmelidir. O zaman daha ilerletici tartışmalar ortaya çıkar ve proletarya devrimi için daha olumlu sonuçlar elde edilebilir. Oysa, ülkeyi "yarı-feodal" değerlendirenlerin hareket noktası, diyalektik yöntemi, toplum incelemelerinde, onu yaşayan bir organizma yerine, durağan bir organizma olarak ele aldıkları için, Marx'la bir türlü anlaşamıyorlar. Kendileri belki kafalarındaki Marx'la "anlaştıklarını" varsayabilirler, ama, Marx'ın diyalektik yöntemi onlarınkiyle hiç de uyum içinde değildir.

Partizan ve de *Sınıf Teorisi* çevreleri, "ülke yarı-feodal" derken, somut gelişmelerden hareket etmediklerini, sosyal gelişmeleri açıklamaktan özellikle kaçındıklarını sıkça, yazının içinde vurguladık. "Yarı-feodal" ve "köylü temel güç" diyen bir örgüt buralarda örgütlenir. Ve de eğer ülke bu durumdaysa ister istemez örgütlenmenin ağırlığı köylülük içinde olur. Ancak, bir çok yerde vurgulandığı gibi, "devrimin temel gücü" olarak değerlendiren siyasal yapıların, köylülük içinde değil, esas (esas demek dahi eksik kalabilir) olarak şehirlerde, işçi ve şehir emekçileri içinde örgütlendiklerini söylemek subjektif bir saptama olmaz. Gerisi ise lafta kalıyor. Kendi durumlarına bakarak ülkeyi değerlendirseler bile, ülkede emek-sermaye çelişkisinin esas olduğunu rahatlıkla görebilirler. Oysa, hiçbir alanda "yarı-feodal" üretim ilişkilerine denk düşecek bir örgütlenmeleri söz konusu değildir. Ne taraftarları ne de üye ve kadroları "feodalizmin" yüzünü dahi görebilmiş değiller. Belki, 50 yaşın üstünde olanlar, çocukluklarında yer yer feodal kalıntılara rastlamış olabilirler. Ancak, bugün hepsi de kapitalist üretimin ve ilişkilerinin yakıcılığı altında ezilmektedirler.

Kendi gerçekliklerini bile ters göstermenin gayretinin adı asla ve asla Marksizm olamaz. Bu tür anlayış sahipleri, var olan somut durumu analiz etmek yerine, sosyal gerçekliği yok sayan bir çaba içine girmişlerdir. Ve anti-materyalist anlayışlarını da "Marksist" bir anlayış olarak adlandırmaya devam ediyorlar.

Diğer bir yön ise, bu siyasal çevrelerin kapitalizme yükledikleri

anlam ve de ondan beklentileri Marx'ın *Kapitali*'nde olmayan şeyler. Marx, kapitalizmin ne olduğunu öz olarak ortaya koyarken, *Partizan* ve *Sınıf Teorisi* dergileri ise, bununla yetinmiyor ya da Marx'ın anlatımları onları ikna etmiyor. Çünkü onlar, kapitalizmi bambaşka bir kategoriye oturtuyorlar. Kapitalizmi dört başı mamur bir sistem olarak değerlendirdikleri ("fabrika bolluğu", "eşit gelişme", "makine üreten makine sanayi" vb. gibi) ve böyle bir beklenti içinde oldukları ortaya çıkıyor. Yani, kapitalizmi toplumun en önemli modern özelliği olarak algılıyorlar. Oysa kapitalizm, toplumun ekonomik yapısından ve buna bağlı olarak gelişen üst yapısından başka bir şey değildir. Kapitalizme yüklenen yanlış özellikler, onların, Marx'ı kavramadığı, kavrayamadığını açığa çıkarıyor. Bu nedenle de, bu, onları, kapitalist üretim ve ilişkilerini "yarı-feodal" değerlendirmeye götürüyor. Marx'ın dediği, kapitalizmde, meta üretiminin genel üretim biçimi halini alması ve çalışmanın da bir meta haline dönüşmesidir. Türkiye'de var olan da budur. Kendi yayın organlarında yazılanları dahi okusalar, orada "yarı-feodal" bir üretim ilişkisi değil, kapitalist üretim ilişkisini rahatlıkla göreceklerdir. Bütün pazarların uluslararası sermayeye derinlemesine açıldığını ve kapitalist büyük tarımın alabildiğine geliştiğini yine kendi yazdıklarından okuyacaklardır. Anlaşılan, yazdıklarının da ne anlama geldiğinin farkına varmadan yazıyorlar.

"Makine Üreten Makine Sanayi"

Makine üreten makine sanayinden kast edilen; ağır sanayi ürünlerinin üretilmesi ve üretim yapan makinelerin dışarıdan ithal edilmeyip ülke içinde üretilmesidir. Bir ülkenin kapitalist sanayisinin "bağımsız" gelişmesi, makine üreten makinelerin üretilmesiyle yakından ilgilidir. Serbest rekabetçi dönemde gelişmiş kapitalist ülkeler, ürettikleri makineleri ihraç ediyorlardı. Bugün de bu ihraç söz konusu, ancak emperyalizmle, birlikte kapitalizmin bu özelliği de değişmiş, makine ihraç etme ikinci plana düşerken, esas olarak sermaye ihracı ön plana çıkmıştır. Emperyalist tekellerden alınan sermaye ile de makine ve de yarı-mamul (işlenmiş) mal ithal edilmektedir. Türkiye'nin de dışarıya makine ve işlenmiş ve yarı-işlenmiş mal ve tüketim malları

ihraç ettiği de bir gerçektir.

Ancak, Türkiye'yi salt dışarıdan makine alan bir ülke olarak görmek, gelinen aşamada doğru bir değerlendirme değildir. Evet, gelişmiş makineler, yüksek teknoliji ürünlerinin bir kısmı yine emperyalist ülkelerden getiriliyor. Ne var ki, Türkiye'de makineleşme artmış ve gelişmiştir. Birçok büyük sanayi fabrikaları mevcuttur. Sanayi üretimin artışı, makineli üretimin artışıyla doğru orantılıdır. Bunu, sanayinin GSMH içindeki oranı ile de anlayabiliriz. Ayrıca, ihracat ürünleri içinde sanayinin oranıyla da anlaşılabilir. Türkiye salt tarım ürünleri ihraç eden bir ülke değil, giderek ağırlığı sanayi ürünlerine kaymış olan bir ülkedir. Ayrıca, Türkiye ekonomisinin gelişmişlik sıralamasında, G20'ler içinde, 16-20'ci sıralarda yer aldığı da göz önünde tutulmalıdır.

Ana Sektörlerin GSYİH'deki Payları (%)				
	1980	1990	2000	2006
Tarım	26	17	14	9
Sanayi*	25	32	29	31
Hizmetler	49	51	57	60

DPT ve TC Merkez Bankası'dan kısa bir veri sunalım:
Tablo: 9
Kaynak: DPT ve TCMB(142)

Sanayi'nin GSMH içindeki payı sürekli artış gösterirken, tarımın payı ise sanayiye ters orantılı şekilde düşmektedir. İhracat ve ithalatda da sanayi ürünlerinin payı artarken, tarımın payı ise grerilere gitmektedir.

OECD'nin verilerine göre ise;

"... sanayi sektörünün 2006'da GSYH içindeki payı (İmalat Sanayi/madencilik ve elektrik, gaz, su toplamı olarak) %26,1 olarak veriliyor."(143)

**Uluslararası verilerle uyumlu olması için inşaat sektörü sanayi içerisine dahil edilmiştir.*

"Montaj" ya da "yerli malı" sanayi olsun, Türkiye'de kapitalizmin geliştiği, makineleşmenin arttığı, meta üretiminin yaygınlaştığı ve bunlara bağlı olarak da çalışan ücretlilerin sayılarında artış gösterdiği gerçeği söz konusudur. Ayrıca, Türkiye "az gelişmiş bir kapitalist ülke değil", dünya genel ortalamasına göre orta düzeyde kapitalist gelişime sahip bir ülkedir.

Aşağıdaki verilerde, en gelişmiş kapitalist ülkeler ile Türkiye de dahil bazı ülkelerin karşılaştırması yer alıyor.

GSMH'nın Ülkeler bazında Sektörel Dağılımı									
Sektörler	**Tarım (%)**			**Sanayi (%)**			**Hizmet (%)**		
	1980	1990	2004	1980	1990	2004	1980	1990	2004
Dünya	7	6	4	38	33	28	56	61	68
ABD	14	2	1	34	28	22	53	70	77
Euro bölgesi	4	4	2	37	33	27	59	63	71
Japonya	4	3	1	42	39	31	54	58	68
Polonya	-	8	3	-	50	33	-	42	64
Macaristan	19	15	3	47	39	31	34	46	66
Türkiye	26	18	13	22	30	22	51	52	65
Çin	30	27	13	49	42	46	21	31	41
Kore	15	9	4	40	42	41	45	50	56
Hindistan	38	31	21	26	28	27	36	42	54
Brezilya	11	8	10	44	39	38	45	53	52

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Gelişim Göstergeleri[144]
Tablo: 10

Bu tabloyu vermekteki amacımız, ABD, Japonya vb. emperyalist ülkeler ile Polonya, Brezilya, Hindistan ve Türkiye gibi ülkelerde sanayinin GSMH içindeki paylarının birbirine yakın olduğunu görmek içindir. Genel bir eğilim olarak, GSMH içinde tarımın payı azalıyor. Sanayinin katkı payında da düşme eğilimi gözükürken, hizmetlerin

katkı payında artış eğilimi devamlılığını korumaktadır. Bu da, emperyalist tefeciliğin bir göstergesi olarak ele alınmalıdır. Buna bağlı olarak, genel anlamda dünyada, istihdamın tarımdaki payı azalırken, buradan imalat sanayine ve hizmetlere kaymaktadır. Türkiye'de de durum böyledir.

Ekonomik gelişmenin siyasal bir yönü de söz konusudur. Ekonomisi zayıf bir ülkenin, siyasal etkisi de zayıf olacaktır. Türkiye'nin 1980'lerin sonlarından itibaren, kendi bölgesinde ve uluslararası alanda etkinliği de küçümsenmeyecek oranda artmıştır. Bu siyasal etkinliği, salt emperyalizme bağımlılıkla açıklama eksik kalır, ekonomik gelişmesini gözardı eder. Siyasal etkinliğin (Avrupa, Kafkaslar ve Ortadoğu'nun kesiştiği noktadaki jeo-politik konumu da gözönünde bulundurulursa) ekonomik gelişmeye paralel bir şekilde geliştiği görülmeli ve Türk egemen sınıfların bölgede "kabadayılanması", ekonomisinden ayrı düşünülmemelidir. Sermaye her zaman büyümek ister. Bu en küçük bakkalından en büyük tekeline kadar böyledir. Kendi egemenlik (pazar) alanlarını genişletmek için yoğun çaba harcarlar. Bazen, bu, savaşlarla yürür, bazen ise barışçıl bir şekilde... Daha doğrusu, sermayenin büyüme eğilimi, egemenliğini geliştirmek için iki aracı da yerine göre kullanmaktan kaçınmaz. Bütün bunlara rağmen, Türk burjuvazisinin gücü de sınırlıdır. O hâlâ emperyalizme bağımlı ve ona rağmen, onun çıkarlarına ters düşebilecek şeyleri yapması beklenmemelidir.

Günümüz Köylülüğünün Durumu

Başta da belirttiğimiz gibi, kitabın esas konusu sosyo-ekonomik yapıyı incelemek olmadığı için, tartışılan konu bağlamında kısaca da olsa bu sorunun ele alınışı ve peşinden ise hâlâ çok güvenilen ve hâlâ "devrimin temel gücü" olarak ele alınan köylülüğün günümüzdeki genel durumuna da kısaca değinmekte yarar var. Buraya köylülüğü, "devrimin temel gücü" olarak değerlendiren siyasetlerin, bu konuyla ilgili, en son (en taze) görüşlerini aktarmaya çalışacağız.

Ne Türk ne de Kürt köylüsü ve genel anlamda söylersek, çeşitli milliyetlerden Türkiye köylüsü, ne feodal ne de yarı-feodal üretim ilişkileri içinde değildir. Bütünüyle kapitalist üretim ağı içine sokulmuştur.

Türkiye'deki kapitalizmin gelişmesine koşut olarak, köylülük her geçen gün azalmış ve şehir nüfusu artmıştır. Bu bağlamda, ülkemizde topraksız köylü olmasına karşın, bu çelişme tali duruma düşmüş, köylülüğün esas çelişkisi, genel hasıladan payına düşenin her geçen gün azalması olmuştur. Yani, genel bir yoksullaşma söz konusudur. Tarımda işçi olarak çalışanların sorunu ise açıktır. Onlar, işçi sınıfının safında ve çelişkileri ise emek sermaye çelişmesidir. Yani, iş güçlerini patrona sattıkları süreç içinde üretiklerinin bir kısmına artı-değer olarak patron tarafından el konulmasıdır. Bunun çözümü ise sosyalizmdir. Tarım işçisi ile büyük bir fabrikada çalışan işçinin sorunları ve çelişmeleri aynıdır.

Tarım'da istihdamın yaklaşık olarak 8-9 milyon arasında olması, bunun bütünüyle küçük üreticilerden teşkül ettiği anlamına gelmiyor. Önemli bir kısmı tarım işçisi olarak çalışmaktadır. Bir kısmı ise küçük üretici durumundadır.

Türkiye köylüsü, üretimdeki yeri ve nüfusun genel bileşimi açısından devrimin temel gücü değildir. 1950'lerden önce bu doğru olabilirdi. Ancak, 1950-1960'lı yıllardan sonra bunun böyle olmasının ekonomik temeli ortadan kalkmıştır.

1970'lerin ortalarına kadar, köyden söz edildiğinde, köylülerin genel talepleri içinde, "yol, su, elektrik ve okul" vardı. Yol, su, okul talepleri türkülere konu olmuştu. Bugün ise, bu taleplerin yerini "öğrenci olmadığı için okulumuz kapandı" almıştır. Köylüler ile beraber öğrencilerde köyleri terk etmişlerdir. Ulaşım sorunu ise, artık salt kara yoluyla değil, havadan yapılmaktadır. Neredeyse "her ilde bir hava alanı var" demek pek yanıltıcı olmayacak. Hava alanları, salt askeri amaç için değil, sivil taşımacılıkta böyle bir talep olduğu için açılmaktadır. Şehirlerarası otobüs şirketlerin en büyük rakipleri yolcu taşıyan uçak şirketleri olmuştur.

Yazının içinde de yer yer belirttiğim gibi, Türkiye'de şehirleşme oranının her geçen gün artması ve özellikle de metropol anlamında, büyük şehirlerin çoğalması, köyden şehirlere göçün devam etmesini, topraksız ve az topraklı köylülerin şehirlere dolarak sanayinin yedek ordusu durumuna gelmesi anlamına geliyor. Köyden şehire bu göç akını, kapitalizmin gelişimine koşut olarak devam edecektir, ta ki, köylülüğün genel nüfusa oranı %5'lerin altına düşene dek.

Bu sorun, bu bağlam çerçevesinde, bütünsellikle bir şekilde ele alındığında, devrimin temel sorunu; toprak sorununu çözmek değil, emek sermaye çelişmesini çözmek ve buna bağlı olarak da toprak sorunun ve diğer sorunları çözmek olabilir. Şu anda ülkemizdeki ekonomik ve siyasal sorunların ortaya çıkardığı çelişkileri demokratik devrimle değil, sosyalist devrimle çözülebilir. Bu veriler ışığında demokratik devrimi dayatmak, toplumsal çelişmelerin gerisine düşmek olacaktır.

Ülkemizde var olan en önemli sorunlardan biri de ulusal sorun ve bu ulusal sorunun esasını da Kürt sorunu oluşturmaktadır. Bu sorun, özünde demokratik bir sorun olmasına karşın, kapitalizmin emperyalizme evrilmesiyle beraber proletaryanın omuzlarına binmiş ve sosyalist devrim içinde çözülebilecek bir sorun haline gelmiştir. Ülkemizin emperyalizme bağımlı olması da, devrimin özünü demokratik kılmaya yetmez. Bu da, sosyalist devrimle çözülebilecek bir sorundur. Kısacası, bütün sorunların, yani sosyal ve sınıfsal çelişmelerin ana kaynağı emek-sermaye (proletarya-burjuva) arasındaki çelişmenin çözümünde düğümlenmektedir.

Türkiye'yi yarı-feodal olarak değerlendiren *Partizan* ve *Sınıf Teorisi* adlı dergi çeverelerinin, bu konuyu ispatlayacak ya da açıklayacak herhangi bir araştırmaları söz konusu değildir. Genel ve oldukça yüzeysel anti-MLM bilimsel değinmelerin dışında, ortaya koydukları bir şeyler yok. Gelişmeleri görmüyor değiller. İşin farkındalar. Ama bunu açıklamaya ise bir türlü yanaşmıyorlar. Çünkü, bunu doğru olarak ortaya koydukları anda, temel bazı argümanları terk etmek durumunda kalacaklar. Bu nedenle de, anti-marksist bir konumda kalmayı daha yeğ görüyorlar. Bu durumda onların bir sağ bir sola savrulmasını, teoride eklektizme düşmelerini kaçınılmaz kılıyor.

Buraya, bunların, çok önemsediklerini söyledikleri köylülükle ilgili nadir yazılarından bazı alıntılar aktararak ne düşündüklerini öğrenelim. Hemen eklemek gerekiyor; köylülüğü devrimin temel gücü olarak değerlendirenlerin, genel siyasal yazıları içinde köylülüğe düşen yazı payı %5'in altında olduğunu söylemenin, yanlış bir saptama ya da "art niyetli" bir yaklaşım olduğu kanısında değiliz. Dergi ve gazetelerinde daha çok işçi sınıfı ve şehirlerde yaşayan diğer emekçilere yer veriliyor. Bunun böyle olması, niyetten öte, somut koşulların kendi gerçekliğidir.

"Şu an irdelemeye çalışacağımız sorunun, köylülüğün ortadan kalk-

ması, köylülükteki farklılaşmanın tamamlanması ya da yarı-feodalizmin tasfiyesi olmadığı açıktır."(145)

Yazının başlığı ise; *"Köylülüğün Geçirdiği Değişimlere Genel Bir Bakış"*. Ancak, yazar, daha baştan noktayı koyuyor. Kendine ve okuyucuya bir kırmızı çizgi çekiyor: 'Başlığa bakmayın, değişen bir şey yok. Her şey olduğu gibi yerinde duruyor. Değiştiğini sandığınız şeyler sanal alemde gördüğünüz şeylerdir', demeye getiriyor.

Yazıdan aktarmalara devam edelim:

"Türkiye'de köylülüğü incelerken, Osmanlı'dan devralınan feodal üretim yapısı ve eşitsiz toprak dağılımı başa konulmalıdır. Çünkü bugüne dek ülkemizde, ne gerçek anlamda bir toprak reformu ne de köklü bir dönüşüm veya devrim yaşanmamıştır. Bu da geçirdiği süreç içerisinde Türkiye kırsalında yarı-feodal ilişkilerin oluşmasından öteye sonuç doğurmamıştır."(146)

Bu alıntıda anlatılmak istenen açık: Osmanlı'dan bu yana değişen bir şey yok. Osmanlı'dan kalma yarı-feodal ilişkiler olduğu gibi devam ediyor. TC'nin kuruluşundan sonra ise pek bir şey değişmemiş. Kapitalizmin gücü feodalizmi alt etmeye yetmemiş. Çünkü "devrim" ya da "toprak reformu" olmamış, vb. vb.

Başka şeyler bir yana, 1914 (Osmanlı dönemi) yılında aktif nüfusun %82'si tarım kesiminde çalışyordu.(147) TC'nin kuruluşunun ilk yıllarında ise bu oran iki puan daha düşmüştür. Yani %80. Bugün ise bunun yüzde yüz tersi bir durum mevcut. Ne var ki, yarı-feodal değerlendirenlerin buna yönelik doyurucu açıklamaları söz konusu değil.

Adı geçen yazıdan aktarmalara devam edelim:

"1970'li yıllar Türkiye tarımında daha yoğun makineleşme ve kimyasal girdi artışlarına paralel üretimde ve kar oranlarında artış da getiriyordu. Bu sayede, teorik olarak ülke ekonomisi gelişirken artan GSMH'de tarımın payı azalması gerekirken, tarımın GSMH'ye katkısı hala %40'lar düzeyinde bulunuyordu. Tabi ki bu durumun diğer tamamlayanı sanayi üretiminde ciddi bir gelişmenin olmayışıydı. Ağırlık tarımsal üretimdeydi."(148)

Bu neyi gösterir, tarımın feodal olduğunu mu, kapitalist olduğunu mu? Elbette kapitalizmin tarımda egemen olduğunu. Yani, tarımda uzmanlaşmayı, meta ekonomisinin hakimliğini. Ne var ki, yazar,

buradan yarı-feodal üretim ilişkilerin daha ağır bastığına kanıt olarak sunmaya çalışıyor. Oysa, kendi kendisiyle çelişiyor. O, tarımdan feodalizmi anlıyor. Tarım varsa feodalizm var demeye getiriyor.

Yazıdan aktarmalara devam edelim:

"1960'larda hâlâ %40'lar düzeyinde olan tarımın GSMH'ye oranı, 1980 yılında %25'e, ilerleyen yıllarda ise çok daha gerilere düşecekti. 80'li yıllar göçün en yoğun yaşandığı yıllar olarak kırsal nüfusun şehir nüfusu karşısında hızlı bir gerileyişine tanık olacaktı."

Bu tür değişimler olmasına karşın, aynı yerde şunlarda söyleniyor:

"Tarımsal üretimdeki tüm bu gelişmelerin kırsal yapıda ve üretim biçimlerinde köklü bir değişiklik yaratması yine söz konusu değildi."(149)

"Bu noktada, emperyalizmin şekillendiriciliğinde gerçekleşen değişimleri kırsal alanda kapitalist üretim biçiminin hakimiyeti olarak sunan görüşlerle araya temel önemde ikinci bir çizgi çekmek gerekiyor."(150)

Yazının mantığı ve içine düştüğü çelişkiyi, daha doğrusu dogmatizmi iyi görebilmek için birkaç aktarma daha yapmakta yarar var.

"1980 yılında %25 olan tarımın GSMH'deki payı, 2000 yılına gelindiğinde yüzde 13.1'e, 2005'te ise yüzde 11.5'e doğru hızlı bir gerileme yaşanmıştı.

"2000 yılında tarımın istihdamdaki payı % 36 iken, 2005 yılında bu oran %29.5'e gerilemiştir."

"Tarımda çalışan sayısı 1980'de 9.5 milyon iken 2000 yılında bu rakam 8.5 milyona, 2006 yılında ise 6.8 milyona düşmüştür."

"1970'de nüfusun yüzde 71.3'ü köylerde, yüzde 28.7'si kentlerde yaşarken, gerçekleşen göçlerle 1980'de kent nüfusu yüzde 35.9'a, 90'da yüzde 51.3'e ve 2004'e gelindiğinde yüzde 60.3'e çıkmıştı. Bugün kırsal nüfus daha da gerileyerek yüzde 35 seviyelerine düşmüş durumda. Sadece 2004-2005 döneminde yalnızca bir yılda yaklaşık 1.3 milyon kişinin kırsal alanlardan kopması yaşanmıştır."(151)

Yazının sonlarına doğru verilen veriler de, ne yazık ki, yazarı doğrulamıyor. Bütün bunlar, bir değişim ve bu değişimin sosyal pratikte bir adı olmak zorundadır. Ne var ki, yazar, bu adı koymaktan alabildiğine kaçınarak dogmatik ve ülkemizin Narodnik'i olarak kalmakta direniyor, bu değişimler bize "vız gelir" anlamına gelecek sözlerle yazıyı bitiriyor. Ve bu yazının adı da "kısa bir araştırma" yazısı oluyor. Böyle bir yaklaşım, bilimsel bir yaklaşım ve Marksist bir yöntem olmadığı gibi,

gelişmeleri açıklama ve MLM bir yorum getirme yerine, gelişmeleri görmezden geliyor. Bu tür gelişmelerin toplumsal ifadesinin ne olduğunu ve sosyal alanda ne gibi sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktan kaçınıyor. Doğal olarak da, kendisi ile Marksizm arasında diyalektik bir yöntem bağı kurmakta zorlanıyor. Kendi deyimiyle söylersek; Marksizmle kendi arasına "temel önemde ikinci bir çizgi" çekiyor. Bunun daha açıklayıcısı, Marksizmin üzerine kalın bir çizgi çekiliyor. Ne yazık ki, yazarın, bunun farkında olup olmadığını bilemiyoruz.

"Yarı-feodal" değerlendirmelerinde ısrar edenler, istatistiklerin sosyal yaşamdaki dilini ya doğru okuyamıyorlar ya da doğru okumak istemiyorlar. İstatistikler salt matematiksel veriler değildir. Onlar, sosyal yaşamın rakamlaştırılmış halidirler. Bu anlamda, rakamlara da haksızlık edilmemeli. Onların da dili ve ifade ettikleri bir şeyler var!

Ve biz buraya Lenin'in şu sözünü bir kere daha aktarmakta yarar görüyoruz:

"Bir öğretinin en üst ve tek ölçütünün gerçek toplumsal ve ekonomik gelişme sürecine uygunluğu olduğu yerde, dogmatizm olamaz". Ne var ki, bugün, hâlâ Türkiye'yi "yarı-feodal" değerlendirenlerin böyle bir dertleri olmadığı için, dogmatik kalmakta da kendileri açısından bir sakınca görmüyor olmalılar.

Ülkemizde son 40 yıldır toprak işgalleri olmadı. En son 1970'lerin ilk iki yılında bazı bölgelerde toprak işgalleri[152] olsa da, (ki, bunlar da genel mücadele içinde çok sınırlı bir yer tutarlar) daha sonra böyle hareketler gündeme gelmedi. Bunun nedeni, köylülüğün farklılaşmasında ve küçük üretimin yoğunluğunda aramak gerekiyor. Burjuvazi bunu, köyden şehre göç olgusuyla önleme yolunu seçti. Çünkü, sadece topraksız köylüler değil, az topraklı köylüler de şehirlere akın etti. Toprak işgallerinin zemini, Kürdistan'da daha yoğun iken, buralarda devletin yoğun baskısı ve ezilen ulusa mensup köylülerin bulunması, sorunu ezen ulus-ezilen ulus çelişkisinin artmasına kaydırdı. Yani, sınıfsal çelişmeleri geri plana itti. Kürt köylüsü, topraksızlığı ve ezilmişliği, ezilen ulusa mensup olmasında aradı (ki, bunun önemli bir rolü var). Ezen ulus baskısının varlığı, ezilen ulusa mensup toprak ağalarına karşı öfkeyi ya da bunlar ile köylüler arasında var olan çelişmeyi geri plana iterek, ezen ulus-ezilen ulus çelişmesini öne çıkardı. PKK hareketinin güçlenmesinin ve büyük bir destek almasının esas nedeni budur. Bu

çelişki, bugün de varlığını sürdürmektedir. Devlet, Kürt köylülerini şehirlere göçe zorlayarak ezilen ulus çelişmesini zayıflatmayı denemesine karşın, bu çelişme şehirlere taşındı.

Bir hareketi ortaya çıkaran şey, o hareketi doğuran çelişmelerdir. Çelişme olmadan hareket olmaz. Toprak işgalleri ya da devrimci köylü hareketlerini ortaya çıkaracak sosyal ve siyasal olgu da, böyle hareketleri doğuracak çelişmelerin varlığıdır. Bugün, TKP/ML ve MKP'ye destek veren (çok az sayıda) köylüler, genelde, Kürt kökenli ya da Alevi kökenli Türk köylülerdir. Ve bunlar, topraksız olmasından çok, küçük üreticiler ve devlet tarafından mezhepsel ya da ulusal kimliklerinden dolayı ezilen kesimlerdir. Elbette, yoksulluk da bunun içindedir. Türkiye'de küçük üretici köylüler, topraksız köylülerden sonra gelen en yoksul kesimleri oluşturur. Fakat bunların kısmen de olsa bir umudu vardır. Toprağım en iyi şekilde değerlendirmek ya da şehirlerde geçimini sağlayacak bir iş umudu. Bu umutları ortadan kalkmadan devrime aktif destek vermeleri ya da gerillaya kitlesel katılımları pek olası değildir. Kürt köylüsünün ise, derin ekonomik çelişmelerinin yanında ulusal çelişmesi mevcut. Ulusal çelişme, onların gerillanın (PKK) safına aktif katılımını sağlamıştır.

Bugün ise, Kürt köylüsü şehirlere göçe zorlanarak hem mülksüzleştirilmiş ve hem de işçileştirilmiştir. Gelinen aşamada, 1980'lerin başındaki bir Kürt köylüsünden söz etmek olası değildir. Kürt köylüsü şehir emekçisi ve işçisi olmuştur. PKK'nın esas tabanı da köylerden şehirlere taşınmış ve bugün şehirlerdeki Kürt işçi ve emekçilerinin önemli bir bölümü PKK'ya destek vermektedir.

Sonuç olarak, günümüz Türk köylüsü kapitalist üretim ilişkileri ağı içindedir. Yoksul köylülük, düzene karşı bir tepkisi oluyorsa da bu temelde olmaktadır. Yani, silaha sarılma, gerillanın temel gücü olma şeklinde değil, işçi sınıfının mücadelesine bağlı olarak, onun yanında saf tutabilecektir. Esas çelişkisi ise, feodal toprak ağalarıyla (artık böyle bir sınıf Türkiye'de yoktur) değil, devlet ve kapitalist sermaye ile çelişkisi vardır. Bu çelişki, esas olarak, emek sermaye çelişkisidir. Taban fiyatların düşük, üretim girdi fiyatlarının yüksek tutulmasının yanı sıra her geçen gün toprağından koparılarak mülksüzleştirilmesi, onun esas çelişkilerini oluşturmaktadır.

Küçük köylü üretiminin varlığı devasa kapitalist üretimin varlığına

terstir. Büyük fabrikaları yaratarak devasa üretimleri gerçekleştiren ve onun üzerine kurulu olan kapitalizm, toprakları da birleştirir. Bu anlamda, kapitalizm, küçük toprakların sahibi olan küçük köylülüğü de mülksüzleştirir ve böylece küçük küçük parçalara bölünmüş toprakları birleştirir. Ve küçük köylülüğün elindeyken küçük üretim alanları olan o topraklar artık kapitalistin elinde dev üretim kompleksleri haline dönüştürülür. Türkiye'de olan da budur. Küçük köylü üretimi her geçen gün ölüyor ve giderek yok denecek düzeye gelecektir. Kapitalizmin egemenliğinde böyle bir gelişim seyrinin olması, kapitalist üretim ve üretim ilişkilerinin bütünsellikli karakteristiği gereğidir.

Kapitalizm, küçük mülklere, kapitalist tüketimi kitlelere yaydığı ve götürdüğü ölçüde müsaade eder. Onlar da zamanla yok olmaktadır. Devasa üretimin tüketildiği devasa tüketim merkezleri her yeri kaplamaktadır. Bakkallara hayat hakkı kalmamıştır.

Burjuvazinin istatistikleri içinde kitlelerin acıları yoktur. Onların istatistiklerinde, yalnızca ve yalnızca sermayenin birikimi, genişlemesi ve büyümesi vardır. Bu nedenle, köylülüğün acı çekerek mülksüzleştirilmesi, burjuvazinin vicdanlarında acı yaratmaz. Olsa olsa, halk arasındaki yaygın bir söylemle vurgularsak; "cüzdanlarında şişme yaratır".

Bir Nostalji Olarak Feodal Toprak Ağaları Sınıfı

Sınıf Teorisi adlı dergide yer alan, "Kongre Raporlarının Açılımı"[153] başlıklı bir yazıda, Türkiye köylüsü ile ilgili birkaç sayfalık bir "değerlendirmeye" yer verilmiş. Ancak, bu, yeni olan bir şey olmaktan öte, eskiyi tekrarlamanın, yüzeysel ve somut gerçeklerden uzak teori oluşturmanın taktiğinin devam ettirilmesi olarak göze çarpmaktadır. *Sınıf Teorisi*, köylüyü bilimsel olarak incelemeye kesinlikle yanaşmıyor. Bundan adeta bilinçli olarak kaçınıyor.

Buraya, *"Sınıf Teorisi"* dergisinin *"Teoride Doğrultu"* dergisi ile tartışmasından, "yarı-feodal" ilişkilerden ne anladıklarını, köylülüğe nasıl baktıklarını daha iyi anlamak için birkaç alıntı aktarmakta yarar var. Çünkü, bu konuyla ilgili daha sonraki süreçte başka yazıları (varsa da ben bilmiyorum) olmadığından, kısaca da olsa ne söylediklerini öğrenelim.

"Bu ülkeye kapitalizmin girişi yaklaşık 200 yıllık bir süreci kapsar

ama bu ülkede hâlâ da güçlü bir şekilde ağalık sömürüsü ve köylülük sınıfı mevcuttur."(154)

"Biz bu ülkede onlarca toprak ağasının varlığından söz ettiğimiz gibi, onlarca "büyük toprak sahibi"nden de söz ediyoruz. ... Ancak biz TD gibi "büyük toprak sahipleri" diye ayrı bir sınıftan söz etmedik-etmiyoruz. Biz toprak ağaları sınıfından söz ediyoruz."

"Tabii ki toprak ağasının dayandığı esas sömürü biçimi toprak rantı ve köylüleri sömürmesidir. Fakat günümüzde ağaların fabrika-işçi emeği üzerinden sömürü yapması da mümkündür. Böyle toprak ağaları ülkemizde oldukça fazladır."(155)

Amacımız, *Sınıf Teorisi*'nin bu konudaki görüşlerini bütünlüklü değerlendirmek olmadığından, genel yaklaşımlarına -konuyla bağlantılı olduğu kadarıyla- kısaca değineceğiz.

Sınıf Teorisi'nden aktarılan alıntılarda da görüldüğü gibi, Türkiye'de güçlü bir "ağalık sömürüsü" ve "köylülük nüfusu" olduğundan söz ediyorlar. Güçlü bir köylülüğün -sayısal anlamda- varlığı kabul edilebilir. Çünkü günümüzün (yıl 2012) verilerinden hareket edersek, yaklaşık olarak nüfusun üçte birine yakınını köylülük oluşturmaktadır. Ancak "güçlü bir ağalık -yani feodal ağalık- sömürüsü"nden söz etmek, cahil cesareti değilse, bilimsel cesaret isteyen bir iddiadır. Böyle bir iddiayı ileri sürebilmek için bu konuyla ilgili olarak güçlü verilerle meydana çıkıp bağırmak gerekiyor. İddiayı destekleyecek güçlü veriler ortaya konmadan bu tür savların ileri sürülmesi, gerçekçi bir yaklaşım olmadığı gibi, ne okuyucuyu ne de bu iddiayı öne sürenleri ikna etmiş olur. Sadece tez olarak ortaya sürüp, sosyal yaşamdan çıkarılan somut verilerle desteklenmediği sürece, yüzeysel ve sübjektif soyutlamanın somutla bir ilişkisinin olabileceğini söylemek Marksist bir yaklaşım olamaz. *ST*'nin bu konudaki yaklaşımı bütünüyle yüzeysel ve salt iddia düzeyinde kalmıştır. Kendisine yönelik, -bu konuyla ilgili- getirilen eleştirileri, "oportünist, revizyonist, Troçkist" savlar diyerek geçiştirmeyi esas almıştır. Başkalarının getirdikleri istatistikleri görmezden gelmiş ya da hiç dikkate almamıştır.

"Güçlü feodal toprak ağalığı sömürüsü" var diyenlerin bunu istatistiki olarak ortaya koymaları ve bunun ekonomideki yerini açıklamaları gerekir. İstatistik verileri kullanmadan "yarı-feodal" demek, hiçbir şey ifade etmez ve anlamsız sözcükler yığını olarak kalır.

Öte yandan "... güçlü ... köylülük sınıfı vardır" demek, yarı-feodallığın varlığını ispata yetmez ve onun varlığının verisi de değildir. Türkiye nüfusunun yaklaşık üçte birinin ya da *ST*'nin verilerinden hareket etsek bile, %35'ni köylülük oluştursa bile, bunların bütününün yarı-feodal ilişkiler içinde olduğu söylenebilir mi? *ST*'nin, köylülük deyince, aklına yarı-feodallik geliyor olmalı ki, "güçlü köylülük sınıfı" var derken, kapitalist üretim ilişkileri içinde olan köylülük sınıfı aklına gelmiyor.

ST, köylülük nüfusunun her geçen gün azaldığını kabul ediyor. Ancak, cumhuriyetin kuruluşunda köylülük nüfusu %80 civarlarında iken bugün %23'ler civarında ya da kendi rakamlarıyla "%35" olması onun için hiçbir anlam ifade etmiyor. Yarı-feodal yapı aynen devam ediyor. Kapitalist ilişkiler belirleyici hale gelmiyor. Ne var ki, dergilerinde feodal sömürüyü istatistiki olarak da ortaya koyamıyor. Buna karşın, kapitalizmin egemen olduğunu söyleyenler ise istatistiki verileri rahatlıkla oraya koyup onun üzerinden yorum yapıyorlar. *ST*'de böyle bir yöntem yok. O, verileri yok sayıp görmezden gelmeyi yeğliyerek, kaçak dövüşmeyi tercih ediyor.

Sınıf Teorisi'nden bir örnek:

"Feodal sömürünün diğer biçimlerini (tefeci, tüccar, şeyhlik, tarikatçılık vb. üzerine kurulu) bir kenara bırakalım, onlarca büyük toprak ağasının yaşadığı, hem de esas olarak köylüleri sömürerek varlığını sürdürdüğü bir ülkede insanın toprak ağaları sınıfından söz etmemesi politik körlükten öte yorumlanamaz. Bir dönem parlamentoda milletvekili olan ve daha sonra kavgada ölen F. Şehanlıoğlu (Urfa-Viranşehir büyük toprak ağalarından ve aynı zamanda şeyhtir.) N. Cevheriler, Zeydanlar, Sedat Bucaklar, A. Gürpınarlar (hem şeyh hem ağa), A. Septioğulları, Erzincan Çarekan aşireti ağası Hüseyin Şahin ve devamcıları Kamuran İnanlar, Sazaklar, Ensarioğulları, Adana-Kozan Arslanlı[156] *köyünün ağaları, Diyarbakır-Bismil'in Sinanlı köyü ağası, Ege'de, Karadeniz'de üzüm ve fındık üreticilerini sömüren büyük tefeci tüccarlar, molla ve tarikat şeyhleri kadar hepsi de feodalizmin ekonomik ve siyasal temsilcileridir."*[157]

Ortada bir toprak sahibi sınıfları mevcut, ancak günümüz Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın da feodal toprak ağalığı sınıfının varlığından söz etmek, salt söz de kalan, ama somut gerçeklikle ilgisi olmayan bir iddi-

adır. *ST*, "toprak ağaları" diye saydıkları isimlerin bazılarının geçmişin feodal Kürt toprak ağaları olduğu ve birçoğunun da aşiret reisi olduğu doğrudur. Bugün ise, *ST*'nin adlarını sıraladığı bu isimler, sınıf değiştirerek toprak sahibi kapitalistler[158] ya da fabrika sahibi patronlar olmuş ya da bir kısmı "züğürt ağa" durumuna düşmüştür. Ayrıca, Kürdistan coğrafyasında bu sayılan isimlerin şu veya bu oranda belirleyiciliği olması, Türkiye kapitalizmi üzerinde söz sahibi oldukları anlamına da gelmez. Ve daha da ileri gidelim, bunların hepsinin feodal toprak ağaları olmaları dahi, Türkiye'de kapitalizmin egemen olduğunu, belirleyici olanın kapita-list sermaye olduğu gerçeğinin üstünü örtmeye yetmez.

Günümüz Türkiye'sinde (Kuzey Kürdistan'da dahil), hacı-hoca, şeyh-aşiret reisi, pir-dede vb. artık feodal sistemin ürünleri olmaktan çıkmışlardır. Bu sıfatlar, kapitalizm öncesi üretim sisteminden bugüne devredilmiş olsa da, bugün bunlar kapitalist sistemin birer öğeleri halini almıştır. Bu nedenle, bu sıfatları sıkça sayarak, iddialar ya da görüşler desteklenemez. Avrupa'da birçok emperyalist ülkede krallıklar ve monarşi artıkları var. Bunlar, kapitalizm öncesi sistemlerden bugüne devredilmiştir. Bu durum, bu ülkelerin kapitalist olduğu gerçeğinin üstünü örtmüyor.

Alıntıda geçen "Ege ve Karadeniz'deki üzüm ve fındık" meselesi ise, bütünüyle pazara dönük yapılan bir üretim olduğu gibi, buralara yerli büyük sermayeler el attığı gibi uluslararası tekellerin de ilişkileri vardır. Türkiye, fındık üretiminde dünya birincisi olduğu gibi, fındık fiyatlarını belirleyenler de uluslararası büyük tekellerdir. Üretici köylülerin aşırı sömürülmesi ise, kapitalist üretimin doğası gereğidir. Kapitalist sistemde başka türlü de olamaz. Bu sayılan ürün ve üretim de feodal sömürü ya da ilişki aramak, sapla samanı birbirine karıştırmak olduğu gibi, kapitalist ilişkileri feodal ilişki diye adlandırmak olur ki, bu Marksist bir yorum değil, Narodnik bir yorumdur.

Konuyla bağlantılı olduğu için, geçerken vurgulayalım: Bugün en büyük toprak sahiplerinin büyük tekeller olduğu da görülmelidir. Örneğin en büyük hayvan besi işletmesi Koç Holding ile Ata İnşaat ortaklığında Harran Ovası'ndaki kurulu tesisler olduğunu *ST* görmezden geliyor ya da haberi yoktur. Yine Ege'de McDonald'sın hayvancılık tesisleri, bu dalda en büyükler arasında yer almaktadır.

Sinanlı köylülerin hikayesi ise oldukça abartıldı ve de Türkiye'yi yarı-feodal olarak ispatlamak isteyenlerin "ispat" aracı oldu. Burada olan, bir toprak beyinin -eskiden feodal toprak ağasıydı- köylüleri topraksızlaştırması ve köylülerin ekip biçtiği toprakları onların elinden alması olayı ve köylülerin bu toprak sahibine karşı haklı direnişidir. Ortada feodal bir üretim ilişkisi olmadığı gibi, az topraklı köylülerin daha da topraksızlaştırılması, mülksüzleştirilmesi, üretim araçlarından koparılması olayı yaşanmaktadır. Ayrıca, eklemek gerekiyor ki, burasının bütünüyle kapitalist iç pazara bağlı bir köy olduğu da gözden ırak tutlmamalıdır.

Söz konusu toprak sahibinin, (basından öğrendiğimiz kadarıyla) 110 bin dönüm toprağı var ve köylülerin istediği ise, 8 bini susuz, 3 bini sulu toplam 11 bin dönüm toprak. Sonunda ise -9 Aralık 2009, günün gazeteleri-, toprak sahibinin köylülere 8 bin dönüm toprak vermesiyle sorun mahkemede anlaşmayla çözülüyor(?)

Buraya kadar olan sorun, konumuz açısından pek önem taşımıyor. Önemli olan toprağın ne ile ekilip biçildiğidir. Toprak sahibi toprağını kapitalist üretim araçları ile işliyor. "Anlaşmazlığa" neden olan toprak, son model kapitalist tarım araçları ile ekilip biçiliyor. Bunun neresi feodal? Köylülerin topraksızlığı ise feodalizmin çözülmesinin ve toprağın kapitalist üretim araçları ile işlenmesinin bir sonucudur. 110 bin dönümlük bir toprağın bir bireyin elinde birikmesi, toprağın temerküzüdür. Buradaki örnek; aynı zamanda az topraklı köylülerin de topraksızlaştırılarak kapitalizmin "yedek ordusu"na eklemlenmesi olayının yalın bir göstergesidir.

Kürdistan'da, toprak ağalarının eski müritleri kalmadığı gibi, hepsi de birer kapitalist toprak sahibi sınıfına ya da kapitalist patrona dönüşmüştür. Özellikle de PKK'nın savaşının başlamasından sonra bölgede feodalizmin çözülmesi hızlanmış, var olan feodal artıklar da yok olmuştur. Bütün Kürdistan, kapitalist iç pazarın birer uzantıları ve bazı yerleşim alanları ise kapitalist gelişmenin merkezi haline dönüşmüştür. Kuzey Kürdistan'da kapitalist iç pazara bağlanmayan hiçbir yer kalmamıştır. Bu kapitalizmin gelişmesinin ve her yerde hakim olmasının temel bir göstergesidir.

Sıkça tekrarlanan diğer bir konu ise "köylülüğün, tefeciler tarafından sömrülmesi." Oysa, günümüzde bildiğimiz anlamda feodal tefecilik

olayı artık yoktur. Esas tefeciler, en ücra köşelere kadar büro açan, oraları mekan tutan bankalardır. Kapitalist, bankaları en geri kalmış bölgelere kadar boşuna götürmüyor. Köylülüğü tefeciye asla yem etmez, kendisi yer! Türkiye'de TC'nin kuruluşundan bu yana en hızlı gelişen olay bankacılıktır. Sermaye, modern tefecilik olan bankacılığı geliştirerek, sermaye birikimin artımaktadır. Köylerde, kasabalarda birkaç tefeciye, kolay kolay köylüyü teslim etmiyorlar. El altında tefecilik ise, bu en gelişmiş kapitalist ülkelerde de var. Onların sözü bile edilmez.

ST ve *Partizan* dergileri mümkün olduğunca köylü nüfusunu çok, şehirde yaşayanları ise az göstermeye çalışıyor. TÜİK'nun 2011 yılı verilerine göre köylerde yaşayanların toplam nüfusu 17.338.563 kişidir. Bunun genel nüfusa oranı %23,2'dir. Şehirlerde yaşayan nüfus ise 57.385.706 kişidir. Genel nüfusa oranı ise %76,8'dir. Bu, şehirleşme açısından küçümsenecek rakam değildir. Bu rakamlardan hareketle, köylerde yaşayanların yarısını yarı-feodal ilişkiler içinde kabul etsek bile, bu durum, köylülüğün, devrimin esas gücü kabul edilmesine yeterli değildir. Şehirlerde biriken devasa işçi ve emekçi yığınların devrimci atmosferi ile kırsal alanda yaşayanların devrimci atmosferi aynı değildir. Bugün devrimin öncü gücü işçi smfı olduğu gibi aynı zamanda devrimin temel gücüdür de.

Kuzey Kürdistan'da toprakların önemli bir bölümü büyük toprak sahibi sınıfların elindedir. Bu konuyla ilgili olarak, ekonomist Mustafa Sönmez'in TUİK'nun kaynaklarına dayanarak aktardıklarını buraya alalım:

"Toprak suyu beklerken, mülkiyet ne durumda? Bölgede özellikle Diyarbakır ve Şanlıurfa, toprak eşitsizliğinin en yüksek olduğu merkezler. TÜİK'in son tarım sayımı verilerine göre, Diyarbakır'da topraksız ve az topraklı ailelerin oranı yüzde 42. (22 bin aile.) Bunlar, toprakların ancak yüzde 4'üne sahip. Buna karşılık, Diyarbakır'da toprakların yüzde 41'den fazlası ailelerin yüzde 3'ünün kontrolünde. Şanlıurfa'da da 10 milyon dekara yakın arazinin yüzde 30'una yakınının ailelerin yüzde 1.5'ine ait olduğu görülüyor."(159)

Kapitalizm demek, eşit toprak dağılımı diye anlaşılıyorsa, bu, büyük bir yanılgıdır. Kapitalizme haksızlıktır(!) Kapitalizm, eşitsizlik ve geniş yığınların her geçen gün artan ölçüde mülksüzleştirilmesi ve yoksullaştırılması demektir. Yukarıdaki alıntıda da ortaya konduğu gibi,

toprağın önemli bir bölümü büyük toprak sahibi sınıfın elindedir. Türkiye'de toprak reformunun yapılmamasını, feodalizmin çözülmeyeceğinin şartı olarak ortaya koymak, daha önce de belirttiğimiz gibi, her şeye ak-kara ikilemiyle yaklaşmaktır.

Toprak reformunun yapılması kırsal alanda feodal çözülmeyi hızlandırıcı rol oynardı. Ancak, toprak reformu olmadan da kapitalizm kırsal alanda gelişebilir, feodal artıkları "sancılı" bir şekilde ortadan kaldırır. Türkiye'de olan da budur. Toprak reformunun olması, toprakta eşit dağılımın olacağı ve kapitalizmin eşit bir şekilde paylaşım ürettiği ya da üreteceği varsayılıyorsa bu tamamiyle yanlış ve kapitalist sistemi "eşit paylaşımcı bir sistem olarak" göstermek olur ki, bu burjuva sınıfının sosyalizme karşı bir propagandasıdır. Bu tür argümanlar ve yaklaşımlar Marksistlerin olmamalıdır. Kendine Marksist diyenlerin burjuvazinin argümanlarına destek olması üzücüdür.

Toprak reformu konusuna da kısaca bir açıklama getirmek gerekiyor: Türkiye'de toprak reformunun olmaması, TC'nin kuruluşundan itibaren toprak ağalarının ekonomik ve siyasal etkinliklerinden kaynaklanmıştır. 1945 tarihinde "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" ise, daha baştan ölü doğmuştur. Büyük toprak sahipleri buna engel olmuştur. Daha sonraki süreçlerde ise, yer yer gündeme gelmesine karşın, Türk egemen sınıfları buna yanaşmamıştır. Sonraki süreçlerde ise, askeri cuntalar vasıtasıyla bu işin üstü kapanmış ve bir daha da gündeme getirilmesine izin verilmemiştir. Bundan sonra gelmesinin de ekonomik ve siyasal açıdan olanağı yoktur. Büyük sermaye, köylülüğü kendine yük sayıyor. Toprağa bütünüyle el koyma uğraşı içindedir.(160)

"Bu nasıl fabrika doluluğu ki her geçen gün işsizlik katlanarak artıyor, onlarca-yüzlerce küçük ve orta boy işletmecilik iflas ederek kapanıyor? Bu nasıl "orta düzeyde gelişmiş bir ülke" ve fabrikalar doluluğudur ki ülke başkentinin hemen 60 kilometre berisindeki bir köyde (Ankara'nın Gölbaşı ilçesine bağlı bir köy) öğrenciler, ilkokul olmadığı için her gün eşek sırtında 6 kilometre kat ederek komşu köye okula gitmek zorunda kalıyor? Artık Kars-Erzurum gibi illeri, Karadeniz, Orta Anadolu, Akdeniz ve Kuzey Kürdistan'ın köylülük alanında yaşanan yokluk ve yoksulluğu bir kenara bırakıyoruz."(161)

"Zaman zaman görsel ve yazılı basının yansıtmak zorunda kaldığı açlık ve sefaletin çöplükte ekmek toplamaya kadar vardığını anımsat-

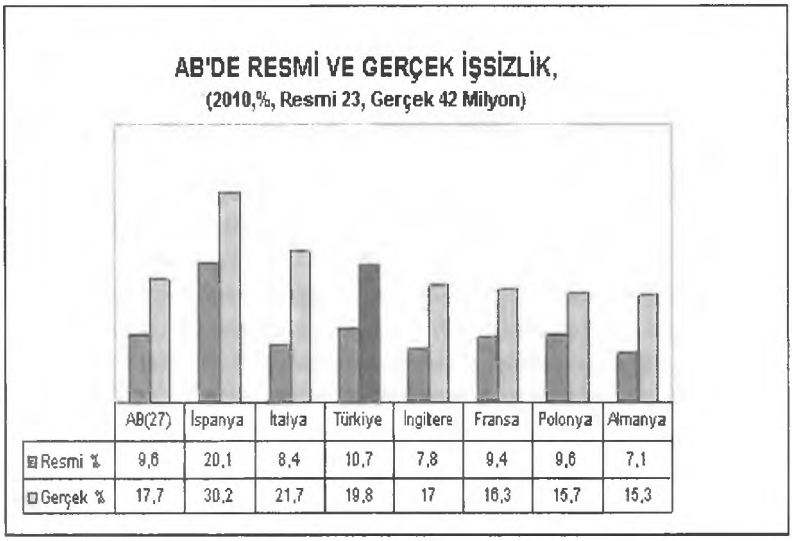
maya hiç gerek görmüyoruz."(162)

Bunları okuyanlar, liberal burjuva aydınların, (özellikle de Çetin Altan ve oğullarının) kapitalizme karşı yakınması olarak da analayabilir. Ancak, bu yakınmalar, kendine Marksist diyen bir derginin kapitalizmden beklentileridir. Ne yazık ki, bu bir gerçek!..

ST'nin kapitalizmden anladığı, gelişmenin "eşit" olarak her yere aynı şekilde dağılımı. *ST*'den aktardığım yukarıdaki sitemkâr paragraftan bu çıkmaktadır. Oysa, kapitalizm eşitsiz bir gelişmedir ve her yere aynı şekilde dağılmaz. Ankara'nın 60 km ötesini bırakın Ankara'nın kendi içinde bir uçurum söz konusudur. Bazı semtleri çok lüks iken bazı semtleri ise tenekelerden yapılmış baraka evlerin var oluşu kapitalizmin bir gerçekliğidir. Bu salt Türkiye'ye özgü olmayıp, hemen hemen bütün kapitalist ülkelerde de durum aynıdır. ABD, en büyük emperyalist ülke olmasına karşın halkın önemli bir bölümü yoksulluk içinde yaşar. Çoğu insan, devasa gökdelenlerin hemen arkasında evsizdirler ve çöplerden beslenirler.

Ayrıca işsizlik ile "fabrika bolluğu" birbirine paralel gider. "Bu nasıl fabrika doluluğu ki her geçen gün işsizlik katlanarak artıyor, onlarca-yüzlerce küçük ve orta boy işletmecilik iflas ederek kapanıyor?" demek, kapitalizmi anlamamaktır. Bugün en gelişmiş emperyalist kapitalist ülkelerde işsizlik %10'ların üzerindedir. 2012 yılında AB ülkelerinde ortalama işsizlik oranı 11,6'dir.(163) Oysa gerçek işsizlik ise neredeyse bunun bir katı daha fazladır. Almanya gibi gelişmiş emperyalist bir ülkede işsizlik oranı -2012 resmi rakamı- %7,5 civarındadır. 2005 yılında ise %12,5'u geçmişti. Türkiye'de ise 2010 yılı TÜİK verilerine göre %10,7'dir. Gerçek işsizlik oranı ise 19,8'dir. (Kaynak; M. Sönmez, "AB'de Gerçek Sorun"(164)

Sorunun daha iyi anlaşılması için Mustafa Sönmez'in, AB'nin istatistik kurumu Eurostate'den aktardıklarını buraya alalım.

	AB(27)	İspanya	İtalya	Türkiye	İngiltere	Fransa	Polonya	Almanya
Resmi %	9,6	20,1	8,4	10,7	7,8	9,4	9,6	7,1
Gerçek %	17,7	30,2	21,7	19,8	17	16,3	15,7	15,3

Tablo: 11

Burada görüldüğü gibi, kapitalizm ile işsizlik arasında sıkı bir ilişki vardır. Büyük tekellerin bir seferde 5 bin, 10 bin işçi çıkaracaklarını açıkladıkları anda borsada değerlerinin arttığı biliniyor. Ve işçi çıkararak büyük karlar elde ettikleri de biliniyor.

Bu konuda Marx'dan bazı alıntılar alarak, soruna biraz daha açıklık getirelim. *ST*'nin dediği gibi, kapitalizm işsizliği ortadan kaldırıyor mu ya da kapitalizmin karakteristiği olarak işsizler ordusu mu yaratıyor?

"Emeğe (iş gücüne YK) *olan talep, toplam sermayenin büyüklüğü nispetinde ve büyüklüğün artması ölçüsünde artan bir hızla düşer. Toplam sermayenin büyümesi ile birlikte değişen kısmı, yani onunla birleşen emek (iş gücü, YK) de büyür, ama bu daima küçülen bir oranda olur."*(165)

"... nispi aşırı işçi nüfusunu, yani sermayenin kendisini genişletmesi için gerekli olandan çok daha fazla bir işçi nüfusunu, bu yüzden de artı-nüfusu kendi enerjisi ve büyüklüğü ile doğru orantılı olarak durmadan üreten şey, kapitalist birikimin ta kendisidir."(166)

"Ne var ki, kapitalist üretim, doğal nüfus artışının sağladığı kullanıma hazır iş gücü miktarıyla asla yetinmez. O, rahatça at oynatabilmesi için bu doğal sınırların dışında yedek bir sanayi ordusunun bulunmasını ister."(167)

"Demek oluyor ki, modern sanayiin bütün hareket şekli, emekçi nüfusun bir kısmını devamlı olarak, işsiz ya da yarı-işsiz insanlar haline getirmeye dayanıyor."(168)

Marx'ın da belirttiği gibi, kapitalist birikimin temelinde işsizlik vardır ve kapitalistler, sermayelerini yükseltmek için bir işsizler ordusuna gereksinimleri vardır ve onu her zaman yedekte tutar. İşsizler ordusunun bazen azalıp bazen artması ise kapitalist birikimin iş gücü gereksinimi ile direkt bağlantılıdır.

ST'nin dediği gibi, işsizliğin boyutlarını belirleyen kapitalizmin gelişme derecesi değildir. Çünkü kapitalizm demek işsizliğin ortadan kalkması değil, işsizliğin yaratılması demektir. *ST*, Marx'ın ismini ağzından hiç düşürmüyor olmasına karşılık, Marx'ın söylemleriyle fazla ilgilenmediği belli oluyor. O, bu konuda, sanki, kapitalizme övgüler düzen burjuva liberalleri ile aynı dili konuşuyor.

ST'nin devrimin temel gücü olacak kadar "güçlü köylülük var" belirlemesinden hareket edecek olursak, bu köylülük "gücünü" ortaya koyması gerekirdi. Birçok defa da belirttiğimiz gibi, köylülük, bu gücünü ortaya koyacak bir hareketliliği olmamıştır. Özellikle, *ST*'nin "feodal toprak ağaları tarafından sömürülen" köylülük, varolduğu iddia edilen "feodal sömürüye" karşı baş kaldırmıyorlar. Eşyanın tabiatı gereği, çelişkinin olduğu yerde o çelişkiden kaynaklı bir mücadele söz konusu olur. Köylülüğün toprak talebi doğrultusunda bir mücadelesi söz konusu olmadığı gibi, *ST*'nin isimlerini saydığı toprak ağalarına karşı da bir mücadeleleri olmamıştır. En azından son 40 yıldır. Ama, taban fiyatlarının düşük tutulmasına ve çeşitli kapitalist yaptırımlara karşı köylülüğün yer yer mücadelesi ortaya çıkmaktadır. Ya da HES'lere karşı, altın tekellerine karşı köylülerin mücadelesi zaman zaman ülke gündemini belirleyici bir duruma gelebilmektedir.

Narodnikler de, Rusya'da kapitalizmin hakim olamayacağını ve köylülüğün devrimci bir güç olduğunu savunmuşlardı. Mao da köylülüğü devrimin temel gücü olarak aldı. Ama Çin'deki durum tam da buna uygundu. Nitekim 1996 yılında Nepal Komünist Partisi (Maoist), Nepal'de silahlı mücadeleye başladığında, köylülüğü devrimin temel gücü olarak ele aldılar. Söylenmek istenen; gerçekten köylülük bir ülkede devrimin temel gücü olacak kadar, ülkenin ekonomik ve siyasal, sosyal yapısı buna uygunsa köylülük devrimin

temel gücü olur. Ne Mao ne de Nepal'li komünistler bu nedenle Narodnik değildiler. Ama, bir ülkede kapitalizm alabildiğine gelişmiş ve köylülük genel nüfusa oranla çok gerilerde kalmışsa, ülkenin herhangi bir yerinde kapalı köy ekonomisi kalmamışsa, köylülüğü "devrimin temel gücü olarak" ele almak, Narodnizmden de daha geri bir çizgiye düşmektir. Narodnizm, Rusya'da, "köylülüğü devrimci güç" sayarken, Rus köylüsünün genel nüfusa oranı %70'leri geçiyordu. Biz de ise tersi bir durum olmasına karşın, hâlâ "yarı-feodal" ve hâlâ "devrimin temel gücü köylülük" demek, kapitalizmin bütün kapalı köy ekonomilerini yok ettiği bir ortamda bu tür savları ileri sürmek, olsa olsa, Narodnik değil, ama, yarı-feodal ekonomik yapı düşkünlüğü olarak adlandırılabilir. Çünkü, *Sınıf Teorisi* ve *Partizan*'ın savundukları Narodnizm adlandırmasına da denk düşmüyor.

Sonuç olarak, *Sınıf Teorisi* ve *Partizan* dergileri Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı konusunda Kaypakkaya'dan sonra bir adım dahi ilerleyememişlerdir. Tersine, teorik içerik ve yöntem bağlamında daha geri plana düşmüşler ve var olan gerçekleri ters yüz etmeyi seçmişlerdir. Bu yöntem, kaçınılmaz olarak onları bu konuda anti-Marksist bir konuma itmiştir. Bu nedenle de, sık sık hatalarının kaynağı olarak gördükleri öznelcilikten ve dogmatizmden kurtulamamışlar, yanlış teorilerini "doğru" çıkarabilmek için kendi kendilerini, kendi mücadelelerini inkara kadar işi vardırmışlardır. Bu, onlara, doğruları kabul etmekten daha kolay gelmiş olmalı. Böyle yapmalarının nedeni, yanlışın "doğruluğunu" ispatlama işgüzarlığıdır. Oysa, yapmaları gereken oldukça basittir: Kendi kendilerini inkar edecek zor bir yolu seçecekleri yerde, Marksist bilimin asgari normlarını yerine getirmeleri, diyalektik materyalist yöntemi kendilerine rehber edinmeleri, daha az hata yapmalarına neden olacağı gibi, sınıf adına daha iyi şeyler yapmalarının da önünü açacaktır.

Emperyalizm ve Üretici Güçler

Burada, üretici güçlerin neler olduğunu kısaca açıklayalım:

"Üretim sürecinin öznel ve nesnel etkenleri olan insan, üretim araçları, üretim teknolojisi, üretim organizasyonu ve üretime uygulanan bilim hep birlikte, maddi üretim güçlerini oluştururlar. Üretim güçleri,

toplumun doğa üzerindeki değiştirici etkinliğinin araçlarıdır ve bunların gelişme düzeyi insanın doğa üzerindeki egemenliğinin derecesini belirler. ... En başta gelen üretim gücü, yaratıcı yetenekleri, bilgi ve deneyim birikimiyle insandır, emekçidir. Mekanizasyon ve otomasyon ne derece ilerlemiş olursa olsun, hiçbir üretim süreci insansız yürümez. Bütün karmaşıklığı içinde, üretim sürecinde belirleyici öğe daima İnsandır, emekçidir."(169)

Kısacası, üretici güçler, insanların üretim faaliyeti sırasında kendi kol (beden) güçlerini ve düşüncelerini de katarak kullandıkları bütün araçlardır.

Partizan ve *Sınıf Teorisi* dergileri, "emperyalizmin kapitalizmi geliştirmeyeceği" teorisinden hareket ederler. Bu teori, kitabın birçok yerinde de belirttiğimiz gibi Kaypakkaya'dan alınmıştır. Kaypakkaya ise, Mao'nun *"Çin Toplumunun Sınıf Tahlili"*nde almıştır. Bu yaklaşım; Mao'nun yanlış bir şekilde aktarılması ya da onun Çin özgülündeki belirlemesini genelleştirme şekline dönüşmüştür.

Mao ise 1928 yılında yazdığı *"Çin Toplumundaki Sınıfların Tahili"* başlıklı makalesinde ise şöyle der:

"... Ekonomik bakımdan geri ve yarı sömürge bir ülke olan Çin'de toprak ağaları sınıfı ve kompradorlar sınıfı tamamen uluslararası burjuvazinin bir parçasıdır. Bu sınıflar, Çin'in en geri ve gerici üretim ilişkilerini temsil ederler ve üretici güçlerin gelişmesini engellerler."(170)

Ancak, bu anlayışı genelleştirmek ve "emperyalizm kapitalizmi geliştirmez" noktasına kadar götürmek, gerçeklerle örtüşmez. Mao'nun Çin'e özgü yaptığı bu belirlemesi, genel geçerli bir teori haline getirilerek, günümüzde üretim araçlarının muazzam ölçüde gelişmesi karşısında, bunları görmezden gelerek, emperyalizmin gericiliğini anlatmaya çalışmak, emperyalizmi tanımlamaya yetmez.

Mao'nun Çin özgülünde söylediği genel anlamda doğrudur. Feodalzimle iç içe geçmiş, feodal güçlerle beraber iktidara ortak olmuş bir burjuvazinin, feodalizmi tasfiye etmiş bir burjuvazi ile aynı olmayacağı açıktır. Ve burjuvazinin (en gelişmiş sanayi burjuvazisi), sosyalist üretim ilişkileri yanında "en gerici üretim ilişkilerini temsil" ettiği bir gerçektir. Kapitalist üretim ilişkilerinin, feodal üretim ilişkilerine göre ileriyi temsil etmesi ne kadar bir gerçek ise, emperyalizm ve proleter devrimler çağında ise en gerici üretim ilişkilerini temsil ettiği bir o kadar gerçektir.

Aynı konuda, Stalin görüşlerine de baş vuralım:

"... emperyalizmin, çarlık ve feodalizm dahil, istisnasız bütün gerici akımlarla ittifak kurduğu ve böylelikle Batının proleter hareketinden Doğu'nun ulusal kurtuluş hareketlerine kadar bütün devrimci güçlerin ittifakını zorunlu kıldığı; feodal rejmin kalıntılarını ortadan kaldırmanın emperyalizme karşı devrimci mücadeleye girişmeden olanaksız olduğu bu sırada ..."[171] diyen Stalin, -aynı konuşmasında- bütün ülkelerin emperyalist ekonomik zincirinin birer halkaları haline geldiğinin ve yine, bütün ülkelerde devrimin nesnel koşullarının var olduğunu önemle belirtir.

Kapitalizm, içinden çıktığı feodal üretim ilişkilerini ve onun üretici güçlerini yıkar ve bunların yerine kapitalist üretim ve kapitalist ilişkileri hakim hale getirir. Dev makinelerin ve buna bağlı olarak üretim araçların gelişmesi, artı-değer sömürüsünü artırmak içindir. İş gücünün (emeğin) üretkenliğinin artması, kapitalizm zamanında olmuş ve burjuvazi daha fazla artı-değere el koymak için bu üretkenliği artırıcı üretim araçlarını geliştirmiş ve geliştirmeye devam etmektir. Çünkü, *"makine artı-değer üretme aracıdır"* (Marx). Onun amacı, üretici güçlerin özgürleşmesi[172] değil, artı-değer sömürüsünü artıran oranda geliştirilmesidir. Ancak, sosyalizm ve komünizmde üretici güçlerin gelişmesi ile kapitalizmdeki üretici güçlerin gelişmesi aynı değildir. Her ne kadar yüksek teknoloji ürünü üretim araçları gelişse de onu kullanan ve geliştiren işçi özgür değildir. Ve bu gelişme daha çok emperyalist ülkelerle sınırlıdır.

İnsanların yığınlarca üretimden koparılması, üretim araçlarının elinden alınması, yoksullaştırılması, doğanın ve insanın her yönüyle artan ölçüde tahrip edilmesi, emperyalist sistemin karakteristik özelliklerinden biridir. Kapitalist üretim ilişkisi gelişen üretici güçlerin önünde engeldir. Kapitalizmin esas çelişkisi de burada yatmaktadır. Yani, üretici güçler ile üretim ilişkisi arasındaki çelişme, kapitalizmin ana çelişmesi ve onun yıkılıp yerine, üretici güçlerin gelişmesine koşut yeni bir üretim biçiminin hakim hale getirilmesidir. Bu da sosyalizmdir. Bu da yetmez, esas olarak komünist sistemde üretici güçlerin gelişmesi önündeki tüm engeller kalkmış olacaktır.

Kapitalizmin her ülkede aynı şekilde gelişmediği, emperyalizmin de kapitalizmi her yere aynı şekilde götürmediği, tersine, eşitsiz bir

gelişmeyi karakterize ettiği, Marksist-Leninist-Maoistler açısından genel bir doğrudur. Emperyalizm, kendine bağımlı bir kapitalizm geliştirir. Bağımlı ülkelerdeki kapitalizmin doğal/bağımsız gelişimini yıkarak, kendi ihtiyaçları doğrultusunda bir kapitalist üretim ve kapitalist ilişki ağı yaratır.

Lenin'in, emperyalizmle ilgilli olarak, Kautsky'e yönelik eleştirilerin başında, Kautsky'nin emperyalistler arasındaki çelişkiyi yok sayması, "barış içinde birlikte sömürecekleri" görüşünü ileri sürmesi vb.dir. Buraya, Lenin'in Kautsky'den aktardığı alıntıyı alalım:

"... Ulusal finans sermayeleri arasındaki karşılıklı husumetin yerine, uluslararası ölçekte birleşmiş finans sermayesinin dünyayı ortaklaşa olarak sömürmesini getirecek, yani ultra-emperyalist bir politikanın, bugünkü emperyalist bir politikanın yerini alması olanaklı değil midir? Kapitalzimin böylesi bir evresi her halde tasavvur edilebilir."(173)

Lenin'in ise buna verdiği yanıt şöyledir:

"Emperyalizmin pek o kadar da kötü olmadığı ve sürekli bir barışı sağlayabilecek olan enter (yada ultra) emperyalizme oldukça yakın olduğu teorisinden daha iyi bir teselli olabilir miydi? İngiliz papaz takımının veya fazlasıyla hassas Kautsky'nin niyetleri ne olursa olsun, Kautsky'nin teorisinin nesnel, yani gerçek ve toplumsal anlamı, kapitalist düzende sürekli bir barışın olanaklı olduğu umuduyla, -dikkatlerini günümüzün keskin antagonizmalarından ve çetin sorunlarından saptırıp gelecekteki hayali, yeni bir "ultra-emperyalizm"e doğru uydurma bir gelişme doğrultusuna yönelterek-, kitleleri son derece gerici bir anlayışla teselli etmekten başka bir şey değildir. Kautsky'nin "Marksçı" teorisinde, kitleleri aldatmaktan başka hiçbir şey yoktur."(174)

Lenin, emperyalistler arası çelişkinin ortadan kalktığını ileri süren anlayışları eleştirir. Ve şöyle der:

"Emperyalizm, her yerde özgürlük eğilimleri değil, tahakküm eğilimleri getiren çağ, yani finans sermayesi ve tekelleri çağıdır. Bu eğilimlerin sonucu, politik düzenleri ne olursa olsun, her yerde gericilik ve politik alanda da antagonizmaların keskinleşmesidir."(175)

Lenin, Kautsky eleştirdiği nokta, üretici güçlerin gelişmediği/geliştirilmediği ile ilgili değil, daha çok onun siyasal karakteriyle ilgilidir. Tekelci burjuvazinin (emperyalizm) üretim araçlarını geliştirmediğini söylemek yanıltıcı ve gerçek duruma terstir.

Emperyalist burjuvazi üretim araçlarını geliştiriyor. Eğer, bu yok sayılırsa, emperyalist ülkelerdeki gelişme nasıl açıklanabilir? Ya da üretici güçlerin gelişmediği yerde, üretici güçler ile üretim ilişkisi arasındaki çelişmeden nasıl söz edilebilir? Deyim yerindeyse, teknolojik gelişmelerin Mars'a ulaştığı bir süreçte, genel anlamda üretici güçlerin gelişmediğinden söz etmek, var olan gerçekliği açıklamaya yetmediği gibi, emperyalizmin siyasal gericiliğinin nereden kaynaklandığını açıklamaya da yetmez. Emperyalist burjuvazi aralarındaki çelişki ve rekabetten dolayı, üretici güçleri geliştiriyor, geliştirmek zorunda kalıyor. Burjuvazi, salt buharlı makinayı geliştirmekle kalmadı, onu çok ilerlere taşıdı ve yaşadığı sürece de taşımak zorunda kalacaktır. Dün bilgisayarlar yoktu, bugün var. Ve daha ileri teknolojik gelişmelerle her geçen gün karşı karşıya kalıyoruz. Bilim durmadan gelişiyor. Bu kapitalizm koşullarında olan gelişmelerdir.

Burjuvazi, varlığını sürdürebilmek ve daha fazla sermaye birikimi sağlamak için durmadan teknik ilerlemeleri yapmak durumundadır. Bunu yapmadan ayakta kalamaz. Burjuvazi, teknolojik ilerlemede adeta bir devrim yaparken, toplumsal gelişmenin de bir o kadar karşısında ve karşı-devrimcidir. Kapitalist sistemde, üretici güçlerin gelişmesine koşut olarak üretim ilişkileri gelişmez. Burjuvazi, artık gericileşmiş kapitalist üretim ilişkilerine sıkı sıkıya yapışır, üretim araçlarındaki gelişmeyi buraya asla yansıtmaz. Ne var ki, üretici güçlerdeki gelişme de bu ilişkileri sürekli zorlar, ta ki, üretici güçlerin gelişmesine uygun bir üretim ilişkilerinin yaşama geçirilmesine kadar.

Emperyalizm tarafından her yönüyle tahrip edilmiş en geri ve en yoksul Afrika ülkelerinde, en gelişmiş emperyalist ülkelerdeki yüksek teknolojiyi bulmak olası. Ancak, emperyalizm zenginliği her yere aynı şekilde götürmüyor. O yoksul ülkeler, emperyalist burjuvazi için bir pazar alanıdır. Burjuvazi, Amazon ormanlarında saklı kalmış birkaç yerli kabileyi de pazar alanı içine soktu. Afrika'nın en geri yerli kabilelerini de kapitalist pazara dahil etti. Ama, bu, oraların zenginleşmesi, refah düzeylerinin yükselmesi değil, emperyalist burjuvazinin, girdiği ülkelerin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını talan etmesi anlamına gelmektedir. Emperyalizm (ve elbette kapitalizm) işçi ve emekçiler için zenginlik değil, yoksulluk demektir. Bir avuç emperyalist ülkedeki refah, (ki oralarda kitlelerin önemli bir bölümü yosulluk içinde yaşıyor,

yaşatılıyor), dünyanın büyük bir bölümünde sefilce bir yaşam pahasına olmaktadır.

Emperyalist burjuvazi, girdiği ülkelerde, önce ulaşım ağını geliştirir. Bunu geliştirmeden ülkenin en ücra köşelerine kadar pazarını genişletemez. 1800'lü yılların ikinci yarısından itibaren Osmanlı'da geliştirmiştir.(176) Emperyalizm, demiryollarını ülkedeki yeraltı kaynaklarının Batı'ya aktarılması amacıyla (ya da kendi ülkesine) yapsa da, bu aynı zamanda, kapitalizmin gelişmesine hizmet etmiştir, tersi, kapitalizmin doğasına aykırıdır.

Burada irdelenen konuya katkısı olması için Lenin'den uzun bir alıntıyı aktaralım: Lenin, *Emperyalizm* adlı eserinin "Sermaye İhracı" bölümünde; *"Ulusal ve özellikle uluslararası düzeylerdeki mübadellelerin yaygınlaşması, kapitalizmin ayırdedici bir özelliğidir. Kapitalist düzende, değişik işletmelerin, değişik sanayilerin ve değişik ülkelerin eşit olmayan ve sıçramalı gelişimi kaçınılmazdır."*(177) dedikten sonra şöyle devam ediyor:

"... eğer kapitalizm bugün heryerde sanayiye göre korkunç bir biçimde geri kalmakta olan tarımı geliştirebilseydi, eğer bu düzen, baş döndürücü teknik ilerlemeye rağmen, her yerde beslenme yetersizliğinden ve yoksulluktan beli bükülen halk kitlelerinin yaşam dezeyini yükseltebilseydi bir sermaye fazlası sorunu olmazdı. ... Ama o zaman kapitalizm, kapitalizm olmazdı; çünkü eşitsiz gelişme ve kitlelerin yetersiz beslenmesi bu üretim tarzının temel, kaçınılmaz koşulları ve önkoşullarıdır."(178)

Lenin'in de belirttiği, "baş döndürücü teknik ilerleme",(179) aynı bugünde yüzyıl öncesine göre daha hızlı bir şekilde devam etmektedir. Yani, emperyalist burjuvazi üretim araçlarını her geçen gün geliştiriyor. Artık, bir on yıl önceki üretim araçları ile bir on yıl sonraki üretim araçları arasında ciddi gelişme farkları oluyor. Ve bu gelişmenin süresi her geçen gün de kısalıyor. Emperyalist burjuvazi üretim araçlarını geliştirmesine oranla kitlelerin refah düzeyi aynı oranda gelişmiyor. Her geçen gün sınıflar arası eşitsizlik ve refah düzeyi arasındaki fark büyüyor. Aynı şekilde dünyanın gelişmiş ülkeleri (emperyalist) ile gelişmemiş (yarı-sömürge) ülkeleri arasındaki farkta büyümektedir. Burada ters orantılı bir gelişme söz konusudur. Emperyalizmin kokuşmuşluğu, çürümüşlüğü de burada kendini açığa vurmaktadır.

Emperyalist burjuvazinin üretim araçlarını geliştirmesi, rakiplerine karşı daha üstün olma ve pazar alanını geliştirme, kâr oranını yükseltmek amaçlıdır. Emperyalist burjuvazi, kendi ülkesinde bu gelişmeyi sağlarken, ister istemez kendine bağımlı ülkelerde de kapitalizmin gelişmesinin önünü açıyor ve o ülkeleri kendi iç pazarı haline getiriyor. Emperyalizmle beraber, bütün ülkeler dünya ekonomik zincirinin birer halkaları haline gelmiştir. Herhangi birinde gelişen bir kriz diğerlerini etkilemektedir. Elbette, emperyalist ülkelerdeki kriz bağımlı ülkeleri daha güçlü bir şekilde etkiliyor. Bu, yüzyılı aşkındır böyledi.

"Teknik iyileşmeleri uygulayarak üretim maliyetini azaltmak ve kârları arttırmak olanağının, teknikte değişikliği teşvik ettiği çok açıktır."(180) Fakat, emperyalist burjuvazi bunu, kitlelerin çıkarları, onların ekonomik seviyesini yükseltmek, yaşam kalitesini arttırmak için yapmaz. Daha fazla (azami) kâr için yaptığı gibi, yeni ürettikleri teknolojiyi hemen piyasaya da sürmeyebilirler ve genellikle de hemen piyasaya sürmüyorlar. Ancak, onu yine de fazla bekletmeden piyasaya sürmek zorunda kalırlar. Sermayenin azami kâr ve büyüme eğilimi, onun atıl kalmasına uzun bir zaman için izin vermez, veremez.

Kapitalizm aşırı üretim demektir. Burjuvazi üretmeden ve her geçen gün daha fazla üretmeden yaşayamaz. Üretim, yeniden üretim ve daha fazla üretim şeklinde devam eder. Kapitalizmin krizinin "aşırı üretim"den kaynaklı espirisi buradan ileri gelir. O, ürettikçe üretiklerinin de tüketilmesi ve bunun için daha fazla pazar bulmayı ve egemenlik alanlarını genişletme isteğini beraberinde getirir. Emperyalistlerin pazarlar için savaşımı da buradan kaynaklanır. Lenin'in belirttiği gibi, emperyalizmin "egemenlik ve ilhak" demek olduğu ve bunun içinde kendi aralarında kıyasıya bir savaşım olduğu gerçeği, burjuvazinin niyetiyle ilgisi olmayıp, kapitalist sistemin karakterisitiği ile direkt ilgilidir.

Konunun daha aydınlatıcı olması için, Stalin'den üretici güçler ile ilgili uzun bir alıntı aktaralım:

"Ama, üretici güçleri çok büyük ölçülerde geliştirmiş olması yüzünden, kapitalizm, kendisinin de çözümleyemeyeceği çelişkilere gömülmüştür. Kapitalizm gitgide daha büyük miktarlarda meta üreterek, ve bu metaların fiyatını düşürerek, rekabeti ağırlaştırır, küçük ve orta özel mülk sahibi yığınını yıkıma uğratır, onları proleter duruma düşürür, satın alma güçlerini azaltır; bunun sonucu olarak, mamul metaların

sürümü olanaksızlaşır. Kapitalizm, üretimi genişleterek, ve alabildiğine kocaman fabrika ve işyerlerinde milyonlarca işçiyi biraraya toplayarak, üretim sürecine sosyal bir nitelik kazandırır ve bununla da kendi kuyusunu kendi kazar; çünkü, üretimin toplumsal niteliği, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini gerektirir; oysa üretim araçları mülkiyeti, özel, kapitalist, üretim sürecinin toplumsal niteliğiyle bağdaşmaz bir mülkiyet olarak kalır."(181)

Stalin'den aktardığımız bu alıntıda da görüldüğü gibi, kapitalist üretim ilişkileri gelişen üretici güçlerin önünde engeldir. Onun özgürce gelişmesi, üretici güçler ile üretim ilişkilerinin uygunluk içinde olması sosyalizmle olacaktır.

Ne Marx ve Engels'de, ne Lenin ve Stalin'de, ne de Mao'da, kapitalist sistemde üretici güçlerin gelişmediği ile ilgili bir yaklaşım ve anlayış yoktur. Tersine, gelişen üretici güçlerin gelişmesi önünde kapitalist üretim ilişkileri engeldir ve bunun yıkılmasıyla üretici güçlerin özgürce gelişmesi önündeki engeller kalkacaktır.

Üretim araçlarının tahribi ve üretimin engellenmesine yönelik birçok örnekler verilebilir. Örneğin, fazla domatesin, soğanın ve daha birçok tarım ürünlerinin imha edilmesi. Yine Fransa ve Almanya'da sık sık yaşanan, üreticilerin, fiyatları düşük tutuluyor diye, protesto amaçlı, binlerce litre sütü tarlalara dökmeleri vb. Bu tür olayların haberleri, günlük gazetelerde olağanmış gibi sık sık yer alır. Dünyada bir kısım insanlar açlıktan ölürken, dünyanın bir yanında ise aşırı üretimden kaynaklı ürünler imha edilir. Bu örnekler, kapitalizmin üretici güçlerinin gelişmesi önündeki engelleri ve onları imha etmesi olaylarından sadece bazılarıdır.

Örnek vermeye devam edecek olursak:

"1995 yılında dünyada işsizlik oranı 800 milyona civarındayken, 21. Yüzyılın daha başında ise 1 milyarı aşmış bulunuyor."

Ve;

"Büyümenin temel etkeninin teknolojik gelişme olduğu koşullarda, "üretkenlik artışı=isdihdam artışı" denklemi geçerliliğini yitirmiştir. 2004 yılında yapılan bir araştırmanın, ABD'deki en büyük 100 işletmenin, aynı miktarda üretim için ihtiyaç duydukları işçi sayısının üç yıl öncesine göre %10 düştüğünü ortaya koyduğunu aktarır; ve bu eğilim hızlanmaktadır"(182) diyerek, çürümenin genel bir boyutunu veriyor.

Komünistler açısından öncelikli olan, üretim araçlarının ve daha genel anlamda üretici güçlerin gelişip gelişmemesinden önce, üretim araçlarının kimin elinde olduğu ilgilendirir. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılıp toplumsallaşması, komünistlerin esas hedefidir. Böylesi bir durumda üretici güçlerin gelişmesi de, insanların refah düzeyi de artacaktır. Burjuvazinin üretim araçlarını geliştirmesi, üretici güçlerin en önemli öğesi olan önemli bir insan kitlesinin atıl bırakılması (işsizlik vb.), üretimden koparılması ve bu bağlamda çürümesi önünde engel değildir. Üretimin toplumsallığı karşısında özel mülkiyetçi bir üretim ilişkisinin bulunması, toplumsal çürümeyi beraberinde getirir. Burjuvazi, kendi ömrünü uzatmaya çalıştığı oranda çürümenin ve yozlaşmanında oranı artmaktadır.

Burjuvazi, köylüyü üretim araçlarından koparark mülksüzleştirip işçileştirilmesi ve üretimin toplumsallaştırılması, kapitalizmin "devrimci" yanıydı. Kapitalizm, emperyalizm aşamasıyla tarihi misyonunu tamamlayarak gericileşmiştir. Bundan dolayı da, devreye, yeni bir toplumsal süreç, proleter devrimler süreciyle sosyalist-komünist toplum dönüşümü başlamıştır. Kapitalist üretim ilişkileri, üretici güçlerin gelişmesine karşılık veremez duruma gelmiştir. Kapitalist üretim biçimini sürdürmek, artık, "devrimci" bir eylem olmaktan çıkarak gericileşmiştir. Onun yerine, özel mülkiyete dayalı üretim biçiminin ortadan kaldırılması devrimci bir eylem olmuştur. Üretim araçlarının özel mülkiyetiyle, toplumsal, kollektif üretim birbiriyle çelişen şeylerdir. Üretim araçlarını elinde bulunduran bir üretim ilişkisiyle toplumsal üretimi gerçekleştiren üretici güçler arasındaki çelişki, yeni bir toplumun yaratılmasını, üretici güçlerin gelişimi önündeki üretim ilişkilerinin yıkılmasına neden olur. Marx'ın; "yeni bir toplumsal devrim dönemi başlar" dediği süreç böyledir.

Kapitalist üretim biçimi içinde var olan üretici güçler gelişmeden, yeni bir toplumsal devrimin önü açılamaz. Batıya göre daha geri Rusya gibi bir ülkede, ilk önce proleter devrimin başlaması, yine, 1940'lı yıllarda Çin gibi çok geri bir ülkede proletarya önderliğinde demokratik halk devriminin gerçekleşmesi, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin bir ürünü ve onun bir çözümü olarak gerçekleşirken, tarihsel olarak, kapitalist toplumun tüm çelişkileri her yerde ortaya çıkmıştır. Devrimin nesnel koşulları tek tek ülkelerde değil, bütün ülkelerde mev-

cuttur, çünkü emperyalizm, bütün ülkeleri birbirine bağlamış ve onları zincirin birer halkaları haline getirmiştir. Yani, en ileri ülkelerden en geri ülkelere kadar kapitalizmin tüm çelişkileri, özellikle de burjuvaziyle proletarya arasındaki çelişki antagonist bir hal almış ve Marx'ın da dediği gibi:

"İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal oluşum asla yok olmaz; yeni ve daha yüksek bir üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar."(183)

Türkiye'de üretim araçlarının burjuvazinin elinde toplanması ve buna koşut olarak da iş gücünün toplumsallaşması çoktan tamamlanmıştır. Kapitalist üretim ilişkileri, kendinden önceki toplumsal biçimlere (formasyonlara) yer bırakmayacak şekilde kendini üretmiş ve kendinden sonra gelen toplumsal biçimlerin nüvelerini çoktan yaratmıştır. Bugün, Türkiye'de kapitalizmin varlığı ve bu üretim biçiminin bütün topluma her yönüyle egemenliği tartışma konusu olamayacağı, var olan çelişkilerin emekle-sermaye (işçi sınıfıyla- burjuvazi) arasında odaklandığı ve çözümün, bu anatagonist çelişmenin çözümünde yattığı görülmek durumundadır. Bu da ancak ve ancak, kapitalist sistemin yıkılıp yerine sosyalist sistemin kurulmasıyla olabilecektir.

Toplumsal üretim, toplumsal mülkiyette gerçek karşılığını bulur. Çünkü, sömürü ve sınıfların ortadan kalkması, toplumun üretim bayrağında; "herkesten yeteneğine ve herkesin ihtiyacına göre" toplumsal şiarının gerçekleşmesi, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetiyle gerçekleşebilecektir.

III. BÖLÜM
MÜCADELE BİÇİMLERİ ÜZERİNE

Kaypakkaya'nın "11 İlke"si

"11 İlke", Kaypakkaya'nın görüşlerini savunanlar için önemli bir belge olmuştur. Üzerinde en çok tartışılan ve örgüt içinde birçok ayrılığa neden olan ve Kaypakkaya'mn bütün görüşlerinin doğruluğunu savunanlardan kimsenin de kolay kolay değiştirmeye yanaşmadığı ya da değiştiremediği beş belgenin maddeleşmiş halidir. Bu nedenle de TKP/ML içinde en çok tartışılan belgelerin başında gelmiştir. Zaman zaman bütünü üzerinde zaman zaman ise tek tek maddeleri üzerinde tartışma yaşanmış, bütünü değiştiremeyenler 11 İlkenin tek tek maddesine yönelmiştir. Burada bile kıyametler kopmuş, bazı değişiklik önerileri örgütsel ayrılıklara neden olmuştur. Bu nedenle, bu konu üzerinde biraz daha fazla durmamızın gereği kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Kaypakkaya, daha TİİKP (Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi) içindeyken bu örgütün görüşlerine karşı kendi görüşlerini oluşturmaya ve eleştirilerini sürdürmeye başlamıştır. Kaypakaya "beş temel belge"yi esas olarak TİİKP içindeyken yazar ve 24 Nisan 1972 ayrılığıyla beraber bir çoğunu yeniden gözden geçirerek TKP/ML'nin görüşleri olarak yayınlar. *"Şafak Revizyonizmi ile Aramızdaki Ayrılıkların Kökeni ve Gelişmesi"* başlığı altında 1972 Haziran'ında kaleme aldığı yazı, TİİKP'ten kopuşun seyrini ortaya koyan temel belgelerden biridir. Kaypakkaya, temel teorik görüşlerini 1971 sonu 1972 başında kaleme alır. Bunları yazarken henüz 23-24 yaşındaydı. Ancak, bu kısa sürede yazılan yazılar, önceden tartışılarak olgunlaştırılan ve planlanan yazılardı.

Kaypakkaya, TİİKP içindeyken de devrim mücadelesini ciddiye alan, sorumluluk duyan, hatalara karşı tavizsiz, bir o kadar da hata yapanları eğitmek ve kendi hataları üzerinde dönüştürmek isteyen bir kişilikti. Aynı zamanda polemikçi, araştırıcı ve sorgulayıcı birisiydi. Bu kişilikti, onu daha genç yaşta çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının önderleri arasına yerleştiren. Kaypakkaya'nın eksiklikleri ve hataları varsa, bu onun kavrayışsızlığından değil, genç ve deneyimsiz oluşu ve o süreçte temel ML eserlerinin önemli bir bölümünün daha Türkçe yayınlanmamış olmasındandır. ML eserler, Türkçe olarak, daha çok 1975 yılından itibaren hızla yayınlanmaya başladı.

Ve İşte TKP/ML'nin temel teorik görüşlerini özetleyenlerden biri de 1971 Nisan'ında hayat bulan "11 İlke" denen belgedir.

"1. Köylük bölgelerdeki faaliyet birincil, şehirlerdeki faaliyet ikincildir.

2. Silahlı mücadele birincil, diğer mücadele biçimleri ikincildir.

3. İllegal faaliyet birincil, legal faaliyet ikincildir.

4. Ülke çapında düşman bizden güçlü olduğu sürece stratejik savunma esastır.

5. Stratejik savunma içinde taktik saldırılar birincil, taktik savunma ikincildir.

6. Bu dönemde köylerde, silahlı mücadele içinde gerilla mücadelesi birincil, diğer mücadele biçimleri ikincildir.

7. Şehirlerde (büyük şehirlerde) stratejik savunma döneminde, kuvvet biriktirmek ve fırsat kollamak birincil, ayaklanmalar düzenlemek ikincildir.

8. Örgütlenmede parti örgütlenmesi birincil, diğer örgütlenme biçimleri ikincildir.

9. Diğer örgütlenmeler içinde silahlı mücadele örgütleri esastır.

10. Kendi kuvvetlerimize dayanmak birincil, müttefiklere dayanmak ikincildir.

11. Ülkemizde silahlı mücadele koşulları vardır."(184)

"11 İlke" Kaypakkaya'nın bütün görüşlerini özetleyen temel belirlemeler olduğunun söylenmesi pek yanlış olmaz. Özellikle, ülkenin sosyo-ekonomik yapısını "yarı-sömürge, yarı-feodal" olarak düşündüğünden ve köylülerin silahlı mücadeleye hazır olduğunu varsaydığından hareketle, bu maddeleri sıralamıştır. Bu ilkelerden bazılarını madde madde alıp inceleyelim.

a) *"Köylük bölgelerde faaliyet birincil, şehirlerdeki faaliyet ikincildir."*

Kaypakkaya, "köylük bölgelerde faaliyet birincil" olarak demesine karşın, TKP/ML'nin 40 yıllık tarihi incelendiğinde neredeyse, hiçbir zaman birincil alan olmamıştır denebilir. Kaypakkaya, TKP/ML kurulduğunda ve kendisinin de Dersim'e gidişi sürecinde kadroların ve militanlarının önemli bir bölümünü oraya çekmeye çalışırken, bunu başaramamış ve kısa süre içinde yakalanmış ve o bölgede var olan kadrolar ise hemen İstanbul'a geri dönmüşlerdir. Çünkü orada barınamamışlardır.

1982-1986 arası kısa bir süre kadro ve militanlar şehirlere oranla, Dersim bölgesinde daha çok gibi gözükmesine karşın, faaliyetin şehirlerde azalmasının nedeni, 12 Eylül Askeri faşist cuntasının yoğun baskısı nedeniyle sık sık yakalanmaların olmasından ileri gelmektedir. Şehirlerde yenen bütün darbelere karşın, örgüt her fırsatta faaliyetine yeniden başlamış, yeniden yakalanmış ve yeniden başlamıştır. Cezaevleri şehirlerdeki faaliyetçilerle dolmuştur. Daha sonraki süreçlerde ise, bütün çabalara ve şehirden kırsal alana faaliyetçi aktarımına karşın, kırsal alandaki faaliyetler hiçbir zaman şehirlerdeki faaliyetin önüne geçemediği gibi, -matematiksel olarak, genel bir orantılama yapılırsa- yüzde onu kadar dahi olamamıştır.

Kaypakkaya'nın görüşlerini olduğu gibi savunan örgütler (günümüzde TKP/ML ve MKP) niyet olarak kırsal alandaki faaliyeti öne çıkarmaya çalışmışlardır. Hatta 1987 yılı sonlarındaki -3. Konferans süreci- ayrılığından sonra DABK (Doğu Anadolu Bölge Komitesi), kadrolarının ezici çoğunluğunu kırsal alanda (Dersim) toplamıştır. Ve MK üyelerinin çoğunluğunu burada yitirmiştir. Şehirleri, özellikle İstanbul'u alt düzeyde kadro ve üyelerine teslim etmiştir. Buna karşın, İstanbul faaliyeti her zaman belirleyici olmuştur. Yani, daha geri düzeydeki militanlar, MK üye ve kadrolarının toplandığı Dersim faaliyetinin, söylem yerindeyse, abartısız on katı çalışma yapmışlardır. İstanbul'daki faaliyetler her zaman diğer bölgelerdeki faaliyetlerin önünde olmuştur. Bu durum, TKP/ML'nin kuruluş yıllarında da aynıydı. Niyet ve iradi çabalarla kırsal alanlara kadro ve militan kaydırmalarına karşın, İstanbul faaliyeti, büyük oranda, aksamadan devam etmiştir.

1992-94 [TKP/ML ile (TKP(ML) -şimdiki MKP- arasında] birlik yıllarında kadro ve üyelerin önemli bir bölümü kırsal alan (Dersim ve

kısmen ise Tokat-Artvin çevresinde)da yer almasına karşın, yine şehirlerdeki faaliyetin gerisindeydi. Kadro ve üyeleri kırsal alana iradi olarak çekmekle, buradaki faaliyeti öne çıkarıcı bir fonksiyon oynamıyor ya da derinliğine bir gelişme göstermiyordu. Önemli olan, köylülüğün bu faaliyetin içine çekilmesi ya da katılmasıdır. Ne var ki, faaliyet buralarda gelişmemiştir. Kırsal alanda olan kadro ve üyelerin azınsanmayacak önemli bir bölümü yine şehirlerde yetişip kırsal alanlarda görevlendirilen kadro ve üyelerdir. Bütün çabalara rağmen, kırsal alanda kadro ve üye yetişmemiş hep şehirlerden oraya transfer edilmiştir.

Kısaca özetlediğimiz bu durum, bugün açısından da farklı değildir. Hatta çok çok gerilerdedir. Bunu örgütlerin faaliyetlerinden anlayabiliyoruz. Gerilla sayısı açısından olsun, kadro ve üyelerin kırsal alandaki sayısından olsun, dünün çok gerisinde bir seyir izlemektedir. 40 yıllık bir örgüt, silahlı mücadeleyi uygulamaya çalışmış ve de bunu başaramamışsa, bu alanda dişe dokunur bir gelişme sağlayamamışsa, temel güç dediği kitle (köylü) durmadan eriyorsa, neyi nasıl savunduğunu değil, nerede hata yaptığını düşünmesi gerekir. Ya da nesnel gerçeklikle ne derece içe içe olduklarını sorgulamalıdır. Ancak, söz konusu örgütlerin yaptıkları "muhasebelerin" de, bunları sorguladıklarını göremiyoruz. Hataları kişilerde ya da taktik politikalarda aramaya devam ediyorlar. Bu tür değerlendirmeleri, bu konu içinde, kendi yazılarından aktaracağız.

Kaypakkaya'nın, "köylük bölgeler birincil" demesinin pratik açısından hiçbir geçerliliği olmamış, salt teorik bir belirleme düzeyinde kalmıştır ve hayat hakkı asla bulamamıştır. Bu görüşü savunan örgütlerin iyi niyetli yoğun çabalarına karşın, hayat bu görüşü her zaman reddetmiştir. Bu, gerçekte, pratiğe karşı verilen bir mücadele olmuş, ama galip gelen pratik olmuştur. Pratiğin yönünü, pratikle uyum içinde olan, onun iç çelişkilerini doğru açığa çıkaran bir teori değiştirebilir. Pratiğin, daha doğrusu nesnel yaşamın doğrularını ele almayan, onun iç çelişkilerini doğru bir biçimde ve onun ruhuna uygun şekilde çözümlemeye yönelik olmayan bir teorik çaba, boşuna bir çabadır. Söylem yerindeyse; nesnel gerçeklik, kendi bağrından çıkmayan teoriye kapılarını açmaz.

Pratikten öğrenmeyenler, pratikten ders çıkartıp bunu teoriye

aktarmayanlar, subjektif ve doğmatik düşünenler, subjektivizmi hayatın gerçekleri yerine geçirenler, bu çabaları görmezden gelenlerdir. Yani, 40 yıllık bir mücadelenin neyi öğrettiğini anlamayanlardır ve anlayamazlar. Çünkü bu tür düşünce sahipleri özünde idealisttirler. İdealizme karşı gibi görünmeleri, idealizmi aştıkları, aşabildikleri anlamına asla gelmez. Marksizmi kavramayanların, sadece ondan etkilenenlerin idealizmi "Marksizm" sanmaları da kolay olmaktadır.

Kaypakkaya'nin "11 İlke"si her ne kadar 12 Mart 1971 Askeri Cunta'dan kısa bir süre sonra yazılmasına karşın, ülkemizdeki devrimci durumdaki düşüş ve hatta geri çekilme hiçbir şekilde dikkate alınmadığını ortaya koyuyor. Elbette, Cunta'nın daha yeni gelmesi ve THKO ve THKP-C'nin hâlâ savaşıyor olması ve ağır kayıplar almamaları, Kaypakkaya'nın cuntadan sonra gerileyen devrimci durumu dikkate almamasına neden olan etkenlerden biri de olabilir. Ayrıca, onda var olan subjektivizmin de bu son gelişen siyasal durumu dikkate almamasının da önemli bir rol oynadığı görülmelidir. Bunu nereden anlıyoruz: Kaypakkaya, 12 Mart Cuntası öncesi siyasal durum değerlendirmelerini, Cunta sonrası da aynı şekilde savunmaya başlamıştır. Devrimci durumdaki gerilemeyi görmezden gelmiş ya da görememiştir.

Yukarı da Kaypakaya'nın "11 İlke"si, madde madde ele alındığında, o günün koşullarında doğru olan ya da ülke gerçekleriyle uyuşan, diğer örgütlenmeler içinde parti örgütlenmesinin esas alınması, illegal faaliyetin esas olması ve kendi güçlerine güvenmek ilkeleri doğru olandı. Özellikle "diğer örgütlenmeler içinde KP örgütlenmesinin esas" olması, MLM ilkelerinden birisidir ve bugün de geçerlidir. İllegal faaliyetin esas olması ise o günün koşullarında Türkiye'nin siyasal gerçekleriyle uyum içindeydi.

"Ülkemizde silahlı mücadelenin koşulları vardır" ilkesi, ne o günün Türkiye'sinde ne de günümüz Türkiye'sinde geçerli olmamıştır. Ekonomik ve siyasal koşullar buna uygn olmadığı gibi, kitlelerin -işçilerin olsun, köylülerin olsun- böyle bir talebi yoktur. Kürt köylüsünün böyle bir talebi vardı, o da sınıfsal mücadele için değil ulusal kimlik içindi. Bunu da PKK gerçekleştirdi. Kürt köylüsü sınıfsal mücadele için silaha (bunun nedenlerini sonra ele alacağız) sarılmazdı.

Kaypakkaya, *"ülkemizde silahlı mücadele koşulları var"* derken,

daha çok Kürdistan'daki durumlara -feodal kalıntıların daha ağırlıkta olmasına- bakarak soruna yaklaşmıştır. Ancak, Kürdistan Türkiye'nin genelini belirleyici bir özelliğe sahip değildi ve olamazdı da. Hatta, Kürdistan'da -o dönemde- feodal kalıntıların fazla olması, yer yer pazara bağlanmayan kapalı ekonomik yapıya sahip bölgelerin bulunması, bir bütün olarak Türkiye gerçeğini yansıtmaya yetmiyordu. Sondan başa doğru gidilerek bir sonuca varılmak istense dahi, son 40 yıllık süreç bunu doğrulamıştır. Bu da azımsanacak tarihi bir süreç değildir. "Silahlı mücadelenin koşulları olduğu" söylenen bir ülkede silahlı mücadeleyi esas aldığını söyleyen hareketlerin, hâlâ yeni kurulmuş gibi hareket etmeleri, kendi gerçekliklerinin inkarı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaypakkaya, DABK (Şubat 1972) kararlarında, daha doğrusu TİİKP'ten ayrılmalarına gerekçe olan görüşlerinin özetlendiği kararların ikincisinde aynen şunları söylüyor:

"Şimdi işçi sınıfımızın ve yoksul köylülerimizin büyük çoğunluğu kurtuluşlarının ancak silahlı mücadele ile olacağını kavramış durumdadır."(185)

Aynı Kaypakkaya, bu görüşün TİİKP tarafından eleştirilmesi üzerine, "Bazı İftiralar Üzerine" başlıklı bölümde şunları söylüyor:

"Revizyonist hainler, bir de bizim 'artık işçiler, köylüler, bütün halkımız kurtuluşun silahlı mücadeleyle olacağını kavramıştır' (abç) dediğimizi iddia ediyorlar. Bu cümle DABK Kararı'nda aynen vardır. 'Bugün ülkemizdeki devrimci mücadele çok önemli bir noktaya, silahlı mücadele yolunu tutmayan bir akımın bunun adı isterse komünist hareket olsun, kitlelerden tecrit olacağı bir noktaya ulaşmış bulunuyor.' Bu sizin bize maletmeye çalıştığınız şeyden farklı bir şeydir."(186)

TİİKP, DABK kararlarındaki "büyük çoğunluğu", "bütün halkımız" olarak değiştiriyor. Ancak, eleştirinin özü aynı. O süreçte, "işçi sınıfımızın ve yoksul köylülerimizin büyük çoğunluğunun" kurtuluşlarının silahlı mücadele ile olacağını kavradıklarını söylemek, oldukça abartılı ve öznelci bir yaklaşımdır. 1970'ler ve daha sonraki süreçler de dahil, Türkiye'de işçi ve yoksul köylülerin böylesi bir durumundan söz etmenin olanağı yoktur. Bunun var olduğunu iddia etmek, öznelci istemleri sosyal gerçekliğin yerine geçirmekten başka bir anlama gelmez. Kaypakkaya da bunu yapmıştır. İşçi ve yoksul köylüleri-

mizin "büyük çoğunluğunun" kurtuluşlarının silahlı mücadele ile olacağını kavradıkları bir durumda, kendiliğinden silaha sarılmaları kaçınılmazdır. Çin'de böyle olmuştur. Çin yoksul köylüsü ÇKP'nin önderliğini beklemeden silaha sarılmış ve silahlı ayaklanmalar gerçekleştirmiştir. Daha sonra ÇKP bu ayaklanmaların başına geçmiştir.

Kaypakkaya'nın "silahlı mücadele yolunu tutmayan bir akımın bunun adı isterse komünist hareket olsun, kitlelerden tecrit olacağı"nı söylemesini de 40 yıllık süreç doğrulamamıştır. Tersine, devrimci hareketlerden "silahlı mücadeleyi" esas alanların kitleler ile bağları her geçen gün azalmıştır. Kaypakkaya, bu konuda da yanılmıştır. Şehirlerdeki mücadeleyi esas alan devrimci örgütler daha fazla kitleselleşmiştir. Dev-Yol, Kurtuluş ve Halkın Kurtuluşu dergileri ya da çevreleri bunun kanıtıdır. TKP/ML, bu örgütleri "pasifist", "sihalı mücadeleyi reddeden barışçıl" örgütler olarak değerlendirmesine karşın, bu örgütler o süreçte TKP dışında en geniş kitleleri kucaklayan hareketlerdi. TKP/ML, silahlı mücadeleyi esas almasına karşın hiçbir zaman dar bir çevrenin dışına çıkamadı.

Öte yandan, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da yoksul köylülüğün "sosyal kurtuluş için" kendiliğinden silahlı ayaklanması olmamıştır. Kuzey Kürdistan'da Kürt köylüsünün ulusal isyanlara katılması ise ayrı bir sorundur. Ancak, Türk köylüsünün, TC'nin kuruluşundan bu yana Türk devletine karşı silahlı kalkışması ya da herhangi bir silahlı mücadelesi olmamıştır. 1960'lardan sonrada böyle bir olay da yaşanmamış, tersine sosyal devrim amaçlı gerilla savaşı yürütmek isteyen devrimci örgütleri de desteklememişlerdir.

"Köylülerimiz, özellikle mücadeleye giren köylülerimiz, hızlı bir uyanış içindeler. Proleter devrimci akımı tanımışlar, bilmedikleri nice siyasi gerçekleri yurdumuzdaki Amerikan emperyalizmi tahakkümünü, onun büyük toprak sahipleri ile, tekelci sermaye çevreleri ile... olan bağlarını kavrama yolunda mesafeler almışlardır. Özellikle Söke, Akhisar, Ödemiş çevresindeki köylüler ve Malatyalı köylüler, Çukurova ve Trakya köylüleri büyük bir kıpırdanma içindedirler. ... Çelişkilerin ağır ve keskin olduğu bölgelerde köylülerimiz yeni hareketlere(187) *hazırdır."*(188)

Kaypakkaya bu yazıyı PDA (Proleter Devrimci Aydınlık) dergisinde 1970 Mayıs'ında yazıyor. Bu, o sürecin gerçeğini kısmen yansıtıyor. 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi'nin arifesi ve daha yoğun işçi-

köylü ve gençlik hareketinin olduğu bir süreçte, bu saptamalar doğrudur. Ama, "yeni hareketlere hazır"dan kast edilen "silahlı mücadele". Köylülerin eylemlerinden böyle bir çıkarsama yapmak, gerçeklerle uyuşmuyor. Kaypakkaya'nın saydığı yerlerde köylüler "silahlı mücadeleye" katılmaya meyilli değildi. Ama, demokratik köylü hareketleri gelişmişti.

1972 yıllarına gelindiğinde "demokratik köylü hareketleri"nden, gösteri ve mitinglerinden geriye bir şey kalmamıştır. Araya 12 Mart Askeri Muhtırası girmiş ve sıkıyönetim ilan edilmiştir. Kısacası yoğun bir baskı süreci yaşanmaktadır. Kitle hareketleri geriye çekilmiş ve söylem yerindeyse yaprak dahi kımıldamamaktadır. Sadece devrimci hareketlerin birkaç eylemleri söz konusudur. Üstelik Kaypakkaya THKO ve THKP-C'nin hareketlerini "kitleden kopuk maceracı aydın hareketler" olarak değerlendirmektedir. (Burada belirtelim; Kaypakkaya'nın THKO ve THKP-C'yi değerlendiren bir yazısı kayıp olmuştur.)

"İşçi ve köylülerin silahlı mücadeleyi kavramış" konusuna devam edersek, DABK Kararı'nın alındığı o günkü süreçte, işçiler ve köylüler silahlı mücadeleden yana değildi. Deniz Gezmiş'lerin yakalanması, Sinan Cemgil'lerin Nurhak Dağları'nda katledilmesi ve Mahir Çayan'ların Kızıldere köyünde katledilme olayları olsun; ve en son olarak, Kaypakkaya'nın kendisini, yaralı olarak sığındığı evin ihbar etmesi olsun, köylülerin silahlı mücadeleye sıcak bakmadığı ve hatta devrimci örgütlere değil, devlete daha çok güvendiklerini ortaya koymaktadır.

"İşçi ve köylülerin büyük çoğunluğunun" silahlı mücadeleyi kavradığını söylemek o günün koşullarında siyasal bir yanılgının ötesinde, Kaypakkaya'daki öznelci düşüncenin boyutunu göstermesi açısından da önemlidir. Ve onun ardılları da Kaypakkaya'nın bu bakış açısını kendi üzerlerinde taşıya gelmişlerdir. Söz konusu bu öznelcilik, salt Kaypakkaya'ya özgü olmayıp o süreçte ortaya çıkan devrimci gençlik hareketinde ve oradan çıkan tüm örgütlerde (THKO, THKP-C ve TKP/ML) vardı.

DABK Kararları alındığında Sinan Cemgil önderliğindeki THKO gerillaları Nurhak'ta yakalanmış ve 31 Mayıs 1971'de Sinan Cemgil'le diğer iki arkadaşı öldürülmüştü. Yine köylülerin ihbarı sonucu bu olay

olmuştu. İster devlet baskısının korkusu olsun, isterse köylülerin gericiliğinden kaynaklansın, THKO, THKP-C ve TKP/ML'nin düşündüğü gibi halkımız kurtuluşlarının silahlı mücadele ile olacağını kavramak bir yana bu tür silahlı hareketlere de sıcak bakmıyordu. Eğer, köylüler, silahlı mücadeleye meyilli olsaydı TKP/ML'den önce THKO kırsal alanda tutunur ve giderek gelişebilirdi.(189)

Bir kısım devrimci gençliğin ve devrimci aydınların düşündüğü gibi halk düşünmüyordu. Yani, devrimciler köylülere Amerikan emperyalizminden söz ederken, halkın ABD emperyalizmiyle direkt bir ilişkisi yoktu. ABD emperyalizmi onlar için çok soyut bir şeydi. Ya da Sinan Cemgil ve arkadaşlarının Malatya-Akçadağ'daki ABD'ne ait dinleme amaçlı radar üssünü basmak istediklerinde, o bölgede yaşayan köylülerin o radar üssünden ciddi rahatsızlıkları söz konusu değildi. 12 Mart 1971 öncesi devrimcilerin önderliği altında örgütlenen Amerikaya karşı mitinglerin dışında daha sonra köylülerin kendiliğinden bir tepkisi gelişmemiş, 12 Mart Askeri Muhtırası ile birlikte ise derin bir sessizliğe gömülmüştür.

Aynı bölgede, Kaypakkaya ve arkadaşları da örgütlenme yaptılar. Devletin köylüler üzerinde baskısının artması sonucu barınacak durumları kalmadı ve kısa süre içinde yakalandılar. Destek veren köylü sayısı bir elin parmak sayısını geçmiyordu. Bir de lisede okuyan birkaç öğrenci. Kısacası, halk böyle bir şeye yatkın olmadığı gibi, bu tür gençlerin (halk "talebeler" diyordu) bir an önce bölgelerini terk etmelerini istiyordu. Bunların yüzünden başlarına bir "bela" almak istemiyorlardı.

THKO'nun köylülere yaptığı propaganda daha çok anti-ABD'ci ve genel anlamda anti-emperyalist propagandayı içeriyordu. Bu da köylülerin direkt sorunlarına inmeye yeterli olmuyordu. TKP/ML ise daha çok köylülerin sorunlarıyla, tefeci-tüccar sömürüsünü ve devletin baskılarına yönelik propaganda yapıyordu.

Durum bu iken, "halkın silahlı mücadeleyi kavraması"ndan söz edilebilir mi? Ya da "silahlı mücadele vermeyen örgütlere güven duyulmuyor" denebilecek bir kitle mi var dı? Hayır!

TKP/ML, THKO, THKP-C, 12 Mart Askeri Muhtırası'ndan sonra durumun değiştiğinin farkında olmalarına karşın, her biri farklı sonuçlar çıkararak, ortak yanları olan kendi öznel görüşleri ile gerçekleri birbirine karıştırmaya devam etmişlerdir. 1968 rüzgarı geçmiş. 15-

16 Haziran 1970 Büyük İşçi Direnişi'nin rüzgarı önemli ölçüde dinmiş, öğrenci gençlik içindeki ateş, darbeyle birlikte alevlerinden arındırılmış, yerine baskı ve suskunluk sürecine bırakmış bir ortam mevcuttu.

THKO ve THKP-C kısmen 12 Mart cuntasından ilericilik bekliyorlardı. Umdukları gibi olmadı ve darbe önce, darbecilerden "ilericilik" bekleyenlerin tepesinde patladı. Ordunun ve elbette Türk egemen sınıflarının kuklası Erim'in "Balyoz Operasyonu" bütün ülkede devrimcilere yönelik sürek avına dönüştü. İlerici olan, düzene muhalif olan ne varsa topladılar ve işkence tezgahlarından geçirdiler.

Konumuz THKO ve THKP-C değerlendirmesi olmadığından geçerken ilişkileri oranında değinmeye çalıştık. Bu bölümde esas konu Kaypakkaya'nın "11 İlke"si. Kaypakaya'nın "silahlı mücadele koşulları var" ve daha önemlisi, "işçi ve köylülerin büyük çoğunluğu silahlı mücadeleyi kavramış" vb. gibi öznelci yaklaşımlar, Kaypakkaya'nın siyasal taktiklerine damgasını vuran yön olmuştur.

Kaypakkaya, kendi teorik görüşlerini pratikte sınama olanağı bulamadan yakalanmıştır. Kaypakkaya'da diyalektik materyalist yöntem daha etkin olmasına karşın, o günün dünya koşulları, 68 devrimci dalgasının yarattığı coşku ve 15-16 Haziran İşçi Direnişi, Kaypakkaya'yı öznelciliğe iten nedenlerin başında gelmektedir. Bu anlamda, Kaypakkaya'nın o süreçte öznelci düşüncelere kapılması bir yerde doğal karşılanabilir ve karşılanmalıdır. Çünkü Kaypakkaya'yı Kaypakkaya yapan bu düşünceler değil, MLM'yi kavrayışı, diyalektik materyalist yöntemi esas alışı, UKH içinde revizyonizme karşı duruşu, ülke içinde Türk egemen sınıfların sınıfsal karakterini ve UKKTH'nı Leninist tarzda ele alması ve bu bağlamda Kürt ulusal sorununa doğru yaklaşımı; proletaryanın ideolojik siyasal önderliği, işçi sınıfının öz örgütü olan KP'i örgütlenmesi konusundaki görüşleri, Kaypakkaya'yi MLM yapan temel teorik bu düşüncelere sahip olmasıdır. Ayrıca, Kaypakkaya'yı kendi kuşağındaki diğer devrimci önderlerden ideolojik olarak ayıran da bu temel teorik MLM ilkeler olmuştur.

b) Silahlı mücadele birincil, diğer mücadele biçimleri ikincildir

Kaypakkaya, devrimin yolunun silahlı mücadeleden geçtiğini, kırlarda bozkırların tutuşturulup şehirleri saracağını savunmuştur. Özellikle 1970'lerden sonra bu görüşlerini sistemleştirmiş ve bu konu

üzerinde yoğunlaşmıştır. *PDA* dergisinde çıkan yazılarında bu yaklaşımların izi görülebilir. Ve TİİKP yönetimini sık sık bu konuda eleştirmektedir.

Kaypakkaya, TİİKP'den ayrılıp TKP/ML'yi kurduktan sonra, savunduğu çizgiye uygun olarak örgütü kırlara yerleştirmeye çalışmış ve buralarda silahlı mücadele başlatmak için hazırlıklar ve örgütlenme çalışmaları yapmışlardır. Örgütün ilk sürecinde de silahlı mücadele teorik açıdan esas olmasına karşın, esas hale gelememiştir. Bu örgütün yeni olmasından dolayı doğaldır. Kaypakkaya'dan sonra da TKP/ML açısından olsun silahlı mücadele esas hale gelememiştir. Şehirlerdeki - özellikle 1975-80 ve 1987-92 arası- eylemler kırsal alana göre daha fazla olmuştur ve öne çıkan şehirlerdeki silahlı eylemler olmuştur. Kısacası, şehirlerdeki askeri eylemlilikler kırsal alandaki askeri eylemliliklerin önünde gitmiştir.

Kaypakkaya'nın "silahlı mücadele esas, diğer mücadele biçimleri tali" derken, kırsal alandaki gerilla savaşının esas olmasından söz ediyor. Şehirlerdeki askeri eylemliliklerin kırsal alana göre daha fazla olmasını ya da şehirlerdeki askeri eylemliklerin esas olmasını değil. Bu nedenle DABK Kararı'nda şöyle diyor:

"Şehirlerde (büyük şehirlerde) stratejik savunma döneminde, kuvvet biriktirmek ve fırsat kollamak birincil, ayaklanmalar düzenlemek ikincildir." Oysa, TKP/ML'nin 40 yıllık pratiği incelendiğinde şehirlerdeki askeri eylemlere daha fazla başvurduğu görülebilir. "Fırsat kollama ve kuvvet biriktirme" taktiğini esas almamış, her fırsatta "vurma" taktiğini esas almıştır. Yukarıda verdiğimiz tarihler arasında bu böyle gerçekleşmiştir. Daha sonraki tarihlerde şehirlerde pek bir askeri eylemler olmamışsa, bu örgütün bu anlayışı terk ettiğinden değil ya da Kaypakkaya'nın "kırsal alanları esas almalıdır" taktiğine geri dönüldüğünden değil, örgütün öznel gücüyle ilintili gelişmiştir. Düşmandan gelecek baskıları göğüsleyemeyeceğini düşünmüştür. MKP bazı askeri eylemler yapmış, peşinden ise ağır darbeler almıştır. Çünkü, örgütler düşmana açık hale getirilmiş durumdadır. Ya da illegal örgütlenme ilkeleri iyice zayıfladığından, düşman kolayca örgütlere ulaşabilecek duruma gelmiştir.

Şehirler'de "fırsat kollama taktiği esas alınmamış" derken, bu o süreçte doğal bir gelişmeydi. Çünkü kırsal alanda eylemler olmadığı

için, örgüt şehirlerde, daha çok, teşhir olmuş işkencecilere yönelmişti. Şehirlerde, böylesi bir yönelim, silahlı mücadeleyi esas alan bir örgüt için olması gereken eylemliliklerdir. Genel teorik belirlemelerine ters değildir. Ters olan, şehirlerdeki eylemlerin, "esas mücadele alanı" dedikleri kırsal alanlara göre daha fazla yapılmasıdır.

Diğer yandan, Kaypakkaya'nın görüşlerini savunduğunu söyleyen ve de savunan örgütlerin tarihleri incelendiğinde, pratiklerinde silahlı mücadele değil, barışçıl mücadele esas olmuştur. Silahlı mücadelenin "esas" olması sözde, teoride kalmış ve sık sık silahlı mücadeleden, halk savaşından söz edilmiş, ancak bunların pratikte yeri fazla olmamış, barışçıl mücadele daha ağır basmıştır. Özellikle 1992'den sonra, yani TKP/ML(Konferans) ve TKP(ML)(DABK) birleşmesinden sonra barışçıl mücadele daha öne çıkmıştır. Birleşmeden önceki durumlarda şehirlerde zaman zaman askeri eylemlere başvuruyorlardı. Daha sonraki süreçlerde ise bu neredeyse hiç olmamış gibidir. Ya da çok nadir gündeme gelmiştir. Genel anlamda söylenirse, reddettikleri "barışçıl mücadele biçimlerini" "esas" almışlardır ya da almak zorunda kalmışlardır. Bunun esas nedenini; ülkedeki ekonomik ve siyasal gelişmelerde aramak daha gerçekçi bir yaklaşım olacaktır.

Kısacası Kaypakkaya'nın "şehirlerde fırsat kollama ve kuvvet biriktirme" taktiği, onu savunan örgütlerin sübjektif gücüne göre değişiklikler göstermişlerdir. Şehirlerde eylem yapabilecekleri güçleri olduğu süreçte askeri eylemler ağırlık kazanırken, zayıfladıkları süreçte ise iyice sesizliğe gömülerek, barışçıl mücadeleyi esas hale getirmişlerdir, demek, teoride farklı taktik izlediklerini söyleseler de, içinde bulundukları durumun doğru bir açıklaması olacaktır. Böyle bir açıklama, şu anlama gelmiyor: Şehirlerde eylem yapmamalarının nedeni kuvvet biriktirme taktiğine uygun hareket ettiklerinden ve de kırsal alanda silahlı mücadeleyi geliştirdiklerinden değildir. Çünkü kırsal alanda da dişe dokunacak ya da sözü edilecek bir eylemlik ya da faaliyetleri yoktur. Genelde, düşmanla karşı karşıya gelinmek istenmediği, ama karşılaşılmak zorunda kalındığı ve çatışma çıkınca da kayıplar verildiğinde, kırsal alanda faaliyet olduğu "anımsanmış"tır.

Kaypakkaya'nın görüşlerini savunan örgütlerin (TKP/ML ve MKP), kendi tarihi değerlendirmelerinde hemfikir oldukları ve sıkça vurguladıkları, "Partimiz, 1973 yani Kaypakkaya dönemi- yılında silahlı

mücadeleyi esas olarak uyguladı" şeklindeki belirleme, özünde Kaypakkaya'dan sonraki kendi tarihlerini inkar ettikleri gibi, hem Kaypakkaya'ya hem de kendilerine haksızlık ediyorlar. Çünkü Kaypakkaya, yeni örgütleniyor ve yeni yeni kırsal alana yerleşmeye çalışıyordu. O süreçte ufak tefek yapılan eylemler ise, Kaypakkaya'nın ölümünden sonraki tarihlerde yapılan eylemlerin boyutu ile kıyaslanamayacak denli geri planda kalır. Bundan dolayı, bu konuda "özeleştiri" yapanlar, kendilerine haksızlık etmiş olduklarının ve kendi pratiklerinin inkarı olduğunun ayrımında bile değiller. Silahlı mücadelenin gelişmemesinin nedenini; sosyal-siyasal gelişmelerde değil, esas olarak kendilerinde gördükleri için, kendilerini ne denli sert eleştirirlerse, o kadar "iyi" olacağını düşünüyor olmalılar. Ya da böyle bir davranış, böyle bir özeleştiri yaklaşımı ve yöntemi; doğrulardan kaçmanın bir başka yolu...

Ülkemizde halk savaşının koşulları olmadığından, silahlı mücadelenin de esas olduğu anlayışı yanlıştır. Bu görüşü, son 40 yıllık deneyime bakarak da doğrulayabiliriz. Halk savaşı (bunu ayrı bir başlık altında inceliyoruz) köylü gerilla savaşıdır. Silahlı mücadeleden kasıt budur. Türk köylüsünün de silahlı mücadeleye katılma, destek verme vb. gibi bir durumu olmadığı için, ne katıldı ne de destek verdi. Tersine, o durmadan şehirlere göçtü ve esas olarak da proleterleşti. Türk köylüsünün silaha sarılmaktan başka seçenekleri olduğu için, sınıf mücadelesinin silahlı biçimine hiçbir zaman destek vermedi ve de sıcak bakmadı. Aynı zamanda Türk köylüsünün -TC tarihi boyunca- düzene karşı ciddi bir muhalif hareketi de olmamıştır. Kürt köylüsü ise, sınıf mücadelesinin yanında değil, Kürt ulusal burjuvazisinin peşinde ulusal kimliği için savaşa katıldı. Sınıf mücadelesine sıcak bakmadı. Ulusal kimlik ön plana geçti ve PKK'nın safında yerini aldı. Yani, Türk köylüsü, sınıfsal baskı ve sömürüyü ortadan kaldıracak bir programın yanında yer alamazken, Kürt köylüsü ise, sınıfsal, ulusal ve sömürüyü ortadan kaldıracak programın yanında yer alacağına, sadece ulusal baskının kaldırılmasını öngören bir burjuva programın safında yerini belirledi.

Bütün bunlar, Kaypakkaya'nın "silahlı mücadele birincil" ilke belirlemesi ülkemizde gerçekleşmediği gibi, daha sonraki süreçte de ardılları, "gelişmemesinin" nedenlerini yanlış yerlerde aramışlardır. Silahlı mücadeleyi esas aldığını söyleyen sınıf hareketlerinin pratiklerine,

barışçıl mücadele esas damgasını vurmuştur. İradeci (volontarist) tavır, sosyal gerçeklik tarafından mahkum edilmiştir. İradi olarak silahlı mücadeleyi öne çıkarmaya çalışanlar sosyal gerçeklikle karşı karşıya kalmışlar, sosyal gerçekliğin reddine rağmen, aynı düz yolda yürümek istemişlerdir ve hâlâ yürümek isteyenler vardır.

c) Diğer örgütlenmeler içinde silahlı mücadele örgütleri esastır.

Kaypakkaya'nın "11 İlke"sinde yer alan "diğer örgütler içinde silahlı mücadele örgütleri esastır" ilkesini de ele alıp incelediğimizde; Kaypakkaya'nın görüşlerini savunan ve de "11 ilke"yi doğru bularak kendi ilkeleri olarak kabul eden örgütlerin pratiğine ve faaliyetlerine bakmamız gerekiyor. Çünkü pratik, teorilerin doğruluğunun denektaşı olduğuna göre, bu teorileri savunan örgütlerin pratiklerini incelemek ve oradan belli sonuçlar çıkarmak en doğru olan yöntemlerden birisidir.

TKP/ML ve MKP Kaypakkaya'nın "11 ilke"sinin doğru olduğunu ve bu ilkelerin aynı zamanda kendi ilkeleri olduğunu ve mücadele yöntemlerinin bu ilkeler ışığında yürüdüğünü savunuyor ve de iddia ediyorlar. Ne var ki, söz konusu örgütlerin pratikleri, mücadele yöntemleri, örgütlenmelerine bakıldığında, "örgütlenmeler içinde silahlı mücadele örgütlenmelerinin esas" olduğunu görmek pek olası değildir. Niyet olarak, silahlı mücadelenin esas hale gelmesini çok istemişler ve bu konuda iyi niyetli yoğun bir çaba da harcamışlardır. Ama, silahlı örgütlenmeleri -kelimenin tam anlamıyla- diğer örgütlenmelerinin önüne hiçbir zaman geçmemiştir. Bu konuda ciddi girişimler olmuş, ama başarılamamıştır. Sosyal hayat; önceden hazırlanmış ve kendi gerçekliğinden çıkmamış, kendi çelişmelerini dikkate almamış, basmakalıp reçeteleri elinin tersiyle ve bu reçeteleri kendisine uygulamak isteyenlere ağır bedeller ödeterek reddetmiştir.

Örgütlenme bir ihtiyaçtan doğuyorsa, silahlı mücadele örgütlenmelerine, demek ki, ciddi bir ihtiyaç olmamış. En azından sosyal gerçekliğin buna ihtiyacı olmadığı için bu doğrultuda örgütlenmek isteyen, silahlı örgütlenmelerini geliştirmek isteyen siyasal yapıların örgütlenmesine de izin vermemiştir. Kaypakkaya'nın "11 ilke" olarak sunduğu reçete ülkemizin sosyal gerçekliği ile uyuşmamıştır. Çünkü onlar 1920'lerin Çin gerçeği ile uyuşan ilkelerdi. Nitekim Kaypakkaya, *"Başkan Mao'nun Kızıl Siyasi İktidar Öğretisini Doğru Kavrayalım"* (Ocak 1972) adlı makalesinde, Çin gerçekliği ile Türkiye gerçekliğini

neredeyse aynılaştırmıştır. Çin'de gelişen devrimci mücadelenin ülkemizde de aynı şekilde gelişebileceğinden hareket etmiş ve onu Türkiye gerçekliğine kopyalamaya çalışmıştır. Ne var ki, Kaypakkaya'nın bu teorileri hayat hakkı bulmamış, Kaypakkaya'nın bu görüşlerinde direten örgütlenmeler kaçınılmaz olarak pratikleriyle teorileri birbirine zıt gelişmeler göstermiş ve göstermeye devam etmektedir.

Kaypakkaya'nın görüşlerinden hareket eden TKP/ML ve MKP'nin teorik ve siyasal söylemlerine bakılırsa, gerilla savaşını ciddi bir şekilde verdikleri ve silahlı örgütlenmeleri diğer örgütlenmelerinin önüne geçildiği izlenimi ediniliyor. Bu sadece bir propaganda düzeyinde "izlenim". Gerçeğin böyle olmadığını pratikte ve kendi belgelerinde de mevcuttur.

Bugün açısından söylenirse; ne MKP ne de TKP/ML Kaypakkaya'nın teorisine uygun hareket etmiyorlar, edemiyorlar. Aynı şekilde, "verdiklerini" söyledikleri "gerilla savaşı"da gerilla savaşı olmadığı biliniyor olsa gerek. 40 yıllık bir örgütün "gerillacılık" oynama hakkı olamaz. Eğer ülkede gerilla savaşının ekonomik ve siyasal koşulları olsaydı, ne kadar siyasal yanlışlıklar izlenirse izlensin, varolan durum "gerillacılık" oynamaktan çıkar, gerilla güçleri düzeyine gelebilirdi. Aynı şekilde "diğer örgütler içinde silahlı mücadele örgütleri esas" hale geldiği ise, söz konusu örgütler açısından hiçbir zaman söylenemez. Sık sık tekrarlandığı gibi, "gerçekler acıdır". O zaman bu acı gerçeklerin ortaya konmasından da kaçınılmamalıdır. Burjuva düzenine karşı, işçi sınıfının siyasal hedefleri iktidarı alternatif yapılmak isteniyorsa, gerçekler olduğu gibi ortaya konmalı ve ona göre hareket edilmelidir. İçi boş lafların, sınıfa ve devrime yararı değil, zararı olmuş ve olmaktadır.

1960 ve 1970'lerde Köylü Mücadeleleri

Kaypakkaya'nın, köylülüğün toprak talebi doğrultusunda demokratik devrimi esas alması ve bunu gerçekleştirmenin yolu olarak da halk savaşını görmesinin gerekçeleri olan, o süreçteki köylü hareketlerine kısaca bir göz atmakta yarar var.

TC tarihi incelendiğinde, köylülüğün çeşitli talepleri doğrultusundaki mücadeleler olmuştur. Bunların içinde toprak talebi de söz

konusudur. Ancak, TC tarihi içindeki köylülerin mücadelesinde en az toprak talebi yer almıştır. Özellikle köylülük nüfusun yoğun olduğu 1970 ortalarına kadar durum bu haldedir. Türkiye'de sınıf mücadelesine damgasına vuran işçi ve şehirlerde çalışan diğer emekçilerin mücadelesidir. Bunların içinde memurlarda önemli bir yer tutmaktadır. Köylülüğün sınıf mücadelesindeki yeri yok denecek kadar azdır. Bu özgünlük, yakın tarihimizin sosyal bir gerçekliğidir. Özellikle 1968-70'in ilk yıllarında başta Trakya olmak üzere ülkenin birçok yerinde köylülerin hareketlenmeleri artmasına karşın, sonraki süreçte düşmüştür: Bu dönemde daha çok hazine arazilerinin köylülere verilmesi, tütün ve fındık üreticilerinin eylemleri daha fazla dikkat çekmektedir. Ne var ki, toprak talebi için ciddi olarak harekete geçen köylü eylemleri dikkate alınmayacak kadar azdır. Türkiye'de en büyük toprak sahibi devlet olduğu için, devlet arazilerinin köylüye verilmesi istenmiştir. Kürdistan'da ise köylülerin toprak talebi doğrultusunda ciddi bir mücadeleleri olmamıştır.

Kitlelerin mücadeleleri kendi ekonomik, siyasal ve sosyal sorunları etrafında olur. Yani, sorunları yakıcı bir şekilde hissedildiğinde kitleler -ezilen sınıflar- harekete geçer. Köylünün toprak sorunu varsa ve bu sorun kendini ciddi bir şekilde dayatıyorsa, köylü toprak talebi için sokaklara ve giderek daha şiddetli hareketlere başvurabilir. Bu sorun ciddi değilse, bu doğrultudaki köylü hareketide ciddi olmaz. Yine, işçi sınıfı açısından da sorun böyledir. İşçi sınıfına karşı burjuvazinin baskı ve sömürüsü yoğunsa, işçilerin direnişleride bir o kadar gelişkindir. Nitekim, işçi sınıfı ortaya çıktığından bu yana bu direnişler, işçilerin sayısal olarak artışına orantılı gelişmiştir. Yine memur emekçilerinin tavırları da böyledir ve bugün bunların ezici çoğunlu işçi katagorisi içindedir.

Köylülüğün nüfusu azaldıkça köylü hareketleri de azalmıştır. Ancak, taban fiyatları, tütün, fındık, pamuk vs. direkt sanayiye bağlı ve taban fiyatlarının direkt uluslararası -bugün uluslararası piyasalarca belirlenmeyen bir şey pek yok gibi- piyasalar tarafından belirlenmesi nedeniyle kapitalist sistem içindeki tepkilenmeler olmaktadır. Ancak, bunların köylülüğün "silahlı mücadeleye destek" olmasıyla ilgisi yoktur. Ya da bu köylüler "kurtuluşlarını silahlı mücadele"de gören kesimler değildir. Bunlar, uzun vadede işçi sınıfı mücadelesine kanalize edilecek

kesimler olabilir. Ya da mücadeleleri işçi sınıfının mücadelelerine destektir. Bunları kırsal alandaki köylü hareketleri gibi görmek yanlıştır. Hele hele Çin'deki gibi bir ayaklanma ya da direkt gerilla savaşma katılma gibi görmek ya da beklemek de yanlıştır. 1967-71 arası köylü hareketleri, devrimci kesimlerin de örgütlediği ve o süreçteki uluslararası ve ülkedeki devrimci ortamdan da etkilenerek gelişen hareketler olarak görmek gerekiyor. Özellikle toprak talebi doğrultusunda ciddi olarak gelişen bir köylü hareketi yoktu. Kapitalist üretim ilişkileri içinde, daha çok taban fiyatlarının düşük tutulması, tarım girdi fiyatlarının yüksek tutulmasıyla ilgilidir.

Kaypakkaya, 1970 Mayıs'ında *Proleter Devrimci Aydınlık* dergisinin 5-19 sayılarında yayınlanan, *"İşçi Köylü Hareketleri ve Proleter Devrimci Politika"* başlıklı uzun makalesinde(190) şunları belirtiyor:

"Türkiye'de köylü hareketleri, genel olarak büyük toprak sahiplerinin ve tefeci-bezirgan sermayenin baskısına karşı, özellikle yoksul köylülerin bir başkaldırması şeklindedir; feodal unsurlarla kapitalist unsurları çeşitli ölçülerde bir arada bulunduran büyük toprak mülkiyetinin yoğun olduğu Trakya'da, Ege'de, Adana ve Antalya çevresinde, Güneydoğu Anadolu'da Konya ve Polatlı'da büyük toprak sahiplerine karşı, tefeci-bezirgan sermayesinin yoğun olduğu Ege, Adana civarı ve Karadeniz bölgesinde de tefeciliğe karşı, işgaller, çatışmalar, yürüyüşler ve mitinglerle yürütülen bir mücadeledir. Tekelci sermayenin ve feodal sömürünün ağır baskısı altında gittikçe yoğunlaşan ve mülklerini kaybederek proleterleşen köylü yığınları toprak istemektedirler. Tefeci-tüccarlar tarafından sömürülen küçük üreticiler, ürünlerini daha fazla paraya satarak ve banka kredilerinden "adil" pay alarak, bu sömürüden kurtulmak istemektedirler. Köylüler, doktor, ilaç okul, yol, istemektedirler. Malatya'da ve Ege'de yapılan mitingler, Amerikaya karşı yayınlanan bildiriler, proleter devrimcilerin önayak olduğu anti-emperyalist ve demokratik hareketlerdir. Ve bunlar, köylü hareketleri içinde ileri bir aşamayı temsil ederler."(191)

Bu uzun alıntıda da görüldüğü gibi, köylülerin tepkileri salt toprak istemiyle sınırlı olmayıp, değişik sorunlardan kaynaklanan tepkiler olmuştur. Toprak talebi doğrultusundaki köylü eylemlilikleri oldukça cılız kalmıştır ve 1970'lerin ortalarından sonra da ve hatta bu tarihi biraz daha geriye çekersek; 12 Mart 1971 askeri müdahaleden sonra pek

görülmemiştir. Bunun nedeni; topraksız köylülüğün olmamasından değil, topraksız köylüleri şehirlerin çekmesinden kaynaklanmıştır. Sanayisi gelişmemiş de olsa, gelişen şehirler her geçen gün topraksız ya da az topraklı köylülerin akınına uğrayarak göçü alan temel alanlar olmuştur. Bu, kapitalizmin geliştiği ülkelerde köylülüğün proleterleşme hareketidir. Topraklarına el konan, topraksızlaştırılan köylülerin son uğrak yeri şehirler olmuş ya proleterleşmişler ya da yedek sanayi ordusuna katılmışlardır. Türkiye'de olan da budur. 1960'ların ortasından başlayarak 1970'lerin sonlarına kadar, bu sürecin, en yoğun şekilde yaşandığı yıllardır.

Kaypakkaya'nın sözünü ettiği "Türkiye'nin her yanında köylü hareketleri gelişiyor" dediği şeyin özü, bu süreçte, kapitalizmin köylere girmesinin hızlanmasının bir sonucudur. Topraklarını kaybeden ve kapalı köy ekonomilerinin kapitalist pazara bağlanması sonucu, köylülerin geleneksel yaşantılarını yitirmeleri, onları mücadeleye itmiş ve o sürecin genel devrimci ortamının katkılarıyla beraber köylü hareketleri artmıştır.

Köylülerin mülksüzleştirilmesinin hızlanması 1950'lerden itibarendir. Ancak, 1961 Anayasası'nın getirdiği bazı kısmi demokratik haklarla beraber köylü hareketi de tepkisini dışa vurmuştur. 1950'li süreçlerde DP'nin despotik yönetimi altında köylülerin tepkilerini dışa vurmaları, sokaklara taşımaları zordu. 1960'ların başından itibaren genel devrimci durumun gelişmesiyle beraber köylülerde sorunlarını sokaklara taşımışlar ve 1968-1971 arası ise devrimci hareketlerin gelişmesi ve bunların köylüler içindeki etkinlikleriyle köylü hareketleri bir üst aşamaya sıçramıştır. Ve 1970'lerin başında görülen köylü hareketleri bir daha görülmemiştir. Daha sonraki süreçlerde ise, gelişen ve olan köylü tepkileri; taban fiyatların düşük, tarım girdi fiyatlarının yüksek tutulmasına karşı olmuştur.

Kaypakkaya, KSİ'lar "Türkiye'de kurulabilir ve yaşayabilir" gerekçelerinden biri olarak da, "kitle temeli" dediği köylülerin düzene karşı tepkilerinden hareketle, şöyle bir saptamada bulunuyor:

"Ülkemizin her bölgesinde değil ama, birçok bölgesinde güçlü bir kitle temeli vardır. Köylüler, son yıllarda birçok demokratik mücadelelerden geçmişler; köylük bölgelerimizde bugüne kadar görülmedik bir birikim meydana gelmiştir. Bu açıdan da kızıl siyasi iktidarlar için

koşullar ülkemizde bu güne kadar görülmemiş ölçüde elverişlidir."(192)

Kaypakkaya'dan yukarıya aldığımız; "köylüler, son yıllarda birçok demokratik mücadelelerden geçmişler; köylük bölgelerimizde bugüne kadar görülmedik bir birikim meydana gelmiştir" değerlendirmesi de, oldukça sübjektif ve abartılıdır.

Osmanlı'da birçok köylü ayaklanmaları olmuştur. Güçlü ve kitlesel köylü -örneğin Celali isyanları gibi vb.- ayaklanmalarının Osmanlı döneminde olmasından doğal bir şey yoktur. Çünkü feodal bir imparatorluk ve bu imparatorluk altında esas ezilen sınıf köylülüktür.

TC tarihi boyunca da toprak sorunu için herhangi bir köylü ayaklanması ya da ayaklanmaları olmamıştır. Bu Türk ve Kürt köylüsü için de böyledir. Kürt köylüsünün ulusal sorun için ayaklanmalarını saymazsak, toprak sorunu için böyle bir hareketlenmesi olmamıştır. Bu durum, Türkiye köylülüğünün önemli bir özelliğidir. Nedenleri üzerine tartışılabilir, ancak, (devrimin temel gücü olması bir yana), Osmanlı'nın son yıllarından beri devrimci bir eylemi olmamıştır. Gerilla savaşı veren ülkelerde, genellikle köylülerin devletle çatışmaları yaygındır. Sık sık köylü ayaklanmaları olmuş ya da köylüler silahlanarak devlete ve de yerel otoritelere karşı savaşmışlardır. Gerilla savaşının verildiği (geçmişte ve de günümüzde) ülkelerin tarihi incelendiğinde bunlar görülecektir. Türkiye'de, -ezilen ulus hareketleri hariç- ne yerel otoriteye karşı ne de devlete karşı bir tane bile silahlı bir köylü hareketi olmamıştır.

Kaypakkaya'nın vurguladığı "demokratik mücadeleler", köylüleri silaha sarılacak duruma getirecek nitelikte değildi. Çünkü, bu köylülük, silaha sarılmaktan başka çaresi kalmamış durumda değildi. Ne ekonomik ne de siyasal olarak böyleydi.

Kapitalizmin gelişmeye başladığı TC'de ise köylünün düzene karşı tepkisi çok cılız kalmıştır. 1960'dan sonra kısmen gelişme gösterse de, bu da "güçlü bir köylü hareketi" olmaktan uzaktır. "Görülmedik bir birikim" diye nitelemek ise oldukça abartılı ve Türk köylüsünün gerçekliği ile uygunluk göstermemektedir. Kürt köylüsü üzerine bir değerlendirme yapıldığında, bu yaklaşım kısmen kabul edilebilir olsa da, Türk köylüsü için kabul edilemez. Kürt köylüsü ise, Türk devletinin ulusal baskı, asimilasyon ve katliamlarına karşı Kürt burjuvazisinin yanında yer almıştır. Bir birikim varsa, işçi sınıfının birikiminden söz

etmek gerekiyor. 15-16 Haziran'ları yaratmış işçi sınıfının birikimi ile kendiliğinden bir ayaklanması (TC süreci boyunca) olmamış bir köylü hareketini, işçi sınıfı hareketinden daha ileri göstermek, ideolojik bir sapmadır.

Kaypakkaya'nın yakından tanık olduğu 1967-71 arası yılları baz alsak bile, bu süreçteki köylü hareketleri ile işçi hareketlerini aynı kefeye koymak bir yana, köylü hareketini daha ileride göstermek Marksist bir tutum ve bakış açısı olmaz. Diğer yandan gerçekçi de değildir. İşçi hareketleri, niteliksel ve niceliksel olarak da, demokratik köylü hareketleri ve eylemlerinden çok çok ileridir. Kaypakkaya, bazı köylü hareketlerini olduğundan fazla abartmıştır. Silahlı mücadele anlayışını da, bu "subjektif ve abartılı" bakış üzerine inşa etmiştir.

"Doğu Mitingleri"

Burada "Doğu Mitingleri"nden de söz etmek gerekiyor. 1967 yılında başlayıp ve ülkenin birçok alanında -Ankara ve İstanbul'da dahil- 1969 sonlarına kadar yapılan Doğu Mitingleri'nin amacı ve içeriği; esas olarak Kürtlere yönelik baskıyı protestoyu içermektedir. Kürtlük sorunu açık olarak ortaya konmasa da Kürt ulusunun ezilmesini ve horlanmasını protesto eden ve Kürt aydınları öncülüğünde yapılan protesto hareketleridir. Bu aynı zamanda, Kürdistan'a kapitalizmin girmesi ve gelişmesi sonucu, Kürdistan'daki aydınlanmanın da bir göstergesi olduğu gibi, Kürt köylüsünün farklılaşmasının da bir göstergesini oluşturmaktadır.

İsmail Beşikçi'nin *"Doğu Mitingleri'nin Analizi"* başlığı altmda o zaman derlediği yazıdan bir bölümü buraya aktaralım:

1967-1969 arası yapılan Doğu Mitingleri'nde atılan ve taşınan slogan ve dövizler şöyle:

"Doğulu, kanuni hakların için çalış, didin! Hak istemekle birlik bozulmaz."

"Amacımız kardeşlik, eşitlik ve mutluluğu gerçekleştirmektir."

"Faşizme ve Emperyalizme karşı savaşan bütün halklar ve yiğit savaşçılarla beraberiz."

"Batı'ya medeniyet, Doğu'ya cehalet neden?"

"Jandarma değil, Öğretmen istiyoruz!.."
"Karakol Değil, Okul istiyoruz!.."
"Doğu Batı yoktur diye diye uyutulduk."
"Doğu'nun kaderi açlık, işsizlik, hor görülme. Batı vatan, Ya Doğu ne?"
"Doğulu, insanlığını ve vatandaşlığını mutlak kabul ettirecektir."
"Batıya Fabrika, yol, Doğuya Komando, karakol."
"Batı'yı imar, Doğu'yu istismar."
"Milli gelir: Manisa, 2350, Ağrı, 500, Aydın, 2500, Hakkari, 250."
"Anayasa ilerde, onu geri itemezsin!.."
"Dipçik değil, uzanan el isteriz!.."
"Beş yıllık plan, hepsi yalan. Doğulu uyan!"
"Mideme ekmek, sırtıma gömlek."
"Yaşama hürriyeti, insanlık hürriyeti, okuma hürriyeti isti-yoruz."
"Doğu, sürgünlerin yatağı değildir."
"Lafı bırak, Doğu'ya bak!"(193)

Burada da görüldüğü gibi, mitingler, Türk egemen sınıfların Kürt ulusu üzerindeki baskısının değişik şekillerde dile getirilmesidir. Mitinglere damgasını vuran budur. Ama, aynı zamanda, faşizme, emperyalizme ve yoksulluğa karşı da bir karşı koyuş, onların dile getirilmesi söz konusudur. Kürtler, Kürt olduklarını söyleyemedikleri için onun yerine "Doğulu" kelimesini kullanmışlardır. Halen de egemen sınıflar Kürt yerine "Doğulu vatandaş" kelimesini kullanır. Kürt kelimesi onlar için hep bir korku alanı olmuştur ve olmaya devam ediyor.

"Hak istemekle birlik bozulmaz" sloganını atmalarının nedeni de açıktır. Burjuvazi her fırsatta bunlar "vatanı bölüyorlar" propagandasıyla baskıları artırmışlardır. Kürt ulusunun en küçük ulusal demokratik hakları dahi "bölücülükle" suçlandığı ya da damgalandığı için "biz bölücü değiliz" savunusu içine girmişler ya da sokulmuşlardır. Aynı baskılamadan hareketle, Aleviler de; "en hakiki müslüman biziz" derler.

Devam edersek, Kürtistan'daki bu ulusal uyanış, 1969'da Doğu Kültür Ocakları'nın kurulmasına ve ilerleyen süreç içinde ise diğer sol ya da ulusal nitelikli Kürt örgütlerinin kurulmasının temelini de atmıştır. Bu mitinglere Kürt işçi ve emekçilerinin yanı sıra Türk işçi ve emekçilerin ileri kesimleri de destek vermiştir. Türkiyeli devrimciler de bu mitinglerde yer almışlardır. Elbette, bu mitingler, egemen sınıfları

korkutmuş ve hatta birçok "ilerici" "solcu" gözüken kesimlerin şoven duygularını da kabartmış, "Kürtçülük yok, halk sorunlarını dile getiriyor" şeklinde demeçler vermişlerdir. Bu mitinglere 27 Mayıs darbesiyle beraber sürgüne gönderilen "55'ler" diye bilinen Kürt toprak ağalarının bir kısmı da destek vermiştir. Bunlardan Ali Bucak'ın bir mitingdeki konuşması şöyledir:

"Mademki toprak reformu diyoruz, mademki sosyal adalet diyoruz da neden aklımıza, Kasım Ağa, (Gülek), Cavit Ağa, (Oral), Fevzi Lüftü Karaosmanoğlu, Hacı Ömer Ağa ve bunlar gibi yüzlercesi gelmiyor? Bunların toprakları bizimkilerden yüzlerce kez büyük. Ya İstanbul'daki sermaye ağaları? Bunlar, sanki daha mı az ağa?"(194)

Burada hemen belirtmek gerekiyor, 27 Mayıs darbesini "ilerici"(195) görenlerin bir gerekçesi de, 55 Kürt toprak ağasının sürgüne gönderilmesidir. Oysa, esas gerekçe bu ağaların Kürt ulusuna mensup olmasıdır. DP iktidarına destek vermesi, sürgün edilmelerinde tali bir unsurdur. 27 Mayıs darbecileri hiçbir şekilde toprak ağalarına, büyük çiftlik sahiplerine ya da büyük burjuvaziye karşı değildi. Tersine bunların temsilcileriydi. Bucak aşiretinden Ali Bucak'ın da söylediği gibi birçok Türk olan toprak ağaları da vardı ve bunlara ise asla dokunulmamıştır. Üstelik 10 yıllık DP iktidarı döneminde bunlar da söz konusu iktidarı desteklemiştir.

Doğu Mitingleri, salt köylü mitingi ya da salt toprak talebiyle ilgili olmadığı da açıktır. Doğu Mitingleri, bütün ezilen kesimleri kapsamaktadır. Hatta köylü katılımı ise diğer kesimlere oranla daha azdır. İşçi, emekçi, memur ve topraksız köylüleri kapsadığı bir gerçektir. Kürt toprak ağalarının bir kısmının (özellikle sürgün edilenlerin) destek vermesi ise üzerlerindeki Türk egemen sınıfların ulusal baskısı nedeniyledir.

1960-1970 İşçi Hareketleri

Kaypakkaya'da bilinç sıçraması 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi'yle olmuştur. *Türk Solu* ve *Aydınlık* dergilerindeki yazılar bunu göstermektedir. Ayrıca TİİKP içindeki idelojik mücadelesi de bundan sonra başlamıştır. Bu da gösteriyor ki, Kaypakkaya'yı etkileyen köylü

hareketleri değil işçi hareketleri, yani sınıf hareketi olmuştur. Doğal olarak da O, işçi sınıfının mücadelesini ve gelişmesini yazılarına ve tartışmalarına taşımış, kurduğu örgüte niteliğini de bu sınıfın idelojik dünya görüşü damgasını vurmuştur.

Bu bölümde, 1960-70 yılları arasındaki işçi hareketlerinin geniş bir dökümünü vermeyeceğiz. O süreçte, işçi sınıfı hareketinin gelişiminin devrimciler üzerindeki etkilerinin görülmesi açısından, sınıfın, eylemliklerinin gelişimine dikkat çekmek için bazı istatistiki bilgiler vermekle yetineceğiz.

1961 yılından itibaren işçi hareketlerinde adım adım gelişme olmuştur. Bunlar, grev, işgal, miting ve pasif direnme şeklinde ortaya konan direniş ve eylemlerdir. Örneğin 1961 yılında 4 olan bu eylem sayısı, 1970'e gelindiğinde 150'ye çıkmış ve en sonunda ise 15-16 Haziran İşçi Direnişi'yle doruğuna ulaşmıştır.

O süreçteki verili istatistiklerin -bkz: Bu kitabın, "15-16 Haziran İşçi Direnişi ve Dersleri" başlıklı bölüm- ortaya koyduğu bir gerçeklik, işçi sınıfının mücadelesinin 1960'lardan itibaren hızla yükseldiğidir. Bu aynı zamanda işçi sınıfının nicel ve nitelik olarak da gelişmesinin bir sonucu olmuştur. İşte böylesi bir ortamda, devrimci hareketlerin gelişmesi ve de devrimcilerdeki bilinç sıçramalarının da bu mücadelelere koşut geliştiğini görmek gerekiyor. Kaypakkaya bunlardan birisidir.

O süreçteki işçi hareketleri ile köylü hareketlerini kıyasladığımız da işçi hareketlerinin öne geçtiği ve daha ileri bir boyutta olduğu ve devrimci dinamizmin burada olduğu görülecektir.

İşçi hareketinin gelişmesinin nedeni hiç kuşkusuz kapitalizmin bunalımıyla da yakından ilgilidir ve de ülkede meta ekonomisinin yaygınlığı ve buna bağlı olarak emek-sermaye çelişmesinin keskinleşmesiyle de yakından ilgilidir. Örneğin, 1960'm başında Türkiye'de ücretli işçi sayısı 2 milyon 437 bin iken, 1970'e gelindiğinde bu sayı 3 milyon 145 bine yükseliyor.(196) Bu sayının içinde işçi sayılmayan memur emekçileri yok. 1963-1975 arasında greve giden ve grevde geçen işgünü sayılarını 1. Bölüm Tablo: 3'de görülebilir.

Kaypakkaya'da Komünist Parti Örgütlenmesi

KP örgütlenmesini esas alan Kaypakkaya, diğer örgütlenmeleri buna bağlı olarak ele almıştır. Bu MLM bir parti örgütlenmesi anlayışıdır. Kaypakkaya'yı o dönemde THKO, THKPC'den bu alanda ayıran temel göstergelerden birisidir. Kaypakkaya'nın Leninist parti anlayışı *"TİİKP Program Taslağının Eleştirisi"* adlı yazısında mevcuttur. 1970'lerin başında ülkemizde Leninist parti anlayışı diğer örgütlenmelerde olmadığı gibi genelde fokocu bir örgütlenme anlayışı ve küçük burjuva sınıfsal yaklaşım söz konusuydu. Haksızlık etmemek için aynı süreçte Mahir Çayan da "Leninist Parti anlayışını"[197] savunduklarını ve esas aldıklarını yazmıştır. Ancak, Çayan ile Kaypakkaya'nın Leninist Parti anlayışları temelden farklıdır. THKO'da ise parti anlayışı söz konusu değildir. Tam bir fokocu mantıkla hareket etmiştir.

Kaypakkaya'nın komünist partisine yaklaşımı ve bu konudaki anlayışı, 1972 yılı Ocak ayında yazdığı *"TİİKP Program Taslağı Eleştirisi"*nde net olarak ortaya konmaktadır. Bu yaklaşım MLM bir yaklaşımdır.

Ülkemizde KP geleneği 1920'lerden beri olmasına karşın, TKP'nin Mustafa Suphi'lerden sonra gerçek fonksiyonunu oynayamaması, revizyonist bir çizgiye sapması, yeni kuşaklarda da bu isme karşı bir güvensizlik yaratmıştır. KP ismine karşı bir güvensizliğin nedeni bu iken, diğer ve en önemli nedeni ise; Kemalizmin ve bu bağlamda Türk egemen sınıflarının anti-komünist paropagandasının aydınlar üzerindeki etkinliğinin sonucu olarak KP isminden kaçınılmıştır. Dikkat edilirse THKO, THKP-C, TİİKP vb. gibi örgütlerin isimleri içinde KP ismine rastlanmaz. Bu durumda bu örgütlerin komünist ismi almaktan kaçındığını ve de komünizme o denli uzak olduklarının bir göstergesi sayılabilir. Bir örgütün komünist olup olmamasını belirleyen ismi değil, programı olmasına karşın, isim sorunu da önemlidir. Nitekim o süreçte "halkçılık" daha yaygındır. Ayrıca, THKO, THKP-C ve TİİKP sahip oldukları çizgi ya da programları incelendiğinde ML bir program olmadığı görülebilir. Sosyalizmden etkilenmeleri onları siyasi olarak halkçı çizginin ilerisine taşımaya yetmemiştir. İdeolojik olarak ise küçük burjuva çizgiye sahiptirler.

Kaypakkaya, neden "Komünist" ismini almalıyız diye sorarken,

Marx, Engels yanı sıra Lenin'in bu konuyla ilgili şu sözünü aktarıyor:

"Marks ve Engels'in yaptıkları gibi, kendimize komünist partisi adını vermeliyiz."

"Marksist olduğumuzu yeniden ilan etmeliyiz, temel olarak Komünist Manifestosu'nu almalıyız."(198)

Kaypakkaya, devamla; *"Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao Zedung'un yaptığı gibi kendimize komünist partisi adını vermeliyiz. Komünist sıfatını hiç bir kararsızlığa düşmeden benimsemeliyiz."*(199) der.

Ülkemizde komünist adını taşıyan bir KP olduğu için Kaypakkaya, KP'nin önüne ML sıfatını ekleyerek, ondan kendilerini ayırmayı önerir. TKP'yi bir "burjuva kulübü" olarak değerlendirir. Onun bu değerlendirmesi önemli olduğu için İK'dan aktarmaya devam edelim:

"İkinci olarak, komünist adını alan partilerin çoğu bugün revizyonizmin batağına batmışlardır. Bunlar proletaryanın değil, karşıdevrimin aracıdır. Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa ülkelerinde bu partiler, burjuvazi ve gericiler üzerinde proletarya diktatörlüğünün değil, işçiler ve diğer emekçi halk üzerinde burjuva diktatörlüğünün aracıdır.

Biz bunlardan kendimizi kesinlikle ayırmalı, komünist kelimesine ek olarak Marksist-Leninist sıfatını da kullanmalıyız."(200)

Kaypakkaya'nın işçi sınıfının önderliğini kavrayışını ortaya koyması açısından, ondan kısa bir alıntı daha aktaralım. Çünkü o süreçte Kaypakkaya ile diğer devrimci önderleri ideolojik olarak birbirinden ayıran önemli bir mihenk taşıdır.

Parti ismi içindeki "köylülük" kelimesinin kaldırılmasını öneren İbrahim Kaypakkaya, köylülüğün özel mülkiyetle ilişkili olduğunu vurguladıktan sonra, proletarya ile ilgili görüşlerini şöyle açıklar:

"Oysa proletarya, mülkiyetle bütün bağlarını koparmıştır. Modern sanayiinin özel ürünü ve esas ürünüdür. Modern sanayiinin gelişmesiyle birlikte gelişir ve güçlenir. Geçmişi değil geleceği temsil eder. Yok olanı değil, büyüyüp gelişeni temsil eder. Özel mülkiyetin korunmasını değil, kesinlikle ortadan kaldırılmasını ister. Bu nitelikleri dolayısıyla da, toplumun bütün emekçi kesimlerinin, bu düzenden acı çeken insanlığın tümünün kurtuluşunu, tarih, işçi sınıfının omuzlarına yüklemiştir. İşte biz, bu sınıfın öncü müfrezesiyiz ve bu yüzdendir ki, partimizin önüne bir de köylü sıfatının eklenmesi, bilimsel olarak yanlıştır. Birinin varlığı

diğerini olanaksızlaştırır."(201)

İşte, Kaypakkaya'yı komünist kılan temel yaklaşımlardan birisi burasıdır. İşçi sınıfının niteliğine ve onun ideolojik önderliğine yaklaşımı, Kaypakkaya ile aynı süreçteki diğer devrimci önderlerde ve de örgütlenmelerde bu yaklaşım bulunmaz.

Ne var ki, Kaypakkaya'nın bu yanı öne çıkarılamamış, bilimsel yaklaşımı bazı öznelci yaklaşımlarının gerisinde kalmıştır. Onun ardılları da bu yönünü öne çıkarma yerine öznelci yanlarına daha fazla sarılmışlardır. Yanlışlar daha fazla öne çıkarılınca, Kaypakkaya'nın bilimselliği geri plana düşürülmüştür.

Kaypakkaya, örgütün niteliğini şöyle belirtir:

"Biz işçi sınıfı hareketiyiz, onun öncü müfrezesiyiz. Köylü hareketi asla değil."(202)

Kaypakkaya, örgütün işçi sınıfı hareketi olduğunu, onun öncü müfrezesi olduğunu hiçbir şüpheye yer bırakmadan net olarak belirtmiştir. Bu açıklama ve duruş, Kaypakkaya'nın hangi sınıfın temsilcisi olduğunu ve de işçi sınıfına nasıl baktığının yalın bir göstergesidir. O günkü süreçte, 1961 Anayasası'nı dahi aşamayanların ve "Mustafa Kemal'in Milli Kurtuluşçuları" olarak kendilerini övenlerle Kaypakkaya arsındaki ideolojik derin uçurum ve ayrışma burada yatmaktadır.

Çin ve Türkiye

Kaypakkaya, temel teorik görüşlerini maddeler halinde özetlerken, Çin Devrimi deneyimini olduğu gibi ülkemiz koşulları için de geçerli olduğunu varsayarak, görüşlerini "11 İlke" şeklinde özetlemiştir. 1972 Ocak ayında yazdığı *"Başkan Mao'nun Kızıl Siyasi İktidar Öğretisini Doğru Kavrayalım"* başlıklı makalesinde de bu görülebilir.

Öncelikle belirtmek gerekiyor; Mao'nun Çin'i ile Kaypakkaya'nm Türkiye'si arasında hiçbir benzerlik söz konusu değil. Ya da şöyle açıklamak gerekiyor: 1920'lerin Çin'i ile 1970'lerin Türkiyesi arasında bir benzerlik yoktur. Sosyo-ekonomik yapı açısından olsun, köylülüğün toprak talebi açısından olsun, yarı-feodal yapı açısından olsun benzerlikleri yoktu. Mao, Çin'in verili koşullarını doğru değerlendirerek devrime önderlik ediyor ve başarıya ulaştırıyor. Mao'nun Çin Devrimi

deneyiminden yararlanılır, ama kopya edilemez ya da bir şablon olarak ele alınamaz. Her ülkenin ekonomik, siyasal, sosyal, tarihi ve kültürel yanları farklılıklar içerir. Birbirilerine benzeyenlerde bile farklılıklar söz konusudur. Komünistler bu farklılıkları dikkate almak durumundadır.

Kaypakkaya, o günkü koşullarda Çin Devrimi deneyimini neredeyse birebir Türkiye'de geçerli olduğundan hareket ederek, onları maddeleştirmiştir. Böylece, "hemen silahlı mücadeleye başlandığında gerisinin de geleceğini" düşlemiştir. Farklı içeriklere sahip olsalarda, bu konuda THKO, THKP-C ve TKP/ML aynı anlayıştaydılar; "bir kere silahlı mücadeleye başlandığında gerisi gelecekti" yaklaşımı... Bilindiği gibi gerisi geldi, ancak farklı bir şekilde geldi.

O günün koşullarında bunu salt Kaypakkaya değil, Mahirler ve Denizler de böyle düşünmüşlerdir. Yani, silahlı mücadeleye hemen başlanmalı ve bir kere silahlı mücadeleye başlandığında kitleler silahlı mücadele etrafında örgütlenecektir. Ya da silahlı mücadele veren örgütlere katılarak silaha sarılacaktır. Bu yaklaşım, 1968-70 başlarının Türkiye'sindeki militan devrimciler arasında yaygındı. Çünkü, dünyanın o günkü koşulları da bu tür bir düşünceye zemin hazırlar durumundaydı. Dünyanın birçok ülkesinde sosyal ve ulusal silahlı mücadeleler veriliyordu ve dünyadaki devrimci durumda en yüksek noktasına ulaşmıştı.

TKP'nin revizyonist bir çizgide olması ve uzun yıllar pasifist ve reformist bir çizgi izlemesi, adıyla siyasetinin çelişmesi, dünyada ve Türkiye'de devrimci durumun gelişmesiyle beraber, yeni yetişen devrimci gençliği ve birçok aydını farklı arayışlara, daha radikal yönlere itti. Ayrıca UKH içindeki ideolojik ayrışımlar, özellikle de SBKP ile ÇKP arasındaki ideolojik ayrışım ve mücadele, ister istemez bütün ülkelerdeki komünist ve küçük burjuva sol hareketleri de etkiledi. Türkiye'deki devrimci hareketler de bundan etkilendi. Etkilenmemesi de düşünülemezdi.

Türkiye'deki devrimci durumun gelişmesinden en çok etkilenen üniversite gençliği oldu. Dünyada gelişen 1968 Hareketi'ne damgasını vuran gençlik hareketidir. Türkiye'de de aynı şekilde olmuştur. Önce etkilenen gençlik hareketi olmuş ve peşinden ise işçi ve köylüler etkilenmiştir.

Kaypakkaya'nın "hemen silahlı mücadeleye başlanmalı" ve "işçi ve yoksul köylülerin büyük bir çoğunluğu kurtuluşlarının silahlı mücadeleyle olacağını kavramıştır" sözleri, yukarıda belirtilen dünyada ve Türkiye'deki devrimci durumla doğrudan bir ilişkisi vardır. Ancak, yanlış ve abartılı bir ilişki kurulmuştur. Bu yanlış ve abartılı saptama Kaypakkaya'dan ardıllarına kalmış ve onların da 40 yıldır yanlış bir yol izlemelerine neden olmuştur.

Kaypakkaya'dan Sonra "11 İlke"nin Durumu

Kaypakkaya'nın kendine temel aldığı 11 ilkeyi bugün TKP/ML ve MKP de temel aldıklarını yazıyorlar ve savunuyorlar.

"11 İlke" TKP/ML ve MKP için önemlidir. Kaypakkaya geleneğinden gelenlerin en çok tartıştığı konuların başında bu ilkeler gelmiştir dense yanlış bir belirleme olmayacaktır. Örneğin TKP/ML içinde 2. MK (1981-1987 sonu) döneminde en çok tartışılan ve daha sonraları da tartışılmaya devam eden konudur.

Kaypakkaya bu görüşlerini nereden almıştır, diye sorulursa, Çin devrimi deneyiminden çıkarmış, kendisi de Türkiye'yi "yarı-sömürge, yarı-feodal" değerlendirdiği için bu ilkelerin ülkemizde de geçerli olduğundan hareket etmiştir. Oysa, bugün bu ilkelerden sadece parti örgütlenmesinin esas olduğu belirlemesinin dışında diğerlerinin doğru olduğu ya da geçerli olduğu söylenemez. Bu değerlendirmeyi, bu ilkeleri savunduğunu söyleyen TKP/ML ve MKP'nin bugünkü pratiğine bakarak da çıkarabiliriz.

Sırayla ele alırsak;

TKP/ML ve MKP birinci ilkeye uygun hareket etmiyorlar. Çünkü köylük bölgelerde faaliyetleri esas değil, şehirlerdeki faaliyetleri esas almışlardır. Her iki örgütün de örgütlenme ve çalışmaları şehirlerde tartışılmayacak denli esas hale gelmiş, kırsal alanlarda ya da köylerde ise çok çok tali -hiçbir zaman esas hale gelemediği unutulmadan- duruma düşmüştür. Bu belirlemenin, bu örgütlerin gerçekliği içinde inkâr edilebilecek hiçbir yanı yoktur. Kadroların ve militanlarının önemli bölümü şehirlerde faaliyet yürütmektedir. "Bunu nereden çıkarıyorsun" diye sorulursa; örgütlenmenin ağırlıkta olduğu bir alanda, militanların

da bu alanlarda yoğunlaşmasından doğal bir şey olamaz. Ayrıca, bu belirlemenin 1975'ten günümüze kadar geçerli olduğunu söylemeliyiz. Niyetler "kırsal alanı esas almak" olmasına karşın, sınıf mücadelesi esas olarak şehirlerde verilmiştir. Çünkü, işçi ve emekçilerin mücadelesi kırsal alan denilen bölgelerdeki mücadeleden istisnasız her zaman ileri boyutta olmuştur. 1970'lerin sonlarından sonra köylülerin toprak talepleri doğrultusunda mücadelelerinden söz etmek pek olanaklı değildir. Bunun yanında 1984'den sonra PKK'nın silahlı ulusal mücadelesini tartışmanın dışında tutarsak, TKP/ML'nin olsun başka örgütlenmelerin olsun, silahlı mücadeleleri, hiçbir zaman şehirlerdeki işçi ve emekçilerin mücadelesinin önüne geçmemiş ve geçememiştir. Bundan sonra da geçmesi, eşyanın tabiatına aykırıdır. Sınıf mücadelesi, çelişkilerin keskinleştiği alanlarda daha belirgin bir hal alır. Köylülerin ciddi bir toprak sorunu olsaydı, belki fabrikalardaki işçi-patron mücadelesinin ya da memurların hak alma mücadelesinin önüne geçebilirdi.

Ülkemiz açısından bu konuda şöyle genel bir belirlemede bulunabiliriz: 1960'ı esas alırsak, bu tarihten sonra köylülerin toprak sorunu ile ilgili ciddi bir talepleri ve bu talepleri için mücadeleleri olmamıştır. 1968-1970'lerde Trakya ve Kürdistan'ın Diyarbakır bölgelerinde kısmen toprak sorunu için köylü mitingleri olmasına karşın, bu da kapitalist tarımın geliştiği alanlarda olmuştur. Daha sonraları, elbette köylü mitingleri olmuştur. Ama bunlar, toprak talebi için değil, tarım ürünleri taban fiyatlarının yükseltilmesi, tarım girdi fayatlarının düşürülmesi vb. için. Yani kapitalist tarımın yarattığı sorunlar için kapitalist üretim ilişkileri içinde olan köylülerin tepkileri olmuştur. Buna karşın, bunlar da hiçbir zaman şehirlerdeki işçi ve emekçilerin mücadelesinin önüne geçmemiş, ülke gündemini belirleyici bir boyuta ulaşmamıştır.

Feodalizmin çözülüşü ve giderek ortadan kaldırılması başlı başına ayrı bir konudur. Ancak Türkiye'de köylü sorununu ayrı bir başlık altında ele alındığı için, burada bu konunun ayrıntısına girmeden, "11 ilke" ile ilgili yanlarına değinmekle yetinilecektir.

Kaypakkaya'nın görüşlerini yanlış bulan ve bu nedenle TKP/ML içinden ayrılan birçok siyaset olmuştur. Ya da şöyle bir genelleme yapılırsa, Kaypakkaya'nın kurduğu TKP/ML içindeki ayrılıkların esas nedeni yine Kaypakkaya'nın kendi görüşleri temelinde olmuştur. Bu bağlamda, burada, sadece ciddi -temelden denebilecek- ideolojik-siyasal ayrılıklara

değinilecek, diğer irili-ufaklı ayrılıklara değinilmeyecek.

TKP/ML içinde ilk ciddi ideolojik-siyasal ayrılık 1976'da yaşanmış, TKP/ML'nin temel teorik görüşlerini yanlış bulan bir kesim "TKP/ML Hareketi" adı altında ayrılmıştır. Bunun dışında ikinci ayrılık ise 1981 yılında "Bolşevik Partizan" adı altında olmuştur. Bu son ayrılık her ne kadar Mao-Enver Hoca değerlendirmesi bağlamında ortaya çıkmışsa da, "Bolşevik Partizan" süreç içinde kendi siyasal görüşlerini oluşturarak, Kaypakkaya'nın "Beş Temel Belge"de yer alan görüşlerinden ayrı görüşler ortaya koymuş ya da geliştirmiştir.

Elbette, her sınıf örgütünde olduğu gibi TKP/ML içinde de ideolojik-siyasi tartışmalar her zaman olmuştur. Sınıflar arası mücadele, örgütleri de şu veya bu şekilde etkiler ve kendine KP diyen örgütleri daha çok etkilemesi de en doğal olanıdır. Çünkü KP'leri siyasal sorunlara en duyarlı siyasal-örgütsel yapılardır. Komünist partileri sınıf mücadelesinin getirdiği sorunlardan daha fazla etkilenir ve bunlara çözüm bulmak için daha fazla bir yönelim içine girerler. TKP/ML de uluslararası alanda olsun Türkiye'deki sorunlardan olsun direkt etkilenen ve bunun etkilerini kendi içinde tartışan bir örgütsel yapıdır.

TKP/ML içinde Kaypakkaya'nın "11 ilkesinin" tartışılması 2. MK[203] ile yeniden gündeme gelmiştir. 12 Eylül faşizmin en karanlık sürecinde ağır yenilgi almasına karşın sınıf mücadelesine devam eden TKP/ML, kendi içinde de ciddi tartışmalar yaşıyordu. Bunun en somut örneği 1984 yılı ortalarında yapılan 2. MK 5. Toplantısı olmuştur. Bu toplantıda Kaypakkaya'nın 11 ilkesi masaya yatırılmış ve "günümüz verili koşullarına bazı maddeleri uymuyor" denerek değiştirilmesi istenmiştir.

11 ilke ilk olarak 2. MK döneminde değil, 1. Konferans'la beraber 1. MK döneminde (1978) değiştirildiğini söylemek yanlış olmaz. 1. MK, "Barışçıl mücadele biçimlerinin esas olduğunu" söylemiş ve ona göre bir mücadele biçimi benimsemiştir. 1. Konferans'ta seçilen 1. MK'si her ne kadar 11 ilkeyi tartışmasa da, kendine göre yorumlayarak, parti içinde bu konuda gelebilecek eleştirilerin önüne, bu yöntemle geçmek istemiştir.

Örneğin 1. MK, TKP/ML'nin illegal yayın organı olan *Komünist*'in 2. sayısında (Haziran 1978) şöyle bir saptamada, *"Bugün ülkemizde devrimci durum hızla yükselmektedir"*[204] bulunduktan sonra *"içinde bulunulan dönem silahlı mücadelenin ilk aşamasının, gerilla savaşının*

taktik bir devresi olan 'gerilla savaşına hazırlık' dönemidir. Demokratik Halk Devrimi süresi boyunca esas olan silahlı mücadelenin, bir dizi alanda sessiz bir şekilde yürütülen hazırlığın esas olduğu bir dönemdir."(205)

Bu dönemde TKP/ML içinde 1. MK'nın söz konusu bu saptamasına karşı çıkanlar ve sert eleştiri getiren üyeler olmuştur.

1. MK'nın bu "barışçıl taktik" saptamasını 2. MK 5. Toplantısında *"Bu tesbit o günkü dönemin objektif şartlarına uygundu ve doğru bir tesbitti"*(206) diyerek olumlarken, kendisi de 11 İlke'nin bazılarını stratejik değerlendirirken, bazılarını ise taktik olarak değerlendirmiştir.

"MK'miz barışçıl mücadele biçimlerinin ön planda olduğu görüşündedir. ... Silahlı mücadele biçimleri ise giderek önem kazanmasına rağmen hâlâ tali plandadır. Kitlelerin hareketleri ilerlediği ölçüde giderek adım adım ilerleme taktiğine baş vurmamız da doğru olacaktır."(207)

Bu saptamalar, 1984 yılı Türkiye'si için yapılmaktadır.

2. MK'si Kaypakkaya'nın getirdiği 11 ilkeyi şöyle değerlendiri-yor:

"Türkiye devrimine ışık tutan bu 11 ilkeden, bazıları stratejik ilkeler, bazıları da taktik ilkelerdir" dedikten sonra stratejik ilkeleri şöyle sıralıyor:

"Köylük bölgelerdeki faaliyet esas, şehirlerdeki faaliyet talidir", "silahlı mücadele esas diğer mücadele biçimleri talidir", "örgütlenme de, parti örgütlenmesi esas, diğer örgütlenmeler talidir" vb.

Taktik ilkeler de şöyle sıralanıyor:

"Bu dönemde köylerde silahlı mücadele içinde gerilla mücadelesi esas, diğer mücadele biçimleri talidir", "şehirlerde (büyük şehirlerde) stratejik savunma döneminde kuvvet biriktirmek ve fırsat kollamak esas, ayaklanmalar düzenlemek talidir."(208)

2. MK, Raporu'nda yukarıda stratejik ilkeler olarak saydığı ilkelerin de devrim boyunca değişmeyeceğini teyit ediyor:

" ... gibi stratejik ilkeler, yalnızca şu veya bu taktik sürecin objektif olguları üzerinde değil, ülkenin stratejik aşama boyunca değişmeden kalacak olan sosyo-ekonomik yapı üzerine şekillenmiştir"(209) diyerek, kesin ve net konuşuyor.

TKP/ML içinde, o zaman, söylem yerindeyse, büyük bir gürültü koparan bu rapordaki bu belirlemeler, ne var ki, sorunun sadece bir yanını ele alırken bile, eklektizme düşmekten kurtulamamıştır. Örgütün

içinde bulunduğu sorunu salt tali soruna indirgemesi, esas stratejik sorunlarda çelişmenin yattığını görememesi, fazla da ileriye gitmesini sağlayamadı. 2. MK, bu roporda, tali mücadele biçimlerinde "hata" olduğunu ileri sürmüştür. Oysa, problem teori ve pratiğin birbiriyle uyuşmamasında, sosyal ve canlı pratiğin genel teorik görüşlerle uyuşmadığını, onu reddettiğini ne yazık ki görememişlerdir. Ya da bir varsayım olarak; görenler, örgütten büyük bir tepki geleceğini bildikleri için daha açık olarak sorunu ortaya koymaktan kaçınmışlardır, diyerek bir "niyet okuması" da yapılabilir.

2. MK, sadece 1984 yılı için "barışçıl mücadele esas" derken, alıntılarda da görüldüğü gibi yine 11 ilkeyi olduğu gibi savunuyor. Ancak, TKP/ML içindeki genel anlayış, "hiçbir zaman barışçıl mücadele esas olamaz" olduğu için ve bu, değiştirilmez bir ilke halini aldığından dolayı, "barışçıl mücadele esas" demek, parti görüşünden "büyük bir sapma" olarak değerlendiriliyor. Nitekim, Kaypakkaya'nın görüşlerine göre hareket edildiğinde, böyle bir değerlendirme yanlış da düşmüyor.

Tali sorunların dahi tartışılması ve mücadele biçimlerinin net, katı ve değişmez kalıplara sokulması her ne kadar MLM ile birebir uyuşmasa da, bu konuda dahi sert direnişlerle karşılaşılması, örgüt içinde kavrayış düzeyini de ortaya koyuyor. Bu, aynı zamanda, Kaypakkaya'nın ortaya koyduğu görüşlerden bir adım dahi geri atılamayacağına inanan ve direngen bir örgütsel yapıyla da karşı karşıya olunduğunun bir göstergesi olsa gerek.

Değişime karşı buradaki direnç ve sübjektivizme düşme eğilimi, ilkeleri araştırmaların çıkış noktası olarak ele alma yanlışlığının da bir sonucudur diyebiliriz. Baştan, İK tarafından "ilkeler ortaya konmuş" ve "pratik bu ilkelere göre şekillenecek" şeklinde bir anlayış söz konusudur. Oysa pratiği, ilkeler değil, ilkeleri pratik belirler.

Bu konuda Engels şöyle der:

"İlkeler, araştırmanın çıkış noktası değil, sonucudur; doğaya ve insanların tarihine uygulanmazlar, bunlardan soyutlanırlar; doğa ve insan dünyası ilkelere uymaz, ilkeler ancak doğa ve insan tarihine uydukları ölçüde doğrudur. Sorunun tek materyalist anlayışı budur."(210)

Engels'in önemle belirttiği bu materyalist anlayıştan hareket etmek gerekiyor. İlkeleri alt alta sıralamak ve daha baştan hareketi ona göre şekillendirmek, materyalist bir anlayış değil idealizm olur. Somut

koşulların somut tahlili anlayışı da buradan çıkar. "Biz ilkeleri ortaya koyduk, pratiği buna göre şekillendireceğiz" anlayışı ve yaklaşımı hareketi kaçınılmaz olarak öznelciliğe götürür. Böylesi bir yanlış yönelimin, bazen taşın kuşa çarpması misali doğru yolda olunduğunun kanıtı olamaz. Öznelciliğin hareket noktası da; şeylerden düşünceye değil, düşünceden şeylere varma şeklindedir. Materyalizm ile idealizmi birbirinden ayıran hareket noktası tam da burasıdır. Materyalizm şeylerden düşünceye varırken, idealizm ise düşünceden şeylere gitme yöntemini izler.

MKP de, Kaypakkaya'nın temel görüşlerini, bu anlamda 11 İlke'yi de olduğu gibi savunmaktadır. TKP/ML'nin 1. yenilgisini (1973) değerlendirirken, yenilginin esas olarak "subjektif hatalardan" kaynaklandığını söylemesi, durum değerlendirmesiyle ilgilidir. Kaypakkaya'nın ve TKP/ML'nin temel teorik görüşleri savunulmaktadır.

"Örgütsel yenilgide objektif koşulların payının olduğunu daha önce ortaya koyduk. Fakat partimizin yenilgisine neden olan esas faktör objektif nedenler değil, subjektif tesbitlerimizdir."(211)

MKP'nin bu değerlendirmesi, Kaypakkaya'nın ortaya koyduğu teorik belgelere yaklaşımlarının nasıl olduğunu da aşağı yukarı göstermektedir.

2. MK'ni eleştirirken; *"... 'illegal barışçıl mücadele biçimi esastır' tesbitinde bulunarak Partiyi tamamen kaosa sürüklemiştir. Bu tesbitle Partinin stratejik mücadele biçimi olan silahlı mücadeleyi tahrifata uğratmış ve ilkesel bir revizyona neden olmuştur. Bu politikanın ürünü olarak örgütü önce kırdan şehire, sonra ise oradan da yurt dışına taşıyarak siyasi-örgütsel tasfiyeci sağ hat izlemiştir"*(212) deniyor.

MKP'den alıntılara devam edelim:

"... zamanında mevcut durumu doğru tahlil edip buna uygun-siyasi örgütsel politika ve taktikler geliştirerek örgütü tümden kıra çekmiş olsaydı ve burada da geri çekilmenin ruhuna uygun bir hat izlenseydi, parti ikinci yenilgisini almadan ve yeni gereksiz ayrılıkları yaşamadan savaşı hem başlatmış olurdu hem de partiyi daha ileri seviyelere taşırdı."(213)

Görüldüğü gibi, örgütün kırsal alana çekilmesi ve burada da geri çekilme taktiğinin izlenmesiyle yenilginin alınmamış olacağı söyleniyor. Yani, kırsal alan bir kurtarıcı alan olarak değerlendiriliyor. Ne var ki, daha sonra bu anlayıştan hareket eden MKP, tarihinin en büyük

darbesini kırsal alanda aldı. 2005 Haziran'ında aldığı -17'ler- ağır kayıp da bu anlayışın, salt askeri bakış açısının ürünüdür.

"... örgütün tümden kıra çekilmesi" anlayışı üzerinde biraz durmak gerekiyor. Çünkü bu anlayış Kaypakkaya'dan başlayıp MKP'ye kadar derin izler bırakarak gelen öznelci bir yaklaşımdır. Dışarıdan bakanlar, Türkiye kırsal gerçeğinden bihaber olanlar ya da gerilla savaşını salt "kırsal alan" olarak ele alanlar, kırın kurtarıcı cazibesine kapılabilirler. Yaklaşık kırk yıldır "kır kır" diye diye, deyim yerindeyse; dillerinde tüy bitenlerin, neden şehirlerden çıkıp da bu kurtarıcı kıra yerleşemediğini de anlayamıyorlardır. Bu anlayış, günümüz TKP/ML ve MKP'sinde yaygın, yerleşmiş bir anlayıştır. Fakat bu salt teorik düzeydedir. Pratikte ise bunun tersidir. Kadro ve üyelerin çoğunluğu şehirlerdedir. Örgütlerinin esas faaliyet alanları şehirlerdedir. Bu anlamda, bunu, "teorik olarak savunuyorlar" di-yoruz. Niyetleri kırsal alana yerleşmek ve gerilla savaşını geliştirmektir. Ne var ki, niyet ve sosyal gerçeklik aynı olmadığından, sosyal gerçeklik niyetlere papuç bırakmadığı ve hayat hakkı tanımadığı için, bu görüşü savunan örgütler, savundukları teorik görüşlerin tersini yapmak, yani, kır yerine şehirleri esas almak zorunda kalıyorlar. Sosyal gerçekliğin öznelci düşünceleri reddetmesine karşın, bu örgütler inatçı bir şekilde "kır esas" teorisinde büyük bir azim ve kararlılıkla direnmeye devam ediyorlar.

Yukarıda MKP'nin I. Kongre kararlarından aldığımız alıntıda, öznelciliğin boyutunu göstermesi açısından önemlidir. Bir nevi hayal dünyasında geziyorlar ve sosyal gerçeklikle hiçbir ilişkileri yoktur. "17'ler"(214) olarak bilinen kayıpların içindeki kadrolardan şehit düşenlerin sadece bir tanesi kırsal alanda faaliyet yürütüyordu. Geri kalanlar ise ya Türkiye'nin büyük şehirlerinde ya da yurt dışından gelenlerden oluşuyordu.

Bir taraftan, başkasını, yani kendinden önceki önderlikleri, "örgütü ve önderliği kırsal alana yerleştirmediler" diye "sağcılıkla", Kaypakkaya'nın ilkelerinden "sapmakla" suçlayacaksın ya da ağır eleştiriler de bulunacaksın, diğer taraftan, kendine gelince, sessiz kalacaksın. Ya da kendi pratiğinin de, "sapma" olarak görüp eleştirdiğin ile aynı pratik olduğunu görmeyeceksin(?) Halkımızın deyimiyle, "başkasına çuvaldızı, kendine iğneyi" batıracaksın. Bu, doğru bir eleştiri-özeleştiri yöntemi olmadığı gibi, bu yöntem, yanlışın üzerine

yanlışla gitmeyi sistematik hale getirir.

Diğer bir yaklaşım ise, "savaşı hemen başlatın" önermesidir. Kırsal alana çıkınca savaşın hemen başlatılacağı anlayışı mevcut. Bütün MK'lere eleştiriler hemen hemen bu fasit daire üzerinde sürüyor. "Kırsal alana çık ve savaşı başlat!" TKP/ML tarihini bilenler, 1973 yenilgisi bir yana bırakılırsa, TKP/ML'nin kırsal alanda örgütlü ve 1980'den itibaren de gerillası olduğunu anımsayacaktır. Özellikle 1983 yılından itibaren ise kendi tarihinin en kalabalık gerilla gücüne sahipti. Bu sayı ancak TKP(M)-DABK ve TKP/ML-KONFERANS güçlerinin 1992 yılında birleşmesiyle aşılabildi. Bu bilgiler, bu her iki örgütün 1994 yılındaki ayrılık sırasında *Partizan*[215] dergisinde yayınlanan belgelerde mevcuttur.

"Geri çekilme taktiği" izlenmediğini söylemek de yanlıştır. 12 Eylül sürecinde kırsal alanda bulunan güçler ciddi eylemler gerçekleştirmemiştir. Hareket tarzlarının adına ne derlerse desinler, birkaç ihbarcının cezalandırılması dışında düşmana yönelik bir eylem söz konusu değildir.

Şehirlerde ise durum yine aynıydı. Örgütsel durumu ayakta tutma mücadelesi veriliyordu. Şehirlerde de "saldırı taktiği" değil, geri çekilme ve en alt düzeyde örgütlülüğü sürdürme savaşımı vardı. Söylem yerindeyse, şehirlerde var olma mücadelesi, hayatta kalma mücadelesiydi. Kendine KP diyen bir örgüt için de bu olmazsa olmazlardandı. Teorik anlamda ne savunulursa savunulsun, sosyal hayat bunu dayatıyordu.

TKP/ML ve MKP açısından kırsal alanda gerilla bulundurmak, gerilla savaşını başlatmak amaçlı olduğuna göre, neden savaşı başlatmadıklarını sormak hakkımız değil mi? Üstelik bu her iki örgüt de kırsal alanda gerillaları olduğunu söylüyorlar. Bunu, kamuoyuna yayınladıkları kendi belgelerinde ortaya koyuyorlar. Savaşı başlatmak yazıldığı ve söylendiği gibi kolaysa, savaşın çoktan başlaması ve belli bir boyuta çıkarılmış olması gerekiyordu. Kırsal alanda gerilla var, ama hâlâ "köylü gerilla savaşı başlamadı" deniyorsa, o zaman düşünülmesi gerekiyor. Savaş niyetlerle mi başlıyor ya da savaşın koşulları yok da ondan dolayı mı? Anahtar cevap bunun içinde saklı. 40 yıllık bir örgütün hâlâ bunu tartışma konusu yapması, eskilerin deyimiyle abesle iştigaldir.

Daha baştan ilkeler belirlemenin, sorunu çözmek anlamına gelmediğini ise yukarıda belirttik. Sorunun özü, ilkelerin yaşama uyup uymadığı, Engels'in söylemini bir kere daha yinelersek; doğa ve insan ilkelere uymaz, ilkelerin onlara uyması gerekiyor. Sorun burada. Cevap anahtarı da buradadır.

Bir yandan "tabuları yıkmalıyız" vb. gibi beylik sözlere yer verilirken, bir yandan ise "ilkelerden taviz vememeliyiz", "bunlar değişmez ilkelerdir" demek birbirleriyle çelişen şeylerdir. Bu çelişkiler yumağı içinde bir sağa bir sola yuvarlanmak, işimize geleni seçmek, Marksist bir anlayış olmaktan uzaktır. Hepsi bu.

TKP/ML 2. MK'nin 5. Toplantı Raporu Üzerine Bir Değerlendirme

TKP/ML 2. MK'si, TKP/ML'nin 1981 başlarında yapılan 2. Konferansı'nda seçilmiştir. Yani, 12 Eylül Askeri Faşist Cuntası'nın en saldırgan döneminde yapılan konferansta seçilen ve yine bu karanlık süreçte sınıf mücadelesi içinde TKP/ML'yi yönetmeye çalışan bir önderlik olduğu dikkate alınmalıdır. Bunun yanında, örgütün örgütsel anlamda ağır bir yenilği alması, kadro ve üyelerinin önemli bir bölümünün zindanlara atılması ve bir çoğunun katledilmesi, işçi ve emekçilerin mücadelesinin bastırılması ve kitle hareketi adına herhangi bir yaprağın kımıldamaması, bütün devrimci örgütlerin susturulduğu bir süreç olduğu unutulmamalıdır.

Kaypakkaya'nm ilkelerinin değişmezliğini kabul etmiş olanlar, sosyal gerçekliğin dayatmaları karşısında zorlandıkları, çelişkiye düştükleri bu nedenle de sık sık birbirini reddeden görüşleri ileri sürdükleri, geneli savunayım derken kendi içinde tutarsızlıklara düştükleri görülmektedir. Bir tarafta, Kaypakkaya'nm görüşlerinin "doğruluğu" ve bunların "değiştirilemez" oluşu söz konusuyken, öbür yanda, sınıf mücadelesi içinde sosyal pratiğin dayattığı ve sosyal pratiğe uymayan teoriyle çelişen pratiğin sergilenmesi arasındaki çelişme... Örgüt, sosyal pratiğin gerçekleriyle uyum içinde olmayan bir yol izlediği için tutarsızlığa düşmekten kendini kurtaramıyor. TKP/ML ve MKP'nin de durumları böyle denebilir. Savunulan teorinin sosyal

pratikle çelişen yanlarının çözümü yine sosyal pratikten çıkan teoriyle yer değiştirilmesi, "tazenin alınıp bayatın atılması"nda kendini bulur.

TKP/ML içinde ve daha sonra MKP içinde olsun en çok eleştiriye maruz kalan 2. MK'nin söz konusu 5. Toplantı Raporu olmuştur. Her iki siyasal yapı da 2. MK'ni, bu rapor özgülünde "oportünist", revizyonist", "sağcı", "tasfiyeci" vb. olarak değerlendirmişlerdir. Ancak, 2. MK'nin adı geçen raporu kapsamlı ve ilk defa merkezi düzeyde örgüt içinde bir şeylerin değiştirilmesini savunan -yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı eklektizmi barındırsa da- rapor özelliğini taşımaktadır. Ayrıca, bu rapor, o dönemde örgüt içinde yoğun tartışmaları da gündeme getirmiş ve bu rapora karşı, karşı görüşlerin derli toplu yayınlanmasını sağlamıştır.

II. MK'nin 5. Toplantı Raporu'ndaki görüşleri geniş ve detaylı şekilde eleştiren ve alternatif öneriler getiren Zeki Uygun'u[216] burada anmadan geçmek haksızlık olur. Bu bağlamda, o süreçte, dışarıda olup da parti sorunlarına karşı ciddi olarak yaklaşan ve kendini bu konuda sorumlu hissedenlerin başında Zeki Uygun'un geldiğini -görüşlerinin doğruluğu/yanlışlığı bir yana- söylemek yanlış olmayacaktır. II. MK'si 3. Konferans hazırlıkları için tartışma yayın organı olarak *"Parti Birliği"* adı altında sadece parti içinde yayınlanan bir yayın organı çıkarmış ve parti üyelerinin görüşlerini yayınlamıştır. MK'nın II. Toplantı Raporu'ndaki görüşlere karşı en kapsamlı eleştiri Zeki Uygun'dan gelmiştir. Onun, yaklaşık 400 sayfa tutan görüşleri Parti Birliği, Sayı: 3'de (Nisan 1986) "A. Aydın" rumuzu ile yayınlanmıştır. Ayrıca, Metris Cezaevi'ndeki üye ve kadroların da dışarıya çıkarabildikleri bazı görüşlerin yanı sıra, DABK'nin[217] görüşleri *Parti Birliği*'nde yayınlanmıştır.

Zeki Uygun, II. MK'nın söz konusu bu raporunu esasta parti görüşlerinin revize edilmesi, parti içinde kafa karıştırıcı "tasfiyeci görüşler" olarak değerlendirirken, 11 ilke ile ilgili de şunları söylüyor:

"... bu 11 ilke İ. Kaypakkaya yoldaşın M-L görüşlerinin derli toplu ve açık, anlaşılır bir özeti olduğu için, onun tüm diğer yazı ve dökümanları aynı zamanda bu görüşlerin oldukça geniş bir izahatı durumundadır. Dolayısıyla, bugün gelinen noktada hâlâ bu ilkelerin "izahata muhtaç" olduğunun söylenmesi ve bu ilkeler üzerinde "çeşitli manevralara" girişilmeye çalışılması, bizim açımızdan başlı başına bir 'talihsizlik' olarak değerlendirilmelidir."[218]

Zeki Uygun'un Kaypakkaya'nın bütün görüşlerinin doğru olduğunu ve bunların ML görüşler olduğunu ileri sürerken, aynı zamanda Partinin isminin değiştirilmesini de savunuyordu. Parti isminin TKP/MLM (Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist-Maoist) olmasını öneriyordu. TMLGB'ninde TMLMGB olmasını önerirken diğer bir önerisi ise, Türkiye Komünist Kadınlar Birliği kurulmasıydı.

O dönemin, Doğu Anadolu Bölge Komitesi'nin (DABK) de kısaca buraya görüşlerini aktaralım. Bunun önemi, DABK'ın 1987 yılında TKP/ML'nin yaptığı 3. Konferansı'na katılmayarak ayrılması ve günümüz MKP'nin DABK'ın devamı olmasında yatmaktadır. Her ne kadar MKP 1. Kongre'sinde DABK'ın ayrılığını yanlış ve TKP/ML'nin yaptığı 3. Konferansı meşru[219] görse de, bu onun önemini azaltmıyor. Çünkü ortada ciddi bir ayrılık yaşandı ve o ayrılık MKP ve TKP/ML olarak devam ediyor. Ve MKP, yaptığı 1. Kongre'den bu yana TKP/ML ile birlik yapmak istiyor ve bu birliği stratejik bir birlik olarak ele alıyor.

Burada, DABK (TKP(M-L) ve TKP/ML 3. Konferans'ın da görüşlerine yer vermek gerekiyor. Bu iki örgüt o zaman ayrılmalarına karşın, birçok konuda aynı düşündükleri, aynı şeyleri söyledikleri ve 2. MK'ni aynı şekilde değerlendirdikleri görülecektir.

"BK'miz, İ. Kaypakkaya tarafından yazılan 5 temel belgede ortaya konulan konularla ilgili yaklaşımı doğru görmektedir. BK'miz silahlı mücadele biçiminin stratejik bir tesbit olduğu ve bunun 5 temel belgede doğru bir biçimde ortaya konulduğunu savunmaktadır."[220]

"Ulkemizde silahlı mücadelenin her dönem stratejik olarak esas olması, bizim irademize bağlı olmadığı gibi, tersine ülkemiz iktisadi yapısından kaynaklanmaktadır. Komünistler bulundukları ülkenin objektif yapısını doğru bir şekilde değerlendirerek, buna bağlı olarak mücadele biçimlerinde stratejik ve taktik, esas ve tali olanı tesbit ederler."[221]

"MK revizyonistleri gibi, silahlı mücadele ile, propaganda ve ajitasyon faaliyetlerini birbirinin karşısına koyan, Şafak revizyonistlerine karşı..."[222]

Bunlar, o dönemde, DABK'm genel yaklaşımını ortaya koyan görüşlerdir. 2. MK'ni revizyonist görmekte ve hatta "Şafak revizyonistleri" ile aynı kefeye koymaktadır.

1987 yılında yapılan TKP/ML 3. Konferans'ında seçilen 3. MK'nin bu konuyla ilgili uzun bir pasajı buraya alalım:

"Partimiz de bu konuda özellikle 1978'den itibaren başlayan ve dönem dönem şiddete dayanmayan mücadele biçimlerinin esas hale gelebileceği tesbitini, 3. K'mız sağ bir anlayış olarak değerlendirmekte ve MK'nın bu konudaki anlayışım yanlış bulmaktadır.

"Ülkemiz, emperyalizme bağımlı, yarı-sömürge, yarı-feodal bir sosyo-ekonomik yapıya sahiptir. Faşizm sürekli bir olgudur. Burjuva demokrasisi yoktur. Tersine ülkemiz, feodal baskı ve zulüm altındadır. Yani, devrimle karşı-devrim sürekli bir kanlı mücadele içindedir. Ülkemizde burjuva demokrasisi olmamasına rağmen, belli dönemler burjuva demokrasisinin kırıntıları olan demokratik hak ve özgürlükler tadılmıştır. Bu demokratik hak ve özgürlükler ülkemizde çok uzun aralıklarla ortaya çıktığı gibi, çok kısa da sürmüştür. Mesela 1980 yılından önce böyle bir durum vardı. Yani varolan demokratik hak ve özgürlükler tali olarak barışçıl mücadelenin objektif şartlarını oluşturuyordu. Fakat 12 Eylül sonrası dönemde varolan demokratik hak ve özgürlükler ortadan kaldırılarak, barışçıl mücadelenin de olanak ve şartları yok oldu. ... 12 Eylül sonrası dönem, barışçıl mücadelenin esas alınması ... subjektif bir tesbittir. Görüldüğü gibi, MK revizyonist baylar, sıraladığımız bu şartlarda ve koşullarda barışçıl mücadelenin "objektif" bir tesbit, silahlı mücadelenin ise subjektif (esas alınması) bir tesbit olduğunu söylüyorlar."

"Partimiz silahlı mücadele konusunda (1973 yılı öncesi hariç) esas olarak sağ oportünist bir hat izlenmiştir. Ve 2. MK, bazı dönemler "silahlı mücadele esastır" tesbiti yapılmışsa da, bu sözde kalmış, özünde ise sağ oportünist düşünceler hakim olmuştur. Partimizde silahlı mücadelenin anlam ve öneminin kavranıp yürütüldüğü dönem sadece partimizin kuruluş dönemi olmuştur. Bunun dışında, silahlı mücadele hiçbir dönem esas alınıp yürütülmemiştir."(223)

Bu uzun alıntıda da görüldüğü gibi, TKP/ML ve MKP "silahlı mücadele" konusunda hemen hemen her dönem aynı şeyleri söylüyorlar. Deyim yerindeyse, anlayışlar aynı olduğu gibi söylemler de virgülüne kadar aynı. 40 yıllık süreçte, "silahlı mücadelenin kavrandığı zaman Kaypakkaya'nın yaşadığı kısacık süreç." O dönem ile sonraki dönemleri başka yerlerde karşılaştırdığımız için burada tekrar ele almayacağız. Ancak, kendi tarihini bu kadar inkar eden bir yaklaşım söz konusu olamaz diyerek burayı noktalayalım.

"Çizgiyi Kavramayan Önderlikler"

Kaypakkaya geleneğinden gelen ve halen Kaypakkaya çizgisini devam ettirdiğini söyleyen siyasal örgütlenmelerin en çok vurguladıkları nokta, hiç kuşkusuz; "Biz Kaypakkaya çizgisini kavramadık ve Kaypakkaya'nm çizgisinin pratiğe uygulamadığımız için halk savaşını geliştiremedik" vb. vb. söylemlerle kendilerini savuna gelmişlerdir. Bunları ileri sürenlerin yöntemleri; tahliller ve değerlendirmeler, temelden ve baştan ele alarak sona doğru gidecekleri yerde, sondan başa doğru gitme şeklinde olmuştur. Doğal olarak, böyle bir yöntem izleyerek sorunları değerlendirme ise genelde hep aynı sonuçları vermiştir. Olayları tahlil etme yöntemi aynı olunca, değerlendirme sonuçları da bir kalıptan çıkmış gibi olur ve öyle de olmuştur -aşağıdaki alıntılarda da göreceğimiz gibi- demek abartılı olmayacaktır.

"Bugüne kadar Parti genel siyasi çizgimiz kavranmadığından bu genel çizgi sadece söylemde kalmış, buna uygun stratejik konumlama esasta başarılamamıştır. Bundandır ki bütün önderliklerin (dolayısıyla Partinin) siyasal çizgisi kendilerinin de teorik olarak kabul ettiği Kaypakkaya güzergâhında ifadesini bulan genel siyasal çizgiden sapmış ve sağ ya da sol oportünist bir hat almıştır. Oportünist çizginin; halk savaşının özünün kavranamayışı veya yanlış kavranışının politika, örgütsel politika, askeri hat ve taktiklerde yukarıdaki hatalara düşmesi kaçınılmazdı. Kısacası sorun tamamen çizgi sorunuydu."(224)

"Yoldaş Kaypakkaya'yı anlamıyor, kavramıyorduk."(225)

Burada bir belirleme yapmak gerekiyor. Birçok defa yinelediğimiz gibi, Kaypakkaya'yı "anlamıyor, kavramıyorduk" vb. gibi yaklaşımlar, 40 yıllık örgütler açısından pek de inandırıcı olmadığı gibi, sanki, Kaypakkaya, anlamsız ya da anlaşılması çok zor şeyler söylemiş gibi sorun ele alınıyor. Ayrıca, Kaypakkaya, Althusser(226) değil ki, felsefe yapayım diye, anlamsız ve bulanık şeyler söylemiş olsun. Kaypakkaya'nın yazdıkları halkın anlayacağı şeylerdi. Özellikle de proletaryanın ileri unsurlarının Kaypakkaya'nm ne söylediğini anlamaması ya da anlayamaması düşünülemez. Tersi, Kaypakkaya'ya hakarettir.

Bu ara nottan sonra konuya dönecek olursak; "yoldaş Kaypakkaya'yı anlamıyor, kavramıyorduk" diyenler, bu söyledikleri tarihten itibaren Kaypakkaya'yı "anlayıp kavramışlar"dır. O zaman bun-

lara düşen görev: Eski pratik uygulamaları daha ileri götürmeleri gerekirdi. Yani, kendileri Kaypakkaya'yı anladıklarına ve de halk savaşının ne olduğunu bildiklerine göre bu konularda, kendi deyimleriyle "nitel" bir sıçrama göstermeleri gerekirdi. Tersine, pratikleri I. Kongre öncesinden daha geri bir duruma düştüğü gibi, sıkça yeniledikleri halk savaşı ile de hiçbir ilişkileri kalmadı desek, yanlış bir saptama olmaz. Ne yazık ki, MKP'nin önder kadrolarının da içinde bulunduğu 17'lerin katledilmesinin siyasal arka penceresinde, bu yanlış çizgide, salt askeri bakış açısında diretilmesinin olduğu görülmelidir. Acı, ama gerçek böyledir. Ne var ki, onlar bu acı hatalardan doğru dersler çıkaracaklarına, aynı hataları sürdürmeye kararlılıkla(227) devam ediyorlar.

MKP I. Kongre Belgeleri'nin daha ilk girişinde; *"Partimizin tarihi muhasebesi noktasında söylenen her yeni şeye tutucu bir tarzda bir direnç gösterildi. Bu dirençten dolayıdır ki I. Kongremize kadar bütün parti önderliklerimiz ve yönetici organlarımız ... zaman zaman 'sol'dan zaman zaman ise sağdan eleştirilerle Partimizin tarihinin eklektik bir tarzda ele alınmıştır. Hatalardan yanılgılardan dersler çıkarmak yerine geçmişi tekrar etmek neredeyse gelenek halini aldı."*(228)

Bu tür görüşleri içeren alıntılar daha da çoğaltılabilir. Ancak, kendilerinden önceki önderliklere yaklaşımları ve geçmişi değerlendirmeleri bu siyasal anlayışın içinde yer alıyor. Bu, aynı zamanda, şu anlama geliyor: "Onlar kavramadı, ama biz kavradık ve biz doğruyu uygulayarak Kaypakkaya çizgisinin pratiğe geçireceğiz." Ne var ki, böylesi bir peryodik ve neredeyse kelimesi kelimesine aynı olan analizler, bir "önderlikle" sınırlı kalmayıp, bir sonraki de aynı değerlendirmeleri yapıyor. Birbirini tekrarlayan "özeleştiri-eleştiri" yöntemi, hiçbir zaman "derde deva" olmamıştır. Olmadığını yaşayarak görüyoruz.

Yukarıdaki alıntıda, "yanlış" olan bir şey yok denebilir. Hatalardan ders çıkarılması ve "tutucu" olunmaması gerektiği vb. gibi doğru şeyler söyleniyor. Bunun peşinden sormak gerekmez mi, MKP 1. Kongresi geçmişin hangi hatalarını ortaya çıkardı? Hangi "tutuculuğa" karşı tavır aldı? Bunlar yok. Genel belirleme ve söylemler ötesinde kendi pratiği ve kendi teorileri ile ilgili somut bir analiz yok. Kısacası genellemenin yüzeyselliği ile teorik mücadele sürdürdüklerini sanan bir anlayış ile karşı karşıyayız. Tersine, MKP I. Kongresi, söylem yerindeyse, sübjek-

tivizmi, kendi tarihi içinde en yüksek noktaya çıkaran bir kongre olmuştur.

DABK'ın devamı olan MKP ile DABK'ın 1986 yılında 2. MK'ni eleştiren görüşlerden bazılarını buraya aktarmanın yararı var. MKP'nin DABK'ı her ne kadar "salt askeri bakış açısına sahip" olarak değerlendirmesine karşın, ondan kopamadığının güçlü izlerini veren bazı alıntıları buraya aktaralım:

"Partimiz silahlı mücadele konusunda (1973 yılı öncesi hariç) esas olarak sağ oportünist bir hat izlenmiştir. Ve 2. MK dönemlerinde, bazı dönemler 'silahlı mücadele esastır' tesbiti yapılmışsa da, bu sözde kalmış, özünde ise, sağ oportünist düşünceler hakim olmuştur. Partimizde, silahlı mücadelenin anlam ve öneminin kavranıp, yürütüldüğü dönem sadece partimizin kuruluş dönemi olmuştur. Bunun dışında, silahlı mücadele hiçbir dönem esas alınıp yürütülmemiştir."(229)

DABK'ın bu tesbitiyle az yukarıda MKP'den aktardığımız tesbit arasında herhangi bir fark yoktur. MKP, kendini her ne kadar DABK'tan ayırmaya çalışmışsa da, bakış açılarında özünde bir fark olmadığı görülüyor.

Ve TKP/ML'den aldığımız aşağıdaki görüşler ile MKP ve DABK'm görüşleri arasında hiçbir fark olmadığım açığa vuruyor. Yani, önderliklere ve "Kaypakkaya'dan sonra silahlı mücadele verilmedi"ğine ilişkin görüşler 40 yıllık süreçte değişmeden devam ediyor.

"Ne var ki daha sonraki süreçlere damgasını vuran parti önderlikleri, halk savaşının genel kavranışı noktasında kuruluş aşamasında yakalanan halkayı kaybetmiş, bunu yanlış zeminlerde aradıkça parti çizgisinden uzaklaşmıştır."(230)

"Çizgi sosyal gerçeklikten uzaklaşmıyor, önderlikler çizgiden uzaklaşıyor." "Çizgi doğru, önderlikler yanlış." 40 yıllık bir süre içinde TKP/ML ya da MKP nedense bir türlü Kaypakkaya'nın kısa süreli mücadele yaşamı içinde ortaya koyduğu düşünceyi kavrayamıyor(!) Bunlar, Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'yu kavrıyorlar, ama, Kaypakkaya'yı kavrayamıyorlar. Kendilerine bu kadar hakaret eden, kendilerini küçümseyen bir anlayış olamaz. "Elbise baştan doğru çizildi ve doğru dikildi" diyorlar. Oysa, 40 yıllık süreçte, o çocuk büyüdü. Elbise, bir çocuk için dikilmişti. Çocuk büyüdü ve elbiseye girmiyor. Kaypakkaya geleneğinden gelenler ya da onun çizgisinde ısrar edenler,

çocuğun büyüdüğünü ve kırk yaşına geldiğini kabul etmeye yanaşmıyorlar. Marx'ın, *Kapital*'in önsözüne yazdığı bir benzetmeyi buraya alalım:

"Perseus, avladığı devler kendisini görmesin diye sihirli bir başlık giyerdi. Biz ise, devlerin varlığını görmemek için, sihirli başlığı gözlerimize ve kulaklarımıza kadar indiriyoruz."(231)

TKP/ML ve MKP'de siyasal ve sosyal yapıdaki gelişmeler karşısında böyle bir tavır içindeler denirse, bu benzetme pek de aşırıya kaçmış olmayacaktır.

Kitabın başka bölümlerinde de belirtildiği gibi, Kaypakkaya zamanında birkaç eylem yapılırken, daha sonraki süreçlerde kasaba ve ilçe basma eylemlerine kadar eylemlikler yükseltilmesine karşın, bunlar yok sayılarak, kendi geçmişlerine yönelik bir inkarcı yaklaşım söz konusudur.

Kitabı alıntılara boğmak istemiyoruz, ama, sorunun daha iyi anlaşılması için uzun alıntılara ve sorunlara "tutucu" yaklaşmadıklarını söyleyenlerin, ileride göreceğimiz gibi, birbirleriyle çelişen görüşlerine de yer vermek gerekiyor ki, okuyucu panaromayı daha net görebilsin.

Aynı saptama TKP/ML'de de var.

"... 'yeni' olan tüm şeyler karşısında, bilimsel düşünme tarzının müzmin muhalifi bir eğilim olarak, her bir düşünceyi öncesiz kabul etmeme; tarih içinde benzer bir şeye, öncele dayandırma eğilimidir. Bu eğilim; gerici temsilin, somut şartların somut tahlili ilkesinin başında her zaman ışıldayan tehditkâr kılıcı, yaratıcı ve tahlilci düşüncenin analizidir. Partimiz tarihinde sık sık yüz yüze geldiğimiz bu olgu, dogmatizm olarak tanımladığımız ideolojik bir hastalıktır."(232)

ÖG, bu saptamayı MKP I. Kongresinden önce söylüyor. Her iki alıntı birbirinin benzeri saptamaları içeriyor. "subjektivizm"den, "dogmatizm"den şikayetçiler, yeniye karşı "tutucu" olmaktan şikayetçiler, ama nedense yeniyi almaya yanaşmıyorlar. Dogmatizmi ve subjektivizmi saflarından atmaya bir türlü yanaşmıyorlar. Daha doğrusu Kaypakkaya'da var olan subjektivizmi görmüyorlar, görüyorlarsa da değiştirmeye yanaşmıyorlar.

Bütün bu alıntılardaki görüşlerden bir sonuç çıkarılabilir: Evet, bunlar da "subjektivizmi" ve "dogmatizmi" görüyorlar, bir şeyleri değiştirmek istiyorlar, ama, yanlış gördüklerini değiştiremiyorlar, diye

yorum yapılabilir ve de tutuculukta kararlı olanların yine kendileri olduğu söylenebilir. Kaypakkaya'nın görüşlerini eleştirenleri ya da yanlışlıklarını söyleyenleri "sapma" olarak değerlendiren yine kendileri. Kaypakkaya'nın görüşlerinin yer aldığı "beş temel belge"nin "değişmez" oluşunu kabul eden ve bunları değiştirmek isteyenlere karşı "direnç" ve "tutuculuk" gösterenler yine kendileri. O zaman sormak gerekmiyor mu? Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu? Söylemde "dogmatizme ve subjektivizme karşıyız" demek, yetmiyor. Bunu, pratikte göstermek gerekiyor. Maalesef, laf ile peynir gemisi yürütülemiyor.

Yukarıdaki alıntılarda, saptamalar doğruları içermesine karşın, bunu yazanlar başta aynı hatanın içindeydiler ya da aynı hatadan kurtulamadılar. Kaypakkaya'yı olduğu gibi kabullendiler. Örgütün temel teorik görüşleri olan görüşler üzerine yoğunlaşacakları yerde, hatalar Kaypakkaya'dan sonra gelenlerde arandı. Sanki Kaypakkaya'nın görüşlerini onlar yazdı. MKP I. Kongresi de geçmişi "tekrar" etmekten öteye geçememiştir. Genel doğruları tekrarlamak ve bazı şeylerin olmasını istemek, sorunu çözmek ya da sorunun kaynağına inerek, doğru şeylerin ortaya çıkmasını sağlamış olmak anlamına gelmiyor. Birbirini tekrarlayan periyodik tekrarlardan öte gitmeyen hata saptama yöntemi...

Kendinden başka "Kaypakkayacı" görmeyen MKP 1. Kongresi'nde seçilen önderliğin uygulamaları ise fazla söze gerek bırakmadan kendi pratiği ile ortadadır. Bazen sol bazen sağ ve yer yer salt askeri bakış açısı içinde bocalayan MKP önderliği, deyim yerindeyse kendini intihara sürükledi. Bunu yaptıran ise izlediği salt askeri bakış açısıydı. Her ne kadar kendisi MKP 1. Kongre belgelerinde "sol" ve "salt askeri bakış açılarını" eleştirmiş olsa da, o, MLM genel teorilerini tekrarlamanın ötesine gidemediğindendir. Eğer MKP, TKP/ML'nin geçmişini doğru değerlendirebilseydi, böylesine -intihar sayılabilecek- ağır bir hatanın içine düşmeyebilirdi.

"Direnç" ve "tutuculuğa" karşı çıkanlar, eleştirenler, dogmatizm, subjektivizm ve salt askeri bakış açısından yakınanların mantığı şu olsa gerek: Biz Kaypakkaya'nın beş temel belgesini kabul edelim, ama asla "subjektivizm, dogmatizm ve salt askeri bakış açısına" da düşmeyelim diyorlar. Yani, sosyal pratiğe karşı bir direnç söz konusu. Her şeyden önce bu genel zaafları belirtenler, bünyelerinde bunların varlığından

söz edenler, başta, kendileri tutucu ve direnç gösteriyor; yeniye, sosyal pratikten çıkan yeni teoriye. Onlar, pratiğin reddettiği teoriye dönüp dönüp yeniden sarılıyorlar. Ama, öte yandan ise "şikayetçiler". Yaman çelişki!

MKP 1. Kongre Belgeleri (MKP 1. KB)'nde de söylendiği gibi sorun "çizgi sorunudur". Eğer doğru bir çizgi izlenirse, doğru şeyler yapılır. Yanlış çizgiden, sosyal pratikten çıkmayan öznelci ve yüzeysel yaklaşımlardan doğru şeyler çıkmaz. TKP/ML ve MKP'nin mücadele pratikleri bunu kanıtlamış olsa gerek.

MLM ustalardan alıntılar alarak ve genel geçerli doğrular tekrarlanarak bir çizginin doğruluğu ispat edilemez ya da o çizginin doğru olduğu anlamına gelmez. Örneğin, halk savaşına ait genel geçerli genel doğruların tekrarlanması, bunlar üzerine taktikler üretilmesi, bu mücadeleyi vermiş ya da vermeye devam eden partilerin pratiklerinden ve başarılarından örnekler aktarmak, insanların duygularını okşayabilir, ama onun her ülkede geçerli olduğu, bu anlamda da ülkemizde de geçerli olduğu anlamına gelmediği ve gelmeyeceği de bilinmelidir.

MKP, II. Kongre'sinde de I. Kongre'deki iddiasını yenilemeye devam ediyor. Yani, kendinden önceki önderlikler Kaypakkaya'yı "kavramamışlar".

Ve şöyle hükmediyorlar:

"İbrahim yoldaş sonrası uzun bir süre yakalayamadığımız bilimsel tutum Tarihi Muhasebe -I. Kongreleri'ni kast ediyorlar- *ile yeniden partimize kazandırılmıştır."*

"... Kaypakkaya'nın temel teorik tezlerinden sapmanın hangi kılıfla olursa olsun Maoizm'den ve bilimsel sosyalist teoriden sapma olduğunu açıkça belirtmiştir."(233)

Burada, İbrahim'den sonra ilk defa kendilerinin bilimselliği yakalamış olduklarını vurgulamaları, kendinden öncekilerin MLM olmadıklarını söylediklerinin farkında olmaları gerekir. Ama, öbür yandan bütün konferansları "MLM" olarak değerlendirmeleri, bu yaklaşımları ile çelişiyor. Eğer Kaypakkaya'dan sonra "ilk defa" kendileri "bilimselliği" yakalamışlarsa, diğerlerinin anti-bilimsel oldukları söylenmiş olmuyor mu? Daha öncede vurguladığım gibi, kendi kendini inkâr eden yaklaşımlara sıkça rastlamak olası.

Yukarıdaki ikinci alıntıdan çıkarılacak diğer bir sonuç ise daha

baştan kendi ellerini kollarını bağlamış olmalarıdır. "Kaypakkaya'nın temel teorik tezlerinden sapma hangi kılıf altında olursa olsun Maoizm'den ve bilimsel sosyalist teoriden sapma..."

Kaypakkaya'nın görüşlerinde "sapmaya" karşı olduklarını yemin edercesine sık sık tekrarlıyorlar ama, aynı zamanda, hemen peşinden; "Marksizmin de bir doğma olmadığını" vurgulamak zorunda kalıyorlar. Kendileri için her ikisi de doğru olsa gerek ki, iki tezi de peş peşe sıralıyorlar. MKP 1. Kongre Belgeleri olarak yayınladıkları bir kitapta ise şunları söylüyor:

"Marksizm bir doğma değil bilimdi. Yaşıyordu canlıydı, gelişecekti, gelişti. Dokunulamaz tamamlanmış bir ayetler sistemi olarak ele almak, Marksizmin özüne terstir."(234)

Ancak, bunları sık sık tekrarlarlarken Kaypakkaya'yı dokunulmaz olarak gördüklerini unutuyorlar olsa gerek ki, peşinden Marksizmin genel doğrularını sıralayarak kendi dogmatizmlerini gizleme telaşına düşüyorlar. Bu tür yaklaşımlar, Marksizmde olmaz. Bu aynı zamanda: kendini Marksist olarak niteleyenlerin; dogmatizm, öznelcilik ve de şablonculuktan bir türlü kurtulamamalarının, "tarihi muhasebe" yerine, kendilerini karikatürize edişlerinin bir muhasebesi olsa gerek. Marksizmin lafzını tekrarlamakla yetinip esas olarak ise oportünizmi uygulamak ancak böyle olabilir. Marksizm değişiyor, ama Kaypakkaya değişmiyor. Marksizmden anladıkları bu olmalı! Küçük burjuva oportünizmin teorik gerçekliği de budur.

Diyalektik materyalizmde "mutlak" diye bir şey olmadığını MKP'nin bilmesi gerekir. Öte yandan, Kaypakkaya'nın temel teorik tezleri denince bütün görüşleri akla gelmektedir. Türkiye'de gelişmeleri Kaypakkaya'nın teorisinin açıklamaya yetmediğini MKP de biliyor olmalı. Bu nedenle de, çok sık eleştirmek ve özeleştiri yapmak zorunda kaldığı ve her hatasının kaynağı olarak gördüğü "subjektivizm"e düşmekten bir türlü kendini alamıyor.

Bir siyasal örgüt, daha baştan "mutlak" belirlemelerle kendi ayaklarına pranga vuruyorsa, o örgüt, ne dogmatizmden ne de subjektivizmden kurtulabilir. Bir eli bu tür ideolojik zaaflar içinde olup öbür eli marksizm içindeyse, o örgüt marksist olamaz, olsa olsa marksizmden etkilenmiş olur. Savunduğu marksist görüşler ise eklektik olur. "Mutlak" ile gelişmenin yolunu kestiği için diyalektik materyalist yön-

temle yoluna devam edemeyeceğini de belirlemiş oluyor. Örneğin, yarın MKP, ülkenin sosyo-ekonomik yapısının değiştiğine karar verirse ne olacak? Kaypakkaya'nın temel teorik tezlerinden vazgeçtiği için kendi söylemiyle, "MLM'den sapmış" olacaktır. O zaman temel görüşleri değiştirmeden yoluna devam edecek, bu kez de sosyal pratik onu zorladığı için, gel gitlerin içinde şaşkınlık içinde yüzmeye devam edecektir. Ayrıca, hayatın zorlaması sonucu, ülkeyi "kapitalist" değerlendirseler dahi, eklektik bir şema ortaya çıkaracaklarını, izledikleri yöntemden ortaya çıkarmak zor olmasa gerek.

Marksist bilim şüphecidir ve şüpheciliği terk ettiği anda bilimsellikten uzaklaşır. Şüpheci olmayan bilimi geliştiremez. Bu önerme, Marksist genel bir doğrudur. Kendine MLM diyen örgütlerin de bunu yapması gerekir. Aksi taktirde "subjektifizm hastalığı"ndan kurtulamazlar.

Bilimselliği kendisiyle başlatan bir yaklaşım da, kendisinin iktidara gelmeden önce sürdürülen mücadeleyi ve o örgütü MLM görmesi bir çelişkidir. Bir taraftan bu tarih "bizim" denecek, öbür yandan ise bilimsellik "benimle başladı" denecek... anti-MLM bir geçmişe MLM'ler sahip çıkamaz.

Öbür yandan abartı sanatı alabildiğine gelişmiş de diyebiliriz. Abartı sanatı MKP'de daha bir belirgin hal almıştır. Bazı örneklerle bunu destekleyelim.

"Maoist kavrayışın -SMKP I. Kongresi, YK- nitel anlamda üst seviyeye ulaşmasını sağlamıştır."(235)

"... 'Maoizm'le yüklen, Halk Savaşı'yla İlerle' şiarında billurlaşan Türkiye-Kuzey Kürdistan proletaryası ve halklarının gerçek kurtuluş yolunu ... bilimsel cesaretle açıklamış ve ona uygun bir duruş örgütleyerek yöneliminin pratik ayaklarını önemle vurgulamıştır."(236)

Birinci alıntı ele alındığında, gerçeklerle uyuşmadığı görülecektir. Maoist anlayışın kavranışı hangi noktada "nitel anlamda üst boyuta sıçrattı" diye bir soru sorulduğunda, eğer örgütlerinin ismine "Maoist" kelimesi eklemekle ise, bu yeterli olamaz. Birçok partinin isimlerinin KP olduğunu biliyoruz. Günümüz Çin'de yönetimi elinde tutan Çin tekelci burjuva partisinin ismi de ÇKP. Daha birçok örnekler var ve bu tür örnekler çoğaltılabilir. Ya da yine, birçok revizyonist ve hatta reformcu partilerin adının sonunda "maoist" eklemesi mevcut.

"Kaypakkaya'nın hangi görüşleri geliştirildi ya da yenileri eklendi"

sorusu sorulduğunda da "nitel" bir değişimin içine girmedikleri kendiliğinden ortaya çıkar. Yukarıdaki alıntılarda da görüldüğü gibi, Kaypakkaya'nın görüşlerini olduğu gibi kabul ediyorlar ve "ondan sapmanın ant-MLM" olacağının altını defalarca kalın çizgilerle çiziyorlar ve önemle vurguluyorlar. O zaman sorulabilir: Ne geliştirildi ve ne eklendi? Parti, örgüt, devrimin yolu, devrimin karakteri, ulusal sorun vb. gibi konularda ne eklendi? Ya da daha somut olarak sorarsak: Kaypakaya'nın beş temel belgesine ne eklendi ve eklendiyse hangileri geliştirildi? Ortada böyle bir şey olmadığını kendileri de söylüyor. Her iki kongrelerinde ortaya koydukları çizgi; Kaypakkaya'cılıktan "şaşmama" yönünde "yemin" derekesinde verilen sözlerin dışında "yeni" olan bir şey yoktur. Eğer, "yem"den kasıt, Kaypakkaya'dan "şaşmama" ve "sapmama" ise, bu sözler Kaypakkaya'yı takip edenlerin 40 yıldır söyledikleri tekrarlardır. O nedenle bu tür vaatleri yeni bir "katkı" olarak kabul etmek gerçekçi olamaz.

Ortada, Kaypakkaya'nın görüşlerini nitel anlamda geliştirdiklerine dair somut bir veri olmadığına göre, içi boş sözlerle nitel bir sıçramanın olmayacağı da açık. Bu tür yaklaşımlar, sınıf bilinçli işçileri değil, ama olsa olsa kendilerini kandırmak olabilir.

"Eskiye körü körüne bağlanmanın dogmatizm, statükoculuk ve sağ oportünizm olduğunu söylerken, yeniyi inşa etmenin yolunun olmazsa olmaz kurucu unsurunun ise Maoizm olduğunu (MKP I. Kongre'si kast ediliyor. YK) kararlı bir şekilde belirtmiştir."(237)

Buradaki cümleyi -bu alıntının aynısını yukarıda 1998 tarihli *ÖG* dergisinden de almıştık- tek başına ve kendi somut yaklaşım ve anlayışlarında ve de pratiklerinden bağımsız olarak ele alındığında doğru şeyler söyledikleri ve cümlenin doğru kurulduğu söylenebilir. "Eskiye körü körüne bağlanma", "dogmatizm", "statükoculuk"a karşı çıkmak, eleştirmek ve bunlara "lanet" okumak çok güzel şeyler... MLM bir yaklaşım. Ama kendi pratiği ve teorisi böyle mi ya da teorilerini sosyal pratikten mi çıkarıyor? Elbette hayır. Genel doğruları tekrarlamak hiçbir şey ifade etmiyor, sadece kendi kendini kandırma oluyor ki, bu da devrim mücadelesine zarar veren oportünist bir yaklaşımdır. Kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, kitleleri kandırmak olur ki, bunu olumlamanın mümkünatı yoktur.

Ayrıca, yukarıdaki alıntıda, ortaya konmak istenen bir gerçekte,

kendilerinin körü körüne eskiye bağlandığını söylemek istedikleridir. Çünkü kendileri Kaypakkaya'nm görüşlerinden sapma -yani değiştirme- olmayacağını, sapmanın ise MLM bir yaklaşım olmayacağını söylüyorlar. Birinci Kongre belgelerinde bu tür tekrarlamalar sıkça yapılmıştır. Burada, o yaklaşımlar dolaylı bir şekilde eleştirilmek isteniyor. Ama, açık ve net bir duruş sergilenmiyor. Eğer bu yorumlama yanlışsa, "eski"nin ve "yeni"nin ne olduğunu ortaya koymaları gerekirdi. Eski dedikleri Kaypakkaya'nın görüşleri, ama yeniyi de ortaya koyabilmiş değiller. Böylece, Kaypakkaya'nın görüşleri hem eski hem de yeni olmuş oluyor. Eklektizim ve oportünizm burada saklıdır. Çünkü ortada bir netlik yok. Kendi içinde, kendine karşı, kitlelerin sezmesini istemedikleri kaçak bir dövüş söz konusudur. Bu yöntem, küçük burjuvazinin, tipik, kendi ile dövüşüdür.

MKP, "illa da Moizm" ve kendi örgütlerinin ismini "MKP" olarak değiştirmenin ötesinde "yeni" sayılabilecek bir yenilik -doğru ya da yanlış- getirmemişlerdir.

Temel teorik görüşlerden "sapılmaz" dendiğine göre, "daha ileriyi yakaladık" demenin de bir inandırıcılığı yoktur.

Kaypakaya'nın "11 ilke"sinde bir değişikliğe gidildi mi? diye sorulduğunda buna yanıt hazırdır. Hayır! "Nitel bir gelişmeyi yakaladık" sözü ise salt bir iddianın ötesine gitmeyip ne MKP'nin gerçekliği ile uyuşuyor ne de ortaya koyduğu düşünce tarzıyla... Ayrıca bu tür yaklaşımların MLM yaklaşımlara da ters olduğu bilinen bir gerçektir.

Genelde, genel doğrular alt alta sıralanır ve bu sıralama oldukça yanıltıcıdır. Yazanı da yanılttığı gibi, okurları da yanıltabilir. Yazan ise, kendi inanmadığı şeylere süreç içinde inanmak zorunda kalır. "Vay be ne de doğrular yaratmış" diye...

Genel doğruların peşinden "ama"lar, "ancak"lar, "fakat"larla yeni bir cümleye giriş yapılıyorsa, orada durup düşünmek gerekiyor. İşte bir örnek:

"Sonuç olarak I. Kongre çizgimiz ve önderliğin genel siyasal ideolojik hattının MLM olduğu..."

"Ancak doğru olarak belirlenen temkinli ilerleme taktiğine uygun bir siyasi, askeri ve örgütsel hat izlenmedi..."(238)

Alt alta aldığım bu iki alıntı aslında TKP/ML ve MKP'nin değişmeyen belirlemeleridir. Çizgiler "doğru", pratik ise "hatalı".

Çizginin pratiğe neden uygulanmadığı/uygulanamadığı ise sorgulanmıyor ya da sorgulanır gibi yapıldığı yerde ise sondan başa doğru gidilerek, yine aynı yere varılıyor ve aynı sonuçlar elde edilerek, sorunun çözümlendiği ya da doğru tahlil edildiği sanılıyor. Doğal olarak hataların kökenine inilemediği içinde doğru çözümlemeler yapılamıyarak fasit bir daire içinde dönülüyor.

MKP, II. Kongresi'nde hatalarının ideolojik kaynağını doğru saptamasına karşın, aynı hataları kendisi de işlemeye devam ediyor.

"... somut gerçekliği doğru tespit edememe, düşmanı küçümseme, kendi gücümüzü abartma gibi somut durumun tahlili; kısaca öznelcilik hatalarımızın ideolojik kaynağını oluşturmaktadır"(239) diyerek, daha önce saptanan hataların idelojik kaynağı, burada da aynı şekilde tekrarlanıyor.

MKP I. Kongre'sinde de I. yenilginin, yani Kaypakkaya döneminin hatalarını da aynı sözcüklerle belirtiyor:

"Yenilgimize yol açan hata, düşmanın gücünün hem Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da hem de uluslararası alanda olduğundan küçük görmek, düşmanı taktik planda küçümsemek; devrim güçlerini ise olduğundan fazla görmek, subjektif gücümüzü taktik planda abartmaktır. Bu öznelci tespitler hatalarımızın ideolojik kaynağını oluşturmaktadır."(240)

O zaman burada düşünülmesi gerekmez mi? Soruları daha anlaşılır kılmak için alt alta sıralarsak: Neden, onulmaz kronik bir hastalık gibi subjektivizme düşülüyor?

Neden düşman küçümseniyor ve neden kendi gücünüzü abartıyorsunuz? Neden, teorik temel görüşlerinizi pratiğe bir türlü uygulayamıyorsunuz?

İşte sorgulanması ve bilince çıkarılması gereken yerler bunlardır. Bunların yanıtı ise çok karmaşık değil, sosyal pratik tarafından reddedilen teorinin değiştirilmesi ve teorinin sosyal pratikten çıkarılmasıdır. Bu MLM'in ABC'sidir.

Subjektivizmin kaynağı bellidir. Olayları ve olguları, örgütlerin ve de kişilerin, kendi öznel istekleri doğrultusunda yorumlamak, o sıkça tekrarlanan somut koşulların somut tahlili yerine, öznelciliği bunun yerine koymaktır. Bu tipik küçük burjuva "sol" hastalığıdır. Küçük burjuvazinin sabırsız yaklaşımları, kısa sürede sonuç alma karakteri, onu proleter olmayan bir yola iter. Çelişmelerin kaynağına ineceği yerde

çelişmeleri kendi öznel dünyasında belirler ve soruna bu cepheden yaklaşarak, somut koşulların tahliline yanaşmaz. Bu da onu diyalektik materyalist yöntemden uzaklaştırır ve de bu süreç, onun daha baştan mücadeleyi kaybettiğinin işaretini verir. Marksizmden sıkça söz etmesi, onun genel teorik formasyonlarını tekrarlaması, inandırıcı olmayan yanını inandırıcı gibi göstermeye özel bir çaba harcamasından ileri gelir. Her ne kadar teoriye önem veriyor gibi gözükmelerine karşın, teoriye de önem vermedikleri açıktır. Sosyal pratiğin reddettiği bir teoride diretmek, daha baştan siyasal ve ideolojik olarak yozlaşmanın kapılarını açmak demektir.

Küçük burjuvazi, pratiğe önem veriyor gibi gözükmesine karşın, savunduğu teori, pratiğe yol gösteremediği için, pratiği de güçlü değildir. Teori ve pratiği bu denli yozlaştıran bir siyasal yapının devrimin temel sorunlarına eğilmesi ve gerçekten bütün sorunlara bilimsel yaklaşması da söz konusu olamaz. Çünkü onda, Marksizmin bilimsel şüpheciliği yoktur. Doğal olarak bu da onu ileriye taşımaz, sosyal pratik karşısında geriye iter.

Olan da budur. Abartı sanatı da buradan doğuyor. Öznelcilik de buradan doğuyor. Salt askeri bakış açısı da buradan doğuyor. Kısaca, hataların ideolojik kaynağı burada yatmaktadır.

"Hataların ideolojik kaynağı subjektivizm" ise, -ki hemen hemen ağır yenilgi ve kayıplarının nedenleri olarak subjektivizmi gösteriyorlar- ve bu hastalıktan, örgüt başından beri kurtulamamışsa, böyle bir siyasal yapının temel teorik görüşlerinde o örgütü bu hatayı işlemeye iten nedenler olmalı ki, örgüt bu hastalıktan kurtulmak istediği halde bir türlü kurtulamıyor. Bu ciddi bir sorun ve ciddi bir şekilde tartışılması gerekir. Kuruluşundan günümüze kadar, örgütün ağır yenilgi ve kayıplarının nedenleri ideolojik olarak subjektivizme bağlanıyorsa, böyle bir hata saptayan örgüt, kendini ve özellikle de sahip olduğu teorik formasyonları sorgulaması gerekir. Ciddi bir örgüt, proletaryanın iktidarını kurmak isteyen bir örgüt bunu yapar ve yapmalıdır.

"Biz gerçeği olduğu gibi değil olmasını istediğimiz gibi değerlendirdik."(241)

Bu doğru saptama salt durum değerlendirmesine yansımıyor. Bütün değerlendirme ve durum saptamalarına yansıyor. Temel teorik görüşlere yansıyor ve de bu temel teorik görüşlerden bu idelojik

hastalığı alıyor. Başka türlü bir açıklaması olabilir mi? Yani, MKP ve TKP/ML'nin genel olarak savundukları gibi; "temel teorik görüşler doğru ama, biz subjektivizme düşüyoruz" doğru bir açıklama, doyurucu bir yanıt ya da MLM bilimsel yaklaşımı olabilir mi? Yine hayır!

Neden hayır?

Kendini ML diye nitelendiren ve MLM görüşleri savunduğunu söyleyen bir siyasal yapı, eğer başta bir hata saptıyor ve bunun nedenlerini ortaya koyuyorsa, o hatalara, tekrar, kolay kolay düşmez ya da sık sık aynı hatalardan müzdarip kaldığından şikatyetçi olmaz. Ve özellikle de, genel teorik görüşler MLM, buna karşın onun tersi küçük burjuva hatalardan kurtulunamıyorsa, tüm pratik mücadelesine damgasını vuran küçük burjuva ideolojisi ise, sorunu baştan, temel teorik görüşlerden ele almak ve ideolojik hastalıkların kaynağını burada aramak gerekir.

Konferans ve kongreler MLM olacak. Önderlikler genel anlamıyla MLM çizgileri savunacaklar, ama pratik uygulamaları bu görüşlere ters düşecek... Bu yaman çelişki niye? Konferans ve kongrelerde MLM önderlikler seçiliyor, ama önderlikler süreç içinde sağ ya da sola kayıyor. Bu olabilir, ama bu durum süreklilik kazanmışsa, sorunu önderliklerde aramak yerine temel siyasal görüşlerde aramak gerekiyor. Çünkü Mao'nun da belirttiği gibi, doğru siyasal çizgiler doğru pratik uygulama getirir. Yanlış siyasal çizgiler ise doğru pratik uygulama getirmez.

Kaypakkaya da, sosyo-ekonomik yapıyı ve bundan hareketle devrimin yolunu değerlendirirken, "gerçeği olduğu gibi değil, olmasını istediği gibi" değerlendirdi. Öncelikle bu saptama yapılmalı ki, ondan sonra diğer hataların kaynağı da doğru saptanabilsin. Kaypakkaya için bu söylendiği zaman MKP ve TKP/ML içinden bir çok kişi "saçmalama" diyebilirler. Kaypakkaya'yı, "çağ", "dünyada durum" değerlendirmesinde ve birinci (12 Mart 1971-73 süreci) yenilginin kaynaklarını "subjektivizm" ve "sol" hatalar olarak görenler, nedense Kaypakkaya'nın sosyo-ekonomik yapı değerlendirmesinde "asla" hata yapamayacağına inanmışlar. Buradan hareketle de, sosyo-ekonomi tahlilinde Marksist olmayan bir yöntem geliştirilerek kapitalist üretim biçimi ve ilişkilerine bakışları Marksist ustalarla tezat teşkil etmiştir. Onları rahatsız eden ise, bu tezatlık değil, Kaypakkaya ile tezat düşmek olduğundan, Kaypakkaya ile tezata düşmemek adına anti-Marksist teo-

rilere sarılmaktan kendilerini alamıyorlar.

Kaypakkaya'nın; *"Devrimci durum gerek dünya çapında gerekse ülke çapında son derece elverişlidir. Geçici ve kısa süreli istikrar dönemleri olsa bile devrimci durum esas olarak yükselmeye devam ediyor. Bu, emperyalizmin toptan çöküşe, sosyalizmin bütün dünyada zafere doğru ilerlediği" çağımızın en belirgin ve tipik özelliğidir."*(242)

"İşçi sınıfımızın ve yoksul köylülerimizin büyük bir çoğunluğu kurtuluşlarının ancak silahlı mücadele ile olacağını kavramıştır."(243)

Kaypakkaya bunları, 1971 .12 Mart sıkıyönetiminden sonra yazıyor. Yani, THKO, THKP-C'nin yenildiği, devrimcilerin ağır kayıplar verdiği ve ülkede kitle haraketlerinin susturulduğu bir dönemde, Kaypakkaya, devrimci durumun "yüksekliğinden" söz ediyor. Bu, öznelci bir değerlendirme ve varolan durumun nesnel bir saptaması değildir.

Bu bölümde, Kaypakkaya'nın hatalarına girmeyeceğiz, ama, MKP ve TKP/ML'nin "subjektivizm" dedikleri hataların kaynaklarına işaret etmek için Kaypakkaya'dan alıntılar alarak yer yer örnekler vereceğiz.

Konumuza dönersek, Kaypakkaya'nın bu görüşleri hemen hemen bütün Kaypakkaya ardılları tarafından Kaypakkaya'nın "subjektif", "sol" hataları olarak eleştirilir. Kaypakkaya bu görüşleri 7-8 Şubat 1972'de yazıyor. Yani ünlü DABK Kararlarında, Haziran 1972'de ise hiç değiştirilmeden TKP/ML'nin görüşleri olarak yine Kaypakkaya tarafından yayınlanıyor.

Kaypakkaya'nın bu abartılı ve subjektif saptamalarının yanlış olduğunun görülmesi olumludur. Bu konularda hata yapan Kaypakkaya diğer konularda neden yapmamış olsun. İşte, kabul edilmeyen yan burası. Kaypakkaya diğer konularda "hata yapmadı" denerek bugüne gelindi ve aynı çizgi savunularak devam ediliyor. Elbette, pratiğe uygulanmayan, uygulanamayan çizginin sözde savunulduğunu belirtmek gereksiz ya da fazlalık olacak, ama belirtelim. Çünkü her iki örgütte Kaypakkaya'nın halk savaşı çizgisini "hayata geçiremediklerini" kabul ediyorlar. Her iki örgütün bütün belgelerinde bunlar görülebilir.

Söylendiği gibi, sorunların kaynağı siyasette aranmalıdır. O zaman, tali sorunlar yerine temel siyasal konulara eğilmek ve orada hata ve doğruları aramak gerekiyor. Yapılmayan, yapılamayan ya da yapılmak istenmeyen budur.

TKP/ML ve MKP, 1. MK ve 2. MK'ni oportünist olarak değer-

lendirirken, diğer MK'leri oportünist değerlendirmemişlerdir. Örneğin, MKP 2. Kongresi'nde MKP 1. Kongresinde seçilen MK'lerini, birçok hataları olduğunu belirtmelerine karşın MLM değerlendirmişlerdir. Yine, TKP/ML'de aynı şekilde 3. Konferans'dan itibaren seçilen önderliklerini MLM değerlendirmişlerdir. Ama her iki örgütte, kendi önderliklerinde, "subjektivizm", "dogmatizm", "sorunlara yeterince vakıf olamama" vb. eksiklikleri bulmalarına karşın, MLM niteliklerine "halel" gelmediğine karar vermişlerdir. Çünkü bunlar, kağıt üstünde de olsa, "silahlı mücadele esas" demeye devam etmişlerdir. Ama, pratikleri ise kelimenin tam anlamıyla -Kaypakkaya'nın görüşleri baz alınırsa- sağcılık olmuştur. Eğer, bu her iki örgütün değerlendirmeleri temel alınırsa, 1. MK ve 2. MK'nın pratiği bunlardan daha 'sol'da olduğu görülecektir. Belki, denecektir ki; o günün koşullar gözardı ediliyor. 1. MK dönemindeki koşulların farklılığını bir yana bırakırsak, 2. MK'nın koşullarının (12 Eylül süreci) bugünkü koşullardan daha ağır olduğu herkesce kabul edebilir. 2. MK döneminde MKP ve TKP/ML'nin son on yıllık pratiğinden daha fazla silahlı eylemlikleri söz konusudur. Gerilla sayısı da, aynı şekilde, bugünkülerin sahip olduğu sayının -2012 göre- abartısız, en az 5-6 katı fazlaydı.

Sonuç olarak, çizginin pratikte hayat bulamamasının nedeni, önderliklerin çizgiyi pratiğe uygulamadaki becerisizliklerinde değil, savunulan teorinin yanlışlığında sorunu aramak gerekiyor.

Önderlikler ve Konumlanma Yerleri

TKP/ML ve MKP'de önderliklerin nerede ve nasıl konumlanacağı konusu en çok tartışılan konuların içinde yer almıştır. Ve Kaypakkaya "en ileri kadroların savaş içinde olmasını" yani, kırsal alanda olmasını söylediği için, bu hep tartışılagelmiştir. Parti "halk savaşı içinde inşa olur" anlayışı, doğal olarak önderliğin önemli bir bölümünün de savaş içinde olmasını zorunlu kılıyor.

Halk savaşını savunan ve pratiğini buna göre planlayan ve örgütleyen bir siyasal örgütün, kadro ve yöneticilerinin savaş içinde olması, partinin bu savaş içinde inşa olması kendiliğinden anlaşılır bir şeydir.

Ne var ki, Kaypakkaya'nın bu teorisi hayat hakkı bulmadığı için, bu

yanlış teorinin pratiğe zorla uygulanmak istenmesi, bu konuda direnç gösterilmesi, yanlış şeyleri de beraberinde getirdi. Kaypakkaya'nın ortaya koyduğu teori doğrultusunda bir halk savaşı gelişmediği için, bu teoriyi savunanları sürekli bir çelişkiye düşürdü ve hataları teorinin kendisinde arayacakları yerde, yanlış teoriyi sosyal gerçekliklere tercih ettiler ve bu da onları, dogmatik ve öznelci bir güzergâhta sosyal gerçekliğe karşı savaşımın içinde kalmaya zorladı ve zorluyor.

Hiç kimse, Kaypakkaya da dahil olmak üzere ondan sonra gelenler Kaypakkaya'nın teorisini hayata geçirmek için yoğun bir çaba harcamadılar diyemez ve deseler dahi bunun gerçekçi hiçbir yanı yoktur. Yani, can bedeli bir mücadele verdiler ve bunun için de ağır bedeller ödediler ve hâlâ ödemeye devam ediyorlar. Bu 40 yıllık bir süreçtir. Buna karşın, hâlâ, "teorimiz doğru ama biz teoriyi pratiğe uygulamada pasif kaldık" ya da "isteksiz davrandık" demek; TKP/ML ve MKP saflarında mücadele ederken şehit düşenlere bu uğurda hapis yatanlara ve her türlü zorluğa karşı kelleyi koltuğa alıp bu teoriyi pratiğe uygulamak için mücadele edenlere hakaret etmek anlamına gelir. Daha genel anlamda; bu tür iddialar örgütlerin kendilerini inkar etmesi demektir.

Yanlış teorinin yol göstericiliğinde doğru önderlik yetişemez. Sosyal pratikle çelişen bir teorinin doğru önder kadroları yetiştireceğini düşünmek saflık değilse de Marksizmden bihaber olmak anlamına gelir. Ayrıca, sınıf mücadelesi içinde "önderlik kurumu" diye bir şey aramak da yanılsamadır. Proletaryanın burjuvaziye karşı verdiği mücadelede birçok bedeller ödenmek durumundadır. Bu mücadelede proletarya -en ileri kadro ve yöneticileri de dahil- sürekli kayıplar verir. Bu önderlikleri bir yerde korumak kolay olmaz.

"Genel siyasi çizgimiz doğru, bunun teorik temeli 30 yıl öncesinden atılmıştır. Teorik-ideolojik kökümüz sağlam ama en büyük dezavantajımız yoldaş Kaypakkaya sonrası doğru bir politik önderlik kurumunu oluşturamayışımızdır."(244)

Burada da Kaypakkaya dönemine yönelik abartılı bir övgü söz konusu. "Kaypakkaya sonrası" diyerek devam eden cümlede, Kaypakkaya zamanında sağlam bir politik önderlik kurumunun olduğuna, ondan sonra ise bunun gerçekleşmediğine hüküm veriyorlar. Oysa, Kaypakkaya yakalandıktan sonra, deyim yerindeyse örgüt dağılarak ağır bir yenilgi almıştır. Eğer sağlam önderlikten kasıt bu ise,

hiç de sağlam ya da oturmuş, "kurumsallaşmış" bir önderlik söz konusu değil. Önderlik kurumundan kasıt tek başına Kaypakkaya kast ediliyorsa, o bir kurum değil, kişidir. MKP, önderlikten ne anladığını da tam olarak bilmiyor ve gereksiz yere Kaypakkaya dönemine övgüler düzerek, sonraki süreci inkara kalkıyor.

KP'lerin sınıf mücadelesi içinde yetkin önderlere sahip olması, sınıf mücadelesinin geliştirilmesi açısından önem taşır. Ancak, bu önderler, yine sınıf mücadelesi içinde yetişirler. KP önderliğinden anlaşılması gereken -özellikle illegal koşullarda-, burjuva partilerinde olduğu gibi bir kurum değil, sürekli yenilenen ve gelişen bir yapıdır.(245)

"O halde yapılması gereken öncelikle önderliği stratejik bir kavrayışla stratejik bir önderlik misyonunu yerine getirebileceği alanlarda konumlandırarak Halk Savaşını ilerletmek ve köylük bölgeleri gerçekten devrimin üslerine dönüştürebilmektir. Önderlik kuşkusuz ki, devrimin şahdamarlarında, bu ileri ve şehirlere göreli kuşkusuz daha güvenlikli bölgelerde hem partiyi, hem devrimi hem de savaşı daha iyi yönetebilecektir."(246)

MKP, burada bir taraftan en güvenilikli yerlerin kırlar olduğunu ileri sürerken, bir yandan ise, yerin pek önemli olmadığından söz ediyor. Ne var ki, MKP, en büyük darbeleri "en güvenilir bölge-alan" ve "devrimin şahdamarları" dediği kırsal alanlarda almıştır. Öncelerini saymazsak, en son 17'lerin kaybı yakın bir örnektir. Oysa, MKP, en ileri kadroların "kırsal alanda" bulunmasını savunurken, 17'ler içinde yer alan en ileri kadroların büyük bir bölümü 2. MKP Kongre'si için yurt dışından Türkiye'ye giriş yaptıklarını, MKP'nin olay üzerine yaptığı açıklamalarda yer almıştır. Bu da, yazdıkları ile pratiklerinin birbirini tutmadığını gösteriyor. Çünkü, yazdıkları ile sosyal yaşam aynı olmadığı için, pratikleri yazdıklarının tersi olmak zorunda kalıyor.

Ülkenin "yarı-sömürge yarı-feodal" ve "köylülüğün temel güç" olduğunu ve buradan hareketle devrimin yolunu "halk savaşı" olarak kabul edenlerin, önderliğin kırlarda konumlanmasını savunmaları kendi içinde tutarlılıktır. Ne var ki, bir avuç gerilla içinde bir örgütün önderliğini konumlandırmak gerçekci olmaz ve genelde de böyle olmamıştır. TKP/ML ve MKP'nin önderlikleri söyledikleri gibi çizgilerine uygun bir konumlama yapamamıştır. MKP'nin önceli DABK

(TKP(ML)) genel olarak MK üyelerinin ezici çoğunluğunu kırsal alanda konumlandırmış olmasına karşın, burada ağır kayıplar almaktan da kurtulamamıştır. TKP/ML ve MKP ise, savunduğu görüşlere uygun bir konumlama yapmamıştır. TKP/ML, 2. MK döneminde (1982-87) MK üyelerinin çoğunluğunu kırsal alanda tutmuştur.

Kitlelerin olmadığı ya da çok az olduğu bir alanda örgütün en ileri kadrolarını toplamak, ordusuz komutanlar ve kitlesiz parti üyeleri yaratmak, tasfiyeciliktir. Örgütü kitlelerden koparmaktır. Bu niyetlerden bağımsız bir durumdur. Politika niyetlere göre yürütülemez.

Kongre Sorunu

Kongre, bir örgütün, partinin en üst organıdır. Örgütün programı ve programına temel teşkil eden görüşleri burada tartışılır, belirlenir ve onaylanır. Bu genel doğrudan hareketle, bir belirleme yapılacak olursa; kongrede onaylanmamış bir görüş ya da programa temel teşkil eden siyasal çizgi, örgüt açısından geçici olduğunu gösterir. Geçicidir, çünkü örgütün en üst organı tarafından o programatik görüşler onaylanmamıştır. Soruna bu doğrultuda yaklaşıldığında; "TKP/ML'nin programatik görüşleri de geçicidir", "geçici özellik taşır" demenin yanlış olduğu düşüncesinde değilim. TKP/ML'nin görüşleri geçicidir; çünkü TKP/ML kendi programatik görüşlerini bugüne kadar tartışmamış ve üyeleri tarafından onaylanmamıştır. Bir siyasal örgüt ya da partinin programatik görüşleri o siyasal örgüt ya da partinin üyeleri tarafından bir konferans ya da kongrede tartışılarak onaylanmamışsa, o görüşler geçici bir özellik taşımalıdır.

TKP/ML kurulduğunda da Kaypakkaya'nın beş temel belgesi kongrede tartışılıp onaylanmak üzere TKP/ML'nin görüşleri olarak belirlenmiştir. Yani, TKP/ML ilk kurulduğunda hedefi, en kısa zamanda kongre yapmak ve programatik görüşlerini tartışarak resmileştirmekti. O günün koşullarında bunu gerçekleştiremedi ve sonraya kaldı.

Denebilir ki, TKP/ML'nin resmi görüşleri olan Kaypakkaya'nın beş temel belgesi I. Konferans'ta (1978) onaylandı. Görüşlerin burada onaylanması ya da resmi görüş olarak kabul edilmesi, o görüşlerin tartışılarak onaylandığı anlamına gelmiyor. TKP/ML I. Konferansı, en

kısa zamanda kongre yapma kararı almıştır. Kongrede bu görüşlerin tartışılması ve onaylanması kararını almasına karşın, bugüne kadar böyle bir şeyi TKP/ML gerçekleştirememiştir. Daha sonra yapılan konferanslarda da, bu tür kararlar alınmıştır. Yani, en kısa zamanda kongre yapma kararı. TKP/ML, bugüne kadar aldığı bu kararları yerine getirememiş olduğuna göre, TKP/ML'nin temel görüşleri kendi hukuku açısından geçici olması gerekir.

TKP/ML, programatik görüşlerini "kongre sorunu" diye konferanslarında tartışmadığına göre, "hayır geçici değil, partimiz tarafından onaylanmış, resmi görüşlerimizdir" demek, doğru olmadığı gibi, TKP/ML'nin hukukuna da ters düşmektedir. "Kongre sorunu" diyerek programatik görüşler tartışılmıyor, konferanslarda tartıştırılmıyorsa, görüşlere "resmi" demek birbiriyle çelişir. Eğer TKP/ML'nin programatik görüşleri bir konferansta onaylanmışsa, aynı şekilde bu görüşler bir konferansta da tartışılabilir anlamına gelir. Neden konferanslarda tartışılmıyor diye sorulabilir ve sorulmalıdır. Kendi programatik görüşlerini tartışmadan onaylaması, TKP/ML açısından da bir handikapdır.

Örgüte demokratik bir içerik kazandıran en önemli öğelerden biri de kendi programatik görüşlerini üyelerine sunması, tartışması ve kongre ya da konferanslarda onaylamasıdır. Bu olmamışsa, örgüt kendi üyelerine karşı sorumluluğunu yerine getirmediği gibi anti-demokratik bir durumu da bünyesinde barındırıyor anlamına gelir.

Bir örgütün, kendi temel görüşlerinin, üyeleri tarafından tartışılması ve onaylanması o örgütün sorunlara yaklaşımının ciddiyeti ve devrim bilincinin yüksekliği ve yakıcılığıyla yakından ilgilidir. Aynı zamanda, sorunların çözümünü kendiliğindenciliğin akışına bırakma yerine, bilinçli ve örgütlü müdahale etme bilinciyle de yakından ilgilidir. Temel teorik görüşlerin kongrelerde tartışılmaması, örgütün yetersizliği ya da yeterliliği ile ilgili olmadığı gibi, zaman ya da mekan sorunu da değildir. Direkt devrim sorumluluğu, komünizm ideallerini yerine getirme bilincinin yüksekliğiyle ve aynı zamanda, kendi içinde demokratik ortamı yaratarak, üyelerini aktif siyasal tartışmaya katma sorunuyla da ilgilidir. Tabii bu uzatılabilir. Temsil ettiğini ileri sürdüğü proletarya sınıfına ve ezilen halklara karşı sorumlu davranmayla da yakından ilgilidir.

Burada hemen sorulabilir? "Kendi programatik görüşlerini kongrede

tartışanların sorumluluk bilinci yüksek mi oluyor." Tek başına hiçbir şey belirleyici olamaz. Sorunu bir bütün olarak ele almak gerekiyor. Yapanlar, en azından KP işleyişini ciddiye alıyorlardır. Programatik görüşleri üyelerle tartışarak daha yüksek bir bilinç, kolektif çalışma ve kolektif bir sahiplenmenin önünü açıyor ya da buna neden oluyordur. İdelojik ve siyasal birliğin yolu, örgütün kolektif hareketi ile bu tür tartışmalar ve işleyişlerle oluşur. Tarihteki bütün KP'lerin işleyişlerine bakıldığında kendi içindeki demokrasi işleyişinin temel göstergesi olarak, kendi temel görüşlerinin üyeler tarfından tartışılıp onaylanması olarak görmüşler ve görürler. 40 yıldır kendi görüşlerini tartışmayan bir örgütün, "demokrasiyi işletiyoruz", "sorunlara ciddi yaklaşıyoruz" demesi, pek de inandırıcı değildir.

TKP/ML'nin kendi temel teorik görüşlerinin üyeleri tarafından tartışılarak onaylanması önem taşımaktadır. Bunu ister bir konferans adıyla isterse bir kongre adıyla yapsın. Sorunun esas özü, bu tür tartışmaların yapıldığı yerin biçimselliğinden öte, niteliğidir. Ona nitelik kazandıran şey, örgütün görüşlerinin üyeler tarafından tartışılması ve onaylanmasıdır. Elbette, genel geçerli olan şey, bu tür tartışmaların ve kararların yeri kongre adı verilen örgütün en üst organıdır. Bu, TKP/ML'nin de tüzüğünde vardır. Örgüt, kendi demokratik işleyişini aksatmamak için kendi tüzüğüne azami oranda uymalıdır. Bu, örgütün ciddiyeti, sorumluluk bilinci ve sınıf mücadelesine yaklaşımıyla doğrudan ilgilidir. Aynı zamanda, KP'lerin siyasal ve pratik canlılığı bu tür tartışmaların yapılmasıyla daha ileri bir boyuta çıkarılır.

İki kongre arasının zaman zaman uzaması, sınıf mücadelesinin gelişim seyriyle ilgili olduğu gibi, örgütün içinde bulunduğu durumla da ilgili olabilir. Bu, kendi koşulları içinde değerlendirilerek ele alınır, anlaşılır ya da kabul edilebilir. Ama, kuruluşundan bu yana 40 yıl geçmiş ve hiçbir kongre yapmamış bir örgüt tartışma konusuysa, bu durumu daha ciddi olarak sorgulamak gerekiyor. Gelinen durumda TKP/ML'nin kendi görüşlerinin kendi üyeleri tarafından tartıştırılıp onaylanması konusunu fazla da ciddiye aldığını göstermiyor, tersine, "görüşlerimiz doğru", "bu yeterlidir" anlayışıyla hareket ettiğini gösteriyor. Bu bölümde tartıştığımız nokta, görüşlerin doğruluğu ya da yanlışlığıyla ilgili olmayıp, görüşlerin üyeler tarafından tartışılıp/onaylanıp resmileştirilmesidir. Bütün üyeler kongrede, istisnasız, görüşleri

oybirliği ile de onaylayabilir. Bu ayrı bir konu. Bizim burada tartıştığımız KP kendi içindeki demokratik işleyişin en temel sorunlarından birisidir.

TKP/ML'nin kongre yapmamasını/yapamamasını 1976'da bu örgütten ayrılan TKP/ML-Hareketi'nin ayrılığıyla bir ilişkisi olduğunu, Kaypakkaya'nın görüşlerinin tartışılmaz olduğu anlayışının ta o zamandan yerleştiğini düşünüyoruz. TKP/ML'den ayrılıp TKP/ML-Hareketi'ni kuranlar, örgüt içindeyken en sorumlu mevkilerde olan kişiler olmasının ötesinde, bunların önemli bir bölümü 12 Mart 1971 askeri darbesinde hapis yatan kişilerdi ve örgütün kuruluşundan itibaren içinde yer alan üye ve kadrolardı. Bunların, bazı görüşleri şöyleydi; "TKP/ML, bir parti değil harekettir", "ülkemiz yarı-sömürge, ama kapitalist bir ülkedir" vb. Bu tür görüşleri getirmeleri ve bu düşüncede olmaları sorunun bir yanı, ama getiriş tarzları önemliydi. Kaypakkaya'nın görüşlerinin doğruluğunu savunan kadroların da, bu görüşlere, cepheden karşı çıkmaları, örgüt içinde normal bir tartışmanın koşullarını ortadan kaldırdı. Kaypakkaya'nın görüşlerini savunan yeni kadrolar ve içeride olan bazı esas kurucu kadrolar, TKP/ML'ye sahip çıkarak örgütün merkezinde olan yeni görüş sahiplerinin iradesini tanımadılar. Böylece örgüt ikiye bölünmüş oldu. Oysa, bir KP işleyişi gereği normal bir tartışma yürütülerek bir sonuca varılabilseydi, TKP/ML'nin tarihsel gelişimi ve yanlışlarını atıp doğruları daha hızlı bir şekilde bünyesine alabilmesi açısından daha yararlı olabilirdi.(247)

Bu yaklaşım, örgüt içindeki başka ayrılıklarda da görüldü. Örgüt içinde çıkan değişik görüşlerin, örgüt içinde tartışılarak bir kongre ile sonuçlandırmasını başaramadı. Farklı görüşlerin örgüt içinde tartışılarak sonuçlandırılması -bunun sonucu ayrılığa da varsa- geleneği örgüt içine yerleştirilemediği için, ayrılıklar da kolayca oldu denebilir. Yani, tartışma kültürünün kongreler ya da konferanslarla sonuçlandırılmasına vardırılamadı. Ayrılıklarda, hiç, "tartışma olmadı", farklı görüşler "tartışılmadı" demiyoruz. Eksiklikler barındırsa da tartışıldı.

TKP/ML-Hareketi ayrılığı sırasında örgüt içinde ciddi bir tartışma yaşanmadan ayrılık gerçekleşmesine karşın, diğer ayrılıkların bazılarında tartışmalar yaşandı. Ama, kongreyle sonuçlandırılması kültürü yerleştirilemedi. Farklı görüşleri tartıştırarak kongrelerle sonuçlandırıl-

ması ve olacaksa bundan sonra ayrılığın gerçekleşebilmesi yolunun seçilebilmesi yöntemi, KP'ni ideolojik ve siyasal olarak güçlendirir.

Buraya kadar TKP/ML'nin "kongre" yapmamasını ele aldık ve kısaca irdelemeye çalıştık. Kısaca da olsa, MKP'nin bu konudaki yaklaşımını da ele almak gerekiyor. MKP, kendi kuruluşunu -kendini TKP(ML)'nin devamcısı olarak görüyor- bir kongre ile ilan etti. Ya da kendilerinin ele alışıyla ifadelendirirsek, TKP(ML) adı altında kongreye gittiler ve yaptıkları ilk kongrede örgütlerinin ismini değiştirerek MKP adını aldılar. Böylece TKP(ML) de uzun bir süreden sonra ilk kongrelerini yapmış oldu. En azında bu, kongre yapamamanın psikolojik sıkıntısını aşmış oldular. Ve zaten ikinci kongrelerini de yaparak, yaptıkları en üst örgüt toplantılarına "konferans" deme yerine kongre demeleri kendi açılarından kolaylaşmış, yolu açılmış oldu. Ne var ki, MKP'de kendi temel teorik görüşlerini tartışarak onaylamamıştır. En azından "beş temel belge"yi tartıştıklarına dair bir belge kamuoyuna sunulmamıştır. Sadece kongrelerinde Kaypakkaya'nın beş temel belgesini onayladıklarını, kendi görüşleri olduğunu karar altına almışlardır. Demokratik işleyiş açısından fazla bir sorun olmamasına karşın, eleştirilecek yan; programatik görüşlerini üyelerle tartışarak sonuca varmamışlardır. Görüşlerin doğruluğundan hareket etmişlerdir. Bu sağlıklı bir gelişme midir? Elbette hayır! Esas olarak biçimsel yön değişmiş, ama içerik olduğu gibi kalmıştır. MKP de Kaypakkaya'nın görüşlerini kendi üyeleriyle tartışmaktan kaçınmıştır.

Kızıl Siyasi İktidar

Kaypakkaya'nm devrimin yolu konusundaki görüşlerine bağlı olarak "Kızıl Siyasi İktidarlar" (KSİ) sorunu da önemli bir yer tutar. Kaypakkaya, iktidarın parça parça alınması espirisinden hareketle, Çin'deki bu iktidar biçiminin Türkiye'de de olabileceğinden hareket etmiş ve bu soruna büyük bir önem vermiştir. Bu nedenle de bu sorunu teorileştirmiş ve ülkemizde devrim mücadelesinin önemli bir güzergahı saymıştır. Kaypakkaya'dan sonra gelen ardılları da aynı şekilde soruna yaklaşmışlar ve Kaypakkaya'dan devraldıkları bu teoriyi bugüne kadar savuna gelmişlerdir.

Biz sözü Kaypakkaya'ya bırakalım ve peşinden yorumlarımıza devam edelim:

"... ülkemizde kızıl siyasi iktidarın doğup yaşaması için bir kısım koşullar (sağlam bir kitle temeli, beslenme için yeterli ekonomik kaynaklar, askeri harekata uygun arazi) zaten uzun zamandan beri vardır. "Eksik olan sağlam bir parti örgütü" ve "oldukça güçlü bir kızıl ordu"dur. Bu iki koşul da subjektif koşullardır, yani bizim çabalarımızla gerçekleşecek şeylerdir. Bize düşen görev, sağlam bir kitle temeline, beslenme için yeterli kaynaklara ve askeri harekata uygun araziye sahip köylük bölgeleri saptamak, faaliyetlerimizi ve kuvvetlerimizi buralarda yoğunlaştırarak silahlı mücadele içinde partiyi ve orduyu inşa etmektir."(248)

KSİ'lerin yaşaması ve oluşması için Kaypakkaya'mn ileri sürdüğü şartlar bunlar ve bunlara ek olarak ileri sürdüğü diğer bir koşul ise;

"... Kızıl iktidarların yaşayabileceği bölgeler, iç pazarın vazgeçilmez bir parçası haline henüz gelmemiş geri bölgeler olabilir. Ülkemizin geri köylük bölgeleri geniş ölçüde bu koşulu da sağlamaktadır."(249)

Kaypakkaya KSİ teorisini Mao'dan olduğu gibi alıyor. Mao ise, bu teoriyi, Çin devrimi deneyiminden çıkarıyor. Kaypakkaya'nm gözünde Çin ve Türkiye benzer (yarı-sömürge, yarı-feodal olmaları bakımından) olduğu için, Çin'de gerçekleşen şeyin Türkiye'de de olabileceğinden hareket etmektedir.

"Ülkemizin, her bölgesinde değil ama, birçok bölgesinde güçlü bir kitle temeli vardır. Köylüler, son yıllarda birçok demokratik mücadelelerden geçmişler; köylük bölgelerimizde bugüne kadar görülmedik bir birikim meydana gelmiştir. Bu açıdan da kızıl siyasi iktidarlar için koşullar, ülkemizde, bugüne kadar görülmemiş ölçüde elverişlidir."(250)

Devam edelim:

"Ülkemizin özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgeleri, 'kendine yeterli ekonomik kaynakları' açısından son derece elverişlidir. Diğer bazı köylük bölgelerimizde de bu koşullar kısmen var olmakla birlikte, Doğu ve Güneydoğu bölgelerimize göre daha zayıftır."(251)

Kaypakkaya ülkeyi böyle görüyor. Böyle değerlendiren birisinin hemen silaha sarılmaktan başka çaresi yoktur. Çünkü, ona göre "silahlı mücadele için her şey elverişli". Tek sorun öncünün bu işe başlaması...

Kaypakkaya da aynen böyle yapıyor. Partiyi kuruyor ve hemen

silahlı mücadeleye başlıyor. Ancak, sonuçlar farklı oluyor. Ne var ki, bu sonuçları Kaypakkaya göremiyor. Kaypakkaya'nın 40 yıl sonraki ardılları da aynı şeyleri söylüyorlar. Onlar da "her şey elverişli" diyorlar. "Ama biz yapamıyoruz" diyerek "bilimsel bir neden ortaya koyuyorlar!!!

Kaypakkaya'nın tüm bu değerlendirmeleri ve saptamaları ne yazık ki, o gün açısından da subjektifti. 40 yıl sonra bunun subjektifliğini tartışmak ise abesle iştigal olur.

Daha önce de belirttik. 1920'lerin Çin'i ile 1970'lerin Türkiye'si aynı olmadığı gibi, 2000'li yılların Türkiye'si ile 1920'lerin, 1940'ların Çin'i de aynı değildir. Birbirilerinden çok farklıdır. Bu durum, ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel olarak da böyledir.

KSİ'ların oluşması için Kaypakkaya'nın ileri sürdüğü; "iç pazarın vazgeçilmez bir parçası haline henüz gelmemiş geri bölgeler olabilir." Türkiye'de Kaypakkaya döneminde de yoktu, bugün ise hiç yoktur. Kaypakkaya döneminde, yani 1970 başlarında bazı Kürdistan'ın sınır boylarında bu tür yerler kısmen varlığı kabul edilebilir. Ama 1970 ortalarından sonra bunlar da kalmadı ve bugün ise mercekle aransa dahi bulunamaz. Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın her köşesi iç pazara kopmaz bağlarla bağlanmıştır. Kapitalist pazara bağlanmayan bir yer kalmamıştır.

PKK'nın, yaklaşık 30 yıllık mücadelesi ele alındığında, PKK da tamamen kurtarılmış bölgeler kuramamıştır. Yer yer kendisinin yer yer de egemen sınıfların egemenliği altında olan geçici kurtarılmış bölgeler yaratsa da (Botan buna örnek verilebilir) bütünüyle kurtarılmış bir alan yaratamamıştır. Söylem yerindeyse PKK'nın kurtarılmış alanları kırsal alanda değil, Kürdistan'ın Irak sınırı boylarındaki şehirler olmuştur. Hakkari ve ona bağlı ilçeler buna örnektir.

Silahlı savaşım veren bir örgütün kurtarılmış alanlar yaratmadan ordulaşması da söz konusu olamaz. Bugün PKK ordulaşamamıştır. Yani, Çin'deki gibi bir ordusu yoktur. KSİ'lerin şartı, "güçlü bir kızıl ordu"nun varlığıdır. PKK, her ne kadar ulusalcı bir hareket de olsa, amacı ordulaşmak ve kendine bağlı kurtarılmış alanlar yaratmaktır. Silahlı mücadele yürüten bir KP'de kurtarılmış alanlar ve nihayetinde KSİ'lar kurarak iktidarı bütünüyle ele geçirmek ister. Bu bağlamda, ulusalcı bir hareket ile sosyal kurtuluşu hedefleyen KP arasında fazla bir fark yoktur. Kaypakkaya'nın; *"Ülkemizin geri köylük bölgeleri geniş*

ölçüde bu koşulu da sağlamaktadır" dediği yerlerde, bugün PKK vardır. O da kurtarılmış alanlar yaratamamıştır. Daha doğrusu buralarda köylülük kalmamıştır desek yeridir. Türk egemen sınıfları, PKK'nın savaşından sonra Kürt köylerini zorla boşaltmıştır. PKK'na savaşçıları 1990'ların sonlarından itibaren köyden değil, esas olarak şehirlerden gelmektedir. Çünkü köylüler şehirlere sürülerek mülksüzleştirilmiş ve işçileştirilmiştir.

PKK, kendine kurtarılmış alan yaratmak istedi ve direkt cephe savaşına girişti ve çok ağır kayıplar verdi. Ondan sonra ise bu anlayışı reddettiler ve bu tür bir savaşa bir daha girmediler.

1990'ların başından ve özellikle de 1994 yılında yoğun olarak ve zorla Kürt köylerinin boşaltılmasından sonra kitle temeli de, gerilla savaşının öznesi olan köylülük de çok azalmıştır. Özellikle de "geri köylük bölgeler" denen, iç pazara kopmaz bağlarla bağlanmamış köylülük ya da geniş yerleşim alanları kalmamıştır.

Bu anlamda, Kaypakkaya'nın KSİ'lerin oluşması ve de yaşaması için ileri sürdüğü temel koşulların -dağlık arazi hariç- hiçbiri yoktur. Sadece dağlık arazi vardır. Arazi ise diğer koşullar olmadan tek başına bir şey ifade etmez.

Kaypakkaya'nın bu konudaki yanlışı, Çin ile Türkiye'yi aynılaştırması ve özellikle de Türkiye'deki feodal yapının hızla çözülüşünü, kapitalizmin en ücra köylere kadar girdiğini ve buraları büyük ölçüde iç pazara bağladığını görememesidir. Kaypakkaya, bu konuda da öznelci ve şablon-cu bir yaklaşım içindedir. Çin Devrimi deneyiminden doğru dersler çıkaracağına, onu olduğu gibi almıştır. Ondaki mantık, emperyalizm koşullarında, köylü usulü ya da devrimci hal tarzı olmadan feodalizmin tasfiye olamayacağıdır. Oysa emperyalizm koşullarında bu ikisi olmadan da feodalizm çözülür ve bunun örnekleri vardır.

"Öte yandan toprak ağalığının olmadığı, küçük ve orta köylü mülkiyetinin yaygın olduğu yerlerde, esas olarak kendi içinde üretip tüketen ataerkil işletmelerde, emperyalizm bir yandan bu gibi yerleri pazara bağlamakta, öte yandan yarı-feodal bir özelliği olan ve sermayenin ilkel birikim şekli olan tefeciliği bankalar, kredi kurumları aracılığıyla destekleyerek, bunları güçlendirmekte, köylüleri mülksüzleştirmektedir ve bu süreç de çok ağır ve acılı olmaktadır."(252)

Kaypakkaya'nın bu tanımlaması, köylülüğün içbaşkalaşıma uğra-

yarak feodalizmin çözülmesidir. Türkiye'de feodalizmin çözülmesi de böyle ağır ve acılı olmuştur. Ülkemizde "köylü usulü hal tarzı" ya da "devrimci hal tarzı" denen burjuva demokratik bir devrimle değil; emperyalist sermaye, kendine bağımlı komprador burjuvazi aracılığıyla en ücra yerleşim birimlerine kadar girmiş, oraları iç pazara bağlayarak kapitalizmi geliştirip feodalizmin çözülmesini hızlandırması şeklinde olmuştur. Emperyalizm koşullarında "böyle bir şey mümkün değil" demek, gerçeklere ve de kapitalizmin karakteristiğine uygun değildir. Emperyalizmin pazara ihtiyacı vardır; hem malını satması, hem hammadde kaynaklarının elinin altında olmasını ve ayrıca ucuz işgücünün de potansiyel olarak yedekte hazır hale gelmesini istemesinden dolayıdır. Ayrıca, kapitalizm ile feodalizm iç içe uzun süre birlikte yaşayamaz. Yeni olan egemen üretim biçimi, eski olan üretim biçimine galip gelecektir. Kapitalizm girdiği ülkelerde kendisi gibi bir dünya yaratır. Eski dünyayı uzun süre bağrında taşımaz. Olan budur.

Bu konu, ayrı bir bölümde ele alındığı için geçiyoruz.

KSİ'ların oluşması ve yaşaması için Kaypakkaya'nın ortaya koyduğu şartların olmadığı bir yerde, KSİ'ler için mücadeleden söz etmek, Donkişot'un yel değirmenlerine karşı yürüttüğü mücadeleye benzer. Kaypakkaya, KSİ'lerin oluşması için daha çok Kürdistan köylerini dikkate almasına karşın, oralar da bütünüyle iç pazara bağlanmıştır. Kapitalizm bir örümcek ağı gibi ülkenin her yanını sarıp sarmalamıştır.

Kısacası, Kaypakkaya'nm KSİ teorisi -Türkiye açısından- ayakları havada bir teoridir. Ülkemiz gerçekleri ile çakışmadığı gibi öznelci ve şabloncudur. Bugün bu teoriyi hâlâ savunanlar ve hâlâ KSİ hayalleri ile yatıp kalkanların gerçklerle fazla da bir ilgisi olduğu söylenemez. Bu tür hayalcilik, devrimi geliştirme yerine geriletir. Daha doğrusu bu teori ile hareket eden devrimci siyasetler kitlelerden kopar ve marjinalleşir.

Teoride Halk Savaşçılığı, Pratikte Barışçıl Mücadele

Öncelikle vurgulamak gerekiyor: TKP/ML, kurulduğu günden beri HS teorisi doğrultusunda hareket etmesine karşılık, pratiği ise, hiçbir zaman öncü savaş teorisinin öngördüğü pratiği geçmemiştir. Bu konuda savunulan görüş her ne kadar Mao'nun HS teorisi olsa da, Çin ile

Türkiye aynı olmadığı için, Türkiye'de pratik tamamen farklı bir yönde gelişmiştir.

HS teorisi üzerine ciltler dolusu yazılmıştır. 40 yıllık mücadele tarihi süreci içinde, HS'nın en ayrıntılı teorisi yapılmış, ama Türkiye ve Kuzey Kürdistan pratiği bunu reddetmiştir. TKP/ML ve MKP kendi teorilerini pratiğe geçirmek için büyük çabalar harcamalarına ve ağır bedeller ödemelerine karşılık, teorinin öngördüğü pratiği hiçbir zaman yakalayamamışlardır. Sosyal pratik buna izin vermemiştir.

Halk savaşını geliştirememelerinin nedeni olarak, TKP/ML'nin, MK'lerinin seçilir seçilmez "oportünizme sapması" ile açıklamaya çalışmanın bilimsel bir değeri olmadığı gibi, gerçeklikle de bir bağlantısını kurmak olası değildir.

Sık sık halk savaşından söz eden MKP de, onun genel teorisini yapmaktan öte bir şey yapamamıştır. Ancak, bir şeyi eklemekten de vazgeçemiyor: "HS'nı şimdiye kadar hiçbir önderlik kavrayamadı, biz kavradık" diyerek, küçük burjuva böbürlenme denebilecek bir yaklaşıma girmekten kendini alamıyor.

MKP, I. Kongresi(2002) için; "dünya devriminin en ileri kalelerinden Dersim'de Kongremizi gerçekleştirdik"[253] diye yazmaktan da kendini alamamıştır. Kongrelerini nerede yaptıkları, siyasi polisten başka devrimci kesimi pek ilgilendirmese de, Dersim'in "dünya devriminin en ileri kalesi" olması iddiası, abartının ötesinde hiçbir gerçekçi yanının olmadığını anımsatmaya bile gerek olmadığı açık değil midir? Bu, subjektivizmin ve abartının MKP'de ne boyutta olduğunun bir göstergesi olarak ele alınabilir. Tek bir subjektif hata ya da abartı bir örgütün genel karakteristiği olarak ele alınamaz, ama MKP için bunu söylemek fazla da haksızlık olmasa gerek. Çünkü I. Kongreleri subjektivizm üzerine inşa edilmiştir denebilir. Bunu bu kitap içinde yer yer örnekleriyle göstermeye çalıştık.

Dersim, "dünya devriminin kalelerinden biri" olması bir yana, hiçbir zaman Türkiye devriminin kalesi dahi olmadı ve de böyle bir özelliğe de sahip değildir. O bölgenin dağlarında bir avuç gerilla birliğinin barınması, oraya böyle bir anlamı yüklemeye yetmez. Gerçekten o bölgede düşmana karşı yoğun bir mücadele verilseydi ve köylüler bu savaşın içine katılmış olsaydı, böylesi bir abartı biraz hoş karşılanabilirdi. Ama, Dersim halkının kendi dinsel ve kültürel ve bunlardan kay-

naklı direnişçi özgünlükleri açısından Osmanlı ve Türkiye tarihi içinde özel bir yeri vardır. Bu özgünlük dahi, onu "Türkiye devriminin kalesi" olması durumuna çıkarmaya yetmiyor.

"İnsan pratiği, materyalist bilgi teorisinin doğruluğunu tanıtlar" diyor, Marx. MKP'nin pratiği, kendi teorisinin doğruluğunu bir türlü kanıtlayamadı. Kanıtlanması için bir 40 yıl daha beklemek gerekiyorsa, elbette beklemek isteyenler özgürdür, ancak, hayat ve zaman ikilisi hiç beklemiyor. Çünkü onlar, sürekli hareket halinde olduklarından, geleceği yakalamak için aceleleri var. Devrimci pratikten öğrenmeyi reddedenlerin, kaçınılmaz olarak oportünizmi kutsayacaklarını, kendi yanlışları içinde daha büyük yanlış yönlere sapacakları ve yanlışlarını doğru gösterme için MLM bilimin genel doğrularını kendi doğruları yerine geçirmek zorunda kalacaklarını söylemeye bile gerek yoktur.

MKP, "doğruluğun ölçütü toplumsal pratiktir" diyen Mao'yu ne kavramış ne de onu kavramaya, onun bilimsel yanını almaya yanaşmaktadır. Büyük teorisyen havaları içinde, geçmişi tekrarlamayı, kendinden başka herkesi küçük görmeyi bir yenilik gibi kitlelerin önüne sürmektedir.

Ancak, halk savaşının nasıl olacağını, nasıl geliştirecekleri konusunda daha önceki genel söylemlerin ötesinde herhangi yeni bir şey bulmaya çalışmak boşuna bir emek harcamak olacaktır.

Kaypakkaya, silahlı mücadelenin başlatılması için şöyle diyor:

"Seçeceğimiz köylük bölgelerde kısa süreli bir propaganda ajitasyon ve örgütsel hazırlıktan hemen sonra (örneğin, partinin o bölgelerde yönetici organını örgütlemek, bunlar yoluyla ilk gerilla çekirdeklerini oluşturmak, silahlı mücadele ve parti politikası hakkında kısa süreli bir ajitasyon ve propaganda yürütmek) derhal silahlı mücadeleye girişebiliriz ve girişmeliyiz. Bu mücadelenin kitleleri muazzam bir şekilde uyandırıp eğiteceğini, sadece o bölgedeki değil, ülkenin diğer yerlerindeki kitleleri de uyandıracağını ve kitle temelini de güçlendireceğini, partinin ve silahlı kuvvetlerin esas olarak bu mücadele içinde inşa olacağını ve kızıl siyasi iktidarların bu mücadelenin belli bir aşamasında ortaya çıkacağını unutmayalım."(254)

Bu saptama, köylülerin silahlı mücadeleye hızla gelmesinin koşullarından hareketle söyleniyor. Kaypakkaya'nın bu görüşlerini savunanların bu görüşleri pratiğe aynen uygulaması gerekmiyor mu?

TKP/ML ve MKP için pratik değil, söz önemli olduğu için, onlar, sözlü olarak savundukları görüşlerin pratikle ya da bir başka söylemle; sosyal yaşamla uyuşup uyuşmadığına bakmıyorlar. Sosyal yaşamın teoriye uymasını istiyorlar.

"Kızıl iktidarların yaşayabileceği bölgeler, iç pazarın vazgeçilmez bir parçası haline henüz gelmemiş geri bölgeler olabilir. Ülkemizin geri köylük bölgeleri geniş ölçüde bu koşulu da sağlamaktadır."(255)

Dersim, acaba, "iç pazarın vazgeçilmez bir parçası haline henüz gelmemiş mi? "Köylülerin yoğun toprak talebi mi var? Feodal çelişkilerin yoğun olduğu bir bölge mi, yoksa kapitalist küçük köylü üretimin egemen olduğu bir bölge mi? Kaypakkaya'yı savunduklarını söyleyenlerin, onun dedikleri doğrultusunda mücadele alanları seçmesi gerekmez mi? Dersim, kapitalist küçük meta üretiminin yoğun olduğu bir alan ve toprak çelişmesinin yok denecek kadar az olduğu bir bölgedir. İç pazara ise göbekten bağlıdır. Munzur'un en yüksek tepesinde peynir üreticiliği için hayvancılık yapan köylülerin peynir fiyatı İstanbul'dan ve Erzurum'dan belirlenir.

Kaypakkaya; "feodal çelişmelerin yoğun olduğu alanlarda silahlı mücadeleye" öncelik vermeliyiz der. Kaypakaya'nın sözünü ettiği koşullar, Karadeniz (elbette anlaşılması gereken Tokat ve dar çevresi) ve Dersim'de mi var? Özellikle Karadeniz daha gelişmiş ve bütünüyle iç pazara bağlıdır. Kapitalist küçük üretimin yanında, çay ve fındık üretimi ise uluslararası tekellerin ilgi alanı haline gelmiştir. Bu bölgeler; -Kaypakaya'nın saptamalarından yola çıkarsak-; kızıl siyasi üsler için de, silahlı mücadele için de en elverişsiz bölgelerdir. Dağlık ve ormanlık olması, silahlı mücadele için "yeterli" deniyorsa, Kaypakkaya'nın ekonomik koşulları temel almasını, silahlı mücadeleyi savunanlar tarafından eleştirilmesi gerekir. Ayrıca, dağlık ve ormanlık alanlar tek başına yeterliyse, Fransa, İtalya, İsviçre, Avusturya ve Almanya sınırlarını çizen Alp Dağları daha uygundur denebilir mi? ya da Türkiye'nin Antalya'sının deniz kıyılarından başlayıp Maraş'lara kadar uzanan Toros Dağları da tek başına, dağlık ve ormanlık olması nedeniyle "daha uygun" yargısına varılabilir mi? diye de soru dizinleri çıkarılabilir.

TKP/ML ve MKP, HS'nın ekonomik ve siyasal nedenlerini yok sayıp, salt doğasal özelliklere indirgiyorlar. Eğer, hayır deniyorsa, Kaypakkaya'nın "iç pazara bağlı olmayan" bölgelerin nereler olduğunu

ve onları bulup, oralarda savaşı başlatmaları gerekir. Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın hangi bölgesinin "iç pazara kopmaz bir şekilde bağlı" olmadığı verilerle ortaya koymalı ki, HS'na karşı çıkan, toplu ayaklanmayı savunan anlayışlar da mahkum edilsin! Kuzey Kürdistan'ın en geri bölgesi olduğu söylenen Hakkari mi, "iç pazara kopmaz bir şekilde bağlı" değil? Ya da daha net soralım: Bugün Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın hangi bölgesi iç pazara bağlanmamış? Ya da iç pazara bağlanmayan bir karış yerleşim birimi var mı?

İlk defa kongre yaptıklarını, TKP/ML'nin programatik görüşlerini tartıştıklarını ve yeniden değerlendirdiklerini ileri sürenlerin, öncelikle Kongre belgelerinde bunları kitlelere sunmaları gerekirdi. Siyasal bir örgütün yapması gereken bunlar olmasına karşılık, MKP belgelerinde daha önce söylenenlerin dışında bilimsel verilerle bunların ortaya konduğunu bulmak olası olmamıştır.

Örneğin, kendi söylemleri ile; "köylülüğün %32'lerin altına düşmesi" MKP'yi hiç ilgilendirmemiş. Ya da bunun demokratik devrimdeki yerinin nasıl bir değişim aldığı, HS'na etkisinin nasıl olacağı, toprak sorunun nasıl çözüleceği, iç pazara bağlı olma ya da olmama ne anlama geldiği ve bunun Kaypakkaya'da önemli yeri olan Kızıl Siyasi Üsleri nasıl etkileyeceği hiç ilgilendirmemiş. Yayınladıkları "siyasi belgeler ve dökümanlardan" bu çıkıyor. Daha fazlası varsa, sözünü ettiğimiz siyasal konularla ilgili görüşlerini kamuoyu ile paylaşmaları gerekirdi.

MKP, TKP/ML'nin 3. Konferans ve 3. MK'ni eleştirirken, HS konusunda çok güzel öğüt ve talimatların yanında, çok iddialı konuşuyor:

"... her bir TKP(ML)'li şunu net ve açık bir şekilde bilmelidir ki, bizimki gibi ülkelerde silahlı mücadele biçimi ana mücadele biçimi, diğer mücadele biçimleri ise ikincil ve hepsi de silahlı mücadelenin hizmetinde olmak zorundadır."

"... bizim gibi ülkelerde devrimin bu aşamasında silahlı mücadeleyi başlatmak demek Köylü Gerilla Savaşını başlatmak olarak -özellikle de stratejik savunma döneminde olduğumuz bu dönemdeki savaş taktiğimiz olarak- anlaşılmalıdır. ... Birçok küçük burjuva örgüt ve parti de silahlı mücadeleden ve onu başlattığından söz etmektedir. Her türden küçük burjuva fokocu anlayışla aramıza kesin ve net bir ayrım koymak bakımından da... Yani kırda gerilla bulunduran veya gerilla savaşı veren her hareket ne gerçek bir halk savaşçısıdır ne de Mao'nun halk savaşı'na

yüklediği siyasal çizgiye uygun hareket etmektedir."

"... Stratejik savunma döneminde olduğumuz bugünkü aşamada taktik saldırılar esas, savunma talidir."(256)

Öncelikle söylemeliyiz: Bu öğütler ya da belirlemeler, Kaypakkaya başta olmak üzere TKP/ML'nin bütün dokümanlarında vardır. Zaten en kolayı da, Mao'nun, Çin Devrimi deneyiminden çıkardığı halk savaşı teorisini olduğu gibi tekrarlamak, bu yüzeysel tekrarlamayla da halk savaşı yürüttüğünü sanmak ya da böyle adlandırmak yanıltıcı ve aldatıcıdır. MKP, kendisini aldattığı gibi, UKH yanı sıra işçi ve emekçileri de aldatmaktadır. Sormazlar mı? TKP/ML'yi (yani merkez kanadı) "revizyonist-oportünist", "HS'dan kaçıyorlar" eleştirilerini getirerek, 1987'de örgütsel ayrılık ilan edenlerin, kendilerinin halk savaşını geliştirmeleri gerekirdi ki, eleştirileri samimiyet kazansın. Elbette, ortada ne halk savaşı var, ne de köylülerin savaşa katılması var.

DHKP-C'nin dağda gerilla bulundurmasıyla MKP'nin dağda gerilla bulundurması arasında özde ne fark var? Hiçbir fark yok. Biri öncü savaşını savunuyor MKP'de pratikte öncü savaşı anlayışının ötesine geçemediği çizgisinin adına "Halk Savaşı" diyor. Her iki örgütün de köylüleri saflarına çekip savaştırdığı bugüne kadar görülemedi. MKP, öncü savaş pratiğinin dışına çıkamamasının adını, "kavramamak" olarak belirlerken, onun teorik nedenlerini ve sosyal gerçeklikle ne derce örtüştüğünü bilimsel olarak ortaya koymaktan özellikle kaçınıyor.

"Bu dönemde saldırı taktiği esas, savunma tali" deniyor. Gerçekte, halk savaşı veren bir örgüt, saldırılarıyla, söylem yerindeyse; yeri yerinden oynatır ve sürekli gündemde yerini alır. Hangi saldırıdan söz ettikleri belirsiz olduğu gibi, bir kaç öncü birliğin sürekli dağda tutulmasının adına hem "ordu", hem de "HS" demeleri ve statükoyu korumaya çalışmanın adını da, "saldırı taktiği" diye öne çıkmaları, kitleleri aldatma siyaseti olmaktadır.(257) Yazılanlar ile pratik ters yönde gelişiyor. Kendi pratikleri, kendi yazdıklarını yalanlıyor. Bunu görememek nasıl bir durumdur? Anlaşılabilmesi için nasıl bir çaba harcanmayı gerektiriyor acaba?

En çok sözü edilen "köylü gerilla savaşı" olmasına karşılık, köylülükle ilgisi olmayan, köylülerin içinde yer almadığı bir "öncü grubun" adını "köylü savaşı" olarak adlandırmak, teorik düzlemde dahi Mao ve Kaypakkaya'nın genel HS teorisi ile bir ilgisinin olmadığını, ter-

sine genel doğruları iğdiş etmenin, revize etmenin teorisinin yapıldığım söylemek haksızlık olmayacaktır.

Şu bir gerçek ki; TKP/ML'nin -Merkez-, TKP(ML)'nin-DABK- (şimdiki MKP'nin) ve DHKP-C'nin bazı bölgelerde gerilla birlikleri bulundurması, küçük silahlı propaganda birliklerin ötesine geçememiştir. 1990'ların başlarında TDKP ve MLKP de bulundurdu. Bunlar en azından adını daha doğru koydular. "Bizim amacımız köylülere propaganda yapmak" diye.

"Köylü Gerilla Ordusu" denilen birkaç küçük gerilla birliğinin varlık nedeni, elbette köylüleri gerilla birlikleri içinde örgütlemekti. En azından niyet buydu. "Cehenneme giden yolların iyi niyet taşları ile döşeli olduğu" gibi, niyet ile sosyal gerçeklik örtüşmeyip çatışınca, kırsal alanda gerilla bulundurmak, köylüleri savaşa çekmeye yetmedi. Teori ile pratiğin uyuşmadığı, ağır bedeller ödenmesi pahasına görülmesine karşın, Kaypakkaya'yı yanılmaz görenler hâlâ bunu görmek istemiyorlar. Görüp görmemek onların sorunu olmasına karşılık, bizim de bu anlayışın adını net olarak ortaya koyma diye bir derdimiz var: Fokocu öncü savaş mantığının kırsal alan görüntüsü!...

"Öncelikle ve özellikle devrimin ilk kabaracağı alanlarda örgütlenmeye önem veririz."(258)

Köylülüğün neredeyse kalmadığı Dersim'de "HS" sürdürdüğünü söyleyen bir yapı ile Kaypakkaya'nın söylediği arasında bir yakınlık yok.

Kaypakayacılığı kimseye bırakmayanların, "toprak sorununun yoğun olduğu" alanlarda örgütlenmeyi esas alması gerekirken, toprak sorunu olmayan Dersim ve Tokat(259) çevresini almaları, Kaypakkaya'nın görüşleri ile bir ilgisi olmadığı gibi, kapitalist tarım üretimin egemen olduğu yerleri mesken tutmuşlardır ya da tutmaya çalışmaktadırlar.

TKP/ML'nin devrimin yolu halk savaşı dediği teori, Kaypakkaya'nın teorisidir. Kaypakkaya, ülkeyi "yarı-sömürge yarı-feodal" ve "feodalizmle halk yığınları arasındaki çelişme baş çelişme" olarak değerlendirdiğinden, devrimin karakteri "demokratik devrim", devrimin yolunu da "Halk Savaşı" stratejisi olarak ele almıştır. Ülke "yarı-feodal" ise, "toprak sorunu temel sorun" ise, "baş çelişme halk yığınları ile feodalizm arasında" ise, böyle bir ülkede doğal olarak işçi sınıfının öncüsü KP'nin de izleyeceği devrim yolu HS olur. Ancak,

ülkenin gerçekten böyle bir yapıya sahip olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır. Türkiye'nin yarı sömürge ama yarı-feodal olmadığı, bütün verilerle ortadadır. Türkiye yarı-sömürge kapitalist bir ülkedir. İster bu kapitalizme "çarpık kapitalizm" densin, ister ise "az gelişmiş kapitalizm" ya da kendi iç dinamiği ile gelişmeyen kapitalizm densin, egemen olan kapitalist sömürü biçimidir. Yani, emeğin gasp ediliş biçimi artı-değer şeklindedir. Feodal rant biçimi sömürü ülkede egemen olmadığı gibi, bugün varlığı dahi tartışma konusudur. Özellikle Kürdistan'ın bazı yerlerinde var olduğu ileri sürülen feodal rant sömürüsü ise çok tali duruma düşmüş ve oralar da bütünüyle iç pazara kopmaz bir şekilde bağlanmıştır.

Kaypakkaya 18 Mayıs 1973'de katledildi. Kaypakkaya'nın katledilmesiyle beraber TKP/ML de onun teorilerini dondurdu. Salt onu dondurmakla kalmadı, sosyal gelişmeleri de dondurdu. 40 yıldır aynı statükonun korunmaya çalışılması, Kaypakkaya'nın teorisine en küçük bir katkının dahi yapılmamasının ve yapılmasına karşı çıkılmasının başka bir anlamı olamaz.

"Somut koşulların somut tahlili" ve "devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz" esprilerinin sık sık yinelenmesi, artık öyle bir hal aldı ki, sübjektivizmi ve dogmatizmi gizlemenin kılıfı olarak kullanılır oldu.

MKP, yaptığı kongrede en azından Kaypakkaya'nın ülke değerlendirmesine bir açıklama getirmesi gerekirdi. Yani, O'nun bu konudaki görüşlerinin doğruluğunu savunuyorsa, onu daha da derinleştirmesi ve somut verilerle güçlendirmesi gerekirdi. Kaypakkaya'nın ülke değerlendirmesi, somut değil, genel siyasal bir değerlendirmedir. TKP/ML ya da MKP'nin böyle bir çalışması söz konusu değil. TKP/ML'nin bugüne kadar bu konuda iki çalışması oldu. Birincisi 1977'de İstanbul bölgesinin çıkardığı bir araştırma ve ikincisi ise 1979 yılı ortalarında yapıldı. Her iki çalışma da yarı-feodal yapıyı "ispatlama" ve Kaypakkaya'nın görüşlerine ters düşmemesi için zorlama olarak sonucu "yarı-feodal" olarak bağlıyorlardı. Ancak, kendi içinde çeliştiği ve zorlama olduğu açıktan belli olduğu için ne TKP/ML ne de MKP[260] bir daha o "araştırmalar"dan söz etmediler ve bir daha da yayınlanmadı.

Bu çalışmalar, yayınlandıkları dönemlerin dışında TKP/ML içinde pek de olumlu karşılanmadığı gibi, sonraki süreçlerde de Kaypakkaya'nın görüşlerini savunanlar tarafından dağıtımdan

kaldırılmış, başvuru ve eğitim belgesi olarak hiçbir zaman değerlendirilmemiştir.

Kaypakkaya'nın devrimin yolu görüşüyle ülkenin sosyo-ekonomik yapısı arasında direkt ilişki ve birincisini belirleyen ikincisi olduğu için, bunları kısaca aktardık.

Tartıştığımız konuya dönersek; Kaypakkaya:

"Feodalizmin giderek çözülmesi ve ona bağlı olarak köylü nüfusunun azalması halinde de, bu strateji geçerliliğini korur. Çünkü yarı-sömürgelik (veya sömürgelik) koşulları, büyük şehirlerde güç ilişkisini karşı-devrim lehine değiştirmiştir. Soruna diyalektik materyalist gözle, karşılıklı güç ilişkileri açısından bakmak yerine, bu baylar (kast edilen TİİKP-YK) "köylü nüfusunun çoğunlukta olması" gibi, bazı koşullarda hiç bir anlamı olmayan (örneğin Çarlık Rusya'sı koşullarında) bu formül açısından bakıyorlar ve bu formüle uymayan durumları da reddediyorlar."(261) diyor.

Alıntıdan da anlaşılacağı gibi, Kaypakkaya, köylü nüfusun azalması halinde bile "yarı-sömürgelik" nedeniyle, şehirlerin kırlardan kuşatılması stratejisinin geçerli olacağını söylüyor.

"Feodalizmin varlık derecesi ve köylülerin genel nüfusa oranı (ki bunlar birbirine bağlı şeylerdir), demokratik devrimin programını etkiler, ama "şehirlerin kırlardan kuşatılması" stratejisini değiştirmez."(262)

Neden?

".... "Şehirlerin kırlardan kuşatılması" -diyor Kaypakkaya- stratejisini belirleyen şey, devrimle karşı-devrim arasındaki güç ilişkisinin köylerde şehirlere oranla daha fazla devrimin lehine olmasıdır."(263)

Görüldüğü gibi, Kaypakkaya, köylülerin genel nüfusa oranı düşmesi halinde bile, HS stratejisinin değişmeyeceğini özellikle vurguluyor. Ve buna rağmen, "köylülüğün temel güç olarak kalacağını", köylü nüfusu azalsa bile, devrimin temel gücü yine köylülük olacak. Ayrıca, ülkenin yarı-sömürge olmasından dolayı, emperyalizmin "yumuşak karnı" olarak görülen kırsal alanda, devrim bastırılamayacak. Kaypakkaya, böyle düşünüyor. Kaypakkaya'nın bu görüşü, şehirlerdeki nüfusun, köy nüfusuna oranının artmasını kabul edenlerin hızır gibi imdadına yetişen bir saptama da oluyor. Bugün MKP ve TKP/ML, köylülerin nüfusunun şehirlerdeki nüfusa oranının azaldığını kabul ediyorlar. Legal ve illegal yayınlarında bunları belirtiyorlar. Ancak,

Kaypakkaya'mn yukarıdaki görüşü, onlara bir tutunma dalı veriyor olmalı ki, "kırlardan şehirlerin kuşatılması" teorisinin geçerliliğini hâlâ savunmaya devam ediyorlar.

Sorunu bir de tersten aldığımızda, yani, köylü nüfusu azalmasına karşın, kırsal alanda silahlı mücadele hangi kitlelerle yürütülecek? Az sayıdaki köylü kitlesiyle mi, emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı savaşılacak? Mao'da böyle bir görüş olmadığı gibi, devrim kitlelerin eseri olacaksa, o zaman, kitlelerin yoğun olduğu yerlerde komünistler örgütlenmek zorundadır. Emperyalizmin karnının yumuşaklığı ya da güçlülüğü tali bir sorundur. Devrimin rotası buna göre değil, ülkenin sosyo-ekonomik yapısına göre belirlenir.

"... Yarı sömürgelik (veya sömürgelik) koşulları, büyük şehirlerde güç ilişkisini karşı-devrim lehine değiştirmiştir" demesi de, Kaypakkaya'mn burada, emperyalist işgal dönemi ile yarı-sömürgelik olayını birbirine karıştırması ve aynılaştırması göze çarpmaktadır. Oysa, ikisi de farklı şeylerdir.

Kaypakkaya, doğru olarak, feodalizmin varlık derecesi ile köylü nüfusun oranını birbirine bağlıyor. Yani, feodalizmin çözülmesine koşut olarak köylü nüfusun azalacağını da belirtmiş oluyor. Ancak, O, köylü nüfusun azalmayacağı ve yarı-feodal yapının da ortadan kalkmayacağı inancındadır.

"Revizyonistlerin teorileri bir de şu açıdan sakattır -diyen Kaypakkaya, şöyle devam eder-: *Dedikleri gibi, "Türk toplumunun yapısı hızlı bir değişme içinde" değildir. Bu iddia, Türkiye'de Arencilerin, dünya çapında Troçkistlerin iddiasıdır. Onlara göre emperyalizm, girdiği ülkelerde üretim güçlerini hızla geliştirir, feodalizmi çözer, işçi sınıfını güçlendirir ve sosyalist devrim koşullarını olgunlaştırır. Bu revizyonist-Troçkist iddia..."*(264)

Kaypakkaya'mn bu görüşü, yarı-feodal yapının çözülüşünün -TKP/ML ve MKP açısından- görülmesi önünde hep engel olarak durmuş ve hâlâ durmaya devam etmektedir.

Burada, bir noktayı anımsatmak gerekiyor: Kaypakkaya ve daha sonraki ardılları, "Türkiye'de feodalizm çözülmüş ve kalmamıştır" diyenleri, "Troçkist olmakla" suçlamışlardır. Bu yaklaşım, Troçki'nin Çin devrimine yaklaşımından kaynaklanıyor. Troçki, Stalin ile tartışmalarında Çin devrimini küçümsemiş, daha doğrusu Çin köylüsünün

devrimci dinamiğini küçümsemiştir. ÇKP'nin önündeki esas görevin sosyalist devrim olduğunu söylemiştir. Troçki'nin eleştirildiği yan burasıdır. Troçki'de demokratik devrim anlayışı söz konusu değil, saf proleter devrim anlayışı mevcuttur.

Oysa, "köylülük azalmış" ya da "feodalizm kalmamıştır" gibi belirlemeler yapmak bu belirlemenin yapıldığı ülkenin sosyal koşulları ile ilgilidir. Çin'in o günkü koşullarında ÇKP'nin önüne direkt sosyalist devrimi koymak, devrimi imkansızlaştırmaktır. Ama, aynı dönemde Almanya'da Almanya KP'nin önüne esas olarak "demokratik devrimi" koymak da bir o kadar yanlış sapma olurdu.

Köylülük azalmıştır ve de ülkede kapitalizm egemendir diyenleri "Troçkizmle" suçlayabilmek için, öncelikle ükenin sosyo-ekonomik yapısını doğru değerlendirmek gerekiyor. Ne var ki, Kaypakkaya ve ardılları "Türkiye kapitalist"tir diyenleri rahatlıkla "Troçkistlikle" suçlamışlardır. Türkiye'yi kapitalist değerlendirenler ise, TKP/ML'yi "Narodnizm"le suçlamışlardır. Ne yazık ki, Türkiye'nin yarı-feodal değerlendirmesi Narodnik bir yaklaşımdır.

Kaypakkaya, *"Kürecik Bölge Raporu"* adlı araştırmasında kapitalizmin köylere girişini doğru ele almasına karşın, buradan doğru siyasal sonuçlar çıkaramıyor. Feodalizmin çözülemeyeceğini, köylü nüfusun ise azalamayacağı inancından hareket ediyor. Oysa, sorunun özü, niyet değil kapitalist sistemin işleyişidir. O kendine yeni pazar alanları açmak için önündeki tüm engelleri yıkmaya çalışır. Bunun için askeri savaştan dahi kaçınmaz.

Kaypakkaya, emperyalist kapitalist ülkelerde sorunu doğru koyuyor.

"... Emperyalist ülkelerde "emperyalizmin karnı kırlarda yumuşak" değildir. Çünkü, "yumuşaklık-sertlik", "güçlülük-zayıflık" göreli bir şeydir Emperyalist ülkelerde karşı-devrimin gücü, şehirlerde, köylere oranla daha fazladır, ama devrimin gücü de şehirlerde köylere oranla daha fazladır."(265)

Güç ilişkileri açısından kapitalist ülkelerde sorun doğru konurken, ne yazık ki, aynı doğru yaklaşım yarı-sömürgeler için gösterilemiyor. Yarı-sömürge ülkelerde kırsal alana oranla şehirlerdeki nüfusun artması halinde bile, kırsal alanları esas alınmasını söyleyen Kaypakkaya, azalan köylülük nüfusa karşın, emperyalizmin karnının kırlarda nasıl yumuşak olacağına net yanıt veremiyor ve kendi içinde çelişiyor.

Devrimi güçlü kılan olgu, kitlelerin örgütlendirilmesi ve savaştırılmasıyla ilgilidir. Kitlelerin (işçi sınıfı ve emekçilerin) yoğun olduğu bölgelerde devrimin potansiyeli de güçlüdür. Çünkü devrimin öznesi başta işçi sınıfı olmak üzere ezilen kitlelerdir. Doğal olarak, kitlelerin yoğun olduğu bölgelerde emperyalizm ve işbirlikçileri de güçlüdür. Burjuvazi, kitleleri baskı altında tutmak için gücünü kitlelerin olduğu yere yığacaktır. Türkiye'de kırsal alanda devletin gücü de devrimin gücü de zayıftır. Çünkü buralarda kitlelerin gücü de zayıflamış ve şehirlere kaymıştır.

Emperyalizmin feodalizmi devrimci bir tarzda tasfiye etmeyeceği bir gerçek, ama, onu sancılı bir şekilde çözdüğü de bir o kadar gerçektir. Emperyalizm geri bıraktırılmış ülkelere sermaye ihraç ederken, oralarda feodalizm ayakta kalsın diye değil, ihraç edilen sermayenin daha büyük kârlarla geri dönmesi içindir. Bu da ister istemez o ülkelerde kapitalizmin şu veya bu şekilde gelişmesine hizmet edecektir.

Bu kitabın 2. Bölümünde, "sosyo-ekonomik yapı" başlığı altında irdelemeye çalıştığımız konuyla ilgili Lenin'den alıntılar aldığımız için, aynı yere yeniden dönmeye gerek yoktur.

Kaypakkaya'nın yukarıda kendisinden aldığımız alıntıda da görüldüğü gibi, o ülkenin sosya-ekonomik yapısının değişmezliğinden hareket ediyor ve doğal olarak teorisini de buna göre oluşturuyor. Ve yanılıyor. Onun bu konudaki yanılgısının TKP/ML'ye büyük zararlar verdiği ve vermeye devam ettiği de açık. Çünkü, sosyal gelişmenin karşısında ve ona karşı direnen bir teori, kaçınılmaz olarak sosyal pratiğin de dışında kalacak, yapmak istediğini yapamayacak, varmak istediği hedefe varmayacak, temsil ettiğini söylediği MLM bilimine de ters düşmüş ve düşmeye devam edecektir. MLM bilimi, doğruların sosyal olgulardan çıkacağını söyler ve doğruluğun ölçütünün de yine pratik olduğunu belirtir. 40 yıldır HS verdiklerini söyleyenlerin böyle bir savaş amacı taşımalarına karşın, pratikleriyle bütünüyle ondan uzak ve bir avuç aydının kitlelerden kopuk fokocu öncü savaşı durumuna düştüklerini gelinen süreçte hâlâ görememeleri, onların ne denli derin bir sübjektivizm içinde olduklarını, dünyaya bu gözle baktıklarının bir göstergesi olmaktadır.

Kaypakkaya'nın Türkiye'yi "yarı-feodal" değerlendirdiği (1970) dönemde, toplam nüfus 35 milyon 666 bin iken, toplam nüfus içinde kır

nüfusu 22 milyon 862 bin ve şehir nüfusu ise 12 milyon 805 bin idi. Birincisinin genel nüfusa oranı %64,1 iken ikincisinin toplam nüfusa oranı ise %35.9 idi. Kaypakkaya'nın o günkü süreçte Türkiye'yi yarı-feodal değerlendirmesi ve kırsal alanı esas alması doğal ve bir ölçüde masumane karşılanabilir. Ama, Kaypakkaya'nın bu konuda uzağı göremediğini de belirterek. Ya bugün, hâlâ Türkiye'ye "yarı-feodal" olarak ve kırsal alanda HS'nı esas alanlara ne demeli? Türkiye'nin nüfusu 74 milyon civarında. Bu nüfusun %76'dan fazlası şehirlerde yaşarken, %23 kadarı ise köylerde yaşamaktadır. Bu köylülüğün hepsini yarı-feodal üretim ilişkileri altında yaşadığını varsaysak dahi, hangi köylü ile köylü gerilla savaşı verilecek?

İki kongre yapmış MKP'nin bunlara yanıt vermesi gerekiyordu. O ise, bu gelişmeleri görmezden gelmeyi, sessiz kalmayı yeğlemiştir. Bir taraftan "bilimsel" olduklarını ileri sürenlerin, MLM bilimi üzerine ustalardan sık sık alıntılar aktaranların, en ufak sosyal gerçekliği teoriye yansıtılmasından söz edenlerin, en temel sorunlar karşısında "sus pus" olmaları anlaşılır değil. Özellikle devrim davasında iddialı olanların, komünistliği kendisinden başka kimseye bırakmayanların, devrimin en temel sorunları karşısında onları görmezden gelmeleri, onların "ciddiyetini" de sorgulanmaya neden olur.

PKK'nın silahlı savaşımı boyunca Kürt köylüsünün Türk devleti tarafından zorla göçe zorlanması, rastgele bir siyasi taktik değil, gerillanın ana damarını, beslendiği ana kaynağı kesmek içindir. PKK'nın 1993'ten sonra savaşının zayıflaması ve PKK'nın devlet ile uzlaşma manevralarına girmeye çalışmasının bir nedeni de buydu. Kürt köylüsünün zorla tehciri, PKK'nın savaş gücünü de zayıflatmayı ve giderek onu kitlelerden koparmayı hedefliyordu. Ve o süreçte, Türk devleti, bunu, büyük ölçüde başardı. Kitlelerin olmadığı bir alanda, beslendiği ana kaynaktan soyutlanmış bir gerilla savaşında, gerillaların güçlenmesi ve savaşı ilerletmesinin de zemini en azından zayıflamış olur.

PKK, kurtarılmış alanlar yaratmak istemesine karşın bunu başaramadı. Özellikle Botan'da bunu denedi, ama buna gücü yetmedi. Kürt köylüsünün zorla göç ettirilmesiyle birlikte, PKK'nın da taktikleri değişti ve "İmralı süreci" denilen süreçle noktalandı. Kırsal alanda gerilla bulundurmak, köylere girip çıkmak, oralarda kurtarılmış alanlar

yaratıldığı anlamına gelmiyor. Ya da devlet güçlerinin geceleri, bazı yerlere girmekte zorlanması, yine o anlama gelmiyor.

Türk devletinin Suriye'ye[266] karşı meydan okuması ve savaş narası atması, PKK'nın ana kaynağı Kürt köylüsünün ezici çoğunluğunun şehirlere sürülmesinin tamamlanmasından sonra olmuştur. Gerilla savaşının öznesi olan köylülük köyde yoksa, gerilla boş arazileri beklemek amaçlı mı oralarda duracak? Elbette hayır!

Ve yine geliyoruz Kaypakkaya'nın; "köylü nüfusu azalsa da, şehirlerin kırlardan kuşatılması stratejisi değişmez" anlayışına. Bu anlayış, gerillanın öznesi olan köylülüğün durumuyla çelişen bir anlayıştır. Bir taraftan, "gerilla savaşı köylü savaşı" diyeceksin, diğer yandan ise, "köylü olmasa da olur" anlamına gelir yaklaşımlar sergileyeceksin! İkisi de birbiriyle çelişir. Yukarıda da belirttiğim gibi, Kaypakkaya, emperyalist işgal ile yarı-sömürgelik olayını aynılaştırmakta, aradaki derin siyasal farkları ve bu her iki olayın da toplumsal sınıflar üzerinde farklı etkileri olduğunu ve olacağını göremiyor.

Nepal'de sürdürülen halk savaşını bütün ülkelere örnek gösterenler, oranın özgül durumuna, orada köylülerin neden böylesi bir savaşa katıldığının koşullarını araştırma yerine, propaganda söylemlerin ötesine geçemiyorlar. Oysa, Nepal'de şehirleşme oranı %12, okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise %60 civarındadır. Aynı kaynaklar, Türkiye'de şehirleşme oranını %75 verirken, okuma yazma bilmiyenin oranını ise %7.4 civarında göstermektedirler.

Filipinler de ise, halk savaşının neden Nepal'deki gibi sürmediğini, değişik bir yöntem izlediğini, yine bu ülkenin istatistiki verilerine bakarak anlayabilirler. FKP, köylüler içinde güçlü örgütlenmeleri olmasına karşılık, FKP önderliğindeki Yeni Halk Ordusu'nun düzenli gerilla birlikleri çok azdır ve genelde köylüler içinde örgütlüdürler ve sürekli bir savaş durumu da orada yoktur. Son yıllarda şehirleşmenin gelişmesiyle birlikte FKP şehirlerdeki örgütlenmeye daha fazla ağırlık verdi ve legal bir parti kurarak parlamento seçimlerine katıldı.

Filipinlerde şehirleşme oranı %59 iken, okuma-yazma oranı %95 civarındadır. Ayrıca, sanayinin ekonomideki yeri açısından da Türkiye'den ileridir. Türkiye'de sanayinin ekonomideki payı %26 iken, Filipinler'de %28'dir.

İçimizdeki, yanımızdaki PKK olayından doğru dersler çıkarmaya

yanaşmadığımız için, genelde hep uzaklara gidiyoruz. O ülkelerin de sosyal ve siyasal gelişmelerinin ne olduğunu tam bilmeden, oralarda gerilla savaşı yürüyorsa, bizde de yürür anlayışını teorileştiriyoruz. Özgül gelişmeleri evrenselleştirerek genel geçerli siyasal strateji ve taktikler olarak kendi ülkemizde uygulamaya çalışıyoruz.

Uzağımızdaki Kolombiya örneği de verilebilir. Genel bir tanı olarak FARC, ELN ve ELP 'nin savaştığını, özellikle FARC'ın güçlü bir gerilla hareketi olduğunu biliriz. FARC 1964'de kuruldu ve kurulur kurulmaz savaşa başladı ve 40 yılı aşkın bir süredir de gerilla savaşı veriyor. Bazı kaynaklar FARC'ın 17-20 bin arası gerilla gücü olduğunu ve 40.000 km karelik bir alanı kontrolü altında tuttuğunu söylüyor. Tabii, bunun içinde köyler, irili ufaklı kasaba ve ilçeler ve de şehirler var. Kısacası kurtarılmış bölgeleri ve kendi siyasal iktidarları var.

Kolombiya'da devrimci FARC dışında, ELN ve ELP adında iki gerilla örgütü daha var ve bunların da küçümsenmeyecek gerilla güçleri mevcut. ELN, kendine Küba Devrimi'ni örnek alırken, ELP ise kendini "Enver Hocacı" olarak değerlendirmektedir. Ayrıca, bunlar dışında birçok küçük gerilla grupları da vardır. Kolombiya'da silahlı karşı-devrimle silahlı devrim yüzyıllardır karşı karşıya birbirini alt etmek için savaşıyorlar. Silahlı karşı-devrimin en büyük destekçisi ABD emperyalizmi ve yerli işbirlikçileri. Ayrıca yine Latin Amerika'daki gerici ve faşist güçler. Kolombiya'daki devrimci gerilla savaşı ise bütün Latin Amerika halkları tarafından desteklenmektedir. Deyim yerindeyse; Kolombiya'daki gerilla savaşı, Latin Amerika halklarının onur mücadelesi haline dönüşmüştür.

Sanayinin ekonomiye katkısı ile şehirleşme oranı hemen hemen Türkiye gibi olan Kolombiya'da neden gerilla savaşı yürüyor, neden kurtarılmış alanlar ayakta diye sorulabilir?

Bunu soranların Kolombiya'nın 40 yıl öncesine gitmeleri ve bu ülkedeki çelişmeleri, sınıf güçlerini iyi tahlil etmesi gerekiyor. Kolombiya'nın tarihi, hemen hemen bütün Latin Amerika ülkelerinän tarihi gibidir. Sömürgeciliğe karşı uzun bir bağımsızlık savaşı ve peşinden ise iç savaşların sıkça yaşandığı bir süreçler zincirinin yanı sıra, ülke halkının alabildiğine yoksul olması, gerilla savaşının başarısını anlatan bir süreçtir. Gabriel Garcia Marquez'in *"Yüzyıllık Yanlızlık"*ın da anlatılanlar, Kolombiya'nın da bir tarihidir.

Kolombiya'nın diğer önemli bir özelliği ise, köylülerin ayaklanması ve gerilla grupları halinde mücadele etmesidir. FARC'ı kuran da ayaklanan bu köylülerdir.

Burada Kolombiya'nın tarihine girmeyeceğiz. Ancak, oradaki gelişmeler, Türkiye'deki gelişmelerden çok farklı bir seyir izlemiştir. Hem şehirlerde hem de kırsal alanda kitleler neredeyse sürekli bir savaşım içinde olmuşlardır. Kitlesel grevlerin yanında köylü eylemleri ve ayaklanmaları, buna karşın ise ABD destekli Kolombiya egemen sınıflarının katliamları iç içe yürümüştür. Bütün bunlar, Kolombiya halkına kırsal alanlarda gerilla örgütlenmesi seçeneğinden başka bir şey bırakmamıştır.

Parti İnşası

Kaypakkaya, halk savaşının geçerli olduğu bir ülkede, "parti, halk ordusu içinde inşa olacaktır" der. TKP/ML ve MKP de bu teoriyi sık sık yineliyorlar ve en ileri kadrolarını gerilla birlikleri içinde kırsal alanda yer almasını savunuyorlar.

Halk Savaşı mantığına bakıldığında, böyle bir çizgi ve buna uygun pratik izlemek, kendi içinde tutarlıdır. Ancak, halk savaşını, 40 yıldır birkaç gerilla birliğini geçemeyen güçlerle yürütülen bir savaş, halk ordusunu da birkaç on kişilik gerilla birliğinden meydana geldiği anlaşılmamalıdır. Halk ordusu, kitlesel bir ordu ve temelini de köylüler oluşturur. Yani, halk ordusu bir kitlesel güçtür. Böylesi geniş bir kitle içinde komünist partisinin inşa edilmesinden söz edilir. Mao, parti halk ordusu içinde inşa olmalıdır derken, bunu kasdediyor. Kaypakkaya da Mao'nun bu görüşünden hareketle aynı şeyleri söyler. Fakat, parti, çok az sayıda öncü birliğin içinde inşa edilemez. Bu, partinin kitleleri kucaklaması, kitleselleşmesi prensibine aykırıdır. Ortada kitle yok iken, komünist partisinin inşasından söz edilmesi, teorik bir kafa bulanıklığı olarak ele alınmalıdır.

40 yıllık mücadele tarihine bakıldığında, adı geçen örgütlerin "halk ordusu" olarak adlandırdıkları TİKKO ve HKO'nun sayısal güçleri bellidir. Bu kadar küçük bir gücün içinde parti inşasından söz edilemez. HS teorisini ya da MLM komünist parti anlayışını ve parti inşasını

ortaya koyan ustalar böyle söylemiyor. Parti, mücadele içinde kitleleri kucaklayarak, kitleler ile sıkı bağlar kurarak inşa olabilir. Bir komünist partisi, sahip olduğu çizgi pratikte yaşam hakkı bulduğu oranda gelişir, güçlenir, kitleselleşir. Çizgisi pratik ile bütünleşmeyen ve pratikte yaşam hakkı bulmayan bir parti gelişemez ve kitleler ile sıkı organik bağlar kuramaz. Çizgisi doğru olan ve doğruluğu pratik ile ispatlanan bir parti, kendi siyasal çizgisi doğrultusunda kadrolarda sahip olur, siyasal ve yetkin önderlikler yetiştirir. Siyasal çizgisi pratik ile bütünleşmeyen bir komünist partisi ise bunlara sahip olamaz. Her şey doğru çizgiye sahip olmakla başlar. Doğru çizgi belirleyicidir ve doğruluğun ölçütü ise pratiktir.

KP, kitlelerin, kitle mücadelelerinin olduğu yerde inşa olur. Bu kırsal alan için de geçerlidir. Kitleler gerilla savaşma katıldıkça, başka bir söylemle gerilla savaşı kitleselleştikçe KP inşa olur. Gelişir ve güçlenir. Çelikten bir yapı haline gelir. Kitlelerle kaynaştıkça, sayısız kadro ve militan yetiştirir. Kitlelerden, kitlelerin sınıf mücadelesinden, partiden, siyasal ve sosyal gelişmelerden uzak, az bir öncü birlikle kendini "koruma"ya almış bir önderlik ve parti, sınıf mücadelesinden soyutlanmaktan kendini kurtaramaz.

Bugün, ülkemizde sınıf mücadelesinin yoğun olduğu yerler büyük şehirlerdir. Daha doğrusu, işçi sınıfının yoğun olduğu alanlardır. Ülkenin siyasal gelişmesini -PKK'nm önderliğindeki Kürt ulusal mücadelesini saymazsak- kentlerdeki sınıf mücadelesi ya da sosyal olayları belirliyor. Yine, bütün demokratik ve ilerici tepkiler şehirlerden geliyor. Kırsal alandan böyle bir tepki söz konusu değil. Diğer yandan, 40 yıldır halk savaşı verenlerin gündemi belirleme durumları yok. Yani, ülkedeki gündemi kır ya da köylü eylemleri belirlemiyor. Kitlelerde bir hareketlilik varsa, kentlerdeki kitlelerde var. Böylesi bir gerçeklik içinde, bir KP'si önderliği bu gelişmeleri doğru bir şekilde değerlendiremiyorsa, onun proletaryanın öncüsü olması en son akla gelecek şeylerden birisi olmalıdır.

"Komünistlerin (genel olarak büyük bir devrimi başarıyla başlatan devrimciler gibi) en büyük ve en tehlikeli hatalarından biri, devrimin sadece devrimcilerin eliyle yapılabileceğini sanmalarıdır. Tersine: her ciddi devrimci çalışmanın başarısı için, devrimcilerin ancak gerçekten hayatiyet sahibi ve önder bir sınıfın öncüsü olarak rollerini oynayabile-

ceklerini kavramak ve bu kavrayışı hayata geçirme yeteneğine sahip olmak mutlak zorunluluktur. Bir öncü ancak, önderlik ettiği kitleden kopmamayı, tersine bütün kitleyi gerçekten ileriye götürmeyi bildiğinde öncünün görevlerini yerine getirmiş olur. En çeşitli faaliyet alanlarında komünist olmayanlarla bir ittifak yapmadan başarılı bir komünist inşadan söz edilemez."(267)

Komünist partisi, kitlelerle bütünleştiği, kitle mücadelelerinin olduğu ve kitlelere önderlik ettiği sürece gelişir, güçlenir ve inşa olur; kitlelerden kopuk bir önderlik ve böyle bir önderliğin altındaki parti inşa olamaz. Varlığını sürdürmesi, kısmi ilişkilerinin olması, örgütsel yapısının şu veya bu oranda koruması ya da ayakta tutması, partinin inşası anlamına gelmiyor ve böyle bir proletarya partisi iktidar alternatifi de olamaz.

Partizan ve *ST* dergilerine ve de TKP/ML ve MKP'nin konferans ve kongre kararalarına bakıldığında, "ileri kadroların kıra yerleştirilmesi" sıkça yer verilir ve hatta önderliğin önemli biir bölümünün kıra yerleştirilmesinden söz edilir.(268) Bu anlayış Kaypakkaya'da var. "Ülkede silahlı mücadelenin koşulları var" deniyorsa ve "köylülerin önemli bir bölümü kurtuluşlarının silahlı mücadeleyle olacağını kavramışlarsa", şehirlerde oyalanamak, elbette zaman kaybı olur. Ancak, durum böyle olmayınca, ileri kadroların kırlara yığılması, onları mücadeleden koparmak anlamına geldiği görülmek durumundadır.

KP'nin, çelişkilerin en yoğun olduğu, sınıf mücadelesinin en ileri alanlarda ve özellikle de işçi sınıfı içinde örgütlenmesi ve faaliyet sürdürmesi yerine, sınıf mücadelesine en az destek veren kesimler içinde yoğunlaşmak, sınıf mücadelesinden kopmak olduğu açıktır. Ne yazık ki, adı geçen örgütler, siyasal çizgileri gereği, önderliğin kırsal alana yerleşmesiyle sorunların çözüleceği yanılgısı içine giriyorlar. Oysa, gerilla savaşının gelişmemesinin esas nedeni, önderliğin kıra yerleşmemesiyle bir ilgisi yoktur. Sorun doğru bir çizgi ve bu doğru çizginin pratiğe uygulanmasıdır. Kırsal alan denen köylülüğün sınıf mücadelesinin en ileri biçimi olan silaha sarılma bir yana, ekonomik-demokratik mücadelelerin içinde yer almadıkları ya da çok sınırlı olarak yer aldıkları, en azından 40 yıllık süreç içinde durumun böyle geliştiği görülebilir.

TKP/ML'nin sınıf mücadelesine bakıldığında, ağır kayıplar verme-

sine ve özellikle de 12 Eylül 1980 sürecinde ağır bir yenilgi almasına karşın, bu süreçte dahi her fırsatta örgütlenmiş, burjuvaziye karşı sınıf mücadelesini yürütmüştür. Ancak, bu sorunun bir yanı, diğer yanı ise, kendi pratiğinden doğru dersler çıkaramamasıdır. 40 yıldır "halk savaşı veriyoruz" denip ve pratik mücadeleden kopmadan sınıf mücadelesi içinde yer alınıyor ve buna karşın gerilla savaşı gelişmiyorsa, sorun niyetlerde değil, izlenen siyasal çizgiyle bağlantılıdır.

Her konferans ya da kongrelerde Amerika'yı yeniden yeniden keşfetmenin, proletaryanın sınıf mücadelesine hiçbir yararı yok. Yani, "temel teorik görüşlerimiz pratiğe uygulanmadı, sapmalar yaşandı" demenin, sorunun çözümüne 40 yıldır merhem olmadığı ve bundan sonra da olamayacağı açıktır. Bir örgüt, en yüksek organlarında kararlar alıyor ve bu kararlarını yaşama geçirmek için ağır bedeller ödüyor ve buna rağmen kararlar pratikte hayat hakkı bulmuyorsa, tekrar dönüp, "bunu pratiğe geçiremedik, sağ sola saptık" demek; hastalığın kaynağını doğru saptayamamak ve neşteri yanlış yere vurmaktır. Siyasetin belirleyici olduğu gerçeğinden uzaklaşıldığında, hataların kaynağı niyetlerde aranmaya başlanır.

Örneğin, MKP, 1. Kongre (2002) ile çok ileri bir adım attıklarını ve bu adımlarını "nitel bir sıçrama"(269) olarak belirlediler. I. Kongre kararları dikkatle incelendiğinde sübjektif saptamaların ayyuka çıktığı görülür. Ne var ki, II. Kongrelerinde, I. Kongre'de aldıkları kararları yerine getiremediklerinden söz ediyorlar. I. Kongre deyim yerindeyse özellikle halk savaşının pratiğe uygulanması konusunda "uçmuştu". O güne kadar halk savaşı (Kaypakkaya dönemi hariç diyorlar) pratiğe uygulanmamış, ama kendilerinin uygulayacağından söz ediyorlardı. Yani, kimse yapamadı, ama "biz yapacağız" demeye getiriyorlardı. Göremedikleri, görmek istemedikleri, "yapamayanlar"ında aynı kendileri gibi, aynı çizgiyi pratiğe uygulamak istedikleri, fakat o çizginin sosyal pratik tarafından reddedildiği...

"Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'nin iki karakteri vardır -der Kaypakkaya-; biri sınıfsal karakteridir, yani bir sınıfın, proletaryanın hizmetinde olmasıdır; ikincisi de, pratik karakteridir, yani sınıf mücadelesi, üretim mücadelesi ve bilimsel deney pratiğinden doğması ve tekrar pratiğe uygulanabilir olmasıdır."(270)

Kaypakkaya'mn doğru olarak vurguladığı gibi Marksist teorinin

pratiğe uygulanabilir oluşunu, her ne kadar sık yinelense de, bunun uygulandığı ve bu anlayış doğrultusunda hareket edildiği anlamına gelmez. Kaypakaya'nın bu anlayışını, MKP ve TKP/ML pratikleriyle reddettiklerini ortaya koymuşlardır. Ya da bunun ne anlama geldiğini kavramamışlar da denebilir.

Teorinin öneminden, onun sosyal pratikten çıkarılması gerektiği, sosyal pratiğin 40 yıldır reddettiği teoriyi savunanlar tarfından da aynı şekilde ve Mao'dan alıntılarla sık sık vurgulanmasına karşın, onun sınıf karakterini işe yaramaz hale getirdiklerini de göremiyorlar. Marksist teorinin pratik uygulanırlığı kavranmadığı sürece, onun sınıfsal karakterinin lafta savunulması, pek bir anlam ifade etmez ve o, proletaryaya değil, burjuvaziye hizmet eder. Bugün, burjuvazi de, Marksizmin sınıfsal karakterini unutturarak, onu salt sıradan bir bilim olarak ele almaya ya da kitlelere böyle göstermeye çalışıyor.

Burada, Lenin'den bir aktarma yapmak yararlı olacaktır:

"İnsan bilgisi düz bir çizgi ... oluşturmaz, tersine bir dizi daireyle bir spirale sonsuz yaklaşan eğridir. Bu eğrinin her kırıntısı, her kıymığı, her parçacığı, (ağaçlardan ormanın görülmediği taktirde) (egemen sınıfların sınıf çıkarlarınca sağlam kazığa bağlandığı) bataklığa, klerikalizme götüren bağımsız, düz bir çizgiye dönüştürülebilir (tek yanlı dönüştürülebilir). Düzlük ve tek yanlılık, kabalık ve kemikleşme, sübjektivizm ve sübjektif körlük, idealizmin bilgi teorisinin kökleridir. Ve elbette klerikalizmin (=felsefi idea-lizmin) de bilgi teorik kökleri vardır, zeminsiz değildir, o hiç kuşkusuz meyvesiz bir çiçektir, fakat canlı, verimli, gerçek, güçlü, her şeye kadir, nesnel, mutlak insani bilgisinin canlı ağacında büyüyen bir meyvesiz çiçek."(271)

Dogmatizm ve sübjektivizme karşı çıkar görünmek, onlardan esasta arınıldığı anlamına gelmediği gibi, bunlardan arınılmadığı sürece de meyvesiz ağaç "yeşertilmeye" devam edilir. 40 yılık mücadelede teori doğru olacak, pratik ise 40 yıl yanlış yöne akacak. Ağacı görüp, ormanı görmemek buna denir. TKP/ML ve MKP, bugün savundukları çizgiyle, 40 yıl önce, esas olarak, MLM temelde atılan teoriyi geliştiremeyip, onu, meyvesiz ağaca dönüştürdüler. Bu saptamayı, 40 yıldır halk savaşını savunup bunu "gerçekleştiremediklerini" söylemelerinden çıkarıyoruz. Yani, ortada bir çizgi var, ama onun "meyvesi", en azından "çiçeği" yok.(272)

Nasıl ki, MKP I. Kongresinde "uç"lar varsa, TKP/ML içinde de

1995 yılına (II. OPK sonrası) bir "uç" vardı. Bu akım da partiyi "Yeniden İnşa" edeceklerini söyleyerek, "biz başaracağız" iddiası vardı. Bu nedenle de; "II. OPK projektörü", "Parti ilk defa ayakları üstüne dikildi", "Parti programı II. OPK ile yaşam hakkı buldu", "yeniden inşanın şehitleri" gibi ayrı bir telden çalıyorlardı. Yani, sorunun kaynağına inme yerine, sorunu yine niyetlere bağlamışlardı. Bir takım "kötü niyetli" kişilerin yüzünden "halk savaşı başarılamıyor", "Parti silahlı mücadele içinde inşa edilemiyor" vs. vs.

İşte, o süreçte yazılanlardan bir alıntı:

Parti içinde bir çok olumsuzluklardan, zaaflardan, vb. şeylerden söz edildikten sonra; *"Dikkat edilsin; Partiyi üretip-besleyip geliştiren ideolojik-programatik ve örgütsel siyasetlerinin yetersizliğinden, yanlışlığından, güçsüzlüğünden söz ettiğimiz yok; bunların gereğinin yerine getirememenin, ona tam ve kesin bir inançla sarılamamanın..."*(273) diye devam ediliyor.

Bu anlayışın ana teması: "Başımıza ne kadar kötülük geldiyse, programa uymamaktan, inanmamaktan geldi." Görüldüğü gibi, bu yazılanlarla 4 yıl sonra MKP'nin yazdığı (kitabın içinde bu konuyla ilgili MKP'den alıntılara yer verilmiştir) arasında bir fark var mı? Hayır! Aynı sübjektif yaklaşım, aynı kibirlilik, kendilerinden öncekilerini küçümseme, kendilerini Kaf dağının üstünde görme, partinin çizgisine yalnız ve yalnız kendilerinin "samimi" bağlılığı vb. vb. yer alıyor. Bilindiği gibi, bu anlayış da sorunu çözmedi, boş laflar sadece yazıldığı yerde kaldı.

Her şeyi belirleyenin ideolojik-siyasi çizgi olduğunu gözardı edenler, Marksist inancın bilimsel bir inanç olduğunu da unutarak, bu sorunu, maddeden koparıyorlar. "İnanç" olunca, her şeyin yolunda gideceğini ileri sürüyorlar. İnanç, teori ile pratiğin birliğiyle güçlenir ve çelikleşir. Teori ve pratiğin birliği olmadığı yerde, mistik inanç başlar. Böylesi bir inancın ise, MLM bilimiyle ya da tartıştığımız konuyla bir ilişkisi yoktur.

Kendilerine "Maoist" diyenler, nedense Mao'nun doğrularını almıyorlar. Mao ise şöyle der:

"İdeolojik ve siyasi çizginin doğruluğu ya da yanlışlığı her şeyi tayin eder. Partinin çizgisi doğruysa her şey yolunda gider. Taraftarı yoksa, taraftar kazanabilir. Silahları yoksa, silah kazanabilir. Siyasi iktidara

sahip değilse, siyasi iktidarı ele geçirebilir. Çizgisi doğru değilse, sahip olduklarını bile kaybedebilir. Çizgi, bir ağ ipine benzer. İp çekildi mi bütün ağ açılır."(274)

Yukarıda Mao'dan yaptığımız alıntı, her şeyi ortaya koymaktadır. 40 yıllık mücadele sürecinde, siyasal çizgi doğrultusunda bir gelişme olmuyorsa, hâlâ çizgiye inanç öğesini öne sürmek, gerçeklerin üstünü örtmek ve MLM öğretiyi mistik bir öğreti durumuna indirgemektir.

Dişe diş verilen 40 yıllık bir mücadeleyi, "inanç-inançsızlık" ikilemi içinde ele alma anlayışının temelinde idealizm yatmaktadır. Teorinin pratikten çıktığını ve yine pratiğe döndüğü Marksist anlayışı reddedip, idealizme düşmedir. 40 yıllık pratik mücadele süreci tarafından reddedilen düşünceyi, hâlâ "tek doğru" olarak, virgülüne ve noktasına kadar savunmak, sınıf mücadelesinde doğruluğun ölçütü pratik olduğunun kökten reddidir. Bu ise, felsefi açıdan idealizmdir.

Komünist inanç olayı, mistik bir inanç sorunu olmayıp, sosyal gerçeklerin bilimsel olarak ele alınmasının üzerinde şekillenir ve güçlenir. MLM bilimsel öğretisinden sapma olduğu bir yerde KP'ne karşı, devrimci ruhun zayıflayacağı ve hatta kalmayacağı bilinmelidir. Parti ruhundan anlaşılması gereken, teori ile pratiğin birliğinden oluşan sınıf mücadelesi bütünlüğüdür.

İşçi sınıfının Marksist bilimi, teorinin pratik tarafından doğrulanmasını yine pratikten gelmesini, teori ile pratiğin birleştirilmesini, tutarlılık adına pratikten kopuk ve onun doğrulamadığı bir teorinin ise hiçbir değerinin olmadığını söyler. Ancak bu bilimin ilkeleri doğrultusunda hareket edildiğinde komünist partisi üyeleri içinde bilimsel inancın gelişeceğini söyler.

KP programının pratikle bütünleşmemesini, "inanç" olayına indirgeyenlerin, MLM bilimle bir ilişkisi olamaz. Bu idealist bir yaklaşımdır. Kendi 40 yıllık mücadele deneyiminden bir şeyler öğrenmeyenlerin, öğrenmek istemeyenlerin, metafizik dünyalarında gezinmeleri kadar doğal bir şey olmadığını da söyleyelim. Hiçbir KP'den "inanç-inançsızlık" olayı bu denli ayak altına düşmemiştir. Ve sorunlar bu denli bilimsellikten kopuk, yüzeysel tartışılmamış ve olaylar kişilerin inançsızlığına indirgenmemiştir.

Neden, bir kere de olsun, kafaları şuna yorulmuyor? "Acaba programımızda yanlışlık var mı?" diye. Böyle bir sorgulama yapılırsa çok

mu günah işlenir! Stalin'de, Mao'da ve çeşitli ustalarda hata bulanların, Lenin'in Marx'ı, Mao'nun Lenin'i ilerlettiğini kabul edenlerin, genç bir komünist olan Kaypakkaya'nın yanılabileceğini dahi düşünmek istemiyorlar. Oysa, Kaypakkaya'nın devrimin yolu teorisi, Çin Devrimi'nin Türkiye'ye uyarlanmasından başka bir şey değildir. Türkiye devrimci pratiğinin teorileştirdiği bir teori değildir. Unutmamak gerekir ki; SBKP(B) ve ÇKP, uzun mücadeleler sonucu doğru programı elde etmişlerdir. SBKP her kongresinde bir değişiklik yaparken, ÇKP, 1933 yılında doğru bir teorik görüşe sahip olabilmiştir. Yani, hem iç hem de dış sınıf mücadelesinin ürünü olarak kendilerini kanıtlamıştır.

Teori ile pratiğin birliğinden ve uyumundan sık sık söz edilen bir yerde, teori pratikten çıkar yine pratiğin önünü aydınlatır denilen bir yerde, dogmatizmden vb. hastalıkların eksik olmadığını söylenen bir yapı içinde, bunların kaynağını sadece "inançsızlığa" bağlamak, gerçekten MLM bilimi iğdiş etmek, onu revize etmektir. KP inşası, devrimci teori ve devrimci pratiğin bütünlüğü içinde inşa olur. Başka türlü KP inşa olamaz. Teori ile pratiğin bütünleşmediği yerde MLM yeşermez, tersine, her türlü burjuva hastalığının yeşereceği ve gelişeceği ortamı oluşturur.

"Özeleştiri komünistler için büyük bir silahtır. Kendini yenileme ve geliştirme metodudur" demek tek başına yetmiyor. Bu doğru önermenin aynen uygulanması halinde, özeleştiri bir silah olabilir. Durmadan aynı şeyleri tekrarlamak, hataları kişilere indirgeyerek, izlenen siyaseti görmezden gelmek, doğru bir özeleştiri metodu değildir.

Bir örgütün kendi hatalarına karşı yaklaşımı önemlidir. Öncelikle örgüt, elbette, hatalarını ve eksikliklerini doğru bir biçimde ele alıp, doğru bir biçimde ortaya koyması gerekiyor. Hatalar doğru bir şekilde ortaya konmadan hataları aşmak olanaklı değildir. TKP/ML ve MKP de sık sık hatalarından söz ederler ve hatalarını ortaya koymaktan korkmadıklarını vurgularlar. Ne var ki, onlar, hataların esas kaynağına, kendilerinin rehber aldığı teoriyi sorgulayacakları yerde, pratiği sorgulamayı yeğledikleri için, aynı fasit daire üzerinde dönüp duruyorlar. Yani, "silahlı mücadele koşulları var, ama biz bunu uygulamadık" vb. biçiminde. Silahlı mücadelenin koşulları var, ama 40 yıldır silahlı mücadeleyi uygulamak istyen örgüt, onu başaramıyor. Aynı örgütler, 40 yıldır biz bu teoride diretiyoruz, bir de bu teorinin doğru olup

olmadığını sorgulayalım demeye ise yanaşmıyorlar. Onu tabu olarak ele aldıkları için, o tabu yıkıldığında kendilerinin de yıkılacağını sanıyor olmalılar.

Lenin'in bu söylediği ne kadar da doğru. Örgütler kendi hatalarının ne olduğunu doğru bir şekilde ortaya koymaktan korkuyorlar. Bu korkuları nedeniyle de ne kendilerini yenileyebiliyorlar ne de doğruyu yakalayabiliyorlar. Aynı minval üzerinde dönüp duruyorlar. Bu nedenle de her geçen gün kitlelerden uzaklaşarak, kendi yalnızlıkları ile baş başa kalıyorlar. Aslında, kitleler onlardan uzaklaşıyor. Bunu göremiyorlar.

TKP/ML ve MKP'nin mücadele tarihleri süresince sayısız özeleştiri yapmışlardır. Bir örgütün özeleştiri yapması, hatalarına karşı dürüst olması ve bunların neler olduğunu ortaya koyarak, bunlara karşı mücadele etmesi, işçi sınıf hareketleri açısından olması gereken tavırlardır.

Şablonculuk ve Devrim Tezleri

Dogmatizm aynı zamanda şematizmdir, yani şablonculuktur. Ortada bir ordu olmamasına karşın "Halk Ordusu"nun varlığından söz edilmesi, varolanı abartma bir yana, gerçekleri kitlelerden ve kendi tabanından saklama, küçük bir öncü gerilla birliğini, halk ordusu yerine koyma mantığıdır. Küçük bir gerilla birliğini halk ordusu sananların, HS'dan anladıkları da, o gerilla birliğinin dağda tutulması, varlığını sürdürmesi olarak anlaşılması kadar doğal bir şey olmasa gerek.

Ortada halk ordusu yok, ordu tüzüğü var. Halk ordusu yok, ancak, askeri komisyonlar var. Elbise bol. Onu giyenler, içinde kayboluyor ve bol elbiseyi giyenler bir türlü elbiseyi dolduramıyor.

Küçük burjuvazinin apolet düşkünlüğü, abartı sanatı bilinmesine karşın, Kaypakkaya'yı da "başkomutan"[275] yapmaları, aslında Kaypakkaya'yı küçültmenin bir başka biçimidir. Kaypakkaya hangi orduya başkomutanlık yaptı? Bilindiği gibi Kaypakkaya'nın zamanında kendi kurduğu bir halk ordusu yoktu, sadece onu yaratmanın teorisi vardı. Bugün de MKP'nin ve TKP/ML'nin elinde bir ordu yok. Topu topu sayısı belli bir öncü silahlı propaganda birliği var. Gerçekten Kaypakkaya'nın teorisi pratikte gerçekleşmiş ve bir halk ordusu oluş-

muş olsaydı, böyle bir sıfatlama yine de yanlış olmasına karşın, masumane karşılanabilirdi. Bu da olmadığına göre, "hangi ordunun başkomutanı" diye sormadan edilemiyor. En iyimser tahminle 20-30 kişiyi geçmeyen silahlı bir birliğe ordu denmediğini herkes biliyor ve kabul ediyor

Belki denebilir ki, "önemli olan nicelik değil, niteliktir." Unutmamak gerekiyor ki, her niceliğin içinde de bir nitelik vardır. 74 milyonu aşkın bir Türkiye nüfusu da 7 milyarlık dünya nüfusu içinde bir nicelik olmasına karşılık, o kendi içinde bir niteliktir.

Kaypakkaya'nın, apoletleri seven bir kişi olmadığını, onunla birlikte mücadele etmiş dava arkadaşlarının yaşam hikayelerini anlattıkları kitaplardan okuduğumuz kadarıyla biliyoruz. O, demokratik bir şekilde seçilmeden önder olmayı bile kendine yediremeyen, "genel sekreter" sıfatını dahi kabul etmeyen bir kişiliktir. Hele hele, ordusuz bir başkomutan olmayı da asla ve asla kabullenemezdi.

Ne Lenin, ne Stalin, ne Mao, güçlü kızıl orduya sahip olmalarına karşın "başkomutan" olarak tarihe geçmemişlerdir. Devrimden sonra hukuki (anayasa gereği -Sovyet ve Çin anayasalarında böyle bir madde var mıydı bilmiyorum-) olarak ordunun en üst sorumlusu gözükmelerine karşın, hiçbir zaman "başkomutan" sıfatını kendilerine almamışlardır. Stalin ikinci dünya savaşında "mareşal" sıfatını alması ise, o günün savaş koşullarıyla ilgilidir. PKK'nın önderi A. Öcalan da "başkomutan" değil, "başkan" sıfatını almayı tercih etmiştir. PKK dokümanlarında "başkomutan A. Öcalan" diye bir ibare yer almaz. Öcalan'ın sınıfsal ve siyasal düşünce yapısı dikkate alınırsa, o bile siyasi bir sıfat almayı kendine uygun görmüştür.

"Başkomutanımız Kaypakkaya" demekle Kaypakkaya'yı "yücelttiğini" sananlar, onu küçülttüklerini göremeyecek kadar salt askeri bakış açısının kurbanı olmuşlardır. Sorunun özü ise, olmayan bir orduyu var gibi göstermenin küçük burjuva özleminin dışa vurumu, abartısı ve şematizmdir.

Aslında, "başkomutanlık" sıfatının ideolojik kökleri araştırılırsa, Kemalizmin etkisi de ortaya çıkar. "Başkomutan M. Kemal", "Başkomutan Atatürk", vs. vs. ninnileriyle büyüyenlerin, ideolojik yapılanmasında da bunların bir payı olmalı ki, Kaypakkaya'nın siyasal kişiliğini geri plana itmeye çalışıyorlar.

TKP/ML ve MKP belgelerinden öğrendiğimiz kadarıyla; eski TKP(ML) yeni MKP, TKP/ML ile "Birlik Olağanüstü Parti Konferansı" (OPK)'sında -yıl 1993 Haziranı- Kaypakkaya'ya, "Uluslararası Komünist Hareketin Önderleri" arasında yer alması için öneri sunmuşlar. Yani, "Başkomutanlığın" yanında birde, "Uluslararası Komünist Hareketin Önderlerinden Kaypakkaya" diye anılması isteniyor. Bu öneri çoğunluk tarafından kabul edilmeyerek, böylece kargaların gülmesi de engellenmiş. Bu yaklaşım, Kaypakkaya'yı "tabulaştırma", "kutsallaştırma" ve onu bir peygamber derekesine düşürme anlayışıdır. Ve aynı zamanada, küçük burjuva siyasetin; Kaypakkaya'nın şahsında kendini "tabulaştırma" ve "kutsallaştırma" anlayışının bir başka şekilde dışavurumu ve elbette ki, bu, Marksist bilimden uzaklaşmanın ideolojik duruşunun bir ifadesidir de.

Şematizmi ve iradeciliği kendilerine siyasal yöntem olarak seçenlerin, sosyal gelişmelerin karşısında kendilerini yenilemeleri ve siyasetlerini o gerçekler içinde aramaları söz konusu olamayacağı için, daha baştan bilimsel gelişmenin kapılarını kendilerine kapatmış olurlar. Dışarıdan kendi içlerine kesinlikle bir ışığın sızmasını, yani, bilimin yakıcı gerçekliğinin kendi yapılarına sızmasının yollarını kapatmaya çalışarak, kendi küçük burjuva dünyalarındaki şablonculuğu ve sübjektivizmi gerçek sanarak yaşamaya devam ederler.

Devrimci mücadeleyi şemalara bölenlerin, eşitsiz gelişmeden ve toplumsal yapının kendi içinde taşıdığı çelişkilerden kaynaklı ekonomik ve siyasal gelişmeleri de göremezler. Köylülüğün kalmadığı ve silahlı mücadeleye katılmadığı alanlarda, silahlı mücadele "gelişiyor" diye, kendilerini ve tabanı kandırmaya çalışırlar. Küçük bir gerilla grubunu, "ordu" diye göstermeye kalkarlar. O küçük gerilla grubunu "ordu" sandıklarından, onu kat kat aşan tüzük hazırlarlar. ÇKP'nin kızıl ordu için hazırladığı tüzüğü kendi küçük gerilla birliğine uydurmaya çalışınca, sayısı belli gerilla grubun içinde hiyerarşiden ve bürokrasiden geçilmez. Askeri Komisyon (AK) olgusu da aslında, bu şematizmin bir ürünüdür. Ortada bir ordu olmamasına karşın Kızıl Ordu'da varolan AK, 50 kişiyi geçmeyen küçük bir gerilla birliğine uydurulmak istenince, daha baştan, mücadelenin de önü tıkanıyor. Böylece, küçük bir gerilla birliği içinde, komutandan, "Askeri Komisyon" (AK) üyelerinden, "Genel Komutanlık" (GK) üyelerinden, siyasi komiser ve

siyasi komiser yardımcılarından geçilmez oluyor.

Dışarıdan bakılınca, ordu tüzüğüne, AK üyelerine, GK üyelerine, Siyasi Komiserlere sahip olan bir yapının, ordusu olmasa böyle kurumlar oluşturmaz diye düşünülür. Kısacası, ordusuz bir sürü ordu kurumları var. Doğal ki, sübjektif ve şematik bir yapı ve oluşturulan kurumlar, kendi işlevlerini yerine getiremeyince kendi kendini tasfiye etmeye başlıyor. Bir başka açıdan da, kadrolar ve militanlar, dar bir grubun içine ve dar bir alana sıkıştırılarak, kitlelerden kopuk olarak mücadeleyi geliştirmeleri isteniyor. İşte tasfiyeciliğin bir yönü de budur.

Gerçek işlevinden koparılmış ve organlar mezarlığına dönüştürülmüş böyle bir yapı içinde her türlü burjuva mikrobunun yeşermesinin zemini de kendiliğinden ortaya çıkar. MKP'nin önceli TKP(ML) içinde "Kardelen Hareketi"(276) adıyla anılan olayın nedenlerinin ideolojik ve siyasal köklerinin bir nedeni de burada aranmalıdır.

Şablonculuk sadece bir noktada değil, siyasetin tüm alanlarına yansımaktadır. MKP, *"İdeoloji: Marksizm Leninizm Maoizm"* adlı belgelerinde "devrim tezleri" adlı bölümde, kapitalist ve yarı-sömürge yarı-feodal ülkeler için devrim "tezleri" belirlemişler.

"Yarı-feodal yarı-sömürgelerdeki devrim modeli için Özet Tezler" başlıklı bölümde MKP şöyle diyor:

"Bu ülkelerde kapitalizm değil feodalizm hakim üretim biçimidir."(277)

Bunu okuyan okuyucular haklı olarak; bunlar, ülkeyi "yarı-feodal" değerlendirdiğine göre, bir bildikleri de vardır. Yani, günümüz Türkiye'sinde hakim üretim biçimi "feodal üretim biçimi" olduğuna göre, bunu bilimsel olarak da ortaya koymuşlardır diye düşünürler. Ne var ki, bu konuda herhangi bir araştırmaları olmadığı gibi, kendi içlerinde kongre öncesi tartışıp tartışmadıkları da, ortada bir belge olmadığı için bilinmiyor. Bu konuyu, "Kongre siyasal belgeleri"nden anlaşıldığı kadarıyla tartışmadıkları ortaya çıkıyor. O zaman, neden kongre yaptıkları da akıllarda soru işareti yaratıyor. Bir yandan "30 yıl sonra ilk defa kongre yaptık" diye "övünürlerken", bunun daha önce yapılan konferanslardan farklı bir yanı olması gerekirdi. "Tabuları yıktık", "TKP(ML)'yi aştık" diyorlar? Nasıl ve nerede aştıklarını ise salt "İlla da Maoizm" kavramını kabul etmekle aştıklarını kamuoyuna duyuruyorlar.

Oysa, 30 (MKP 1. Kongresi 2002'de yapıldı) yıl sonra yapılan kongrede,

öncelikle temel teorik görüşlerin tartışılıp kabul edilmesi gerekirdi. Başta sosyo-ekonomik yapı olmak üzere buna bağlı olarak devrimin karakteri ve devrimin yolu tartışılıp kongrede onaylanmalıydı. Kongrede aynı görüşler yine kabul edilse de, tartışıldığına dair teorik belgeler kitlelere sunulmalıydı. En azından okuyucu da; "bunlar araştırmışlar, incelemişler ve Türkiye'de feodal üretim tarzının hakim olduğuna karar vermişler" derdi. O zaman bize düşen, o araştırma ve incelemelerin değerlendirilmesi olurdu. Maalesef o da yok.

Kısacası, MKP'nin 1. Kongresi'nde ortaya konan yeni bir şey yok. Daha doğrusu geçmişte yaptıkları konferansların dışına çıkabilmiş değiller ve "tabulara" dokunamadıkları gibi, onu tartışmaya bile yanaşamamışlardır.

TKP/ML açısından tabu, Kaypakkaya'nın görüşlerinin tartışılmasıdır. Bu bağlamda MKP'de "aştık" dediği şeyi aşamamış ve bu kavramla kendini ve kitleleri kandırmaya çalışıyor denebilir.

MKP, aynı belge içinde, "toprak devrimi" ve "tarım devrimi" kavramlarının ne olduğunu doğru olarak ortaya koyarken, isim vermeden eleştirdiği TKP/ML'ye şöyle demektedir:

"... "Tarım devrimi esastır" diyenlerin dürüst ve tutarlı olmaları için ülkeyi kapitalist olarak saptamaları gerekir. Aksi anlayış ve tutumlar dürüst değil."(278)

Tarım devrimi ile toprak devriminin aynı şeyler olmadığını MKP doğru ortaya koymasına karşın, ülkenin yarı-feodal olduğunu ısrarlı bir şekilde savunmadığı gibi, karşı tarafı da siz ülkeyi yarı-feodal görmüyorsunuz diye ısrarlı bir şekilde eleştirmiyor. Söylediği tek şey "çelişiyorsunuz", "kapitalist görüyorsanız, toprak devrimi kavramını kullanmayın" diye büyük abi pozlarında öğüt veriyor. Ama, kendisinin bu konuda ne dediğini, "feodal üretim biçiminin nasıl egemen" olduğunu ise ortaya koymuyor. O, sadece ülkenin yarı-feodal olduğunu var sayıyor ve bütün siyasetini de bu varsayım üzerine oturtuyor. Temel teorik görüşler varsayım üzerinden olunca, teori ile pratiğin uyuşmazlığı, pratiğin teoriyi reddi ortaya çıkıyor ve bu nedenle de 40 yıldır halk savaşı kağıt üstünde kalmaya mahkum oluyor.

Zaten, yarı-feodallik konusunda hiçbir araştırmaları olmayan, kendi savunduğu görüşleri bile kitlelere sunamayan bir örgütün, o görüşleri ısrarlı bir şekilde savunması pek olası değildir.

"Yarı-feodal"lik konusunda ısrarlı olmadıklarını söylerken, bazı olgulardan hareket ediyorum. Onlardan biri de şu:

"Buna göre, yani Çin gibi yarı-feodal ve yarı-sömürge ülkelerde mücadele, örgüt ve savaş biçimi kendini şu şekilde gösterir:

"Esas mücadele biçimi savaş, esas örgütlenme biçimi parti önderliğinde ordu örgütlenmesi,"(279)

"Çin gibi yarı-feodal" bir ülke günümüzde hâlâ dünya üzerinde var mı tartışılır. Olabilir de. Ama, tartışılan konu 1920'lerin Çin'i değil, günümüzün Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ı. MKP, böylece yarı-feodallik yükünü yavaş yavaş üstünden atmaya çalışıyor. Herkes de bilir ki, günümüz Türkiye'si 1920'lerin Çin'i değil. MKP de burada bir bilinç kırılması yaratmak istiyor. Önce tabanı iknaya, sonra da kendisi açıktan "kapitalizm"i ortaya koymak niyetinde. MKP'nin bu tür konularda kafasının karışık olduğu açığa çıkıyor. Kongrelerinde bu konuyu tartışmamaları da bundan kaynaklanıyor. Eğer, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'm "yarı-feodal" görselerdi ve buna inansalardı, bu konuda araştırma yapıp yayınlarlardı. Hem kendilerini ve tabanlarını aydınlatmış olurlardı, hem de ülkeye "kapitalist" diyenleri mahkum etmiş olurlardı. Böylece işçi sınıfı ve emekçileri de büyük bir yanılgıdan "kurtarmış" olurlardı.

Bir komünist partisi devrimin en temel sorunu üzerinde varsayım üzerinden hareket edemez. Kaypakkaya da bu konuda varsayım üzerinden hareket etmiştir. Çünkü kendisinin de bu konuda bir araştırma ve incelemesi yoktur. Daha sonraları ise, bu konuda iki araştırma yapılmasına karşın, bu araştırmalara TKP/ML hiçbir zaman sıcak bakmamış ve bu araştırmalarım kamuoyuna yayınlamamıştır.

MKP, 2007 yılında yaptığı 2. Kongresi'nde de halk savaşı ile ilgili şunları söylüyor:

"Halk Savaşı, Maoist komünist partileri önderliğinde sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde askerileşmiş bütünlüklü politik bir stratejidir."

"Kitlelerin seferberliğini önemsemeyen, kitleler adına öncülerin savaşını içeren, kitlelere seyircilik ve destek rolü biçen bir savaş, Halk Savaşı olarak adlandırılamaz."(280)

"Halk Savaşının (halk savaşının birinci aşaması olan stratejik savunma içerisinde taktik saldırılar esastır) bugün aldığı biçim kızıl siyasi iktidarlar hedefli gerilla savaşıdır. Yürüttüğümüz savaşın esasını

Köylü Gerilla Savaşı oluşturmaktadır."(281)

Burada da görüldüğü gibi bıktırıcı bir şekilde halk savaşının genel içeriği ortaya konuyor. Ama, sanki, bu savaşı MKP böyle yürütüyormuş gibi anlatılıyor ya da böyle bir izlenim verilmeye çalışılıyor. Oysa, biz de okuyucuyu bıktırıcı bir şekilde tekrarladığımız gibi, ortada böyle bir durum söz konusu değildir. Ne MKP açısından ne de TKP/ML açısından.

"Köylü gerilla savaşı" deniyor, ancak, var olduklarını söyledikleri gerillaları içinde bir tane köylü yok ya da köylüler böyle bir savaşın içine girmiyorlar. PKK açısından köylülerin -Kürt köylüsü- savaşa katıldığı doğrudur. Yani, Kürt köylüsü PKK içinde yer alıyor ve önemli bir kesimi PKK önderliğindeki savaşa aktif ve pasif destek sunuyor. Ancak, aynı şeyleri MKP ve TKP/ML için söylemenin zorluğu bir yana böyle bir gerçeklik hiçbir zaman -40 yıllık mücadele süreci içinde- olmamıştır.

MKP 1. Kongresinde "Maoizmle yüklen halk savaşıyla ilerle" şiarını öne çıkardı. TKP/ML ise 2007 yılında yaptığı 8. Konferasım "halk savaşı" gündemi altında yaptı.

Ortaya sürülen şiarlar oldukça keskin ve iddialı. Ancak, pratik ise bu şiarların tam tersi yürüyor. TKP/ML ve MKP 40 yıllık mücadele süreçlerini bu çerçevede ele alıp hatalarının esas kaynaklarını ortaya koyma yerine, olmayan şeyin teorisiyle zaman kaybediyorlar ve devrimci mücadeleye bu anlamda zarar veriyorlar.

Örneğin TKP/ML 8. Konferans kararlarında şöyle diyor:

"35 yıllık zaman dilimi içerisinde belli süreçleri yönetip başarılı pratiklere imza atmasına, büyük fedakârlıklar sergilenip nice şehitler verilmesine karşın, savaşı süreklileştirip geliştirememiştir."

"Ne var ki daha sonraki süreçlere damgasını vuran parti önderlikleri, halk savaşının genel kavranışı noktasında kuruluş aşamasında yakalanan halkayı kaybetmiş, bunu yanlış zeminlerde aradıkça parti çizgisinden uzaklaşmıştır."(282)

Önce belirtelim ki, aynı değerlendirme MKP 1. Kongresi'nde de var. Yani, sadece Kaypakkaya zamanında bu anlayış uygulanmış, ama ondan sonra gelen önderlikler bu çizgiyi uygulamamışlar. Bütün suç önderliklerde.

Bu kitabın "Çizgiyi Kavramayan Önderlikler" bölümünde de belirttiğim gibi günah keçileri önderlikler oluyor. Bu önderlikler nere-

den geliyor? Yine bu örgütlerin içinden ve bu örgütlerin en ileri kadroları. Ama önderliğe gelir gelmez yollarını "sapıttıkları" için, bir türlü Kaypakkaya'nın halk savaşı teorisini pratiğe uygulamıyorlar. Ne çabuk da yollarını şaşırıyorlar böyle!

Aslında, 40 yıldır önderlikleri suçlayanların örgütü inkar ettiklerinin ayrımında dahi değiller. Öte yandan ucuz bir hata saptaması. Olaylara yüzeysel bakma ve elbette öznelcilik ve dogmatizm. TKP/ML'nin 40 yıldır değişmeyen kaderi. Çizgi doğru, önderlikler yanlış. O önderliklerin nerede yetiştikleri de belli değil mi? Başka çizgilerde ya da başka örgütlerde yetişip TKP/ML'nin içine mi gelip yerleşiyorlar? Hayır!

TKP/ML'nin 8. Konferans'larında aldıkları görüşler şöyle:

"Halk savaşının genel kavranışı açısından altı çizilmesi gereken ilk husus, bu stratejinin yarı-sömürge yarı-feodal ülkelere özgü, evrensel bir karakter taşıdığıdır."(283) (Aynısını MKP'de söylüyor.)

Bunu söyledikten sonra ise şöyle bir belirlemeye yer veriliyor:

"Pratiğimizde halk savaşının kavranışı ve gerilla savaşının temel ilkelerinin hayata geçirilmesi bakımından ilk büyük açmaz somut koşulların tahlili noktasında ortaya çıkmaktadır. Ülkemizin tarihsel süreci, devlet yapısı ve toplumsal dokusunun (sınıfların tahlili) genel olarak kapsamlı bilimsel bir araştırmaya tabi tutulması bir yana, öncelikli alan olarak belirlediğimiz bölgeler açısından dahi böylesi bir çalışmamız mevcut değildir."(284)

Burada söylenen çok açık. TKP/ML, kendi kendini inkar ediyor. Daha doğrusu, bu, Kaypakkaya'nm görüşlerinin inkarıdır. "Devlet yapısı", "toplumsal doku", "ülkenin tarihsel süreci" tahlil edilmemişse, "halk savaşını" nereye koyuyorsunuz ya da ülkenin yarı-feodal olduğunu nereden çıkarıyorsunuz diye sorarlar. Ayrıca, bunlar Kaypakkaya'da yoksa, Kaypakkaya'nın doğruluğu nerede? TKP/ML, sorunlara yaklaşımda açık değil. Bu anlamda, birbirini inkar eden görüşler mevcut. Kısacası TKP/ML'nin kafası karışık. Genel söylemleri tekrarlamaların yanında, yukarıdaki alıntıda ortaya koydukları düşünceler, işin belirsizliği ya da kendi iç dünyalarım dışa vuramamanın sıkıntısının dışa yansımasıdır. Bir taraftan Kaypakkaya'nın genel olarak görüşleri tekrarlanırken, bir taraftan da "araştırmamız yok" denerek eklektizme düşülüyor ya da birbirini inkâr eden düşünceler ileri sürülebiliyor.

TKP/ML, 8. Konferansım "halk savaşı" başlığı altında yapıyor, ancak "önderlikler hatalı" diyerek işin içinden kolayca sıyrılmaya çalışıyor.

Madem suç önderliklerde o zaman 8. Konferans'ın seçtiği önderliğin bu işi halletmesi gerekiyordu, yani gerilla savaşını süreklileştirmesi... Aradan beş yıl geçmesine karşın, TKP/ML açısından en sessiz dönem oldu. Yani, ortada silahlı mücadele emareleri söz konusu değil. Üstelik Tokat'da da artık gerillaları yok. 8. Konferans'ta seçilen önderliğin durumu da "diğerlerinden farklı değil" diye bir sonuç çıkarmak olası. Çünkü ortada halk savaşı yok. Ortada köylü gerilla savaşı yok. Ortada, ne şehirde ne de kırsal alanlarda TKP/ML'nin savunduğunu söylediği çizgiye uygun bir pratiği yok. Hiçbir zaman da olmadı demek yerinde bir saptama olacaktır.

MKP ve TKP/ML, savundukları genel çizginin çok sağında bir duruş sergiliyorlar. Sözde keskinler, deyim yerindeyse mangalda kül bırakmıyorlar, ama, pratikte ise sağa kaymış durumdalar. Çok eleştirdikleri geçmiş önderliklerin çok çok gerisindeler.

Bu kaçınılmaz bir şey mi? Hayır! Bu durum yeni önderliklerin suçu da değil. Sorun, sahip oldukları siyasal çizgide. Sosyal gerçeklikle uyuşmayan, onun gerçeklerini yansıtmayan bir teori, savunanları her türlü kılığın içine sokup sokup çıkarır. Bu kılığın içinde, öznelcilik, dogmatizm, eklektizm, sağcılık, solculuk vs. vs. vardır. Çünkü ortada Marksist bilimden uzaklaşma ve ona karşı bir direnme vardır. Sosyal gerçeklik ise, kendine karşı direnenleri eni sonu saf dışı eder.

Gerilla Savaşı Neden Tutmadı?(285)

TKP/ML ve MKP'nin neden halk savaşını geliştiremediklerine dair birçok görüşleri var. Başında da "önderlikler bu işi kavramadı" şeklindeki temel yaklaşımları geliyor. Ancak, işin ekonomik-siyasal yönüne hiç yaklaşmadıkları da bir gerçek. Biz, ülkede TKP/ML ve MKP önderliğinde neden halk savaşı gelişmedi sorununa kısaca değinmeye çalışalım:

Demokratik devrimi ve sosyalizmi hedefleyen bir gerilla savaşı Türkiye'de gelişemezdi. Bunun ekonomik ve sosyal koşulları yoktu ve

nitekim gelişmedi. Burjuvazi Kayapakkaya'nın görüşlerinden korkmuştu. Onun Türk egemen sınıflarını değerlendirmesinden, Kemalizmin gerçek niteliğini ortaya koymasından, Kürt ulusal sorunu ile ilgili görüşlerinden ve de halk savaşı teorisinden korkmuştu. Bu nedenle de, sorgusuz sualsiz katletmişlerdi. Ancak, burjuvazinin halk savaşı taktiğinden korkması yersizdi. Çünkü sınıf mücadelesi temelinde böyle bir savaşın gelişmesinin koşulları yoktu. Ama, Kürt ulusal savaşı bu doğrultuda gelişti. Kaypakkaya'nın halk savaşı teorisi sınıf mücadelesi temelinde gelişmedi, O'nun teorisi Kürt ulusal harketine örnek oldu.

Kaypakkaya'nın kurduğu TKP/ML 40 (ondan ayrılan MKP'de aynı şekilde uğraşıyor) yıldır halk savaşım başarmak için uğraştı ve uğraşıyor. Ne var ki, daha öncede, teorik olarak ortaya koyduğumuz gibi, bu teorinin pratik tarafından doğrulanması, ne dün ne de bugün gerçekleşmedi. 1970'ler Türkiye'sinde de bu teorinin hayat hakkı olmadığını, ağır bedeller karşılığında, pratik bunun yanlışlığını, görmek isteyenlere gösterdi.

Devrimin yolu olarak, Türkiye'de halk savaşını proletaryanın tek devrim yolu görenlerin dayandıkları bir gerekçe de PKK'nın gerilla savaşını geliştirmesi ve gerilla savaşını vermesini gösteriyorlar.

Öncelikle belirtmek gerekiyor ki, ulusal temele dayanan bir savaş ile sınıfsal temele dayanan bir savaş aynı şeyler değildir. Her şeyden önce bu ikisinin dayandıkları sınıfsal güçleri, önderlik sınıfları, ittifakları ve özellikle de talepleri ve hedefleri tamamen birbirinden farklıdır.

Birincisi; "ulusal hareket gerilla savaşını geliştiriyorsa, işçi sınıfı önderliğindeki bir sınıf hareketi de gerilla savaşını geliştirir" düz mantığı ile soruna bakılamaz. Arada sınıfsal bir fark vardır ve bu fark, işin özünü ve temelini oluşturur.

İkincisi; Ulusal hareketin talepleri salt ezilen ulusun ulusal kimliği ve ulusal demokratik hakları ile sınırlıyken, sınıfsal hareketin talepleri çok geniştir. O, ezilen ulusların ulusal haklarını da içerdiği gibi, esas olarak bütün uluslardan halkların sınıfsal kurtuluşunu hedefler. Bu bağlamda hem dostları çoktur, hem de düşmanları çoktur. Ezilen ulus ve azınlık ulusların işçi ve emekçilerinden destek görürken, onların burjuvalarından destek bulamaz, tersine karşı bir güç olarak sınıf hareketinin karşısında yer alırlar.

Üçüncüsü; TKP/ML, işçi sınıfı perspektifli bir hareket olarak,

ezilen bir ulus hareketi olmadığından ve kendisini salt ezilen ulusun dar ve milliyetçi programı ile sınırlamadığından, temel aldığı esas kesim çeşitli milliyetlerden Türk, Kürt ve diğer azınlık uluslardan işçi sınıfının bir partisi olarak çıkmasına ve de programı, tüm ezilenlerin kurtuluşunu kapsamasına karşın, ezilen ulus burjuvazisinin ve küçük toprak ağalarının o partiye sıcak bakmasını sağlamaya yetmez ve yetmedi de.

Dördüncüsü; gerilla savaşma uygun alan Kuzey Kürdistan'dı. Genel olarak, ekonomik ve siyasal olarak bu bölge uygundu. Yani, kısmen yarı-feodal yapının (1970'ler itibariyle) var olduğu bölgeler buralardı. Kaypakkaya'da bu bölgeleri dikkate alarak ülkeyi "yarı-feodal" değerlendirmiştir ve gerilla savaşını yine bu Kürdistan topraklarında başlatmış ya da başlatma kararı almıştır. Oysa, ülkenin merkezi, yani Türk bölgesinde ise kapitalizm egemendi ve buradaki kapitalizm Kürdistan'ı kendi haline bırakmazdı ve de bırakmadı. Kapitalizm batıdan Kürdistan'a doğru hızla gelişti. Yarı-feodal artıklar hızla ortadan kalktı. Kapitalizm, iç pazara bağlanmamış bütün ekonomik olarak geri bölgeleri iç pazara bir örümcek ağı gibi bağladı.

Beşincisi; gerilla savaşı esas olarak, topraksız, az topraklı ve geniş yoksul köylülüğe dayanır. Özellikle de feodal ilişkilerin altında ezilen köylülüktür. Bu da daha çok Kürdistan'da vardı. Kürt köylüsü, hem sınıfsal olarak hem de ulusal olarak eziliyordu. Çifte baskı altındaydı. Kürt küçük burjuvazisi kolayca Kürt köylüsünü saflarına çekebildi ve Kürt köylüsü sınıfsal kurtuluş yerine ulusal kurtuluşu seçti. Kürt işçi ve emekçileri ulusal kimlik etrafında birleşti. Kürt burjuvazisinin ulusal bayrağı, onlar için esas kurtuluş yolu oldu. Çünkü Kürt küçük burjuvazisi, başta, önce ulusal kimlik, sonra ise sınıfsal kurtuluş diye propaganda yaptı. Süreç içinde Kürt ulusal hareketi Kürt ulusal burjuvazisinin eline geçti ve sadece kimlik sorunu öne çıkarıldı. Gerilla savaşının ana dayanağı olan Kürt köylüsü, Kürt ulusal hareketinden yana tavrını koydu. Ve hiçbir zaman sınıfsal temelde hareket eden ya da etmek isteyen TKP/ML ya da benzeri örgütlerden yana tavrını koymadı, onlara destek vermedi. Özellikle "Türk solu" olarak bildiği güçlere ise hep kuşku ve güvensizlikle baktı. Türk egemen sınıflarının ulusal baskı sopasını yıllardır üzerinde taşıyan Kürt köylüsü, "Türk solu"nu da aynı gördü dersek fazla da yanılmış olmayız. Kürt burjuvazisi Kürt

köylüsünü yanına çekmek için "Türk'ün sağcısı da solcusu da aynıdır" gerici propagandasını yaptı. Bu da Kürt köylüsü ve emekçileri üzerinde "Türk solu" diye bildiği kesimlere karşı güvensizliğini artırıcı bir rol oynadı.

Bunları sıraladıktan sonra, çeşitli varsayımlarda bulunsak da gerçek bunlardır. TKP/ML, PKK gibi bir programla hareket edemezdi. Etseydi, sınıf hareketi olamazdı. Ayrıca, bir sınıf hareketi, PKK gibi dar bir ulusal programa sahip olamazdı. TKP/ML'nin sahip olduğu program ile PKK'nın sahip olduğu program, genel anlamda karşılaştırıldığında, TKP/ML'nin programı ülkede yaşayan bütün ezilenlere kısa vadede baskısız ve sömürüsüz bir program sunarken, uzun vadede ise sınıfsız, sınırsız ve sömürüsüz bir program sunuyordu. Yani, Kürt ulusundan işçi ve emekçilere hem ulusal baskıyı kaldırmayı vaadederken hem de sınıfsal baskı ve sömürüyü kaldırmayı vaadediyordu. Buna karşın, Kürt köylüsünün tercihi, salt ulusal baskıyı kaldırmayı hedefleyen Kürt ulusal burjuvazisinden yana tavır koymak oldu.

Bazı kesimler TKP/ML'nin "ulusal çelişkiyi baş çelişki almasını" savunuyor ya da böyle yapmalıydı diyorlar. Eğer TKP/ML böyle yapsaydı o sınıf hareketi olmaktan çıkardı. Onu yapan PKK olmuştur. Yıllardır Türk egemen sınıfları tarafından ulusal baskı altında tutulan Kürt köylüsünün ve diğer emekçilerinin, kendilerine sınıfsal ve ulusal baskıyı kaldırmayı vaadeden bir sınıf hareketi yerine salt ulusal baskıyı ortadan kaldıracağını söyleyen bir Kürt ulusal hareketini desteklemesini kavramayanlar, bugün (yıl 2012) Türk işçi ve emekçilerinin muhafazakarlaşmasını, şovenistleşmesini de kavrayamazlar. Üstelik birincisinin, ulusal hareketten yana tavır koymada haklı yanları daha çok iken, bunun siyasal ve sosyal temelleri daha ağır basarken, ikincisinin ise böyle bir temeli de yoktur, salt Türk egemen sınıflarının yoğun şovenist ve ırkçı propagandalarının etkisi altında kalmalarındandır.

Bir sınıf hareketi ile ulusal hareketin avantajları ve dezavantajları aynı değildir. Konjonktür açısından da bölgesel açıdan da. Örneğin, PKK'nın yerine TKP/ML ya da herhangi bir komünist hareket olsaydı, PKK'nın çevre ülkelerden (Suriye, Irak yer yer İran) gördüğü desteği göremezdi. Çevre ülkelerin egemen sınıfları komünist hareketin anında ezilmesini savunacaklardı. Her ne kadar Türk devleti ile aralarında çelişki de olsa, bir komünist hareketin gelişme-

sine sessiz kalamazlardı. Diğer yandan, emperyalist ülkeler de aynı şekilde komünist hareketin bastırılması için Türk devletine yoğun bir destek, hem de açıktan bir destek vereceklerdi. Bugün PKK'nın ezilmesi için açıktan bir destek yerine daha dolaylı bir destek sunuyorlar. PKK'nın ya da ezilen ulus hareketinin dezavantajları ise, en başta ezen ulus işçi ve emekçilerinden destek alamamalarıdır. Bu destek sağlandığında Kürt ulusu kendi kaderini özgürce tayin edebilecektir. Bir sınıf hareketi ise geliştiğinde ve en azından işçi ve emekçilerin önemli bir desteğini kazandıklarında avantajları daha büyüktür. Ne var ki, bu gerilla savaşıyla sağlanamaz. Türk işçi, köylü ve diğer emekçilerin çelişkisi, emek-sermaye çelişkisi temelindedir. Diğer çelişkiler bu çelişmeye bağlı ve tali durumdadır.

Yukarıda sıraladığımız siyasal ve sosyal gerçekler, silahlı mücadeleyi hedefleyen bir sınıf hareketinin gerilla savaşıyla güçlenmesinin önündeki engeller olmuştur. Ve bu engeller (gerilla savaşı özgülünde) her geçen gün sınıf hareketinin aleyhine gelişmiştir. Rahatlıkla söylenebilir ki, devrimin yolunu "halk savaşı" olarak belirleyenler, büyük bir yanılgı içindedirler ve yanlış bir yöne kürek çekmektedirler. Ayrıca, MKP ve TKP/ML'nin bugün kırsal alanda (Dersim) gerillaları varsa, PKK'nın mücadelesinden dolayıdır. PKK savaşı bitirdiğinde bu gerillar da dağda kalamayacaktır. PKK daha yok iken TKP/ML'nin kırsal alanda gerillası vardı. Ancak, gelinen aşamada, PKK olmadan dağda gerilla bulundurmak pek olanaklı değildir.

Diğer yandan, kitabın birçok yerinde de vurguladığım gibi, amaç kırsal alanda gerilla bulundurmak değil, gerilla savaşı vermektir. Gelinen aşamada, dağda gerilla bulundurmak TKP/ML ve MKP'nin amacı haline gelmiştir. Yer yer ufak tefek eylemlerin olması ise, kuşun taşa çarpması misali olmaktadır. Bugüne kadar olandan daha fazlasını beklemek ise, gerçekçi bir yaklaşım olmadığı gibi, gerçeklere karşı bir savaşım olur ki, bu tür yaklaşımlar küçük burjuva solculuğuna özgü bir yöntemdir.

Dersim

Dersim üzerinde kısaca da olsa durmak gerekiyor. Özellikle söz konusu Kaypakkaya ve onun kurduğu örgüt olunca, Dersim'e yer vermemek Dersim'e haksızlık olur. Çünkü Kaypakkaya, Dersim'de yakalandı ve Dersim'de ilk gerilla savaşını başlattı ya da başlatmaya çalıştı. Bu bölgenin (bölge derken salt dağlık arazi anlamında değil, esas olarak, Dersim halkının siyasal ve sosyal durumudur) gerilla savaşına elverişli olduğunu tespit ederek, buraya özel bir önem verdi ve örgütünün esas ağırlığını da bu bölgeye kaydırdı. Ne var ki, en büyük kaybını da yine bu bölgede aldı.

Dersim, küçük üretimin yaygın olduğu bir bölgedir. Arazisi pek de tarıma elverişli olmayan dağlık bir bölgedir. Buna karşın, 1960'lardan beri iç pazara kopmaz bir şekilde bağlıdır. Bu bağ 1970'lere gelindiğinde ise daha da artmıştır. Bugün ise bütünüyle kapitalist üretim ilişkileri ağı içindedir.

En fazla göç veren illerin başında Tunceli gelmektedir. Bu göç 1965'lerden itibaren hızlanmıştır. Mustafa Sönmez'in 1990 verilerine göre nüfusun yarıdan fazlası dışarıdadır.

"Gözünü göçle açanların başında Tuncelililer var. Türkiye topraklarında nüfus cüzdanında Tunceli yazan 235 bin kişi var. Bunların ancak yüzde 53'ü ise çeşitli illere dağılmış durumdalar."(286) M. Sönmez'in bu araştırmasının içinde dış göç, yani, yurt dışına gidenler yok.

Kaypakkaya'mn kurduğu parti TKP/ML, kurulduğu günden itibaren Kürdistan'da varolmuş ve orada Kürt köylüsünü ve emekçilerini örgütlemek istemiş, Kürt köylüsünü gerilla savaşına katmaya çalışmıştır. Ama, Kürt köylüsü TKP/ML'nin safına gelmemiştir. Kürt köylüsü TKP/ML'nin safına katılmadığı gibi Türk köylüsü de TKP/ML'nin yürüttüğü gerilla savaşına katılmadığı gibi destek de vermemiştir. Tokat ve çevresinde gerilla savaşı vermek isteyen TKP/ML ve MKP'ye Türk köylüsü hiçbir destek vermemiş, tersine durmadan ihbar etmiştir. Çok az sayıda Alevi kökenli köylüler aktif destek yerine çok kısmi destek vermişler, ama asla katılım sağlamamışlardır. Çünkü buradaki köylülerin devlet ile olan çelişkileri kendilerini silaha sarılmayı zorunlu kılacak düzeyde değildi. Üstelik kapitalist ilişkiler ağı içinde olan bir köylülüktü. Daha sonra TKP/ML de MKP de Tokat'ı terk

etmek zorunda kalmışlardır. Üstelik hiçbir örgütlenme yaratamadan. Burada verdikleri kayıplar ve ödenen bedeller ise oldukça ağır olmuştur. MKP, bu bölgeyi ağır kayıplar nedeniyle terk etmek zorunda kalırken, TKP/ML de, bölgede "gerilla savaşı" yürüten örgütlü güçlerinin "artık bu bölgede barınılamaz", "barınamıyoruz" değerlendirmeleri sonucu, bölgeyi terk etmişlerdir.

TKP/ML ve MKP'nin Dersim'de kısmen varlıklarını (gerilla olarak) korumalarının nedenleri ise, Dersim halkının siyasal ve sosyal yapısında aramak gerekiyor. Deyim yerindeyse, Dersim'de köylülük kalmamıştır. Dersim, ekonomik olarak da yarı-feodal bir karakterde değildir. Var olan köylülük kapitalist üretim ilişkileri içinde ve iç pazara kopmaz bağlarla bağlıdır. Munzur Dağları'nın en yüksek yaylalarında hayvancılık yapanlar, peynir üretimini pazar için yaparlar ve peynir fiyatlarının belirlenmesi ise uluslararası piyasalarla yakından ilgilidir.

Dersim halkının ezici çoğunluğu Alevi kökenlidir. Büyük çoğunluğu kendilerini Kürt olarak değil, Alevi olarak değerlendirir ve "Hamidiye Alayları"ndan hareketle de olsa Sünni Kürtlere güvenmezler. Bu anlamda, ezici çoğunluğu PKK'yı Sünni Kürtlerin örgütü olarak gördüğü için, onu fazla desteklemez ve ona güvenmezler. TKP/ML, MKP ve diğer sol örgütleri desteklemelerinin nedeni ise, sınıfsal hareketlere daha sıcak bakmalarındandır. Bunu siyasal, sosyal, kültürel nedenleri olduğu gibi, tarihsel nedenleri de vardır. Bundan dolayı da sol hareketler Dersim'de kolayca örgütlenebilmişler ve kendilerine bir etki alanı yaratmışlardır. Ancak, Dersim halkı, TKP/ML'ye ve MKP'ye destek verdiği gibi gerilla savaşı yürüten tüm hareketlere de sıcak bakmışlardır. Dersim köylüsü, sınıf mücadelesi temelinde yürütülen gerilla savaşına katılmamıştır. Sadece destek vermiştir. Aynı desteği PKK'ya da sunmaktadır. O, Türk devletine karşı çıkan ve devlete karşı savaşanlara hep sıcak bakmıştır. Çünkü Türk devletinin kırımına uğramış, ağır katliamlarla karşı karşıya kalmış, hep zulüm görmüştür. 1937-38 katliamlarını ise asla unutmamıştır.

Gerilla savaşının gelişmesinin koşullarının başında yoksul ve topraksız köylülüğün yoğun olması gelir. Özellikle de feodal ilişkiler altında ezilen yoksul ve topraksız köylülüğün olmasıdır. Bu yoksa, arazinin gerilla savaşma çok uygun olması pek bir anlam ifade etmez. Çünkü gerilla savaşının öznesi köylülüktür. Köylülüğün durumu uygun

olmadığı için Kaypakkaya'nın bu konudaki teorisi hayat hakkı bulmadı. Dersim'de de bulmadı. Dersim'de şu anda çok az sayıda TKP/ML ve MKP gerillalarının olması, o bölgenin -ekonomik ve sosyal olarak- gerilla savaşma uygun olduğu anlamına gelmediği gibi, bu örgütlerin yürüttüğü savaşa da gerilla savaşı denemez. Silahlı propaganda birlikleri olarak adlandırılabileceği gibi, gelinen aşamada, öncü savaşı anlayışına dönüşmüştür ve bunun Kaypakkaya'nın koyduğu teori ile hiçbir ilişkisi yoktur. Bugünkü durum, gerilla savaşı yürütmek amaçlı değil, gerilla bulundurmuş olmak için gerilla bulundurmaya dönüşmüştür. Ne var ki, bu durum da, ne kitleleri ne de kendi örgütlerini gerilla savaşına inandırmaya yetmiş gözükmüyor. Kitleler -özellikle de köylülük- inanmıyor. İnansalardı bu savaşa katılırlardı.

Devrimin Yolu

Bir komünist partisi için devrimin yolunun doğru belirlenmesi, devrimi gerçekleştirmenin olmazsa olmaz ilkelerindendir. Devrimin yolundan anlaşılması gereken, KP'nin mücadeleye başladığı andan ve devrimin sonuna kadar genel anlamda izleyeceği stratejik hattır. Daha somut olarak açıklanırsa, KP'lerin önünde genel anlamda iki yol vardır: Birincisi, Rus Devriminin izlediği yol olan başta büyük sanayi şehirleri olmak üzere ülkede kitlelerin ayaklanması yoluyla gerçekleşen bir devrimdir. İkincisi ise; Çin ve birçok ülkede olduğu gibi devrim kırdan şehirlere doğru gelişmesi ve iktidarın alınması yoludur. Bunun adı ise Halk Savaşı (HS)'dır. Elbette, doğru olan her ülkenin kendi özgüllüğüne göre strateji ve taktiklerin saptanmasıdır. Devrimin yolu için yukarı da belirlediğimiz iki (Rusya ve Çin) genel yol olmasına karşın, bu ülkelerde izlenen devrim yolunun diğer ülkelerde de birebir izleneceği anlamına gelmez.

Esas olarak kapitalist ülkelere özgü olan Rusya tipi toplu ayaklanma yoluyla iktidarın ele geçirilmesi kapitalist ülkelere özgü olmasına karşın, devrimin kırlardan şehirlere doğru gelişmesinin adı olan HS yolu ise, esas olarak yarı-sömürge yarı-feodal ülkelere özgü bir devrim yolu olarak kabul görmüş ve genel geçerli hale gelmiştir. Bu her iki devrim yolu da bugüne kadar uluslararası proletaryanın teorik

hazinelerine kazandırılmış pratik bir gerçeklikten doğmuştur. Yani, denenmemiş yollar değil, pratikte denenmiş ve proletarya bu yollarla birçok ülkede devrimi gerçekleştirmiştir.

Komünist ve küçük burjuva partiler önderliğinde de olsa, devrimler (Rusya hariç) daha çok yarı-sömürge ülkelerde gerçekleşmiştir. İkinci dünya savaşında SSCB'nin etkisiyle gerçekleşen Doğu Avrupa ülkelerini saymazsak, diğer ülkelerde gerçekleşen devrimler, genel olarak silahlı mücadeleyi esas almış ve bir çoğunda başarıya ulaşmıştır. Küba, Nikaragua, Vietnam bunlardan sadece başarıya ulaşanlar. Bunların dışında devrim mücadelesini yürütenler ve önemli başarı elde edenler, ama devrimi gerçekleştiremeyen birçok ülkede yine silahlı mücadele yolu izlenmiştir. Bu ülkelerdeki mücadele birebir Çin modeli olmasa da ondan önemli ölçüde etkilenmiş ya da ona yakın bir mücadele yolu izlenmiştir.

FARC ve FLN önderliğinde yürütülen Kolombya'daki devrim ise tarihin en uzun silahlı devrim mücadelesi olmuş ve bu mücadele ABD ve batılı emperyalistlerin yerli gericiliğe tüm desteklerini vermelerine karşın, devrim mücadelesi devam etmektedir. FARC'ın önderliğindeki mücadele bastırılamamıştır.

Çin'i örnek alarak HS yolunu izleyen Peru Komünist Partisi'nin mücadelesi ise 1992 yılında Gonzalo'nun yakalanmasıyla, güçlü bir KP'si ve geniş yığınları harekete geçiren bir yapılanma kısa süre içinde yenilgiye uğramış ve bir daha PKP eski durumuna gelememiştir. Yer yer küçük gerilla gruplarıyla mücadeleyi sürdürmek istese de her seferinde ağır kayıplar almıştır.

Nepal devriminin ise özel bir yeri vardır. Nepal Komünist Partisi-Maoist (NKP-M) önderliğinde sürdürülen ve HS yolunu izleyen bu devrim mücadelesi, 1996 yılında başladı ve 2006 yılında sona erdi. Sona ermesi ise NKP(M)'in ülkedeki burjuvazi ile anlaşması sonucu oldu. Bu devrim, bir nevi burjuva demokratik devrim sınırları içinde kaldı. Krallık yıkıldı, ama burjuvazi yıkılmadı. Daha doğrusu NKP(M), devrimi sonuna kadar götürmekten vazgeçti. Emperyalistlerin yoğun baskıları karşısında teslim oldu. Devrimi yarıda bıraktı.

HS yolunu izleyen Hindistan Komünist Partisi-Maoist (HKP-M) var. Önemli bir gücü olmasına karşın, Hindistan gibi bir ülkede HS yolunun sonuna kadar gitmesinin çeşitli zorlukları var. Hindistan bir yam

ile yar-feodal üretim ilişkileri içinde iken bir yanı ile de kapitalist ilişkilerin egemen olduğu ve devasa metropol kentlerin bulunduğu bir ülke. Bu ülkenin kendine özgü bir devrim mücadelesi olacağı açıktır. Şu da bir gerçek ki, böylesi bir ülkede şehirlerdeki devasa emekçi kitleleri kazanılıp harekete geçirilmeden, sadece kırsal alanlardaki mücadele ile devrimin fazla ileriye gidemeyeceği/götürülemeyeceği görülmelidir.

1949 yılından beri (birçok defa kesintiye uğramasına karşın) Filipin Komünist Partisi (FKP) silahlı mücadele yürütmektedir. Şu anda ülkede kurtarılmış bölgeleri var. Bunun yanında şehirlerde işçi ve emekçiler içinde güçlü kitle örgütlenmeleri söz konusu ve parlamentoda milletvekilleri bulunuyor. Devlet ile yer yer resmi görüşmeler yapıyor. Ülkede burjuvaziye karşı alternatif bir güç durumundadır. ABD ve diğer emperyalistlerin tüm tasfiye planlarına karşın, FKP kitleler içinde gücünü her geçen gün artırmıştır. Kiliseler içinde dahi örgütlenmeleri var ve buradaki din adamları devrim propagandası yapmaktadır.

FKP, bildiğimiz tipik bir HS mücadelesi yürütmedi. Silahlı mücadele yürütmesine ve gerilla örgütlenmeleri bulunmasına karşın, bu silahlı örgütlenmeler küçük gerilla grupları şeklinde ve köylülerin içinde yer almaktadır. Buradaki mücadele kendine özgü bir biçimde gelişmiş ve önemli başarılar elde etmiştir. FKP'nin devrim mücadelesinin tarihi de 60 yılı aşkındır devam etmektedir.

Devrim yolunun doğru belirlenmesi; ülkenin sosyo-ekonomik yapısının doğru belirlenmesiyle direkt ilişkilidir. Çünkü, devrimin yolunu belirleyen ülkedeki ekonomik ve siyasal durumdur. Bu aynı zamanda, ülkede sınıflar arası ilişkiler, devrimin dostları ve düşmanları, devrimin yakın ve uzak müttefiklerinin de doğru belirlenmesini beraberinde getirecektir.

Genel olarak şu söylenebilir; kapitalist ülkelerde devrimin yolu toplu ayaklanma iken, yarı-sömürge yarı-feodal ülkelerde devrimin yolu kırlardan şehirlere doğru geliştirilecek silahlı mücadeledir. Genel anlamıyla halk savaşıdır. Ancak, her yarı-feodal ülkedeki devrimin yolunun Çin'de geliştiği gibi birebir gelişmesini beklemek yanlış ve dogmatik bir yaklaşım olur.

Yarı-sömürge ama kapitalist olan, yani, emek-sermaye çelişkisinin esas olduğu emperyalizme bağımlı ülkelerde devrimin yolu toplu ayaklanma olmasına karşın, şehir ya da kırsal alanlarda bireysel silahlı

eylemlerin olmayacağı anlamına gelmez. Bu durumu belirleyecek olan ülkedeki sınıf mücadelesinin seyri ve ilişkileri olacaktır.

Kapitalist ülkelerde özellikle de emperyalist ülkelerde, sınıf bilinçli proletarya, uzun süreli bir barışçıl mücadelenin verileceği ve bu süre içinde proletaryanın ve onun müttefiklerinin eğitilmesi ve örgütlenmesi yolunu izleyecektir. Elbette bunlar genel yaklaşımlardır. Her ülke için geçerli bir reçete değil, bugüne kadar olan devrim mücadelelerinden çıkarılan ders ve deneyimlerdir.

Her ülkenin sınıf bilinçli proletaryası, ülkenin iktisadi ve siyasal durumunu doğru değerlendirerek devrimin strateji ve taktiklerini MLM bir anlayış temelinde belirlemelidir. Kalıpçı, doğmatik ve şablonçu değil, ülkenin somut koşullarından hareket ederek somut analizler de bulunmalıdır. Bugüne kadar olan devrim deneyimlerinden ve işçi sınıfının sürdürdüğü bütün mücadelelerden yararlanarak dersler çıkarması ve onlardan öğrenmesi, devrimin başarı şansını arttırmaya hizmet edecektir.

Bugün, bizim ülkemizde de devrimin yolu halk savaşı değil, yani, kırdan şehirlere doğru yürütülecek bir silahlı mücadele ile değil, şehirlerde toplu ayaklanmalar ile olabilecektir. Ülkenin sosyo-ekonomik durumunun ortaya koyduğu olgu budur. Halk savaşının temel dayanağı feodal ilişkiler içinde ezilen köylülük olduğundan, bugun ülkemizde, böyle bir köylülük mevcut değildir. Bu nedenle de, devrim mücadelesi işçi sınıfı önderliğinde kırdan şehirlere doğru gelişen bir seyir izleme yerine, şehirlerde toplu ayaklanmalar ile olacağını göstermektedir. Devrimin önder gücü de temel gücü de işçi sınıfıdır. Bunlar da şehirlerde mevcuttur. Burjuvazinin can damarları şehirlerdedir. Devrimin gücü de şehirlerdedir. Sınıf çatışması ve devrimi belirleyen esas çatışma buralarda olacaktır. İşçi sınıfı, silahlı ayaklanma yoluyla burjuvaziden iktidarı alabilir. Sınıf bilinçli proletarya esas olarak böyle bir yol izlemelidir. Ülkemizdeki bütün ekonomik ve sosyal veriler dikkate alındığında, devrimin yolunu kırdan şehirlere dayandıranlar, devrimi imkansız hale getirme, devrim yapmama yolu izliyor demektir.

Devrimin önder gücü de temel gücü de işçi sınıfıdır. Diğer emekçi sınıflar, işçi sınıfının bağlaşıklarıdır. Bunların ezici çoğunluğu ise büyük şehirlerde toplanmıştır. Bugün ülkemizde şalterlerin indirilmesi

halinde hayatın duracağı kesindir. İşçi sınıfı bu bilince eriştiğinde, burjuvaziyi iktidardan rahatlıkla alaşağı edip, kendi iktidarını kurabilecek bir güce sahiptir. Proletaryanın öncü gücü bunu göremediği sürece devrimi de unutması gerekiyor.

Kaypakkaya zamanında -1970 başları- şehirleşmenin %30'larda bugün ise şehirleşmenin %76'lara dayandığı, köylülüğün %70'lerde bugün ise %24'lere düştüğü bir ülkede, köylülüğün devrimin temel gücü olması ve de köylülüğün devrimci dinamiğinden söz edilmesi gerçekci bir yaklaşım olmadığı gibi, köylülüğü yüceltmek, işçi sınıfı ve diğer şehir emekçilerinin gücünü ise küçümsemek anlamına gelir. 40 yıl içinde bu kadar hızlı bir değişimi görmemek ya da bu sosyal gerçekliği kabul etmeyerek hâlâ kırk yıl öncesindeki gibi hareket etmenin, onun üzerine teori inşa etmenin, sosyal olaylardaki her değişimi teoriye aktaran Marksizmle bir ilişkisi olamaz.

Böyle bir yaklaşım, teorik olarak güvenildiği ileri sürülen işçi sınıfına pratikte güven duyulmadığının göstergesi ve de işçi sınıfının bilimi olan Marksizmin kavranmamasının bir sonucudur. Bu tür yaklaşanların, "işçi sınıfının sınıfsal" önderliğinden söz etmeleri gerçekte hiçbir şey ifade etmiyor. Ettiği ifade; devrimin rafa kaldırılması olarak okunmalıdır. Ya da devrimi revize etme, işçi sınıfını ve emekçileri yanlış yönlendirme çabaları olarak ele alınmalıdır.

Kırsal alandan şehirlere doğru silahlı mücadele ile iktidarın parça parça alınarak en sonunda şehirlerin ele geçirilmesini savunanların dayandığı diğer bir nokta ise; emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin kırsal alanda gücünün zayıflığı... Bu sosyal olgulardan soyutlanırsa doğrudur. Ama aynı zamanda kırsal alanda işçi sınıfı ve emekçi sınıfı da güçsüzdür. Çünkü bunlar esas olarak şehirlerde yoğunlaşmıştır. Devrim, kitlelerin olduğu alanlarda gerçekleşir. Kitleler nerede güçlüyse devrim de oralarda güçlü olur. Şehirlerde burjuvazi de işçi sınıfı da güçlüdür. Ama esas güç işçi sınıfındadır. Burjuvazinin gücü, devlet iktidarını ele geçirmiş olmasından gelir. Yani, işçi ve emekçilere karşı silahlı ordusu, polisi, mahkemeleri, hapishaneleri ve bürokrasisi vardır.

İşçi sınıfı ve emekçi sınıfların güçsüzlüğü örgütsüzlüklerinden kaynaklanır. Örgütlü bir hale geldiklerinde burjuvazinin silahlı ordusu onların gücü karşısında, deyim yerindeyse "devede kulak" kalır. İşçi ve emekçilerin örgütlü gücü karşısında burjuvazinin gücü hiçbir şey ifade

etmez. En kısa zamanda dağılır gider. Milyonların örgütlü gücü karşısında bir avuç kan emici azınlığın gücü fazla direnemez. İşçi sınıfının birleşmiş ve kararlı yumruğu karşısında burjuvazinin gücü, en kısa zamanda paramparça olur. Devasa gibi görünen burjuva karargahlar çil yavrusu gibi dağılarak yıkılır ve işçi sınıfı kendi iktidarını kurabilir.

Şehirlerdeki gücü kırsal alana çekmek ise bir hayaldir. Bu, belki emperyalist işgal dönemlerinde kısmen söz konusu olabilir. Ama, iç savaş sırasında bunun olasılığı yoktur ve de gerçekçi değil, hayalci bir yaklaşımdır.

Kaypakkaya'da Devrimin Karakteri

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, devrimin yolu ve devrimin karakteri ülkenin sosyo-ekonomik yapısından bağımsız değil, tersine, onunla direkt ilişkilidir. Kaypakkaya, ülkeyi yarı-sömürge yarı-feodal olarak değerlendirdiği için ve buradan hareketle "feodalizmle halk yığınları arasındaki çelişmeyi baş çelişme" olarak belirlediğinden, devrimin karakterini de "demokratik" belirliyor. Yani, devrimin önündeki en büyük engel olarak "yarı-feodal ilişkileri" görüyor. Bu ilişki devrimci bir tarzda çözülmediği sürece, devrimin karakteri "demokratik devrim"dir diyor.

Kaypakkaya'nın kendisinden alıntılarla soruna nasıl yaklaştığını ortaya koyalım:

"Bugün ülkemizde, feodalizmle halk yığınları arasındaki çelişme, "diğer çelişmelerin gelişmesini belirleyen ve onlar üzerinde etki icra ettiği" için, "yönetici ve belirleyici rolü oynadığı" için baş çelişmedir."

"Emperyalizmin geliştirdiği işbirlikçi kapitalizm feodalizmi hiç bir zaman "köylü usulü" halledemez. Ve feodalizm, kökünden tasfiye edilmediği sürece de köylü kitlesi önemli bir devrimci güç olarak varolur ve devrimin içeriği, demokratik devrim olarak kalır."(287)

"Demokratik Devrim gündemde bulundukça, köylülere dayanma sorunu da gündemde olacaktır. Çünkü demokratik devrim, özü bakımından bir köylü devrimidir. Kaldı ki biz, genel nüfus içerisinde bugün köylülerin %70'i oluşturduğu bir ülkede yaşıyoruz."(288)

Yarı-feodal ilişkilerin egemen olduğu bir ülkede bu görüşler doğrudur. Çünkü Kaypakkaya, Türkiye'nin "yarı-feodal" olduğundan hareket ediyor

Kaypakkaya, birinci alıntıda görüldüğü gibi, "feodalizm kökünden tasfiye edilmediği sürece, devrimin içeriğinin demokratik devrim olarak kalacağını" ve bunun değişmeyeceğini söylüyor. Ve aynı zamanda emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin, feodalizmi hiçbir zaman 'köylü usulü' halledemeyeceğini de önemle belirtiyor.

Bu verilerden hareketle, Kaypakkaya'ya göre ülkemizde feodalizm tasfiye edilemez ve köylüler önemli bir güç olarak kalır ve devrimin karakteri de "demokratik devrim" olur.

Bu tür belirleme ve saptamalar "mutlak"çılıktır. Emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi, feodalizmi "köylü usulü" halledemez, ama çözebilir. Bunun dünyada örnekleri çok. Başta ülkemiz bu durumdadır. Burjuvazi feodalizmi bir devrimle tasfiye etmemiştir, ama büyük toprak sahiplerinin kapitalist çiftlikler haline gelmesi ve köylülüğün içbaşkalaşım yoluyla çözmüştür. Bugün ülkemizde feodalizmin kalıntıları dahi yoktur. Bu süreç ağır, uzun ve sancılı olmuştur. Ama nihayetinde "emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi" feodalizmi çözmüş ve kapitalizmin gelişmesini sağlamışlardır.

Buradan, emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin "ilerici" olduğu çıkarılmaz. Olan, kapitalizmin karakteri gereği, eski üretim biçimini paraçalayarak yeni üretim biçimini hakim hale getirmesi vardır. Eskinin yerini yenisi almıştır. Bu doğası gereği başka türlü de olamazdı. Yeni üretim biçimi, eski üretim biçimi ile uzun süre bir arada yaşayamaz, yeni eskinin yerini alır ve kendi içinden çıkan yeni bir üretim biçimi ile çatışmaya başlar.

Bu sorunu "sosyo-ekonomik yapı" bölümünde de ortaya koyduğumuz için, burada tekrarlamayacağız.

Kaypakkaya'nın "değişmez", "olmaz" dediği şeyler mutlak değildir. Kapitalizm kendi dünyasını ister istemez yaratır ve gelişmesi önündeki engelleri yıkar. Türkiye'de olduğu gibi.

Kaypakakaya'nın zamanında da kapitalist üretim biçimi egemen olmasına karşın, güçlü yarı-feodal üretim ilişkileri de vardı. Ancak, emeğin gasp edilmesinde feodal üretim ilişkileri değil, kapitalist üretim ilişkileri belirleyiciydi. Kaypakkaya bunu göremedi. O süreçte, sosyalist

devrimin demokratik görevleri daha fazlayken, bugün daha azdır.

Türkiye'de komprador burjuvazi ile toprak ağaları arasında işçi ve emekçilere karşı bir uzlaşma olmasına karşın, sömürüden daha fazla pay alma sorununda çatışma yaşanmış, burjuvazi her fırsatta toprak ağalarını devlet iktidarından ve elbette ekonomiden temizlemek, saf dışı etmek istemiştir. Kitabın başka bölümlerinde de belirttiğim gibi, askeri darbeler burjuvaziyi güçlendirmiş, toprak ağalarını ise zayıflatmıştır. Özellikle 1950'lerden sonra kapitalizm ülkemizde hızla gelişmiştir. Köyden şehirlere göçün hızlanması bunun ürünüdür. Bu, köylülüğün farklılaşması, toprağından ve mülkiyetinden koparılarak mülksüzleştirilmesi ve elbette işçileştirilmesidir.

Bugün köylülük hızla çözülmeye -mülksüzleştirilmeye- devam etmektedir ve köylü nüfusu her geçen gün azalmaktadır. Ayrıca, var olan köylülük, feodal üretim ilişkileri içinde olan bir köylülük olmayıp, kapitalist ilişkiler içindeki köylülüktür. 2012 verileriyle %20'ler civarında olan bir köylülüğün hâlâ "devrimin temel" gücü olması hem doğru değil ve hem de böyle bir durumuda söz konusu değildir. Köylülüğü hâlâ "devrimin temel gücü" olarak kabul etmek, devrimi olanaksız hale getirmektir. Daha doğrusu, niyet ne olursa olsun, işçi sınıfına sırt çevirme, sosyalizmden vazgeçmekle aynı doğrultudadır.

"Ödenmemiş artı-emeğin doğrudan üreticilerden çekip alınmasının" ekonomik biçimi kapitalizmdir. Gelinen aşamada feodal kalıntıların izi dahi kalmamıştır. Kaypakkaya zamanında -1970'lerin başında- ise güçlü feodal kalıntılar olmasına karşın, ödenmemiş artı-emeğin gasp ediliş biçiminin esas yönü artı-değerdi.

Bugün ülkemizde -Kuzey Kürdistan da dahil-, devrimin karakteri sosyalist devrimdir. Kürt ulusal sorunun demokratik içerikli olmasına karşın, bu sorun sosyalist devrim içinde çözülebilecek bir sorundur. Salt Kürt ulusal sorunun varlığı, devrimi, demokratik devrim yapmaya yetmez ve anlamsızdır da. Bu sorun sosyalist devrim içinde çözülür. Sosyalist devrimin demokratik görevleri de vardır. Ancak talidir. Tali olanı esas hale getimek ve onu çözmeye çalışmak, esas çelişmeyi tali olana feda etmek olur ki, bunun bilimsel bir yanı olmadığı gibi MLM bilimiyle de ilgisi yoktur ve olamaz.

Devrimin Nesnel Koşulları

"Devrimci Durum" nedir ne değildir, bugüne kadar epey kafa yorulduğu ve tartışmalar yapıldığı gibi, bu sorunun yarı-sömürge ve kapitalist ülkelerde ne anlama geldiği konusunda yanlış düşüncelerin ileri sürüldüğü de bir gerçektir. Devrimci durum ile devrimin objektif koşulları aynı şeyler değildir. Devrimin objektif koşulları emperyalizmin ortaya çıkışından bu yana, bütün ülkelerde vardır. Bunun temelini emek-sermaye çelişkisi oluşturur. Emperyalizmin ortaya çıkışıyla beraber, bütün ülkeler, emperyalist zincirin birer halkaları haline geldiler. Emperyalist kriz, çıktığı yerle sınırlı kalmayıp bütün ülkeleri kapsar. Emperyalizm öncesi devri-min nesnel koşullarını tek tek ülkelerde aramak gerekiyordu. Serbest rekabetçi kapitalizmin emperyalizm aşamasına gelmesiyle beraber, artık bütün ülkelerde devrimin nesnel koşullarının varlığından söz etmeyi, abartılı ya da sübjektif bir tahlil olmaktan çıkarmıştır.

Emperyalizmin, "can çekişen kapitalizm" ve "sosyalizmin arifesi" olması, dün olduğu gibi bugün de geçerliliğini korumaktadır. Emperyalizm, emek sermaye arasındaki çelişkiyi keskinleştirdiği gibi, ezilen halklar ile emperyalistler arasındaki çelişmeyi de keskinleştirmiştir. Emperyalizm, ezilen yığınlara refah değil, yoksulluk ve yıkım götürmüş, sömürüyü daha da katmerleştirmiştir. Refah giderek daha az ellerde yoğunlaşırken, yoksullaşma ise daha da yaygınlaşmıştır.

Emperyalist ülkeler ve tek tek emperyalist tekeller arasındaki çelişmeler daha da artmış, emperyalistler arasındaki göreceli barış ortamı giderek azalmıştır. Emperyalistler arasındaki çelişme 1. ve 2. Dünya emperyalist paylaşım savaşlarını ortaya çıkarmış ve sonraki süreçlerde ise ortaya bir dünya savaşı çıkmamasına karşın, bölgesel savaşlar giderek artış göstermiş ve emperyalistlerin geri ülkeleri işgalleri devam etmiştir.

II. Emperyalist Paylaşım Savaşıyla beraber ortaya çıkan ABD'nin başını çektiği emperyalist kamp ve SSCB'nin başını çektiği sosyalist kamp, Rusya'nın sosyal emperyalist bir ülke haline gelmesiyle, esasta iki kutuplu emperyalist bir kampa bölünmüştür. Rusya'nın başını çektiği kampın dağılmasıyla beraber, bugün çok kutuplu bir emperyalist kamp mevcuttur. ABD, AB, Rusya, Japonya, Çin. ABD ve AB her ne kadar iki

ayrı emperyalist blok olmasına karşın, bazı nedenlerle Rusya ve Çin'e karşı birlikte yer yer hareket edebiliyorlar. Kısaca, bütün bu emperyalist ülkeler ve bloklar arasında ciddi bir pazar mücadelesi söz konusudur. Kendi aralarındaki çelişkiler azalma yerine her geçen gün artmaktadır. AB'nin kendi içinde birlik var gibi gözükse de, bu birlik çatışmalıdır. Şimdilik, daha büyük emperyalist güçlere karşı zorunlu bir birlik halini sürdürmeye çalışmaktadır.

Sosyalist kampın ve sosyalist ülkelerin varlığı, devrimin nesnel koşullarını var eden olgular değil, tersine onu hızlandıran bir etmendi. Bu nedenle de, devrimin nesnel koşulları sosyalist ülkelerin geriye dönüşüyle ortadan kalkmamıştır.

Bir zamanlar sosyalist olup da, sosyalist ülkelerin yıkılmasıyla yılgınlığa kapılıp burjuva saflarına dönenlerin ileri sürdüklerinin tersine, sosyalizm ölmemiş, işçi sınıfı önderliğinde devrimci mücadeleler hâlâ sürmekte ve birçok ülkede iktidara alternatif düzeye gelmiştir. Ya da bütün bu gelişmeler ve gerçekler, "tek tek ülkelerde devrimin yaşama koşulları kalmamıştır" vb. gibi revizyonist ve Troçkist anlayışları da haklı kılmamıştır. Bu tür sakat anlayışları ileri sürenler, emperyalistler arasındaki çelişmeleri görmezden gelen, emperyalizmi tek bütün olarak gösteren yeni modern revizyonist anlayışlardır.

Stalin, 1924'lerde, devrimin tek tek ülkelerde başarıya ulaşmasının nesnel koşullarını sıralarken, şöyle temellendirir:

"... çünkü emperyalizm koşulları içinde çeşitli kapitalist ülkelerin birbirine eşit olmayan sıçramalı gelişmesi; emperyalizmin bağrında kaçınılmaz savaşlara neden olan felaketli çelişkilerin gelişmesi, bütün dünya ülkelerinde devrimci hareketin büyümesi..."(289)

Stalin'in bu teorik analizi bugün de geçerlidir. Bugün, "bütün ülkelerde devrimci hareketin büyümesi" o günkü süreçten daha geri düzeyde seyrettiği bir gerçektir. Emperyalist ülkelerin eşitsiz gelişmesi, birbirleriyle olan çatışmaları, yarı-sömürge ülke halklarını aşırı sömürmeleri, pazar paylaşım mücadelelerinin yarı-sömürgeleri işgale dönüşmesi ve de bu geri ülkeleri birbirleriyle savaştırmaları şeklinde yansıması, onların aralarındaki çelişmelerin birbirleriyle direkt savaşa dönüşmeyeceği anlamına gelmiyor. Bugün bu savaşlar, bölgesel savaşlar şeklinde sürüyor. Bu da tıkandığı zaman, emperyalistler, silahları direkt birbirine çevirmekten kaçınmayacaktır.

Emperyalist burjuvazinin bugün, hummalı bir şekilde, "teröre karşı mücadele" propagandası yapması, emperyalistlerin kendi aralarındaki çelişkilerin bir çözümü olarak ortaya çıkmıştır. Bir yandan işçi sınıfı ve ezilen halklara karşı mücadele ederlerken, bir yandan da birbirlerini alt ederek emperyalist pazara egemen olma ve daha da geliştirme mücadelesinin adı olarak ortaya çıkmıştır. Öncekileri saymazsak, yakın süreçte Yugoslavya, Afganistan, Irak, Libya, Suriye ve birçok Afrika ülkelerinin işgalleri ya da bombalanması, "teröre karşı mücadele" adı altında emperyalistlerin, özellikle de ABD emperyalizminin, diğer emperyalistleri geriletme, bu alanlara bütünüyle egemen olma savaşımıdır.

Emperyalist sermayenin daha az ellerde yoğunlaşması, emperyalistler arası çelişkileri törpüleyici/hafifletici değil, keskinleştirici bir rol oynayarak, pazarlara egemen olma savaşımını kızıştırmaktadır. Bu, aynı zamanda, yarı-sömürge ülkeler üzerindeki baskıları daha da artırırken, ezilen halklar üzerindeki aşırı sömürüyü boyutlandırıcı bir rol oynamaktadır. Yoksullaşmanın artması, geri ülke ekonomilerinin bütünüyle tahrip edilmesi ve üzerlerindeki baskıların artmasında emperyalizmin bu politikasının başat bir rolü vardır.

ABD emperyalizminin, Rus sosyal emperyalizmin çözülmesiyle artan saldırganlığı, onun can çekişen kapitalizm özelliğinin bir ürünüdür. O, ezilen halklara ve uluslara saldırdıkça, güçlenmiyor, giderek zayıflıyor. Çünkü, işçi sınıfı ve ezilen dünya halkları emperyalizmin bu vahşi saldırılarını onaylamadığı gibi, kitleler içinde anti-işgal ve anti-emperyalist eğilimleri güçlenmektedir. ABD'nin Irak işgali öngünü, dünyada milyonlarca kitlenin aynı anda bu işgale karşı sokaklara dökülerek protesto etmesi, bunun yalın bir göstergesini oluşturmuştur. Ezilen dünya halklarının anti-ABD'ci eğiliminin yüksek olması, onun saldırgan yüzünün, kitleler tarafından görülmesinden ve bu vahşi saldırganlığın kabul edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bazı döneklerin ileri sürdükleri gibi, emperyalist saldırganlıkları kitleler tarafından onaylamıyor, tersine, kitleler emperyalizmin vahşi saldırılarına karşı protestolarını ortaya koymaktadır. Bu karşı koyuşlar, şu anda emperyalist saldırganlıkları geriletici boyutta değildir, denebilir. Ancak, bunun, hep aynı şekilde kalacağını söylemek de inkarcılık olur.

Bütün bu olgular, devrimin nesnel koşullarının emperyalizmle birlikte olgunlaştığını ve bütün ülkelerde var olduğunu ortaya koymaktadır.

Ülkemizde devrimin nesnel koşullarının varlığı ya da yokluğunu ise tartışmak abesle iştigal etmektir. Böyle bir tartışma, Marksizmden sapmışlara has bir olgudur. İşçi sınıfı devrimcilerinin tartışması gereken, devrimci durum olabilir. Çünkü ülkemizde devrimin nesnel koşulları vardır.

Devrimci Durum

Ülkemizde 1970'lerin devrimci ortamında devrimci durum çok tartışıldı ve hâlâ da tartışılmaya devam ediyor. Kimi devrimci siyasetler ve örgütler ülkemizin yarı-sömürge olmasından dolayı devrimci durumun "sürekli" oluşundan söz ederken, bazı devrimci siyasetler ve örgütler ise, devrimci durumu somut olarak değerlendirmeden, yerine göre gerileyebileceği gibi, yerine göre de yükselebileceğinden ve "olup olmadığından" da söz etmektedirler.

Devrimci durum nedir sorusuna herkes farklı yanıtlar verebilmektedir. Soruna farklı yanıtlar verebilmek mümkün olmasına karşın, bu sorunun doğru olarak ortaya konması gereklidir. Çünkü, bu sorunun önemini, proletaryanın burjuvaziye karşı iktidar savaşımında taktikleriyle direkt ilintilidir.

Bu konuda Lenin'in o meşhur yorumunu aldıktan sonra, konuyu derinleştirmeye çalışalım:

"Bir Marksist için, devrimci bir durum olmadıkça devrimin olanaksız olduğu kuşkusuzdur, ama her devrimci durum da devrime yol açmaz."

"Devrimci durumun göstergeleri, genel olarak nelerdir? Başlıca şu üç göstergeyi ileri sürerken yanılmadığımıza inanıyoruz: 1) Egemen sınıflar için egemenliklerini değişmez bir biçim altında sürdürme olanaksızlığı; "doruk" bunalımı, egemen sınıf siyasasında, ve ezilen sınıfların hoşnutsuzluk ve öfkesinin kendine yol açacağı bir çatlak oluşturan bir bunalım. Devrimin patlaması için, genellikle "taban"ın eskisi gibi yaşamayı "istememesi" yetmez, ama "doruğun artık bunu yapamaması" da gerekir. 2) Ezilen sınıfların yoksulluk ve sıkıntısının, her zamankinden çok kötüleşmesi. 3) "Barışçıl" dönemlerde kendini ses çıkarmadan soyduran, ama çalkantılı dönemlerde genel olarak bunalım tarafından olduğu

denli, "doruk"un kendisi tarafından da bağımsız bir tarihsel eyleme doğru itilen yığınların etkinliğinde, yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı görülen artış."

"Yalnızca şu ya da bu grup ve partinin değil, ama şu ya da bu sınıfın iradesinden de bağımsız bu nesnel değişiklikler olmadıkça, devrim, genel kural olarak olanaksızdır. Devrimci bir durumu, işte bu nesnel değişikliklerin tümü oluşturur."(290)

Lenin'in yukarıdaki bu açıklaması, devrimci durumun ne olduğuna ilişkindir. Aşağıda ise devrim durumunu açıklamaktadır.

"Rus devrimi tarafından doğrulanan devrimin temel yasası şudur: Devrim olması için sömürülen ve köleleştirilen kitlelerin, eski tarzda yaşamaya devam etmenin olanaksızlığını görüp, değişiklik talep etmeleri yetmez; devrim olması için, sömürenlerin de artık eski tarzda yaşayamamaları ve yönetememeleri gerekir. Ancak "alt katmanlar"ın artık eski düzeni istemedikleri, "üst katmanlar"ın ise eski biçimde yaşamalarının olanaksız olduğu bir durumda devrim başarıya ulaşabilir. Bu gerçek başka bir deyişle şöyle ifade edilebilir: Devrim, (sömürülenler gibi sömürenleri de kapsayan) tüm ulusun bir krizi olmadan imkansızdır. Dolayısıyla devrim için şunlar gereklidir: Birincisi, işçilerin çoğunluğunun (ya da en azından sınıf bilinçli, düşünen, politik olarak aktif işçilerin çoğunluğu) devrimin gereğini tam olarak kavraması ve bu uğurda ölmeye hazır olması; ikincisi, egemen sınıfların en geri kitleleri bile politikaya çeken (her gerçek devrimin belirtisi; o zamana kadar gevşek olan emekçi ve sömürülen kitlenin siyasi mücadele konusunda yetenekli temsilcilerinin on kat, hatta yüz kat artmasıdır), hükümeti güçten düşüren ve devrimcilere bu hükümeti hızla yıkma olanağı sağlayan bir hükümet krizi yaşıyor olmaları gerekir."(291)

Lenin'in bu açıklaması, bir devrimin olması için gerekli koşullardır. Aynı zamanda, bu, devrimci durumu da içermektedir. Her devrimci durum devrime yol açmadığı gibi, devrimci bir durum olmadığı zaman da devrim olasılığı yoktur.

Bunları, kısaca şöyle de sıralayabiliriz:

Kendiliğinden kitle hareketlerinin olması ve kitlelerin eski biçimde yaşamak istemediklerini sokaklara dökülerek dile getirmesi, yani bir düzen değişikliği istemeleridir. Bu düzen değişikliği istemi gerici bir tarzda değil, ilerici bir düzen olması.

Yönetici sınıfların ülkeyi yönetememeleri ve kendi içinde ciddi bir çatışmanın olması.

Yönetilen ve yönetenleri derinden etkileyen, ülkede ekonomik ve siyasi bir krizin olması.

Kendiliğinden kitle hareketlerinin olmadığı yerde devrimci durumun varlığından söz etmek doğru bir saptama değildir. Kitle hareketleri, yönetici sınıflar arasındaki çelişkiyi keskinleştirdiği gibi, ekonomik ve siyasal buhranı da geliştirici ve derinleştirici rol oynar. Burjuvazinin kitle hareketlerini genelde zorla bastırma yoluna gitmesinin nedeni de budur. Kitle hareketlerinin gelişmesi, daha geniş yığınları kendi içine katarak, giderek büyüyen, büyüdükçe de egemen sınıfları her yönüyle bunalıma iter.

Kendiliğinden kitle hareketlerinin yönelimini de iyi saptamak gerekiyor. Devrimci bir içerik taşımayan kitle hareketleri olduğu gibi, devrimci içerik taşıyan kitle hareketleri de vardır. Her kendiliğinden kitle hareketini ya da grevleri "ilerici" olarak görmek, soruna yüzeysel yaklaşmak anlamına gelir. Örneğin, 22 Temmuz 2007 seçimleri arifesinde ülkemizde yapılan "cumhuriyet mitingleri"nin ilerici bir yanı yoktu. Tersine, egemen sınıfların bir kanadının diğer kanada karşı yönlendirdiği ve örgütlediği hareketlerdi. Kitlelerin düzene olan tepkileri egemen sınıflar arasındaki çelişkiye kurban edilmişti. Ya da "şeriat" istiyoruz diye sokaklara dökülen kitlelerin hareketi de devrimci bir içerik değil, gerici bir içerik taşır ve bu devrimci bir durumun belirtisi olamaz.

Her siyasal grevin ya da her siyasal içerikli kitle hareketlerinin siyasal içeriğine bakmadan ona "ilerici" yaftası yapıştırmak yanlıştır. Şili'de Allende'yi devirmek için yapılan bazı grevler ABD ve Şili işbirlikçi egemen sınıfların yönlendirmesi altındaki grevlerdi. Bugün de Venezüella'da Chavez'e karşı yapılan bazı kitle hareketleri yine ABD emperyalizmi ve ülkedeki gericiler tarafından yönlendirilen gerici hareketlerdir. Bunlarda gösteriyor ki, sorunu somut olarak incelemek ve ona göre değerlendirme yapmak gerekiyor. Yine bir başka örnek verecek olursak, Ukrayna, Gürcistan vb. yerlerde yaşanan "Turuncu devrimi", emperyalistler arası egemenlik savaşının bir yansıması olarak, kitle hareketlerinin kullanılması olmuştur. Bu ülkelerde, sokaklara dökülen kitleler daha iyi bir yaşam isterken, burjuvazinin bir kanadına karşı

diğer kanadının yanında yer almışlardır. Yine 2007 Eylül-Ekim arasında Burma'da yaşanan olaylar, AB-ABD ile Çin-Rusya arasındaki egemenlik savaşının yansıması durumuna dönüşmüştür. Burma halkı haklı olarak askeri cuntaya karşı mücadele ederken, komünist bir önderlikten yoksun olması sonucu, egemen klikler arasındaki savaşın aracı durumuna dönüştürülmüştür.

Ülkemiz açısından da somut durumun analizini doğru yapmalıyız. Tersi, devrimci taktiklerin yanlışına yol açar. Ülkemizde AKP hükümeti ile Ordu ve onun yönlendirmesi altındaki Kemalist kesim arasında ciddi bir çatışma yaşandı ve dinci-yeşil sermaye egemenliği ele geçirmesine karşın, bu savaşın bittiği anlamına gelmez. İki egemen klik arasındaki mücadele yeni burjuvazinin galip gelmesiyle sonuçlanmış denebilir.

İki klik arasındaki savaş durumunda, egemenlerin ülkeyi yönetememe krizi çıkmadı. Ciddi bir siyasal krizin ortaya çıkmasına izin vermediler. Bu konuda ABD ve AB emperyalistlerin direkt ve açıktan desteğini alan AKP ve arkasındaki sermaye güçleri, geleneksel burjuvaziyi kısmen de olsa susturdu. Orduyu ise darbe yapamaz hale getirdi. Bunun yerine polisi güçlendirdi. Ve ülke, yarı-askeri yönetiminden adeta bir polis devletine dönüştürüldü. AKP kanadı, şu anda orduyu da ele geçirmiş durumdadır. En azından üst düzey general ve subayları susturmuş durumdadır.

AKP'nin devleti ele geçirmesiyle, devlet Kemalist burjuva devletinden ılımlı-İslam denen dinci bir devlete doğru hızla yol almaktadır. Yasalar bu doğrultuda hazırlanıyor ve yürürlüğe konuyor. Ayrıca, ülkede başta Kürtlere yönelik olmak üzere işçi ve emekçiler üzerinde yoğun bir baskı ortamı yaratılmış durumdadır. Buna karşın, işçi ve emekçilerin direnişleri de söz konusudur. Ne var ki, dinci-faşist AKP hükümetini ve arkasındaki dinci sermayeyi geriletecek boyutta değildir.

Konumuz, ülkedeki son siyasal gelişmeler olmadığı için, bunu, yukarıdaki kısa bir belirlemeyle geçiyoruz.

Türkiye'deki, son beş yıl içindeki grev sayısı ile Almanya ve Fransa'daki grev sayıları karşılaştırıldığında, Fransa ve Almanya'daki ekonomik içerikli grev sayılarının birkaç kat daha fazla olduğu görülecektir.

Yıllar	Grev Sayısı	Katılan İşçi Sayısı	Kaybolan İşgünü Sayısı
1990	458	166,306	3,466,550
1991	398	164,968	3,809,354
1992	98	62,189	1,153,578
1993	49	6,908	574,741
1994	36	4,782	242,589
1995	120	199,867	4,838,241
1996	38	5,461	274,322
1997	37	7,045	181,913
1998	44	11,482	282,638
1999	34	3,263	229,825
2000	52	18,705	368,475
2001	35	9,911	286,015
2002	27	4,618	43,885
2003	23	1,535	144,772
2004	30	3,557	93,161
2005	34	3,529	176,824
2006	26	2,061	165,666
2007	15	25,920	1,353,558
2008	15	5,040	145,725
2009	13	3,101	209,913
2010 (*)	12	882	47,002
(*) 31.08.2010 tarihi itibariyle TİSK (Web Sitesi)			

Tablo: 12

Genel olarak Avrupa'da, özel olarak'da Fransa ve Almanya'da işçi grevleri ve diğer emekçilerin direnişleri 2008-2011 arası oldukça yüksektir.

Örneğin, Fransa'da Ekim 2010'da yoğun bir grev dalgası yaşandı. İşçi grevlerine öğrenci ve diğer emekçiler de destek verdi. 16 Ekim'de sayıları yaklaşık 2,5-3 milyon olan işçi ve emekçiler tarafından sokaklar işgal edildi. Yine petrol rafinerilerinde çalışan işçilerin grevi ise günlerce sürdü. 2010 Ekim ayında yapılan grev ve protestolar, basının verdiği bilgilere göre 1968 hareketini geçmiş durmdaydı.

Almanya'da ise 2011 yılında 180 bin işçi greve katıldı ve 304 bin iş günü kaybı var. 2006-2009 yılında toplam 1,5 milyon işçi greve çıktı ve yaklaşık 1,6 milyon iş günü kaybı oldu.(292)

Siyasal yönelimli kitle hareketleri de Batı Avrupa'da Türkiye'dekinden daha fazladır. Uluslararası alandaki gelişmelere karşı siyasal içerikli olsun, ülkedeki sosyal ve ekonomik hakların gasp edilmesine karşı olsun, Türkiye'deki kitle tepkisi, söz konusu ülkelerdeki kitlelerin tepkisinden daha geri düzeydedir. Yunanistan, İspanya, Portekiz ve daha birçok ülkede 2011 yılı sonu ve 2012 yılı sonlarına kadar olan grev ve protestoları ise bunların arasına katmadık.(293)

Almanya ve Fransa'da devrimci durumun olmadığını söylerken, Türkiye'de devrimci durumu "sürekli" kılmak ve bunu ise salt "yarı-sömürgeliğe" ya da "yarı-sömürge, yarı-feodal"liğe bağlamanın, somut koşulların somut analizi ile bir bağlantısı olamaz. Bu, olsa olsa düz bir mantık ve dogmatik bir siyasal anlayışa sahip olmakla eş anlamlıdır. Yarı-sömürge ülkeler ile emperyalist ülkeler aynı kefeye konmayacağı, yarı-sömürge ülke halkları üzerinde daha yoğun bir sömürü ve baskı olduğu ve bu farklılıkların gözardı edilemeyeceği gerçeği olmasına karşın, devrimci durumu yarı-sömürge ülkelerde "sürekli" kılmak, somut durumu hiç saymak anlamına geldiği de gözardı edilmemelidir.

Yeni-sömürgelerde işçi sınıfı ve emekçilerin daha baskıcı ve ağır sömürü koşulları altında yaşadıkları olgusu, emperyalist ülkelere göre devrimci durumu daha sık gündeme getirmesine karşın, yine de bu olgu, her olguyu her somut duruma göre değerlendirmekten komünistleri alıkoymamalıdır. Marksistlerin bilimsel oluşu gerçeği burada yatmakta. Diğeri ise Marksizm adına dogmatizmi ya da sübjektivizmi seçmek olur ki, bu da komünist hareketi işçi sınıfı ve ezilen yığınlardan koparır.

Emperyalist ülkelere göre, yarı-sömürge ülkelerde ekonomik ve siyasal krizlerin daha sık gündeme gelmesi, devrimci durumun daha sık yaşanmasına neden olabilir. Ama, salt yarı-sömürgelik olgusu ya da ülkede faşizmin varlığı her zaman devrimci durumun olduğunu göstermez. Bunu, genel geçerli değişmeyen bir doğru olarak ele almak nesnel bir yaklaşım değildir. Yarı-sömürgelerde de devrimci durum yükselip alçalacağı gibi, buralarda devrimci durumun olup olmadığına da bakılmalıdır. Yani, "süreklilik" olgusu, nasıl ki, emperyalist ülkelerde mevcut olmayabiliyorsa, yarı-sömürge ülkelerde de mevcut olmayabilir.

Türk devletinin faşist olması, işçi sınıfı ve ezilen yığınlar üzerinde ağır baskıların bulunması, kitlelerin ekonomik ve demokratik haklarının (emperyalist ülkelerdeki halklara göre) en alt seviyelerde olması, devrimci durumun varlığını sürekli kılmaya yetmeyebiliyor. Burada önemli olan, yukarıda da belirtildiği gibi, kitle hareketlerinin varlığıdır. Yani, kitleler kendi hoşnutsuzluklarını sokaklara dökülerek, grevler yaparak dile getirip getirmediğine ve bu hareketlerin düzeyine bakmak gerekiyor.

Rusya'da 1905 burjuva demokratik devriminin patlaması ve peşinden 1907'ye doğru kitle hareketlerinin gerilemesi ve giderek yok olması, devrimci durumun önce kabarmasını ve sonra ise gerileyip yok olmasına neden oldu. Bu dönemde ise, yani kitle hareketlerinin düşüşü ile beraber ağır baskı koşullarının artmasını da beraberinde getirdi. Lenin, Rusya'da 1907'den sonra devrimci durumdan söz etmez. Ancak, aynı Lenin, yakında kitle hareketlerinin yükseleceğinden ve yine devrimci durumun kabaracağından da söz eder ve tarih Lenin'i doğrular.

Türkiye'de "devrimci durumun sürekliliğinden" söz edenler, bu anlayışı iddialı bir şekilde savunanlar, devrimci durum "yok" dendiği zaman, ülkede bir daha devrimci durum olmaz ya da emperyalizm kriz içinde olamaz ya da devrimin nesnel koşulları ortadan kalkmış gibi anlıyorlar olmalı ki, ülkemizde devrimci durum olmasa da devrimci durum "sürekli" diyerek, yok olan bir şeyi var gibi göstermeye çalışarak, Marksist bilimsellikten uzaklaşıyorlar.

Yarı-sömürgelerde devrimci durumun sürekli oluşunu *Partizan* dergisi şöyle açıklıyor:

"Denilecek ki, siz sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin durumlarını tek tek tahlil ederek, bu ülkelerde devrimci durumun olup olmadığına bak-

mıyorsunuz, genel bir değerlendirmeyle, hepsi hakkında tek bir görüş ileri sürüyorsunuz. Doğrudur. Çünkü biz, sömürge ve yarı-sömürgelerde devrimci durumun olması gerçeğinin gözle görülür, elle tutulur derecede somut olduğuna inanıyoruz. Kapitalizmin can çekiştiğini, çürüdüğünü, emperyalist sistemin tümü ile devrim için olgunlaştığını ispat etmek için, tek tek ülkelerin durumlarını gözden geçirmeye kalkışmak ne kadar gereksizse, sömürge ve yarı-sömürgelerde devrimci durumun olup olmadığını ispat etmek için bu ülkelerin durumlarını tek tek incelemek de o kadar gereksizdir. Ama mesele, bu ülkelerde devrimci durumun varlığı-yokluğu değil de yükselip yükselmediği ve ya duraklayıp duraklamadığı veya gerileyip gerilemediği noktasında, yani taktik alanda ele alınırsa o zaman iş değişir. O zaman devrimci durumun tek tek ülkelerdeki durumunu incelemek gerekir."(294)

Partizan dergisinin ilk sayılarından, bu konuyla ilgili alıntı almamızın nedeni; daha sonraki anlayışlarda da, bu konuyla ilgili genel yaklaşımların değişmediği içindir. Şimdi alıntıdaki anlayışı irdelemeye geçebiliriz.

Partizan dergisi, sömürge ve yarı-sömürgelerde devrimci durumun sürekli varlığından emin ve bu konuda bu tür ülkelerin tek tek durumlarını bile incelemeye gerek olmadığını ileri sürüyor. Bu anlayışın altını ise şöyle dolduruyor:

"Dün ve bugün öyle bir sömürge ve yarı-sömürge ülke gösteriniz ki, bu ülkelerin halkları mevcut durumdan memnun olsun; işsizliğin, hayat pahalılığın elinden yaka silkmemiş olsun; durumlarının düzeltilmesini ve değişiklik istemiş olmasın; öyle bir sömürge ve yarı-sömürge ülke gösteriniz ki, bu ülke hakim sınıfları ülkeyi kanlı veya kansız yollardan sık sık hükümet değişikliğine gitmeden veya ağır baskı, teröre baş vurmadan yönetebilsin. Öyle bir sömürge ve yarı-sömürge gösteriniz ki, bu ülke halklarının uyanmasında, örgütlenmesinde ve mücadeleye katılmasında geçmişe göre bir artış olmamış olsun."(295)

1960'ların sonu, 1970'lerin ortaları hatta biraz zorlama ile sonlarına kadar, yarı-sömürge ülkelerin bir kısmı için bu söylenenleri doğru kabul etsek bile, 1980'lerden sonra durum önemli ölçüde değişmiş ve genel anlamda devrimci durumda ciddi bir gerileme olmuştur.

Emperyalist işgal altındaki ülkeleri bir kenara bırakırsak, yarı-sömürgelerde birebir durumun aynı olduğunu söylemek abartılıdır. Bu

tür ülkelerde işçi sınıfı ve emekçilerin yaşamlarından memnun olmamaları, devrimci durumun bir göstergesi olamaz. Yarı-sömürge ülke halklarının emperyalist ülke halklarına göre yaşamları daha geri olduğu, yani, ekonomik ve demokratik hak gasplarının bu tür ülkelerde daha ileri boyutta olması gerçeği, devrimci durumun varlığının göstergesi olamaz ve olmuyor da. Ya da aşırı baskının olması da devrimci durumun bir göstergesi olamaz. Devrimci durum var demek için, yukarıda Lenin'den yaptığımız alıntıdaki şartların olması gerekiyor. Ayrıca, *Partizan* dergisi, burada, devrimin objektif (nesnel) şartları ile devrimci durumu da aynılaştırma yanlışına düşüyor.

Türkiye'de 12 Eylül 1980 öncesi devrimci durum, (1978 den sonra gerileme göstermesine karşın) hâlâ ileri boyutlardaydı. 12 Eylül Askeri Faşist Cunta'nın iktidara el koymasıyla beraber devrimci durum ortadan kalktı. 1970'lerin ortalarında görülen görkemli kitle hareketlerinin ve işçi grevlerinin esemesi okunmadı. Cuntaya karşı en küçük bir kitle gösterisi ve grevler olmadı. Kitleler baskıyla geri çekildi. Ve 1986'lara kadar da ülkede pek yaprak kımıldamadı dense yeridir.

Kitle hareketleri faşist baskılarla da sindirilmişse ve kitleler bu baskılara karşı açıktan karşı koymuyor ve boyun eğiyorsa, orada devrimci durumun olduğu söylenemez

Türkiye'de -Kurtuluş savaşı içindeki süreci saymazsak- en ciddi devrimci durum 1958-61, 1968-71, 1974-78 arasında oldu. Bu süreçlerde devasa kitle hareketleri gelişti. Ne var ki, devrim olmadı ve olamazdı. Çünkü, kitleleri devrime götürecek, onların enerjilerini bir potada toplayıp, burjuvaziye karşı örgütlü bir şekilde yönlendirecek işçi sınıfı partisi yoktu. Devrim olabilmesi için devrimci durumun varlığı tek başına yetmiyor. Öznel güçlerin de devrim yapma yeteneğinin olması gerekiyor.

15-16 Haziran 1970'de işçi hareketi, daha ileri boyutlara götürülemedi, çünkü önderlik reformist sendika önderlerinin elindeydi. Kısa süre içinde burjuvaziyle anlaşarak işçi hareketinin devrimci yönelimini tersine çevirdiler. İşçi hareketini pasifize etmeyi başardılar. İşçi hareketinin bu denli yükseleceğini tahmin etmeyen reformist DİSK yöneticileri, işçilerin tankların üzerine çıkmasıyla korkuya kapıldılar. İşçi hareketinin içine "maceracıların" katıldığını ileri sürerek, Türk egemen sınıfların isteği doğrultusunda hareket ettiler. Reformistlerin işçi

sınıfı düşmanlığı burada bir kere daha kendini ispatlamış oldu. Elbette bu hareketin ileri düzeye çıkmamasında, o dönemin sosyal-faşist TKP'nin de rolü büyüktür. O da işçi hareketinin kontrol dışına çıkmasını, yani direkt devlete yönelmesini istemiyordu.

1974-1980 arasındaki devrimci bunalım ise, kitleleri örgütleme ve onları devlete karşı devrimci bir tarzda harekete geçirme yeteneğine sahip sınıf partisinin olmaması ve burjuvazinin kitle hareketlerini kriminalize etmesi, kitlelere yönelik bireysel faşist terörü geliştirmesi, süreç içinde devrimci durumu geriletmeyi ve peşinden ise 12 Eylül 1980'de askeri darbeyi yapmayı başardı.

Sık sık hükümet değişiklikleri ve siyasi kriz de devrimci durumun olmasına ya da gelişmesine, kitleleri sokaklara dökmesine yetmeyebiliyor. Ekonomik ve siyasi krizin birlikte gelişmesi, bu krizin kitleleri etkilemesiyle beraber, devrimci durum yoksa onu var eder ve gelişmesine temel teşkil eder.

Türkiye'de 21 Şubat 2001'de, "Kara Çarşamba" adıyla anılan büyük bir ekonomik kriz meydana geldi ve daha çok küçük esnafı etkiledi. Bu kriz, küçük esnafın küçümsenmeyecek bir kısmını iş-sizler ordusu içine itti ya da proleterleştirdi. O süreçte, küçük esnafın dışında hükümete karşı işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimlerden ciddi protestolar olmadı. Demek ki, salt ekonomik kriz de devrimci bir ortam yaratmaya yetmiyor.

Ekonomik ve siyasal krizin birleşmesi ve bu krizin kitleleri etkileyerek onların sokaklara dökülmesine neden olması, egemenlerin ülkeyi eskisi gibi yönetemez hale gelmesi, devrimci durumun daha da gelişmesine neden olacaktır. Ortada, düzene karşı bir kitle hareketi yoksa, orada devrimci durumun olduğunu söylemek, öznelcilikten başka bir şey değildir.

"Yarı-sömürge ülkelerde devrimci durum süreklidir" saptaması, Marksist bir yaklaşımdan öte, sol dogmatik bir yaklaşımdır. Teoriyi, nesnel olguların süzgecinden geçirme yerine, sosyal olguları teorinin içine hapsetme yaklaşımıdır.

Devrimci durumun doğru saptanması, proletaryanın mücadele taktikleri açısından önemlidir. Bunun yanlış saptanması, proletaryanın mücadelesine zarar verecektir. Devrimci durum yok iken ya da çok geri düzeylerde iken, proletarya partisinin taktikleri, devrimci durum ileri boyutta iken aynı düzeyde değildir. Yani, birincisinde geri çekilme ve

ona uygun taktik mücadeleler gündemde iken, ikincisinde ise daha maceracı taktikler gündeme gelecektir.

Türkiye'de işçi sayısını, kısaca da olsa buraya aktarmakta yarar var. *Sınıf Teorisi* ve *Partizan* dergilerinde zaman zaman "yarı-feodal yapı hâlâ sürüyor" diyerek, köylülüğe övgüler dizilmesine karşın, mülksüzleştirilen köylülerin ne olduğu ile ilgili bir bilgi verilmiyor ya da bundan kaçınılıyor.

Buraya, Türkiye'de işçilerin sayısal durumları ile ilgili bazı verileri alalım. TUİK'in bu verileri, bu konuda araştırma yapan araştırmacılar tarafından, "yaklaşık olarak" doğru kabul edilmektedir.

"Hanehalkı iş gücü anketlerine göre, Türkiye hızlı bir işçileşme süreci yaşamaktadır. TÜİK tarafından 15 Şubat 2012 günü yayımlanan hanehalkı iş gücü istatistiklerine göre; 2011 yılı Kasım ayında Türkiye'de 24,3 milyon kişi gelir getirici bir işte çalışıyordu. Gelir getirici bir işte çalışan 24,3 milyon kişinin 15,3 milyonu (yüzde 63,0) ücretli, 1,2 milyonu (yüzde 5,1) işveren, 4,6 milyonu kendi hesabına çalışan (yüzde 19,0) ve 3,1 milyonu ücretsiz aile çalışanıydı (yüzde 12,8).

"Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1988 Ekim verilerine göre, Türkiye'de bu tarihte 7,2 milyon ücretli bulunuyordu ve bu kişilerin gelir getirici bir işte çalışanlara oranı yüzde 40,4 düzeyindeydi. Türkiye'de ücretlilerin sayısı 1988-2011 döneminde iki katının üstüne çıktı, oranı ise yüzde 40'tan yüzde 63'e yükseldi."(296)

Ayrıca, aynı yazarın TİSK 2010 verilerinden aktardığına göre, 50 ve yukarısı işçi çalıştıran işletmelerde toplam işçi sayısı 4.784. Bu da işçilerin önemli bir kısmının büyük işyerlerinde istihdam edildiğini göstermektedir. Aynı zamanda bu göstergeler, ülkede kapitalizmin hangi boyutta olduğunu gösteren verilerdir de.

Aynı yazar, işçi sınıfının ya da daha genel anlamda "ücretlilerin" oranının bununla sınırlı olmadığını, TÜİK verileri içinde yer almayanların da olduğunu şöyle açıklıyor:

"Türkiye'de işçi sınıfının boyutları, yalnızca TÜİK verilerinde iş gücü içine dahil edilen nüfusun yüzde 63'ü ile sınırlı değildir. Mevsimlik işçiler, eve-iş-verme veya "evde çalışma" düzeni içinde çalışanlar, ücretli olarak tam zamanlı veya kısmi zamanlı olarak çalışan emekliler, öğrenciler ve hatta çalışması yasakken "çırak" adı altında sömürülen çocuklar da dikkate alındığında, Türkiye'de ücretlilerin oranının yüzde 65-70

dolaylarında olduğu söylenebilir."(297)

Bu istatistiki verilerinde ortaya koyduğu bir geçek var ki, mülksüzleştirilen köylülük işçileşmiştir. Ayrıca, işçi sayısı her geçen gün artmaktadır. Meta üretiminin egemen olduğu bir yerde tersi düşünülemez. Kendine KP diyen örgütün işçi sınıfının bu durumunu önemsemelidir. Her geçen gün eriyen bir sosyal sınıfı değil, gelişen bir sınıfı -salt nitel değil, sayısal olarak da- dikkate almak durumundadır.

Sonuç olarak, Lenin'in "devrimci durum" analizinin öğretisinden hareket edildiğinde; ülkemizdeki işçi ve emekçilerin sınıf hareketliliğinin seviyesi dikkate alındığında bir devrimci durumun varlığından söz etmek subjektif bir değerlendirme olur.

Kürdistan'ı ise ayrı ele almak gerekiyor. Kürdistan'da devrimci bir durum vardır ama, devrim durumu yoktur. Çünkü, orada devrime önderlik edecek sınıf bilinçli proletarya partisi yoktur. Kürt işçi ve emekçilerini peşinde sürükleyen PKK'nın ise sosyalist devrim diye bir derdi yoktur. Tersine, o bunun tam karşısında yer almaktadır. Onun amacının ne olduğu daha yukarılarda belirtildiğinden, tekraralamak fazlalık olacaktır.

Burjuva Parlamentosundan Yararlanma

Burjuvaziye karşı siyasal iktidar mücadelesinde sınıf bilinçli proletarya, burjuvaziden iktidarı almak için, devrimci mücadeleyi geliştirecek, kitleleri derin uykusundan uyandırıp örgütleyecek, burjuvaziyi adım adım zayıflatacak tüm toplumsal mücadele biçimlerinden, devrimci tarzda en iyi bir şekilde yararlanmasını bilmek zorundadır. O, devrimi geliştirecek hiçbir mücadele biçimini ne reddeder ne de küçümser. Toplumsal mücadele biçimlerinden yararlanmasını ve onları doğru bir şekilde kullanmasını bilmeyen bir devrimci parti, başta işçi sınıfının önemli bir kesimini kendi etrafında birleştiremeyeceği gibi, ezilen yığınların da güvenini kazanamaz. Mücadele biçimleri insan iradesinin dışında, sınıflar arası mücadelenin bir ürünü olarak ortaya çıktığında, bunları reddetmek ya da biri yerine bir başkasını yaratmak olası olamaz. İşçi sınıfı partisi, o an sınıf mücadelesinin nesnelliği içinde var olan mücadele biçimlerinden öne çıkan hangisiyse, onu esas

alıp diğer mücadele biçimlerini de ona tabi kılmak, işçi sınıfının mücadelesinin bilimselliğinin bir gereğidir.

Sınıf mücadelesi arenasında işçi sınıfı, burjuvaziye karşı mücadelesinde, birden çok toplumsal mücadele biçimleriyle karşı karşıya kalır. Bunlar, illegal mücadele biçimleri olduğu gibi, legal mücadele biçimleri olarak da ortaya çıkar. Proletaryanın illegal ve legal mücadele biçimlerini belirleyen ise, burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf mücadelesinin düzeyi ve niteliğidir. Burjuvazinin kendi iktidarını korumak için işçi sınıfı ve emekçilere karşı yoğun baskı dönemlerinde illegal mücadele biçimleri daha fazla öne çıkarken, kısmen demokratik ortamın olduğu dönemlerde ise legal mücadele biçimleri öne çıkar. Yani, devrimci işçi sınıfının çalışma alanı daha legalize ve kitlelere sesini ulaştırması, görüşlerini daha geniş kitlelere duyurması ve etkilemesi bir o kadar da kolay olur.

Proletaryanın sınıf bilinçli partisi açısından, burjuva parlamentosundan yararlanmak taktik bir mücadele biçimidir, ama mücadelenin esası değildir. Nasıl ki, proletaryanın iktidarı alması için, diğer mücadele biçimlerinden koşulları içinde yararlanıyorsa, burjuva parlamentosundan da kitleleri devrime hazırlamak için yararlanmalıdır. Parlamentonun burjuva ahırı olması, onun "politik olarak ömrünü doldurması" Lenin'in deyimiyle "propaganda" için kullanılacak şeyler, ancak, onun geniş kitleler tarafından ömrünü doldurmadığı ve hâlâ kitleleri etkilediği ve kitleler açısından "meşru" olduğu da bir gerçektir. Bu bizim ülkemizde de böyledir.

Kaypakkaya, Şafak revizyonistleri ile tartışırken Lenin'den, parlamentoyla ilgili şu alıntıları aktarır:

"Belirli bir süre için parlemontada halkı, yönetici sınıfın hangi bölümünün ayaklar altına alacağına, ezeceğine, dönem dönem karar vermek; sadece meşruti parlamenter monarşilerde değil, en demokratik cumhuriyetlerde de burjuva parlamenterizmin gerçek özü budur."(298)

"... Amerika'dan İsviçre'ye, Fransa'dan İngiltere'ye, Norveç'e vb. kadar herhangi bir parlamenter ülkeyi düşününüz; asıl devlet işleri hep kulislerde görülür; bu işler hep devlet daireleri, bakanlıklar, kurmay heyetleri tarafından yürütülür. Parlamentoda yalnızca 'saf halkı' aldatmak ereğiyle, gevezelikten başka bir şey yapılmaz. Bu o kadar doğrudur ki, burjuva demokratik cumhuriyeti olan Rus cumhuriyetinde hatta

gerçek parlamento kuracak zamanı bile bulmadan önce, parlamenterizmin bütün kusurları hemen ortaya çıktı."(299)

Burjuva parlamentosunun niteliği böyledir. Bu bilinmesine karşın, ezilen yığınların büyük bir bölümü bundan habersizdir. Onlar, her dört yılda ya da her beş yılda gidip, burjuva partilerinden birinden birini seçerler.

Stalin, "yöntem" sorunlarını tartışırken, parlamento da dahil proletaryanın mücadele araçları ile ilgili şunları da söyler:

"Devrimci hareketin tarihi, parlamenter mücadelenin, proletaryanın parlamento dışı mücadelesinin örgütlenmesi için bir okul ve yardımcı araç olduğunu ... göstermiyor mu?"(300)

Stalin ve özellikle de Lenin'in parlamentodan yararlanmayı reddeden, kitleleri örgütleme, onlara siyasal propaganda yapma ve de burjuva parlamentosunu teşhir etmenin bir yolu olduğunu kabul etmeyen ve bu mücadeleyi küçümseyen küçük burjuva solculuğunu sıkça eleştirdikleri bilinir.

Türkiye'de, her zaman değil ama, dönem dönem burjuva parlamentosundan yararlanmanın koşulları olmuştur. 1960'lı yıllar ve 12 Mart 1971 darbesinden kısa bir süre sonra 12 Eylül 1980 cuntasına kadar ve yine 1990'lı yıllardan sonra parlamentodan yararlanma koşulları doğmuştur.

"Sürekli faşizm var", "yarı-sömürge ülkelerde burjuva palamentosundan yararlanmanın koşulları yok" demek, ve bunu verili koşullardan soyutlayarak genel bir teorik kural haline getirmek, Marksist bir yaklaşım değildir.

Sadece emperyalist ülkelerde değil, yarı-sömürge ülkelerde de burjuvazi "demokrasicilik" oynamak zorunluluğu duyuyor. Bu nedenle de komünist ve devrimcilerin de parlamentoya girmesine, daha genel anlamda, işçi sınıfı partilerin seçimlere katılmasına izin vermek zorunda kalabiliyorlar. Ama buna gereksinim duymadığı zaman parlamentoyu saf dışı edebiliyorlar da.

Bugün (2012), Türkiye'de faşizm olmasına karşın, burjuva parlamentosundan yararlanma ve seçimlere katılma koşulları vardır. Türk egemen sınıfları, kendine demokrat görüntüsü vermenin yanı sıra işçi sınıfının mücadelesinin legal alanların dışına çıkmasını da engellemek için bu yola başvuruyor. Aynı zamanda, uluslararası kamuoyuna karşı

da bir "demokrasi ile yönetilen ülke" görüntüsü verme kaygısı vardır.

Avrupa Birliği'nin, Yunanistan ve İtalyan'ın (seçilmiş başbakanlarını Papendeuro ve Berlusconi'yi) devre dışı bırakarak "partilerüstü" hükümetler kurdurması nasıl mümkün olabiliyorsa, Türkiye'de de benzer şeyler uygulanabiliyor. Burjuvazi yeri geldiğinde "demokrat"lıktan anında vazgeçer. Yine de o adımını "demokrasinin bir gereği" diye kitlelere sunmaktan geri kalmaz.

Seçimleri "sürekli boykot", "parlamentoyu sürekli boykot" nasıl yanlışsa, ne olursa olsun, seçimlere katılma anlayışı ve yöntemi de yanlıştır. Doğru olan, sınıf mücadelesinin gelişimi ve somut koşulların tahlilinden hareket etmektir. Seçimlere katılmak, parlamentoda yer almak sınıf mücadelesine zarar veriyorsa bu mücadele biçimini terketmek de bir o kadar doğrudur.

Seçimlere katılma koşulları varsa, bunu reddetmek küçük burjuva "sol"culuğu olduğu gibi, işçi sınıfının devrimci mücadelesini geliştirme araçlarından da vazgeçmek, onu silahsızlandırarak burjuvazinin egemenliğini de kolaylaştırıcı bir yönteme sapmak olur.

Bu sorunu daha fazla uzatmamak için Lenin'den bir alıntı ile bağlayalım:

Lenin, Kautsky'nin burjuva parlamentosunu övmesini eleştirirken; *"Buradan burjuva parlamentarizminden yararlanmamak gerektiği sonucu çıkmaz (Bolşevikler ondan herhalde dünyadaki herhangi bir partiden daha iyi yararlanmışlardır, çünkü 1912-1914 yılları arasında IV. Duma'daki tüm işçi kuryesini ele geçirdik.)"*(301)

Burjuva parlamentosundan yararlanma koşulları varken yararlanmama olsa olsa küçük burjuva solculuğu olabilir.

Ülkemizde de burjuva palamentosundan dönem dönem yararlanmanın yasal koşulları olmuştur. Ve kesintisiz olarak 1991'lerden günümüze kadar bunun olanakları vardı. Yine daha öncesine gidilirse 1961-12 Mart 1971 arası işçi sınıfı parlamentodan yararlanabilirdi. Bunun koşulları vardı. Nitekim TİP bu süreçte parlamentoda yer almıştır.

Ülkemizde kendine KP diyen küçük burjuva partiler vardır ve bu adla seçimlere katılmaktadırlar. Ayrıca, kendine sosyalist diyen ya da programlarında "sosyalizme" yer veren partiler mevcuttur. ÖDP, Emeğin Partisi ve daha birçok irili ufaklı küçük burjuva partiler seçim-

lere katılmakta ve de yasal olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

Türkiye'de gerçek bir KP'nin bütünüyle yasal olarak varlığına yasalar izin vermemektedir. Bu da, partinin esas olarak illegal olması, ama aynı zamanda parlamentodan yararlanmak için de ayrı bir örgütlenme yapmasının olanakları da vardır. Legal bir parti kurup seçimlere katılabileceği gibi, bağımsız adaylar çıkararak da seçimlere katılabilir.

KP'nin bütünüyle legal olmasının ciddi sakıncaları mevcuttur. Burjuvazi istediği zaman rahatlıkla komünistlere yönelik operasyonlar yapıyor ve tutuklamalara gidiyor. Özellikle AKP'nin güçlenmesi ve devleti ele geçirmesiyle beraber kısmi demokratik ortam da oldukça sınırlı kalmış, sermayenin temsilcisi AKP, yasaları, kendi çıkarlarına göre yorumlayıp uygulamaya geçebiliyor. KCK adı altında Kürtlere yönelik yapılan kapsamlı "siyasi soykırım" operasyonlarının yanında demokrat, devrimci ve komünistlere karşı da çeşitli adlarla tutuklama ve sindirme operasyonlarını yapmaktadır. Egemen sınıflar arasındaki çatışmada kendi muhaliflerini alt etmek için operasyonlar yapıyor. Özellikle "Ergenekon" adı altında ordu bürokrasisine ve diğer burjuva muhaliflere karşı kapsamlı operasyonlar yapmıştır.

Geçerken, kısaca belirtmek gerekiyor ki, gelinen aşamada ise, Türk egemen sınıfları AKP'nin yanında yer almışlardır. Özellikle, AKP'nin işçi sınıfının kazanılmış sendikal ve toplu sözleşme haklarının bütünüyle budanmasına yönelik saldırıları, bütün sermaye kesiminin istedikleri ve desteklediklerı bir gelişmedir. Bu anlamda AKP, islami sermaye destekli bir parti görünümünde olsa da, gelinen aşamada bütün sermaye kesimlerinin desteklediği bir parti olmuştur. TÜSİAD'ın karşı göründüğü yan; AKP'nin faşist ve anti-demokratik uygulamaları değil -tersine bunları destekliyor-, devlet olanaklarının "islami sermaye" adı verilen kesime daha fazla peşkeş çekilmesidir.

Bütün bunlara karşın, legal olanakları sonuna kadar kullanmak ve bu olanakları genişletme mücadelesi vermek işçi sınıfının sınıf mücadelesine hizmet edecektir. KP, kitlelere daha rahat ulaşmak ve görüşlerini daha geniş bir kitleye ulaştırmak için legal olanakları sonuna kadar zorlayarak kullanmak durumundadır.

DİPNOTLAR

1) MKP: Maoist Komünist Partisi. Burada bir açıklama yapalım: MKP'nin önceli TKP(ML)'dir. TKP/ML ile TKP(ML), 1987 yılında 3. Komnferans öncesinde ayrıldılar. TKP/ML'ye bağlı Doğu Anadolu Bölge Komitesi, 3. Konferasın yurt dışında yapılmasını kabul etmediler. DABK'ın bu dayatması sonucu,1986 yılında Dersim'de yapılması planlanan 3. Konferans delegelerinin 7 tanesinin 22 Kasım 1986 tarihinde şehit düşmeleri sonucu, TKP/ML, "daha güvenlikli" olduğu gerekçesiyle, konferansı yurtdışında yaptı ve DABK bu konferansa katılmayarak ve tanımayarak ayrılık ilan ett. Bu ayrılıkta TKP(ML) doğdu. TKP(ML)'nin 2002 tarihinde yaptığı I. Kongre'de adını değiştirerek MKP oldu. Böylece iki tane TKP/ML'nin isim benzerliği karışıklığı da ortadan kalkmış oldu.

2) T. Feyizoğlu, *İbo*, sf. 373

3) Kaynak için ayrıca bkz: Turhan Feyizoğlu, *İbo*, Ozan Yayıncılık, sf. 391-395

4) Bu adla ilk defa 1948 Zonguldak'da kuruldu ve özellikle 1963 yılından itibaren CIA desteğinde, kontrgerilla faaliyetleri örgütlendi. 1965 yılına kadar da 27 Mayıs Cuntası'nın lideri ve cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, bu derneğin "fahri başkanlığı"nı yürütüyordu.

5) Ulus Gazetesi, 12.1.1963'den aktaran, T. Feyizoğlu, *Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketi*, C. 1, sf. 135, Birinci Baskı, Belge Yayınları

6) Özellikle vurgulamak gerekiyor ki, Çin BPKD ve peşinden gelen uluslararası 68 Hareketi, emperyalizmin krizini tetiklemiş ve büyütmüştür. Emperyalizmin 1973 krizinde bu hareketin rolü yadsınamaz.

7) Bazı kesimler (MLKP, TKİP ve Mao'yu "küçük burjuva devrimcisi" olarak değerlendiren diğerleri), Kaypakkaya'yı "komünist" değerlendirirken, onu Mao'dan koparark bunu yapmaya çalışıyorlar. Oysa, Kaypakkaya'nın çizigisine damgasını vuran Marksizm-Leninizm-Maoizm'in birbirini tamamlayan bütünlükü çizgisidir.

8) Melik Kara, Emeğin Bayrağı, 15-28 Nisan 1990, Sayı: 26. Ayrıca bkz. Teori ve Politika, 2 Eylül 2012, İnternet Sitesi

9) *TKİH ve TKP/ML Hareketi Birlik Kongresi Belgeleri*, Ekim 1994, Varos Yayınları, sf. 196

10) Bu konuyla ilgili adı geçenlerin görüşlerine kitabın Kemalizm bölümünde yer veriliyor.

11) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 277-278, Umut Yayımcılık

12) T"K"P, o süreçte sosyal faşist nitelikli bir partiydi. Rus sosyal emperyalizmin yayılmacılığım savunur durumdaydı.

13) Bak. Y. N. Rozaliyev, Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri (1923-1960) sf. 322

14) Bak. Y.N. Rozaliyev, Age, sf. 323

15) "Ücretlilerin gelir getirici bir işte çalışanlara oranı 1965 yılında yüzde 22,5 idi. Bu oran 1970 yılında yüzde 27,6'ya, 1975 yılında yüzde 31'e, 1980 yılında da yüzde 33,4'e yükseldi.

Hanehalkı reislerinin sınıfsal konumuna bakıldığında, ücretlilerin payının daha da yüksek olduğu görülmektedir. 1970 yılında hanehalkı reislerinin yüzde 35'i ücretliyken, bu oran 1975 yılında yüzde 39'ave 1980 yılında da yüzde 42,1'e yükseldi.

1961-1980 döneminde cretlilerin sayısı ve gelir getirici bir işte çalışanlar içindeki oranı artarken, ücretlilerin üretim araçları mülkiyetiyle olan bağlarında önemli bir kopma yaşanmadı.

1970 yılında 4,2 milyon ücretlinin yüzde 34'ü toplumsal ve kişisel hizmetlerde, yüzde 20'si imalat sanayiinde ve yüzde 14'ü tarım ve ormancılık sektöründe, yüzde 10'u inşaat sektöründe çalışıyordu. 1980 yılına gelindiğinde, 6,2 milyon ücretlinin yüzde 36,5'i toplumsal ve kişisel hizmetlerde, yüzde 24'ü imalat sanayiinde, yüzde 10'u da tarım ve ormancılıkta ve yüzde 12'si de inşaat sektöründe çalışıyordu.

1970 yılında ücretli olarak çalışan 4,2 milyon kişinin yüzde 19'u okuma yazma bilmiyordu; yüzde 10'u ise okuma yazma bilmekle birlikte, herhangi bir okuldan mezun değildi. İlkokul mezunlarının oranı yüzde 49'du. Ortaokul ve dengi okul mezunlarının oranı yüzde 7, lise ve dengi okul mezunlarının oranı yüzde 10'du.

Ücretlilerin büyük bir bölümü erkekti. Erkeklerin tüm ücretliler içindeki payı 1965 yılında yüzde 90 iken, 1980 yılında yüzde 85'ti." *Yıldırım Koç, 100 Soruda Türkiye'de İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi,* sf. 56-57, Gerçek Yayınları, 1998

16) Ayrıca Bkz. Prof. Dr. Aysen Tokol, *Türk Endüstri İlişkileri Sistemi, "1960-80 Dönemi"* sf. 78, Ezgi Kitapevi

17) Türk-İş, 22.12.1962 günü Ankara'da "komünizmi tel'in" mitingi düzenleyecek kadar işçi sınıfı mücadelesinin önünde ciddi bir engel oluşturan bir sendikadır.

18) Kaynak: Sırrı Öztürk, *15/16 Haziran,* Tablo 7, sf. 49, Sorun Yayınları, 2. Baskı

19) Kaynak; Sırrı Öztürk, Age, sf. 50, Tablo 10

20) Bkz. bu kitabın "1960 ve 1970'lerde Köylü Mücadeleleri" başlıklı bölümü

21) Aysen Tokol, *Türk Endüstri İlişkileri Sistemi,* sf. 147

22) Türk-İş gibi sarı sendikların ve elbette devletin, 1 Mayıs'ı, ötelemek ve

unutturmak için kullanmaya çalıştığı bir gerekçe oluyordu. "24 Temmuz var, 1Mayıs'a gerek yok" diyorlardı.

23) "DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in 16 Haziran 1970 günü radyodan okunan mesajı şöyleydi:

"İşçi kardeşlerim, işçi sınıfının bilinçli temsilcileri, sizlere sesleniyorum. Beni iyi dinleyiniz. Anayasal haklarınız için direndiniz, direniyorsunuz. Anayasamız her türlü toplantı ve yürüyüşlerin silahsız ve saldırısız olacağını emreder. Bizler Anayasaya sımsıkı bağlı işçiler olduğumuzdan, hiç bir hareketimiz Anayasaya aykırı olamaz. Ne var ki, bizim aramızda çeşitli maksatlar güden kişiler, çeşitli kılıklara bürünerek girebilirler. Hatta, kötüsü, gözbebeğimiz şerefli Türk Ordusunun bir mensubuna kötü maksatla taş atabilir, tahrikler yapabilirler. DİSK Genel Başkanı olarak sizi uyarıyorum." (Yıldırım Koç, *100 Soruda Türkiye'de İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi*, sf. 110, Gerçek Yayınları, 1998

24) Kaynak: Prof. Dr. Aysen Tokol, *Türk Endüstri İlişkileri Sistemi*, sf. 109, Tablo: 6, sf.112, Tablo: 7

25) 12 Mart 1971 Askeri Cunrtasından beklentileri ve ona yaklaşımlarını ifade eden, 15 Mart 1971'de THKO adına yayınlalan bildiriden bir pasajı buraya alalım; *"Amaç hasıl oldu. Demirel hükümeti düştü. Güvenlik önlemlerinin kaldırılması halinde, bundan sonra miücadeleyi bırakıp teslim olacağız. Adalet önünde hesap vereceğiz. Bize imkan tatnınsın."* (T. Feyizoğlu, *Deniz*, sf. 245)

26) Kaypakaya, Age, sf. 369

27) *1945 İGB Davası*, sf. 177-178, TÜSTAV

28) M. Belli, Türk Solu, Sayı 104, 11.11.1969'dan aktaran İ. Beşikçi, *DAD*, sf. 433) (açYK)

29) M. Belli, Türk Solu, sayı 64, 4 Şubat 1969'dan aktaran İ. Beşikçi, *Orgeneral Muğlalı Olayı Otuzüç Kurşun, sf.* 167-168-169

30) 1 Aralık 1966 Dönüşüm Dergisi

31) *THKP-C Savunma*, sf. 130

32) M. Çayan, *THKP-C Savunması*, sf. 131

33) *THKP-C Savunma*, sf. 128

34) *THKP-C Savunma*, sf. 115, açYK

35) M. Çayan, *Kesintisiz Devrim*, sf. 134-138, Devrimci Tavır yayınları-3

36) agy, sf. 137

37) agy, sf. 137-138

38) Mahir Çayan'ın takipçisi DHKP-C'de, ulusların ortaya çıkış şafağındaki ulusalcı "vatanseverlik" içine kendini hapsederek, sosyalizm yerine burjuva "vatan" kavramını öne çıkarmıştır.

39) "Zinde güçler"le kastedilen Türk ordusudur.

40) Devrim, 23.12.1969, Sayı: 10, sayfa; 2-7, aktaran Turhan Feyizoğlu, *Deniz*, sf. 370-371, 17. Baskı, Su yayınları

41) *THKO Savunma*, Sonuç Bölümü
42) D. Gezmiş'in THKO Savunması'ndan, *Deniz*, Turhan Feyizoğlu, sf. 266, 17. Baskı, Su yayınları, iba
43) *THKO Savunma*
44) H. Kıvılcımlı, *Yol 2*, sf. 468-469, Gözden Geçirilmiş 1. Baskı, 1992, Bibliotek Yayınları,
45) Mustafa Suphi, Türkiye'nin Mazlum Amele ve Reçberlerine, sf. 79, Aydınlık Yayınları'ndan aktaran Partizan Sayı 5, Ocak 1979
46) Bkz. *1 TBMM, Gizli Celse Zabıtları, Cilt: 1*, T. İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1985
47) 14.03.2008, Avukat Görüşme Notları, gazeteler
48) 14.05.2003, Avukat Görüşme Notları, gazeteler
49) Öcalan'ın mahkeme savunmalarından aktaran, Mahsun Hayri Pir, "Bir Yanılsama'nın Sonu", sf. 148, Komal Basım Yayın
50) Ayrıca bkz. Osmanlı ve Türkiye tarihi ile ilgili birçok makalesi olan ve genelde doğru değerlendirmelerde bulunan, Tarihçi Prof. Ayşe Hür'ün "Kurtuluş Savaşı 'yedi düvel'e karşı mı verildi?" başlıklı makalesi, 11.11. 2012 Radikal
51) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 154-155 Umut Yayımcılık
52) Age, sf. 162-163-164
53) Kastedilen 2002'den itibaren yayınlanmaya başlayan *"Türksolu"* dergisidir. 1969-1971 yılları arasında çıkan *"Türksolu"* dergisi değildir.
54) İ. Kaypakkaya, age, sf. 187-188, açİK
55) *THKP-C'nin Doğuşu ve İlk Eylemleri*, "Çayan'ın mahkeme ifadesi", sf. 68, Kaynak Yayınları
56) Age, sf. 69
57) Age, sf. 72
58) Age, sf. 73-74
59) Age, sf. 75
60) THKO'nun *"Türkiye Devriminin Yolu"* broşüründen.
61) *THKO Ortak Savunma*, sf. 521, Yöntem Yayınları
62) Aynı yerde
63) Aynı yerde
64) Deniz Gezmiş, *THKO Ortak Savunma*, sf. 322
65) Deniz Gezmiş'in Savunması'ndan, *Deniz*, Turhan Feyizoğlu, sf. 266-267, 17. Baskı, Su Yayınları
66) İ. Kaypakaya, Age, sf.95
67) *Mustafa Suphi-Yaşamı, Yazıları, Yoldaşları*, sf. 186, Sosyalist Yayınlar, Baskı tarihi 1992
68) Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, 1908-1925 sf. 168-167'den

aktaran İ. Beşikçi, Orgeneral Muğlalı Olayı Otuzüç Kurşun, sf. 206

69) İ. Beşikçi, age, sf. 206 dipnot

70) M. Belli, *Devrimci Hareketimizin Eleştirisi1961-1971*, Emekçi Yayınları, İstanbul 1977 sf. 208, aktaran, İsmail Beşikçi, *Orgeneral Muğlalı Olayı, Otuzüç Kurşun*, sf. 179, Yurt Yay. Birinci baskı 1992

71) M. Belli'den aktaran İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 215, açİK, Umut Yayımcılık

72) İ. K., *Seçme Yazılar*, sf. 215, Umut Yayımcılık

73) M. A. Aybar, *Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm, Seçmeler*, sf. 596, Gerçek Yayınları, Birinci Baskı yıl 1967

74) TİP Dördüncü Büyük Kongre kararları, Emek, Sayı: 7, Aralık 1970, sf. 1-8, aktaran İ. Beşikçi, Orgeneral Muğlalı Olayı Otuzüç Kurşun, sf. 213-214

75) M. A. Aybar, *Türkiye'de Solun Dünü, Yeni Sol ve TİP Olayı II*, Sosyalist Yarın, Sayı 3, 1 Aralık 1976, sf. 7'den aktaran İ. Beşikçi, *Orgeneral Muğlalı Olayı Otuzüç Kurşun*, sf. 217

76) H. Kıvılcımlı, *YoL 2*, sf. 332-333

77) H. Kıvılcımlı, *Yol 2*, sf 332-333

78) H.Kıvılcımlı, *Yol 2*, sf. 457

79) H. K. *Yol 2*, sf- 457

80) Aydınlık Sosyalist Dergiye Mektup, *Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi Dava Dosyası, Yazılı Belgeler*, sf. 240-241

81) İ. Beşikçi, *Kürtlerin Mecburi İskanı*, sf. 238, I. Baskı Mart 1977, Komal Yayınları

82) İ. Beşikçi, *Orgeneral Muğlalı Olayı Otuzüç Kurşun*, sf. 213, Yurt Yayınları

83) İ. Kaypakaya, *Seçme Yazılar*, sf. 214

84) İ. Kaypakaya, *Seçme Yazılar*, sf. 216

85) İ. Kaypakaya, *Seçme Yazılar*, sf. 227-228, Umut Yayımcılık

86) age, sf. 228

87) İ. Kaypakaya, Age, sf. 230

88) İ. Kaypakkaya, Age, sf. 264

89) Lenin, *Halkın Dostları Kimlerdir*, sf. 176, Sol Yay., Dördüncu Baskı

90) Bkz. M.İ. Erdost'un *Kapitalizm ve Tarım*, Onur Yayınları, 2. Baskı

91) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 272, Umut Yayımcılık

92) Marx, *Kapital C. III*, 545-546, Sol Yayınları, İkinci Baskı

93) Lenin, *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi*, sf. 27, Sol Yay., II. Baskı, 1988

94) İ. Kaypakkaya, Age, sf. 6-7, (İtalik İK ait)

95) İ. K., Age, sf. 9

96) Lenin, *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi*, sf. 283

97) İ. Beşikçi, DAD, sf. 392-393

98) Lenin, *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi*, sf. 28, Sol Yay., 2. Baskı, 1988
99) Lenin, Age, sf. 28
100) Lenin, Age, sf. 52
101) DPT, Sosyal Planlama Dairesi, Ankara 1970'den aktaran İ. Beşikçi, DAD, sf. 396
102) Aktaran, İ. Beşikçi, DAD, sf. 397
103) C. O. Tütengil, *Kırsal Türkiye'nin Sorunları*, sf. 15-16, Gerçek Yayınevi, 4. Baskı
104) C. O. Tütengil, Age, sf. 103
105) Y. S, Tezel'den aktaran Kalkınma Sürecinde Tarım Sektörünün Ekonomideki Yeri, Yapısı ve Gelişme Dinamikleri, B. Ali Eşiyok
106) Bak. Y. Kepenek, N. Yentürk, *Türkiye Ekonomisi*, sf. 338, Tablo: XII.2.
107) Kaynak: İ. Beşikçi, *Doğu Anadolu'nun Düzeni*, sf. 51, Çizelge 10
108) "Şeresiyar, Sayı 2, Ocak 1970, sf. 1, aktaran İ. Beşikçi, *Doğu Anadolu'nun Düzeni*, sf. 325
109) İ. Hüsrev Tökin'den aktaran Y. N. Rozaliyev, *Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri*, sf. 32
110) Y. N. Rozaliyev, *Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri*, sf. 32-33
111) Prof. Dr. Oya Köymen, Mülkiye, Sayı: 262, 2009, Kapitalizm ve Köylülük: Ağalar-Üretenler-Patronlar
112) Prof. Dr. Oya Köymen, AgMakale, Mülkiye, Sayı: 262, 2009
113) Kaynak: Oktay Varlıer, *Türkiye Tarımında Yapısal Değişme, Teknoloji ve Toprak Bölüşümü*, sf. 139
114) Marx, *Kapital C. III*, sf. 695, Sol Yayınları
115) Köylülüğün "farklışaması" kavramı, genelde, burjuva demokratik devrimle feodalizmin çözülmesi sürecindeki köylülüğün mülksüzleşerek şehirlere yığılması ve işçileşmesi süreci için kullanılıyor. "Köylülüğün içbaşkalaşımı" ise, burjuva demokratik devrim olmadan feodal toprak ağaların kapitalistleşmesi ve kırda kapitalizmin gelişmesine koşut olarak köylülüğün topraklarından koparılması anlamında kullanılıyor. Türkiye'de köylülük içbaşklaşım yoluyla topraklarından koparılmıştır. Buna karşın, "farklılaşma" kavramı, içbaşkalaşım kavramının yerine kullanılmaktadır. Anlaşılması gereken, Türkiye'de bir burjuva demokratik devrimle köylülük mülksüzleştirilerek sanayi ordusunun elemanları haline getirilmemiştir. Bu nedenle de, Türkiye'de feodalizmin çözümü, kırda kapitalizmin ağır aksak gelişmesine koşut olarak "ağır ve sancılı" olmuştur. Kapalı köy ekonomisinin yıkılması, köylüyü şehirlere göçe itmiştir. Topraksız ve az topraklı köylüler de, geçinmeleri iyice zorlaşınca, toprakları olan topraklarını bırakarak ya da satarak şehirlerde işçi olarak çalışmaya gitmişler ve bir daha köylerine geri dönememişlerdir. Kırdan şehirlere göçün temelinde, şehirlerde sanayinin yoğun

gelişmesinden daha çok kırda kapitalizmin ve kapitalist ilişki ağalarının gelişmesi vardır.

116) Lenin, RKG, sf. 166-167, Sol Yayınları 2. Baskı, Mart1988

117) Lenin, *Kronstadt'tan Parti İçi Muhalefete, Devrim Yazıları*-4, sf. 162, Agora Kitaplığı Yayınları

118) TKP/ML Belge Dizisi, Partizan Yayınları no:17, sf. 16

119) Oya Silier, *Türkiye'de Tarımsal Yapının Gelişimi (1923-1938)*, sf. 18, Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, 1981

120) Oya Silier, Age, sf. 46

121) Agy, sf. 35, abç

122) Marx, *Kapital C. 1*, sf. 753, 1. Baskı Sol Yayınları

123) Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 71, Umut Yayımcılık

124) Lenin, *Seçme Eserler, C. 5*, sf. 68, İnter Yayınları (açb)

125) İ. K., *Seçme Yazılar*, sf. 389

126) Bkz. "Emperyalizm ve Üretici Güçler" başlıklı ara bölüm

127) *Partimizin Kuruluşunun 40. Yılında Yurtdışında Yürütülen Kampanya Belgeleri*, sf. 58

128) Agb, sf. 58

129) "Züğürt Ağa", feodalizmin çözülmesini anlatan, Şener Şen'in başrollerinde oynadığı, 1985 yapımı filmin adı.

130) Lenin, *Seçme Eserler, C. 5*, sf. 122, İnter Yayınları

131) Oya Silier, Age, sf. 19

132) Y. N. Rozaliyev, Age, sf. 289

133) Kaynak, Y. N. Rozaliyev, Age, sf. 314

134) Karl Marx, *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*, sf. 197, Dipnot, Dördüncü Baskı Sol Yayınları

135) *Komünist Manifesto*, sf. 50, Aydınlık Yayınları

136) Yakup Kepenek-Nurhan Yentürk, *Türkiye Ekonomisi*, sf. 338, 14. Basım, Remzi Kitapevi, 14. Basım

137) Y. Kepenek, N. Yentürk, *Türkiye Ekonomisi*, sf. 348

138) 1980'den sonra, emperyalizmin neoliberal politikalarının uygulanmasıı köyden şehirlere göçü daha da hızlandırdı. Tekelci burjuvazinin daha ucuz işgücüne gereksinimi vardı. Bu nedenle yedek sanayi ordusunun arttırılması gerekiyordu. Ayrıca bu konuyla ilgili bkz. Stefan Engel, *"Küreselleşme" Tanrılarının Günbatımı, "Tarımda Çalışanların Sayısında Azalma"* bölümü, Umut Yayımcılık.

139) *Partimizin Kuruluşunun 40. Yılında Yurtdışında Yürütülen Kampanya Belgeleri*, sf. 58

140) Mustafa Sönmez'in, 1987 yılında yayınladığı *"Türkiye'de Holdingler, Kırk Haramiler"* kitabına bakılabilir. Büyük sanayi ve mali kuruluşların büyük

ya da küçük ortakları arasında yabancı tekeller vardır. Ve bunların bir çoğunun dış ülkelerde sermaye yatırımları bulunmaktadır.

141) Vakıflar Bankası Sektör Araştırmaları, sf. 29, 2007

142) Türkiye Vakıflar Bankası, Sektör araştırmaları, Eylül 2007

143) H. Yeşil, *Nereden Nereye Türkiye*, sf.185, Çağrı Yayınları

144) Aktaran, Türkiye Vakıflar Bankası Sektör Araştırmaları, sf. 2

145) Partizan, Sayı: 63, sf. 67, Kasım-Aralık 2007

146) agd, sf. 67

147) Bkz. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, y. 2009, Sayı: 1-2

148) Partizan Dergisi, Sayı: 63, sf. 68

149) Agd, sf. 69

150) Agd, sf. 69

151) Agd, sf. 71

152) Bunlar da ekilmeyen devlet arazileriydi.

153) MKP 1. Kongresi

154) ST, Sayı: 9, Agustos-Eylül 2004, sf. 90

155) ST, Sayı: 9, Ag-Ey.2004, sf. 86-87

156) ST yazarları, "feodal toprak ağaları" olarak saydıklarından bazıları Capital dergisinin 1 Nisan 2003 tarihli sayısında yer alıyor. Biraz zahmet edip Adanalı "ağaları" araştırsalardı, kendilerine "feodal" diyenlere nasıl da kızdıklarını, sitem ettiklerini, kırıldıklarını okuyacaklardı. Ülkenin büyük toprak sahipleri, "eski film ve romanlardaki toprak ağaları" yok diyorlar. En modern kapitalist işletmelere sahip olduklarını övünerek anlatıyorlar. Ayakta kalan eskinin Kürt toprak ağaları da Adanalı, Egeli, Akdenizli toprak "ağaları" gibi. Onlardan hiç farkları yok. Ülkenin en modern tarım-sanayi komplekslerine sahip büyük toprak sahiplerini "feodal" yapanlar, eskinin feodallerine haksızlık(!) ediyorlar. Yaşar Kemal'in Anavarza'lardaki Kürt toprak ağaları, çoktan toprak beyleri ve sanayici oluvermişler de, ST'nin haberi yok. Bkz. İnternet "Çitçinin Yeni Yüzü Capital. Com.tr" ve ayrıca, ST'nin ismini saydığı "toprak ağaları"nın nelerle uğraştıkları internet sayfalarında okunabilir. (1 Nisan 2003)

157) ST, Sayı: 9, Ag-Ey 2004, sf. 87-88

158) Ayrıca bkz. 25.08.2010 Milliyet (Eylem Türk'ün haberi) Gazetesi'nde çıkan bir haber de ise, Devrimci Proletarya dergisi web sitesinde, "Eski toprak ağaları tekelci kapitalist oldu" diye başlığa çıkarmış. Eski toprak ağalarının ve aşiret reislerinin holdinglerinin isimleri yer alıyor.

159) Cumhuriyet Gazetesi, 26.11.2011

160) Sancak Holdigin sahibi Ethem Sancak, "Darbeleri Tarihe Karıştırmak İçin Türkiye'de Köylülüğü Tasfiye Edelim", diyor. Aynı zamanda, devlet üretme çiftliklerini 30-49 yıllığına kiralayan sermaye kuruluşların da başında yer alıyor. (Bkz. Köymen, Agm)

161) ST, Sayı: 9, sf. 79
162) ST, Sayı: 9, sf. 79
163) AB istatistik kurumu EROSAT Kasım 2012 Raporu
164) 9 Aralık 2011 Cumhuriyet
165) Marx, *Kapital I. Cilt,* sf. 667, Birinci baskı, Sol yayınları
166) Marx, Age, sf. 668
167) Marx, Age. Sf. 672
168) Marx, Age, sf. 671
169) Alaattin Bilgi, *Marx Engels Ekonomi-Politik Sözlüğü,* Yurt Kitap Yayınları, sf. 215-216
170) Mao Zedung, *Seçme Eserler C. I,* sf. 19-21, Kaynak Yayınları, İkinci Baskı Ağustos 1979
171) Stalin, *Leninizmin Sorunları,* sf. 31-32, Birinci Baskı, Sol Yayınları (1924 Nisan Başlarında Sverdlov Üniversitesinde Verilen Konferanslar)
172) "Üretici güçlerin özgürleşrtirilmesinden" kasıt, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kalkması, iş gücünün meta olmaktan çıkmasıdır.
173) Kautsky'den aktaran Lenin, Emperyalizm, sf. 141, Sosyalist Yayınlar
174) Lenin, *Emperyalizm,* sf. 142, Sosyalist Yayınlar
175) Lenin, *Emperyalizm,* sf. 144, Sosyalist Yayınları
176) Bkz. Orhan Kurmuş, *Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi,* Yordam Yayınları, 2007
177) Lenin, *Emperyalizm,* Sosyalist Yayınlar, sf. 84
178) Lenin, *Emperyalizm,* sf. 85, aç YK
179) Lenin, bu açıklamaları yaptığında, uzaya giden araçlar daha yapılmamıştı. Bilgisayar, cep telefonu ve günümüze özgü birçok teknoloji icad edilmemişti. Nanoteknoloji, gen ve kopyalama vb. teknolojiler ve bilimsel buluşlar yoktu. Bugün ise bunlardan bazıları, deyim yerindeyse; çocuk oyuncağı haline gelmiştir.

"Nanoteknoloji yavaş yavaş hayatımıza girmektedir. Şu an nanoteknolojinin 3. devresinindeyiz, 2020 yılı itibari ile de 4. nesil nanoteknolojik ürünlerin çıkması bekleniyor. ABD'de de bulunan Project On Emerging Nanotechnologies adlı kurumun internette yayınladığı listede Ocak 2009 itibari ile 803 nanoteknolojik ürün bulunmaktadır. Listede sağlık, tekstil, elektronik, otomotiv, gıda ürünlerinden örnekler bulunmaktadır. Günümüzdeki nanoürünlerin çoğu varolan bir malzemeye nanoyapılarla suyu itme, güzel koku salma gibi ek özellikler eklenmiş halidir. Gelecekte nano karbon tüpler kullanılarak uzaya ve gezegenlere çıkılması söz konusudur." Bilkent Üniversitesi'nin Ulusal Nanoteknoloji Araştırma Merkezi, National Nanotechnologi Research Center (UNAM) resmi internet sitesi.

180) Lenin, *Emperyalizm,* sf. 123

181) Stalin, *Leninizmin Sorunları*, "Diyalektik Materyalizm ve Tarihsel Materyalizm" başlıklı bölüm, sf. 677, Sol Yayınları

182) T. Bora, A. Bora, N. Erdoğan, İ. Üstün, *Boşuna mı Okuduk?*, sf.13-14, 2. Baskı, 2011, İletişim Yayınları

183) Karl Marx, *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*, Önsöz, sf. 26, 4. Baskı, Sol Yayınları

184) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 303-304, Umut Yayımcılık, 1992

185) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 318, Umut Yay., Ocak 1992 Basımı

186) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 425, Umut Yayımcılık

187) *"Çelişkilerin ağır ve keskin olduğu bölgelerde köylülerimiz yeni hareketlere hazırdır"* saptaması, sübjektiftir. Çünkü burada söylenmek istenen, köylülerin silahlı mücadeleye katılmaya hazır olduğudur. Türk köylüsü, TC tarihi boyunca demokratik mücadelenin dışına çıkmadı, 1970'lerde ise bunun ekonomik koşulları yoktu.

188) Ethem Direhşan, İbrahim Kaypakkaya, *Fırtınalı Yıllarda "Bilinmeyen" Yazılar*, sf. 123, Belge Yayınları

189) 1968 devrimci gençliğinin BPKD'den ve o dönemdeki sosyal ve ulusal kurtuluş hareketlerinden etkilenerek devrimci mücadeleye atılmaları, onları daha ileri bir hedefe, iktidarı alma hedefine yöneltti. Ancak,büyük bir çoğunluğunun gönlünde gerilla olarak dağa çıkmak vardı. Bu da Latin Amerika ülkelerindeki gerilla hareketlerinden etkilenmenin bir sonucuydu. Kaypakkaya, esas olarak Çin'i örnek almasına karşın, buradan da etkilenmediğini söylemek, eksik kalır. Örneğin Çin'de önce köylüler ayaklanmıştı. Türkiye'de ise böyle bir şey yoktu.

190) Belirtmek gerekiyor ki; Kaypakkaya, 15-16 haziran 1970 Büyük İşçi Direnişin'den sonra önemli ölçüde sahip olduğu eski çizgiyi değiştiriyor. Bu direnişten sonra Kaypakkaya'nın devletin niteliğine ilişkin görüşlerinde de radikal değişimler söz konusudur. Kaypakkaya, ML eserlerle tanıştıkça, görüşlerinde ciddi değişimler olmuştur. Türk Solu ve PDA ve İşçi-Köylü dergilerinde yayınlanan yazılar incelendiğinde bu görülebilir.

191) Aktaran Ethem Direhşan, *İbrahim Kaypakkaya, Fırtınalı Yıllarda "Bilinmeyen" Yazılar*, sf.122, Belge Yayınları

192) İ. K. *Seçme Yazılar*, sf. 374, Umut Yayımcılık

193) İ. Beşikçi, DAD, sf. 439

194) Aktaran, İ. Beşikçi, DAD, sf. 440-441

195) "27 Mayıs Devrimiyle birlikte, kısa süreli de olsa reformist burjuvazinin sınıf temeli üzerinde yükselen radikal sivil ve askeri aydınlar, iktidarı ele almışlar; tekelci-burjuvazi ile tefeci-bezirgan ve büyük toprak sahipleri politik iktidardan alaşağı edilmişti." (THKP-C Savunması, sf. 104, Devrimci Savaş Yayınları, Şubat 1979), "Toprak ağaları sürgüne gönderilmiştir." (ag Savunma, sf. 88)

Egemen sınıfların "Kürtlere ulusal baskı uyguladıkları" hiç akıllarına gelmediği için, Kürtleri sindirme politikaları "ilerici"lik olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, 1960 askeri cuntası, DP döneminde tutuklanan ve "49'lar Olayı" olarak bilinen Kürtleri affetmediği gibi, bunlara yenilerini eklemiştir. 485 Kürdü, "Kürt olldukları" gerekçesiyel meşhur "Sivas Kampı"nda tutmuştur. Bkz. Yavuz Çamlıbel, 49'lar Davası, Algı Yayınları.

196) bak. S. Öztürk, *15/16 Haziran*, sf. 48

197) Bkz. *Kesintisiz Devrim*, sf. 63, Devrimci Tavır Yayınları

198) Lenin'den aktaran İ.K., *Seçme Yazılar*, sf. 59, Umut yayyımcılık

199) Age, sf. 60

200) Age, sf. 60, açİK

201) Age, sf, 60-61, açİK

202) Age, sf. 60

203) Okuyucuyu bilgilendirmek açısından kısa bir açıklama yapalım. TKP/ML'de 1. MK'i 1978 yılında yapılan TKP/ML 1. Konferansı'nda seçilmiştir. 2. MK ise, 1981 yılında yapılan TKP/ML 2. Konferansı'nda seçilmiştir.

204) Komünist, Sayı: 2, sf.44

205) Komünist, Sayı: 2, sf. 50

206) bkz. 2. MK 5. Toplantı Raporu, sf. 13

207) 2. MK 5. Top. Rap. Sf. 255

208) Ag Rapor, sf. 11

209) AgR, sf. 11

210) Engels, Anti-Duhring, sf. 92, Sol Yayınları

211) MKP 1. Kong. Belg. 3, sf. 38

212) MKP, 1. KB, sf. 160

213) Agb, sf. 161

214) 17'ler: 2005 Haziran'ın da Tunceli-Erzincan Mercan Vadisi'nde şehit düşen MKP Genel Sekreteri Cafer Cangöz'le birlikte yönetici kadro ve savaşçılarının devlet güçlerinin kurduğu pusuya düşmeleri sonucu şehit düştüler.

215) Bkz. Partizan, Sayı: 17-20, Yıl: 1994

216) Zeki Uygun 1987 yılı Kasım ayında, 3. Konferans'a katılmak için gittiği Dersim'de Türk devletinin askeri güçleriyle çatışma sırasında diğer 6 delege ve iki gerilla yoldaşıyla beraber şehit düştü.

217) Doğu Anadolu Bölge Komitesi

218) Z. Uygun, PB, Sayı: 3, sf. 53

219) Bkz. MKP 1. Kong. Bel. 3, sf. 230

220) Agy, sf. 179

221) PB, Sayı: 4, sf, 410

222) Agy, sf. 411

223) TKP/ML 3. Konferans Kararları, Ekim 1987

224) MKP, 1. Kongre Belgeleri 3, BTB, sf. 145

225) Agb, sf. 145, abç

226) Çünkü, küçük burjuva devrimcilerinin bir kısmı, Marksizmi anlamsız kılmak için, Gramsci'nin çok "derin" görüşlerine ve Althusser'in Marksizmi Marksizm olmaktan çıkaran revizyonist görüşlerine yer vermeyi severler. Bu tür küçük burjuva oportünistlerin, bunları yapmalarının bir nedeni de; Marksizmi, geniş yığınlar için bir eylem kılavuzu değil, bir avuç elit küçük burjuva entellektüellerin anlayacağı teorik formasyonlar yığını olarak görmelerinden ileri gelmektedir.

227) Ovacık'ta Kasım 2012'de 24 MKP-HKO gerillasının "teslim" olması olayı...

228) Agb, sf. 9

229) Parti Birliği Sayı 4, sf. 412-413, yıl 1986, abç

230) TKP/ML 8. Konferans Kararları, yıl 2007

231) K. Marx, Kapital C.1, sf. 15, Sol Yayınları, Birinci Baskı

232) Özgür Gelecek, sf. 20, Sayı: 121, 26 Haziran-9 Temmuz '98

233) MKP II. Kongre Belgeleri, sf. 29, Broşür

234) MKP I. Kongre Belgeleri, İdeoloji, Marksizm Leninizm Maoizm, sf. 25

235) MKP II. KB, sf. 27

236) Age büroşür, sf. 27

237) II. KB, Broşür, sf. 28

238) Agb, sf. 30

239) II. KB, Broşür, sf. 33

240) MKP I. Kongre Belgeleri 3, sf. 37

241) I. MKP KB-3, sf.38

242) İK, SY, sf. 374, Umut yayımcılık

243) Aktaran; MKP 1. KB-3, sf. 34. Ayrıca bkz. İ. Kaypakkaya, Seçme Yazılar, sf.318, -DABK Kararları 2- Umut Yayımcılık

244) MKP 1. Kongre Belgeleri-3, sf. 11

245) Kaypakkaya'nın kurduğu Koordinasyon Komitesi içinde yer alanlardan, bugün, Kaypakkaya'nin görüşlerini savunan hiç kimse kalmamıştır. Bir kısmı 1973 yılında yakalanır yakalanmaz görüşlerini değiştirirken, bir kısmı ise, 6-7 yıl sonra o görüşlerden vazgeçmişlerdir. Birkaç tanesi ise, D. Perinçek'in yanında, halkın ve devrimcilerin karşısında yerlerini alarak, karşı-devrimciliğin propagandasını yapar olmuşlardır.

246) Her çizginin bir önderi olduğu gibi, KP içinde de, sahip olduğu çizginin bir önderi vardır. TKP/ML çizgisinin önderi Kaypakkaya idi. TKP/ML ve MKP Kaypakkaya'yı hâla "yaşayan" bir önder olarak kabul ettikleri için,

çizginin yaşamla uyuşmayan yanlarını değiştirmeyi kendi hakları olarak görmüyorlar. "Kaypakkaya'nın çizgisinin Kaypakkaya değiştirebilir" anlayışları var gibi hareket ediyorlar.

247) MKP, agb, sf. 437

248) TKP/ML-Harketi ile ilgili ayrılıkta, TKP/ML-Harketi'nin görüşlerine karşı çıkan hapisteki TKP/ML'nin kurucu kadrolarının önemli bir fonksi-yonu oldu. Bunlar, bu görüşlerin demokratik bir şekilde parti içinde tartışılarak sonuçlandırılması önünde engel oldular ve örgütüsel ayrılığı hızlandırdılar.

249) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar,* sf. 46, açİK

250) Age, sf. 46, açİK

251) İ. K, *Seçme Yazılar*, sf. 374, Umut yayımcılık

252) İ. K, *Seçme Yazılar*, sf. 375

253) Bkz. MKP I. Kongre "1 Nolu Bildiri"si

254) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 46-47

255) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 46-47, Umut yayımcılık, açİK

256) MKP 1. Kongre belgeleri-3, sf. 253-254

257) Ölüm ya da yakalanma olayları da olmasa, dağda gerillaları olduğundan kimsenin haberi olmayacak bir durum söz konusu.

258) Kaypakkaya, Age, sf.49, abç

259) 2000'li yılların ortalarından itibaren burada da MKP ve TKP/ML'nin gerillası kalmamıştır. Daha doğrusu, küçük bir gerilla birliğinin dahi barınma koşulları olmadığından burayı terk etmek zorunda kalmışlardır.

260) MKP, TKP/ML'nin kurululuşundan itibaren tarihine sahip çıktığı için, bu araştırmalar onuda ilgilendirmesi gerekirdi diye düşünüyorum.

261) İK, *Seçme Yazılar*, sf. 388-389, Umut Yayımcılık

262) İK, *Seçme Yazılar*, sf. 387

263) İK, Age, sf. 388

264) İK, *Seçme Yazılar*, sf. 389

265) Age, sf. 388, açİK

266) Suriye devleti, bu tehditten kısa bir süre sonra A. Öcalan'ı kurtlar sofrasının orta yerine bırakmıştır.

267) Lenin, SE, C.11, sf. 85, İnter Yayınları

268) "Önderliğin kıra yerleştirlmesi" konusu 2000 yılların başından itibaren nereye yerleştirileceği pek tartışılmıyor.

269) MKP II. Kongresinde I. Kongre için şöyle diyorlar: "Moist kavrayışın nitel anlamda üst seviyeye ulaşmasını sağlamıştır." (MKP II. Kongre Kararları, Broşür, sf. 27)

270) Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 414-415, Umut Yayımcılık

271) Lenin, SE, C. 11, sf. 100, açL, İnter Yayayınları

272) "Halk savaşı anlayışı ülkemiz açısından yanlış" denildiğinde, "toplu

ayaklanmayı savunanlar bizden iyi mi" yönlü karşı eleştiriler de gelmektedir. Oysa, halk savaşı ile toplu ayaklanma aynı şeyler değildir. Birincisinde "koşulu var ve hemen hayata geçir" olayı vardır. İkincisinde ise "kitlelerin hazırlanması" olayı vardır.

273) Agy, sf. 23, sy. 121, 26 Haziran-9 Temmuz '98, ÖG, abç

274) Mao, *Yayınlanmamış Yazılar*, sf. 247

275) MKP, 1. Kongresinde bildirilerini numaralandırmaya başladı. Genelde savaş içindeki orduların yayınladığı bildiriler numaralandırılıyor. Burjuva ordularında olduğu gibi devrimci ordularda da bu tür uygulamalar var. Ancak, ordu olmadığı halde ve de gerçek anlamda bir gerilla savaşı verilmediği halde yayınlanan bildirilerin numaralandırılmasının, kitlelere "savaşçı" ya da "savaşıyor" görüntüsü vermek içindir. MKP ise yayınladığı merkezi bildirilerini numaralandırıyor. Böyle yapmakla savaşçı bir nitelik mi kazanılıyor" diye insan düşünmeden edemiyor.

276) "Kardelen Harekatı" adıyla bilinen olay,; MKP önceli TKP(ML) içine sızan devlet ajanlarının, örgüt tarafından ortaya çıkarılması, sorgulanması ve bir çoğunun cezalandırılması...

277) MKP 1. Kongre Belgeleri-1, sf. 100

278) Agb-1, sf. 100

279) Agb-1, sf. 101

280) MKP 2. Kongre Belgeleri, agBroşür, sf. 74

281) AgBroşür, sf. 74

282) TKP/ML 8. Konferans Kararları, Karar 24, sf. 1

283) Ag belge

284) Ag belge, karar 24, sf. 2

285) Nasrettin Hoca fıkrasında olduğu gibi, göle yoğurt mayası çalmakla, gölün yoğurt olması olası değildir. Göl, donarak buzlanabilir, ama, asla yoğurt haline dönüşmez. Gerilla savaşının gelişmesinin de kendine özgü ekonomik ve siyasal nedenleri vardır. Bunun doğru çözümlenmesi gerekiyor. Tersi, yoğurt-mayası-göl ilişkisi durumuna dönüşür.

286) M. Sönmez, *Bölgesel Eşitsizlik*, sf. 175, Alan yayıncılık, 1. Baskı 1998

287) İ. Kaypakkaya, *Seçme Yazılar*, sf. 54, Umut yayımcılık

288) Age, sf. 55

289) Stalin, *Leninizmin Sorunları,* sf. 36, Sol Yayınları, Birinci Baskı

290) Lenin, *Proleter Devrim ve Dönek Kautsky,* Bilim ve Sosyalizm Yay., sf. 136-137, Beşinci Baskı.

291) Lenin, *Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı*, SE, C.4, sf.144, İnter Yayınları, açL

292) WSI-Ekonomi ve Sosyalbilimler Enstitü Hans-Böckler-Stiftung-Almanya 2012

293) 14.11. 2012 tarihinde 23 Avrupa ülkesinde gerçekleşen genel grev, grev ve direnişlere katılan milyonlarca işçinin eyleminin değerlendirmesi ise bu değerlendirmenin dışında. Ayrıca buraya eklemek gerekiyor, Avrupa ülkelerinde devrimci durum gelişme eğilimindedir. Avrupa işçi sınıfı , 2013 yılında sokaklardan ayrılmayacağa benziyor. Ekonomik ve siyasal gelişmelerin trendi bu yönde...

294) Partizan, Sayı: 5, sf. 31, Ocak-1979

295) Partizan, Sayı: 5, sf. 31, Ocak-979

296) Yıldırım Koç, *AKP ve Emekçiler,* sf. 63, "Türkiye'de İşçi Sınıfı ve İşsizlik" adlı makale

297) AKP ve Emekçiler (2002-2012), sf 64-65, Epos Yayınları

298) Lenin, *Devlet ve İhtilal,* Bilim ve Sosyalizm Yay., sf. 63, 6. Baskı

299) Lenin, age, sf. 64

300) Stalin, *Eserler C. IV,* sf. 90

301) Lenin, *Eserler C. 7,* sf. 146, İnter Yayınları

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Kitaplar:

- Aybar, A. M.; Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm
- Beşikçi, İsmail; Doğu Anadolunun Düzeni
- Beşilkçi, İsmail; Orgeneral Muğlalı Olayı, Otuzüç Kurşun
- Beşikçi, İ; Kürtlerin Mecburi İskan
- Boratav, Korkut; Tarımsal Yapılar ve Kapitalizm
- Boratav, Korkut; Türkiye İktisat Tarihi
- Çayan, Mahir; Kesintisiz Devrim
- Çamlıbel,Yavuz ; 49'lar Davası, Algı Yayınları, 2007.
- Direhşan, Ethem; İbrahim Kaypakkaya, Fırtınalı Yıllarda "Bilinmeyen" Yazılar
- Engels, Friedrich; Anti-Dühring
- Engels, Friedrich; Almanya'da Burjuva Demoktratik Devrim
- Engel, Stefan; "Küreselleşme" Tanrıların Günbatımı
- Erdost, İlhan, Muzaffer; Kapitalizm ve Tarım
- Eşiyok, B. Ali; Kalkınma Sürecinde Tarım Sektörünün Ekonomideki Yeri, Yapısı ve Gelişme Dinamikleri
- Feyizoğlu, Turhan; İbo
- Feyizoğlu, Turhan; Deniz
- Feyizoğlu, Turhan; Türkiye Devrimci Gençlik Hareketi Tarihi
- Kaypakkaya, İbrahim; Seçme Yazılar
- Kepenek, Y. , Yentürk, N. ; Türkiye Ekonomisi
- Koç, Yıldırım; Türkiye İşçi Sınıfı Tarihi
- Koç, Yıldırım; 100 Soruda Türkiye'de İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi
- Koç, Yıldırım; AKP ve Emekçiler (2002-2012)
- Kıvılcımlı Hikmet; Yol,1-2
- Köse, Yusuf; Sınıflı Toplumdan Sınıfsız Topluma Dönüşüm Mücadelesi
- Köse, Yusuf; Emperyalizm ve Marksist Tarih Çözümlemesi, El Yay.
- Lenin; Devlet ve İhtilal
- Lenin, Proleter Devrim ve Dönek Kautsky
- Lenin; Halkın Dostları kimlerdir
- Lenin; Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi
- Lenin; Emperyalizm
- Lenin; Seçme Eserler
- Lenin; Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı

- Lenin; Kronstadt'tan Parti İçi Muhalefete, Devrim Yazıları
- Marx, Karl; Kapital C.I
- Marx, Karl; Kapital C.II
- Marx, Karl; Kapital C. III
- Marx, Karl; Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı
- Marx-Engels; Komünist Manifesto
- Mao Zedung; Seçme Eserler, C. I
- Mahsun Hayri Pir; "Bir Yanılsama'nın Sonu"
- MKP: I. Kongre Belgeleri
- MKP: 2. Kongre Belgeleri
- Okçuoğlu, İbrahim; Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi, II-III
- Okumuş, Orhan; Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi
- Öztürk, Sırrı; 15/16 Haziran
- Partizan; Türkiye'nin iktisadi ve Sosyal Yapısının Tahlili
- Partizan: Partimizin Kuruluşunun 40. Yılında Yurtdışında Yürütülen Kampanya Belgeleri
- Rozaliyev. N.Y; Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri
- Silier, Oya; Türkiye'de tarımsal Yapının Gelişimi (1923-1938)
- Sönmez, M. Bölgesel Eşitsizlik
- Sönmez, Mustafa; Türkiye'de Holdingler
- Snurov, A; Türkiye Proletaryası
- Suphi, Mustafa; Türkiye'nin Mazlum Amele ve Reçberlerine
- Stalin; Leninizmin Sorunları
- Stalin; Eserler, C. IV
- Tokol, Aysen, Prof.Dr.; Türk Endüstri İlişkileri Sistemi
- Tütengil, O.Cavit; Kırsal Türkiye'nin Sorunları
- Varlıer, Oktay; Türkiye Tarımında Yapısal Değişme, Teknoloji ve Toprak Bölüşümü
- Vakıflar Bankası; Sektör Araştırmaları
- Yerasimis, Stefanos; Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye, Bizanstan 1971'e
- Yeşil, H; Nereden Nereye Türkiye
- Yıldırım, Ali; FKF, Dev-Genç Tarihi, 2. Basım.

Dergi ve Gazeteler:

- Partizan Dergileri
- Partizan'ın Sesi Dergileri
- Komünist (TKP/ML Merkezi Teorik Yayın Organı) Dergisi
- Sınıf Teorisi
- Özgür Gelecek Gazetesi

- Emeğin Bayrağı
- Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIII, Y. 2009
- Cumhuriyet Gazetesi
- 1 TBMM, Gizli Celse Zabıtları, Cilt: 1
- TKP/ML Yayınları
- MKP Yayınları
- MLKP yayınları
- Parti Birlikleri (TKP/ML Parti İçi Tartuşma Yayın Organı)
- TİSK: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları
- WSI –Ekonomi ve Sosyalbilimler Enstitü Hans-Böckler-Stiftung-Almanya 2012
- TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
- TİSK: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
- AB istatistik kurumu EROSAT Kasım 2012 Raporu Web Sayfası

Mahkeme Savunmaları:

- THKP-C Savunması
- THKO Savunması
- 1945 İGB Davası, TÜSTAV

DİZİN

A
Aybar, Mehmet Ali: 36, 46, 50, 65, 66, 67, 75,
Aydemir, Şevket Süreyya: 46, 48, 50
Avcıoğlu, Doğan: 25, 35, 36, 46, 48, 50, 58, 75

B
Belli, Mihri: 36, 44-5-6, 48, 50, 58, 64-5, 71-2, 74, 75, 76
Bolşevik Partizan 178
Boratav, Korkut: 24, 80, 81
Boran, Behice: 65, 75, 76
Beşikçi, İsmail: 24, 63, 72-3-4-5-6-8, 85-6, 92, 168
BPKD 14, 28, 31

C-Ç
Che Guvera 14
Çayan, Mahir: 44, 46, 48, 57, 59, 72

D
Devrimin Yolu 33, 79, 81, 96, 117, 158, 196, 200, 204, 209, 219, 221, 235, 240, 245, 248, 251, 253, 254, 256
Devrimin Karakteri 20, 33, 79, 81, 196, 219, 240, 256, 257, 258
Devrimci Durum 153, 166, 175, 176, 178, 201, 259, 262, 263, 264, 267, 268, 269, 270, 271, 273
Dersim 151, 214, 215, 216, 219, 248, 249, 250, 251
Dev-Yol 30, 155
DİSK 37, 270
Doğu Mitingleri 88

E
Emeğin Partisi 276
Engels, Friedrich 24, 110, 117, 146, 173, 180, 184, 190
Erdost, Muzaffer İlhan 80, 81

F
Feodalizmin Çözülüşü 85, 88, 92, 177
Feodalizmin Tasfiyesi 21, 125

G
Grev 38, 39, 40, 41, 42, 58, 171, 228, 264, 265, 267, 268, 270
Gerilla Savaşı 155, 159, 161, 163, 165, 167, 178, 179, 182, 183, 212, 217, 218, 225, 226, 227, 229, 230, 231, 242, 243, 244, 245, 246, 248, 249, 250, 251
Gezmiş, Deniz 35, 44, 45, 49, 50, 60, 71, 72, 156

H
Halkın Kurtuluşu 155
Halk Savaşı 14, 21, 81, 96, 160, 161, 163, 188, 189, 190, 193, 195, 201, 203, 204, 214, 215, 218, 219, 226, 228, 229, 231, 232, 233, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 248, 251, 253, 254

I-İ
İnönü, İsmet 45
İşçi Direnişleri 38
İlkel Birikim 96, 99, 100, 101, 107, 108, 212

K
Kadetler 14
Karabekir, Kazım 51
Kautsky 142, 276
Kemal Atatürk, Mustafa 23, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 60, 69, 237
Kemalizm 13, 17, 25-7-8-9, 43-4-5-6-7-8-9, 50, 51-2-3-4-5-6-7-8-9, 61-2-4, 70, 71-2-4, 172, 237, 245
Kıvılcımlı, Hikmet 35, 36, 44, 48, 50, 58, 68, 70, 71, 75, 76
Kızıl Siyasi İktidar 162, 166, 174, 210, 215, 241
Komintern 63
Komünizmle Mücadele Dernekleri 27
Komünizmle Mücadele Komisyonu 27
Köylü eylemleri 40, 42, 164, 228, 229
Köylülük 21, 69, 83, 97, 98, 99, 106, 107, 113, 118, 123, 124, 125, 128, 130, 131, 135, 138, 139, 164, 167, 173, 212, 218, 221, 223, 226, 246, 249, 250, 251, 254, 258, 273
Kruşcev 14, 28
Kurtuluş (Dergisi) 155
Kürdistan 13, 17, 19, 70, 82, 85, 86, 87, 88, 91, 92, 107, 110, 114, 127, 131, 132, 133, 134, 135, 154, 155, 164, 168, 177, 195, 198, 211, 213, 214, 217, 220, 241, 246, 249, 258, 273
KDP 24

L
Lenin, V. İ. 13-4-5, 70, 75, 78, 84, 86, 97, 98, 102-03, 107, 117, 127, 142, 144-45-46, 173, 190, 224, 232, 235-36-37, 262-63, 268, 270, 273, 274, 275, 276

M
Mao Zedung 14-5, 28, 30-1-2, 138-9, 140-46, 162, 173-74-78, 190, 200, 210, 214-15-18-19, 222-28, 231-32-33-34-35-37
Maoizm: 193, 194, 195, 196, 239, 242
Marx, Karl 15, 82, 84, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 105, 109, 110, 117, 118, 119, 137, 138, 141, 146,, 147, 148, 173, 190, 191, 215, 235
Marksizm 13, 15, 16, 17, 25, 32, 35, 43, 45, 53, 104, 105, 107, 117, 118, 127, 153, 194, 199, 203, 231, 232, 239, 255, 262, 267
Makine Üreten Makine Sanayi 119
MKP 11, 97, 112, 128, 151, 159, 160, 162-63, 176, 181-82-83-84-85-86-87, 189, 190-91-92-93-94-95-96-97-98, 200-01-02-03-04-05, 209, 214-15-16-17-18-19, 220, 221-22, 225, 228, 230, 231-32-33, 236, 238-39-40-41-42-43-44-45, 249, 250, 251
MLKP 31, 32, 219
Menşevik(ler) 14
Montaj Sanayi 113, 114, 115
Mücadele Biçimleri 149, 150, 158, 159, 160, 178, 179, 180, 186, 187, 217, 273, 274

O-Ö
Öcalan, Abdullah 52, 57
Orak-Çekiç Dergisi 63
OPK 233, 238
Özgür Gelecek Gazetesi 19

P-R
Partizan Dergisi 96, 104, 105, 113, 118, 119, 124, 134, 139, 140,183, 230, 268, 269, 270, 272
Perinçek, Doğu 75
PKK 17, 52, 53, 127, 128, 133, 153, 161, 177, 211, 212, 225, 226, 227, 229, 237, 242, 245, 247, 248, 250, 273
Rozaliyev, Y. N. 108

S-Ş
Sınıf Teorisi Dergisi 96, 105, 113-18, 119, 124, 129, 134, 139, 140, 230, 272

Selçuk, İlhan 50, 58, 76
Sosyalist Devrimciler 14
Sosyo-Ekonomi 79, 80, 81, 82, 96, 97, 122, 139, 150, 174, 179, 187, 195, 200, 221, 222, 223, 224, 240, 253, 254, 256, 257
Stalin, Josef 141, 145, 146, 173, 190, 222, 235, 237, 260, 275
Suphi, Mustafa 27, 29, 43, 44, 45, 51, 52, 53, 58, 61, 62, 63, 76, 172
Şevket Süreyya Aydemir 46, 48

U
Ulusal Sorun 29, 30, 46, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 71-2-3-4-5-6-7-8, 124, 158, 167, 196, 245, 258

U-Ü
III. Enternasyonal 62
Üretim İlişkileri 64, 79, 86, 88, 93, 95, 99, 100, 101-02-03-05-07-09, 110, 111-12-14-15-18, 126, 128, 129, 131, 140, 141, 143, 146, 147, 148, 165, 177, 225, 249, 250, 253, 257, 258
Üretim Güçleri 86, 103, 111, 139, 222

T
Teoride Doğrultu 129
Toprak Ağaları 20, 21, 44, 48, 54, 55, 56, 57, 61, 74, 76, 77, 88, 95, 101, 104, 106, 108, 127, 128, 129, 130-31-32-33-35-38, 140, 170, 246, 258
Toprak İşgalleri 127, 128
TDKP 219
T"K"P 45, 46, 50, 51, 56, 57-8, 61-2, 63, 64, 68, 71-2, 73, 76, 80, 155, 172, 173, 175, 271
THKP-C 24, 29, 30, 32, 33, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 58, 59, 71, 72, 153, 156, 157, 158, 172, 175, 201
THKO 24, 29, 30, 32, 33, 44, 45, 46, 49, 50, 58, 60, 71, 153, 156, 157, 158, 172, 175, 201
TİP 24, 44, 46, 58, 65, 66, 67, 76, 276
TİİKP 31, 73, 81, 149, 150, 154, 159, 170, 172, 221
TİKH 31
TİKK0 21, 228
Türk-İş 39
TKP/ML 11-7-8, 27-8-9, 31-2-3-4, 44, 73, 80, 96, 100, 112-13, 128, 149, 150, 151-55-56-57-59, 160-62-63, 175-76-77-78-79, 180-81-82-83-84-85-86-87, 190-91-92-93, 200-01-02-03-04-05-06-07-08-09, 213-14-16-17-18-19, 220-21-22-23-24-28, 230-31-32-33-35-36-38, 240-41-42-43-44-

45-46-47-48-49, 250, 251
TKP/ML Hareketi 31, 32, 178

Y-Z
Yarı-Feodal 20, 40, 54, 80, 81-2-5-8, 95-6-7-8-9, 101, 104, 105, 107, 109, 112-13-14-17-18-19, 122-24-25-26-27-29, 130-31-33-34-39, 150, 174, 176, 187, 204, 210, 212, 219, 220, 222-23-24-25, 239-40-41, 243, 246, 250, 251, 253, 256, 257, 267, 272
Yarı-Sömürge 20, 47, 49, 52, 54-5, 59, 81, 100, 101-02-03, 04, 144, 150, 176, 187, 204, 208, 210, 219-20-21-22-23, 226, 239, 241, 243, 251-52-53, 256, 259-60-61-62, 267-68-69-70-71, 275
"11 İlke" 149, 150, 153, 158, 162, 174, 176,-77-78-79-80, 181, 185, 197
15-16 Haziran 1970 34-5-6-7, 39, 41-2-3, 112, 155, 157-58, 168, 170-71, 270
"55'ler" 170
27 Mayıs 1960 Cuntası 28, 38, 46, 49, 59, 60, 61, 87, 170
1968 Hareketi (Olayları, Kuşağı, Gençliği, rüzgârı) 14, 27, 28, 46, 62, 64, 66, 80, 157, 175, 267
Zonguldak 39

Kitapta ele alınan tartışma konuları:

* Günümüz emperyalizmi
* Emperyalist bir birlik olarak "Avrupa Birliği"
* Tekelci burjuvazinin faşizme açılan kapıları
* "Öteki"cilik, "Çokluk"çuluk, "Post"çuluk
* Marksizm ve "Avrupa ve Merkezcilik" ilişkisi

***

Kapitalist-emperyalist sistemin dünya egemenliğini sürdürmek için kullandığı yolları ve sultası altına aldığı süreçleri doğru bir gözle görebilmek için okuyalım.

Kitabın teorik zeminini şu kaynaklar oluşturuyor: Paris Komünü, 1917 Ekim devrimi, Çin devrimi, Ve Büyük Proleter Kültür devrimi.

***

* Çin devrimi, ÇKP ve Mao'ya yönelik eleştiri ve saldırıların tutarsızlıkları...
* Sosyalist inşanın sorunları...
* Sosyalizmde geriye dönüşler...
* Sosyalist teorideki darlıklar ve uygulamadaki hataların temeli...

***

Sosyalist deneyimleri kavrama, geçirdiği evreleri anlama ve aşma eğilimini güçlendirmek için okuyalım.

EL YAYINLARI

18 Mayıs Kitaplığı

Gerçekler Devrimcidir

- *Kırmızı Gül Buz İçinde* (dvd ekli) /Emrah Cilasun 20

Dava Kitaplığı

İnsan Değişir, Değiştirir

- *Kaypakkaya İle Birlikte -Anı 2*/Ali Taşyapan 15
- *Duvarın İki Yakası -Anı 3*/Ali Taşyapan 20
- *Eylül Ayazı -Anı 4*/Ali Taşyapan 10
- *Bıçak Sırtında*/Haz: Abdullah Çelik 12
- *Fehrenge Kırmancki-Tırki/Türkçe-Kırmancki Sözlük*
  Kamber Akbalık 15
- *Kutsal WC- Diyarbakır 5 Nolu Zindanı*/Kamber Akbalık 10
- *Davası Olmayanın Deniz'i Olmaz*/Mehmet Güneş 5

Yüz Fikir Kitaplığı

Düşünce ve Davranış Birbirinden Ayrılamaz

- Zincirin Halkası-Türkiye'nin Yarı Sömürgeleşme ve Yarı Feodalleşme Çıkmazı
  Vasfı Nadir Tekin 25
- *Parçalanmış Dünya-Günümüzde Emyeryalizm*/ Karam Khella 15
- *Emperyalizm ve Marksist Tarih Çözümlemesi*/Yusuf Köse 14
- *Tarihin Önünde Yürümek*/Yusuf Köse 17
- *Sana 21. Yüzyıl Raporumu Sunuyorum*/Orhan İyiler 15
- *Osmanlı'dan Cumhuriyete Burjuvazinin Evrimi*
  Osman Tiftikçi 20
- *Kıvılcımlı Yazılar-Bilinmeyen Yönleriyle Dr. H. Kıvılcımlı Yoldaş*
  Sadık Göksu 20
- *Grundrisse İçin Analitik Notlar*/Müfit İşler 16
- *Umudun Adımları-Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçilerinin Örgütlü Tarihi*
  Veysi Ülgen 10
- *Küresel Sermaye ve Evrensel Değer Teorisi*
  Abdülkadir Yaşargün 10
- *Felsefe ve Bilim*/Abdülkadir Yaşargün 15
- *Çocuk Eğitiminde Ailenin Önemi*/ Mustafa Birgin 8

Bin Çiçek Kitaplığı

Aslolan Hayattır

- *Dersim Destanı*/Ozan Telli 5
- *Koçgiri Destanı*/Ozan Telli 5
- *Ararat Destanı*/Ozan Telli 5
- *Şahince*/Ozan Telli 5
- *Bizim Çeliğin Suyundan*/Ozan Telli 5
- *Ekmeğin Şarabın Tuzun Aşkına*/Ozan Telli 5
- *Komüncüler-Eskimemiş Şiirler*/Ozan Telli 5
- *Aşktan Umut Kesilmez*/Ozan Telli 5
- *Aşka Amin*/Ozan Telli 5
- *Ölümsemek*/Ozan Telli 5
- *Eşrefoğlu Al Haberi*/Muzaffer Oruçoğlu 5
- *Kırık Halka*/Veysi Ülgen 5
- *Çığ Düş'tü*/Veysi Ülgen 17
- *Sisli Bahar*/Raif Zor 20
- *Duvarlara İnat*/Cafer Solgun 12
- *İnat-1 Yeryüzü Mizahı* 6
- *Ve Dağ Esintisiyle Uyandık*/Hıdır Uludağ 5
- *Vicdan*/Veysi Ülgen 10
- *Gülazâre-Bitmeyen Yolculuk*/ Caner Canerik 15
- *İlk Adımlar* /Yaşar İldan 5
- *Çöl Tutulması*/Zeren Keziban Karaaslan 8

"İlkeler, araştırmanın çıkış noktası değil, sonucudur; doğaya ve insanların tarihine uygulanmazlar, bunlardan soyutlanırlar; doğa ve insan dünyası ilkelere uymaz, ilkeler ancak doğa ve insan tarihine uydukları ölçüde doğrudur. Sorunun tek materyalist anlayışı budur."

Friedrich Engels

9 789758 674480 17 TL